

المعجم

جامع الفاظ مفردة و مركبة اصطلاحاً
 متقدّمين و متأخّرین
 فارسی و امثال مقوله‌های عجم مترجم با سنن
 برای هر یک لفظ ترجمه با محاوره
 زبان اردو
 مزیادگان مهند

تولّد خان و شمس العلماء مولوی احمد علی خاں خیر آبادی (نویسنده) و طبعه حسنیه
 خلیف

جميع حقوق
 نسخهای این کتاب
 اختیار و ادویه پابندی ندارد
 ماست پانصد
 وقف کرده ایم هر کس
 کتاب چاپ شده است ازین منتفع شود
 ۱۳۴۴ هجری
 ۱۳۴۴ هجری

عزیز المصطفیٰ خیر آبادی

اعزاز و شکرانہ اعزاز

اعزاز (۱) میں اپنی اس تالیف کی اعلیٰ کامیابی پر خداوند کریم کا شکر گزار ہوں اور یہ بات میرے لئے باعث افتخار ہے کہ اس کا نام میرے آقاے ولی نعمت حضور پر نور بندگانِ تعالیٰ متعالی مدظلہ العالی کے مبارک تخلص کو اپنے سر پر لئے ہوئے ہے اور اس کا آغاز آپ ہی کی مبارک جوہلی چہل سالہ کی تقریب میں ہوا۔

(۲) میں ہز اسٹنسی لارڈ فٹو بالقا، ہم گورنر جنرل ہند کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ آپ نے براہ عنایت مجھ کو اجازت عطا فرمائی کہ میں اس کتاب کا ڈیوٹی کیشن آپ کے نام نامی سے کروں۔ صاحب رزڈنٹ حیدر آباد دیرپہ مراسلہ نشان

مورخہ ۲۴ جون ۱۹۰۹ء مجھ کو اطلاع دیتے ہیں کہ ہز اسٹنسی آپ کا شکریہ ادا کرتے ہیں کہ آپ نے اُن کو ایسی عالمانہ تالیف میں اُن کی یادگار قائم ہونیکا موقع دیا۔

اعانت (۳) میں ہر کسٹنسی و پینر نے ہر صوف کا دل سے شکر گزار ہوں کہ آپ نے ہر جلد پر جو کتاب کو اس کتاب کی ہر ایک جلد پر جس جس طرح و شائع ہوتی جائے پان پان سو روپیہ کا آئیریم (صلہ تالیف) عطا کیا جائے۔

(۴) میں اپنے آقاے ولی نعمت اعلیٰ حضرت والی سلطنت دکن حضور پر نور سرکار نظام ادام اللہ اقبالہ کا شکر یہ سباز، و دل و اکرتا ہوں کہ سرکار مدد و ح نے حکم فرمایا کہ سلطنت آصفیہ کے شاہی خزانہ سے بھی مولف کو اس کتاب کی ہر ایک جلد پر جس جس طرح وہ شائع ہوتی جائے سات سو اسی روپیہ کی امداد عطا کی جائے۔

(۵) حیدر آباد کے امراء عظام سے جناب نواب فخر الملک بہادر علیہ السلام صیغہ تعلیمات و عدالت و کو توالی و امور عامہ کی علم دوستی کا بھی شکر گزار ہوں کہ آپ نے اپنے خانگی خزانہ سے اس تالیف کی ہر ایک جلد پر سو روپیہ کا اعزاز و انعام مقرر فرمایا ہے۔

شکریہ (۶) اگرچہ اس کتاب کی ہر ایک جلد کے پانسو نسخوں کی طبع کا حقیقی صرفہ بقدر التکلف سیکھنا یہ ہے اور معاونین بالحق بہم کی امداد کا مجموعہ بھی اسی کے اقرب قریب ہے۔ لیکن محض اس خیال سے کہ پبلک کو نفع پہنچے میں نے جملہ نسخہ ہائے مطبوعہ کو بلا لحاظ اپنے نفع کے مع حق تالیف کتاب ہر کسی معاوضہ کو پبلک لائبریری مدارس اور بعض شائقین و معاونین زبان فارسی کے لئے وقف

سر کر دیا ہے معزز ناظرین کتاب پر روشنی ہے کہ یہ ۲۸ جلد کی کتاب ہے اور مولف کی ضیفی کی وجہ سے نکال اہتمام کے ساتھ سال بھر میں ایک اور کبھی دو جلد شائع ہوتی ہیں اور بظاہر حجب کو صرف خداوند کریم سے توقع ہے کہ میں اس کتاب کی تکمیل اپنی باقی ماندہ عمر میں کر سکوں۔ وہو علیٰ کل شیء قدير۔

پبلک کافدائی

احمد عبدالعزیز۔ ناطی

(خان بہادر شمس العلماء نواب عزیز جنگ بہادر)

بسم الله الرحمن الرحیم

بحمد الله که نوبت به نهمی جلد این کتاب رسید و بدین دولت ابد قرار سرکار آصفیه و بحسن الثقات و قدر آقای ولی نعمت - قدر قدرت قوی شوکت - سلیمان نزلت اعلی حضرت حضور پر نور - بندگانعالی - آصف جاه سابع - نظام الدوله نظام المملکت و الممالک میر عثمان علیخان پهاور فتح جنگ - جی - سی - ایس - الی - فرمان روای سلطنت آصفیه مؤلف این کتاب را شاه پره دو صد و پنجاه روپیه بصله خدمات علی و رای و طیفه حسن خدمات ملکی مرحمت گردید ادام الله اقباله و ضاعف اجاله انوار

قصیده بمجد آقای ولی نعمت

تایروی آتشین زلفش کشاید تارها
سینه خط رسته تخم سیاه خال اوست
از شگفت مسکن خالش که آب و آتش
عاشقانش نقش دیوارند و رسود آلف

از زبان شعله جای دو دخیل و مارها
بخر بخرارش زریحان شگفت گلزارها
آب حسرت در دیوان دارند آتشخوارها
گل ز فیض موقلم جاگرد و دیوارها

از دهن تنگ او تنگ شکر و در مذاق
 بلبلان صیحه گرم نمخسته تر و چمن
 عنکبوتی پرده های گلشن از جوش بهار
 ساز و برگ صد هزاران نمغمی ساز و ساز
 ره و عشق تو در دشت جنون ساز چمن
 قطره اشکم تبار گریه از جوش بهار
 کیست او که زمین عهد اوست این چنین
 زانکه مخصوص چمن گذاشت گلزارش
 گفتش محبوب محبوب است مروج من
 تا که عثمان غنی آمد سر آرای ملک
 گاه بزم او را نظام الملک آصفیاه نام
 مهر و آتش آفتاب چرخ او رنگ دکن
 تا دل عالم بدست اوست رنگ آشنا
 خسر و اذات تو چیز دیگر آمد در صفات
 تاجه می بالد فلک بر آب نیسان بهار
 پنجه خورشید نبود مایه ناز سپهر
 سلطنت را یک سر و نیست پروا نمین

تا دل نایافت ذوق شکرین گفتارها
 شب نهم سوز ترنم ریزد از منقارها
 از گلس صد غنچه لوکل کند و رتارها
 از رگ گل تارها و ز شاخ گل مزارها
 قطره خوش گل انگیزد ز نوک خارها
 گل بر آرد از رگ گل سبزه از زارها
 عند لیبا نند گرم نمغم در بازارها
 او خواند رنگ و بود گوشه گلزارها
 حلقه در گوشند از ولد اریش دلدارها
 غنچه از گلهای گلشن گل کند و نیارها
 فتح جنگ آمد لقب در عالم پیکارها
 ثابت از اعیان دولت هستی سیارها
 دیده عالم نشد منت کش اغیارها
 گرچه بر او رنگ هستی دیده ام بسیارها
 ابر گوهر باز در دست تو دیدم بارها
 سرزند بر فرق و ستار تو از زرتارها
 ذات والا بیت خبر دارد ز کار و بارها

شخصه عدالت بحسن انتظام دولت
شیر در عهد تو با بر خاله بازی می کند
همد رین عهدند سر بازان دولت برقرار
سرکشان از رعبا اجلال تو ستیفا کنند
ز آنکه عفو خسروی تو روانمان را دل نشین
آسینت در و مندان را دل آسائی بدست
سلطنت را نان عالم چون صنوبر در چین
خاصه بیداری عهد هما یون عهدتست
هر چه از نخل شایست در صورت بار یافت
ای و لا خاموش و ز طول امل بهیار باش
جان من تن زن بجان تو که نه گام دعا ^(دعا)
هر چه آسانست بر اعدای او دشوار باد
تا بو و گل در گریبان هوا جو یان شاه
بر سر عالم الهی تا قیامت زنده باش

آمین

می کند بر نیت اقدام گیر و دار ما
کبک و شاهینند زیر دامن که باز ما
همد رین دورند سر تابان بفرق دار ما
عاجزان از زمین اقبال تو است تپهار ما
برزبان دارند از رعبا تو است تقار ما
قطره های اشک غم می چسبند از رخسار ما
در تماشای تو سر بر کرده از دیوار ما
خواب غفلت در دکن پیدا کند بهیار ما
دانه از خوشه و شتی است از خروار ما
گرچه داری از صفاتش در سخن طومار ما
تا دعای دولت آمد خاتم گفتار ما ^(دعا)
داو را آسان شود بر ذات او دشوار ما
بشکند در سینه بدخواه دولت خار ما
بر خورند از نخل اقبال تو بر خورار ما

لفظ بالا یعنی بلندی و قوت است که در کتب بعضی محققین گذشت	(الف) بالا رفتن طاعت مصدر
که بلندی کارکنایه باشد از کامیابی حالانقصیه این امر باقی ماند که از بلندی و پیش قدمی که ام یک را تفویج فارسی زبان و گریز نکرد و لیکن خلاف قیاس نیست و متعلق است از	اصطلاحی بقول بحر بذروه قبول رسیدن طاعت مؤلف گوید که دیگر کسی از محققین فارسی زبان و گریز نکرد و لیکن خلاف قیاس نیست و متعلق است از
مجازی سخنوران نازک خیال تصنیف این کنند (الف) طاعت کا قبول یونا (ار دو) طاعت کا قبول یونا	(ب) بالا رفتن کار که بقول بحر بعضی نیک انجام یافتن کار است و بقول بهار پیش رفتن کار و (الف) هم داخل همین تقیم است
کامیابی یونا - بقول آصفیه - فارسی بمقصد یونا یونا - مراد بر آنا - فتح یابا -	(صائب) مشوقیه همراه گرچه توفیق است
بالا صنوبر اصطلاح - بقول انند	است که از خبریده روی کار محض بالا رفت
بحواله منظر العجائب از اسمای معشوق است - مؤلف عرض کند که خلاف قیاس	و (ابوطالب کلیم) کار محنت گردین
نست - اسم فاعل ترکیبی است بمعنی قد	ره اینچنین بالا رود و پاره نوروان را
مثل صنوبر دارنده حیف است که سد	ز زانو خاومی بایکشد و مخفی بساد که بعض
استعمال پیش نشد (ار دو) بالا صنوبر	محققین لفظ بالا را در اینجا بمعنی ششمش گیرند
یار کو که سکنه پین صبی سر و قد -	که پیش است بلکه معنی ششم را قائم کرده اند
مصدر اصطلاحی (بال افشان)	از همین قسم استعمال بخمال مادر غلط افتاده
	که مانده لفظ بالا بمعنی پیش یعنی مجازی هم ندارد و در اینجا هم

۴۸۰۲

<p>(۲) بال افشاندن (۲) یعنی ٹھیندن</p>	<p>(۲) بال افشاندن (۲) یعنی ٹھیندن</p>
<p>(۳) بال افشانی</p>	<p>(۳) بال افشانی</p>
<p>بایطین لعل باشد و (۱) اسم فاعل ترکیبی</p>	<p>بایطین لعل باشد و (۱) اسم فاعل ترکیبی</p>
<p>و (۳) حاصل بالمصدر (ظہوری ۱۵)</p>	<p>و (۳) حاصل بالمصدر (ظہوری ۱۵)</p>
<p>سہل باشد رشک بال افشان آرادان</p>	<p>سہل باشد رشک بال افشان آرادان</p>
<p>پہنخت مرغابی کہ در و است پران از ان کنند</p>	<p>پہنخت مرغابی کہ در و است پران از ان کنند</p>
<p>ی (ولہ ۳) ہمایون طائر دل فوق</p>	<p>ی (ولہ ۳) ہمایون طائر دل فوق</p>
<p>بال افشانی وار و پادوران بتان کہ از</p>	<p>بال افشانی وار و پادوران بتان کہ از</p>
<p>پر ہائے مرغان بال می روید (ولہ ۳)</p>	<p>پر ہائے مرغان بال می روید (ولہ ۳)</p>
<p>کرده بر تارک ہما ہے بخت بال افشانی</p>	<p>کرده بر تارک ہما ہے بخت بال افشانی</p>
<p>شاہباز دل بدام خط و خال انداختم</p>	<p>شاہباز دل بدام خط و خال انداختم</p>
<p>(صائب ۳) گچا و اصل باین سیدت</p>	<p>(صائب ۳) گچا و اصل باین سیدت</p>
<p>و پائی دل تواند شد ز چہ قطع رہ ببال</p>	<p>و پائی دل تواند شد ز چہ قطع رہ ببال</p>
<p>افشانی لعل تواند شد (ار و و ۱)</p>	<p>افشانی لعل تواند شد (ار و و ۱)</p>
<p>پہر کنے والا - پھر پہر آنے والا - (۲) پھر کنے</p>	<p>پہر کنے والا - پھر پہر آنے والا - (۲) پھر کنے</p>
<p>پھر پھر آنا - (مرغ کا دام میں یا لعل کا</p>	<p>پھر پھر آنا - (مرغ کا دام میں یا لعل کا</p>
<p>ذبح کے وقت (۳) پھر پھر کنے - نوشت</p>	<p>ذبح کے وقت (۳) پھر پھر کنے - نوشت</p>

<p>می کشد و همچنین</p>	<p>سراوینا کرنا - سر ابحارنا -</p>
<p>(د) بالا کشیدن شعله یعنی بلند و تیز</p>	<p>(الف) بالا کشیدن مصدر اصطلاحی</p>
<p>مرد را</p>	<p>بقول بهار و نقل نگارش (اند) یعنی قد</p>
<p>کشیدن مؤلف عرض کند که (قد کشیدن) پامال خواری می کند طغیان حرص و شمع</p>	<p>بقول بهار و نمایان شدن و تعظیم کوه می شود چون شعله بالامی کشد و از</p>
<p>بر خاستن و خود بهار هم بر معنی دو م تاق</p>	<p>همین قبیل است</p>
<p>(ه) بالا کشیدن نخل و نهال یعنی</p>	<p>پس اندر بی ضرورت تعریف بالا کشیدن</p>
<p>بلند شدن نخل و نهال (صائب ه)</p>	<p>اکتفا بر قد کشیدن نتوان کرد زیرا که</p>
<p>بهرت و زمین نرم بالامی کشد و سرفرازی</p>	<p>(ب) بالا کشیدن از آغوش یعنی</p>
<p>بیشتر چون خاکساری بیشتر (سبج کاشی ه)</p>	<p>نشو و نما و پرورش یافتن در آغوش باشد</p>
<p>دار و دم گردون نهان در خاک چون بیخ درخت</p>	<p>(صائب ه) می کند و در سایه آفکندن</p>
<p>لیک من همچون نهال تازه بالامی کشم و</p>	<p>کنون استادگی و سرو بالائی که از آغوش</p>
<p>مخفی می باد که از سند دوم مذکور بالا مصدر</p>	<p>من بالا کشد و</p>
<p>اصطلاحی (بالا کشیدن کسی) هم پیدا می شود</p>	<p>(ج) بالا کشیدن رنگ یعنی بلند</p>
<p>بمعنی بلند شدن قد کسی بابتی حال لفظ بالا</p>	<p>شدن رنگ است و گنایه از طاهر شدن</p>
<p>درین مصداق متعلق بمعنی پنجم اوست که کند</p>	<p>(صائب ه) در دل من در در انشودن</p>
<p>(ا و و) (الف) طاهر و با تعظیم و آئین</p>	<p>و دیگر است و رنگ بر آئینه ام چون سرو بالا</p>

<p> (ب) گودین پنا (ج) زنگ آنا سیر ہونا (د) شعلہ بلند ہونا (ه) نخل اور بہان بلند ہونا بالاکد اشتتن یا (مصدر اصطلاحی) کے پہلے اور دوسرے اور تیسرے معنی بقول بہار کہ بر (یا بالاکد اشتتن) نوشتہ بالاکد اشتتن (مصدر اصطلاحی) بقول بشتاب رفتن و دویدن (مخلص کاشی) بحر و وارثہ و بہار بمعانی مختلفہ می آید و (ع) نیستی بہار خود ای نالہ یا بالاکد اشتتن در دول بیجا چہر اپیش میجامی کنی یا مؤلف پسند کردہ اند یعنی (بالا گرفتن) را بمعانی عرض کند کہ بر سبیل مجاز متعلق بمعنی خیم متعدہ نوشتہ اند و اسنادش تعلق دار و لفظ بالاست کہ از برداشتتن ہم بلندی باضافت این مصدر بسوی چیزی و ہمین پیدامی شود (ارو) پاؤن اٹھانا۔ پاؤن اٹھا کے چلنا۔ پاؤن اٹھا کے جانا۔ بقول آصفیہ جلدی جانا۔ قدم ٹہا کر جانا۔ جلد چلنا۔ تیز رفتار ہونا۔ بالاکد اشتتن یا (مصدر اصطلاحی) بقول بہار باکاف فارسی بردزن یا لاتر چوب بزرگ و تنو و چوبی کہ در پوشش عمارت بالائی شاہ تیر گذارند۔ صاحب جہانگیری برستون قاف مؤلف عرض کند کہ ما حقیقت این بر بالار ذکر کردہ ایم (ارو) و دیکھو بالا کے پہلے اور دوسرے اور تیسرے معنی بالاکد اشتتن (مصدر اصطلاحی) بقول بالاکد اشتتن (مصدر اصطلاحی) بقول این تعمیم را پسند نمی کنیم چنانکہ محققین بالا پسند کردہ اند یعنی (بالا گرفتن) را بمعانی متعدہ نوشتہ اند و اسنادش تعلق دار و باضافت این مصدر بسوی چیزی و ہمین تخصیص از روی محاورہ مؤثر است بر معنی این مصدر چنانکہ در مطقات می آید۔ یا بجلکہ بالا گرفتن (ا) بلند شدن و بلندی گرفتن چنانکہ (بالا گرفتن آتش) و (بالا گرفتن سدا و شہرت) و (بالا گرفتن دولت) و (بالا گرفتن فتنہ) و (۲) چیزی بغیر و حیدہ حاصل کروں چنانکہ (بالا گرفتن چیزی از کسی) و (۳) رونق وادوں چنانکہ </p>	<p> (ب) گودین پنا (ج) زنگ آنا سیر ہونا (د) شعلہ بلند ہونا (ه) نخل اور بہان بلند ہونا بالاکد اشتتن یا (مصدر اصطلاحی) کے پہلے اور دوسرے اور تیسرے معنی بقول بہار کہ بر (یا بالاکد اشتتن) نوشتہ بالاکد اشتتن (مصدر اصطلاحی) بقول بشتاب رفتن و دویدن (مخلص کاشی) بحر و وارثہ و بہار بمعانی مختلفہ می آید و (ع) نیستی بہار خود ای نالہ یا بالاکد اشتتن در دول بیجا چہر اپیش میجامی کنی یا مؤلف پسند کردہ اند یعنی (بالا گرفتن) را بمعانی عرض کند کہ بر سبیل مجاز متعلق بمعنی خیم متعدہ نوشتہ اند و اسنادش تعلق دار و لفظ بالاست کہ از برداشتتن ہم بلندی باضافت این مصدر بسوی چیزی و ہمین پیدامی شود (ارو) پاؤن اٹھانا۔ پاؤن اٹھا کے چلنا۔ پاؤن اٹھا کے جانا۔ بقول آصفیہ جلدی جانا۔ قدم ٹہا کر جانا۔ جلد چلنا۔ تیز رفتار ہونا۔ بالاکد اشتتن یا (مصدر اصطلاحی) بقول بہار باکاف فارسی بردزن یا لاتر چوب بزرگ و تنو و چوبی کہ در پوشش عمارت بالائی شاہ تیر گذارند۔ صاحب جہانگیری برستون قاف </p>
--	---

<p>مجنون بدو آه سیه کرد خیمه و بالا گرفت آتش ماخانه شوتیم (ارو) آتش بلند یونا آگ مشتعل یونا -</p>	<p>(بالا گرفتن دکان) و (۴) رونق و نظم یا فتن چنانکه (بالا گرفتن زمان) و (بالا گرفتن کجا) (۵) تفوق و ترجیح حاصل کردن چنانکه</p>
<p>بالا گرفتن چیزی (مصدر اصطلاحی) مصدر تخیلی است برای تخصیص پائی که در همین باب می آید و معنائی که بعد را بخاند</p>	<p>(بالا گرفتن سر) و (بالا گرفتن کسی) و (۶) برداشتن و دور کردن چنانکه (بالا) گرفتن شبیه از جاسی) و (بالا گرفتن نقا)</p>
<p>از چهره و روی (ارو) (۱) بلند یونا و دکان و غیر ذلک - بخیاں یا تخصیص بهتر است از تقسیم (ارو) کسی چیرک بلند یونا</p>	<p>(۲) اثر ایجابنا (۳) رونق و پیا د (۴) رونق (۵) تفوق حاصل کرنا (۶) آٹھانا دور کرنا بالا گرفتن آتش (مصدر اصطلاحی)</p>
<p>بالا گرفتن چیزی از کسی (مصدر اصطلاحی) وارسته و بهار و هم صاحب بحر بر (بالا گرفتن) نوشته اند که شخصی را غافل کرده چیزی از</p>	<p>بمعنی بلند شدن و بلند کردن آتش است وارسته و بهار و بحر ذکر این بر (بالا گرفتن) کرده اند مؤلف عرض کند که لفظ بالا مال او بودن است و وارسته و بهار</p>
<p>صراحت فرید کند که این را به بند (اکاس لیا) گویند مؤلف گوید که چیزی بغیر و حیل حاصل کردن از کسی باشد و متعلق به معنی</p>	<p>در اینجا متعلق است بمعنی پخش کردن گشت (صائب) آتش سودای ما از چوب گل بالا گرفت و شوخی این طفل پیش از</p>
<p>باز دهم بالا و اصل این (بالا گرفتن چیزی آگ)</p>	<p>بستن گهواره شد (ظهوری) (۵)</p>

بود فارسیان در محاوره خود موقده اول	و صد او صی از استغنی است بمعنی تخم لفظ
نه حذف کردند و گریه (دارسته)	بالا (ارو) صد بلند مونا -
طرز رعنائی و زیبائی بسیار و سر و شمشاد	بالا اگر فتن دکان (مصدر اصطلاحی)
از قدش بالا گرفت و (مخلص کاشی)	بهار بر بالا گرفتن (ذکر این کرده گوید که
سرود ریا نزار در رعوت نقدی و مگر	بمعنی بلند گرفتن دکان و مانند آن مؤلف
از قامت رعنائی تو بالا گیرد و (ارو)	عرض کند که بمعنی رونق دادن و بلند کردن
و کنین کچتین اثر ایما صاحب اصفیه	دکان است و متعلق باشد بمعنی تخم لفظ بالا
نظر (اثران) پر فرمایند چرا کرانای مفت	که بجایش گذشت (میر خسرو) (لعل
حاصل کرنا - حاصل کرنا -	او در دلبری استاد بود و خط دکان را
بالا اگر فتن حدیث و صد	مصدر بالا اگر گرفت و (ارو) دکان کور و فتن
اصطلاحی - بهار بر بالا گرفتن (گوید که)	بالا اگر فتن دولت (مصدر اصطلاحی)
بلندی گرفتن است (خواجہ شیراز)	بهار بر بالا گرفتن (گوید که بمعنی قدر افرا
بیشتر شتم سر و صنوبر و بوضف	و جلوه گردن مؤلف عرض کند بلندی
بالا گرفته است و (بیدل) قاتش	گرفتن دولت باشد متعلق بمعنی تخم لفظ بالا
درس خوشی از نگاه ما گرفت و این حد	که گذشت (میر معری) زمین فتح تو که کردی
فتنه از تار نظر بالا گرفت و مؤلف	مت گرفت قوت و زمین ملک نو که بر روی
عرض کند که کنایه باشد از شهر شدن	دولت گرفت بالا و (ارو) دولت کلینی

بالا گرفتن سرو (مصدر اصطلاحی) شعله قهرش پایدستی بایدیم افشاند همچون

بمعنی نفوذ و تریح و بلندی حاصل کردن صبح دامانی (ارو) شعله کابلند مونا

سرو باشد و این متعلق است بمعنی خیم لفظ بالا بالا اگر فتن شیشه از جا (مصدر اصطلاحی)

و داخل است در تعجیم (بالا گرفتن چیزی کسی) بمعنی برداشتن شیشه از جای و این متعلق

بهار بدیل (بالا گرفتن) باستانا و میخسرو است مجازا بمعنی خیم لفظ بالا که برداشتن

فرمای که عبارت از قدر برافراختن و جلوه گر هم داخل بلندی است صاحب بحر بر

شدن است (میخسرو) اگر سرو من در (بالا گرفتن) معنی خارج کردن و دور کردن

چمن جاگیرد و عجیب باشد از سرو یا لاگیر و نوشته (محمد قلی سلیم) بی سبب نیست

مقصود شاعر نیست که اگر یار من در چمن برود همه گردش افلاک اینجا شیشه ترسم که

سرو را در راستی و بلندی نفوذی که بر دیگر در ازین سبکه بالا گیرند (ارو) شیشه

یاغ است باقی بنی ماند (ارو) سرو کا نفوذ اشیا و دنیا دور کرنا کسی چگونه

حاصل کرنا بلندی اختیار کرنا بالا گرفتن شعله (مصدر اصطلاحی) به

بر (بالا گرفتن) گوید که بمعنی بلندی گرفتن است بمعنی ترقی کردن است و بهار این را متعلق

مؤلف عرض کند که بمعنی تیز شوند و بلند (بالا گرفتن کار) می فرماید مؤلف عرض

شدن شعله متعلق بمعنی خیم لفظ بالا که بپایش کند که بلند شدن فتنه ترقی کردن نیست

گذشت (بدیل) ز امداد نفس بالا و (بالا گرفتن کار) رونق و نظام یافتن

کار است و خود بهار بهار بخا و کر این معنی کرده که مستوفیان چرخ باز در قمر جمال تو بالا گرفته اند
 که نمی آید - بایستی حال این متعلق است بمعنی بخت (ارو) فردا را اینجا -
 نقطه بالا که گذشت (رضی دانش) فتنه بالا گرفتن قطره (مصدر اصطلاحی)
 از رفتار طاموس همین بالا گرفت و خوشتر بهار بر (بالا گرفتن) گوید که بمعنی بلندی
 را بمشق جلوه مایل می کند (صائب) گرفتن است چنانکه (بالا گرفتن قطره) و فتنه
 دست بیداد فلک را زود کوفته می کند فتنه که آری قطره مادام که از دریا جداست
 گرفتار است رعنائی او بالا گرفت (ارو) قطره است و چون ترقی کرد یعنی بدریا پیوست
 عین دریاست مؤلف عرض کند که فتنه بلندی -
 بالا گرفتن فردا (مصدر اصطلاحی) کردن و دراز شدن که قطره را بعد از آنکه از
 بهار بر (بالا گرفتن) ذکر این کرده گوید که سحاب بر زمین افتد ترقی همانست که با
 یعنی فردا جلی دانسته از قمر بر آوردن و سیل بدریا رود - بایستی حال متعلق است
 از پایه اعتبار فرو افکندن مؤلف گوید با بختی هم کلمه بالا بر سیل مجاز (حکیم زلالی)
 که سکندری خورده است و از معانی بالا (چو قطره سوی او بالا گرفتیم) و دریا
 کار ندارد و آری این را متعلق کند بمعنی بے پنا گرفتیم (ارو) قطره کا بهار
 (بالا گرفتن چیزی از کسی) که بجایش گذشت روان هونا -
 و متعلق باشد بمعنی یازدهم لفظ بالا که بجا (بالا گرفتن کار) (مصدر اصطلاحی)
 مذکور شد (طاهر و حیدر) فردیت فتنه بهار ذکر این کرده گوید که رونق و نظام

<p>یافتن کار است و صاحب بحر هم تبدیل (بالا سر) گذشت و بخایل بالفتوح و ترجیح حاصل اگر رفتن (ذکر معنی رونق و نظام یافتن) کرد و گردن است و (۱) بمعنی حاصل کردن بلند مؤلف عرض کند که بلندی کار رونق هم چنانکه از کلام انوری پیدای شود که بر اوست پس لفظ بالا در اینجا بر سیل مجاز (بالا و پنهان گرفتن کسی) می آید (ارو و) متعلق به معنی پنجم اوست که بجاییش گذشت (۱) الفتوح حاصل کرنا به چیج حاصل کرنا و آنکه بالا را بمعنی شمش آورده اند نزد (۲) بلندی حاصل کرنا.</p>	<p>یافتن کار است و صاحب بحر هم تبدیل (بالا سر) گذشت و بخایل بالفتوح و ترجیح حاصل اگر رفتن (ذکر معنی رونق و نظام یافتن) کرد و گردن است و (۱) بمعنی حاصل کردن بلند مؤلف عرض کند که بلندی کار رونق هم چنانکه از کلام انوری پیدای شود که بر اوست پس لفظ بالا در اینجا بر سیل مجاز (بالا و پنهان گرفتن کسی) می آید (ارو و) متعلق به معنی پنجم اوست که بجاییش گذشت (۱) الفتوح حاصل کرنا به چیج حاصل کرنا و آنکه بالا را بمعنی شمش آورده اند نزد (۲) بلندی حاصل کرنا.</p>
<p>شان پیش رفتن کار است و ترجیح شد (بالا اگر رفتن نقاب) (مصدر اصطلاحی) (فاسم گونا بادی) چو گل بر سیر چین جا بهار بر (بالا اگر رفتن) ذکر این کرده گوید که گرفت و چین را از و کار بالا گرفت (۳) (خواجه) بمعنی برداشتن و بالا کردن نقاب و امثال شیراز (۴) شدم عاشق بیالای بلندی آن مؤلف گوید که بلند کردن نقاب هم که کار عاشقان بالا گرفت (۵) (انوری) به همین معنی آمده و درین اصطلاح تخصیص نقاب زهی کارت از چرخ بالا گرفته و حدیث نباشد با جمله این هم متعلق است بمعنی پنجم لفظ زچین نابه صفا گرفته (۶) (ارو و) کام بالا که بجایش مذکور شد (مخلص کاشی) (۷) رونق حاصل کرنا درست هوای پنجمین (۸) بخت بد رفته بخواب آه سبک سیر کجاست بالا اگر رفتن کسی (مصدر اصطلاحی) که نقاب از گل رخسار تو بالا گیرد (۹) (ارو و)</p>	<p>شان پیش رفتن کار است و ترجیح شد (بالا اگر رفتن نقاب) (مصدر اصطلاحی) (فاسم گونا بادی) چو گل بر سیر چین جا بهار بر (بالا اگر رفتن) ذکر این کرده گوید که گرفت و چین را از و کار بالا گرفت (۳) (خواجه) بمعنی برداشتن و بالا کردن نقاب و امثال شیراز (۴) شدم عاشق بیالای بلندی آن مؤلف گوید که بلند کردن نقاب هم که کار عاشقان بالا گرفت (۵) (انوری) به همین معنی آمده و درین اصطلاح تخصیص نقاب زهی کارت از چرخ بالا گرفته و حدیث نباشد با جمله این هم متعلق است بمعنی پنجم لفظ زچین نابه صفا گرفته (۶) (ارو و) کام بالا که بجایش مذکور شد (مخلص کاشی) (۷) رونق حاصل کرنا درست هوای پنجمین (۸) بخت بد رفته بخواب آه سبک سیر کجاست بالا اگر رفتن کسی (مصدر اصطلاحی) که نقاب از گل رخسار تو بالا گیرد (۹) (ارو و)</p>
<p>بهار بر (بالا اگر رفتن) گوید که بمعنی قدیر و افر رفتن نقاب بلند کرنا نقاب اٹھانا و جلوه گر شدن است شدش بر (بالا اگر رفتن) بالا اگر رفتن نهال (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>بهار بر (بالا اگر رفتن) گوید که بمعنی قدیر و افر رفتن نقاب بلند کرنا نقاب اٹھانا و جلوه گر شدن است شدش بر (بالا اگر رفتن) بالا اگر رفتن نهال (مصدر اصطلاحی)</p>

<p>مؤلف عرض کند که حقیقت مفاد ریجی اسم حال است از مصدر بالیدن و درینجا خودش می آید و درینجا همین قدر کافی است مجازا بمعنی متحرک مستقل شود (نکته) بنا برین که بالان بقاعده فارسیان امر مصدر بالانید باز تا صفت در اندازد و پیش بالان پس اسم حال بالیدن شایع بهار است و ده تازد و (ار و و) متحرک -</p>	<p>مؤلف عرض کند که حقیقت مفاد ریجی اسم حال است از مصدر بالیدن و درینجا خودش می آید و درینجا همین قدر کافی است مجازا بمعنی متحرک مستقل شود (نکته) بنا برین که بالان بقاعده فارسیان امر مصدر بالانید باز تا صفت در اندازد و پیش بالان پس اسم حال بالیدن شایع بهار است و ده تازد و (ار و و) متحرک -</p>
<p>غلطی صاحب جامع که اسم فاعل از بالیدن (۱) بالان - بقول سروری و جهانگیری و غیره و بالانیدن نگاشت - اسم فاعل بالیدن و جامع و ناصری بمعنی و این خانه (حکیم خضری) بالنده باشد و از بالانیدن بالانده - (۲) یکی راست یا حوج است باره و یکی نه فائق (ار و و) پهلوی و الایم و کونیوالا - روضه خلد است بالان و (شمس خرو) و مخالف ارجه که خود را چو سنگ می بندد -</p>	<p>غلطی صاحب جامع که اسم فاعل از بالیدن (۱) بالان - بقول سروری و جهانگیری و غیره و بالانیدن نگاشت - اسم فاعل بالیدن و جامع و ناصری بمعنی و این خانه (حکیم خضری) بالنده باشد و از بالانیدن بالانده - (۲) یکی راست یا حوج است باره و یکی نه فائق (ار و و) پهلوی و الایم و کونیوالا - روضه خلد است بالان و (شمس خرو) و مخالف ارجه که خود را چو سنگ می بندد -</p>
<p>(۲) بالان - بقول سروری و برهان بمعنی و زتاب آتش تیغش چو موم شد خنجران و کوفته چنبران و متحرک صاحب نوادر بالانیدن و بالان نالان میبازد اندر گل و در و این که بالانیدن را بمعنی چناییدن و حرکت دادن بناچار خانه و بالان و صاحب شیشه ریش آورده بالان را بمعنی ریش چنبران فرماید که بدین معنی مراد است بالان و این که نوشت مؤلف عرض کند که حقیقت عرض کند که حقیقت و پیر خانه و تاج و تاج مصادر ریجی خودش می آید و درینجا همین کنیم و صراحت مانند این هم بهار است کافی است که شایع صاحب نوادر است (ار و و) و کیهو بالانه -</p>	<p>(۲) بالان - بقول سروری و برهان بمعنی و زتاب آتش تیغش چو موم شد خنجران و کوفته چنبران و متحرک صاحب نوادر بالانیدن و بالان نالان میبازد اندر گل و در و این که بالانیدن را بمعنی چناییدن و حرکت دادن بناچار خانه و بالان و صاحب شیشه ریش آورده بالان را بمعنی ریش چنبران فرماید که بدین معنی مراد است بالان و این که نوشت مؤلف عرض کند که حقیقت عرض کند که حقیقت و پیر خانه و تاج و تاج مصادر ریجی خودش می آید و درینجا همین کنیم و صراحت مانند این هم بهار است کافی است که شایع صاحب نوادر است (ار و و) و کیهو بالانه -</p>
<p>که این را بارش مخصوص کرد - بای حال (۴) بالان - بقول سروری و جهانگیری و غیره</p>	<p>که این را بارش مخصوص کرد - بای حال (۴) بالان - بقول سروری و جهانگیری و غیره</p>

برهان یعنی تله که جانوران را بان صید کنند یکی یار و بارانم گرفت و در میان عاشقان
 و گیرند صاحب رشیدی بذکر این معنی گوید من گرگ باران دیده ام **مؤلف** عرض
 که از اینجاست که در مثل سائر است که کسی کند که تله بقول برهان بفتح اول و ثانی غیر
 که محجرب در امور باشد و بمصائب گرفتار شده و مطلق آنچه جانور دران بقید و آید
 باشد آن را (گرگ بالان دیده) گویند یعنی (الخ) صاحب غیاث گوید که تله لغت ترکی
 تله دیده و عوام لغبط (باران دیده) گویند است نوعی از دام صیادان طیور که بجای
 و طایر بعضی بواسطه تغییر لجه بالان را پنهان کرده شکار جانوران کنند و صاحب
 باران خوانند چنانکه شائع است میان کثرفراید که لغت فارسی و در ترکی بعضی آله
 را اولام و دیگران باران معنی دیگر فهمیده اند شکارستغسل با بگله بالان بنمعنی اسم جامد
 و صاحب جامع هم زبان رشیدی صاحب فارسی زبان گیریم و جادارد که مجاز معنی
 ناصری بذکر قول رشیدی گوید که از کلام اول باشد که چون این آله را بنجاک پنهان
 نظامی باران فهمیده می شود چه گرگان در کنند شاید چنان بنظمی آید که زمین آنجا پناه
 ایام زمستان و روز باران بجهت طعمه و بلند است و الله اعلم دار و دیالان
 بیرون می آیند و بر سر راه ها و دیه ها کمین یک شکاری آله کا نام ہے جس کو خاکین
 کنند و اگر چیزی بکنجک ایشان نیفتد ناچار چھپا کر جانور و ن کاشکار کرتے ہیں۔ مذکر
 یکی از هم جنسهای خود با اجتماع ریخته می و ش (ه) بالان - تحقیق ما امر حاضر است از
 و بخورند (از ناصری ه) دوش می فتنه مصدر یا لاییدن و بالاندن که می آید

<p>شامل بر همه معانی (ار و و) بلا - حرکت بالانده بقول سروری و برهان جنبانی و متحرک ساخته نداین از حکیم سنائی بر</p>	<p>دے - بلانا کا امر حاضر -</p>
<p>بالانیدن بقول موار و جنبانیدن و بالانیدن گوید که برین قیاس است بالاش (حکیم سنائی) یک قصیده هزار جا و بالنده و بالیده و بالانیده و بالانده و خوانده پیش بر سفله ریش بالانده و بالان معنی نشو و نما کننده و فراینده و بقول نوادر جنبانیدن و حرکت و بالان عرض کند که سبحان الله چه خوش تحقیق کمال ریش و بقول صاحب اند مرادف بوده است و حقیقت جو بیان را غلط انداز بالانیدن و صاحب بحر بر بالانیدن جزین نیست که این اسم مفعول است از فاعل فرماید که (۱) جنبانیدن و حرکت و بالانیدن و معنی این حرکت داده شده و (۲) بالیدن و نو کردن هم (کامل التفسیر) صاحب رشیدی سکندری خور و که این و مضارع این بالانده و تلفظ عرض کند که را متعلق به صدر بالیدن کرد و بالاش و متعدی بالیدن است بمعنی اول و معنی بالنده و بالیده و بالان را هیچ تعلق ازین دوم را بدون سند استعمال تسلیم نکنیم نیست - بالاش بجای خود می آید و بالنده و مخفف بالانیدن - صراحت ماخذ بر بالان اسم فاعل بالیدن و بالیده و زیادت با می آید (ار و و) (۱) بلانا حرکت دینا بر ماضی بالیدن (۲) فاعل ماضی و (۲) و کیهو بالیدن -</p>	<p>بالانیدن بقول موار و جنبانیدن و بالانیدن گوید که برین قیاس است بالاش (حکیم سنائی) یک قصیده هزار جا و بالنده و بالیده و بالانیده و بالانده و خوانده پیش بر سفله ریش بالانده و بالان معنی نشو و نما کننده و فراینده و بقول نوادر جنبانیدن و حرکت و بالان عرض کند که سبحان الله چه خوش تحقیق کمال ریش و بقول صاحب اند مرادف بوده است و حقیقت جو بیان را غلط انداز بالانیدن و صاحب بحر بر بالانیدن جزین نیست که این اسم مفعول است از فاعل فرماید که (۱) جنبانیدن و حرکت و بالانیدن و معنی این حرکت داده شده و (۲) بالیدن و نو کردن هم (کامل التفسیر) صاحب رشیدی سکندری خور و که این و مضارع این بالانده و تلفظ عرض کند که را متعلق به صدر بالیدن کرد و بالاش و متعدی بالیدن است بمعنی اول و معنی بالنده و بالیده و بالان را هیچ تعلق ازین دوم را بدون سند استعمال تسلیم نکنیم نیست - بالاش بجای خود می آید و بالنده و مخفف بالانیدن - صراحت ماخذ بر بالان اسم فاعل بالیدن و بالیده و زیادت با می آید (ار و و) (۱) بلانا حرکت دینا بر ماضی بالیدن (۲) فاعل ماضی و (۲) و کیهو بالیدن -</p>

<p>بشد العجب چه مایه بی اعتنائی با کجا برده اند ترک این بر بیان تفوق داشت که از شرف</p>	<p>صدر مجلس - میر مجلس (ب) بالانشین: صدر میر مجلس - نوشت -</p>
<p>بالاندن و چون تعریف غلط کردند چاره نبود و خیر این که عرض حقیقت کنیم (ارو)</p>	<p>بالا اندن: بقول سروری همان مرقوم که دال باشد و بعد از وی پلیر صاحب جهانگیری گوید که معنی بالان: که مرقوم شد (حکیم سنائی در پلایات - پلایا هوا -</p>
<p>(الف) بالانشین اصطلاح - (الف)</p>	<p>کتابتی که بعد از اجل قوام الدین نوشته</p>
<p>(ب) بالانشین بقول اندکجواز</p>	<p>قوام الدین که تحت و تاج خواص در بالای</p>
<p>فرنگ صدر نشین و صدر انجمن (صائب)</p>	<p>علی بن منتظر قدراوست و در بالانه سفلی</p>
<p>(ج) تلاش صدر و بیرون در گنار و</p>	<p>چکار دار و دین و بقول برهان و جامع بر</p>
<p>خوش نشین بود که بر بالانشینان بیشتر جانگ</p>	<p>کاشانه و پلیر خانه - مخفی مباد که صاحب</p>
<p>می گرد و (طهوری) و گذشت و خاتمه</p>	<p>مختب بر و پلیر فرماید که با مین در و از و</p>
<p>بالانشینان دیده ام که هر کجا بر هر کوی</p>	<p>اندرون سر او و آلتی جمع آن و دالان</p>
<p>عاشق و (ب) صدارت باشد زیاده</p>	<p>بقول برهان و پلیر خانه و کوچه پوشیده و</p>
<p>یای صدری بر (الف) (طهوری)</p>	<p>خان آرزو و بر سرخ بر و دالان گوید که و پلیر</p>
<p>عیب بالانشین و شمس که از شهرهای</p>	<p>خانه و آنچه معنی رواق و ایوان در بند و</p>
<p>پست پیرس (ارو) (الف) بالانشین</p>	<p>شهرت دار و غلط خواهد بود - مؤلف عرض</p>
<p>بقول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - صدر نشین</p>	<p>گفته که اصل این بالان است که گذشت -</p>

<p>نون نسبت بر لفظ یا لانه کرده اند چنانکه جو و خوشن پس معنی لفظی بالان منسوب بلفظ و و کنایه از کوچه سر پوشیده که بامین دروازه و شتاب رفتن و دیدن بهار بر (پا بالانهاون) اندر و ن سر بود و متعلق از سقف مکان ذکر این کرده (صائب) داغ ناسور و پاسه تیز در بالانه زان پس بالانه مر علی بالان باشد (ار دو) دیو تری بقول آصفیه بر کوه پا بالانهاون مؤلف عرض کند که مشتق است بندی اسم نوت - پناه و دروازه و نیز به معنی خیمه لفظ بالان (ار دو) و کیو بالانهاون</p>	<p>بالانی قبول خمیه بر بان بر وزن والانی یعنی (۱) جنیدنی باشد و (۲) اسب گذر و (۳) اسب بار گیر صاحبان اند و مؤید و مفت بر معنی دوم و سوم قانع مؤلف عرض کند که (بالانیدن) بمعنی جنبانیدن و حرکت دادن می آید پس معنی اول اسم مصدر و حال بالمصدر باشد بمعنی جنبیدن و بای یاقوت بر غیر مصدر می آید و نسبت بمعنی دوم عرض می شود که بالانی به پاسه فارسی بمعنی سوم می آید و بالان بای فارسی بمعنی پاسی که بر پشت خرابه از اندیس جا دارد که این را مبتدل بالانی گیریم که بای فارسی بهری بدل شود چنانکه اسب و اسب و معنی دوم را عجز بمعنی سوم که اسب بار گیر است و گذر و با بر خلاف اسب سواری که تیز روی می کند و عجیب نیست که فارسیان برای معنی سوم بای نسبت بر لفظ بالان زیاد کرده باشند و منسوب به بالان اسپ را نام کرده اند که بار کشد و اسب گذر و مجاز آن (ار دو) قابل جنبیدن او را طوطی و بهار می خیزد</p>
---	---

کے جنبش۔ بقول آصفیہ۔ فارسی اسم مؤنث۔ حرکت۔ تحرک۔ لرزش۔ چال۔ (۲)
 مٹھا گھوڑا۔ مذکر (۳) لڈو گھوڑا۔ باربرواری کا گھوڑا۔ مذکر۔ لڈو بقول آصفیہ
 ہندی۔ باربرواری کے لائق۔ بوجہ اٹھانیکے قابل وہ حیوان جو باربرواری کے کام
 آئے جیسے بیل۔ گدھا۔ گھوڑا۔ اونٹ۔ ٹٹو۔ پتھر وغیرہ پس لڈو گھوڑا کہہ سکتے ہیں۔

بالائیدن	بقول برہان و جامع و موارد
و اندیز وزن خواہائیدن یعنی (۱) جنبائیدن (۲) (ارو) دیکھو بالائیدن۔	
و حرکت داؤن۔ صاحب نوادر فرماید کہ	بالا و پست اصطلاح بقول ضمیمہ
جنبائیدن و حرکت داؤن ریش را و بقول	یعنی (۱) فوق و تحت و (۲) کنایہ از آسمان
بجر (۲) بالیدن و منوکر دن ہم کمال الف	وزمین و (۳) عالم دنیا۔ صاحبان مؤید و
مؤلف عرض کند کہ ما اشارہ این بر بالا	بجر یعنی دوم و سوم قانع صاحب اسند
کرده ایم و آن مخفف این باشد و ہم مصدر	بجوازہ فرنگ فرنگ ذکر ہر تہ معنی کردہ۔
این ہمان بالائی کہ بمعنی جنبش گذشت	مؤلف عرض کند کہ معنی اول حقیقی است
مصدر اصلی است نہ جعلی و معنی دوم	و معنی دوم و سوم مجازی و لفظ بالادینجا
قیاس و محر و قول صاحب بحر۔ طالب	یعنی پنجم است (ارو) (۱) بلندی اور
سند استعمال با شیم بمعاصرین عجم معنی دوم	پستی۔ مؤنث۔ (۲) آسمان و زمین (۳)
بر زبان ندارند و این اصل باشد و بالیدن	دنیا۔ مؤنث۔
لازم این بالائی کہ گذشت حاصل بالصدر	بالا و پست اگر فتن کسی (مصدر اصطلاح)

<p>در آورده اند غلط کرده اند ما با صاحب ^{نجم} معاصرین ^{نجم} پر زبان دارند شنی سبزه که همت اتفاق داریم که مجرذ کوزه آب باشد. لغت عربی بقول شنبه بالکسر و تشدید میهم (اردو) صرحی بقول آصفیه عربی اسمه بمعنی قصه و آهنگ (اردو) بلند و حوصله سوخت شراب یا پانی رکینه کالمی گردن کا بقول آصفیه (فارسی و عربی) معانی همت چھو بارتن جھری کوزه - فراخ حوصله - فراخ دل - بخ -</p>	<p>بالاوشیب (اصطلاح - (۱) بمعنی بلند (۲) بقول برهان لبکون یا سی حلی (۱) و پستی است و (۲) کنایه از آسمان و زمین اسب جنیت را گویند که اسب کوش باشد و مرادف بالاوشیب (شیخ شیراز) بقدرت بقول جامع مرادف بالاوشیب مؤید دیگر نگه دار بالاوشیب خداوند دیوان روز این گوید که افصح بابا فارسی است و بخواله حبیب مخفی باد که لفظ بالاوشیب بمعنی ^{نجم} ز فائو یا فرماید که (۲) بمعنی افراس و (۳) اوست (اردو) و دیگر بالاوشیب که پهلوی و کردی و صافی کرن و صافی شود (۴) افراسید و بالاوشیب اصطلاح بقول اندخواله بخواله قنیه و شرفنامه نویسد که بمعنی (۵) صافی فرنگ فرنگ بکمرهای معزز و میم شده و قنیه کننده و صافی شونده صاحب بیفت بر معنی بمعنی عالی همت و فراخ حوصله و کریم ضبع - اول قانع (فروسی طبع) فرو و آند از مؤلف عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی گوید بالاوشیب همان جامه خسرو آری زبان ذکر این نکرد و لیکن خلاف قیاس نیست خواست که مؤلف عرض کند که بمعنی اول اسم فاعل ترکیبی است بمعنی همت بلند و آند از علییه لفظ بالاوشیب که بجایش گذشت</p>
--	---

<p>فارسیان بای زائد در آخرش زیاده کرده اند و دیگر هیچ و لجاظ معنی دوم و سوم (اگرند استقامت) و تفرینه و امثال فارسی ذکر این کرده از معنی بدست آید) تو اینهم عرض کرد که بالاینین را و محمل استعمال ساکت مؤلف عرض کند بهر دو تختانی مصدری قرار دهم معنی افروخته که فارسیان به بیان سریع السیری و جلد باز و صاف کردن زیر که بالاینین بنون پنجم کسی استعمال کنند مخفی میاد که لفظ یا لادینجا بدین معنی نیامده تا بقا عده تبدیل بنون را به به معنی پنجم اوست (ار دو) هوا پر سوار تختانی بدل می کردیم و سیما معنی صاف کردن هوا تا به صاحب آصفیه نے (هوا پر سوار را از ماخذ این هیچ تعلقی نیست بلکه (بالاینین) هوا) کا ذکر فرمایا ہے۔ جلد باز۔ شباب به بای فارسی و هر دو تختانی معنی زیاده کرده کار بونا۔ جانے میں جلدی کرنا۔</p>	<p>و صاف نمودن می آید پس مقصور و فانگو یا نه (الف) بالای پار و هم گوز زون (پالای۔ به بای فارسی) باشد نه بای عربی (ب) بالای پار و هم گوز زون و نسبت به معنی چهارم و پنجم عرض می شود که (ب) بقول و ارسه و بهار و اسند لاف و کراف آنها به بای فارسی باشد و در بیان معنی بیجا زون صاحب بجز ند کرد (ب) باتفاق و اثر فاصلی هم غور زنده که بحالت ترکیب بدست گوید که (پار و هم) به راس جمله موقوف و اول می آید نه غیر آن مثالی (ار دو) (ا) و دیگر جمله معنوم ران بند اسب و گا و که از صفا لفظ بالاکه پیله سخته۔ (۲) تا (۵) و دیگر (فوقی نیدی) (الف) (۳) همیشه گوز (پالای به بای فارسی)</p>
---	--

بہ بالایہ پار و دم زخم از عقل پوچوان خزان گفتن و (۳) اندک تعرض کردن (سا لک
 بزر و سیم افتخار ندارم پو مؤلف عرض کنند قزوینی ۵) نہ نو کے جگر وارو کہ گوید پ
 کہ کنایہ باشد و (الف) کہ قائم کردہ ایم مفت کہ بر بالاس چشم تست ابرو پ (امیر بیگ
 سناست و (ب) معنی مراد (الف) باشد و نظیری ۵) شکایت چون کنم از جو چشم
 لیکن از سہ پیش کردہ محققین بالاثابت نیست فتنہ انگیزت پو کہ گر گویم ترا بالاس چشم ابرو
 فارسیان در محاورہ خود گویند زدن را بہتر می رنجی پو و خان آرزو در چراغ ذکر (ب)
 از گویندین دانند و بس (ار و و) شخی کردہ گوید کہ کنایہ از اندک تعرض نہ کردن
 گنہار نا بقول آصفیہ ڈینگ مارنا۔ بزرگی (طغرا ۵) گل حیان گوید کہ در بالاس چشم
 کا اظہار کرنا۔ دون کی ہانکنا۔ بڑائی مارنا۔ بروست پو چشم نرگس را چو ہرگز در تہ ابرو
 لاف و گزاف کرنا۔
 (الف) بالالای چشم ابرو گفتن
 (ب) بالالای چشم ابرو گفتن
 (الف) بقول وارستہ (۱) حرف راست گفتن۔ گفتن کنایہ ایت و صراحت زائد را نہ پسندیم
 بیشتر در جانی کہ حرف راست و درست بر رو چنانکہ وارستہ کردہ و معنی دوم بہار لغو محض
 مخاطب نتوان گفت معنی با آنکہ ابرو بالای آنچہ خان آرزو (ب) را قائم کردہ و از
 چشم است نمی توان گفت صاحب بحر نقل این کلام طغرا سندش آوردہ بیابندی متعال
 کردہ و بقول بہار (۲) کنایہ از حرف سہل طغرامی پر سیم ازو کہ نون نفی را درین مصدر

از کجایید اگر دو تاسه خطاب را درین مصدر
 چگونه قائم دارد و کلمه در را چنان می گذارد
 و نون نفی را از کجای می آورد - شک نیست که
 این مصدر اصطلاحی را از کلام طغریب یاد کرد
 و بمعنی بیان کرده اش آوردن حق اوست -
 هائل مونا - فراحت -

باجمله ادعایش لفظاً و معنی باطل و از کلام
 ملا طغریب این مصدر اصطلاحی اصطلاحی
 سکوت صاحب بحر خرمی دهد ازین که پیش
 رومی پوشد و منی داند که در غلط اندازی
 جویان می کوشد آفرین بر بهار که بیاس
 بمصدرش را لفظاً قائم داشت و در معنی
 تصرف خفیفی کرد که راست گفتن را سهل
 گفتن نگاشت و مصدر منفی را گذاشت و

لیکن باعتبار معنی بیان کرده خان آرزو
 منفی را مثبت قرار داده به مصدر الف
 نگاشت این است طبع آزمایی محققین بانام
 و نشان و تحقیق و تصحیف فارسی زبان -
 که چون ند بالائی و خرج بالائی صاحب
 بالائی **القبول** سروری (۱) معروف و (۲)
 سبب جنیت باشد کذا فی التحفه بهار گوید

فرنگی فدائی نسبت معنی اول صراحت کند سوارسی یعنی علا و داسپ سوارسی باشد معنی
 که بمعنی بلندی و رفعت است و از معنی دوم عجم بر زبان ندارند (ارو و) (۱) بالائی -
 ساکت مؤلف عرض کند که متعلق بمعنی بقول آصفیه فارسی - بلندی - انچالی علاوه
 پنجم لفظ بال است و در آخرین بای مستند اوپری - دوده کی ملائی (۲) و کیو بال که پس
 و بمجاز بمعنی زیادتی هم که داخل معنی اول و بالالین بقول اندک باله فرنگی بمعنی
 متعلق بمعنی ششم لفظ بال است چنانکه بالالین منسوب به بالاست مؤلف عرض کند که
 قیمت (معنی زیادتی قیمت) (ظهوری) جزین نیست که یا و نون نسبت در آخرین
 کالایچه بالائی قیمت بچستی با صبر است زیاده کرده اند (ارو و) بالائی بمعنی غلظت
 سبک باره ضرید اگر است با و نسبت معنی بال بر آراستن بر پند مصدر اصطلاحی بمعنی
 دوم عرض می شود که صاحب سروری سبک آماده پرواز شدن باشد (قاسم گونابادی) (۳)
 که از فردوسی برای این معنی پیش کرد چنان همایه طفر صید فرخنده فال با تقریبان ترکش
 است که بر لفظ (بالا) به تختانی واحد بر آراست بال با (ارو و) آماده پرواز
 و راضی گذشت پس خیال ما این است که بال بر آوردن مصدر اصطلاحی - صاحب
 (بالا) راکاب سروری (بالائی) آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و از احسان
 نوشت و اگر سند دیگر برای این معنی بهشت قی سندی پیش کرده که بر بال و پر بر آوردن
 آید تو انیم عرض کرد که اصل این (اسپ) می آید (ارو و) و کیو بال و پر بر آوردن -
 بالائی است یعنی اسپ که بالا اسپ بال بر آید (مصدر اصطلاحی) (۴)

(۲۲۲۲)

کنایہ از بلند شدن نیزه باشد (کمال اصفیائی) **بال بر بال پرند** اصطلاح - از قبیل
 (۵) همچون کشف بینه سر اندر کش اهل کذا قدم بقدم کسی باشد و مراد از سر اینا پیوسته
 اینجا که نیزه تو بر آسخت بال را بچال پرند چنانکه ظهوری گوید (۵) بال بر بال
 مایط بال در اینجا بمعنی منقلم اوست - که قدمها بر سوختا هم می پیوسته از ثنائی حالت
 وقامت باشد و (بر آسختن) بمعنی بر کشیدن دیده در فرزند گیت (۵) (ار و و)
 باشد مطلقاً پس معنی لفظی این بر کشیدن نیزه بال بر بال که سکتے ہیں جیسا کہ قدم بقدم
 قد و قامت خود را و کنایہ از بلند شدنش کہتے ہیں - چیدہ انسانوں کے لئے ہے اور
 (ار و و) نیزه کا بلند ہونا - وہ پرند کے لئے -

بال بر افشاندن (مصدر اصطلاحی) **بال بر دوختن** (مصدر اصطلاحی) **بال بر افشاندن**
 اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و از ظهور اصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و از اسرار
 سزاوردہ مؤلف عرض کند کہ ازین معنی طوسی سزاوردہ کہ بر (بال) و پر بردوختن
 (بال) طیارسی بر افشاندن پیدا است کہ می آید و مچزد بال بردوختن محاورہ فایدا
 بمعنی آمادہ پرواز شدن باشد کہ بجای نباشد (ار و و) دیکھو بال و پر بردوختن
 خودش می آید ولیکن معاصرین عجم (بال) بر بال بر کشدن استعمال - صاحب اصفی
 افشاندن) را ہم بر زبان دارند یعنی (بال) ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
 افشاندن) که گذشت (ار و و) دیکھو گوید کہ بمعنی حقیقی است یعنی پر و بال طائر
 بال افشاندن - بر کشدن و دور کردن کہ طاقت پرواز

زائل شود۔ واز پر واز باز ماند و این متعلق می آید فارسیان استعمال (بال سبتن)
 است بمعنی دوم لفظ بال (سعدی شیرازی) بهم برائے طیور کرده اند که بمعنی قوت پرواز
 (ع) کند جلوه طاووس صاحب جمال پوچھی زائل کردن است از سبتن بال و پر
 خواهی از باز برکنده بال پو (ارو) پر گھیرنا (ظہوری ع) چہ بنیش است کہ این بال
 بال سبتن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر بستگان دارند با بچہ دهم تو خوش کردی
 این کرده از معنی ساکت و از ثانی شہدی دائه تو (ارو) پر باند منا بقول آصفیہ
 سزا آورده کہ بر (بال و پر پر واز سبتن) پرین دور باند پاتا کہ جانور نہ اثر سکے۔

بالیوس بقول انس و رشیدی و ناصری (و فی لبکون لام و نتم باحوالہ نسخہ میرزا)
 ولایت قندہار را گویند صاحبان برہان و جامع گویند کہ ہمین معنی بجای باء اجدیای
 حطی ہم آمده صاحب برہان بر قندہار فرماید کہ بہ فتح اول بر وزن شمسار نام شہر است
 معروف بعضی گویند کہ از ترک تانت و بقول بعض از ہندوستان بہار بر قندہار گویند
 کہ نام معبدی در گنگ بہشت کہ نام شہری است در حد و در شرق چنانکہ نظامی گنجوی
 فرماید در کندر نامہ (ع) دگر بارہ بر مرز ہندوستان پگدزر کرد چون باد بر بوستان
 از آنجا بہ شرق علم بر فراخت پکی ماہ بردشت بر کوہ تاخت پازان راہ چون دوزخ
 تافتہ پوز و پشت پایی پیش یافتہ پوز آمد بہ آن شہر مینوسرشت پوز کہ ترکانش خوانند
 گنگ بہشت پوزی در و دید چون نو بہار پوز پیش گہی نام او قندہار پوز و فرماید کہ
 اغلب کہ محرب است و در اصل گندہار بر وزن خمدار کاف فارسی و وال مخلوط

له تلفظ آن بر غیر ہندی دشوار مؤلف عرض کو ترک فرمایا ہے۔

لند کہ از جغرافیہ حال قند ہار شہریت در بال بہم زون | مصدر اصطلاحی۔ بال

جنوب افغانستان۔ داخل افغانستان و خارج و پیرا بہم حرکت دادن تاگرد و غبار

از ہند مقصود محققین مابعد الذکر خیزین نباشد بریز و پیر ہا صاف و پاک شود (صائب)

له عوض موحده دوم تحتانی گیریم چنانکہ حساب (ع) می زخم بال بہم تاقد آتش در سن و

برہان بالیوس را بہ یای حلی چہارم بہ چین (ار دو) پر جہنگنا۔

معنی آورده و شک نیست کہ چین اصل است (الف) بال پرواز (اصطلاح)

صاحب کنگر گوید کہ بالیوس بہ موحده اول و (ب) بال پرواز پرواز (الف)

تحتانی چہارم تہرکی زبان و کیل دولت و بانی کہ ذریعہ پرواز باشد مرکب اضافی۔

قفل را گویند (انتہی) پس عجیبی نیست کہ در متعلق بمعنی دوم لفظ بال (صائب ع)

زمانہ باستان و کیل دولت را در چین شہر بال پرواز ہزاران چشم است و از قناعت

مقام باشد و ہمین نام شہرت گرفت و عوام پرکاشی کہ مراست و (ب) حاصل کردن

تا واقف از ماخذ تحتانی را موحده دانستہ و پیدا کردن پرو بال است برای پرواز

استعاش موحده کردند اندرین صورت (ظہوری ع) دل بر آورده بال پروازی

مفترس باشد (ار دو) گند ہار بقول اصفیہ کردہ کجشک صید شہبازی و (ار دو)

ہندی اسم نذکر شہر قند ہار مؤلف (الف) پرو بال۔ بال پرو۔ پرو پرزے

عرض کرتا ہے کہ صاحب آصفیہ نے قند ہار نذکر (ب) بال پرو بال پرو پرزے نکالنا

(۳۳۳۸)

(۳۳۳۹)

اثر نے کے قابل ہونا صاحب آصفیہ نے کہ اعتماد مؤلف بر قول قوسی است کہ
 (بال و پر کلنا پر یہی جتنے لکھے ہیں۔ صاحب زبان است (النج) (میرزا
 (الف) بال تذرو اصطلاح (الف) قول ہے (جلال اشیر) پر می زند چو بال شکاری
 (ب) بال تذرو کنایہ از ابر سید کہ قسح ز موج و بال تذرو دیدہ در آئینہ
 ناگاہ از سیاہی پدید آید و باران آرد و صاف ہوا پر مؤلف عرض کند کہ تحقیق کامل
 بجز گوید کہ پارچہ ایر را گویند صاحب غیاث (تذرو) بجائے خودش می آید اکثر محققین
 بر (تذرو) بہ ذال معجمہ دوم گوید کہ بمعنی فارسی زبان این را بذال معجمہ نوشتہ اند
 خروس صحرائی است و بذال معجمہ نوشتن و بعض شان بذال معجمہ ہم و کثرت بر ذال
 و خواندن و بمعنی کبک گفتن خطاست و ہم معجمہ و ہمین قابل و ثوق است پس این
 او بر (ب) فرماید کہ لکھ ابر است و خان اصطلاح را ہم بذال معجمہ عوض وال معجمہ
 آرد و در سراج (تذرو) را بہ ذال معجمہ گرفت و جادار و کہ در سند میرزا جلال ہم
 آورده گوید کہ مرغ معروف خوش رفتار ذال معجمہ باشد نہ وال معجمہ کہ محقق مندرج
 کہ اکثر در پائے سر و گرد و ازین جہتہ عاشق بضرورت خود نقطہ را حذف کرده باشد
 سر و گویند کذافی الرشیدی و بجا کہ قوسی فرماید چنانکہ عادت اوست و جادار و کہ کاتب
 کہ تذرو رنگ مرغی است از جنس ماکیان مطیع دست تصرف در از کردہ حیفاست
 و خروس کہ در پیشہ استر آباد و مازندران کہ ہر دو محققین اول الذکر صراحت حروف
 بسیار باشد و بغایت خوش رنگ بود و فرما کر دند بابتی حال مرکب اضافی است و تعلق

باشد نہ کنایہ کہ بال تذرو معنی خفیفی و جود (اردو) ابر کا ٹکڑا۔ مذکر۔	
<p>بالیق بقول راجا جوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار دریائے بالٹک راگویندرہ مؤلف عرض کند کہ بالٹک کہ بہ تائے ہندیت (لفظ انگلیسی) دریائی است کہ مابین شمال و مشرق جرمنی واقع است معاصرین عجم تائی ہندی را بہ فوقانی بدل کر دندو کا را بہ قاف و برائے اظہار کسرۃ تا بقاعدہ ترکی تختائی آوردند دیگر پیچ (اردو) بالٹک زبان انگریزی میں ایک ہندو کا نام ہے جو جرمنی کے شمال و مشرق کے مابین واقع ہے</p>	
<p>بال جنبانیدن مصدر اصطلاحی جب راجتی است کہ موجش ز غنبر است پڑ روی عرق آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف نشان تو در زیر بال خط پ (اردو) خطا کا عرض کند کہ حرکت دادن بال و پر باشد و راننا نمود خط کا ابھار۔ مذکر خط کی ہندی نوشت یافتن (اشیر اومانی) فلکش گفت موش بال خواستن استعمال۔ صاحب آصفی فکر کہ آج کہ قوی پ مرغ اندیشہ نیار و کہ جنبانیدن کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند بال پ (اردو) پر مارنا۔ بقول آصفیہ کہ از سندیش کردہ اش بال و پر خواستن یعنی پرواز کرنا کرنا۔ دخل پاندرسانی حاصل کرنا طلب بال و پر کردن پیدا است نہ بال خواستن</p>	<p>بال خط استعمال۔ مرکب اضافی است مخفی مباد کہ (بال و پر خواستن) کنایہ از اراؤ یعنی نمونے خط کہ بال حیثیت اسم مصدر گریز کردن باشد کہ بجای خودش می آید۔ بالیدن یعنی خواست چنانکہ ذکرش معنی (اردو) بال و پر چاہنا۔ گریز پر آمادہ ہونا۔ ششم بال کردہ ایم (صائب) دریائی بال وادون مصدر اصطلاحی۔ صاحب</p>

آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف من	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف من
کند که گنایه باشد از بلند کردن و بالا کردن می آید (ارسلان مشدی) گرد دست	کند که گنایه باشد از بلند کردن و بالا کردن می آید (ارسلان مشدی) گرد دست
متعلق بمعنی ششم لفظ بال (صائب) سنگ گشتی و کردی طواف یک کعبه اگر بال و پری داشته	متعلق بمعنی ششم لفظ بال (صائب) سنگ گشتی و کردی طواف یک کعبه اگر بال و پری داشته
و آهین را بهمت می توانم بال داد و صید پانحنی سباد که (الف) متعلق بمعنی دوم لفظ بال	و آهین را بهمت می توانم بال داد و صید پانحنی سباد که (الف) متعلق بمعنی دوم لفظ بال
اگر خواهم بشابین ترازوی کنم پاشاع گوید که است که بجایش گذشت (ار دو) (الف)	اگر خواهم بشابین ترازوی کنم پاشاع گوید که است که بجایش گذشت (ار دو) (الف)
اگر خواهم که بشابین ترازو صید کنم یعنی اگر پروار یقول آصفیه - فارسی - پروالا -	اگر خواهم که بشابین ترازو صید کنم یعنی اگر پروار یقول آصفیه - فارسی - پروالا -
خواهم که به دخل و فریب وزن جنس را کم اثر نه والا - (ب) پروبال رکنا -	خواهم که به دخل و فریب وزن جنس را کم اثر نه والا - (ب) پروبال رکنا -
سازم بهمت من می تواند که سنگ و آهین بال در سر کشیدن	سازم بهمت من می تواند که سنگ و آهین بال در سر کشیدن
یعنی سنگ ترازو را بلند می بخشد تا در وزن بهار عجم گوید که جناب سراج المحققین می فرمایند	یعنی سنگ ترازو را بلند می بخشد تا در وزن بهار عجم گوید که جناب سراج المحققین می فرمایند
جنس کی رود و در (ار دو) بلند کرنا - که صحیح (بال پر کشیدن) است زیرا که حفظ هر	جنس کی رود و در (ار دو) بلند کرنا - که صحیح (بال پر کشیدن) است زیرا که حفظ هر
(الف) بالدار اصطلاح - صاحب منها در صورت مذکور است پس لفظ در غلط کتاب	(الف) بالدار اصطلاح - صاحب منها در صورت مذکور است پس لفظ در غلط کتاب
(ب) بال داشتن بحواله سفرنامه ناصرالدین باشد و زله بردارش (بهار) گوید که لفظ در	(ب) بال داشتن بحواله سفرنامه ناصرالدین باشد و زله بردارش (بهار) گوید که لفظ در
شاه قاجار ذکر (الف) کرده گوید که بمعنی یعنی بر نیز آمده چنانچه (از عهده ویر آمدن)	شاه قاجار ذکر (الف) کرده گوید که بمعنی یعنی بر نیز آمده چنانچه (از عهده ویر آمدن)
پروا راست و صاحب آصفی ذکر (ب) بمعنی (از عهده ویر آمدن) گذشت پس غلط	پروا راست و صاحب آصفی ذکر (ب) بمعنی (از عهده ویر آمدن) گذشت پس غلط
کرده از معنی ساکت مؤلف گوید که به لحاظ کاتب را دخلی نبود مؤلف آصف اللغات	کرده از معنی ساکت مؤلف گوید که به لحاظ کاتب را دخلی نبود مؤلف آصف اللغات
(الف) که اسم فاعل ترکیبی است (ب) مصدر عرض می کند که اگر غلط کاتب را دخلی نباشد	(الف) که اسم فاعل ترکیبی است (ب) مصدر عرض می کند که اگر غلط کاتب را دخلی نباشد
است بمعنی با بال و پروا بودن ولیکن از سند غلط سراج المحققین است که دخل در معقولات	است بمعنی با بال و پروا بودن ولیکن از سند غلط سراج المحققین است که دخل در معقولات

<p>و مجاوره اهل زبان می دهد (باقراکاشی) ب حرکت دل همچو جناح طیور (ظهوری) و دلیری که چون تیغ کین بر کشد و زبانش ملک ببال دل ظهوری بر سپهر عشق پروازی و بال در سر کشد و خیال ماین است که سراج که کنج شک حسیض خود شمار داوج غنقا الحققین و زله بردار خوان آرزویش در (ارو) بال دل - ترکیب فارسی در بر و در می جنگند و کسی ازین هر دو اصل کچه سکتے ہیں - اسم مذکر - دل کی تشبیه معنی اصطلاح راحل نمی کند لکن العجب باز وی پرند کے ساتھ -</p>	<p>و مجاوره اهل زبان می دهد (باقراکاشی) ب حرکت دل همچو جناح طیور (ظهوری) و دلیری که چون تیغ کین بر کشد و زبانش ملک ببال دل ظهوری بر سپهر عشق پروازی و بال در سر کشد و خیال ماین است که سراج که کنج شک حسیض خود شمار داوج غنقا الحققین و زله بردار خوان آرزویش در (ارو) بال دل - ترکیب فارسی در بر و در می جنگند و کسی ازین هر دو اصل کچه سکتے ہیں - اسم مذکر - دل کی تشبیه معنی اصطلاح راحل نمی کند لکن العجب باز وی پرند کے ساتھ -</p>
<p>چهارمیه احتیاط است و چه رنگ تحقیق تحقیق بال و میدان استعمال - صاحب آصفی ما (بال در سر کشیدن) خود و مغفوشیدن بال روئیدن ذکر هر دو مصداق کرده است و این کنایه باشد و کلمه بال در اینجا از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی بر متعلق به معنی دوم است که مغفوق و قسم باشد آمدن بال و پر است (ظهوری) فروغ یکی آستین و دیگری از ششم بافته که تیغ درو آنچنان از شاغل و مدید که از زاغ بال اصل کارگر نمی شود این است حقیقت (بال در و مدید) (کمال اصفهانی) بال مرغ طرب سر کشیدن که مؤشگافی های هر دو محققین پیدا از باد زنگین روید و اندازین آنکه هر دو سوی نثر از معنی اصطلاحی بهره نگرفته (ارو) دلش را به بر است (ارو) پر کلنا -</p>	<p>چهارمیه احتیاط است و چه رنگ تحقیق تحقیق بال و میدان استعمال - صاحب آصفی ما (بال در سر کشیدن) خود و مغفوشیدن بال روئیدن ذکر هر دو مصداق کرده است و این کنایه باشد و کلمه بال در اینجا از معنی ساکت مؤلف عرض کند که بمعنی بر متعلق به معنی دوم است که مغفوق و قسم باشد آمدن بال و پر است (ظهوری) فروغ یکی آستین و دیگری از ششم بافته که تیغ درو آنچنان از شاغل و مدید که از زاغ بال اصل کارگر نمی شود این است حقیقت (بال در و مدید) (کمال اصفهانی) بال مرغ طرب سر کشیدن که مؤشگافی های هر دو محققین پیدا از باد زنگین روید و اندازین آنکه هر دو سوی نثر از معنی اصطلاحی بهره نگرفته (ارو) دلش را به بر است (ارو) پر کلنا -</p>
<p>خود سرین پنهان - بال و دل استعمال مرکب اضافی است آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بمعنی دل که دل را به بال تشبیه داده نظر عرض کند که بمعنی ببال هر چه تشبیه و آنکه</p>	<p>خود سرین پنهان - بال و دل استعمال مرکب اضافی است آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بمعنی دل که دل را به بال تشبیه داده نظر عرض کند که بمعنی ببال هر چه تشبیه و آنکه</p>

<p>بال و پر یعنی لازم و متعدی بر دو (عشری) اصطلاح (ه) شدم گه که در دست چرخوار است بال زین اصطلاح - بقول اندکجو اله مرغ دل بچو دیدم رسته بال ملائک بر بال زین اصطلاح - بقول اندکجو اله سرکویت (ظهوری) بجائی که بال قفا و نون یعنی بازوی زین مؤلف عرض کند بریزد و بر او زینت دعائی رساند (الف) که مرکب اضافی است و لفظ اضافت مستقل و متعلق باشد با معنی اول لفظ بال</p>	<p>پر چرخنا - پرگرنه - پرگردانیا - (الف) بال زون مصدر اصطلاحی - طالب سند استعمال باشیم (ار و و زین) (ب) بال زن (الف) بقول بحر (الف) بازو کا حصه - بازوے زین - مذکر -</p>
<p>معنی سپیدن و پیر و آردن و تحقیق (الف) بال است بقول جهانگیری و برهان و رشیدی بال افشاندن پرند لعل و مندوح (شفائی) و ناصری و سراج بالام مفتوح بسین زده و دیو اصفهانی (ه) در آرزوی ناوک او بال و بکر را گویند (مولوی معنوی) کیست می زند یا سید صرم که زو و نگر و دشکار که از دمدیه روح القدس به حامله چون کس به و (ب) بقول اندکجو اله فرسنگ باست نیست به مؤلف عرض کند که این مرکب فرنگ بفتح زائے معجمه و سکون نون (الف) به است از و لغت زبان سنکرت که بال به معنی پرنان و پرند و بلحاظ تحقیق (الف) (ب) مراد معنی دختر یا لعه آمده و (ست) بفتح معنی بال افشان (ار و و) (الف) (الف) (الف) پر مارنا زو و قوت و روح و خلاصه و خوبی و فضیلت بقول آصفیه پرواز کرنا - اثرنا (ب) پر چرخنا (کذا فی الساطع) پس فارسیان ازین هر دو</p>	<p>معنی سپیدن و پیر و آردن و تحقیق (الف) بال است بقول جهانگیری و برهان و رشیدی بال افشاندن پرند لعل و مندوح (شفائی) و ناصری و سراج بالام مفتوح بسین زده و دیو اصفهانی (ه) در آرزوی ناوک او بال و بکر را گویند (مولوی معنوی) کیست می زند یا سید صرم که زو و نگر و دشکار که از دمدیه روح القدس به حامله چون کس به و (ب) بقول اندکجو اله فرسنگ باست نیست به مؤلف عرض کند که این مرکب فرنگ بفتح زائے معجمه و سکون نون (الف) به است از و لغت زبان سنکرت که بال به معنی پرنان و پرند و بلحاظ تحقیق (الف) (ب) مراد معنی دختر یا لعه آمده و (ست) بفتح معنی بال افشان (ار و و) (الف) (الف) (الف) پر مارنا زو و قوت و روح و خلاصه و خوبی و فضیلت بقول آصفیه پرواز کرنا - اثرنا (ب) پر چرخنا (کذا فی الساطع) پس فارسیان ازین هر دو</p>

<p>لغت سنکرت لغتی مرکب ساخته و براسه بال و پر سوختن پیدا است که بجای خودش می آید و وشیره و باکوره استعمال کردند از کثرت استعمال که بمعنی حقیقی است لازم و متعدی هر دو - فتح سین جمله بلام نقل شد (اردو) باکره (طغرای شهبازی) قوج راز بس چهره قوج یقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - و وشیره بطا باده را بال و پر سوخته (اردو) بال کینیا - اچھوتی -</p>	<p>بال سمندر استعمال - مرکب اضافی است بال ش اقول جامع و سروری (۱) معروف بمعنی موی سمندر و متعلق بمعنی دوم لفظ بال - و لفظ برهان و ناصری بر وزن مالش آنچه (صائب) آسوده نیست پرده شرم زیر سر نهند - و ارسته نسبت این گوید که مراش از نگاه گرم پد آتش حریف بال سمندر نمیشود بالشت است صاحب رشیدی فرماید که بالین پد مخفی مباد که سمندر لفظ برهان نام جانور است و بالشت و بال شک معروف از اینجاست که در آتش تنگن می شود و از پوست او کلاه که چار بالش ملوک و اکابر یعنی سند و صدر و مال سازند و از موی او جامه بافتند پس است صاحب ناصری فرماید که بال شک بالین فارسیان و ریخا بال را بمعنی استعمال کرده اند کاف بهمان معنی و لفظ موی چسبیده که سنگام غلیظ و این لغت سنکرت است که ذاتی الساطع (اردو) بر سر کشند و نیز آنچه بدان تکیه کنند چون بال سمندر - سمندر کے بال - مذکر - بدست نشینند ما خود از بالین خان آرزو</p>
<p>بال سوختن استعمال - صاحب آصفی ذکرین در سراج گوید که تحقیق آنست که بالین و بال و بالشت و بال شک همه ما خود است از بالین</p>	<p>بال سمندر استعمال - مرکب اضافی است بال ش اقول جامع و سروری (۱) معروف بمعنی موی سمندر و متعلق بمعنی دوم لفظ بال - و لفظ برهان و ناصری بر وزن مالش آنچه (صائب) آسوده نیست پرده شرم زیر سر نهند - و ارسته نسبت این گوید که مراش از نگاه گرم پد آتش حریف بال سمندر نمیشود بالشت است صاحب رشیدی فرماید که بالین پد مخفی مباد که سمندر لفظ برهان نام جانور است و بالشت و بال شک معروف از اینجاست که در آتش تنگن می شود و از پوست او کلاه که چار بالش ملوک و اکابر یعنی سند و صدر و مال سازند و از موی او جامه بافتند پس است صاحب ناصری فرماید که بال شک بالین فارسیان و ریخا بال را بمعنی استعمال کرده اند کاف بهمان معنی و لفظ موی چسبیده که سنگام غلیظ و این لغت سنکرت است که ذاتی الساطع (اردو) بر سر کشند و نیز آنچه بدان تکیه کنند چون بال سمندر - سمندر کے بال - مذکر - بدست نشینند ما خود از بالین خان آرزو</p>

بمعنی آفرودن و چون تکیه زیر سر موحده بالالف مقصوره	و اهل زبان بود و راحت کرده مخفی مباح و تکیه
فرش خواب است بطرف سر بدین نام موسوم	و اهل ولایت این زمان هم پر و بال مرغان
شد و گاهی پشت بدان کرده نشینند چنانکه	راور بالاش می کنند و میگردند و همین است
چهار بالاش ملوک و اکابر چهار بالاش از ان	تعلق بالاش یا بال (و ناز بالاش) که می آید
گویند که سابق تکیه کلانی که حالا پس پشت	تکیه نازکی که بالای بالاش نهند فدائی حرا
می دارند موسوم نبود بلکه رسم آن بود که	این هم فرموده و بالاشک که می آید به کاف تکیه
تکیه بر پشت و دویسمین و یسار می و آید	بالاش کوچکی که زیر رخساره نهند و فی زمانه
پس حقیقت چهار بالاش همان چار تکیه (الخ)	بر بالاش استراحت امر موسوم و بشاید ما
مؤلف عرض کند که حقانیت که بال یعنی	هم آمده و معاصرین عجم در خصوص بالاش
پر طیور و جناح طیور که گذشت اسم مصدر	و بالین زیادت یا و لون نسبت بر لفظ بال
و بالاش حاصل بالمصدرش که بر معنی دوم	بمعنی منسوب به باز و جناح تکیه نرمی که بر بال
می آید و در اینجا مرکب از بال و شین نسبت	بمعنی استراحت و و طرف نهند و لفظ بال و ریخا
منسوب به بال چنانکه پوشش منسوب به خوب	بمعنی اقل اوست یعنی باز و مجازاً بمعنی
صاحب قانون و تکیه بری و کرشین نسبت	عام یعنی برای بالاش زیر سر هم مستعمل شد و
کرده و بالاش را هم پسند این آورده پس	بالاشت مرید علیه بالاش زیادت فوقانی و آخر
بالاش باشین نسبت کنایه باشد از تکیه که بال	و مرادف بالاش چنانکه فرامش و فرامشت و
تکیه نهند صاحب فرنگ فدائی که از معاصرین	پاداش و پاداشت محققین بالاکار را نیز

معنی و مانده گرفته اند و اسپ و خور را یک تازیانه یا سوار و باش زیرین را نام است و همین باش
 رانده خان آرزو که بالین و باش و پشت زیرین بر معنی پنجم می آید چنانکه حکیم سانی گفته
 و باشک بر چهار را ما خور از بالیدن آورد (۱) تا که پشت خواجہ بر باش و باش
 حق آنست که پی بحقیقت نبرده بالیدن ناخود آرزو ناز و در باش و اینست تحقیق محققین
 از بال است و این بر چهار اصطلاح هم از بانام و نشان و حقیقت حکمرکاو می (ار و و)
 همان لفظ بال مرکب پس قول خان آرزو و تکیه بقول آصفیه فارسی اسم مذکر باش
 بعید از تحقیق است و هم او حقیقت چار باش سرمانه رکهنه کی چنیر
 را که بالاییان کرده سکندری خورده یعنی میفرماید (۲) باش بقول سروری نم و افزایش
 که دو تکیه پشت و دو تکیه پیمین و یار را و بقول جامع و برهان بالیدن و نم و گردن
 چار باش نام کردند و اینقدر دفع و دخل صاحب ناصری مذکر معنی اول گوید که معنی
 کند که پیشینان در پس پشت تکیه کلان می دانند بالیدن صاحب مؤید بحواله دستور فرماید که
 چنانکه زمانیان بلکه بعضی آن دو تکیه پشت یعنی اقرون و بقول خان آرزو و در سراج
 می کردند (الخ) می پرسم از و که این واقع حاصل بالصدر بالیدن سندان از حکیم
 تاریخی را از کجایید اگر دیرین نیست که برای کس سانی بر معنی اول مذکور شد مؤلف عرض کند
 تعداد چار باش معنون خلاف واقع را که ما با خان آرزو و اتفاق داریم و طرز تعریف
 مصنیف می کند معاصرین عجم با اتفاق دارند جامع و برهان و ناصری را نمی پذیریم و صاحب
 که (چار باش) باش پشت و دو باش پیمین و سفرنگ هم در (نامه پشت و دستور چشید) بر

نقرہ صد و پنجاہ و چار و در (پند نامہ کنکنا) میں اگر اسے بند کر دیتا ہے مؤلف عن
 و رستی نقرہ ذکر این کرده (ایخیر ص) کرتا ہے کہ دکن میں اسی کو پدک کہتے ہیں
 و گرفت از خورشہا تن چو سیر است یاد (۱) اس آہنی یا برنجی کنڈی کا نام ہے جو صندوق
 بالش ز بالا یا زیر است (۲) (اردو) یا الماری یا دروازے میں اس غرض سے
 نہو۔ مذکر۔ افزایش۔ موت بالیدن کا حال لگاتے ہیں کہ اس میں قفل لگا دین۔
 (۳) بالش۔ بقول برہان و سراج ہندی (۴) بالش۔ بقول برہان زری باشد بقول
 رانیہ گویند کہ بر صندوق ہما ز نزد خصوصاً صاحب معین صاحب ناصری گوید کہ این اصطلاح
 قفل بران گذارند صاحب جامع ہم ذکر مغل است خان آرزو در سراج گوید کہ
 این کرده مؤلف عرض کند کہ اگر صندوق زر می بقدر رشت شقال و دو دانگ کہ
 استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ محارز در قدیم تر و بادشاہان اترک رائج بود۔
 معنی دوم باشد یعنی چیری است بر سر پوش مؤلف عرض کند کہ (بالش زر) اصطلاح
 صندوق از آہن و مس و غیر ذلک درست است بہ ہمین معنی و (بالش نقرہ) ہم کہ می
 کنند کہ از سطح چوب بلند باشد و بوسیۃ آن و از مجر و بالش این سکہ طلا و نقرہ را تنویم
 صندوق را مقفل سازند و آنرا در کن گرفت تا آنکہ صندوق استعمال بہت نیاید و
 پاک نام است و گاہی از زنجیر ہم ہمین کار بوجہ دند تو انیم عرض کرد کہ این سکہ ہم
 گیرند (اردو) چھپکا بقول آصفیہ ہم بالیدگی دارد و متعلق باشد معنی دوم
 مذکر۔ صندوق و غیرہ کا چوڑا پتر جو کنڈی حیف است کہ محققین ترکی زبان ازین سکہ

(اردو) ایک سنگہ طلا و نقرہ کا نام فارسی میں حقیقی و متعلق بمعنی اول بالاش باشد۔
 بالاش ہے ویکھو بالاش زراور بالاش نقرہ۔ مگر (ظہوری) می نہد خوش بالاش نرمی
 (۵) بالاش بقول بہار بمعنی سند و این مجاز زیر سر مراد از خس و خاشاک کوش بتری
 است مؤلف عرض کند کہ زیر انداز سند می بایدیم (دولہ) زیر سر و روع را خوب
 باشد کہ آن را بضرورت نرمی یا پرہائی طبع مستی می نہد بالاش (ظہوری) گر چنین افشاء
 یا بیشہ بر کنند و جزو سند است و مجازا سند جام و سبکوید (اردو) تکیہ زیر سر کننا
 ہم و ما اشارہ این بمعنی اول کردہ ایم و از بالاش پر اصطلاح یہ فتح باے فارسی۔
 کلام حکیم سنائی برای ہمین معنی سندی ہم ہذا بقول اتند و بہار تکیہ کہ پرہادران آگندہ
 مذکور (اردو) بالاش بقول آصفیہ فلان باشد مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی
 اسم مذکر۔ آرام کی جگہ۔ مؤلف عرض است بمعنی حقیقی و گیکر ہیچ (اردو) پروتا
 کرتا ہے کہ فارسیوں نے زیر انداز سند و کا تکیہ۔ مگر معنی وہ تکیہ جسمین پر ہے تو
 سند کو بھی بالاش کہا ہے۔ وہ روئی یا روئی بالاش بقول سروری و جہانگیری و واری
 کا گداجو نرمی کے لئے سند کے نیچے پچھا ہے و جامع مرادف بالاش و بقول بہار بالاش
 مین۔ (مذکر) صاحب آصفیہ نے گدآپر کہ در زیر سر نہند (عماد الدین فقہیہ رباعی)
 فرمایا ہے۔ اسم مذکر۔ گدیل۔ تو شک۔ و چشم تحقیقان چہ زیبا و چہ زشت ہا نہن
 روئی دار بستر۔ عاشقان چہ دوزخ چہ بہشت ہا پوشیدن
 بالاش زیر سر نہادون استعمال بمعنی بیدلان چہ اطلس چہ پلاس ہا زیر سر عاشقان

چہ بشت و چہ خشت (پنجی کاشی) با سر مرغ دل مبتلا خودش از بازوی خود بر می
 بید و تنان دولت نگر و جفت اگر از پرو تا بانش پریر و را پر کند قتل (ار دو) و کیو
 بال حماس از پر بشت را مؤلف بشت پیل اصطلاح بقول بحر (۱) آنچہ
 عرض کند کہ با حقیقت این بر بانش بیان و را وائل حال برای آموختن پیل نو گرفتار
 کرده ایم کہ این مزید علیہ آنت بہار این از جنبہ بقدر تکیہ کلان راست کنند و باولی
 را بمعنی مسند ہم آورده مشتاق سند استعمال و ہند صاحب انسجوالہ غیاث و صاحب
 ہاشیم اگرچہ ہمین معنی بر ہمین ہاشیم بانش گشت غیاث سجوالہ شرح قران السعدین ذکر این
 و حقیقتش ہمد را بخاند کور (ار دو) و کیو کرده مؤلف عرض کند کہ بانش کلانی کہ
 بانش کے پہلے اور پانچویں معنی۔
بشت پر استعمال بہ فتح باے فارسی۔ عجم تصدیق این کنند مرکب اضافی است
 بقول بہار بہ سند مطاظر امروف (بانش پر) و معاصرین عجم این را بر سبیل مجاز بمعنی (۲)
 کہ گذشت مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی مطلق بانش کلان تر ہم استعمال کنند مخفی
 است (مطاظر) صدر مرغ دل مبتلا و کہا کہ (باولی وادن) بقول بحر و لیر گردید
 از بال خود کشد پر ہ جا نیگہ آن پریر و بشت جانور شکاری است بسبب گیر اندن جانور
 پر ندارد و پانچیاں مادر صرع ووم این لفظ و گیر پانچیاں بمعنی اول و دوم فرقی ندارد
 پر بال لفظم است مقصود شاعر این باشد کہ جان (ار دو) (۱) وہ بڑا نیگہ یا گدی یا گدا
 کہ پریر و بشت خود را پر و اگندہ ندارد و اور گدیہ جبکہ ذریعہ سے نئے پاتہی کو

سدا تے مین اور اسکی مشبہ پر ڈالکر سواری اول قانع صاحب مؤید بر بالشتک کہ
 کرتے مین۔ مذکر (۲) مطلق بہت بڑا تکیہ دیگر بہ نون پنجم می آید دیگر معنی دوم گوید کہ اگرچہ
 بالشتک اصطلاح۔ بقول مؤید و محنت در رسالہ علمی بہ نون نوشتہ ولیکن این معنی
 بالشت خورد صاحب اند گوید کہ بدون تعاضامی کند کہ مصغر بالشت گیریم فوقانی
 فوقانی بالشتچہ ہم بہ معنی است مؤلف پنجم مؤلف عرض کند کہ ہر دو دست
 عرض کند کہ کلمہ چہ بقول برہان باخفاے است معنی بالشتک بہ فوقانی و بالشتک
 ثانی افادہ تصغیر کند چون در آخر کلمہ آرد بہ نون زیرا کہ چنانکہ بالشت مرید علیہ السلام
 همچون باغچہ و طاقچہ پس تکیہ کوچیک باشد است همچنین بالشت بہ نون آخر ہم مرید علیہ
 و بس مرادف بالشتک کہ می آید و مرکب از بالشت آمدہ پس کاف تصغیر بہ ہر دو زیاڈ
 بالشت و چہ (اردو) چھوٹا تکیہ۔ مذکر۔ توان کفایتی حال معنی اول تکیہ خورد
 بالشتک بقول ضمیمہ برہان (۱) مصغر معنی دوم ہم مشبہ تکیہ خورد کہ دو طرف
 بالشت و (۲) چیزیت از پارچہ و جامہ استخوان شکستہ قائم کردہ می بندند۔
 پیچیدہ مانند بالشت کوچکی کہ بر استخوان (اردو) (۱) چھوٹا تکیہ۔ مذکر (۲) کلمہ
 شکستہ بندند و فرماید کہ در مؤید معنی آخر بقول آصفیہ ہندی۔ اسم مؤنث وہ تہ
 بالشتک آمدہ کہ بجای فوقانی نون باشد یا چوتہ کہ پیرا جو کسی زخم یا فصد پر رکھ کر
 صاحب اند صراحت کند کہ مکر لام و فتح او پر سے پٹی باند دیتے مین۔
 فوقانی است و بحوالہ فرہنگ فرنگ معنی بالشتن بقول اند بحوالہ فرہنگ فرنگ

بعضی لام و سکون شین مجبوره و عاکرون
در حق و گیری و همین معنی بدین مہملہ ہم
آمدہ مؤلف عرض کند کہ این مصدریت
غریب کہ محققین مصادر فارسی ذکر این
نکرده اند و زبان عربی و ترکی و سنسکرت
و غیر ذلک ہم ناخذ این یافته نمی شود اگر
بمعنی پر کردن می بود موافق قیاس بود کہ اسم
مصدر این بالش قرار میدادیم باقی حال
طالب سند استقال باشیم معاصرین عجم بر
زبان ندارند و سند اعتبار را نشاید
(ارو) و عاکر کسی دوسرے کے حق پر
باشی بقول مفت بکسر لام و فتح جیم فارسی
مرادف بالشیخہ کہ فوقانی پنجم گذشت صاحب
شمس ہم ذکر این کرده مؤلف عرض کند بالش زیر سر نہادون استقال - همان
کہ مرکب از بالش و چه چنانکہ تعریفش بر
باشیچہ گذشت (ارو) و کیو باشیچہ - (ظہوری) گسترخم بہر طاقست برین
بالش زیر اصطلاح بقول جہانگیری در بالش بیماری زیر صحبت نہیم -

(ار دو) و کیهو بالش زیر سر نهادن - تحریفی در اعراب آن شده و در اصل معنی

بالش عالی اصطلاح - بقول ضمیمه ^۱ تکیه زیر سر است مؤلف عرض کند که

کتابیه از سند عالی - صاحبان بحر و مفت و ^۲ پیچاره نمیداند که کاف زائد در آخر کلمه می آید

بر سند عالی قانع مؤلف عرض کند که کب چنانکه زکو و زلوک - پرستو و پرستوک پس

توصیفی است و معنی لفظی این سند بلند و پیچ ^۳ چادر یعنی اول اشکالی پیدا کرده می خواهد که

کنا نیست و متعلق است بمعنی پنجم بقول بالش بر معنی دوم اکثفا کند حقیقت اینست که

که گذشت (ار دو) سند عالی نبوت - بمعنی اول فرید علییه بالش است چنانکه پشت

بالشک بقول برهان با کاف (۱) بروز ^۴ و معنی دوم مصغر بالش که اشاره این بر یا

و معنی بالشت است که در زیر سر گذارند ^۵ هم کرده ایم (ار دو) (۱) تکیه - مذکور

بفتح رابع مصغر بالش - صاحب جهانگیری ^۶ چپو تکیه - مذکر -

بر معنی اول قانع و بقول رشیدی مرادف بالش کج نهادن ^۷ مصدر اصطلاحی -

بالشت صاحب جامع مذکر بالشت و بالک ^۸ بقول بحر (۱) خواب گران کردن و در ۲۰ هزار

فرماید که با تا و کاف و کسر لام بالش معرفت ^۹ بعضی نخت و غرور بهم رسانیدن و دیگری

خان آرزو در سراج نسبت معنی اول ^{۱۰} غیر از سحر ذکر این نکرد (بالین کج نهادن)

که اگر چه کسر لام و سکون شین و کاف نوشته اند به معنی اول می آید و بهم برین قیاس این را

در صورتی که سند آن بهم رسد ظاهر در اصل ^{۱۱} هم توان گرفت خلاف قیاس نیست که کجی

تصغیر بالش باشد که بسبب کثرت استعمال بالش و بالین علامت گران خوابی است

<p>که گران خواب پیچیری پهلوی بدل کند و بالیش تیر نیست (۱) (اردو) باز و توژ ناما توژ ناما بجای خود می‌سازد برای معنی دوم طاب پروبال توژ ناما توژ ناما -</p>	<p>که گران خواب پیچیری پهلوی بدل کند و بالیش تیر نیست (۱) (اردو) باز و توژ ناما توژ ناما بجای خود می‌سازد برای معنی دوم طاب پروبال توژ ناما توژ ناما -</p>
<p>سند باشیم که معنی حقیقی هیچ تعلق از نخوت بالیش که اشکن بجیری استعمال یعنی تمام و غور ندارد (۱) (اردو) گهری نیند کردن بالیش سر بران چیز (ظهوری) (۱) همان سونما بقول آصفیه نهایت غافل اور پیچیر خوش آنکه پیش درت بترم چنان افتد (۱) سونما خواب خرگوش مین سونما سکه نیند که بالیش سرتانه بگذارم (۱) (اردو) سونما - (۲) غور کرنا -</p>	<p>سند باشیم که معنی حقیقی هیچ تعلق از نخوت بالیش که اشکن بجیری استعمال یعنی تمام و غور ندارد (۱) (اردو) گهری نیند کردن بالیش سر بران چیز (ظهوری) (۱) همان سونما بقول آصفیه نهایت غافل اور پیچیر خوش آنکه پیش درت بترم چنان افتد (۱) سونما خواب خرگوش مین سونما سکه نیند که بالیش سرتانه بگذارم (۱) (اردو) سونما - (۲) غور کرنا -</p>
<p>بال شکستن مصدر اصطلاحی - صاحب بالیش بقول سروری کسر لام (۱) همان آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بالیش مرقوم یعنی اول (حکیم فرخی) (۱) خشت عزم کند که معنی باز و شکستن و پروبال و روده از دنیا رواد گوهر و آنکه شد و گوزن سوی شکستن باشد بطاعت معنی اول و دوم از لاله اندر دشت با بالیش و بتر شد (۱) صاحب لفظ بال (سیح کاشی) چشم بدامن شمس سواد ایراهی گوید که بفتح اول و کسر ترکان بر کباب دل و بادی زده که بال سوم (۲) معنی آشتا مؤلف عرض کند سند شکسته است (۱) (صائب) (۱) پزان که از شد بالا پیداست که بسکون شین معجمه مین ببال و پرتست زینهار (۱) مشکن مرا که و نون است و بخرن نیست که مزید علیه بال می شکنی بال خویش را (۱) (وله) در آه باشد چنانکه گذارش و گذارش و به معنی اختیار ندارد و بیدلان (۱) بال شکسته مانع پزان دوم تا آنکه سند استعمال پیش نه شود اعتبار</p>	<p>بال شکستن مصدر اصطلاحی - صاحب بالیش بقول سروری کسر لام (۱) همان آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بالیش مرقوم یعنی اول (حکیم فرخی) (۱) خشت عزم کند که معنی باز و شکستن و پروبال و روده از دنیا رواد گوهر و آنکه شد و گوزن سوی شکستن باشد بطاعت معنی اول و دوم از لاله اندر دشت با بالیش و بتر شد (۱) صاحب لفظ بال (سیح کاشی) چشم بدامن شمس سواد ایراهی گوید که بفتح اول و کسر ترکان بر کباب دل و بادی زده که بال سوم (۲) معنی آشتا مؤلف عرض کند سند شکسته است (۱) (صائب) (۱) پزان که از شد بالا پیداست که بسکون شین معجمه مین ببال و پرتست زینهار (۱) مشکن مرا که و نون است و بخرن نیست که مزید علیه بال می شکنی بال خویش را (۱) (وله) در آه باشد چنانکه گذارش و گذارش و به معنی اختیار ندارد و بیدلان (۱) بال شکسته مانع پزان دوم تا آنکه سند استعمال پیش نه شود اعتبار</p>

<p>را نشاید که معاصرین عجم به زبان نذا رند و به تحقیق رسیده (لهووری) راحت بنه و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این بالش نرم پذیر سر و اغت از جگر با پاش نکرده (اروو) (۱) و کیو بالش که پیش عرض کنند که از سند لهووری معنی اول بهوت معنی (۲) و کیو آشتا -</p>	<p>را نشاید که معاصرین عجم به زبان نذا رند و به تحقیق رسیده (لهووری) راحت بنه و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این بالش نرم پذیر سر و اغت از جگر با پاش نکرده (اروو) (۱) و کیو بالش که پیش عرض کنند که از سند لهووری معنی اول بهوت معنی (۲) و کیو آشتا -</p>
<p>میرسد و معنی دوم را متعرف صاحب سروری</p>	<p>الف) بالش نرم زیر سر گذاشتن</p>
<p>حکم مند دارد که از اهل زبان است لیکن</p>	<p>ب) بالش نرم زیر سر نهادن</p>
<p>اصطلاح حدت خان آندو النی پسندیم که (کسی) را</p>	<p>ج) بالش نرم زیر کسی گذاشتن</p>
<p>داخل اصطلاح کرده میخواند که موضوع</p>	<p>و (ب) بقول مجرور خوشحال گردانیدن</p>
<p>کتاب چراغ هدایت را در ریشخند اندازد</p>	<p>کسی را بطریق خوشامد و تیاال بهار بگذر معنی</p>
<p>وای بر محقق که (بالش زیر سر) را زیر کسی</p>	<p>بالا گوید که از اهل زبان تحقیق پیوسته که (۳)</p>
<p>قرار دهد - قاتل - با بجه معنی حقیقی این</p>	<p>بمعنی خوشامد کردن از راه تسخر و ریشخند</p>
<p>(۳) تکیه نرم را زیر سر کردن است معنی</p>	<p>صاحبان برهان و جهانگیری و رشیدی نسبت</p>
<p>اول و دوم کنایه باشد (اروو) الف</p>	<p>ب) بر معنی اول قانع و صاحب سروری</p>
<p>و (ب) (۱) کسی کو خوشامد سے خوش کرنا</p>	<p>و ضمیمه کتاب گوید که کنایه از خوشحال کردن</p>
<p>(۲) تسخر سے خوشامد کرنا (۳) نرم تکیه</p>	<p>کسی را بغیر و خوشامد گفتن و غرور دادن</p>
<p>سر پانے لینا (ج) خوشامد کرنا -</p>	<p>خان آرزو در چراغ بگذر (ج) فرماید که</p>
<p>بالش نقره اصطلاح - بقول جهانگیری</p>	<p>خوشامد کردن و گوید که این از اهل زبان</p>
<p>هشت درم و دودانگ باشد صاحب</p>	

برهان گوید که برای مقصود مخصوص صاحبان کرده ایم (ارو) و کجیو باتنگ -
جامع و بجرهم ذکر این کرده اند مؤلف عرض **بال طیارسی برافشان** **اصدر**
کنند که مرکب اضافی است از قبیل باش اصطلاحی - کنایه از آمادۀ پرواز شدن
ز نام سکه از بنقره که وزن آن بمقدار است (نهوری) گهی کشاده رسم با
هشت درم و دودانگ است که در زمان و بان براه خوری و گهی زیال برافشانده
باستان مرقع بود (ارو) ایک تقریبی **بال طیارسی** پنهانی میاد که طیارسی و پنجا
سکه جس کا وزن آشتی درم و دو دنگ بمعنی پرواز است و (بال پرواز برافشان)
اور زمانه سلف مین مرقع تھا اسکی تاریخچہ چیزی است که طیور قبل از پرواز جراح
حالت معلوم نه ہو سکی خود را برمی افشانند و این علامت
باتنگ صاحب مؤید ذکر این کرده اند **آبادگی** برای پرواز است (ارو)
عرض کنند که این همان است که **باتنگ** آمادۀ پرواز و ناله زدن کے لئے پر جھٹکنا -
به فوقانی خیم گذشت و ذکر ماخذ این هم ہذا پر تولنا -

بالغ بقول سروری بجوالہ نسخہ وفائی بضم لام (۱) شاخ گاؤ خالی کرده شدہ کہ
بدان شراب خورد و کبیر لام میانه شراب (استاد عمارت) باخنگ سفیدمانہ و با بالغ
شراب با آمد بخوان **بال** اگر خود خواجہ با صواب با و فرماید کہ (۲) در نسخہ میرزا اسطو
است کہ بضم لام نام ولایتی است شمالی و بجوالہ مؤید گوید کہ بہ بای فارسی و فتح
لام است صاحب برهان نیز کہ ہر سہ معانی فرماید کہ معنی اول مگر جہان متعارف است

و کبر ثلث هم بدین معنی آمده و بر (پالغ) به بای فارسی گوید که پیمانه شرابی را گویند که
 از شاخ گرگدن و گاو و استخوان فیل و چوب سازند صاحب رشیدی بذکر معنی اول
 نسبت معنی دوم فرماید که این ولایت از ترکستان است که آن را (خان پالغ) هم گویند
 صاحب جامع بر معنی اول قانع مؤلف عرض کند که (پالغ) و عربی زبان بقول منتخب معنی
 نیکو و رسیده و جوان بحد مدی رسیده خان آرزو در سراج بذکر معنی اول نسبت معنی
 دوم گوید که این غلط است زیرا که ولایت نیست شهر نیست که دارالملک سلطان
 خطاست بلکه (خان پالغ) است چنانکه از مطلع السعدین بوضوح می پیوندد (پالغ)
 مؤلف گوید که درست می گوید و نسبت ماخذ عرض می شود که بقول معاصرین عجم اصل
 لغت که اسم جامد فارسی زبان است به بانی فارسی است بمعنی پیاله و جام شراب و این
 تبدیل پالتق ترکی است که قاف به غین بدل شد چنانکه آروق و آروغ بعض معاصرین
 ترک تصدیق پالتق گفتند ولیکن صاحبان کثر و لغات ترکی ازین ساکت بای حال پالغ می پندارند
 پالغ باشد که می آید بای فارسی عبری بدل شد چنانکه آب و استب و شب و شب و معنی دوم
 را وجه تشبیه معلوم نه شد که چو این شهر را بدین نام موسوم کرد و مذحیف است که معاصرین
 عجم از صفات این شهر خبر ندارند تا وجه تشبیه این از لفظ پالغ پیدا می کرد و هم وظایر انصاف
 (خان پالغ) است و خان پالغ که نام شهر بود مرکب توصیفی بمعنی خانه نیک باشد نظیر بنجوبی
 آن شهر یا (خان پالغ) لقب کسی باشد که این را آباد کرد و و الله اعلم بحقیقه الحال نسبت معنی
 سوم همین قدر کافی است که فارسیان این لغت عرب را بترکیب خود استعمال کرده اند

کہ در طحقات می آید از پنجاست کہ ما ذکرش کردیم (ار دو) (۱) شراب کاپالہ - مذکر
 (۲) ایک شہر کانام بالغ اور خان بالغ بھی ہے جو سلاطین خطاکا دار الملک تھا - مذکر
 (۳) بالغ - بقول آصفیہ عربی - رسا - پھینچنے والا - جوان - سیانا - پورا مرد -

(الف) بالغ کلام	اصطلاح - بہار	راخبر زافسانہ عشق مجازہ و دیدہ بالغ نظر
(ب) بالغ نظر	ذکر (الف) کردہ	برایچہ طفلانہ منیت (والہ ہروی ۵)
از معنی ساکت و از فقرہ ظہوری سنگیر		با او ہمہ کس زاوہ خود نیز نچندہ میزان چو
کہ در مدح مدوح نوشتہ (و چوندا) بالغ		تمیز آمدہ بالغ نظران را کہ صاحب بحر ہم
کلامان مدرسہ سخن بطحان مکتب زبان	(ب) کردہ بخیاں مابین ہم متعلق است	
وانیش مؤلف عرض کند کہ مراد از	بمعنی سوم لفظ بالغ کہ گذشت اسم فاعل	
پختہ کلام باشد و متعلق بمعنی سوم لفظ بالغ	ترکینی (ار دو) (الف) پختہ کلام کہہ سکتے	
کہ گذشت و نسبت (ب) فرماید کہ آنکہ بہ	مین یعنی وہ شخص جبکہ کلام پختہ ہو (ب)	
اسکان بگردد (ضائب ۵) نیست	بالغ نظر بقول آصفیہ - غائر نظر حقیقت بین	

(الف) بال فشان	اصطلاح - همان بال افشان و بال افشان کہ گذشت و بال	
(ب) بال فشان دن	افشانی حاصل بالمصدرش (ضائب ۵) باقامت خمیدہ جوانہ	
زیستن و در زیر تیغ بال فشانی زبلمست (ار دو)	دیکھو بال افشان و بال افشان دن	
بال فشان کردن	مصدر اصطلاحی	افکن کردن طائر بر کسی (ظہوری ۵)
طائر بر فرق کسی	کناید باشد از سایہ	سایہ رنگ نازکم بر دوشش ز بال و پر

بخت بفرقم ار کند بال قشان بهانی را چنانچه	گردش در قفس که پرندگان را در قفس از برای
سبا و که از زمین بند بال قشان طائر بر خرق	صحت پرو بال می ریزد (صائب ه)
هم یعنی سایه گردن پرند بر سر پیدای شود	من همان روز ز بال و پر خود شستم
(ار دو) پرند که سایه افکن کرنا -	دست پیک درین تنگ قفس بال قشام
بال قشان گردن	اصطلاحی گردند (ار دو) طائر کو پنجره مین
طائر و قفس	کنایه باشد از مقید بند کرنا -

کتابخانه

بالقفس بقول برهان بکسر قاف و سکون سین بی نقطه بزبان رومی رستنی باشد و اگر آن را بخایند و برگزندگان افکنند در حال بیدار و در عربی رجل الحامه خوانند و ابوخلسا همانست صاحب محبیه بر رجل الحامه گوید که همان شکار که عرب شنگال فارسی و ساقی الحامه هم نام دارد مؤلف عرض کند که همین لغت رومی بزبان فارسیان است و ما تعریف این را ابوخلسا کرده ایم (ار دو) و کیو ابوخلسا -

بال کاغذی	اصطلاح بقول تفتی الاصل
به معنی بال مشبث باشد مؤلف عرض	معنی بلند پروازی کردن پیدا است قتال
کند که اگر (بال کاغذی) را اصطلاح قرار	و این من وجهی متعلق باشد به بال دیگری
و هم معنی آن کنایه باشد از بازی مصنوعی که می آید (ار دو) مصنوعی باز و مصنوعی به بال	
(صائب ه) بال کاغذی عقل می پریم	بال کاغذ
صائب ه در آن چمن که سمندر کباب میگردد	گوید که در نیچه که از درون خانه بیرون را

توان دید و بیرونیان نتوانند که درون را صاحب جامع پنجه آهنی و برنجی که مشکب
 به بینند و بحواله تحفه گوید که مراد از دریم به سازند خان آرزو در سراج بذر قول بر
 آهنین باشد که چوبین را پنجه گویند و فرستادن قول رشیدی را نقل کرده گوید که آنچه بای
 که در فرستگ به بای فارسی آورده (رو) فارسی اصح گوید وجه آن ظاهر نیست صاحب
 (ع) بهشت آئین سرانی را برپا داشت برهان (پالکانه) را به باو کاف فارسی در
 زهر گونه دران تما لها ساخت باز خود خانه گفته و صاحب رشیدی به (پالکانه)
 غنبر آتر آستانه که درش سیمین و زرین به بای فارسی و کاف عربی گوید که غره است
 بالکانه (کمال اسمعیل) ترسم ز بالکانه دریمچه مؤلف عرض کند که اسل این (بادگاه)
 دیده برون جهد که این چند قطره خون که محل به دال مهله سوم که بجایش گذشت و صحت
 و فای تست صاحب برهان بذر معنی بالا ماخذش به در اینجا کرده ایم و در اینجا همین قدر
 گوید که دریمچه مشکب که از طلا و نقره و اشال کافی است که دال مهله به لام بدل شد چنانکه
 آن سازند و بقول بعضی شبکه سلقا به باغ و تلخ مخفی میباد که بادگاه که بدال مهله و
 آنکه از آهن و برنج و غیره سازند و آنچه کاف فارسی گذشت و بالکانه که به لام و
 از چوب و استخوان و اشال آن باشد پنجه کاف عربی زیر تعریف است و بالکانه
 گویند صاحب رشیدی فرماید که مرادف که به بای فارسی و لام و کاف فارسی می آید
 بالکانه دریمچه مشکب که از درون بیرون هر سه مبدل (بادخانه) باشد و متعریفش
 توان دید و بای فارسی اصح است و قول همان که بر بادگاه مذکور شد و بقول محققین بالا

کہ در اینجا بالا گذشت و بر پا لگانه ہم می آید **بال کشادن** مصدر اصطلاحی - حساب
 در پچہ مشکب را نام است و بس کہ بنا می آصفی فکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 آن برای نفوذ ہواست قلب اضافت عرض کند کہ (۱) بمعنی بال و پر کشادن کہ
 خانہ باد آچہ و پنجاہی بجمہ بہ کاف بدل شد طائران پذیرق مستی می بالند (سلیم طہرانی)
 است ہم قرن قیاس است چنانکہ خان (۵) نذر و بال کشاید ز شوق بر سر سر و
 و کمان و تلخ و تلک بعض محققین (پالگانہ) چنانکہ بر سر خوبان علافہ و ستارہ و (۲) پر
 را کہ بہ باد کاف فارسی می آید یکاف عربی و سیر کردن (حافظ شیراز) عتاب جور
 ہم نوشتہ اند تصنیف آن بجای خودش کنیہ کشاد است بال و پر شہر و کمان گوشہ
 کہ ہر دو صحیح باشد و آنچه صاحب رشیدی نشینی و تیراہی نیت پر (ار و و) (۱) پر
 (بارگانہ) مرادف (پالگانہ) نوشتہ اگرند کھو لکر حالت مستی مین گھو منا جیبے کو تراور
 استعمال پیش شود تو انہم عرض کرد کہ بدل بشیر اور مور اور فیل مرغ گھو ما کرتا ہے
 است کہ رامی مہملہ بہ لام و بالعکس بدل (۲) اڑنا - چکر لگانا - منڈلانا بقول اصنیف
 می شود چنانکہ چار و چنار با بجلہ ازین قدر چیلونکا کسی مردار کے گرداڑتے پھر با چکر
 تحقیق متحقق شد کہ اصح بہ بای عربی است لگانا گھو منا - (آتش) منڈلا ہے
 نہ فارسی چنانکہ بعض محققین بدون غور بر ماخذ را مین کیوں یہ ہا چیل کی طرح ہا شاید دہان
 زوہ اند - این است حقیقت این لغت - سک سے مرا استخوان گراہ
 (ار و و) دکیو بادگانہ - **بال کشیدن** مصدر اصطلاحی - صاحب

اصفیٰ ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف پر کشیدن در آب پیداست کہ بجای خودش می آید
عرض کند کہ از سندی پیش کرده اش (بال) (ارو) و کمیو بال و پر کشیدن در آب -

بالکون اصطلاح - بقول صاحب رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار (۱) بالاخانہ
(۲) مہتابی - صاحب بولیچال دیگر یہ دو معنی بالا گوید کہ مفرس (بال کنی) است کہ در لغت
انگلیسی مہتابی را گویند مخفی مباد کہ مہتابی در فارسی زبان بقول غیاث عمارتی کوچک
کہ برب جوض برای سیر مہتاب سازند و بقول بہار عمارتی بلند سطح لی سقف خواہ از
گچ و سنگ و خشت خواہ از خاک کہ پیش ایوان یا در میان صحن سرای و باغ سازند برای
نشستن و سیر مہتاب (الخ) مؤلف عرض کند کہ بال بمعنی فوق و بالا بر معنی ششمین گذشت
و کون ضم اول و سکون ثانی بقول برہان بمعنی نشستگاہ پس اگر این را ترکیب بال با کون
قلب اضافت گیریم معنی لفظی این نشستگاہ بالا و کنایہ از بالاخانہ و مہتابی باشد اندیشہ
ہیچ ضرورت ندارد کہ این را مفرس گیریم و (بال کنی) در انگلیسی زبان بمعنی بالاخانہ و
بار جاوہر آمدہ (ارو) (۱) و کمیو بالاخانہ دیگر (۲) مہتابی بقول آصفیہ ایک اونچا
بڑا - کہلا سو اکٹھڑے دار چو تر اجو اکثر محل کے سامنے یا صحن باغ میں چاندنی کی بہار
دیکھنے کے لئے بنا دیتے ہیں - (مؤنٹ) -

بال گرفتن مصدر اصطلاحی صاحب آصفیٰ بال و پر گرفتن پیداست کہ بجای خودش می آید و مجرور بال
و ذکر این کرده از معنی ساکت و از سندی پیش کرده (بال) (ارو) و کمیو بال و پر گرفتن

(الف) بال گرفتن مصدر اصطلاحی - (الف) بقول ضمیمہ برہان و بحر کنایہ از گرفتن

(ب) بالندرو (ا و ب) (۱) بقول مؤید کجوالہ تا آخر خوانی بمعنی برو مکتب مؤلف
 عرض کند کہ (۲) اسم فاعل ترکیبی ہم معنی مکتب روندہ مخفی مباد کہ در مدرسہ ہای سلف تعلیم
 عقائد و فہمہ مقدم بود و اکتساب دیگر فنون ضمیمہ آن ازینجاست کہ (بالندرفتن) کہ بمعنی
 حقیقی سوی خدا رفتن است کنایہ شد از رفتن بدرسہ کہ اکتساب علم واقف می کند از و
 (ار و و) (الف) مدرسہ جاننا (ب) (۱) مدرسہ جاہ (۲) مدرسہ جانے والا۔

بال ہای اصطلاح بقول صاحب رہنما سازندہ ہر چیز کہ آن بالیدہ و ثنومند شد
 کجوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار پر ہای باشند و بحرانی نامی خوانند و بقول رشیدی
 کہ ہر دو طرفش باشند صاحب بول چال ہم بمعنی نشو و نما کنندہ و فراہیدہ مؤلف
 و گر این کردہ مؤلف عرض کند کہ مرکب عرض کند کہ اسم فاعل مصدر بالیدن است
 اضافی است و متعلق بمعنی دوم لفظ بال کہ می آید و تعریف برہان برای بالیدہ باشد
 (ار و و) پر ہای مچھلی کے پر۔ مذکر۔ نہ بالندہ و ضرورت داشت کہ مشتقات
 بال ملائک استعمال۔ مرکب اضافی بالیدن راوگر کنیم۔ بنیدانیم کہ محققین بزرگ
 بعضی جناح و پر ہای فرشتگان (ظہوری) خیال چہ تراکت و معنی خیال کردہ اند کہ
 نمی بالیت در بال ملائک شعلہ سردادن جو یامی کہہ راہ ترکستان بردہ اند و مذکر
 پوچہ حد من کہ سوزم آتش را خام میدنم این را بر ترکش ازین وجہ ترجیح دادیم کہ
 (ار و و) فرشتوں کے پر۔ مذکر۔ غلطی تعریف را ظاہر کنیم (ار و و) نشو و
 بالندہ بقول برہان و ہیئت و اند بر و و کرنے والا پھولنے والا بالیدن کا اسم فعل

<p>بال نفس استعمال مرکب اضافی است (ظہوری) کند شعلہ ہا می درونی کبابش کہ فارسیان بال را بمعنی ورم گرفته اند و بہ بیان نفس گرفتار بر تپید (ارو) سانس تحقیق با اسم مصدر است کہ ذکرش بر معنی کا پھونا حاصل با کسر ر انس نامی کا ششمش کردہ ایم و این متعلق بہ ہماست ورم جس سے سانس جلتی ہے۔</p>	<p>بالنگ بقول سروری یفتح لام (۱) جنسی از ترنج بزرگ باشد بغایت تازک کہ بزرگ کنند (یعنی اطعمہ) بہ شیخ و سبب مفتی و ریواس محسوب بالنگ شدہ گویہ و ترنج شیر گشت کما حقان بزرگ معنی اول گوید کہ (۲) جنسی از خیار ہم کہ آترا (باد رنگ) نیز خوانند صاحبان ہما گیری و جامع ذکر ہر دو معنی کردہ صاحب رشیدی بر معنی اول قانع خان آرزو در سراج نسبت معنی اول فرماید کہ قوسی بمعنی ترنج بزرگ آورہ پس آنچه رشیدی بر مطلق ترنج قانع است محل تامل و معنی دوم ہم ذکر کردہ مؤلف عرض کند کہ کلمہ با مخفف باد است و لنگ مبدل رنگ چنانچہ چار و چالی پس بالنگ مخفف و مبدل (باد رنگ) است کہ بہر دو معنی بالنگ شدہ و آنچه خان آرزو کلام قوسی بر قول صاحب رشیدی تامل کندمی پریم ازو کہ چار (باد رنگ) خود او بر مطلق ترنج قانع کردہ شاید تخفیفی کہ درین لغت لفظاً راہ یافت بخیال نازکش ترنج را معنی بزرگ کردہ تحقیق ما این است و اتفاق محققین اہل زبان ہم کہ ترنج بسیار نازک و شیرین را فارسیان بالنگ گفتہ اند و ہمین است تعریف صاحب جامع (ارو) دیکھو کے پہلے اور دوسرے معنی۔ دیکھو از رنگ و باتس۔</p>
---	--

بالنگویه بحث این بر باد رنگبویه گذشت و مخفف این بالنگویه که بحذف موخده می آید (ار دو) دکیو باد رنگبویه و بالنگویه -

(الف) **بالنگو** (الف) بقول برهان بکسر ثالث و سکون رابع و کاف فارسی به و او

(ب) **بالنگویه** رسیده دوائی است که آن را باد رنجبویه خوانند و در عربی بقفه اُتیه

صاحب رشیدی فرماید که بالنگو و بالنگویه همان باد رنگبویه که گذشت و گوید که تخمی که

احمال پیش عطاران به بالنگو معروف است تخمی دیگر است از ریاحین و بالنگو

میت و بالنگو همانست که بر باد رنگبویه مذکور شد خان آرزو در سراج مذکر هر دو

لغت فرماید که در برهان (الف) را بکسر ثالث گفته و آن خطاست صاحب محیط

که محقق مفردات طب است بر (بالنگبویه) گوید که همان (باد رنجبویه) و بر (الف)

فرماید که نوعی از ریحان است و در بو شبیه به (باد رنجبویه) و سبترائل به بنفیدی

و برگ آن بی کنگره و بی تشریف و تخم آن درازتر از تخم ریحان و در افعال قریب

به شاہسفرم و گرم و تر در آخر اقل و مقوی قلب و جهت خفقان و رفع توخس و

اسهال معوی و دمای باکلاب مجرب رابخ مؤلف عرض کند که پریشان بیانی

محققین در شکل اندازد - همین صاحب محیط بر افروختنک نوشته که این را بشیرازی

بالنگوی خود رو گویند و بر بالنگو هیچ اشاره افروختنک نکرده و در اینجا (الف و ب)

را مرادف نگیرد پس (ب) را مخفف و مبتدل (باد رنگبویه) دانیم که وال مهله و موخده

به قسم حذف و را می مهله به لام بدل شد چنانکه چار و چنال و (الف) ریحانی دیگر

شبیہ بہ (ب) کہ اسم معروف تخم آن را صاحب فخرن الادویہ بالنگا گوید صراحت کند
 کہ فارسی این تخم بالنگوست و متحقق نشد کہ بالنگو لغت کہ ام زبان است و بوضوح پیوست
 کہ اسم این در دیگر السنہ صحت اگر این را لغت فارسی گیریم تو انیم عرض کرد کہ اولویت
 بر بالنگ زیادہ کردہ اند کہ در بوم شاہ بالنگ است چنانکہ ہند ہند و آسچہ
 صاحب رشیدی نسبت (الف) گوید چین قدر است کہ اصلش بالنگبو بود و نسبت
 (ب) فرماید کہ اصلش بالنگبو یہ بکثرت استعمال بای موحده از ہر دو حذف شد (ارو)
 (الف) سبزہ کی ایک قسم اسکی بومثل باد رنگبو یہ کے ہوتی ہے جس کا اردو نام معلوم
 نہ ہو سکا اور صاحب فخرن الادویہ نے بالنگا پر اس کا اشارہ کیا ہے اور فرمایا ہے
 کہ بالنگو کے تخم کو بالنگا کہتے ہیں (ب) دیکھو باد رنگبو یہ ۔

<p>بالو القبول جہانگیری بواو معروف (۱) داتا (۲) برادر را نیز خوانند۔ صاحب برہان سخت کہ بر اعضا آدمی بر آید و در و کند بذر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ برادر و پختہ نشود و آنرا آنرا نیز نامند و در معنی کہ از یک مادر و یک پدر باشد و (۳) از ولایات فارس و عراق عجم کوک خوانند بمعنی آواز خنہ ہم آمدہ صاحب رشیدی و تازی تو تول و بہ ترکی کونیک و بہ بیری بذر معنی دوم نسبت اول فرماید کہ بیای سکیل و بہندی مساکویند (شمس) فارسی مشہور تر است صاحب جامع شفق فخری (۵) برویت ہر کہ روشن نیست یا برہان در ہر سہ معانی صاحب سوار السیل چشمش پاد بود مقلہ چشمش در چو بالو و فرماید کہ بالو بہ لام شد و بالو یا لانی گوی</p>	<p>بالو القبول جہانگیری بواو معروف (۱) داتا (۲) برادر را نیز خوانند۔ صاحب برہان سخت کہ بر اعضا آدمی بر آید و در و کند بذر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ برادر و پختہ نشود و آنرا آنرا نیز نامند و در معنی کہ از یک مادر و یک پدر باشد و (۳) از ولایات فارس و عراق عجم کوک خوانند بمعنی آواز خنہ ہم آمدہ صاحب رشیدی و تازی تو تول و بہ ترکی کونیک و بہ بیری بذر معنی دوم نسبت اول فرماید کہ بیای سکیل و بہندی مساکویند (شمس) فارسی مشہور تر است صاحب جامع شفق فخری (۵) برویت ہر کہ روشن نیست یا برہان در ہر سہ معانی صاحب سوار السیل چشمش پاد بود مقلہ چشمش در چو بالو و فرماید کہ بالو بہ لام شد و بالو یا لانی گوی</p>
---	---

وگره را گویند مؤلف عرض کند که خان آرزو	یا لوا بقول اند بخواله فرنگ فرنگ منی
در سراج به نقل معانی بر بان قناعت کرده و	است که از ان ناخن بریزد و دیگر کسی
از ناخن بخشی نکرده مانیت معنی اول عرض کنیم	از تحقیقین فارسی زبان ذکر این نکرد و خبرین
که او تصغیر یا نسبت بر کلمه بال زیاد	نباشد که مرض طلقیه را فارسیان بالوا گویند
کرده اند چنانکه دختر و پسر و و هند و بال	صاحب اکیر اعظم گوید که طلقیه مرضی است
بمعنی ورم یا فریبه گذشت پس معنی لفظی آن	که ناخن مانند ابرک سفید و براق شود و به
ورم یا فریبه خفیف یا منسوب بورم یا فریبه	ادنی سبب اشکند بسبب استیلا می بیست
و کنایه از آثرخ و نسبت معنی دوم عرض شود	بر ان و سببش قلت خون است بجهت
که بال بلغت سنسکرت کودک و طفل را گویند	ضعف جگر و یا نقصان غذا و یا فساد آن
پس زیادت و او نسبت بر ان کنایه باشد	و نشف رطوبات بحر ارت خارج از اعتدال
از بردار حقیقی و شک نیست که این را مقصود	بقول انطاکی سبب آن سردی و خشکی است
گیریم و بمعنی سوّم مبدل یا آست که بر بان	که کثیف و حبس کند (الخ) حیف است که
زند و پازند فریاد و فغان را گویند که می آید	سند استعمال پیش و وجه تشبیه هم معلوم نشد
بای فارسی بموحده و الف به و او بدل شود	اسم جامد فارسی زبان گیریم (ار و و)
چنانکه اسپ و اسب و ناغ و توغ قناتل	فارسیون نے بالوا مرض طلقیه کو کہا ہے
(ار و و) (۱) و دیکھو آثرخ (۲) حقیقی بمعنی	جسکے عارض ہونے سے ناخن جھجھکنے لگتا ہے
بندر (۳) فریاد و فغان - ہونٹ -	بالوا زہ بقول اند بخواله فرنگ فرنگ

<p>بادیچ را گویند و دیگر کسی از محققین فارسی زبان (اروو) دیکهو بادپچ -</p> <p>ذکر این نکر و مؤلف عرض کند که جادارد <u>یا لواله اسم</u> بقول جهانگیر بی بالام موقوف تار</p> <p>که این را مبدل با لواله گویند که به بدین مذهب را گویند که بجهت بافتن مهیا ساخته باشند و آنرا</p> <p>عوض زای هتوز می آید بمعنی تار که مقابل تانه نیز خوانند و بقول برهان و جامع برهان</p> <p>پود است و بادپچ هم رسیانی است که شاه کاسه بمعنی تار که مقابل تپود است و آنرا</p> <p>که بران نشینند و در هوا آیند و روند پس آرزو در سراج ذکر این بجا موشی کند و از</p> <p>اسم جاد فارسی زبان باشد به تبدیل شدن ماخذ ساکت مؤلف عرض کند که لفظ بال</p> <p>مذهب به زای هتوز همچون کار و غ و زمار و غ بغت سنگرت بمعنی تری انسان است</p> <p>و عجیبی نیست که اصل این بال و تره باشد و در فارسیان هم (بال سمندر) به همین معنی</p> <p>از بال که بمعنی پر مرغ یا جناح است و و تر گفته اند چنانکه گذشت پس اصل این -</p> <p>در لغت عرب بمعنی بط آبی آمده فارسیان (بال آسا) بود الف اقل از حمد و (آسا)</p> <p>زای شد و را به تخفیف خوانند و برای هتوز بدل شد و او چنانکه آلفونه و و آلفونه بمعنی</p> <p>لفظ الف را اند بعد و آورده هانیست لفظی این مثل مومی و کنایه از تار (اروو)</p> <p>در آخرش زیاده کرد و معنی لفظی این شوب تا بقول آصفیه اسم مذکر تار بخلاف پود</p> <p>به بازومی بط آبی که طاقت جت و پرواز و طولانی تار جبه جولایون نے بنے کے واسطے</p> <p>دار و دیگر نمی تواند که تیر بال شود و همین قدر ترتیب و یا یو -</p> <p>است حرکت بادپچ در هوا و الله اعلم حقیقه <u>یا لواله اسم</u> بقول برهان بر وزن آسمانه</p>	<p>بادپچ را گویند و دیگر کسی از محققین فارسی زبان (اروو) دیکهو بادپچ -</p> <p>ذکر این نکر و مؤلف عرض کند که جادارد <u>یا لواله اسم</u> بقول جهانگیر بی بالام موقوف تار</p> <p>که این را مبدل با لواله گویند که به بدین مذهب را گویند که بجهت بافتن مهیا ساخته باشند و آنرا</p> <p>عوض زای هتوز می آید بمعنی تار که مقابل تانه نیز خوانند و بقول برهان و جامع برهان</p> <p>پود است و بادپچ هم رسیانی است که شاه کاسه بمعنی تار که مقابل تپود است و آنرا</p> <p>که بران نشینند و در هوا آیند و روند پس آرزو در سراج ذکر این بجا موشی کند و از</p> <p>اسم جاد فارسی زبان باشد به تبدیل شدن ماخذ ساکت مؤلف عرض کند که لفظ بال</p> <p>مذهب به زای هتوز همچون کار و غ و زمار و غ بغت سنگرت بمعنی تری انسان است</p> <p>و عجیبی نیست که اصل این بال و تره باشد و در فارسیان هم (بال سمندر) به همین معنی</p> <p>از بال که بمعنی پر مرغ یا جناح است و و تر گفته اند چنانکه گذشت پس اصل این -</p> <p>در لغت عرب بمعنی بط آبی آمده فارسیان (بال آسا) بود الف اقل از حمد و (آسا)</p> <p>زای شد و را به تخفیف خوانند و برای هتوز بدل شد و او چنانکه آلفونه و و آلفونه بمعنی</p> <p>لفظ الف را اند بعد و آورده هانیست لفظی این مثل مومی و کنایه از تار (اروو)</p> <p>در آخرش زیاده کرد و معنی لفظی این شوب تا بقول آصفیه اسم مذکر تار بخلاف پود</p> <p>به بازومی بط آبی که طاقت جت و پرواز و طولانی تار جبه جولایون نے بنے کے واسطے</p> <p>دار و دیگر نمی تواند که تیر بال شود و همین قدر ترتیب و یا یو -</p> <p>است حرکت بادپچ در هوا و الله اعلم حقیقه <u>یا لواله اسم</u> بقول برهان بر وزن آسمانه</p>
--	--

(۱) مرغی باشد کوچک و سیاه که شیرازیان
 آنرا واشه گویند صاحب جامع بذکر معنی می نشیند جناح را بلند کند که هوای مقام بلند
 اول فرماید که (۲) بر وزن خاکیا نه پرشوک معین جباحش می شود و هم او گوید که عادت
 صاحب مؤید نسبت معنی دوم بحواله الشجر (واشه) مبدل (باشه که گذشت) بهمین
 فرماید که مرغی است مقدار کجشکی سیاه و سپید است و او زینهار بر زمین نیاید الا بر دلو
 کوتاه پای بر درخت و دلو را بنشیند و شاخ درخت پای معلوم می شود که در جناح
 اگر بر زمین نشیند بدشواری پرواز کند او هم فطره نقصی است یا حکمتی که بال نشینی را
 و بحواله شرفنامه گوید که به همین معنی بای
 حطی آمده چنانکه می آید - خان آرزو در
 سراج بذکر معنی اول فرماید که در برهان گذشت و آن بهیچ نگه دارنده و گه بایان و
 بالوایه بفتح تحتانی بر وزن چارخایه یعنی بای می پوزد و آخوش زاید ازین تحقیق
 پرستوک آورده و اغلب که هر دو یکی است که ما کرده ایم ماخذ این متقاضی آنست که
 و یکی ازین دو تصحیف - مؤلف عرض کند (بالوانه) به نون را صحیح گیریم و (بالوایه)
 محقق بانام و نشان حق تحقیق او انکه در وسط به تحتانی ششم که می آید مبدل آن که نون
 بیانش تقاضای تحقیق کند معاصرین عجم بابا با تحتانی بدل شود چنانکه او سنج و آویج این
 اتفاق دارند که پرستوک بر زمین کم نشیند است حقیقت این لغت که خان آرزو به
 و چون می نشیند جناح خود را بلند دارد و آسانی گفت که درین هر دو یک تصحیف باشد

(۱) وکیلو باشه (۲) وکیو افمرگر۔

پال و پر استعمال الہاں و پر ہر دو معنی واحد

مالوہ | بقول صاحب شہیدہ برہان پروردگار

گیریم یا مال معنی جناح و پر بمعنی ریش یا موی حال

که آثار العبری خطاف گویند صاحب مؤید کمال

فارسیان برای بطور استعمال این هر دو لفظ

اوقات گوید کہ مرا وف با تو آید پیمنده ایست

یہ کیجا کہند و بقاعدہ خود بامصا در فارسی

که آنرا افروشک نام است و بعضی خطاف

مرکب بهم سازند چنانکه در مبحثات می آید و در

و بخواند و تفسیر نماید که با او ایوب به بحالی عفو

مہجارتا بمعنی طاقت چنانکہ در (بال و پر چو)

هم آمده و لوید که بابایی فارسی هم که هر سه خط
شیک است به آینه شکسته به هم می کشند

از راه امر عیسی علیه السلام و القهار شمع از راه امر سرور

سر اسناد و انصرافی است پیرایه

است (ارو و) دامال، اور۔ سرگزے۔

چشم تشنه و خون سر زدن تشنه دشواری سرد

ہندوؤں کے جیور کے سرو مال (۲) طاقت موت

مؤلف عرض کند که مخفف همان با لوانه مخفف

نڈ مال و میر آوروں | مصدر اصطلاحی

نمون و تحقیق این سدر انجمن مذکور (ارو)

بمعنی پیدا کردن یا بال و پر و قوت پر و آزر گرفتن

وکیلو بالوانہ۔

است (احسان قضاہ) ہر حرف پچھو رہا

یا اللہ صاحبانِ جہانگیری و برہان و مؤمنان

یال و پر کج نامہ اسم بہ آن سبت شیرین زبان

تذکرہ این کردہ اند و تحقیقت این بر باب اول

رسیدہ (ارو) ہال وپرسیدہ کرنا۔ ہال و

بیان کرده ایم که این سبیل آنست (ارو)

کھانا۔ پر پڑے کھانا۔ اترے لے قابل ہو

وینیسو بالوانہ -

صاحبِ اصفیاء نے اس کے لارم (بال) پر حکم کیا۔

کا ذکر کیا ہے۔

بازداشتن از پرواز است (طہوری ۵)

(۲۵۵۸)

بال و پر برانداختن (اصطلاحی)۔

کجا سعی قصا سیرغ دل را بال و پرستی

فروختن بال و پر باشد یعنی تعدی و دست

نبودی دانه از خال تو گرد و ام محبت را

از پرواز نشستن و از پرواز باز آمدن (طہوری ۵)

پر باندہنا بقول آصفیہ پرین

(۵) اوج پرواز شان اگر بکمال برسد بال

دور باندہنا تا کہ جانور پھر نہ اڑ سکے پس

بر اندازند (اردو) بال و پر گراوینا۔

کرنا۔ عاجز کرنا۔

(۲۵۵۹)

پرواز سے باز آنا۔

بال و پر پرستیدن (اصطلاحی)

بال و پر پر دوختن (اصطلاحی)۔

تکیہ بر بال و پر کردن و اعتماد بر بال و پر

بستن پروبال است و از پرواز بازداشتن

داشتن کہ ذریعہ پرواز است (طہوری ۵)

(اسدی طوسی ۵) خدنگ الف از خم و نا

وران صحرای می گرد و سمندر شست خاکستر

و دال پروان را ند و پر دوختن پروبال

مباد و اندیشہ پرواز بال و پر پریشان را

مخفی مباد کہ در بعض نسخ پروبال را (پر دو بال)

(اردو) پروبال پر ہوسہ کرنا۔

(۲۵۶۰)

نوشته محاورہ زبان پروبال را می پسندو۔

بال و پر پرواز بستن (اصطلاحی)

(اردو) پرسی دینا۔ پر باندہنا۔ پرواز

کنایہ باشد از طاقت پرواز زائل کردن

کے قابل نہ رکھنا۔

و مقید کردن بطیور (شانی مشہدی ۵)

بال و پر بستن استعمال۔ پر ہای طیور

در توانا شیری ندارد و ناامین ورنہ دوش

را از رشتہ بر بستن و مقید کردن پسندو

قدس را بال و پر پرواز بست (اردو)

<p>(۱) کنایہ باشد از ارادہ گیریز کردن (اسد طوسی ۷) پلنگ از تنیب سناست بخواب و بخوابشگری بال و پیر از کبوتر (۲) بعضی حقیقی یعنی طلب و خواہش بال و پیر کردن (ارو) (۱) گیریز پر آمادہ ہونا (۲) بال و پیر چاہنا۔</p>	<p>پربانہا۔ پرواز کی طاقت زائل کرنا۔ مقید کرنا۔ (طیور کے لئے) بال و پیر جستجو اصطلاح بمعنی طاقت جستجو و متعلق یعنی دوم بال و پیر (صاب (۷) از شرم نیت بال و پیر جستجو مراد چون باز چشم بستہ شکارم دل خود است (ارو) جستجو کی طاقت نہوت۔</p>
<p>بال و پیر و اسدن استعمال۔ بحث این بر بال داشتن گذشت و سند استعمال ہم ہمد را اینجا مذکور (ارو) و کجی بال داشتن بال و پیر رختن استعمال۔ بحث این بر (بال رختن) گذشت (رضی اربمانی ۷) اینجا آسمان اینجا بوسد آسمان و جبریل اینجا بریزد بال و پیر (ارو) و کجی بال رختن بال و پیر زدن اصطلاحی یعنی افساندن بال است یعنی مقید بر می پرندہ نقش یا پر زدن بجا (طیوری ۷) جب است و رخصت می چہن بال و پیر زدن</p>	<p>بال و پیر خاریدن مصدر اصطلاحی۔ یعنی خراشیدن بال و پیر باشد کہ جانوران در حالت مستی می خارند خصوصاً کبوتر و مادہ فیل مرغ و کجنگ و غیر ذلک (طیوری (۷) پروانہ ام از خوشی کتم ضعف ہوا از شعلہ چو بال و پیر بخارم (ارو) پروانہ کوچہ سے کھلانا جیسا کہ بعض پرند عالمستی میں بار بار کھلاتے ہیں۔ جیسے کبوتر کا نراو چڑیا اور فیل مرغ کا مادہ۔</p>
<p>بال و پیر خواستن مصدر اصطلاحی۔ خواستن</p>	<p>بال و پیر خواستن مصدر اصطلاحی۔ خواستن</p>

(۷۸۵۸)

(۷۸۵۸)

(۷۸۵۸)

(۷۸۵۸)

(۷۸۵۸)

(۷۸۵۸)

زین عادت کی کہ در شکن و ام کرده ایم پڑ
(اردو) پھر ہڑانا۔
آصفیہ نے تو پر فرمایا ہے۔ اسم مؤنث۔
زبان شمع۔

بال و پر سوختن استعمال یہ تعریف بال و پر کشانی کروں | مصدر اصطلاحی

بر (بال سوختن) کرده ایم (اردو) کیا یہ باشد از آمادہ پرواز شدن (منہا)
و کھپو بال سوختن۔ (۵) تا خدنگ غمزہ بال و پر کشانی می کند

بال و پر شکستن استعمال یعنی حقیقی پرخون مافہ دکان رقص روانی می کند

است لازم و متعدی ہر دو (صائب ۵) (اردو) پر جھاڑنا۔ بقول آصفیہ اڑنے

کبھی گرفتہ از قفس و دام فارغم پڑ بال و پر کو مستعد ہونا۔

شکستہ پرینا نہ من است پڑ (اردو) بال و پر کشاؤں | مصدر اصطلاحی۔ کنا

پرتو ٹٹا۔ بال و پر توڑنا۔ باشد از پرواز کردن (انوری ۵) دانی

بال و پر شمع اصطلاح مرکب اضافی چو خود ہمای بقا و رہوای دہر کا از بہر

است گناہ از زبان شمع (ظہوری ۵) مدت تو کشا و است بال و پر پڑ (اردو) آواز

سوز عشقت کہ پرواز بال و پر شمع پڑ بال و پر کشیدن در آب | مصدر اصطلاحی

خویش را گرم از شعلہ کشد و بر شمع پڑ (اولہ) شنا کردن مای یا بیا دیگر پرند آبی (اثر

۵) از بایونی پروانہ چہ داغست ہمای شیرازی ۵) گرد بر بار تو اندازد و چرخ

پوشہ ترش اوج گرفتت بال و پر شمع پڑ روی تو ہم می کشد پروانہ همچون موج بال

(اردو) شمع کی لو۔ زبانہ شعلہ صاب و پر در آب پڑ (اردو) مچھلی پرنیکا پانی میں

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(۵۶۸۱)

(ب)	<p>بال و پر گرفتن استعمال حاصل کردن</p>	<p>که (۷) معنی بر آمدن هم و گوید که کامل</p>
(س)	<p>بال و پر بلند پروازی اختیار کردن</p>	<p>است و مضارع این بالاید و لقبول صاحب</p>
(ه)	<p>براه عشق بگیرم ز شوق بال و پری</p>	<p>جامع معنی سوم و چهارم و لقبول صاحب</p>
(و)	<p>که نمی پیاده شمارند و نه سوار مرا که (ارو)</p>	<p>سوار و و نوادری معنی اول و سوم هر دو محققین</p>
(ز)	<p>بال و پر حاصل کرنا بلند پروازی کرنا</p>	<p>آخرال ذکر این را مرادف بالیدن گفته اند</p>
(ح)	<p>بال و پریافتن استعمال معنی بال</p>	<p>و لقبول شان بال امر حاضر و اسم فاعل</p>
(ط)	<p>حاصل کردن و قوت پروازی یافتن است</p>	<p>این و بالان و بالامشکله و بالاش حاصل</p>
(ث)	<p>(حسن غزنوی) دلی که از کرم عشق</p>	<p>بالمصدرش (مولوی معنوی) این نوب</p>
(ج)	<p>بال و پریانیک چو جان نشمین خود عالم گیر</p>	<p>پویست او را بوده است که گزینشها نماند</p>
(د)	<p>(ا که دو) بال و پریانیک قوت پرواز پیدا کرنا</p>	<p>بالوده است که خان آرزو در سراج فرماید</p>
(ذ)	<p>(الف) بالود (الف) لقبول برهان بضم</p>	<p>که معنی بالیدن است مؤلف عرض کند که</p>
(ر)	<p>(ب) بالودن ثالث و سکون واو و دال</p>	<p>(الف) ماضی مطلق (ب) باشد و (ب) مبدل</p>
(ز)	<p>یعنی افزود و بالید و نو کرد و بزرگ شد</p>	<p>بالیدن که می آید که یای حطی بدل شد به واو</p>
(ح)	<p>و (ب) لقبولش معنی (۱) افزودن و (۲)</p>	<p>چنانکه انگلیس و انگول و اسم مصدر این جان</p>
(ط)	<p>بالیدن و (۳) شو کردن و بزرگ شدن</p>	<p>بال که بجایش گذشت مخفی مباد که معنی اول</p>
(ث)	<p>صاحبان هفت و اند هم ذکر (ب) کرده اند</p>	<p>لازم است و معنی چهارم متعلق به معنی سوم</p>
(ج)	<p>و صاحب بحر نسبت (ب) بند کر معانی بالافرا</p>	<p>مضارع این بالیدن بالاید چنانکه صاحب بحر</p>

گفته قماثل و بال امر حاضر است و بالنده هم کرده اند و پ به حقیقت نبوده اند و زبان
 فاعل بعض محققین بالاسماح کرده اند که بال نشان (الف) را اسم جاد قرار می دهند و
 را اسم فاعل گفته اند که بدون ترکیب افاده غلط است (اردو) (۱) زیاده هونا (۲)
 معنی فاعلی نمی کند و بالان در اینجا اسم حال است
 و بلحاظ مصدر بالان در امر حاضرش چنانکه پیش
 ذکر کرده ایم آنانکه بالان را در اینجا امر حاضر
 و اسم فاعل گفته اند بزرگت قواعد فارسی زبان است یعنی پرور و بالدار و دیگری
 غور نموده اند یعنی دانیم که بالار اچطور مروف از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد.
 بالان قرار دادند و نمیدانیم که بذیل اشتقاق سوگلف عرض کند که در بقول برهان
 ضرورت بیان لفظ بال آنچه بود و خبر نیست کلمه ایست که افاده معنی صاحب و خداوند
 که طالبان تحقیقت لغات را با محققین به تحقیق کند و قسید که با کلمه ترکیب شود چنانکه وانشود
 در غلط اندازند و فرق نازک الفاظ را بر باد و تاجور و بارور و امثال آن پس معنی
 و مستبد بخیا با ضرورت نداشت که با بیان لفظی این صاحب بال و پر است و پس
 مصدر ماضی مطلقش را هم در عنوان جادیم (اردو) بال و پر رکعنه والا پرور.
 غلطی برهان و اندوهفت است که چنین طائر - اژنه والا -

بالوس | بقول سروری بر وزن سالوس کافور مغشوش را گویند و بشین معجمه نیز
 آمده و بجوآله فرنگ فرماید که توس بمعنی غشی است که کافور مخلوط سازند پس برین تقیید

این لغت مرکب باشد (کالی) کافور تو بالوس بود مشک تو باناک یک بالوس تو
 کافور کنی و اتمم معشوش و فرماید که این ضعیف را اندک تا ملی درین معنی و مثالش می
 صاحب جهانگیری بزرگ بالوس و بالوش همین معنی را بیان کرده صاحب رشیدی
 مشتق با صاحب سروری صاحب مؤید بزرگ معنی بالا گوید که بابای فارسی هم آمده
 صاحبان برهان و جامع هم ذکر این کرده اند خان آرزو در سرچ گوید که توس
 بقول بعضی معنی غش آمده پس این مرکب بجز در کافور معشوش استعمال یافته مؤلف
 عرض کند که توس بقول برهان با ثانی مجهول بر وزن طوس یعنی چوب زبانی و مردم را
 بزبان فریفتن و بازی و ادن و غشی که داخل کافور کنند و آنرا معشوش سازند الخ
 فارسیان توس را بر سبیل مجاز یعنی کز و فرب استعمال کرده اند و همین لغت (توس)
 اسم مصدر (لوسیدن) است که معنی فرب دادن می آید و لوش بشنیدن ترجمه سبیل
 توس که سین مقله به چه بدل شود چنانکه کشتی و کشتی مخفی میاد که اصل توس با اس
 بالف باشد که اسم جامه فارسی زبان است بمعنی ریشم ناصاف فارسیان بقاعده تنو
 الف را با و او بدل کردند چنانکه تاغ و قوغ (مجازاً بمعنی غل و غش استعمال کرده اند و دیگر
 سعایش هم بر سبیل مجاز است پس بالوس مرکب است از کلمه با بمعنی بخند همیشه و لفظ
 توس بمعنی غش و معنی لفظی این غل و غش دارند و عموماً مستقل برانی کافور معشوش خصوصاً
 و بالوش که به همین معنی می آید سبیل این و بالوش که به بای فارسی بشنیدن ترجمه سبیل
 سبیل بالوش که مؤخده به بای فارسی بدل شود چنانکه است و است و است که است

سوری وجہ تامل را طاهر نکرد (ار دو) غیر خالص کافور نذر جس میں آمیزش ہوئی ہو

بالوسه بقول رشیدی و تمس بہ لام موقوف می روند حتی کہ از دیدہ غائب شوند و باز
بمعنی تار کہ ضد پود است کہ تانہ تیر گویند و بکلمت عملی فرو می آیند و این از اختراعات
عرض کند کہ مخفف بالواسه کہ گذشت تخفیف عجیبہ زمان حال است و بہندی غبار
الف دوم و صراحت ماخذش بجای خودش و بعربی منتظر خوانند۔ مؤلف عرض کن کہ
کرده ایم (ار دو) و بگو بالواسه۔

بالوش بقول بریان و جامع و جہانگیری
مبتدل بالوس کہ بہین اہل گذشت و ما شاء
این با صراحت ماخذ ہمد را بنجا کرده ایم۔
(ار دو) و بگو بالوس۔

بالون بقول صاحبان روزنامہ و ہنما
بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار یعنی
غبارہ صاحب بول چال صراحت کند کہ
بالون (بلیون بدون الف) ہر دو آمدہ تھا
سوار التبیل فرماید کہ مغرب است از بان
بہ تشدید لام کہ پفرنساوی قہمی است از
از گہوارہ مخمر کہ بران نشستہ در ہوا بہ بالما

بی شکم و صاحبان رنما و بول چال بر مجرود	کشته بین -
رقص قانع مؤلف عرض کند که حوال کسیه	بالویم بقول اند بخواله فرنگ بضمه
باشد که بالای پشت چار و انهند و چون سانه	ثالث و فتح تحتانی لغت فارسی است که ستر
و اما بیل را گویند و در برهان بالوایه نیز	و اما بیل را گویند و در برهان بالوایه نیز
الف باین معنی آمده دیگر کسی از محققین	الف باین معنی آمده دیگر کسی از محققین
نزدبان ذکر این نکرد مؤلف عرض کند که	نزدبان ذکر این نکرد مؤلف عرض کند که
ما بر (بالوانه) بنون ششم حقیقت (بالوایه)	ما بر (بالوانه) بنون ششم حقیقت (بالوایه)
عرض کرده ایم و این محقق آنست و بس	عرض کرده ایم و این محقق آنست و بس
جاد دارد که فارسیان این را از اطالی گرفته	(ارو) و دیکو بالوانه -
باشد و لیکن الاوّل اقوی من الآخر و نسبت	باله بقول سروری و برهان ورشیدی
معنی دوم عرض می شود که فرید علییه همان	وسراج بفتح لام (۱) بمعنی حوال و کاله
بال است بریادت های پوز در آخر که بر	نیز گویند (ادیب صابر) چون کیر در
معنی نهیش گذشت خبرین نیست که مقرر است	سپوخته اند کشت تمام و دیدم کس فرخ
از لغت انگلیسی (ارو) (۱) و دیکو ایر غنچ	میباشد باله که صاحب جهانگیری بزرگ معنی
بالا گوید که باله در عربی ظرفی باشد که در (۲) دیکو بال کے نوین معنی -	بالا گوید که باله در عربی ظرفی باشد که در (۲) دیکو بال کے نوین معنی -
است استعمال بمعنی رقص کردن است	خوشبختی مانهند و (۳) بقول روزنامه
که صاحب رنما بخواله سفرنامه ناصرالدین شاه	بخواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار رقص

(بالہ و اوئد) را بمعنی رقص کروند نوشتہ کہ ماضی تکریب فارسی کے ساتھ (شکستہ بالی) بمعنی ہمیں مصدر است و متعلق بمعنی دوم لفظ بالآ شکستہ حالی کہہ سکتے ہیں صاحب آصفیہ کہ گذشت (ارو) رقص کرنا ناچنا۔ نے اس مرکب کا ذکر فرمایا ہے۔

(۱۵۹۸۴) **بال ہما** استعمال۔ مرکب اضافی است **بال یافتن** استعمال۔ صاحب آصفیہ بمعنی حقیقی پر ہما و جناح ہما (ظہوری) ذکر این کردہ از حسن غزنوی سندی پیش کند **بال ہما** تارک اقبال و گیران پرتما فرق خود کہ بر بال و پر یافتن گذشت (ارو) و ہما بسایہ زاغی رساندہ ایم و (صائب) **بال و پر یافتن**۔

و امن دولت دنیا نتوان سخت گرفت و (الف) **بالید** (الف) بقول سروری **سایہ بال ہما** را یقین نتوان کرد و (ارو) (ب) **بالیدگی** بمعنی نہو کرد و افرو۔ ہما کے پر اور بازو۔ مذکر۔

(۱۵۹۸۵) **بالی** مرکب است از بال و بای مصدری کہ ماضی **بالیدن** است یعنی افرون گردید و بال وینچالغت عرب است بمعنی حال و نہو کرد و بزرگ شد و برآمد و ہم او برد (ج) و دل پس لغت عربی را تکریب فارسی فرماید کہ بمعنی (۱) بزرگ شدن و افرون استعمال کردہ اند چنانکہ شکستہ بالی بمعنی گردیدن و (۲) نہو کردن و بقول رشیدی شکستہ حالی و شکستہ دلی و اگر شکستہ بالی نشو و نما کردن کہ متعلق بہنو است و ہم او پرند گیریم **بال** بمعنی پر و جناح باشد (ارو) ذکر معنی اول ہم کردہ صاحب سروری بر اس کا استعمال ارو و مین نہیں ہے اور معنی اول و دوم قانع صاحب جہانگیری

<p>بذکر هر دو معنی بالا گوید که معنی (س) بر آمدن هم و بقول جامع و بحر و موار و دول و اور و فر بالودن که گذشت مؤلف عرض کند که بالیدگی است (ج) است (صائب) می کند بر فربهی پیک لاغر اختیار بود هر که داند سرخ باریک سه از بالیدگی است (ج) (وله) بالیدگی است لازمه التفات خلق با فربه بیک دو هفته از اشاره شد (ار و و) (الف) زیاده هوا و نمونکیا - براهوا (ب) بالیدگی بقول مبدل این و اسم مصدر این بال که بجای آصفیه - فارسی - اسم مؤنث - نمون - رویگی خودش گذشت فارسیان بای محروف بروزیاده کردند و علامت مصدر (د) نمونکرنا - نشونا کرنا - (س) نکلتا - لها هر مونا - در آخرش آورده مصدری ساختند (ه) شگفته مونا -</p>	<p>بذکر هر دو معنی بالا گوید که معنی (س) بر آمدن هم و بقول جامع و بحر و موار و دول و اور و فر بالودن که گذشت مؤلف عرض کند که بالیدگی است (ج) است (صائب) می کند بر فربهی پیک لاغر اختیار بود هر که داند سرخ باریک سه از بالیدگی است (ج) (وله) بالیدگی است لازمه التفات خلق با فربه بیک دو هفته از اشاره شد (ار و و) (الف) زیاده هوا و نمونکیا - براهوا (ب) بالیدگی بقول مبدل این و اسم مصدر این بال که بجای آصفیه - فارسی - اسم مؤنث - نمون - رویگی خودش گذشت فارسیان بای محروف بروزیاده کردند و علامت مصدر (د) نمونکرنا - نشونا کرنا - (س) نکلتا - لها هر مونا - در آخرش آورده مصدری ساختند (ه) شگفته مونا -</p>
<p>که بقاعده مقتنین فارسی مصدر جعلی است و در نفس الامر باصول مصدر اصلی که اسم مصدر این یعنی بال - لغت فارسی است نه الشیه غیر و امر حاضر این بال و مضارع این بال و حاصل بالمصدر این بال و بالیدگی - (کامل التصریف) مخفی میاود که همه معانی (ج) در (الف) باشد که ماضی مطلق جانش را آرزو می کرد و هم تا باقیات حاصل شد</p>	<p>که بقاعده مقتنین فارسی مصدر جعلی است و در نفس الامر باصول مصدر اصلی که اسم مصدر این یعنی بال - لغت فارسی است نه الشیه غیر و امر حاضر این بال و مضارع این بال و حاصل بالمصدر این بال و بالیدگی - (کامل التصریف) مخفی میاود که همه معانی (ج) در (الف) باشد که ماضی مطلق جانش را آرزو می کرد و هم تا باقیات حاصل شد</p>

<p>بالیده بقول سروری (۱) چیزی که به بالا بلند باشد و نموده و افروده (شاعر) رخسار و قدت کرگل و سروش عارست و بالیده نهالیت که ماهش بار است صاحب برهان گوید که آدمی و درخت را گویند که اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده که تنومند و بلند شده باشد و بقول رشیدی نشو و نما کننده و فراینده صاحبان هفت و مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این اند نقل بخار برهان مؤلف عرض کند که بای موز که افاده معنی مفعولی کند زیاده کرده که اگر بای موز را از این کلمه افاده معنی ماضی قریب بالیدن می بر ماضی مطلق بالیدن و معنی لفظی این بالید (ار و و) (۱) و چیزی شخص حکو بالیدگی حاصل می شود شده یعنی چیزی که بالیدگی با و حاصل شده باشد (۲) نمو کیاست - بچو لایست - زیاده می باشد -</p>	<p>و تخصیص برهان با آدمی و درخت در غلط می اندازد و آرزوی بالیده گفتن غلط است معنی بیان کرده صاحب رشیدی برای بالیدن به نون چهارم عوض تخمائی (درست می شود) که اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این</p>
<p>پالیک بقول برهان و جامع و مؤید و سراج بروزن تاریک گنش و پاپوش حمی را گویند مؤلف عرض کند که این سیدل پالیک است که به همین معنی بجای خودش می آید مرکب از پامعنی حقیقی و لیک بمعنی پیانده پس معنی لفظی این پیانده یا و کنایه از پاتابه و گنش یا - بای فارسی بدل شده موحده چنانکه تپ و تب و اسب و اسب محاوره فارسیان پالیک سیدل پالیک را مخصوص کرده است با گنش و پاپوش - (ار و و) دیکو افر از یا -</p>	<p>و تخصیص برهان با آدمی و درخت در غلط می اندازد و آرزوی بالیده گفتن غلط است معنی بیان کرده صاحب رشیدی برای بالیدن به نون چهارم عوض تخمائی (درست می شود) که اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این</p>
<p>بالیدن بقول برهان بروزن کابین (۱) بالشی را گویند که زیر سر نهند صاحبان رشیدی</p>	<p>و تخصیص برهان با آدمی و درخت در غلط می اندازد و آرزوی بالیده گفتن غلط است معنی بیان کرده صاحب رشیدی برای بالیدن به نون چهارم عوض تخمائی (درست می شود) که اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این اسم فاعل بالیدن است و بالیده افاده معنی مفعولی می کند اگر چه بقاعده فارسیان مصدر لازم را اسم مفعول نماید از اینجا است که این</p>

وسراج و بهار عجم این را مرادف بالش گفته اند	از شکلی بی مهری که بستر از آهن و بالین
و صاحب ناصری گوید که موضوع از بال است	سزد از خار و مراد (وله ۱۷) جو بهیوده
و آنچه زیر سرمی هند پاری در (سیرین)	که کند ز الوپ پیچ بالین چو آستان تو نیست
بفتح سین) و آنچه در زیر تن هند بستر و بجز	(صائب ۱۷) بالین ز سر گرانی مانیت
و نهالی و توشک نیز گویند صاحب فرنگ	در عذاب که از دست خود بود چو سبوتری
فدائی که از اهل زبانت بر بالین گوید که (۲)	ما (۲) یا با طاهر مدانی بدری (۱۷) علم بها
و پارچه است که مانند پیلۀ نرگ می دوزند	هجرات غمینه که سر نیم خشت و بالینم نیمه
و آن را به کلفتی سه چارگره از ششم و نهم بر	(صائب ۱۷) شمع را بالین بر بال و پر
می کنند و هنگام خواب برای آسایش تن	پروانه است که بستر آسودگی خاکستر
آن را گسترده سیرینی بر یکسر آن نهاده بر آن	پروانه است (اردو) (۱) سرمانے کا
می خوابند و آن همه را بستر می گویند مؤلف حکیمه مذکر (۲)	نهالی بقول آصفیه فارسی
عرض کند که بالین بمعنی حقیقی منسوب به بال (۳)	اسم مؤنث - توشک - بستر پینه دار (۳)
تجیه را نام است که بر بستر استراحت و دوطرف	بازو کائیکه چو بستر استراحت پر و نون چاب
باشد و بهر بالین بر هم گویند اشاره این بر بال	رکھا جاتا ہے - مذکر -
کرده ایم و صراحت ماخذ که همد را بنجاست	بالین نیز بر سر نهان است
متقاضی معنی سوم و معنی اول و دوم هم مجاز	سر کردن (ظهوری ۱۷) نیز بر سر نهان
معنی سوم باشد (ظهوری ۱۷) تا توان گشت	موجب بالین در دل و رویا که اگر خواهی گذر

بر چشم همچون بارم اندازد (ار و و) نه آنکه بهائی تو بیدست و پای که زلالی
تجیه سرمانه لینا - (ع) شده بالین پرست بخت من هوش

(الف) بالین پرست اصطلاح الف
(ب) بالین پرستنده مقبول صاحب عرض کند که هر که پرستش بالین کند و صبح تا

سروزی و جهانگیری و برهان و جامع (۱) شام بتر است راحت را دوست دارد و نکند
متیل و کاهل و بیکار و هیچکاره صاحب بجز هیچکاره باشد و بالین پرست اسم فاعل
و وارسته فرماید که شخص آرام دوست که ترکیبی است و آنچه وارسته و بجز خدمتگاری
سر از بالین نتواند برداشت و خدمتگاری را بالین پرست گفته اند که از بالین جدا نشود
که هیچگاه از بالین جدا نشود (صائب ع) و صاحب رشیدی بر مطلق خدمتگاری قناعت

سرفردی چو خورشید از دو عالم آرزو دار کند ازین هر دو قول رشیدی را مقبول
نه از بالین پرستانم که بختم آرزو باشد زیرا که معنی اول عام است برای هر کسی که
صاحب رشیدی بذر معنی اول گوید که (۲) هیچکاره باشد و بالین پرستی اعلم از نیکه غلام
بمعنی خدمتگاری هم (سیر خسرو ع) زچین تا باشد یا مولی و آنچه خدمتی را بالین پرست

قیودان بالین پرستش به شرق تا مغرب نام کرده اند حقیقت آن اینست که عادت
زیر دستش (نظامی ع) چو تو خدمت غلامان عرب و عجم است که چون حکم آقای
پای و نیروی دست به حواله کنی سوی خود بجا آرند بر بالین و رانگشند و باز بخت
بالین پرست به چو بالین پرستت نماند بجای بر می خیزند و بعد ادای خدمت بر لبه خود

در ازمی شوند و این عادت شان برای دفع نتوانم ز جابر خاستن و دامن محشر اگر بالین
تعب خوشتن است و دیگر هیچ ازینجاست که خواب من شود و (اردو) بچھونا بقول
فارسیان چاکران را بالین پرست نام نهادند صغیه یندی اسم مذکر بستر توشک
و این عادت شان داخل عیب نیست بکمال نظر بالین در زیر سر کشیدن استعمال تکیه

همنسب و معقولیت شاست که دفع ماندگی خواب زیر سر گرفتن است (ظهوری ۵) کشد در
می کنند تا برای خدمت آقا تازہ دم باشند زیر سر بالین را نوی میجاری کسی که آرزوی
و (ب) هم بر هر دو معنی (الف) شامل (ظ) خویش را بر بستر اندازد و (اردو) تکیه سر بالین
۵) چو بالین پرستنده شد چرب گوی بازو بالین ساختن استعمال تکیه درست

بیشتر هر بانی مجوی و (اردو) (الف و ب) کردن و بالش قائم کردن (ظهوری ۵)
(۱) ست کابل (۲) خدمتی - خدگار غلام - زبرگ کلم نیز سازند بالین و از خاشاک
بالین جدید اصطلاح منتخب کردن و کوی تو بستر شاسم و (اردو) تکیه بنانا -
قرار دادن تکیه (ظهوری ۵) به بستر خوانم بالین شدن استعمال قرار یافتن بالین

کسی از برایم و بجز خشت آن کوی بالین نچیند است (ظهوری ۵) شود بالین سری را
و (اردو) تکیه قرار دیدن تکیه تجویر کرنا - آستانش و که در غوغای محشر بزارند و
بالین خواب استعمال مرکب اضافی است (اردو) تکیه بنانا -

بمعنی بستر خواب که بالین یعنی بستر بجای خودش بالین شکستن مصدر اصطلاحی بقول
گذشت (صائب ۵) آن گران خوابم که وارسته و بھر و بهار - پاره تعطیلمی کردن که

<p>آن از بالین جدا شدن است گویند فقره یعنی بستر فراغت که فراغت باشد (صائب) (۵) از جسم کن بستر و بالین فراغت پنبه چو حلاج مهیار سنی سازم (اروین) راحت کو (بستر راحت) بقاعده فارسی که کشتن بالین کج نهادن اصطلاحی بجز و بهار و وارسته (۱) خواب گران کردن و (۲) نزد محض نخوت و غرور بهم رساندن الاول هو المصح (طالب آملی ص) فلک وسیله بیدارنی مهتیا سازم که بخت خفته کج نهاد بالین را مؤلف عرض کند که مرادف (بالش کج نهادن) است که گذشت و از حقیقت این معنی ممد را بجا بحث کرده ایم (اروین) و میگو بالش کج نهادن - بالین کرون از چیزی استعمال بیکه نریز سر گرفتن از چیزی و خواب استراحت کردن بر چیزی که بالین یعنی بستر و تکیه آمده (صائب) (۵) دراز کشیدن هر که بکپار کرده است</p>	<p>این حرکت کردن از جای باشد و معنی درستی می شود بهر دو سند بالا قریبه فقره اقوال اند که حرکت خفیف را معنی قدری تعظیم می آرد و سند صائب مطلقاً (حرکت خفیف هم کمرون) را مقصود دارد پس نظر به دو سند استعمال این را مخصوص با تعظیم کردن - خاص را خاص کردن است فاعل محض سبب که شکستن) معنی جدا شدن و جدا کردن می آید پس جدا شدن یا جدا کردن بالین کمرون است (اروین) بجز بجهت خفیف سی حرکت کمرون تعظیم که لایق بجهت است بالین فراغت استعمال مرکب اضافی است</p>
--	---

(۲۸۷۱)

<p>بالین و بستر از گل بنی کرده است (ار دو) دل از جامی رو و هر دم بیا دشوخی چشمش بچو بیتانه می گرداند این بیمار بالین</p>	<p>تکیه سر مانع لیتا۔</p>
<p>بالین گردانیدن مصدر اصطلاحی بهار (ار دو) کروٹین بدن۔ کروٹین لین بندر (بالین گردانیدن بیمار) گوید که این حالت بقول صاحب آصفیه بے قرار رہنا مضطربنا در شدت بیماری می باشد و از استاوش تر پنا۔ بے گل اور بے چین رہنا۔ تڑپ کہ</p>	<p>بالین گردانیدن مصدر اصطلاحی بهار (ار دو) کروٹین بدن۔ کروٹین لین بندر (بالین گردانیدن بیمار) گوید که این حالت بقول صاحب آصفیه بے قرار رہنا مضطربنا در شدت بیماری می باشد و از استاوش تر پنا۔ بے گل اور بے چین رہنا۔ تڑپ کہ</p>
<p>کرده اش (گردانیدن بیمار بالین را) پیدا رات کاٹنا۔ اسی مصدر فاعل سے (بیمار) است۔ جیسی ندارد۔ هر دو کیست و بالین کا کروٹین بدن) خاص ہے بیمار کے لئے گردانیدن (بمعنی حقیقی است که خصوصیت بالین نهادن استعمال۔ بمعنی فرش بالین</p>	<p>گردانیدن (بمعنی حقیقی است که خصوصیت بالین نهادن استعمال۔ بمعنی فرش بالین بیمار ندارد و کنایه باشد از بقاری گردون و بالین گستردن (ظہوری ۵)</p>
<p>که هر که خواب نیاید بر یک پہلو قائم نہ ماند بالین نہ ز عشق ظہوری کہ پہلویم پاز لافری (میرزا صائب ۵) دلم ہر خطہ از داعی بفرہی بوریار سید اگر بالین بالین سر پداغ دیگر آویند و چو بیماری کہ گرداندر گیم معنی این قائم گردن بالین سر باشد۔ تاب در و بالین را (میرزا معترفطرت (ار دو) بچھو یا چھانا تکیہ رکھنا۔</p>	<p>گردانیدن (بمعنی حقیقی است که خصوصیت بالین نهادن استعمال۔ بمعنی فرش بالین بیمار ندارد و کنایه باشد از بقاری گردون و بالین گستردن (ظہوری ۵)</p>
<p>بالین بقول صاحب فرنگ فدائی کسی است کہ از سوی پادشاهی در شہر خسر و بیگانہ برای کارپردازی می ماند و او را کارپرداز ہم گویند۔ دیگر کسی از تحقیقین فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ صاحب فرنگ فدائی از معاصرین عجم است و بخاک این مبتدل بالیوس است کہ بقول صاحب کثرت تڑکی است بمعنی فصل و کیل تڑکی</p>	<p>بالین بقول صاحب فرنگ فدائی کسی است کہ از سوی پادشاهی در شہر خسر و بیگانہ برای کارپردازی می ماند و او را کارپرداز ہم گویند۔ دیگر کسی از تحقیقین فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ صاحب فرنگ فدائی از معاصرین عجم است و بخاک این مبتدل بالیوس است کہ بقول صاحب کثرت تڑکی است بمعنی فصل و کیل تڑکی</p>

که سین جملہ برای تہذیب بدل شد چنانکہ سہارون و سہارون پس مقترس باشد (ارو)
 سفیر قبول اصفیہ عربی اسم مذکر۔ ایچی۔ وکیل آپ ہی نے رزیدنٹ پر لکھا ہے۔
 (انگلش) اسم مذکر۔ وکیل شاہی جو غیر ریاست کے دربار میں رہے۔
 پالیوس قبول بہان و سراج و جہانگیری و مؤید و جامع و اتند و شمس و ہفت بروز
 خاکبوس ولایت قندھار را گویند مؤلف گوید کہ اگرچہ محققین بالاین رالت فارسی گفتہ
 و لیکن خیال رالت ترکی است بمعنی سفیر و فضل و عجبی نیست کہ قندھار در زمانی مستقر
 باشد کہ نزد فارسیان بدین نام موسوم شد مقترس توان گفت و اللہ اعلم (ارو) قندھار
 ایک شہر کا نام ہے جو افغانستان کے جنوب میں واقع اور ہندوستان کے سرحد پر ہے
 باہم قبول سروری و رشیدی و جامع و ناصری (۱) بمعنی معروف صاحب جہانگیری
 فرماید کہ بدین معنی بان بہ لون ہم آمدہ صاحب بہان صراحت کند کہ طرف بیرونی مقف
 خانہ را گویند و بعضی طرف درونی خانہ را گفتہ اند بقرینہ پشت باہم و ظاہر کہ تمام
 پوشش خانہ را باہم گویند۔ خان آرزو در سراج ہم ذکر این کردہ۔ صاحب فرنگ
 خدائی کہ از معاصرین عجم است می فرماید کہ بالاسی خانہ کہ رویش بہ آسمان است صاف
 کہ نہ کہ محقق ترکی زبانست ذکر این بمعنی مقف کردہ فرماید کہ لغت فارسی است و صراحت
 فرماید کہ ہمین لغت فارسی ترکی برای قطرہ یعنی بنامی بلند مستعمل مؤلف عرض کند
 کہ خیال اکثر محققین ہمین قدر معلوم می شود کہ این اسم جامع فارسی زبان است و از
 استعمال النوری باہم۔ بالاسی مقف ظاہر می شود و بان کہ بہ لون عوض سیم می آید بدل

این جا دارد که این را بجا از معنی چهارم گیریم که از آواز بلند بلند می عمارت و سقف را بجا از گرفته باشند و الله اعلم. بای حال استعمال فارسیان برای مطلق عمارت هم یافته می شود و معاصرین عجم هم بر زبان دارند (النوری ۵) این نیارم از ره فکر رسیدن در تو و ای از آنکه بر نتوان شدن بر آسمان از راه بام پ (اردو) چمت - بقول آصفیه هندی اسم مؤنث - سقف - پٹاؤ - کوٹھا - بام اور آپ ہی نے بام پر فرمایا ہے - فارسی - آسم مذکر - کوٹھا چمت - بالا خانه - اٹاری -

(۲) بام - بقول سروری و بهانگیری و رشیدی و جامع و ناصری یعنی بامداد - صاحب برهان صراحت فرماید که محقق بامداد است که صبحگاه باشد خان آرزو در سراج ذکر این کرده صاحب کنز که محقق ترکی زبان است یعنی صبح آورده گوید که لغت فارسی است مؤلف عرض کند که مقابل شام است و بس و ظاهر اصل بامداد نه محقق آن که بامداد و بامدادان و بامگاه همه از همین یک اسم جامد ترکیب قرار یافته اند که بجای خودش صراحت کنیم (النوری ۵) بوقت شام همین این و آن سپاه و گل و بگاه بام همی آن باین و پداختر پ (شیخ اوحدی ۵) نیشب دیده مؤذن شام گوید ز نیشوی شام و زانو بام پ (اردو) صبح - بقول آصفیه عربی - اسم مؤنث - ترکا فخر سحر - بگاه -

(۳) بام - بقول سروری و برهان و جامع و ناصری یعنی قرض که وام هم گویند و رشیدی مرادف وام و بقول خان آرزو در سراج میگوید وام مؤلف عرض کند که وام

به و او اول عوض موحده اصل است و اسم جامد فارسی زبان مستعمل در آرد و اولین
معنی و لقبول صاحب که نور ترکی بهم بهمین معنی مستعمل فارسیان و او را به بای موحده
بدل کردند همچون آو و آب و بنشین و نوشیدن و برنج و ورنج بعضی برانند که فارسیان و
را از سنسکرت گرفته اند که معنی قرض آمده اما صاحب ساطع که محقق زبان سنسکرت است
از لغت و آم ساکت و بام هم در سنسکرت معنی قرض نیامده و بعضی گویند که و آم بالکسه و
و مدتهزه بر وزن کتاب در عربی زبان بمعنی موافقت و مواسا کردن آمده پس فارسیان
به تبدیل حرکات مفرس کرده معنی قرض استعمال کرده اند که قرض بتاؤریع موافقت و مواسا
است و در آخر مقرر محبت بالجملة تحقیق با همین قدر است که بام تبدیل و ام است و بس
(ار و و) و ام بقول آصفیه فارسی اسم مذکر قرض اُدهار - رین - جیسے قرض و ام
لیکیر کام چلاو (شاه نصیر) اس نے بوسے لب میگوں کے دیے وعدے پر پڑھو
اے بادہ کشان بکنے لگی و ام شراب پو

(۴) بام - بقول سروری و ناصری بمعنی بجم که ضد زیر است و لقبول جامع و جهانگیری
و برهان تارجم صاحب برهان صراحت فرمید کند که آن تارگنده باشد که در سلسله باشند
و لقبول رشیدی مراد فجم خان آرزو در سراج گوید که بجم که بهمین معنی مقابل زیر محقق
بام است نه بام مراد فجم چنانکه رشیدی بجان کرده صاحب مؤید فرماید که ر و و مطهر
باشد که بازی آنرا بجم گویند صاحب منتخب که محقق لغات عربیت بر بجم فرماید که بالفتح و
تشدیدیم تار مطهر از تارهای ساز مؤلف عرض کند که زیادت الف برای سهولت تلفظ

فرید علیہ بجم (لغت عربی) است و بجم محققش و جادارد که فارسیان بجم را بجهت تخفیف بجم کرده باشند
 و پس از آن بر یادت الف استعمال بام کرده بابتی حال بجم و بام هر دو در فارسی استعمال است
 و شک نیست که مقبرس باشد و بجم محقق بام اصلانیت چنانکه خان آرزو گمان برده و حساب
 رشیدی اگر بام را مرادف بجم گویند خطائی نکرده باینکه بام و بجم هر دو بمعنی صدای بلند و کلان
 است که مقابل زیر باشد و زیر بالکسر بیای معروف آواز باریک که مقابل بجم است و تار
 سازی که آواز باریک دهد (خاجوی کرمانی) چو سطر بان سحر آه زیر و بام کنند و
 معاشران صبحی هوای جام کنند (وله) بسوزان زارم ز عشاق و نوای زیر و بامی
 بر نیاید (اردو) بجم - بقول آصفیه اسم مؤنث راگ یا باجه کی اوپچی آواز بخلاف زیر -
 (۵) بام - بقول برهان و جامع نام قلعه است در ماوراءالنهر خان آرزو در سرچنگ
 که صاحب برهان از (بلخ بامی) این را داخل ماوراءالنهر کرده و این خطاست که بلخ داخل
 خراسان است نه ماوراءالنهر زیرا چه این طرف رود جیحون است مؤلف عرض کند که
 منظر بلندی این قلعه نامش بام کرده باشند متعلق به معنی چهارم و اول - وجه تسمیه این
 همین قدر معلوم شد (اردو) بام یک قلعه کا نام ہے جو خراسان میں واقع ہے - تذکرہ
 (۶) بام - صاحب فرنگ فدا می که از معاصرین عجم است گوید که گشادگی یا دوری میان
 و دوست که هنگام نشودن بغل و دور از گردن هر دستی به برون سوی خودش راست
 یا چپ بام می گویند - چنانکه گشادگی و دوری میان دو پارا هنگام راه رفتن یک گام
 نامیده اند دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرده مؤلف عرض کند که بجم و بام

ہر دو زبان سنسکرت بدین معنی آمده کذا فی الساطع و ما اشارہ این بر معنی دوم باز کرده ایم
و بر اعتقاد قول محقق صاحب زبان این را مفسر و انیم (صائب) از چچ و تاب حلقہ
کند بام آفتاب کو اصلاح دست اگر نزد بیکال خطہ (اردو) دیکھو باز کے دوسرے معنی
(۷) بام۔ پتھقیق بمعنی مطلق بلندی و رفعت ہم آمده و این مجاز معنی اول یا چہارم
باشد سن این بر (بام بردن از چہری) می آید (اردو) بلندی۔ رفعت۔ مونت۔

(۷۸۷۸)

پام بلبل اصطلاح۔ بقول ضمیمہ جہانگیر کنایہ از سبقت حاصل کردن از چہری در
و ناصر و رشیدی کنایہ از فلک و عرش و بلندی و بلند تر شدن است بمقابل چہری
کرسی صاحب ضمیمہ برہان گوید کہ کنایہ از و این متعلق است بہ معنی ہفتم بام (انوری)
آسمان ہفتم است کہ عرش باشد و بقول بحر (۷) قدرت از گردون گردان برودہ قرار
عرش و بقول جامع کنایہ از فلک و عرش و رایت از خورشید تابان بر د بام (اردو)
کرسی مؤلف عرض کند کہ مرکب تصنیفی کسی چیز کے مقابلہ میں بلندی حاصل کرنا۔
است محققین اول الذکر کہ و اعطف

را در میان فلک و عرش آورده اند و بام بلبل اصطلاح بقول صاحب ضمیمہ
نکرده اند (اردو) نوان آسمان۔ مذکر برہان (۱) کنایہ از قصر و عمارت بلند و رفیع
عرش۔ دیکھو بادبان اخضر۔ کرسی اسم مونت (۲) کنایہ از آسمان صاحبان موبد شمس
و بحر تبرک معنی اول ذکر معنی دوم کرده گویند
آٹھوان آسمان۔

بام بردن از چہری مصدر اصطلاحی کہ (۳) عرش و (۴) قصر بامان مؤلف

(۷۸۷۹)

<p>عرض کند کہ مرکب توصیفی و معنی اول حقیقی بام بنشستن مصدریت مرکب کنایہ از افتاد انت و معنی دوم و سوم و چهارم کنایہ باشد و پنہدم شدن بام و (الف) ماضی مطلق حیف است کہ برای ہر سہ معنی آخر الذکر سند و ضرورت ندارد کہ (الف) را مقولہ و انہم استعمال پیش شد (ار و و) (۱) بلند عمارت و ذکرش کنیم کہ از مشتقات بام بنشستن است کے لئے بام بلند کہہ سکتے ہیں۔ مذکر۔ (۲) دیکھو و (ب) مقولہ الیت ولیکن نباید کہ بصورت آسمان (۳) دیکھو بادبان اخضر (۴) قصر مصدر قائم کنیم فارسیان چون منزل بلند ہا مان۔ مذکر۔ (۲) صاحب آصفیہ نے ہا مان را بنید کہ منہدم شد می گویند کہ بام بنشستن پر فرمایہ کہ عربی فرعون کے وزیر کا نام و آستان برخاستہ مقصود نشان از رخا (الف) بام بنشستن آستان انہدام عمارت باشد کہ آستان ہم</p>	<p>انت و معنی دوم و سوم و چهارم کنایہ باشد و پنہدم شدن بام و (الف) ماضی مطلق حیف است کہ برای ہر سہ معنی آخر الذکر سند و ضرورت ندارد کہ (الف) را مقولہ و انہم استعمال پیش شد (ار و و) (۱) بلند عمارت و ذکرش کنیم کہ از مشتقات بام بنشستن است کے لئے بام بلند کہہ سکتے ہیں۔ مذکر۔ (۲) دیکھو و (ب) مقولہ الیت ولیکن نباید کہ بصورت آسمان (۳) دیکھو بادبان اخضر (۴) قصر مصدر قائم کنیم فارسیان چون منزل بلند ہا مان۔ مذکر۔ (۲) صاحب آصفیہ نے ہا مان را بنید کہ منہدم شد می گویند کہ بام بنشستن پر فرمایہ کہ عربی فرعون کے وزیر کا نام و آستان برخاستہ مقصود نشان از رخا (الف) بام بنشستن آستان انہدام عمارت باشد کہ آستان ہم</p>
<p>باقی ماند (حکیم خاقانی ۷) چار دیوار خانہ روزن شد بام بنشستن و آستان برخاستہ (الف) گوید کہ کنایہ از خراب و ویران شدن باشد و بقول صاحب برہان و بحر کنایہ ازین است کہ خراب شد و ویران گردید و صاحب مؤید ہم بخوانہ قنیہ ذکر (الف) کردہ و بہار نسبت (ب) گوید کہ کنایہ از خراب و منہدم شدن خانہ باشد مؤلف عرض کند بام است و بام در اینجا بمعنی مطلق خانہ مطلق</p>	<p>باقی ماند (حکیم خاقانی ۷) چار دیوار خانہ روزن شد بام بنشستن و آستان برخاستہ (الف) گوید کہ کنایہ از خراب و ویران شدن باشد و بقول صاحب برہان و بحر کنایہ ازین است کہ خراب شد و ویران گردید و صاحب مؤید ہم بخوانہ قنیہ ذکر (الف) کردہ و بہار نسبت (ب) گوید کہ کنایہ از خراب و منہدم شدن خانہ باشد مؤلف عرض کند بام است و بام در اینجا بمعنی مطلق خانہ مطلق</p>

<p>بامحیم استعمال - صاحب اندجوالہ فرنگ</p>	<p>بمعنی اولش (ارو) مکان کی سقف بگا</p>
<p>صرح گوید کہ لغت فارسی است بمعنی زہار</p>	<p>کی چھت - موٹ -</p>
<p>اما در کتب موجودہ یافتہ شد و در قلمی الاز</p>	<p>بامحیم اصطلاح - بقول سروری و برپا</p>
<p>بمعنی عدائہ زہدان و زہار نوشتہ و ظاہر کتا</p>	<p>و رشیدی و جامع و بحر و بہار یک حکیم</p>
<p>از زہار باشد مؤلف عرض کند کہ زہار کیم</p>	<p>بتا زش جنن گویند خان آرزو در سران گوید کہ</p>
<p>اول شمر گاہ یعنی موضع فرج و ذکر مرو</p>	<p>ظاہر است کہ بجا زگفتہ باشد از جہتہ آنکہ بال</p>
<p>بامحیم مصغر بام است یعنی بام کوچک و این</p>	<p>چشم خانہ است مؤلف عرض کند کہ مرکب</p>
<p>کنایہ باشد از بلند ی خفیف مقام زیر ناف</p>	<p>اصافی است و کنایہ باشد کہ جنن بچون سقنی</p>
<p>طالب سند استعمال بامحیم (ارو) پیر</p>	<p>است بر خانہ چشم مخفی مباد کہ پلک و فاری</p>
<p>بقول آصفیہ ہندی - اسم مذکر - ناف</p>	<p>زبان بقول بہان بروزن فلک و نیز یق و</p>
<p>نیچے کا حصہ - زہار -</p>	<p>کسر اول و سکون ثانی لحاف چشم است نہ قرگا</p>
<p>بامخضر اصطلاح - بقول نصیبہ بہان و</p>	<p>و ہندیان قرہ را پلک گویند (سوزنی)</p>
<p>بحر و مؤید کنایہ از آسمان مؤلف عرض کند</p>	<p>چون بوم بام چشم بابر و بروز چشم و و کینہ</p>
<p>کہ بام بمعنی اول اوست و خضر الف عرب</p>	<p>گستہ پڑہ بیشیلوار (ارو) پوٹا بقول</p>
<p>است بمعنی سبز و آسمان ہم و بام خضر مرکب</p>	<p>آصفیہ - ہندی - اسم مذکر - غلاف چشم -</p>
<p>توصیفی است بمعنی بام سبز و کنایہ از آسمان</p>	<p>نیام چشم - بام چشم - پشت چشم - آنکہ کرا</p>
<p>(ارو) و کچھ آسمان حضرت امیر نے</p>	<p>کا چتر اچھو بطور غلاف ہے -</p>

طارم اخضر۔ طاق خضر کو آسمان کی تشبیہاں چنیریں بامداد قلب صاف داد بام
مین لکھا ہے۔
بمعنی اصل صبح و مراد از صبح صادق و صبح

(الف) بامداد اصطلاح۔ (الف) بقول راست است و فرید علیہ آن زیادت الف

(ب) بامدادان ضمیمہ برہان نزدیک و نون بامدان دیگر پیچ و برای معنی دوم

سفیدہ دم صبح و ہم اول ثبت (ب) گوید کہ اگر سنا استعمال پیش شود غیر از حجاز نباشد

(۱) وقت طلوع فجر و (۲) وقت ظہر را (انوری ۵) تا رسم تہنیت بود اندر جہان

گویند و بعضی باین طلوع فجر و برآمدن آفتاب بعد از ہر بامداد بر تو چو عید خجستہ باد (۱) ولہ

را بامداد گویند و غدوہ و غذاۃ سمان است (ب ۵) سلامی ز گیتی لبوی تو آید بکے زان

خان آرزو در سراج بر (ب) گوید کہ تحقیق کند بامدادان سلامت (۱) (اردو) (الف

آنست کہ بامداد پیش از طلوع آفتاب حقیقت و (ب) (۱) صبح صادق بقول آصفیہ عربی

است و ما بعد آن مجاز۔ بہا نقل نگارش اسم نمونہ۔ صبح کا ذب کا نقیض۔ اخیر صبح

مؤلف عرض کند کہ تراجم بعض محققین است جسکے ساتھ دن نکلتا ہے صبح راست۔ صبح

کہ بامداد اصل گرفتہ اند و ہام را مخففت ثانی۔ نور کا ترکار نور ظہور کا وقت علی الصبح

چنانکہ اشارہ این بر لفظ ہام کر وہ ایم بامداد بحر دم۔ وہ روشنی جو رات کی تاریکی کے بعد

مکرب است از ہام کہ بمعنی صبح گذشت آسمان کے گرد و نواح میں پھیل جاتی ہے یا

و داد بقول کثر اللغات قوام و قوام بفتح رستی یون کہو کہ وہ روشنی جو آفتاب نکلنے پہلے

و کثر نظام و اصل چنیری کہ بدان قائم باشد پہلے شرق کی طرف افق کے کناروں پر نمودار

و ناصری لکون سیم و فتح زای سجده نوبتی که	(ار دو) دیکو بام بدیع -
در باد اوزان یعنی کوس و نقاره که هنگام	بام رواق بدیع اصطلاح - بقول برهان
صبح زنده صاحبان جامع و بحر و برهان بر	و هفت و بحر کنایه از فلک عرش و کرسی مؤلف
مطلق کوس و نقاره قانع - خان آرزو در	عرض کند که مرکب اضافی و توصیفی است و
سراج گوید که معنی عام میجر باشد جهت آنکه	مرادف بام بدیع (ار دو) دیکو بام بدیع -
بوقت بام یعنی صبح می زنده یا آنکه بر بام	باهره اصطلاح - بقول انند بواله فرشتگ
می زنده تا آواز آن دور تر رسد مؤلف	فرنگ بر وزن و آنکه زینه و نردبان مؤلف
عرض کند که مقصودش خبرین نباشد که اگر بام	عرض کند که قلب اضافت ره بام باشد پس
را بمعنی صبح گیریم معنی خاص پیدا می شود و اگر	(ار دو) زینه - بقول آصفیه - فارسی -
بام بمعنی خانه بلند گیریم معنی مطلق درست	اسم مذکر - نردبان - پیرهی - سلم -
باشد بهر دو صورت از قبیل نافرو است	بام زحل اصطلاح - بقول شمس فلک
مرکب از لفظ بام و زو که مخفف زده باشد	هفتم و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر آن
(خلق المعانی) بام و حسن توز و آسمان	نکر و مؤلف عرض کند که مرکب اضافی است
نافر و عشق تو آمد جهان (وله) ما و شکر تو	و کنایه باشد و خلاف قیاس نیست زیرا که
عیش کرد در چار (بافر و خرمی بیام بر آید) (ار دو)	مقام زحل بر فلک هفتم می باشد (ار دو)
صبح کی نوبت یا مطلق نوبت - صاحب آصفیه	ساوان آسمان - مذکر -
نوبت پر فرمایند - فارسی اسم مؤنث	بام زو اصطلاح - بقول سروری و شکر

نقارہ۔ دھونسا۔ باجہ کوس۔ طبل۔ دمامہ۔ بیٹھا جب جادو گروں نے یہ بات سنی تو
 ڈنکا (اخترا) نقارچی بھی بحرین میرے وہ جادو کے کاروبار سے باز رہے بادشاہ
 قریب میں بہ نوبت بھی دوپہر کی ابھی تک جیسا تھا ویسا ہی ہو گیا اور اس بات کو مبارک
 نہیں مانی آپ ہی نے فرمایا ہے کہ پہلے سمجھ کر ہمیشہ پانچ وقت نوبت بچنے کا حکم
 پادشاہوں میں دستور تھا کہ صبح کے وقت دیا (الح) مؤلف عرض کرتا ہے کہ نوبت
 یعنی بہت سویرے اور شام کو نوبت بجا کر مین نقارہ۔ شہنائی۔ قرنائے جہا بخجہ داخل
 تھی مگر سکندر کے زمانہ میں تین وقت اور مین اور پنجوقتہ سے (۱) تڑکے (۲) نوبت
 اسکے بعد چار وقت اور سلطان شجر کے عہد صبح (۳) وقت زوال (۴) سرشام (۵)
 میں پانچ وقت بچنی شروع ہو گئی جسکی وجہ دوپہرات مراد ہے۔
 مورخوں نے یہ لکھی ہے کہ پادشاہ مذکور کے باہم زمانہ اصطلاح بقول جہانگیری در
 دشمن پادشاہ کی ہلاکت کے واسطے لوگوں ضمیمہ ورشیدی ومؤید وشمس (۱) کنایہ از
 کو بٹھا کر سحر و افسون پڑھا کرتے تھے اور پادشاہ فلک و بقول برہان و جامع و بحر و ہفت (۲)
 روز بروز نحیف و ضعیف اور دہلا ہوتا جاتا کنایہ از فلک اول کہ فلک قمر باشد مؤلف
 تھا اس زمانہ کے عقلا نے اپنی فراست سے عرض کند کہ مرکب اضافی است و ما با معیار
 تاڑ لیا اور پادشاہ سے کہا کہ غیر وقت نوبت آخر الذکر اتفاق داریم کہ معنی دوم تجزیہ
 بجوانی چاہئے اور مشہور کر دیا کہ پادشاہ زمانہ بہتر از معنی اول است و قول صاحب
 مرگیا اور اسکی جگہ دوسرا شخص تخت پر جامع کہ از اہل زیانت مسکے معاصرین عجم پس

معنی اول مجاز معنی دوم باشد (ارو) (۱) نیز گویند که در وطن پایی بند و عاجز شده باشد
 و کیهو آسمان (۲) پہلا آسمان - مذکر - و در نهایت عسرت و پریشانی گذرانند و
 یا فزده اصطلاح - بقول اند بخوانه فرنگی باین دو معنی بضم ثالث هم ضبط آمده و بابای
 بمعنی خوش مزه و لذیذ مؤلف عرض کند که فارسی هم گفته اند صاحب رشیدی فرماید
 کلمه بادرینجا بمعنی هفتم اوست و معنی لفظی که بفتح ششم شخصی که عاجز و برجا مانده چنانکه در
 این فزه دارنده و فزه حاصل بالمصدر فرید نکند و سخن گوید گویا اورا بمس یعنی بزنجیر کرده
 است که بمعنی یکیدن می آید ترجمه ذوق (ارو) صاحبان جامع و مؤید هم ذکر این کرده اند
 یا فزده که سکتے ہیں - ذائقه دار - خان آرزو در سراج آورده که کبریمیم پائی
 (الف) پامس بقول سروری بضم میم پائی و گرفتار و بند گرفتاری و رشیدی نسبت به کلمه
 بسته و بیچاره که در وطن خود تواند بود و بنیو گوید که بضم میم گرفتار خطاست (الح) مخفی بمان
 تواند رفت و بقول جهانگیری کسی که از بودن کسی بفتح اول و سکون ثانی بقول برهان پائی
 او شهری و دیاری تنگ آمده باشد و بنا بر بویا بندی که کسی را از آن خلاص و نجات مشکل و
 از آنجا سفر نتواند نمود صاحب برهان گوید که دشوار باشد و بقول بعضی بندی که برپای
 بفتح ثالث و سکون سین بی نقطه شخصی را گویند همچو برهان نهند و بضم اول مانعی باشد که کسی ب
 که از بودن شهری و دیاری که غیر وطن او آن بجائی نتواند رفتن و این بمعنی اول نزدیک
 باشد و لگیر شده و تنگ آمده باشد و بنا بر است و بکر اول جوهری از فزات که دیگر
 مانعی نتواند از آنجا بجای دیگر رفت و کسی را و طبق و غیره از آن سازند (الح) صاحب

<p>هم نهم زبان برهان و خود خان آرزو بر لفظ مس شده با مس پو (حکیم سوزنی ع) از شرف گوید که حق تحقیق آنست که مس بفتح میم معنی پایی و فرو جاده بر فلک سادسید پو در چین باغ لاهور است مطلقاً و فرماید که تحقیق فتح در لفظ با مس یا مسن و نگید با با هم نه سنگ و رنگ بیدر گذشت (انتهی) پس خیال سواف کلمه یادین و با سید پو خود بخود از یکدیگر راز نهان بر سر لغت بعضی معنی هاش باشد و معنی لغتی این پایی پو (سعید اشرف ع) پادشاه شرع و دین وارنده و مجبور و بی اختیار و بی چاره تحقیق کال مس بجایش می آید و در اینجا همین قدر کافی است پو مادح تو چون تویی باید بزرگ پو اگر چهره که خان آرزو که با مس را بنهم سیم غلط می نندازد آراینده گل خس بود پو بای حال احتمال این انگای او عای او بر اسادی است که بدست با مصدر یون و شدن چنانکه - - - - -</p>	<p>آمده و تحقیق لغت همت بنی نگار و هرگاه صاحب جامع که از اهل زبانت مس را بنهم آورده پس ما را نمی رسد که بدون وجه موجب بر خلافش رویم قول صاحب جامع مصداق سند باشد (حکیم واقعی ع) خدا یگانه با مس شهر یگانه پو فزون ازین نتوانم نشست و ستوری پو (شمس فخری ع) همچون خرنگ است حودت بوحل در با افتاده و پربار بمانده</p>
<p>(ب) یا مس یون از کلام سعید اشرف (ج) یا مس شدن و شمس فخری پید آید</p>	<p>پس ما را نمی رسد که بدون وجه موجب بر خلافش رویم قول صاحب جامع مصداق سند باشد (حکیم واقعی ع) خدا یگانه با مس شهر یگانه پو فزون ازین نتوانم نشست و ستوری پو (شمس فخری ع) همچون خرنگ است حودت بوحل در با افتاده و پربار بمانده</p>
<p>که بمعنی پائید بودن و پائید شدن باشد و ماخذ رویم قول صاحب جامع مصداق سند باشد (حکیم واقعی ع) خدا یگانه با مس شهر یگانه پو فزون ازین نتوانم نشست و ستوری پو (شمس فخری ع) همچون خرنگ است حودت بوحل در با افتاده و پربار بمانده</p>	<p>پس ما را نمی رسد که بدون وجه موجب بر خلافش رویم قول صاحب جامع مصداق سند باشد (حکیم واقعی ع) خدا یگانه با مس شهر یگانه پو فزون ازین نتوانم نشست و ستوری پو (شمس فخری ع) همچون خرنگ است حودت بوحل در با افتاده و پربار بمانده</p>

صاحب محبوب الاشال ذکر این کرده از معنی **بام** خوشتر از بار بد نیک تر از بارشاد و بام صاحب
 مؤلف عرض کند که فارسیان این را بجای کسی **بام** رشیدی نسبت وجه تشبیه میفرمایند که وقت **بام**
 که با هر کس که سخن کند اتباع کلامش نمایند و **بام** چنان می نواخت و می خواند که همه کس را شاد
 خود ظاهر نکند و چون مباحثه بدین پیش شود می که و خان آرزو در سراج گوید که برین **بام**
 اختلاف با مقابل نماید و خود را هم مشربش **بام** شاد و لقب او باشد نه علم و فرماید که می توان
 ظاهر کند (اردو) رکابی مذہب بقول که از جهت تین بدین نام منتهی شده باشد
 آصفیه - تھالی کابگین۔ (خالو جعفر علی مرحوم) از عالم صباح انجیر کہ نام کنیز کنند (اردو)
 (۵) سب اسے چانتے ہیں ہے وہ رکابی **بام** شاد۔ ایک مطرب کا نام تھا جو مثل بار بد
 اسکول ایچ کوئی دیگا تو وہ ڈہل جائیگا **بام** شاد کے مشہور تھا۔ مذکر۔
 محاورات ہند نے فرمایا ہے کہ یہی فارسی **بام** فراخ اصطلاح بقول منیہ برہان
 اردو میں بھی متعل ہے یعنی کسی کچھ خصوصیت و مؤید و بحر و مفت (۱) کنایہ از فلک نہم کہ
 ہنہیں ہر ایک سے معاملہ اسکے ڈہنگ پر یعنی عرش باشد و در ہر آسمان را نیز گویند مؤلف
 صلح کل بین اور نظر فاطور طعن رکابی مذہب عرض کند کہ مرکب توصیفی است بخلاف قیاس
 بولتے ہیں۔
بام شاد بقول سروری و جہانگیری و برہان (۱) و کیو **بام** بدیع (۲) و کیو آسمان۔
 و جامع و ناصری نام مطربی مشہور چون بار بد (الف) **بام** کشادہ رفیع اصطلاح **بام**
 (منوچہری ۵) بلیل یا غنی یا غ دوش نوا (ب) **بام** کشادہ روا **بام** نسبت ہر دو

گویند که (۱) کنایه از عرش و کرسی صاحب جامع کرده ایم و این از قبیل صبحگاه است که بام
نسبت (الف) گویند که کنایه از فلک عرش و بعضی صبح گذشت قلب اضافت گاه بام
کرسی و صاحب جهانگیری و ضمیمه نسبت بعضی وقت صبح نسبت معنی دوم طالب بند
(ب) فرماید که کنایه از فلک و عرش و کرسی استعمال باشیم (ار دو) (۱) وقت صبح
صاحب هفت (نسبت الف) با صاحب جامع صبح کا وقت دیگر (۲) ظهر کا وقت دیگر
تشفیق و نسبت (ب) (۲) بر مخرج آسمان افق بام گشاده رواق اصطلاح بقول
مؤلف عرض کند که هر دو مرکب توصیفی برهان و رشیدی با کاف فارسی کنایه از
است و اختلافی معانی بدون سند استعمال چیز فلک عرش و کرسی مؤلف عرض کند که مرکب
نسبت - مولف قیاس است برای همه توصیفی است و مرادف (بام گشاده رواق)
مشتاق سند استعمال باشیم (ار دو) (۱) بگوید که کاف عربی گذشت مخفی میاد که گشادن به
بام بدیع (۲) و بگوید آسمان - کاف عربی و فارسی هر دو آمده (ار دو)
با سگاه اصطلاح بقول بهار و اندرود و بگوید بام گشاده رواق -
بامداد و بامدادان بمعنی (۱) وقت طلوع بام گلان اصطلاح بقول برهان و بحر
فجر و (۲) وقت ظهر (سنجر کاشی) بمن و جامع و سراج بضم کاف فارسی و لام باف
شراب میامی با سگاه میاد و آنکه مست گرم کشیده و بنون زده تنگیت مدور طولانی
و از دیدن تو بخیر افتیم و مؤلف عرض کند ترا شنیده که در باهمای خانه غلطانند تا
که حقیقت بامداد و بامدادان بجایش عرض سخت و محکم شود مؤلف عرض کند که گشاده

بجاف فارسی معنی ٹکانیدن و افشاندن و اسن از ماہ کہ نظریہ بلندیش بام ماہ گفتہ اند و (۲)
 جامہ و قالین و امثال آن می آید پس گلان آسمان را توان گفت یعنی بامی کہ بر ماہ باشد
 امر حاضر است و بام گلان اسم فاعل ترکیبی آسمان است (صائب ۷) رویت ز بام
 بدون اضافت بمعنی صاف و پاک کنندہ حلقہ کند بام ماہ را بام دل سرور آفتاب کند
 سقف و آن سنگی است مدور کہ بر سقف صبح گاہ را بہ (ار ۱۰) (۱) ماہ بقول آصفیہ
 پنختہ خانہ ہای عجم بعد از آنکہ کار آہک ختم فارسی اسم مذکر چاند قمر چند را ماہ
 شود می غلط چنانکہ دیندین جور سنگ مدور (طفر ۷) ڈر ہے چشم ماہ کی تھو نہ لگی نظر
 را برای استواری راہ پاکار گیرند و نہ بان دیکھو کوٹھے پر چڑھو اپنے نہ تھارارت کو (۳)
 انگلیسی آنرا رولر نامند کہ سنگینی آن در غلط دیکھو آسمان حضرت امیر یسائی نے تشبیہات
 سطح را مہوار و مستحکم و سخت کند (ار ۱۰) آسمان میں بام کا ذکر کیا ہے اور بام ماہ
 بیلین بقول آصفیہ وہ لوہے یا تھیر کا گول سے آسمان مراد ہو سکتی ہے۔
 و مہول نما و از ارجس سے سرک کی زمین برابر بام صحیح اصطلاح بقول جہانگیری و ضمیمہ
 کرتے ہیں عجم میں پنختہ تھون کی تیاری کے وقت و بحر و جامع و مؤید کنایہ از فلک چارم ہا
 چونہ اور کنکھ چھپانے کے بعد اسی قسم کا بیلین صاحب برہان گوید کہ باعتبار بودن عیسیٰ در
 اس پر پہراتے ہیں جسکو فارسیوں نے (بام) آسمان مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی
 گلان کہل ہے۔ است (ار ۱۰) چوتھا آسمان مذکر۔
 بام ماہ اصطلاح مرکب اضافی (۱) کتا بامن اصطلاح بقول شمس بمعنی پس ماندگان

دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد عرض کند که با حقیقت این همد را بجا عرض
 معنی را با لفظ پیچ تعلق نیست - سند استقامت باشد کرده ایم (ارو) دیکھو - با او دارو -
 نشد جلیه اغتبا بیان نشد معاصرین عجم بر **بام نسیان** اصطلاح - بقول بہا ترکیب
 زبان ندارند - اختیار را نشاید عجیبی نیست اصافیت و مشهور طاق نسیان (عربی)
 کہ لغت بامون را کہ می آید بخذف و او بجاہ را کوس بلند آوازگی پر فراز بام نسیان
 و تصرف در معنی یکم غوری و بی خبری ماخذ می زخم پر مؤلف عرض کند کہ بام نسیان
 با غلطی کتابت بدین صورت نقل کرده باشد نسیان باشد از قبیل طاق نسیان دیگر پیچ
 خدایش بامیزد (ارو) پس ماندگی (ارو) نسیان بقول آصفیہ - عربی -
بام ناکشاوره رواق اصطلاح - بقول اسم نذکر - بھول - فراموشی - بہو - چوک -
 مؤید یعنی فلک دیگر کسی از محققین فارسی با خطا - بام نسیان بھی کہہ سکتے ہیں -
 ذکر این نکرد مؤلف عرض کند کہ کنایہ باشد **بام نشستن** مصدر اصطلاحی - بقول شمس
 و موافق قیاس است نشانی سند استعمال برہان و رشیدی و شمس کنایہ از خراب نشستن
 باشیم (ارو) دیکھو آسمان - و ویران شدن - سدا این پر (بر آستان بخا
بامن وارد مقولہ - خان آرزو در چرخ گذشت و ما ذکر این بر (بام نشست) کردیم
 گوید کہ مرادف (با او دارد) کہ گذشت و از و نقل سند ہم کہ نشستن بام کنایہ باشد از اقامت
 کلام خود سند آرد (ع) چشم گویای تو پیدا و منہدم شدنش (ارو) گھر بیٹھے جانا -
 کہ بامن دارو صاحب بحر نمز بانٹ لفظ بقول آصفیہ - گھر کا بارش کے سبب گر پڑنا -

(درود) جس سمت کو توئے آنکھ اٹھا کر دیکھا و پس از ان و او را حذف کردند چنانکہ خاموش
 ماتد حباب گھر کے گھر بیٹھ گئے و
 باہم نور و اصطلاح - صاحب ناصری گوید کہ بدل کردہ ہچون کجیم و کجین معاصرین عجم بزرگ
 نور و بام و نور و بان یعنی آنچہ طول بام یا ہزار ہا بر اعتبار صاحب ناصری کہ از اہل
 بدان نور و ندوبہ نروبان معروف شد و ہم زبان است ذکر این کردہ ایم و حالانکہ نروبان
 و نون با یکہ گرتبذیل یافتہ مؤلف عرض کند بر زبان است (ارو) سیڑی و کچھو اچھین
 کہ مقصودش جزین نیا شد کہ اصل (نروبان) یا ہم نہم اصطلاح - بقول جہانگیری و شمیم
 (بام نور) است از قبیل محاروز کہ معنی کچھو و بر بان و رشیدی و بحر کنایہ از آسمان نہم
 آمدہ و بام نور و چیزی را گویند کہ سلسلہ اش بہ کہ عرش باشد مؤلف عرض کند کہ مرکب و توفیق
 بام می رسد - اسم فاعل ترکیبی است و کنایہ از است کہ فلک را بام قرار دادہ و نہم صفت
 نروبان و زینہ و ہمین لغت مرکب ماخذ نروبان آن - (ارو) و کچھو بادبان اخضر - اس کا
 است یعنی بتقدیم و تاخیر الفاظ نور و بام شد لفظی ترجمہ لوان آسمان -

بامین بقول سروری بہیم و ہمزہ بروزن نازنین قصہ ایت از اعمال ہرات برماجیہ
 باغیس - و گیر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد و وجہ تسمیہ ہم معلوم نشد (ارو)
 بامین ہرات کے ایک قصہ کا نام ہے - ذکر -

یا ہم وسیع اصطلاح - بقول جہانگیری در و بقول صاحبان بر بان و بحر و جامع کنایہ از
 شمیم مراد ف بام بدیع و بام رفیع کہ گذشت عرش است و بقول رشیدی و ناصری فلک و

<p>عرش و کرسی مؤلف عرض کند کہ مرکب مذکور (ار و و) دیکھو بام بدیع جس پر توصیفی است و اختلاف معنی بر (بام پیل) ترجمہ موجود ہے۔</p>	<p>بامون بقول اندکوالہ فرنگ فرنگ (۱) نام و بزدل و (۲) مغلم و لوطی دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این کلمہ و ہم او بر بآون پیغم اول و موحده سوم گوید کہ برون صابون لغت فارسی است و نام علقی و خیر و خشت و پشت پای و فرماید کہ در عربی نیز همین معنی دار و وجہ مفعول ابنہ باشد و ابنہ علقی است در موضع مخصوص مؤلف عرض کند کہ صاحب برہان ہم بر بآون ہمین قدر گفتہ تحقیق آن بجایش کنیم در اینجا ہمین قدر کافی است کہ اگر سند احتمال این پیش شود تو انہم عرض کرد کہ قلب بعض باشد چنانکہ اسطرخ و اسطرخ و آفرار و آفرار و اعلمدہ و الغدہ (ار و و) (۱) نام و بقول آصفیہ پیچتر اینہ نیز نختہ - ڈر پوک - بزدل - (۲) لوطی بقول آصفیہ عربی اسم مذکر مغلم کو دک باز۔</p>
<p>بامہ بقول سروری بجا کہ نختہ میرزا برون بام خانیہ میرسد صاحب برہان گوید کہ بامہ ریش نامہ (۱) دراز ریش کہ آنرا تلمہ نیز گویند صاحب دراز بزرگ و ابنوہ باشد و بقول بعض مردم رشیدی گوید کہ ضد کوسہ و مرادف تلمہ و ظاہر و دراز ریش و ہم او بر تلمہ نیز ہمین قدر نوشته کی تصحیف است خان آرزو در سراج فرٹا و صاحب نامہ صری فرماید کہ معنی ریش ابنوہ ضد کہ (۲) بامہ ریش و دراز و ابنوہ و بعضی (۳) کوتہ و صاحب جامع بر ریش دراز قانع و کوسہ مردم و دراز را گویند و ظاہر این مرکب باشد بقول برہان شخصی کہ او را بزرگ زبا وہ بر از بام معنی سقف و ہای نسبت یعنی قدی کہ چند سدی نباشد مؤلف عرض کند کہ معنی بام</p>	<p>بامہ بقول سروری بجا کہ نختہ میرزا برون بام خانیہ میرسد صاحب برہان گوید کہ بامہ ریش نامہ (۱) دراز ریش کہ آنرا تلمہ نیز گویند صاحب دراز بزرگ و ابنوہ باشد و بقول بعض مردم رشیدی گوید کہ ضد کوسہ و مرادف تلمہ و ظاہر و دراز ریش و ہم او بر تلمہ نیز ہمین قدر نوشته کی تصحیف است خان آرزو در سراج فرٹا و صاحب نامہ صری فرماید کہ معنی ریش ابنوہ ضد کہ (۲) بامہ ریش و دراز و ابنوہ و بعضی (۳) کوتہ و صاحب جامع بر ریش دراز قانع و کوسہ مردم و دراز را گویند و ظاہر این مرکب باشد بقول برہان شخصی کہ او را بزرگ زبا وہ بر از بام معنی سقف و ہای نسبت یعنی قدی کہ چند سدی نباشد مؤلف عرض کند کہ معنی بام</p>

به بام است یعنی چنانکه بام سقف عمارت است عمارت آن افتاده چندی تحت نگاه کشتاسب
 همین طور ریش انبوه ظاهر صورت سقف دار و محل آتشکده نو بهار بود و در عهد اسلام چنان
 از انبوهی و بلندیش و معنی حقیقی همین قدرت آباد شد که آنرا ام البلاد خواندند و قبه الاسلام
 و آنچه ریش و راز را هم بدین اسم موسوم می نامیدند چنگیز خان در آن شهر قتل عام نمود
 کرده اند بر بیل مجاز است و بکه بیدل این اکنون قلیلی از آبادی آن باقیست مؤلف
 است که الف به لام بدل شود چنانکه سنگابی عرض کند که جزین نیست که یای نسبت بر لفظ
 و سنگ لابی پس خیال رشیدی نسبت تصحیف بام ریاده کرده اند یعنی منسوب بام و این
 یکی از هر دو درست نیست (ارو و) آگهی لقب برای شهر بلخ نظر بر عمارات یا مقام بلند
 اور لابی و اثری رکنه والا آگهی اور لابی و اثری کرده باشند و دیگر هیچ بعضی محققین وجه تسمیه این
 مؤلف - (۳) در از قد - او نچا شخص - را بر بامیان که می آید ذکر کرده اند (ارو و)

پامی بقول سروری و جهانگیری و جامع و بیا پامی شهر بلخ کا لقب ہے - مذکر -

لقبی است شهر بلخ را صاحب سروری فرمود **پامیان** بقول سروری کبرسیم و بعد از سیم
 که شاه ناصر خسرو با ضافه نون قافیه کرده حکیم یای حلی (۱) الکه ایت در کوستان میان شهر
 سوزنی (۲) شود عالم چنان معمر از انصاف و بلخ و نه نزل است و بر یکی از کوه های بامیان
 تو کاسان با توان از بلخ بامی شد بام مسجد قصبی صورت دو بت کنده بود و یکی را خنک بت
 با صاحب ناصری بزرگ معنی بالانبت بلخ گوید و دیگری را سرخ بت می گفتند (سیف اسفرنگی
 که از بنا های کیوه زبیدی ادوی بود و کی کاوس در (۳) مردم نادان اگر حاکم داناستی با شمنه

یونان بدی خنک بت باسیان بد و فرماید که سرخ بت عاشق و مرد و خنک بت معشوق	که سرخ بد و خنک بد بدل مملع عوض نامی وزن بوده و بعضی این دو بت را لات و
فوقانی نیز گویند صاحبان جامع و برهان مذکر سنات و انسد و بعضی تعویق و لغوشت خوانند	معنی اول گویند که (۲) مردم بد نویس و غلط و گفته اند قریب باین دو پیکر صورتی دیگر است
نویس را هم گویند صاحب رشیدی فرماید که لشکر پیره زنی و آنرا السرم نام بوده و الله اعلم	بلخ را بد و نسبت داده بلخ بامی گویند صاحب خان آرزو در سراج مذکر قول سروری و
ناصری گوید که نام شهر است میان کابل و بلخ برهان و رشیدی بخواند قوسی گوید که نام شهر است	و بجهت نسبت او بلخ را بامی خوانده اند و در میان در سراج که مردم آن به بد نویسی مشغول و فرما
کوهی است و دوران کوه و صورت است که درین بحث است و باسیان نام الکه است	از سنگ تراشیده که هر یک از آنها بقدر و نام شهری است و در خراسان است و در
شصت زرع طویل و عرض آن شانزده هند و صاحب مؤید گوید که نام شهر است از	زرع و میان آن چو فست چنانچه از کف پا توران زمین منسوب بخلط و زشت نویسی محو
شان راه نروبان ساخته اند که در تمام عرض کند که معنی اول حقیقی است و معنی دوم	جوف آنها توان گردیدن حتی سرانگشتان هر چهار آن که اهل باسیان به زشت خطی و غلط نگاش
و این صورت از غریب صنایع روزگار است مثل بودند نظر برین مطلقا غلط نگاران و زشت	و گفته اند که این دو بت را سرخ بت و خطان را باسیان گفته اند آنچه صاحبان رشیدی
خنک بت نام کرده بودند و گفته اند که و ناصری در وجه تسمیه (بلخ بامی) باسیان را	

داخل کرده اند درست نیست و تحقیق است که اسم مذکر - بد نویس - بر سه خط والا غلط نویس	بامیان شهری است و جا دار و که تظر بر بلندی غلط گفته والا غلط نقل کرده والا -
آن باجمی گفته باشند و الف و نون زائد در آخر (الف) بامین (الف) بقول برهان و جامع	آورده بامیان کرده اند که فرید علیہ باجمی است (ب) بامیین (ب) بر وزن آمین نام قصبه است
و فرقی میان لقب بلخ و این شهر همان است از اعمال سرت بر ناحیه بادقیس و هم او بر (ب)	که آن باجمی است و این بامیان و دیگر هیچ گوید که بر وزن تابعین ملوف (الف) صاحب
و جا دار و که بنامی این بعد بنامی بلخ و غرنه رشیدی بر ذکر اب قانع خان آرزو در سراج مذکر	شده و بدین وجه که وقوع این در میان قناعت کرده مؤلف عرض کند که در وجهیه
بر و شهر مذکور است موسوم شد به (بامیان) الف هم لفظ بام داخل است و یا و نون نبت در آخر	و کلمه بادریغا یعنی مفاریم اوست و الله اعلم زیاده کرده باشند و معنی لفظی این منسوب بام و کنایه
بحقیقه الحال (ار و و) (۱) بامیان ایک از قصبه که بر بلندی واقع باشد و تخیالی دوم در (ب)	شهر کا نام ہے جو بلخ اور غرنه کے درمیان زائد دیگر هیچ (ار و و) (الف) بامین (ب) بامیین ایک
واقع ہے - مذکر - (۲) بد خط بقول آصفیہ ہی قصبه کا نام جو بہارت میں واقع ہے - مذکر -	یان بقول سروری و رشیدی بحوالہ تحفه (۱) بمعنی بانگ و بقول مؤید و برهان بمعنی بانگ
و فریاد و آواز ہم آمدہ مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان است و بانگ کہ بہین	معنی می آید فرید علیہ این کہ کاف فارسی در آخر بعض الفاظ زائد ہم آمدہ چنانکہ مردہ ری و مردہ ریگ و اگر بانگ را اسم جامد گیریم - بان بخذف کاف فارسی مخفف آنست و

برای این قسم تخفیف مثالیافته شد فالاول اقوی سن اشانی (اروو) بانگ بقول آصفیه
فارسی اسم مؤنث - آواز - صدا -

(۲) بان بقول سروری بمعنی نگاه دارنده چون باغبان و امثال آن و بقول جهانگیری
ورشیدی و برهان و جامع دارنده و محافظ و اتمیعنی بدون ترکیب اطلاق نمی یابد چنانچه
در بان و فیلبان صاحب برهان گوید که بمعنی صاحب و خداوند و بزرگ هم صاحب
ناصری فرماید که بمعنی صاحب و افاده معنی فاعل و عامل می کند چنانچه بمعنی تشکار و تشکارت
آهو و گوزن خواهد بود و آنها وحشی اند گو سفندیند که چوپان و شبان داشته باشند
و پنجه بان افاده معنی بسیار تشکار کننده می کند چنانکه نظامی گفته (د) درخت افکن بود
کم زندگانی بدو ویشی کشد پنجه بانی پادشاه آرزو در سراج گوید که بمعنی صاحب و خداوند
مثل فیلبان و مراد از جهانیان در عرف ملک واری پادشاهی است نه گاهیان جهان
هر چند بران نیز صادق آید و برین قیاس باغبان که بمعنی باج گیرنده است چنانکه در
مدار الافاضل گفته (الخ) مؤلف عرض کند که بان کلمه ایست که بترکیب افاده معنی
فاعلی کند یعنی دارنده و صاحب و مجازاً برای محاط هم مستعمل همه امثال بالا بذیل این
تعریف درست می آید و بنحیال ما مبدل و آن باشد که لغت سنسکرت است به همین معنی
چنانکه (وین و ان) بمعنی صاحب دولت فارسیان و او را موحده بدل کنند همچون آو
و آب صاحب ناصری که پنجه بان را بمعنی بسیار تشکار کننده گوید خلاف محاوره فارسیان
است بسیاری را ازین پیچ تعلق نیست و از سن نظامی هم بسیاری ظاهر نمی شود و معلوم

عجم ہم باما اتفاق دارند ب تحقیق بمعنی لفظی پھر بان صاحب شکار و شکار کننده و شکاری است۔ خان آرزو بخشی کہ نسبت با جیان و جهان بان کرده زائد از ضرورت باشد با جیان بمعنی صاحب باج است و کنایہ از باج گیرنده و جهان بان بمعنی محافظ جهان کنایہ از پادشا است و بس (اردو) صاحب۔ محافظ۔ صاحب آصفیہ نے کلمہ بان پر لکھا ہے کہ فارسی ایک کلمہ ہے جو اسماء کے آخرین لگانے سے محافظ۔ دارندہ۔ مالک کے معنی دیتا ہے۔

(۳۳) بان۔ بقول جہانگیری و رشیدی و برہان و جامع بمعنی بام خانہ (مولوی حسینی) سرفرو کردم و می از بان چرخ پانزہم من چرخا برسان چرخ پچ صاحب ناصری فرماید کہ تبدیل بام است۔ خان آرزو در سراج گوید کہ مرادف بام باشد و میتواند کہ مبدل بود چنانکہ استیم و استین و کجیم و کجین مؤلف غرض کند کہ باہر و محققین بالا اتفاق داریم کہ میم بہ نون بدل می شود (اردو) دیکھو بام کے پہلے معنی۔

(۳۴) بان۔ بقول جہانگیری در عربی نام درختی است کہ بر آن خوشبوی شود و آنرا حب البان گویند و در واپاکار بر بند و پارسی بانگ نامند و بقول برہان آنرا در فارسی تخم غالیہ گویند و آن باشد پستہ می باشد لیکن زود می شکند و عربان فسق الہاویہ خوانند صاحب جامع ہم ذکر این کردہ صاحب ناصری بخواند رشیدی گوید کہ این لغت عربیت و فارسی این بانگ بفتح نون۔ خان آرزو در سراج گوید کہ اغلب کہ بانگ معنیر بان است نہ لغتی علیحدہ صاحب مؤید این را بذیل لغات فارسی نقل کردہ۔ و بقول صاحب محیط اسم عربی شجریست بزرگتر از درخت اگر و ثمر آنرا حب البان گویند و نوعی از پنبہ در ہند یافتہ می شود کہ آنرا

بکائن نام است و بقول بعض بکائن جب البان را گویند۔ ثم آن بزرگ سفید۔ ممتلی۔
 گران وزن و خوشبوست که به آسانی منتشر و سوده می گردد و گرم و خشک در دوزم و بقول
 شیخ گرم در سوم و خشک در دوم و در آن تنقیه است خصوصاً در سفر آن که مقطع خلط
 غلیظ و با سرکه و آب منقح شود و منافع بسیار دارد (الخ) حقیقت بانک بجای خودش
 عرض کنیم (ارو) بکائن۔ بکائن بقول آصفیه هندی۔ اسم مذکر و مؤنث ایک دخت
 کا نام ہے جسکی پتی نیم کے مشابہ ہوتی ہے اور اسمین کونون کے گچھے کے گچھے لگتے ہیں
 صاحب جامع الادویہ نے لغت بان پر بکائن کا حوالہ دیا ہے اور بان کو عربی مانا ہے اور
 اس کا فارسی نام آزاد و دخت لکھا ہے مؤلف عرض کرتا ہے کہ (آزاد و دخت) پر
 بھی اہل لغت نے بکائن کا اشارہ کیا ہے جو ردیف مد و وہ مین گز چکا ہے۔

(۵) بان۔ بقول برہان و جامع و سرلج و مؤید یعنی لادن و آن نوعی از غنبر و شمو مات
 باشد کہ بعضی حصین البان گویند و بقول محیی الدین شیبوی از عطریاتی سہجتمی صاحب محیط
 بر حصی لبان فرماید کہ این را بفارسی حسن لبہ و در انگریزی بن تر و بن و بہندی لبان نامند
 و آن صمغ ضر و است و کم کام عبارت از است۔ خوشبو ترین صمغ ہایا گبرہم در دوم
 و خشک و راول و بسیار جالی و محلل و جذاب۔ طمائی آن بہت جس نزلات نافع و
 منافع بسیار دارد (الخ) صاحب آصفیہ کہ محقق زبان اردو است لبان را لغت
 عربی گوید و محققین عربی زبان ازین ساکت و بقول صاحب محیط (لبان) لغت ہندی
 است و سنکرت راج رال و ہم او سجوالہ (شیخ ابوالفضل در اکبر نامہ) گوید کہ صمغی

خوشبو کہ بعضی آنرا حسن لبہ و حصی لبان نامند و صاحب غیاث این را بدون و اولبان
 بالفتح آورده گوید کہ صغی است کہ آنرا گندر نام است و صاحب منتخب لبان را
 بالضم بمعنی کندر آورده و ہم او پر کندر نوشته کہ شیرہ درختی است و صاحب برہان
 لبان را فارسی می داند و گوید کہ صغی کندر را گویند و صاحب محیط لبان را مقرب
 داند از لبیان نو کہ لغت یونانی است بمعنی کندر مؤلف عرض کند کہ نتیجہ تحقیق اینست
 یوبان لغت ہندی است و آنچه صاحب آصفیہ این را عربی داند تسامح اوست کہ
 لبان عربی را یوبان خیال کرد و از تعریف صاحب محیط کہ نسبت یوبان و لبان
 است بہ تحقیق رسیدہ کہ در ہر دو فرق است بالجملہ بان مختلف یوبان ہندی و مقرب
 باشد (حکیم النوری ۵) آہو بسر سبزہ گر نافہ بنیادخت پو کر خاک چمن تب بشد غبر و
 بان را پو بعض محققین فارسی ہمین شعر را بسند بمعنی چارم آورده اند و بحیال ما مناسب تر
 است برای معنی پنجم (۱۰۰) یوبان بقول آصفیہ عربی اسم مذکر ایک درخت
 کا خوشبودار گوند جو آگ پر رکھنے سے خود کی طرح خوشبو دیتا ہے۔ کوثر یا یوبان عمدہ
 ہوتا ہے۔ صاحب جامع الادویہ نے یوبان اور لبان دونوں کو ایک جگہ لکھ کر فرمایا
 کہ اسکی فارسی درخشک اور عربی منرو ہے ایک درخت کا گوند خشک شاہ مصطکی یوبان
 کا رنگ زرد اور خوشبو اور لبان کا رنگ بھورا اور تلخ۔

(۴) بان بقول برہان و مؤید مشک بید را گویند خان آرزو در سراج بجاؤ قوسی گوید
 کہ بار درخت مشک بید کہ از و مشک گیرند صاحب برہان یہ بید مشک فرماید کہ نوعی از

بیدار است که بهار آن یعنی شگوفه آن بغایت خوشبوی باشد و عرق آن را بجهت تفریح
 دل و تبرید بیاشامند صاحب محیط بر بید مشک گوید که اسم فارسی است و آنرا مشک بید
 و گریه بید نیز گویند و بهر بی خلاف بطنی در کف و در شام شاه بید و در روم بهراج
 نامند و بقول بعضی ضومران و گاه اطلاق آن بر گل این شجر بقول جالینوس سرد و تر
 و بعضی معتدل گفته اند بلطف بفتح سده خفیف و دماغی بفتح وی دل و دماغ و مطیب
 نفس و منافع بسیار دارد و مؤلف عرض کند که ما خداین غیر ازین نباشد که فارسیان
 بر سبیل مجاز مشک بید را نظر بر عطریّت و خوشبویش بآن گفته باشند مجاز معنی تخم طاب
 سند استعمال باشیم (اردو) بید مشک - بقول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - یک قسم
 کے درخت کا نام ہے جسکے پھول نہایت نازک اور خوشبودار رنگ یلن زر و دیگر مال
 بہ بھری و سیاہی ہوتے ہیں اس کا عرق تفریح دل اور تبرید کے لئے استعمال کرتے
 ہیں قراجا سرد تر ہے صاحب جامع الادویہ نے بید مشک کے ساتھ بہراج کو بھی لکھا ہے

<p>بان بریتیا اصطلاح بقول صاحب گامی زند و پازند یعنی خانه است (الخ) مؤلف و ضمیمہ بذیل لغات زند و پازند بہر بابی خروج عرض کند کہ بیتا غالباً ماخوذ است از بیت و بای ثانی مکسور و بای حروف و تالی فوقانی فیل شجر عربی کہ تحقیقش بجای خودش می آید و لفظ صاحب بر بان ہم ذکر این کردہ گوید کہ جائزہ بان و رینجا بعضی اول بام کہ سقف باشد کلان در ہندوستان وہم اور بریتیا گوید کہ و معنی لفظی این مرکب سقف بالامی خانه جا اول بٹانی رسیدہ و فوقانی بالف کشیدہ بہر و کنا یہ از قبیل کہ ہندی و وضع اشتقاق</p>	<p>بانی بریتیا اصطلاح بقول صاحب گامی زند و پازند یعنی خانه است (الخ) مؤلف و ضمیمہ بذیل لغات زند و پازند بہر بابی خروج عرض کند کہ بیتا غالباً ماخوذ است از بیت و بای ثانی مکسور و بای حروف و تالی فوقانی فیل شجر عربی کہ تحقیقش بجای خودش می آید و لفظ صاحب بر بان ہم ذکر این کردہ گوید کہ جائزہ بان و رینجا بعضی اول بام کہ سقف باشد کلان در ہندوستان وہم اور بریتیا گوید کہ و معنی لفظی این مرکب سقف بالامی خانه جا اول بٹانی رسیدہ و فوقانی بالف کشیدہ بہر و کنا یہ از قبیل کہ ہندی و وضع اشتقاق</p>
--	---

<p>را ماند - بدین وجه که جانور پند است و در عجم نیست فارسیان بای این لفظی مرکب کردند - (ار دو) با تخی - بقول اصفیه - هندی - اسم مذکر فیل - پیل هستی - گنج ایک با تخته والا نهایت جیم اور موثا حیوان - یونڈ والا - بای پرست اصطلاح - صاحب اتد نشین و زاهد که دائما گوشه خانه را پسند</p>	<p>صاحب ساطع زبان سنسکرت بمعنی صحرانشین و عابد آمده ولیکن در اینجا به ترکیب فارسی هم درست می شود که اسم فاعل ترکیبی است بعضی پرستش کننده بام و کتایه از گوشه صاحب اتد نشین و زاهد که دائما گوشه خانه را پسند</p>
<p>بجائز فرنگ و فرنگ گوید که بفتح بای فارسی و رای جمله و سین بی نقطه در زبان سنسکرت گوشه نشین و زاهد را گویند و دیگر کسی از مشتقین با ده پرست که از پرستش در اینجا محبت و غیبت فارسی زبان فکر این نکرد و مؤلف عرض کند که شک نیست که مراد است (ار دو) گوشه نشین - و یکم و پلشت</p>	<p>صاحب اتد نشین و زاهد که دائما گوشه خانه را پسند می کند و لعبادت الهی مشغول باشد و نظر بسوی سقف یعنی به عالم بالا دارد و از پیل با ده پرست که از پرستش در اینجا محبت و غیبت فارسی زبان فکر این نکرد و مؤلف عرض کند که شک نیست که مراد است (ار دو) گوشه نشین - و یکم و پلشت</p>
<p>با تتر اصطلاح - بقول صاحب شمس لغت فارسی زبان است بمعنی کولنگ و نام صاحب برهان بر کولنگ گوید که بروزن موشنگ خیر و محنت را گویند مؤلف عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی زبان فکر این نکرد و شد استعمال پیش نشین عجم بر زبان ندارند و لغت عربی و ترکی هم نیست نمیدانیم که صاحب شمس این لغت را از کجا پیدا کرده ما خداین هیچ معلوم نمی شود و ما استعمالش نیز بظن باید اعتبار را نشاناید (ار دو) نامرد - و یکم و بامون -</p>	<p>صاحب شمس لغت فارسی زبان است بمعنی کولنگ و نام صاحب برهان بر کولنگ گوید که بروزن موشنگ خیر و محنت را گویند مؤلف عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی زبان فکر این نکرد و شد استعمال پیش نشین عجم بر زبان ندارند و لغت عربی و ترکی هم نیست نمیدانیم که صاحب شمس این لغت را از کجا پیدا کرده ما خداین هیچ معلوم نمی شود و ما استعمالش نیز بظن باید اعتبار را نشاناید (ار دو) نامرد - و یکم و بامون -</p>
<p>صاحبان تخرینه و اسال فارسی و محبوب الالب</p>	<p>پانزده کلیم یاد راژکن مثل -</p>

و گویند که ده از معنی ساکت مؤلف من مقصد ہے کہ انسان کو ہر کام اپنے حوصلہ
کند کہ فارسیان این مثل را بچکم (اندازہ) سے بڑھ کر نہ کرنا چاہئے۔

(۲۲۹۱)

نگہدار) می زند مقصودشان این است با ندام آمدن مصدر اصطلاحی کہتا
کہ در ہر کار اندازہ حیثیت و حوصلہ خود ملحوظ باشد از درست اندام و متناسب شدن

باید داشت چنانکہ گویند در مخارج اندازہ (انوری ۷) کار آن عشرت ز تو اندر
داخل نگہدار کہ خرج از آمد بیرون نشود۔ نیافت کہ ترا نہ توجیت و با ندام آمدی

(۲۲۹۲)

(پارہ گیم دراز کردن) مصدری است کہ (ارو ۷) سڈول ہونا متناسب ہونا۔
می آید و این مثل مشتق از ہمان است۔ با نظر بخیرین مصدر اصطلاحی کہنا

(ارو ۷) صاحب محبوب الامثال نے فرمایا باشد از اندازہ کردن و شناختن بدرستی
یع جتنی چادر دیکھواتے پاؤں پیارو جتنی (صائب ۷) بیش و کم را با نظر بخیر و روشن گویند

اوڑنی ہواتے پیارو صاحب امثال احتیاجی نیست میزان قیامت را بسنگ
ہندی نے لکھا ہے جتنی چادر دیکھے اتنے (ارو ۷) نظر میں تولد نہ شہادت سے اندازہ

پاؤں پھیلائے ان تمام کہاؤ توں کا یہ کرنا۔ پوچھاں جانا۔

بالصاح اصطلاح۔ بقول سروری و برہان بسکون نون و کسر قاف بن باشد کہ شور و
بریان کنند و خورند و (ون) نیز گویند و عبری جتہ الخضر صاحب تفسیر جتہ الخضر افرد

کہ ترجمہ آن بفارسی بن باشد نفیم و بر بن گوید کہ مشہور و قہور و آن نذر رشتی است
کو بہستانی بہترین آن بستانی از میں۔ و انہای میتر متوسط و رکوعی و نیز رگی خوشی گویند

چرب می باشد و خوش طعم سرد و خشک در دودم پیوست دماغ کند و بخوابی و خشکی مزاج
می نماید چنانچه تخفیف رطوبات سرفه بلغمی و نزلات و تفتیح سرد و او را ربول نافع و مرکب تقوی
و تقوی معده بواسیر و جذام را نافع و رفع مائگی کند و منافع بسیار دارد ولیکن صداع
می آرد و باعث بیداری و لاغری بدن و زردی رنگ و قطع شهوت و تقلیل منی و نفخ
و قولنج و مایخولیا و کالوس (الحج) مؤلف عرض کند که راست گفته اند (س) آن سیه رو
که نام او قهوه یا مانع التوم و قاطع الشهوه بود و به تحقیق ما اصل این (بن قشر) بود قلب
اضافت قشر بن یعنی پوست بن یوقیان تخم بر ماخذ این غرض کرده زیادت الف بعد موخده
و حذف رای میله (با نقش) کردند و مطاق برای بن استعمال کردند و جادارد که الف
را زائد نگیریم بلکه مبدل و او است از بون که معنی بن می آید یکی از معاصرین عجم گوید که
این لغت ترکی است بمعنی قهوه حیف است که تحقیق ترکی زبان ازین ساکت میباشد
تا نید قولش می کند که شان لغت هم متعاضی است (ار و و) بن بقول آصفیه - هندی
اسم مذکر - قهوه - کافی - ایک تخم کا نام چه بھون کر کھاتے ہیں اور اکثر چای کی طرح خوش
کر کے پیئے ہیں - ہماری تحقیق میں عربی زبان کا لفظ ہے - (محیط المحيط)

<p>پانک بقول صاحب رشتا سجادہ مفرنا مؤلف عرض کند کہ مفرس بیانک باشد ناصر الدین شاه قاجار (اثر ائمه که در ان که) لغت انگلیسی زبان) است فارسیان بول برای حصول سودش خوش طعم است صاحب بخذف تحتانی مفرس کرده اند (ار و و) بول چال بر طاق خزانه و مکان صرافان نیک بقول آصفیه - انگلش - اسم مذکر -</p>	<p>پانک بقول صاحب رشتا سجادہ مفرنا مؤلف عرض کند کہ مفرس بیانک باشد ناصر الدین شاه قاجار (اثر ائمه که در ان که) لغت انگلیسی زبان) است فارسیان بول برای حصول سودش خوش طعم است صاحب بخذف تحتانی مفرس کرده اند (ار و و) بول چال بر طاق خزانه و مکان صرافان نیک بقول آصفیه - انگلش - اسم مذکر -</p>
--	--

وه جگه جهان اما نثار و پیه رکھا جائے۔ ساهو
 کوٹھی۔ بنگ گھر۔ روپیہ جمع رکھنے والی کمپنی۔ کاف فارسی مفرس کردہ اندوگیر بیچ (ارو)
 (۲) بانگ۔ بقول جهانگیری بانوں مفتوح یعنی درخت بان کا پھل۔ مذکر۔
 حب البان کہ بر معنی چارم بان گذشت۔ بانگ بہ سکون لون و کاف فارسی۔ بقول
 صاحب برہان صراحت کند کہ بسکون لون و کاف سروری و برہان فریاد و فغان (سند این در
 فارسی است و صاحب جامع ہمزبان برہان ملحقات می آید) و فرماید کہ معنی مطلق صدا و
 خان آرزو و در سراج بذیل بان فرماید کہ غلب آواز ہم (نوری ۵) ایمن اندر نظارہ گاہ
 کہ بانگ مصغر بان است نہ لغتی علاحدہ الخ سپہر و گوش جانت ز بانگ طبل حیل و
 مؤلف عرض کند کہ مقصودش خبرین باشد بہار گوید کہ بہر و معنی بالابضم اول نیز استعمال
 کہ کاف عربی است۔ صاحب ہفت صراحت کند چنانکہ میچ کاشی گفتہ (رباعی) آتش ز بان
 کند کہ بنون و کاف فارسی زوہ باشد۔ پس شعلہ بر من زو بانگ بہ کثر بہرچہ لسان خاکستہ
 بخیاں ما فرید علیہ ہان بان است کہ بہین معنی گنگ بہ گشتم کہ بدین خسان ندارم سرخنگ
 گذشت و بحث کاملش بر معنی چارم لفظ بان بہ با آنکہ چرم ز پامی تا سرچون گنگ بہ و فرماید
 مذکور شد کاف فارسی در آخر این زیادہ کہ بالفظ آمدن و برداشتن و رسیدن و چیدن
 کردہ معنی حب البان استعمال کردہ چنانکہ وزدن و کشیدن مستعمل مؤلف عرض کند
 مردہ ری و مردہ ریگ۔ خان آرزو کہ کاف کہ بقول صاحب کنز کہ محقق زبان ترکی است
 آخر از عربی و برای تصغیر گرفتہ است کہ غوری این لغت فارسی زبان است معنی صوت و

در ترکی هم مستعمل و اسم مصدر و حاصل
 و امر حاضر (انگیزدن) که می آید و فارسیان
 در لب و آنچه خود بخذف الف بضم اول و کون
 نون و کاف فارسی می خوانند و در کتابت الف
 راقائم دارند چنین است مقصود بهار لکین
 سدی پیش کرده اش بکارش نمی خورد بلکه از آن
 ثابت می شود که سیج کاشی بانگ سجد ف الف ماصورت اول الذکر بهتر است از آخر
 بالفتح آورده و استعمال گنگ را که بقول قائل با بجملة بان بدیعینی اصل است
 اهل لغت بالضم معنی لال و ایکم است بالفتح که بجای خودش گذشت و بانگ بزیادت
 گرفته و در مصرع سوم و چهارش بانگ کاف فارسی در آخرش فرید علییه و ما اشار
 و رگنگ که بالفتح معنی رودخانه مشهور است این بر بان کرده ایم (ار دو) و کیمو
 قافیه کرده اگر بقول بهار بانگ را در مصرع بان فریاد و بقول آصفیه فارسی اسم
 اول بالضم گیریم لازم می آید که در مصرع ششم و ششم
 هم بالضم گیریم و در مصرع چهارش گنگ را که لغت
 بالفتح معنی رودخانه مشهور نوشته اند ضموم خوانیم او چرخ فرشته تری سکر پو تا عرش جوینچه
 اندر بصورت دو لفظ جنگ و گنگ را بر خلاف کسبی فریاد بهاری
 اهل لغت مضموم گرفتن لازم می آید و اگر بانگ آمدن استعمال صاحب آصفیه

<p>و کراين کرده از معنی ساکت مؤلف عرض (ار و و) (۱) اسلام کی دعوت و دعوت کند که معنی رسیدن آواز است (حافظ شیرازی) اسلام - اسلام لانے یا مسلمان ہونے (۵) کس بذلت کہ ہنر لگے معشوق کی جست کی درخواست - گمراہی سے راہ راست ہو ایتقد رہت کہ بانگ جرسی می آید (ار و و) کی درخواست - صاحب آصفیہ نے (دعوت) آواز آنا - اسلام کرنا) کا ذکر فرمایا ہے - (۲) اذان</p>	<p>بانگ اور اصطلاح - صاحب آصفیہ بقول آصفیہ عربی - اسم مؤنث - بانگ ذکر بانگ آوردن کرده از معنی ساکت و سندی کہ پیش کردہ اذان (بانگ آور) سید اسم فاعل ترکیبی است معنی صدا و شور و افغان برپاکندہ (ار زقی ہروی بصف تیر و مہفت و مؤید و بحر معنی بانگ نماز مؤلف (۵) فلک پیمای بحر آشوب عالم سیرانم غرض کند کہ مرکب اضافی است (ار و و) تگ و شبہ خفتان در پیکانش آتش منیع بانگ اذان - دیکھو بانگ اسلام کے دوسرے معنی آور پک (ار و و) شور برپا کرنے والا - بانگاہ داشتن مصدر اصطلاحی - بانگ اسلام استعمال - مرکب اضافی</p>
<p>است (۱) گنایہ از دعوت اسلام و (۲) قاجار (بانگاہ داشتہ) یعنی مقید و محبوس اذان باشد (صائب ۵) نالہ عجز پیش نوشتہ کہ اسم مفعول ہے یا شد کہ بشکند لان ہو بانگ اسلام و کافرتانست یعنی قید کروں و مقید داشتن است (ار و و)</p>	<p>است (۱) گنایہ از دعوت اسلام و (۲) قاجار (بانگاہ داشتہ) یعنی مقید و محبوس اذان باشد (صائب ۵) نالہ عجز پیش نوشتہ کہ اسم مفعول ہے یا شد کہ بشکند لان ہو بانگ اسلام و کافرتانست یعنی قید کروں و مقید داشتن است (ار و و)</p>

<p>نظر بند رکھنا۔ نظر بند کرنا۔ بقول آصفیہ از ہر چہ نحاس تو شود بانگ بر آرد (ارو)</p> <p>حراست میں رکھنا۔ نگرانی میں رکھنا۔ آپ صد بلند کرنا۔ آواز دینا۔ بجا۔</p>	<p>ہی نے (نظر بند) بمعنی قیدی لکھا ہے۔ (الف) بانگ بر املق ز و اصطلاح۔</p>
<p>بانگ بر آمدن استعمال۔ صاحب آصفی (ب) بانگ بر املق ز ند (الف) بقول</p>	<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بلند شدن صد است (تلا جانی ۵)</p>
<p>بانگ بر آمد ز مہ کامی گفت یک کشف و روزگار راز جگر کند آزار و ہر صاحب</p>	<p>اینک بد و بڑ گشتہ جفت (۲) (انوری ۵) مؤید بر (ب) فرماید کہ ای زمانہ راز جگر کند</p>
<p>ببر و حلقہ زلفت دلم نہان ز و چشم ہم چو چنگ و محوساز و صاحب ہفت بر (ب) نسبت</p>	<p>بانگ بر آمد کہ این کہ کرد و کہ داند (ارو) معنی اول با صاحب مؤید اتفاق کردہ فرماید</p>
<p>صد بلند مونا۔ آواز بکھنا۔ کہ (۲) اسپ را تیر کند۔ صاحب استخف</p>	<p>بانگ بر آوردن استعمال۔ صاحب با ہفت مؤلف عرض کند کہ (الف) ماضی</p>
<p>آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف سطلق و (ب) سفارح مصدر (بانگ</p>	<p>گوید کہ صد بلند کردن و آواز دادن (تلا جانی ۵) بر املق ز و (ب) است و بدینوجہ کہ اہل</p>
<p>سازن بر آورد بانگ سرود و سرود اسپ و روزگار است معنی اول این</p>	<p>نوائین تر از صد و سرود (انوری ۵) مصدر۔ زمانہ راز جگر و ملامت کرد و</p>
<p>ای شاہ جهان حیہ ز صد و قی نثر است (۲) معنی دوش اسپ را اشارہ کرد و دن برای</p>	

<p>تیز روی حیف است از محققین بانام و سبزواری (۵) چون طرب از غزل شاهی نشان کہ بدون تامل بر ماخذ تصرف با در این سخن بر خوانند کہ ساکنان خلک بانگ لفظ و معنی کرده اند صاحب شمس بالف آفرین بر خاست (۱) اردو (۲) صد بلند ہونا ذکر ماضی مطلق کند و معنی مضارع بیان نہیں بانگ برداشتن استعمال - صاحب و کاتب چاکدشتش لفظ زجر را خبر کرد و آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف صاحبان ضمیمہ برہان و بحر آزار را ہم دخل عرض کند کہ (۱) صدا و آواز بلند کردن و معنی کرده اند و صاحبان مؤید و ہفت و (۲) کنایہ باشد از اذان بقرینہ لفظ نمودن تھو را و معنی این جادادہ اند و ای بر اینہا (سعدی شیرازی ۵) مؤذن بانگ کہ یکی ازینہا بر حقیقت معنی ابلق غور نکرد بی ہنگام برداشت ہونی داند کہ چند از و معنی حقیقی را در اصطلاحی ملحوظ داشت - شب گذشتت (۱) اردو (۲) صدا (۱) اردو (۲) زمانے کو ملامت کرنا (۳) بلند کرنا - شور کرنا - (۲) اذان دینا - گھوڑے کو جلد چلنے کا اشارہ کرنا حکم دینا بانگ بر قدم زدوں مصدر اصطلاحی (الف) اسی مصدر کا ماضی مطلق ہے بقول بحر ثبات بسیار راہ رفتن و بقول بہا اور (ب) مضارع - جلد و تیز رفتن (محمد قلی سلیم ۵) زمسجد بانگ برداشتن استعمال - صاحب نعرہستان علم زدہ ہونے بانگ از انجا آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بر قدم زدہ ہونے مؤلف عرض کند کہ چون عرض کند کہ بلند شدن صداست (شاهی) انسانی یا جانوری را خواہند کہ ثبات رو</p>	<p>تیز روی حیف است از محققین بانام و سبزواری (۵) چون طرب از غزل شاهی نشان کہ بدون تامل بر ماخذ تصرف با در این سخن بر خوانند کہ ساکنان خلک بانگ لفظ و معنی کرده اند صاحب شمس بالف آفرین بر خاست (۱) اردو (۲) صد بلند ہونا ذکر ماضی مطلق کند و معنی مضارع بیان نہیں بانگ برداشتن استعمال - صاحب و کاتب چاکدشتش لفظ زجر را خبر کرد و آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف صاحبان ضمیمہ برہان و بحر آزار را ہم دخل عرض کند کہ (۱) صدا و آواز بلند کردن و معنی کرده اند و صاحبان مؤید و ہفت و (۲) کنایہ باشد از اذان بقرینہ لفظ نمودن تھو را و معنی این جادادہ اند و ای بر اینہا (سعدی شیرازی ۵) مؤذن بانگ کہ یکی ازینہا بر حقیقت معنی ابلق غور نکرد بی ہنگام برداشت ہونی داند کہ چند از و معنی حقیقی را در اصطلاحی ملحوظ داشت - شب گذشتت (۱) اردو (۲) صدا (۱) اردو (۲) زمانے کو ملامت کرنا (۳) بلند کرنا - شور کرنا - (۲) اذان دینا - گھوڑے کو جلد چلنے کا اشارہ کرنا حکم دینا بانگ بر قدم زدوں مصدر اصطلاحی (الف) اسی مصدر کا ماضی مطلق ہے بقول بحر ثبات بسیار راہ رفتن و بقول بہا اور (ب) مضارع - جلد و تیز رفتن (محمد قلی سلیم ۵) زمسجد بانگ برداشتن استعمال - صاحب نعرہستان علم زدہ ہونے بانگ از انجا آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بر قدم زدہ ہونے مؤلف عرض کند کہ چون عرض کند کہ بلند شدن صداست (شاهی) انسانی یا جانوری را خواہند کہ ثبات رو</p>
---	---

بانگ می زند و اشاره آن باشد که تیز
 روان شود و قدم تیز کند از همین رسم
 این مصدر اصطلاحی قرار یافت و لفظ
 بیا را راه در تعریف حجر زائد از ضرورت
 است و مقصود این اصطلاح به تیز گامی که معاصرین عجم هم تصدیق قول و راسته می کنند
 فرار شدن. (ار دو) تیز چلنا۔ جلد چلنا
 تیزی کے ساتھ فرار ہونا۔
 بانگ خلیل اللہی اصطلاح۔ و استہ بانگ خلیل اللہی فارسیون نذر اللہ اکبر) کو
 گوید کہ گشتی گیران چون حرف را از جا کہا ہے جو گشتی لڑنے والے اس وقت کہتے
 بردارند و خواہند کہ بر زمینش بنید از زمین جب کہ حرف کو زمین پر دیارین یوث
 اللہ اکبری کہ بیانگ بلند گویند آنرا بانگ
 خلیل اللہی خوانند و جبہ تسمیہ آنکہ حضرت
 ایراسیم خلیل اللہ علیہ السلام در جمع
 حرکات و سکنات اللہ اکبر گفتی بدین سبب
 این آواز را باین نام موسوم ساختند۔ غفلت را پو برہ خواہیدہ سپہا تست
 (میر خجاست) گوش بر حرف تو دارند از بانگ در اخیر و (ار دو) بانگ جس
 ز مہ تا مہی پو گاہ گشتی جو گشتی بانگ خلیل اللہی۔ بانگ در اوہ آواز جو گشتہ سے نکلتی ہے

صاحب آصفیہ نے جس کا ذکر فرمایا ہے **بوش** است (قاسم شہیدی) عشق آمد و از
بانگ رسیان استعمال یعنی رسیان حلقہ در بانگ جس ریخت پو بر خاست ضعیف
 آواز و صدا باشد صاحب آصفی ذکرین کہ بیان بقفس ریخت (اردو) آواز دینا
 کردہ از معنی ساکت (ملاحامی) و **رقا** آواز آنا۔
 کہ اوست دائم ترسم پو این پس کہ رسد **بانگ زدن** مصدر اصطلاحی بقول
 ز دور بانگ برسم (اردو) آواز پہنچا جہانگیری و برہان و جامع و بحر (۱) کنایہ از باز
بانگ روارو اصطلاح بقول برہان داشتن مؤلف عرض کند کہ رسم است کہ
 و جامع و بحر و بہار و جہانگیری و ضمیمہ (۱) چون خواهند کہ کسی را از کاری باز دارند
 کنایہ از دم صور و (۲) کنایہ از بانگی کہ می زنند و این علامت آنست کہ دیگر کن
 پیش پادشاه وقت سواری نزنند مؤلف و دیگر سیا و این نوعی از تحویف است (اردو)
 عرض کند کہ مرکب اضافی است (اردو) جب کسی کو کسی کام سے باز رکھنا مقصود ہو تو
 (۱) بگل اور ترسم کی آواز۔ مؤلف (۲) نقیض لکار تے میں کہ خبردار۔ اس سے یہ مقصد
 کہی صدا جو پادشاہوں کی سواری کے آگے ہوتا ہے کہ وہ اس کام سے باز رہے۔ اسکا
 شواور بڑھو کہتے ہوئے چلتے ہیں۔ مؤلف ترجمہ لکارنا اور خبردار کہنا ہو سکتا ہے۔
بانگ ریختن مصدر اصطلاحی صاحب (۲) بانگ زدن بقول جہانگیری کنایہ
 آصفی ذکرین کردہ از معنی ساکت مؤلف از آزدن کسی مؤلف عرض کند کہ ریختن
 عرض کند کہ معنی صدا و ادن و آواز رسید بہ از آزدن است و این مجاز معنی اول یا

دیس (انوری ۵) باست از بانگ بر زما که های موی کند پروا میکنند و دور می شوند
 زندگ گرگ را سیرت شبان باشد و مخفی فارسیان گویند، دهمان بر کجاست بانگ
 مباد که باس لغت عربست بمعنی خوف (وله) می زند یعنی می راند و دور می کند و
 (۵) سبمش از بانگ بر زمانه زند و خون همچین گویند، فلان بر فلان بانگ زد
 شود و راه در سحاب از بیم (ار دو) مقصود آنست که از پیش خود راند و دور
 لکارنا - بقول آصفیه و همگانا - و همگی دینا - کرد (ار دو) دور کرنا بهر گنا (موبا)
 کرشک کر بونا - کی آواز به چرخون کو اثرانما زور که

(۳۵) بانگ زدن - بقول برهان و بحر کنایه ساخته (چله جاو) کنایه -

از گاه داشتن چیزی مؤلف گوید که فطنین (۵) بانگ زدن - به تحقیق ناصدا بر آورد
 گشت زار روز و شب های و موی کنند و آواز کردن و این معنی حقیقی است (انوری)
 و صداها بلند سازند تا حیوانات و مردان (۵) گشت بیفایده کم کن که باد می نه و خان
 آگاه شوند که کسی نگهبان است و مال زراعت بانگ بیفایده کم زن که نه نائی نه درای
 رانف کنند (ار دو) حفاظت کرنا - (ار دو) لکارنا - آواز کرنا - آواز
 (۳۴) بانگ زدن - بقول برهان و جامع و لگانا - نغره مارنا -

بحر کنایه از راندن و دور کردن کسی از پیش بانگ زن اصطلاح بقول اند بواله
 مؤلف عرض کند که قریب به معنی سوم است فرسنگ فرنگ موذن را گویند و دیگر کسی از
 که طبع را ز گشت زار با بوسیده بانگ و همگانا محققین فارسی زبان ذکر این نکرد و سب

<p>استعمال پیش نه شد مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است ولیکن از مطلق بانگ بدون اضافت ہر آواز یا مؤذن یا صلوة و غیر ذلک این معنی را تسلیم نہ کنیم و مشتاق سند استعمال یا شیم (ار دو) مؤذن بقول آصفیہ عربی - اسم مذکر - آواز دینے والا - بانگ دینے والا - نماز کے واسطے لوگوں کو بلانے والا -</p>	<p>سمجھانا - یعنی کثرت مشق اور محاورہ کی وجہ سے بغیر قلم و دوات کے صرف انکلیوں پر سوال حساب کو حل کرنا بلا تامل جلد جاننا بانگشت حساب کردن (صدر اصطلاح) بقول وارستہ و بھر مرادف بانگشت حساب واون - خان آرزو و در چراغ فرماید کہ کنایہ از سہولت حساب است (سلیم) شمار دور فلک از سلیم گز پر سی ہا چو آفتاب</p>
<p>بانگشت حساب و اون (صدر اصطلاح) بقول وارستہ و بھر بی تاقل از عہدہ حساب بر آمدن مؤلف عرض کند کہ آنانکہ عالم ہر دو فرق ہیں یعنی کسی کہ عمل حسابی را بہ سہولت حساب مناسبت کلی دارند بدون خامہ و عجلت بدون مد و قلم و دوات بر انگشتان و آئینہ پر عمل حساب را بذریعہ بنان خود خود می کنند آنرا می گویند کہ بانگشت حساب حل کنند از ہمین صفت این مصدر پیدا شد می کند و کسی کہ محاسبہ ذمہ خود را بہ ہمین عمل (محسن تاثیر) ہر نقد دل کہ می بردن می و ہر نسبت او گفته می شود کہ بے بانگشت دست خوش نگار کہ آخر ہما حساب بانگشت حساب می و ہر بے پس (حساب بانگشت) نی و ہر ہا (ار دو) انکلیوں پر حساب در ہر دو مصدر یکی است ترکیب مصدر</p>	<p>بانگشت حساب و اون (صدر اصطلاح) بقول وارستہ و بھر بی تاقل از عہدہ حساب بر آمدن مؤلف عرض کند کہ آنانکہ عالم ہر دو فرق ہیں یعنی کسی کہ عمل حسابی را بہ سہولت حساب مناسبت کلی دارند بدون خامہ و عجلت بدون مد و قلم و دوات بر انگشتان و آئینہ پر عمل حساب را بذریعہ بنان خود خود می کنند آنرا می گویند کہ بانگشت حساب حل کنند از ہمین صفت این مصدر پیدا شد می کند و کسی کہ محاسبہ ذمہ خود را بہ ہمین عمل (محسن تاثیر) ہر نقد دل کہ می بردن می و ہر نسبت او گفته می شود کہ بے بانگشت دست خوش نگار کہ آخر ہما حساب بانگشت حساب می و ہر بے پس (حساب بانگشت) نی و ہر ہا (ار دو) انکلیوں پر حساب در ہر دو مصدر یکی است ترکیب مصدر</p>

داون و کردن فرق در معنی پیدای کند چنانکه کردن (خلاق المعانی) چون گل تازه
بالاند کور شد پس هر دو را مرادف یکدیگر قرار بانگشت خطاهاش بگیرد و مجر آبش فرو گستر
داون چنانکه صاحب بحر و وارسته می کند درت و امان بر سر و مؤلف عرض کند که با خط
نباشد قاتل (ار و و) انگلیون بر حساب تقسیم این مصدر را باید که (بانگشت گرفتن
کرنا چکیون مین حساب کرنا - جلد حساب چیزی) قائم کنیم یا با خط (بانگشت گرفتن
کرنا - با تا تل حساب کرنا - خط) بخیا ل یا تخصیص بهتر است از تقسیم
بانگشت عیب کسی شمردن | مصدر اصطلاحی (ار و و) حساب کرنا - گفتنا -

(۱۵۶۸)

- آبائی عیب کسی را حساب کردن یعنی بدون بانگ شکستن | مصدر اصطلاحی - عیب
ايراد قلم و دوات صرف بواسطه انگشتان شما آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عیوب کسی کردن (صائب) آنرا که عرض کند که معنی شور و غوغا نباشدن است -
بانگشت توان عیب شمردن و در عالم انشا (و جید قزوینی) لب نمی بند و زافغان
از مردان حمایت و (ار و و) انگلیون تا جرس جنبان بود و می طید و ریخته دل
پیک کسی کا عیب شمار کرنا - یعنی بسبب ولت آبانگ و غوغا بکنند و (ار و و) شور
عیوب کا حساب لگانا - و غوغا بند مونا -

بانگشت گرفتن | مصدر اصطلاحی - بانگ ش نمودن استعمال - صاحب آصفی
بقول سروری و چهارگیری در زمینه و برهان ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض
ورشیدی و بحر و جامع کنایه از شمردن و حساب کند که معنی شنیدن صدا و آواز باشد (خسرو

(۱) تا که ز ساقی شود بانگ نوش پیمانه بر لب
 دارد او را عفتا گویند مؤلف عرض کند که
 کرد و صراحی ز گوش پیک (ار و و) آواز سنتا ماقول جامع و ناصری را که از اهل زبانت متعده
 بانگ عفتا اصطلاح بقول جهانگیری تر از خان آرزو دانیم که هند ترا و است
 (۲) ناصری در غنیه و برهان و رشیدی و جامع و خیال مابین است که لفظ عفتا در اینجا بمعنی
 و بجز نام پرده ایست از موسیقی (حکیم نایاب پس مرکب توصیفی است یعنی بانگ
 (۳) ز دستان قمری و روباگ عفتا ز کوا نایاب و کنایه از پرده موسیقی و جادو دارد
 بلبل در روز خم فرم بر صاحب برهان بر که بلحاظ بلندی آوازش مرکب اصنافی گیریم
 عفتا فرماید که سیم رخ را گویند و او را عفتا که همچون آواز عفتا بلند است اگر عفتا بمعنی
 مغرب بضم میم خوانند و بسبب مغربیت گل سازی می آید لازم نباشد که بانگ عفتا را
 بر چیزهای نابود و معدوم و عدم کنند و بمعنی پرده خاص نه گیریم و جادو دارد که پرده
 کنایه از هر چیز نایاب باشد خان آرزو در برهان عفتا را بانگ عفتا نام باشد و قیاس
 سراج گوید که حق آنست که مراد از بانگ عفتا غالب آنست که این پرده طنبور است (لاری)
 در اینجا آواز عفتا است که ساز نیست چنانکه بانگ عفتا - فارسی مین ایک را گنی کا نام
 بر عفتا بیاید و متعابله فرم که محقق فرما یعنی جس کا اردو نام معلوم نه ہوگا - مؤلف -
 فی است نیز دلالت بر همی دارد و هم او خالیابیه آهنگ طنبور است -
 بر عفتا گوید که نام سازی که در فرنگ شهر بانگ گردن استعمال - صاحب آصفی
 دارد و چون ساز مذکور نیز گردن دراز ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند

که بمعنی حقیقی است یعنی صدا کردن و آواز بانگ السیف و صدق گرفته بگو (ار و و)

و ادون (عرفی ه) موجب دریای طبعش بانگ آواز دینا - صدا کرنا -

کوثر کرد و گفت ه تشنه منشین امی فدا بایک گزیدن | مصدر اصطلاحی است

زاده دریای من ه (ار و و) آواز کرنا آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف
عرض کند که بمعنی قبول و پسند کردن بانگ
آواز دینا -

بانگ کشیدن | استعمال صاحب آصفی است (جمال صفهانی ه) بجای نغمه و

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض الحان مطربان لطیف ه کسی گزیند آواز و

کند که مراد بانگ کردن است و سندان و بانگ غراب ه (ار و و) آواز پسند کرنا

بر بانگ خلیل اللهی گذشت معنی سواد که درین هر دو معنی (الف) بانگ هارون | اصطلاح (الف)

همین قدر است که در بانگ کشیدن طوالت (ب) بانگ هاون | بقول صاحب

صوت است برخلاف بانگ کردن - شمس کنایه از آواز ه دین محمدی علیه السلام

(ار و و) آواز کفینگی کرنا - و (۲) علم شریعت صاحبان منیمه برهان

بانگ گرفتن | مصدر اصطلاحی است و مجز و مؤید (ب) رالفتح و او به هر دو معنی بالا

آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف نوشته اند مؤلف عرض کند که هاون بقول

عرض کند که اختیار کردن بانگ و مراد از برهان کبر و اولعت زنده و پازند است

بانگ کردن و زدن است (جمال صفهانی) معنی گاه اول از جمله پنج گاه یعنی پنج وقت

(ه) ملک و رواند اکبر گزیده ه فلک عبادتی که زردشت قرار داده بود و در اینجا

اومی که دند و هارون بقولش بر وزن قارون یا خیال شان این باشد که از الف را
 نام برادر بزرگ موسی علیه السلام و معنی مهمله حذف شده ها و ن باقی ماند اندین
 نقیب و قاصد و فروماندگی و حیرت و قارون صورت می بایست که واو و نون هر دو
 که این لغت نیز عجیبی است نه فارسی مؤلف را ساکن گیند بخیا (ما ب) به کس کاف
 عرض کند که (الف) تحریف است و دست فارسی و کسره و او مرکب اضافی است
 درازی صاحب شمس که رای مهمله را زیاده معنی آواز عبادت اول از پنج عبادت
 که دو و بیحوض ها و ن هارون با بهتر خیال کرد و زردشان که فارسیان بر سبیل مجاز برآید
 که نام پیغمبری است معروف علیه السلام برای آوازه دین محمدی و علم شریعت است
 اما خیال نکرد که از هر دو معنی متذکره بالا کرد و دیگر هیچ حیف است که سند استقامت
 هارون را چه تعلق جزین نیست که (خرموسی) پیش نشد (ار و و) (۱) دین محمدی که شهادت
 را (خرموسی) که دوا می برین تصرفات مؤت (۲) علم شریعت را نکر -
 بی معنی و آنکه (ب) را بفتح و او نوشته اند یا نگیدن بقول صاحب اند بخوار که فرنگ
 جزین نباشد که خیال کسر شان کرد و دفع را فرنگ پاک فریاد کردن و دیگر کسی از تحقیق
 اولی دانستند و خیال نفرمودند که ها و ن رسا و ذکر این نکرد و لیکن خلاف قیاس نیاید
 بفتح معنی طرفی است که در آن اشیا را که اسم این مصدر ربهان بانگ است که گذشت
 کوفه سفوف سازند و کنایه از فرج زبان و تسمائی چشم زاید و دین علامت مصدر ربهان
 و این را هم از هر دو معانی بالا هیچ نسبت مقتضین فرس مصدر جعلی و به اصول مصدر

اصلی زیراکہ بانگ بمعنی آواز لغت فارسی است حاضرش ہم بانگ (اردو) آواز کرنا
بمعنی این بانگد و حاصل بالصدروا - صد ادینا -

بائن بقول رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار بمعنی موز صاحب بول چال ہم ذکر
کرده صاحب محیط بر موز گوید کہ لغت عربی است و نیز عبری طلح و بفارسی بفرک باگلیسی
پلین ٹن و ہندی کیدہ نامند ٹر و زختی است و در ہند کثیر الوجود بقول گیلانی گرم در
اقل و تر در آخر آن - باقوت قابضہ و جالی و کثیر الغذاء و یرہضم - خون و باہمی افزاید
و مولد خون غلیظ و مستمن بدن و مفرح و طین خشونت حلق و سینہ و نافع حرقت آنها
و جہتہ جس شکم و تحریک باہ محروین و دفع لاغری کردہ نافع و بقول شیخ غذای آن
اندک و آن ملین است و نافع سوزش حلق و سینہ و فریہ منی و موافق کردہ و مدتی
و بقول گیلانی در حکمرسد و پیدامی کند خصوصاً در پیران و سرد مزاجان و لہذا بالای
آن غسل و مرئی زنجبیل می خوردند منافع بسیار دارد (الحی مؤلف عرض کند کہ بان لغت
فارسی نباشد و نہ ترکی و عربی و سنکرت است بعضی از معاصرین گویند کہ معاصرین
انرا از زبان روسی گرفته اند و اللہ اعلم بحقیقت الحال اینقدر متحقق است کہ فارسی قیما
نباشد (اردو) کیلا - بقول آصفیہ - بزرگ - موز - طلح - ایک دخت اور اسکے
کانام جسے کدی بھی کہتے ہیں اسکی پھلی میٹھی اور لمبی ہوتی ہے -

بائو لضم نون و سکون و او بقول سروری و جہانگیری و رشیدی و سراج (بمعنی
خاتون خاتہ - صاحبان برہان و جامع گویند کہ عروس ہم صاحب نامری گوید کہ بزرگ

و خاتون خانه صاحب مؤید بر طلق عروس قانع و صاحب فرنگ خدائی می نویسد که
 خانم خانه و خاتون سرای و آن زنی است در یک خانه بزرگ همه باشند و در ترکی
 هم یعنی ست و سیده مستقل (کذا فی اکثر) مؤلف گوید که این مرکب است از
 لفظ بان و واولنبت. بان بمعنی بام و مراد از بلندی پس معنی لفظی منسوب به بلندی
 که مقام خاتون بزرگ ایوان خانه باشد که کسی آن از گرمی مکان بلند و خجسته بر
 (ایوان) گذشت و دیگر هیچ (خاتانی) کافوم گرچون تو در اسلام و کفر هیچ بانو خوانند
 یا دیده ام (ارو) بانو بقول اصفیه فارسی اسم نشت. خاتون خانه بیوی بیگم گهر کی مالک
 (۲) بانو بقول سروری و جهانگیری و جامع صراحی گلاب و شراب و امثال آن و قول
 برهان ظرف گلاب و صراحی شراب. صاحب رشیدی بذکر این گوید که مستندش ظاهر
 نیست و صاحب ناصری فرماید که صاحب فرنگ برای این معنی شاهی ندارد و صاحب
 مؤید گوید که آوند گلاب و شراب باشد خان آرزو در سراج فرماید که این مجاز است مؤلف
 عرض کند که اشکال صاحب ناصری نسبت این معنی از قول صاحب جامع دفع می شود
 که هر دو از اهل زبانند و صاحب جامع مقبر و قدیم تر از ناصری است جا دارد که
 معاصرین صاحب ناصری بدین معنی بر زبان نداشته باشند و معاصرین ما هم بر زبان ندارند
 ولیکن در صحت لفظ شبه نیست صراحی گلاب و شراب را بر بیل مجاز یا تو نام کرد و باز
 مقام آن هم بر بلندی باشد و بر زمین نمی گذارندش (ارو) گلاب یا شراب کی صراحی
 بانوا بقول ضمیمه برهان (۱) نام شخصی که در عهد و القهرین بعد از بی ثوالبی بسیار توانگر

و (۲) خوش آواز را هم گویند صاحب بیت
 بر معنی اول قانع و گوید که بفتح نون و از معنی
 ترکیبی ظاهر است که با سامان و سر انجام باشد
 خان آرزو در سراج بزرگ معنی اول بحواله طحاوی
 برهان گوید که بقول قوسی (۳) مطلق کسی که
 بعد از درویشی تو نگرفته باشد مؤلف
 عرض کند که کلمه بادریجا یعنی مفرد هم است
 که افاده معنی اسم فاعل کند و معنی لفظی بانو
 صاحب برگ و لوا مقابل بی نوا و صاحب
 آواز و آهنگ هم پس معنی دوم و سوم ترکیبی
 است (ار و و) (۱) بانوا عهد ذوالقرنین و
 مین ایک شخص گزرا به جوفلاکت کے بعد تو
 ہوا۔ مذکر (۲) خوش آواز (۳) تو نگہ۔
 بیگم۔ (۴) وکیو بانو۔
 بانوان خان آرزو در سراج گوید که بزیادت
 الف و نون معنی خاتون خانه و صراحی نیز
 نوشته اند و این مجاز است و معنی زن خدا گناه از تو نگری مقابل بی نوائی (الوری
 گفته اند مقابل خدا چنانکه که خدا و کد بانو و
 گزشتما را بانوائی بچشمه و و چهره را

<p>بی نوائی بیکه گشت (ار دو) تو انگری بگو آن که وال مہملہ حذف شود چنانکہ بدتر و بتر اصغیہ فارسی - اسم مؤنث - دو تہندی - و بای فارسی بہ جمیم بدل شود چنانکہ سپاروک (الف) یا فوج صاحب ہفت ہر (الف) و سماروک و بازیم بہ نون تبدیل یا بد چنانکہ (ب) یا فوج گوید کہ بفتح اول بالف کشید کجیم و کجین و واو بہ تحتانی بدل شود چنانکہ و منم نون بہ واو رسیدہ و جمیم زدہ جای انگور و انگیر و جادار دکہ بار اٹھقف بادگیر خوابی کہ بچتہ اطفال سازند و از جانی و نوج درخت کاج و صنوبر یا شبیبہ بہ صنوبر و طفل را در ان خواباند و حرکت دہند تا و بہ جمیم فارسی ہم آندہ - و مجاز آہ بمعنی مطلق در مہو آید و رود و ریشمانی را نیز نامند و درخت پس معنی مطلق باد فوج بہ اسنافت و کہ در ایام عید و نوروز از جای بلندی مہملہ باد و درخت و کما یہ از ریشمانی کہ بر درخت یا شاخ و درختی آویزند و زنان و دختران آویختہ بوسیلہ آن در مہو آیند و روند و بجان بران نشستہ و مہو آید و روند - صاحبان گہوارہ طفلان جمیم عربی بفارسی یا بالعکس چنانگیری و شمس و برہان و جامع و سراج - آن بدل شود چنانکہ کاج و کاج این است این را بہ جمیم فارسی نوشتہ اند مؤلف عرض حقیقت این لغت و ما خدا ضرر الذکر اولی کند کہ اصل این باد چچ است بدل مہملہ و از اول است کہ و ران تبدیل بعد تبدیل بای فارسی و تحتانی و جمیم فارسی بہر دو معنی راہ نمی یابد و اللہ اعلم بحقیقہ الحال (والاوی) مذکور و یا فوج بہ حذف وال و تبدیل بای (س) طارمی از سری تست فلک کہ منطقہ فارسی بہ نون و تحتانی بہ واو تبدیل و مخفف ریشمان یا فوج است کہ (ار دو) دلیو</p>	<p>بی نوائی بیکه گشت (ار دو) تو انگری بگو آن که وال مہملہ حذف شود چنانکہ بدتر و بتر اصغیہ فارسی - اسم مؤنث - دو تہندی - و بای فارسی بہ جمیم بدل شود چنانکہ سپاروک (الف) یا فوج صاحب ہفت ہر (الف) و سماروک و بازیم بہ نون تبدیل یا بد چنانکہ (ب) یا فوج گوید کہ بفتح اول بالف کشید کجیم و کجین و واو بہ تحتانی بدل شود چنانکہ و منم نون بہ واو رسیدہ و جمیم زدہ جای انگور و انگیر و جادار دکہ بار اٹھقف بادگیر خوابی کہ بچتہ اطفال سازند و از جانی و نوج درخت کاج و صنوبر یا شبیبہ بہ صنوبر و طفل را در ان خواباند و حرکت دہند تا و بہ جمیم فارسی ہم آندہ - و مجاز آہ بمعنی مطلق در مہو آید و رود و ریشمانی را نیز نامند و درخت پس معنی مطلق باد فوج بہ اسنافت و کہ در ایام عید و نوروز از جای بلندی مہملہ باد و درخت و کما یہ از ریشمانی کہ بر درخت یا شاخ و درختی آویزند و زنان و دختران آویختہ بوسیلہ آن در مہو آیند و روند و بجان بران نشستہ و مہو آید و روند - صاحبان گہوارہ طفلان جمیم عربی بفارسی یا بالعکس چنانگیری و شمس و برہان و جامع و سراج - آن بدل شود چنانکہ کاج و کاج این است این را بہ جمیم فارسی نوشتہ اند مؤلف عرض حقیقت این لغت و ما خدا ضرر الذکر اولی کند کہ اصل این باد چچ است بدل مہملہ و از اول است کہ و ران تبدیل بعد تبدیل بای فارسی و تحتانی و جمیم فارسی بہر دو معنی راہ نمی یابد و اللہ اعلم بحقیقہ الحال (والاوی) مذکور و یا فوج بہ حذف وال و تبدیل بای (س) طارمی از سری تست فلک کہ منطقہ فارسی بہ نون و تحتانی بہ واو تبدیل و مخفف ریشمان یا فوج است کہ (ار دو) دلیو</p>
---	---

با پیچ - گہوارہ - لقبول آصفیہ - ہندی ہم
نڈگر - بچوں کے بہلانے کا جھولا - جہ
ہنڈولا - کھٹولا -

بانو کشپ | اصطلاح بہ فتح کاف فارسی
و شین معجمہ مفتوح و سین ساکن بابای ابجد
بقول صاحب جہانگیری و برہان و رشیدی
و جامع و سراج نام دختر رستم است صاحب
برہان برگشپ فرماید کہ بضم اول و فتح
ثانی و سکون سین بے نقطہ و بابی ابجد یعنی

جہندہ و خیر کنندہ و بفتح اول یعنی پست
پس (بانو کشپ) فک اضافت توصیفی
باشد یعنی خانی کہ پرستیدہ باشد و اگر کشپ
را بضم گیم یعنی خاتمہ جہندہ و خیر کنندہ
(حکیم فردوسی) از آتش کسی کشت بانو
کشپ یا با خواستہ همچو آذر کشپ (اردو)
بانو کشپ رستم کی بیٹی کا نام ہے بیوث
بانون | اصطلاح - بقول شمس لغت فارسی

بمعنی آفتاب دیگر کسی از محققین فارسی زبان
ذکر این نکر و مؤلف عرض کنند کہ اگر سند
استعمال پیش شود تو انہم عرض کر و کہ فون آ
زاد است چنانکہ گزارش و گزارش و فون
را بانون گفتن استعارہ ایست و بانوس
مشرق کہ می آید کنایہ باشد مجرب بیان صاحب
شمس بدون سند اعتبار را نشاید معاصرین
عجم بر زبان ندارند (اردو) دیگر آفتاب
کے دوسرے معنی -

بانوی برق | اصطلاح - بقول مؤید ہاشمی
را گویند چنانکہ بانوی شرق آفتاب را دیگر
کسی ذکر این نکر و مؤلف عرض کنند کہ صاحب
مؤید (بانوی شرق و بانوی برق) را یکجا
نوشتہ گوید کہ آفتاب و مہتاب است و ما
یلف و نشر شب یعنی بالاقائم کردہ ایم
و خیال ما این است کہ کاتب مؤید شرق
را برق نوشت و اگر برق را مضاف الیہ

بانوگیریم خلاف قیاس نیست و مقصود صاحب آفتاب کے دوسرے معنی۔

مؤید از ماہتاب ماہ است نہ پر تو ماہ خفیف | بانوی مدائن اصطلاح بقول صاحب

است کہ سند استعمال پیش نشد معاصرین | ناصری کہ بذیل لفظ بانو نوشته کنایہ از شیرین

بر زبان ندارند (اردو) چاند نکر۔ | است کہ معشوق فرہاد وزن خسرو بود

بانوی ہشتی رخت | اصطلاح بقول (ولہ ۵) بانوی مدائن آنگہ خسرو رخت

اندک خواہ مظهر العجائب یعنی معشوق شیرین | قصیدہ کہ سود بر فلک پہلو بہ این چارچک

است و دیگر کسی از محققین فارسی زبان | عنصر انیک پست بہ بنا و بنا و بانی و بانو

این نکر و معاصرین عجم بر زبان ندارند | صاحب اند نقل نگارش مؤلف عرض

ولیکن خلاف قیاس نیست کہ مرکب توصیفی | کند کہ صاحب ناصری از اہل زبانست

است و (ہشتی رخت) اسم فاعل تریبی | و قولش قابل اعتبار و این کنایہ مظهر پرست

(اردو) معشوق شیرین۔ نکر۔ | حسن و شہرت شیرین خلاف قیاس نباشد

بانوی ختن | اصطلاح بقول بحر آفتاب | مرکب اضافی است (اردو) شیرین

باشد مؤلف عرض کند کہ ختن نام بہر | بقول آصفیہ فارسی اسم مؤنث۔

از چین و مملکت چین از باد شرق است | فرہاد کی معشوقہ خسرو پر ویز کی بیوی۔

پس بانوی ختن مرادف بانوی مشرق است | (از آصفیہ ۵) چاٹ دی فرہاد کو او

کہ می آید بابتی حال مرکب اضافی و کنایہ | جا لگی خسرو کے ہاتھ ہا تو تو ای شیرین تھا

مشتاق سند استعمال یا شیرین (اردو) دیکھو بن گئی بازار کی

باٹوی مشرق اصطلاح بقول برہان گوید کہ آن جانی باشند و زیر ناف متصل
 و رشیدی و جامع و ناصر و جہانگیری در بہ آلت مردی و زنی کہ موسی از انجا برمی آید
 ضمیمہ) کنایہ از آفتاب عالم تاب است و آنرا بعربی عانہ می گویند مؤلف عرض
 (حکیم ثنائی) در سایہ تو باٹوی مشرق کند کہ مرکب است از بان کہ مبتدل با ص
 گرفتہ جای پاک در یاست در جزیرہ و سیب رخ است و ہای نسبت بمعنی منسوب بہام یعنی
 در حصار پاک مؤلف عرض کند کہ مرکب منسوب بہ بلندی و کنایہ از تر ہار کہ متشکل
 اضافی است (اردو) و دیکھو آفتاب کے بلند باشد (اردو) پیرو بقول آصفیہ
 ہندی یہ اسم مذکر ناف سے نیچے کا حصہ
 دوسرے معنی ۔

باٹوی مصر اصطلاح بقول اتند شمس زہار عانہ ۔

زینبی مؤلف عرض کند کہ مرکب اضافی **باشپازان** اصطلاح بقول ضمیمہ برہان
 و این کنایہ باشد و موافق قیاس (اردو) بحر (یعنی حاجتمندان و (۲) مخلوقات
 زینبی بقول آصفیہ عربی اسم مؤنث غزنیہ صاحب مؤید بر معنی اول قانع و معنی دوم
 مصر کی بیوی جو حضرت یوسف علیہ السلام را مرادف معنی اول قرار می دهد و فرمایند کہ
 پر عاشق ہوئی تھی اور اُن کے اصرار سے غلام حاجتمندان ای مخلوقات و صاحبان ہفت و
 نام پادشاہ مصر نے یوسف کو خرید لیا ۔ اند سوید مؤید ۔ مؤلف عرض کند کہ مقابل
بانہ بقول سروری و جامع و سراج بروہی بی نیاز کہ او باری تعالی است و کلیمہ یا
 و معنی عانہ کہ زہار باشد صاحب برہان و ریخا بمعنی ہند ہم اوست یعنی کسان کہ ہند

یعنی حاجتمندان کہ بجزوات پاکش کے از حاجت مند ان نہ مذکر۔ (۳۱) مخلوقات
مخلوقات بی نیاز نیست ہر دو معنی درست بقول آصفیہ عربی۔ اسم مؤنث مخلوق
است (ارو) (۱) حاجت مندوں کی جمع۔

یانی کار اصطلاح بقول اندر بحوالہ فرنگ فرنگ بکاف عربی (۱) بنا و معمار (۲) مصنف
و مؤلف کتاب مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این بنا کنندہ کار و تخصیص این بدو معنی
بالا متقاضی سداستعمال کہ محققین فارسی زبان ازین اصطلاح ساکت اند ولیکن مجملات
قیاس نیست فک اضافت است شتاق سداستعمال باشیم (ارو) (۱) معمار
بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر عمارت بنانے والا (۲) مصنف بقول آصفیہ عربی
اسم مذکر کتاب تصنیف کرنے والا کتاب بنانے والا۔ مؤلف۔ اسم مذکر تالیف
کرنے والا مختلف کتابوں کی امداد سے کتاب بنانے والا۔

پاؤ بقول ناصری بروزن سا و نام پسر شاپور بن کیوس بن قباد کہ ملازمت در گاہ خسرو
پرویز می نمود و شیرویہ اور اور بند کشیدہ خانہ اور باغارت پر و در زمان نیر و گرد
خلاص شدہ بہ مازندران آمد و بہ عبادت مکدہ کوسان بعبادت مشغول شد و در اینجا
پادشاهی یافتہ و بعد از و سرخاب و جہروان و شروین و قارن و رستم شہر یاری
یافتہ و ایشان را آل باوند خوانند (الخ) مؤلف عرض کند کہ باو بقول مؤید و
مؤتنب در عربی زبان بمعنی تکبر کردن و نازیدن است و بقول ساطع و سنسکرت بمعنی
پاد و جوششی معروف مراد فچیچک عجیبی نیست کہ در وجہ تسمیہ موسوم کی ازین معانی

داخلی باشد و در فارسی زبان و ترکی بچ معنی ندارد (ارو) با و - شاپور بن کیوس
بن قباد کے بیٹے کا نام - مذکر -

با و اش | بقول شمس لغت فارسی است - خیابن بزرگ را نامند کہ برای تخم دارند -
مؤلف عرض کند کہ محققین فارسی زبان و ترکی و عربی ازین لغت ساکت فارسیان
خیابن را (بادرو) و (باد رنگ) نام نہادہ اند کہ بجای خودش گذشت و درین لغت
لفظ با و ہم زبان سنکرت بمعنی باد است پس عجیبی نیست کہ این لغت سنکرت باشد
ولیکن صاحب ساطع کہ محقق سنکرت است ازین لغت ساکت - مجرد قول صاحب
شمس اعتبار را شاید کہ کار بہ بی تحقیقی گیرد (ارو) وہ بڑا کھیرا جو تخم کے لئے رکھ
چھوڑیں - دیکھو باد رنگ -

با و تاشکن | اصطلاح - بقول صنیمہ برہان و بحر (۱) بمعنی بت شکن و (۲) اشارہ
بہ ابراہیم علیہ السلام مؤلف عرض کند کہ با و تاشکن بقول معاصرین زروشتی لفظ
لغت بت باشد بمعنی بت و بت کتوب آن حیف است کہ محققین فارسی قدیم
این را ترک کردہ اند - بای حال - اسم فاعل ترکیبی است و معنی اول لفظی و معنی دوم
کنایہ باشد کہ پیغمبر ابراہیم بت شکن می کرد (ارو) (۱) بتوں کو توڑنے والا -
بت شکن - (۲) ابراہیم علیہ السلام جن کا لقب خلیل اللہ تھا اور آپ کو بت شکن
بھی کہتے تھے - آؤر بت تراش کے فرزند - مذکر -

با و ج رفتن | مصدر با و ملاحی کنایہ از بلندی حاصل کردن است (مہوری)

(۷) برون نیامده از حقیض لپی طبع ہو زبان بدون کلمہ آنکھ (ہم می آید چنانکہ یا
اگر با وجہ روی و رشوی بلند آسجاء (ارو) کاشی گوید (۷) تو دوری ز غیر استغفر
بلندی حاصل کرنا۔ از محالات است ہ عجیب گر با وجود

با وجود اصطلاح۔ بقول اسد کجاء فرنگ سادہ لوحی یا ورم افتد ہ (عرفی ۷)
فرنگ بمعنی اگرچہ و با وصف (ظہوری ۷) منہم آن مایہ فطرت کہ گر اضاف بود ہ (جو
با وجود آنکہ صفہا کردہ راست ہ (آہ و خجگ) توان گفت باندیشہ فہیم ہ (ارو) (جو
اثر فیروزیت ہ (ولہ ۷) با وجود آنکہ با وصف صاحب آصفیہ نے ترک فرمایا
غارت تاخت بر بود و نبود ہ مایہ داران اور اردو میں مستقل ہے جیسے ہ با وجود
راہمان کم صبری بسیار است ہ مؤلف میرے روکنے کے وہ چلے گئے یک با وصف
عرض کند کہ کلمہ باورینجا بمعنی معیت است میرے اصرار کے انھوں نے پروانہ کی کیا
و وجود بمعنی خودش و استعمال این در فارسی کوکن میں بھی اس کا استعمال ہے۔

۵ یا اور بقول سروری بمعنی قبول داشتہ و تصدیق کردہ قول کسی را (سحدی ۷)
چنین گفت دیدم گرت باوراست ہ کہ یک دانہ گندم بہا مون و راست ہ
صاحب برہان گوید کہ بروزن خاور بمعنی قبول و تصدیق سخن باشد و بمعنی استوار
و راست و استوار داشتن ہم نظر آمدہ و بقول رشیدی مخفف (بہ آور) است و
آور بمعنی یقین ہ گویند کہ باور کرد ہ یعنی مقرون بہ یقین ساخت و تردد و
کرد و بقول جامع قبول و تصدیق و راستی و استوار۔ صاحب مؤید کجاء ز فائقو یا

ہم زبان برہان و بقول فدائی قبول و یقین خان آرزو در سراج گوید کہ بمعنی تصدیق
سخن و بذکر قول رشیدی فرماید کہ آن بر تقدیری باشد کہ آور بمعنی یقین بہ ثبوت رسد
و تحقیق آن بر آور گذشت (انہی کلامہ) و ہم او بر (آور) بجوالہ رشیدی گفتہ کہ
بمعنی یقین و آوری بمعنی صاحب یقین (شمس فخری ۷) بندہ او بود فلک بی شک
پہ چاکر او بود جهان آور پہ (روز بہان ۷) گر سلیم جبہ عشقی بخور تریاق فقر و ماسلم
گر دوت آور چو سلمان داشتن پہ (رودگی ۷) کسی را کہ باشد بدل مہر حیدر
پہ شود سرخ رود و دو عالم بہ آور پہ (ابوشکور ۷) کسی کو بچتر بود آوری پندار
بکس کینہ و داری پہ و فرماید کہ آور بمعنی یقین مشکوک است مگر آنکہ مثل جانگیری
و سروری باتباع شمس فخری بی نتیجہ و تحقیق آورده اند و اگر گوی کہ از بیت ابوشکور
و روز بہان و رودکی معلوم می شود کہ آور بالیقین بمعنی یقین است گوئیم لائسلم
بلکہ آنچه دریافت صاحب ذائقہ سخن فہمی می شود اینست کہ بمعنی ولا و محبت خانہ
نبوی است پس این معنی دیگر باشد کہ بیچ کی از صاحب فرسنگان بدان پی نہ بروی
یقین در بیت ابوشکور درست نمی شود مگر بہ تکلف کہ آور بمعنی (بہ آور) یعنی یقین
گفتہ شود چنانکہ در بیت فخری است (الخ) مؤلف عرض کند کہ مابحث (آور)
را بذیل (باور) بدین وجہ جادادہ ایم کہ (آور) ماخذ (باور) است و بحثی کہ درین
کتاب بر (آور) بجای خودش گذشت اندر آن تحقیق خان آرزو ترک شد ازینجا
کہ تلافی مافات ہمہ ریخامی کنیم از صراحت بالا متحقق شد کہ خان آرزو (باور) را

بمعنی تصدیق سخن تسلیم می کند ولیکن اصل این را که قبول رشیدی (به آور) است
 تسلیم نمی فرماید زیرا که (آور) را بمعنی یقین تسلیم نمی نماید مای گوئیم که صاحبان سروری
 و شمس فخری از اهل زبانند و قول شان برای تحقیق معانی لغات فارسی زبان کافی
 است و محققین پسندند از یعنی صاحب جهانگیری و برهان هم تسلیم کرده اند پس خان آرزو
 را نمی رسد که در زبان مادری شان اینگونه سخن آفرینی کند چنانکه عادت اوست
 اصرار او برین است که در اشعار متذکره بالا لفظ آور بمعنی ولا و محبت است مای گوئیم
 که خان آرزو و ذوق سخن ندارد در مصرع اول شمس فخری لفظ بی شک تأیید آن
 می کند که در مصرع دومش (آور) را بمعنی یقین گیریم شاعر گوید که فلک لاریب
 بنده آنست و جهان یقیناً چاکر اوست - نمیدانیم که خان آرزو درین شعر آور را
 بمعنی یقیناً چه تکلف می داند و چه اصرار می کند که بچه بمعنی گیریم و در مصرع دوم
 کلام رودکی آور را بمعنی ولا و محبت گیرد و نمی داند که در مصرع اول لفظ مهر موجود
 است و تکرارش در مصرع دوم محل فصاحت و دور از بلاغت باشد پس معنی
 یقین در اینجا بهترین معنی است - و ای بر ذوق زبانش و مذاق فارسی که در کلام ابو شکور
 (آوری) را بمعنی صاحب و لای خاندان نبوی گیرد معلوم می شود که بمعنی لفظی مصرع او
 غور نکرد یعنی ابو شکور می فرماید که کسی را که به محشر یقین است یعنی جزا و سزای روز محشر را
 تسلیم می کند همچو کس با کسی کینه و دواوری نخواهد کرد - پس اگر درین شعر (آوری) را بمعنی
 صاحب محبت خاندان نبوی گیریم بمعنی شعر خط می شود یعنی لفظ محشر متضمنی آن می شود

که محبت خاندان نبوی را متعلق کنیم با محبت یعنی کسی که در محبت با خاندان نبوی محبت دارد و به او
او کینه و دواوری با کسی نباشد سبحان الله چه خوش معنی پیدا کرده است پس نازک خیالان
تصفیه آن کنند با بچه با صاحب رشیدی اتفاق داریم که ما خد باور آور است تبرکب
سوخته که بمعنی معیت باشد یعنی با یقین و مراد از تصدیق قول است و بس بهار
گوید که با لفظ افتاد و داشتن و کردن مستعمل - مامی گوئیم که انحصار این هر سه
مصدر در طحقات باقی ماند که می آید (ار دو) باور - بقول آصفیه - فارسی - اهم
مذکر یقین - بهر و سا - اعتبار - اعتما و -

<p>باور آمدن استعمل - صاحب آصفی که باور افتاد استعمل - صاحب معنی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که بمعنی یقین آمدن است (فوقی زودی) عرض کند که بمعنی یقین آمدن است و مراد شده عیبی بگوئیم میزند و روان ولی باور آمدن سند این از باقر کاشی بر لفظ نماید که شود هیچ برخاسته و (انوری) (با وجود) گذشت (ظهوری) باورم گویش حال من از عشقت پیرس بگرفت افتد ز پس امید اگر گوئیم بطن ز پارس باور نخواهد آمدن (ظهوری) زمان بی مهر و بد معجزه جانش نیست باور از زبان لاف گفتن آیدم باور که گوش (ظهوری) جان با سید طلب در از عهده پیغاره تشنیدن برون آید باور (ار دو) باور آنا -</p>	<p>باور آمدن استعمل - صاحب آصفی که باور افتاد استعمل - صاحب معنی این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف که بمعنی یقین آمدن است (فوقی زودی) عرض کند که بمعنی یقین آمدن است و مراد شده عیبی بگوئیم میزند و روان ولی باور آمدن سند این از باقر کاشی بر لفظ نماید که شود هیچ برخاسته و (انوری) (با وجود) گذشت (ظهوری) باورم گویش حال من از عشقت پیرس بگرفت افتد ز پس امید اگر گوئیم بطن ز پارس باور نخواهد آمدن (ظهوری) زمان بی مهر و بد معجزه جانش نیست باور از زبان لاف گفتن آیدم باور که گوش (ظهوری) جان با سید طلب در از عهده پیغاره تشنیدن برون آید باور (ار دو) باور آنا -</p>
---	---

باور بودن استعمال صاحب اصفیٰ بمعنی چاشنی گیر و سرکار طعام نوشته (آهلی)
 ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف منزه که بر دوش بهار به نقل قول سراج سیرک
 کند که مرادف باور آمدن است و باور را پیشکار نوشته گوید که ظاهر معنی اول ذکر
 شدن (کمال اصفهانی) از منت با از همین معنی آخر ذکر گرفته باشند مؤلف
 مبادا این سخن باز آنکه در این قول باور عرض کند که از صاحب لغات ترکی تحقیق
 نیستیم (ارو) باور بودن و یکسو باو آید شد که لغت ترکی زبان است و موضع لغت
باورچی اصطلاح بقول ضمیمه بر شاهان است که چچی در فارسی زبان چیز
 در هندوستان مطبخی و آش پز را گویند نیست بلکه در ترکی معنی صاحب آمده که فادو
 و فرماید که باین معنی بجهیم تازی هم آمده و این معنی فاعلی کند آنچه فارسیان این را بمعنی
 لغت خوارزم است صاحب لغات ترکی چاشنی گیر و پیشکار طعام گرفته اند مجاز باشد
 این را بمعنی نپزنده لغت ترکی گوید و بقول که باور را بمعنی تصدیق و چچی را بمعنی صاحب
 مؤید بخواند رسا که علمی و قنیه بمعنی چاشنی گیر گرفته باشند و صاحب تصدیق کنایه از چاشنی
 که بر سر طعام می باشد خان آرزو در سفره شاهان که قبل از آنکه ملک آغاز طعام
 سراج بخواند ملحق است برهان ذکر معنی اول آن کند چاشنی گیر همه اغذیه را بمقدار قلیل چچی
 کرده گوید که معلوم نیست که لغت کجاست و تصدیق خوبی اطعمه کند تا بادشاه مطمن می
 و فرماید که قوسی که زیان دان و فاضل و از نیکه غل فامیشی دروغیت (ارو)
 اهل صفایان است در ذیل لغات فارسی باورچی بقول اصفیه فارسی اسم مذکر

<p>اعتبار دار - خانسان - کھانا پکانے والا طبیب باورچی خانہ - اصطلاح - بقول اندکھوالہ فرنگی کھانا پکانیکی جگہ - مطبخ - رسولی گھر مؤلف فرنگ بمعنی مطبخ مؤلف عرض کند کہ قلب عرض کرتا ہے کہ اسکے لفظی معنی باورچی کا مکان اصناف مرکب اضافی است (اردو) خانہ باورچی کا قلب اصناف -</p>	<p>یاورد بقول سروری بروزن ناورد مرادف ایسورد کہ گذشت و بقول برہان یفتح واو و سکون را و دال بی نقطہ نام بلدہ ایست در خراسان گویند کہ کی کاؤس نیشی باور دین کو در زبا قطع مقرر فرمودہ بود و این شہر را در ان زمین بنامند و بنام خود کرد و بقول جامع بلدہ در خراسان خان آرزو در سراج فرماید کہ محقق آیاورد کہ (ایسورد) اما کہ آنت نام شہری از خراسان بنا کردہ باور دین کو و متاخرین غیر ان بیای معروف گویند مؤلف عرض کند کہ اشارہ این بر ایسورد گذشت و اخذ این ہم ہمدرا بخاند کور و آباورد و فرید علیہ این است نہ این محقق آن چنانکہ خان آرزو گفتہ (اردو) دیکھو ایسورد -</p>
<p>باورد داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی اعتبار کردن و راست شمردن (ولہ) ای بت ز تو چون روی بخون (خسرو) دلم بروی و خوشتر اینکہ گرین بردارم کہ در عشقی نہیج روی باورد ہم کہ گویم بیدلم باورنداری کہ (افوری) کہ (اردو) باور کرنا - بیچ سمجھنا -</p>	<p>باورد داشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بمعنی اعتبار کردن و راست شمردن (ولہ) ای بت ز تو چون روی بخون (خسرو) دلم بروی و خوشتر اینکہ گرین بردارم کہ در عشقی نہیج روی باورد ہم کہ گویم بیدلم باورنداری کہ (افوری) کہ (اردو) باور کرنا - بیچ سمجھنا -</p>

باوردی بقول برہان و ہفت و اند باورت پ (انوری ۵) گویم کہ کاراز

بروزن پامردی (۱) منسوب بہ باوردی غم عشقت بجان رسید پ گوی مرا حدیث
(۲) نوعی از آتش آردیم مؤلف عرض تو باورنی شود پ (ارو) دیکھو باور آمدن

کنند کہ بایں نسبت در آخر باوردی زیادہ باور کردن استعمال - صاحب آصفی

کرده اند و آتش آرد کہ بدین اسم موسوم ذکر این کرده از معنی ساکت و بقول برہان

مخصوص و منسوب باشد بشہر باورد کہ باوردی سجادہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار معنی

بطریق خاص می پزند و بقول خان آرزو در یقین کردن (مخلص کاشی ۵) خامہ بجا

سراج منسوب بشہر یار صاحب شہر (ارو) حرف آن موی میان سرمی کند پ اینچنین

(۱) باورد کے رہنے والے - اہل باورد قول ضعیفی را کہ باوردی کند پ (ظہوری ۵)

منسوب بہ باورد (۲) باوردی - یونٹ - ایدل در بیگانگی می زن کہ باورد می کند پ چھو

ایک خاص قسم کی آتش کو کہتے ہیں جو شاہ کردی آشنا آن آشنا بیزار را پ (صائب

باورد کے نام سے منسوب ہے - (۵) ناگردد استخوانم تو تیا آن سنگدل

باور شدن استعمال - صاحب آصفی نیست ممکن در و سنگین مرا باورد کند پ -

ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عن (انوری ۵) نہی گویم کہ تقصیری ز رفتہ است

کنند کہ یقین شدن و یقین آمدن مراد پ درین مدت کہ نتوان کرد باورد پ (ارو)

باورد آمدن (ظہوری ۵) چو من نیست باورد کرنا -

ایک بندہ دیگر ت پ قسم می خورم تا شود باور گشتن استعمال - صاحب آصفی ذکر

این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که صراحت ماخذ این بر با وجود
 که مرادف باور شدن است (خرو) گذشت (ارو) دیکو با وجود -
 گلشتی ناله کس باورم اکنون که غم دیدم باورم باوقار اصطلاح بقول اندجوا فرنگ
 ارکسی نالش کندیم باورم آید (ارو) فرنگ بمعنی باعزت و باتمکین مؤلف
 باورمونا -
 باوریدن بقول اندجوا فرنگ فرنگ که افادت معنی اسم فاعل کند بمعنی قطعی
 بمعنی اعتماد داشتن و باور نمودن مؤلف این وقار دارنده و صاحب وقار -
 عرض کند که دیگر محققین مصادر فارسی ازین مخفی مباد که وقار لغت عرب است
 ساکت ولیکن باصول ما خلاف قیاس است بفتح اول بمعنی تمکین و گرانباری و کبر و او
 مصدر اصلی است که از اسم جامد فارسی خواندن نوعی از تفریس است (کذا فی النیاش)
 زبان که باور است زیادت تحتانی و (ارو) باوقار در دین که سکتی من
 علامت مصدر دن وضع کرده اند امر بمعنی عزت مند -
 حاضر و حاصل بالمصدر این هم باور باوقار گردیدن استعمال بمعنی تمکین
 است و باور و مضارع (ارو) و باعزت شدن است (صائب ه)
 باور کرنا - یقین کرنا -
 باوصف بقول اندجوا فرنگ فرنگ ز سایه من بی قرار می گرد و (ارو)
 بفتح و او مرادف با وجود باشد مؤلف معزز مونا -

باول بقول سرورنی و برهان و جامع لفتح و او نام موصفی است که آنجا جامه ابریشمین
 بغایت خوب یافت صاحب رشیدی گوید که مرادف بآبل است بضم سوم شهری قدیم
 در سواد عراق عرب نزدیک کوفه که پای تخت فرود و سائر جایا بره بود و الحال خراب است
 و چون در کلام عرب فاعل بضم عین نیامده یکسورعی خوانند و هم او گوید که صاحب فرزند
 جهانگیری باول را غیر آبل پنداشته و خطا کرده و سامانی گفته که باول لغتی است در
 بابل یا سخریش بآبل و صحیح اینست چه نه بآبل و در کلام مجید واقع و لفظ عجیبی بی تغییر
 در کلام قضی خاصه قران واقع نه شود و منسوب بدان را باولی گویند خان آرزو در سر
 تذکر قول رشیدی و سامانی فرماید که درین بچند وجود بحث است اول آنکه در اصطلاح
 شعرانیج باولی مطلقاً نیست من اوعی فعلیه السند بلکه اگر نام بآبل بمیان می آید
 سحر و جادو گفته می شود و دوم آنکه در کلام مجید عجمه بدون تعریب نیز آمده چنانکه لفظ آرزو
 و نیز تعریب وقتی حاجت افتد که حرفی که در زبان عرب نبود در آن لفظ بوده باشد و نیز تصور
 ضرورت است و الا ضرورت نیست پس گاهی تعریب کنند و گاهی نکنند چنانکه لفظ آرزو
 (الخ) صاحب ناصری بر ذکر قول رشیدی و جهانگیری و سامانی قانع و هم او بر لفظ بآبل
 که موقده سوم بر معنی سوش گذشت صراحت کرده است که در اینجا وقتی جامه های ابریشمین
 خوب می یافتند و باول نیز بهین معنی آمده مؤلف عرض کند که شهرت بآبل و باول
 نیز مانی بصنعت جامه های ابریشمی بقول صاحب ناصری متحقق خان آرزو که نسج باولی
 را در کلام شهرانیفت ما از کلام خاقانی پیش می کنیم (س) هر حلقه که روتن و ملی یافت

خوشید نیچ باولی یافت ہ از زمین شہر صاحب سروری ہم استناد کرده کہ خود او
 ہم از اہل زبانست مابعدیکہ تحقیق این لغت کردہ ایم باول سئل مہان بابل است
 کہ بیجاہ و سحر معروف و تبدیل خودہ بہ و آ و موافق قیاس چنانکہ آب و آو و اگر
 خان آرزو یا جہانگیری باول راو رای بابل پندار و ادعای اوست و من ادعای
 فعلیہ اند ما بر قول صاحب ناصری اشکاکنیم کہ صاحب زبان است۔ و قول شیرازی
 را باور کنیم کہ خلاف ناصری نیست (ار و و) دیکھو بابل کے تیرے معنی۔

باولی بقول شمیمہ برہان (۱) جانوری باول گذشت۔ صاحب غیاث ہم ذکر این
 کہ بعضی از پروبال وی کندہ و پیش باز کردہ (ار و و) (۱) دیکھو باولی (۲) باولی
 و شامین نوشتار کردہ سر و ہند تا بآسانی بابلی کا سبڈل۔ شہر بابل کا زپنے والا یا
 اور ایگیرو و بر شکار چالاک شود۔ بہار مشوب بہ بابل۔

بر باولی و بولی گوید کہ مہان بابلی کہ گذشت
 (امین مستثنیٰ) شامین سخت خصم شکار بجز شیر کردن جانور شکاری یعنی دلیگر و دیگر
 ترا نیافت ہ دست زمانہ ہر گز محتاج آن بسبب گیرانیدن جانور دیگر بہار بابل
 باولی ہ مؤلف عرض کند کہ حقیقت بابلی ذکر این بہ چین معنی کردہ و حقیقت این
 ماخذ این بر بابلی ذکر کردہ ایم و (۲) معنی بر لفظ بابلی مذکور (ار و و) شکاری پرند
 مشوب بہ باول کہ یا نسبت بر لفظ باول ہا کے روبرو کسی پڑیا یا اور پرند کو بعض
 کردہ اند چنانکہ نیچ باولی و سندش بلفظ پر نوچ کر اڑانا تاکہ شکاری جانور اسکو

جلد شکار کر سکے اور شکار کا عادی ہو۔ درون آن ہند صاحب برہان فرماید صاحب آصفیہ نے (باولی دینا) پر فرمایا کہ بروزن کا بین سید کو چکی کہ زنان پنبہ نیچے بہتری دینا بھڑکی دینا شکاری کہ خواہند برسند دران ہند و لقبول پرند پر کسی دوسرے پرند کو چھوڑ کر تیز اور جامع سید کو چکی کہ دران پنبہ گذارند۔ ولیر کرنا جرت دینا۔

پاوی بقول ناصر کی بدیل لفظ باو نوشتہ ہند خان آرزو در سراج فرماید کہ سید نام طائفہ از الوار فارس است کہ درجا کوچک کہ زنان پنبہ و ریمان دران ہند ولایت کوہ لیلونہ نشستہ اند و محل سکونت و فرماید کہ تخصیص رشیدی بر ریمان تنہا آنہار را باشت بروزن چاشت نامند و خطاست مؤلف عرض کند کہ تعریف چٹا عرض کند کہ وجہ تسمیہ خبرین نباشد کہ بزیا جامع بہتر از ہمہ و تخصیص خان آرزو باز یابی نسبت در آخر (باو کہ گذشت) این خطاست و ریمان را از باوین پیچ تعلق طائفہ را منسوب بدان کردہ اند کہ از شلش نیست بلکہ آن مخصوص است برای پنبہ و باشد و اللہ اعلم (ارو) باوی ایک چون رشتہ تیار شود و افراد باوین نمی گذارند قوم یا گروہ کا نام ہے جو فارس کے ہندوستان سے پن یونٹ۔

باوین بقول جہانگیری باو او کسور ویا است یعنی منسوب بہ یاف کہ بمعنی افسار معروف سید کو چکی کہ پنبہ را کہ می رشتہ با جلا ہنگان گذشت قابل شدہ و او

چنانکه فرج و ورنج و معنی لفظی این منسوب بر چرخ می ریند ورشته سازند (ار و و)
به افزار جلاهاگان و کنایه از سبد کوچک که ده چپوئی سی توگری جس مین جلاست روئی
پنبه دران گذارند و کم کم ازو گرفته یا روئی کی یونیان رکشته مین میوئت.

یا هـ بقول ضمیمه برهان شهوت را گویند که آب پشت و کمر است صاحب مؤید شمس
هم این را بذیل لغات فارسی جاداده صاحب انند فرماید که لغت عرب است یعنی
جماع و نکاح و شهوت پشت و شهوت افرائی و صاحب منتخب که محقق لغات عرب
است بر جماع فانی مؤلف عرض کند که بحرین نیست که محققین بالافت عرب را
بفارسی جاداده اند تاسامح شان بیش نیست و فارسیان استعمالش کرده اند (ار و و)
یا هـ بقول آصفیه عربی - اسم مؤت شهوت - عربی -

یا هـ بقول ضمیمه برهان نوعی از طعام است که عربان باجه گویند و صاحبان مؤید
و انند و هفت این را بذیل لغات فارسی جاداده فرمایند که پاچه نیز گویند (به باجهیم
فارسی) و صاحب شمس هم این را لغت فارسی داند مؤلف عرض کند که اصل
این (پا آهار) است به بای فارسی یعنی خورشی که از پای سازند یا بمعنی حقیقی اوست
و آهار بمعنی خورش گذشت بای فارسی یعنی بدل شد چنانکه تپ و تپ و آسپ و آسپ
والف مدوده سوم و رای مهله کثرت استعمال حذف شده با آها باقی ماند و طعمی
خاص را بدین اسم موسوم کردند که پاچه نام دارد و پاچه خورشی است که از پای
و کله گویند می پزند که بجای خودش می آید (گذافی الانند) و (پاچه) به موخده و جیم

عربی معرب پانچہ باشد و بس (ارو) ہناری بقول آصفیہ اسم مؤنث۔ ایک قسم کا شور بے دار سالن جو رات بھر کتا ہے اور صبح کو خمیری روٹی کے ساتھ اکثر کھایا جاتا ہے مؤلف عرض کرتا ہے کہ دکن میں ہناری اُس سالن کا نام ہے جو سری اور پائیون کو رات بھر کلا کر پکاتے ہیں اور ناشتہ صبح میں روٹی کے ساتھ کھاتے ہیں۔ دکن کا استعمال پانچہ کا ترجمہ ہے۔

<p>بابار اصطلاح بقول سروری بحوالہ در سراج گوید کہ از ذات کلمہ چنان متغی و نسخہ میرزا بوزن ناہار پہلوی باشد کہ می شود کہ بمعنی ظرف خوراک و مرکب است در قزوین رامندی گویند و بقول جہانگیر از با و آہار و لیکن در فرہنگہا بمعنی مطلق و برہان و جامع را طرف و آوند را مانند ظرف نوشتہ و نسبت بمعنی دوم فرماید کہ نوعی (۲) روش گویندگی باشد کہ آن را پہلو کہ از لغات کہ آنرا بفرس جاتہ و رومہ و رامندی نیز خوانند صاحبان رشیدی و ایوم در قزوین و صفایان را وندی و آہار نامہ می پذیر معنی دوم نسبت بمعنی اول فرما خوانند (کذا فی القوسی) مؤلف عرض کند کہ ظرف با طعام باشد نہ ظرف مطلق چہ کہ محقق حقیقت جو یعنی خان آرزو بر نقل بابا رخصت بابا ر است مرکب از بابا یعنی اقوال اکتفا کرد و تحقیق خود را بر خلاف مع و آہار بمعنی خوراک و بمعنی ترکیبی آن با عادت گذاشت ما عرض میکنیم کہ معنی اول خوراک چنانکہ در لغت آہار گذشت۔ مطلق است اما مخصوص ظرف طعام نہ ظرف صاحب مؤید بمعنی اول قانع خان آرزو با طعام چنانکہ خیال سطحی رشیدی است</p>	<p>بابار اصطلاح بقول سروری بحوالہ در سراج گوید کہ از ذات کلمہ چنان متغی و نسخہ میرزا بوزن ناہار پہلوی باشد کہ می شود کہ بمعنی ظرف خوراک و مرکب است در قزوین رامندی گویند و بقول جہانگیر از با و آہار و لیکن در فرہنگہا بمعنی مطلق و برہان و جامع را طرف و آوند را مانند ظرف نوشتہ و نسبت بمعنی دوم فرماید کہ نوعی (۲) روش گویندگی باشد کہ آن را پہلو کہ از لغات کہ آنرا بفرس جاتہ و رومہ و رامندی نیز خوانند صاحبان رشیدی و ایوم در قزوین و صفایان را وندی و آہار نامہ می پذیر معنی دوم نسبت بمعنی اول فرما خوانند (کذا فی القوسی) مؤلف عرض کند کہ ظرف با طعام باشد نہ ظرف مطلق چہ کہ محقق حقیقت جو یعنی خان آرزو بر نقل بابا رخصت بابا ر است مرکب از بابا یعنی اقوال اکتفا کرد و تحقیق خود را بر خلاف مع و آہار بمعنی خوراک و بمعنی ترکیبی آن با عادت گذاشت ما عرض میکنیم کہ معنی اول خوراک چنانکہ در لغت آہار گذشت۔ مطلق است اما مخصوص ظرف طعام نہ ظرف صاحب مؤید بمعنی اول قانع خان آرزو با طعام چنانکہ خیال سطحی رشیدی است</p>
---	---

ماخذ این همانست که رشیدی ذکرش کرد و لیکن پس معنی لفظی این مرکب - توالی دارنده
استعاش برای مطلق ظرف طعام است و کنایه از لہجہ زبان پہلوی و راوندی
خواہ خالی باشد یا پر از طعام آنگاه کہ مطلق کہ ہر لفظ را کشیدہ گویند نہ نوعی از لغات کہ
ظرف نوشتہ اند و مخصوص بظرف طعام خان آرزو ذکرش کردہ و حیف است از
نگردہ اند پی حقیقت وضع لغت نبرہ اگر جامہ و آرمہ بجای خودش بدین معنی ذکر کردہ
نسبت معنی دوم عرض می شود کہ در ان (اردو) (۱) ظرف غذا کھانے کا برتن - مگر
ہم کلمہ بامفید معنی فاعلی است و ہا (۲) زبان پہلوی و راوندی کا لہجہ جو ہر لفظ
بقول برہان معنی توالی و پی در پی آمدہ کو کہنیک کہتے ہیں - مذکر -

بابہت بقول برہان و بہت بروزن آفت سنگی باشد سفید برنگ قریشا قصبی
و چون نظرم دم بران افتد بی اختیار بخندہ در آیند و منبع آن دریاست و آنرا
بعرابی حجر الضحک خوانند صاحب جامع ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ بہت
بہ قول محیط محیط در عربی زبان سنگی را گویند کہ سفید و براق کہ بفارسی آنرا بابہت
گویند و نیز در عربی حجر الضحک مشہور (الخ) بخمال ما بابہت مفسر است کہ فارسی
در لب و لہجہ خود (بہت) را کہ کشش بای موجدہ گویند و ہمین کشش آواز را بابہار نام
است کہ بہ معنی دوم لغت گذشتہ گذشت دیگر بیچ (اردو) حجر الضحک - مذکر -
ایک سفید اور چمکیلے پتھر کا نام ہے جسکو دیکھنے والا بہ اختیار بخندتا ہے -

بابدہ اصطلاح - بقول اندر جوالہ فرنگ فرنگ بفتح ہا و وال ایچ لغت فارسی بہت

<p>بمعنی راست و درست۔ دیگر محققین فارسی (۳) یا ہر دو وزیر اور ذکر این ہر سہ کردہ</p>	<p>زبان ازین ساکت مؤلف عرض کند گوید کہ (۱) ترجمہ ہفتمین است و (۲) کہ ہدی لغت عربیست بقول منتخب ہفت ترجمہ ہفتمین و (۳) ترجمہ یکمیتین</p>
<p>بمعنی سیرت و سیرت نیکو داشتن عجیب کہ دو حرف نخستین و دومین را مضموم</p>	<p>نیست کہ فارسیان تختانی آخر را بہ ہای ہفت و مفتوح و مکسور بخوانند مؤلف عرض</p>
<p>بدل کرد چنانکہ بدرستی و بدرہ و کلمہ کند کہ کلمہ با درین ہر سہ مرکب بمعنی</p>	<p>با بمعنی ہفتم اوست کہ افادت معنی است و بس (اردو) (۱) ہفتمین</p>
<p>فاعلی کند پس معنی لفظی این سیرت نیکو و ایک لفظ کے حرف اول و دوم کے منہ</p>	<p>کونایہ از راست و درست ہستی حال کے ساتھ (۲) ہفتمین۔ ایک لفظ کے حرف</p>
<p>طالب سند استعمال باشیم کہ صاحبان اول و دوم کے فتح کے ساتھ (۳) ہفتمین</p>	<p>اند و فرسنگ فرنگ از اہل زبان۔ ایک لفظ کے حرف اول و دوم کے</p>
<p>نبودہ اند کہ مجرد قول شان قابل تسلیم ہا کہ سہ کے ساتھ۔</p>	<p>معاصرین عجم بزبان ندارند (اردو) یا ہر کہ شد و کمر المقولہ بقول مؤید بحوالہ</p>
<p>راست۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ سید</p>	<p>قنیہ یعنی باہر کہ مقابل شود و مقابلہ کند۔</p>
<p>صاحبان ہفت و اند ہم ذکر این کردہ اند</p>	<p>درست۔ صحیح۔</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ مرکب ہفتمین بمعنی مقابلہ</p>	<p>(۱) یا ہر دو پیش استعمال صاحب</p>
<p>کردن بجای خودش می آید کہ التعلاتی</p>	<p>(۲) یا ہر دو زبر فرسنگ فدائی</p>

بہر محققین بالابیش نیست کہ این را بصورت مؤلف عرض کند کہ فارسیان چون ترقی
مقولہ نوشتہ اند مقابل (ارو) و کیو کہ کتب کسی را روز افزون بیند برای او استعمال
یعنی مقابلہ کرنا۔ (الف) کنند و چون کسی را سپاری مبتدای

یا بہر کہ خواہی استعمال۔ صاحب اندام مصیبت بیند بجای او مثل (ب) نرشد

را مرادف (بہر کہ خواہ) نوشتہ حوالہ بہار و ہر اصل (الف) آنست کہ بہر کہ طالع رہت

و بہر (بہر کہ خواہ) از ملا وحشی سندی آورہ آید و ولت از چپ و راست آید (ارو)

کہ بمعنی (یا بہر کہ خواہی) می آید مؤلف عرض صاحب محبوب الامثال نے (الف) کے مقابلہ

کے کہ ضرورت نہ داشت کہ (یا بہر کہ خواہی) لکھا ہے کہ: خدا دیتا ہے تو چھپر بھاڑ کے

را درخت جاوہیم کہ بمعنی لفظی و حقیقی است دیتا ہے: خدا دیتا ہے تو نہیں پوچھتا کو

مجاورہ و اصطلاحی خاص نیست (ارو) ہے: دکن میں اس موقع پر کہتے ہیں:۔

تو جس کے ساتھ چاہے۔ جسکی بن آتی ہے اُس کے پاس دولت سے

(الف) یا بہر کہ راست آید مثل۔ صاحب جاتی ہے: صاحب محاورات ہند

از چپ و راست آید خربہ و امثال نے لکھا ہے: جب آوے برسن کا چاو

(ب) یا بہر کہ مصیبت آید فارسی و محبوب پچھو گئے نہ پڑ و اباو: یعنی جب خدای تعالیٰ

از چپ و راست آید الامثال ذکر یہ سنا ہے تو پچھو اکی پڑ و انہ پڑ و اکی:۔

(الف) کردہ اند و صاحب محبوب الامثال عام معنوں میں یہ بھی قریب قریب (الف)

ذکر (ب) کردہ از معنی و محل استعمال سا کا ترجمہ ہے لیکن دکن کی کہاوت سب سے

بہتر ہے۔ (ب) کی نسبت وکن کی کہاوت
 ہے کہ ۱۔ مصیبت ایک طرف سے نہیں آتی کہ در عجم ذریعہ تعذیب است پس مقرر
 ۲۔ یعنی جب برائی کا وقت آتا ہے تو ہر طرف سے مصدراں ہکین کہ می آید مخفی میا
 سے مصیبت آتی ہے۔ نیز وکن میں کہتے ہیں کہ پہلے لغت بہ بای فارسی ہم بہ معین معنی
 ۳۔ برائی کا وقت خدا نہ لاسے جو مصیبت پر می آید آئندہ آئیم مرکب می وائیم کہ لفظ پارا
 مصیبت آئے۔ ۴۔ پاکت عربی مرکب کردہ اندو معنی لفظی آن
 باہک | بقول جہانگیری و برہان و ناصری
 و سراج باہای مفتوح کاف زدہ شکجہ (ار و و) شکجہ بقول آصفیہ۔ فارسی۔
 را گویند صاحب کثر کہ محقق ترکی زبان اسم مذکر مجرمون کو سخت سزا دینے کی
 است فرماید کہ لغت فارسی است و در ایک کمال کا نام جس میں انکی ٹانگیں کس دیجاتی
 ترکی بمعنی عقاب و عذاب مستعمل مؤلف میں عذاب سخت تعذیب۔ و کھ کے
 عرض کند کہ پکت در عربی کاف شدو معنی معنوں میں بھی مستعمل ہے۔
 سائیدن و لاغر کردن و بیابی نیزہ زدن | بقول برہان و ہفت پرورن
 آمدہ فارسیان ترکیب خود کلمہ پاکہ معنی واکشیدن یعنی شکجہ کردن و بقول جہانگیری
 ہفتہم او و مفید معنی فاعلی است مرکب است کہ غیر ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیثا
 کردہ کاف شد و را سا کرن کردو معنی صاحب ہوار و فرماید کہ حاصل بالصدر ش
 لفظی این سائندہ و لاغر کنندہ و مجازاً بمعنی باہک و مضارعش باہک مؤلف عرض کند

که با صول مانصدا صلی است که از اسم جا	با بهمان صاحب سروری بر بهمان قضا
مفترس وضع شده واسم مصدر و حاصل	که مراد ف فلان است که شخص مجهول باشد
بالمصدرش با بهک است که گذشت (ارو)	و گوید که در فرنگ با صافه الف با بهمان
شکجه بین کینچیا - بقول آصفیه - کولھومین	هم آورده (علی حسن باخرزی) چه نیم
پیدیا - عذاب سخت دینا - آپ ہی نے	چرا کہ کند روی ساقی پانہ گوشم بزد و
(شکجه کریم) پر فرمایا ہے دیکھ دینا تکلیف دینا	حدیث نہانی پانہ مطرب سرو آرزو ہم
با ہم بقول ضمیمہ برہان (۱) بمعنی یکدیگر	خواہم پانگویم فلانی تو یا با بهمانی پان صاحبان
و بقول مؤید و ہفت کیجا و (۲) با غم و ہم	جہانگیری و برہان و رشیدی و جامع ہم ذکر
مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول مختف	این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ کلمہ با
(با بہرگیہ) یعنی با یکدیگر بالاتفاق و فیما بین	و ریخار آمد است و پس (ارو) فلان
چنانکہ ے من و با ہم رفتیم و میراث پدری	بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر شخص قرشی
را با ہم تقسیم کردیم ے و بمعنی دوم ملجا معنی	امکا ڈھمکا - عمر - زید - بکر - خالد - ولید
لفظی آن ہم و غم دارندہ اگرچہ موافق قیاس	لغو - جگر - حامد محمود -
است ولیکن طالب سند استعمال با شیم	با ہم با بہن کشیدن مصدر اصطلاحی
(ارو) (۱) با ہم - بقول آصفیہ - مل جلک	بقول ضمیمہ برہان و بحر کنایہ از بند و بشیر
آپسہن - میل ملاپ سے - ایک دوسرے	کردن باشد مؤلف عرض کند کہ (با بہن
کے ساتھ - بالاتفاق فیما بین (۲) غمگین -	کشیدن) بہ ہمین معنی گذشت پس معنی با ہم

کجا رفت ننیدانیم که محققین با نام و نشان چرا
بر بعضی حقیقی غور می کنند و خلاف قیاس می
به تحقیق با کنایه از بند و زنجیر کردن دو
کس با یکدیگر است (ارو) (ارو) این دو
کو زنجیر من جگر نام -
بر یکدیگر افتاد و ن است (ظهوری ۵)
عجب کز غمگشان با هم در افتند و مگر با هم
برای غم در افتند و دل دارم که خوبان
بر سر او بگذرند تقسیم دل با هم در افتند و
(ارو) (ارو) یک دوسرے پر گزنا -

(الف)	یا هم شیر و شکر بودن	مصادر
(ب)	یا هم شیر و شکر شدن	اصطلاحی

عرض کند که ماخذ صاحب بول چال ندان
معاصرین عجب است و یافتن معنی تاب
و اوان گذشت و باقیه اسم مفعول است
و (ماضی مطلق بزیاوت پای پوز) نیل
چیزی که باهم تاب داده شده است
(الف) بقول برهان و هفت و بحر کنایه از
غایت محبت و نهایت آمیزش و دوستی
باشد میان دو کس صاحبان (جهانگیری
در ضمیمه) و رشیدی و شمس ذکر (ب)
کرده اند معنی (الف) و سندی که از کلام

آنرا معاصین عجم (با هم بافته) گویند و ظهوری پیش کرده اند از آن (شیر و شکر)

نیز بمعنی (بابهم بافت) مستعمل است بمعنی موافقت و یک رنگی پدید است (ه)
چنانکه: زید و تار ریشم را بابهم بافت و شکایت نیتیم از سخت شور و زهر او
که (ار دو) بابهم بنا بود بابهم بافت - با کام شیر و شکر است و مؤلف عرض کند
بابهم در افتادن مصدر اصطلاحی - که (شیر و شکر) بمعنی اختلاط و محبت بجای

خودش می آید و این هر دو مصادر مرکبه غلط قیاس نیست ولیکن سند پیش کرده صاحب مانده س ما تھا لڑانا۔	خودش می آید و این هر دو مصادر مرکبه غلط قیاس نیست ولیکن سند پیش کرده صاحب مانده س ما تھا لڑانا۔
چهارگیری برای (شیر و شکر) است تبرا (الف) یا همزه بازی یکبار هم بازی اتول این مصادر و این هر دو از همان اصطلاح	چهارگیری برای (شیر و شکر) است تبرا (الف) یا همزه بازی یکبار هم بازی اتول این مصادر و این هر دو از همان اصطلاح
شیر و شکر مرکب شده است و بس۔ خزینه ذکر (الف و ب) کرده و صاحب (ار دو) شیر و شکر مونا۔ بقول آصفیه اشال فارسی بر (ب) قانع و هر دو از	شیر و شکر مرکب شده است و بس۔ خزینه ذکر (الف و ب) کرده و صاحب (ار دو) شیر و شکر مونا۔ بقول آصفیه اشال فارسی بر (ب) قانع و هر دو از
کحل مل جانا۔ (سوز) دختر زانو معنی و محل استعمال ساکت مؤلف عرض نذر بگوئی؟ سوز مل شیر و شکر بگوئی کند که (الف) مقوله سوقیان عجم است چون	کحل مل جانا۔ (سوز) دختر زانو معنی و محل استعمال ساکت مؤلف عرض نذر بگوئی؟ سوز مل شیر و شکر بگوئی کند که (الف) مقوله سوقیان عجم است چون
با هم کله زدن مصدر اصطلاحی بقول کسی را بنده حید بازی و فریب و دغا کین صاحب رهنما بجوایه سفر نامه ناصرالدین شاه استعمال (الف) کند مقصود آنست که تو با هم	با هم کله زدن مصدر اصطلاحی بقول کسی را بنده حید بازی و فریب و دغا کین صاحب رهنما بجوایه سفر نامه ناصرالدین شاه استعمال (الف) کند مقصود آنست که تو با هم
قاچار با یکدیگر مناطحه یعنی جنگ بر و کله حید بازی و فریب و دغا می کنی و با یکدیگر گردن مؤلف عرض کند که فارسیان هم یعنی بازی تو بیامنی سزد الا یکبار و اما از	قاچار با یکدیگر مناطحه یعنی جنگ بر و کله حید بازی و فریب و دغا می کنی و با یکدیگر گردن مؤلف عرض کند که فارسیان هم یعنی بازی تو بیامنی سزد الا یکبار و اما از
مجرد (سر کله زدن) هم گویند که ذاتی النفا بازی تو خیر داریم و فارسیان استعمال (ب) و کله بقول برهان معنی سر هم آمده مطلقاً برای تشکیر آن می کنند یعنی به مخاطب تشکیر	مجرد (سر کله زدن) هم گویند که ذاتی النفا بازی تو خیر داریم و فارسیان استعمال (ب) و کله بقول برهان معنی سر هم آمده مطلقاً برای تشکیر آن می کنند یعنی به مخاطب تشکیر
اعم از سر انسان و حیوان و فرق سر را می گویند که با هم تشکیر می کنی و کلاه خود را تیر گرفته اند (الخ) پس معنی لفظی این هم کج می داری (چنانکه عادت تشکیر آنست)	اعم از سر انسان و حیوان و فرق سر را می گویند که با هم تشکیر می کنی و کلاه خود را تیر گرفته اند (الخ) پس معنی لفظی این هم کج می داری (چنانکه عادت تشکیر آنست)
سوافق قیاس است (ار دو) لک لڑانا ولیکن عجب است که با ما هم مقصود آنست	سوافق قیاس است (ار دو) لک لڑانا ولیکن عجب است که با ما هم مقصود آنست

کہ درجہ مابرترازت و تراختیر میدانیم فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض
 کجگاہی تو برای دیگران باشد و پیش ما کند کہ خلاف قیاس نیست اما مشتاقی سندر
 بیج (اردو) (الف) دکن میں بازاری استعمال بیاشیم و (۲) معاصرین عجم کسی را
 لوگ کہتے ہیں، اکی مکاری اور چالیازی ہم گویند کہ دائما گوشہ نشین است و چون
 ہمارے لوگ سے ہے (ب) کی نسبت کہ مردم باو جمع شود شریک حال نشان
 کی کہوت ہے، خدا کی قدرت است و آپ ہم می شود و چون تنہا باشد باز باشند حال
 ہم سے بھی اگرنے لگے، یعنی غور کرنے لگے خودش انہماک دارد (اردو) باہمہ و
 باہمہ کہ صاحب اندجوا کہ فرسنگ و بے ہمہ۔ انھیں دو معنوں میں اردو میں کہیں سکتے
 گوید کہ معنی باوجود کہ مؤلف عرض کند کہ باہو لبقول سروری و جہانگیری بضم ہا
 دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این (۱) چوب دستی کہ شتر بانان بدست گیرند
 نکر و معاصرین عجم بر زبان ندارند طاب (حکیم سوزنی ۵) ہر کہ از پشت دلش با
 سند استعمال بیاشیم (اردو) باوجود کہ ولای تو کنند ہر زخم باہو خورد از حادثہ
 باوصفیکہ جیسے باوجودیکہ آپ ہمہ چرخ بلند ہا (استاد فرخی ۵) من چون
 ہو پھر ایسی بات کہتے ہو
 چنان دیدم جستم ز جہای خواب ہا باہو
 باہمہ ولی ہمہ استعمال صاحبان بدست کردہ باشند شدم فراز ہا و لبقول
 سجا الہ منظر العجائب گوید کہ (۱) از صفات برہان مطلق چوب دست بزرگی صاحب
 حق سبحانہ تعالیٰ است۔ دیگر کسی از محققین رشیدی بذکر معنی بالا گوید کہ از اینجا است کہ

در جاماسب نامه تعبیر از حضرت موسی بسخ را و در میند گاو ان را مخفی مباد که برسم هند
 شیان با هو دار کرده یعنی صاحب عصا چه بر سر این چوب خار آهنی هم نصب کنند
 عصا- با هو ی درخت باشد مجازاً صاحب و جادو دارد که با را یعنی مفضلش گیریم که
 ناصری و جامع بر چوب دستی و عصا قانع- افاده معنی فاعل کند و هو بضم اول قبول
 (ناصری ۵) با هو چو شیان وادی امین و برهان کلمه ایست از برای آگاهیدن
 لشکرت که اردو ها کنی با هو و خان آرزو و خبردار کردن مستعمل پس چوبی را با هو نام
 در سراج گوید که معنی چوب دستی بجز است گردند که اشاره خبر داری بوسیله آن کنند
 و فرماید که تخصیص رشیدی بر چوب دستی یعنی استعمال آن چوب اشاره کند برای
 که شتر بانان بدست دارند بجهاب است تیز روی و جادو دارد که با هو را مبتدل بازو
 که از خصوصیت مقام ناشی باشد مؤلف گیریم معنی چارش که زای تپوز با های تپوز
 عرض کند که باه و باهسته بقول ساطع لغت بدل شود چنانکه اشاره این بر بازو کرده ایم
 سنگرت است معنی بازو (الخ) پس (ار دو) و مختصر سی لکتری چنانکه در ریمه
 فارسیان و اونسیت در آخرش زیاده چار پایون کو چلد چلنے کا اشاره کرتے ہیں
 گردند که معنی منسوب به بازو است و کنایه اور اُون کے پٹھے میں چوتے ہیں موث
 رفتند از چوبی که بوسیله آن چار پایان را (۲) با هو بقول سروری و جهانگیری و شیخی
 می رانند و برای تیز روی بدان اشاره و ناصری و جامع معنی بازو صاحب برهان
 بنامکه در عرب شتران را و در فارس خران صراحت کند که از آرشچ تا سر دوشن باشند

و تفتیح بالغ و حرافت است حتی کہ وہاں گہا صاحب جیٹ نے ناگر موہہ پر لکھا ہے کہ
 بکشايد و اخراج دم نماید و ریح با پرانگندہ موتھا کی ایک قسم اور موتھا پر سعد کا حوالہ
 کند و محرق خون است خواص بسیار دارد۔ ویسا ہے۔ صاحب فرنگ آصفیہ نے موتھا
 (الخ) صاحب پر ہاں ذکر مشکک کردہ برگیاہ پر فرمایا ہے۔ اسم نگر۔ ناگر موتھا۔ ایک
 خوشبو قانع و فرماید کہ اسم آن در عربی سعد قسم کی گھانس۔ جس میں سے خوشبو
 است مؤلف عرض کند کہ حیف است دار صبرین نکلتی ہیں عربی میں اسکو
 کہ ما ذکر (باسیون۔ ہتھانی چہارم) بکشايد سعد کہتے ہیں۔ صاحب ساطع نے بھی موتھا
 لکھ دیجیم با آنکہ بر (باسیون۔ ہتھانی چہارم) پر سعد کو فی لکھا ہے اور ناگر موتھا پر
 اشارہ آن کردہ ایم۔ ازینجا است کہ ملا فی بشکک زیر زمین۔

مافات درینجامی کنیم با جملہ باہون را بدینا با ہم بقول صاحب اندکوالہ فرنگ
 معنی غیر از صاحب شمس و دیگر کسی توشت فرنگ لغت فارسی است بمعنی (۱) و سیا
 و فارسی این مشکک است کہ بجای خود شور و (۲) رود باری کہ پایاب نباشد
 می آید۔ محققین فارسی زبان و مفردات و (۳) اسپ قوی و توانا صاحب کنز فرماید
 طب باہون را ترک کردہ اند و تحقیق نشد کہ لغت فارسی است و در ترکی زبان برآ
 کہ لغت کدام زبان است (اردو) بحر ویم مستعمل مؤلف عرض کند کہ در عربی
 ناگر موہہ۔ بقول جامع الادویہ سعد کو فی زبان بہ بمعنی زیادہ شدن آمدہ پس
 مشک زمین ایک جڑ ہے گول اور لانی یا پتہ اسم فاعل اوست بمعنی زیادہ شورو

<p>عجمی نیست که فارسیان این را مغزس کرده برای دریای شور استعمال کرده باشند که روز بروز زیاد شود از مجرای آب زمین (۳) جاندار گهوڑا زبردست گهوڑا بزرگتر و جزر و مدش هم تعلق دارد باین معنی یعنی با هیچ دلاور سپهر قضا نیست مثل دوم مجازش که دریای بزرگ را هم همین صاحبان خزینه و امثال فارسی و محبوب نام موسوم کردند و معنی سوم را هم مجاز گیریم ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض که اسپ قوی و توانا هم مثل موج دریا کند که فارسیان این مثل را در تحریف بر می خیزد و جادارد که اسم جامد فارسی مرگ استعمال کنند که چون قضا آید هیچ قدیم گیریم ولیکن محققین فارسی زبان این مانع رد نشود (اردو) بقول صاحب ساکت و معاصرین عجم بر زبان ندارند محبوب الامثال موت سات نالونین بھی نہیں چھوڑتی واللہ اعلم بحقیقۃ الحال (اردو) (۱) وکن من کہتے ہیں موت کبھی نہیں ملتی ہے</p>	<p>بای بقول سفرنگ بیای مؤخده بالفاء ویای تحتانی (۱) بمعنی باشنده مؤلف عرض کند که معنی حقیقی این (۲) هست و وجود و قیام و کائنات و همین است اسم مصدر باییدن و بودن که بجای خودش می آید و استعمال فارسیان قدیم بمعنی باشند از همین است بجز (اردو) (۱) رہنے والا قائم (۲) هست بقول آصف فارسی جس کا سنکرت است ہے اسم مؤنث ہےستی بود قیام وجود کائنات</p>
<p>پایا بقول سروری بمعنی در بایت صلا جہانگیری فرماید کہ مرادف بایست و بایستہ</p>	<p>پایا بقول سروری بمعنی در بایت صلا جہانگیری فرماید کہ مرادف بایست و بایستہ</p>

بمعنی ضروری و بقول برهان بمعنی در بایست
 و ضروری و آنچه در کار و محتاج الیه باشد
 صاحب رشیدی گوید که بمعنی بایسته و ضروری
 و برین قیاس است بایست و بایستن
 و بحواله سامانی فرماید که محقق بایان که
 اسم فاعل است از بایستن و بقول
 جامع چیز ضرور و ضروری - و بقول صاحب
 چیزی لازم و واجب و محتاج الیه و صاحب
 نوادر بذیل بایستن ذکر این کرده فرماید که می آید و بایا بزیادت (الف) در آخرش
 که بمعنی ضروری و ناگزیر و برین قیاس است افاده معنی فاعلی کند چنانکه از گوی - گویا و
 بایان و بایسته و بایست خان آرزو در از تجوی چو یازد که این قاعده فارسی بر الف
 سراج گوید که بوزن آیا بمعنی بایسته و بایست فاعل) گذشت - و بایان اسم حال است
 و فرماید که بعضی گفته اند که محقق بایان که که تعریفش بر (اسم حال) کرده ایم - پس
 اسم فاعل است از بایستن و در ثبوت سامانی و رشیدی و خان آرزو و سکندری
 که در بعضی جاها وزن اسم فاعل را حذف خورده اند که این را محقق بایان بحدف
 نمایند چون پیران و پیرا (حکیم سوننی) نون گرفته اند اگر چه حذف نون آخر هم خلاف
 زبهر تازه بودن و لهاسی خاص و عام قیاس نیست چنانکه ایشان و ایشان و این و

آمی ولیکن بوجود قاعده خاص ضرورت اند **بایان** اصل است و **بایا** مخففتش و **بایان** که مخففت گیریم پس معنی حقیقی این باشد و اسم فاعل است از **بایستن** مؤلف قائم و مجازاً بمعنی ضروری و محتاج الیه عرض کند که بای امر حاضر (باییدن) که می آید (ار دو) رهنه والا قائم ضروری و **بایان** اسم حالش بمعنی بایده و هیچ تعلق **بایام** بر آمدن مصدر اصطلاحی از **بایستن** نذار و صاحب موار و این بقول اندر بحواله فرنگ فرنگ با نجت بدر حاصل بالمصدر **بایستن** شمار و به تحقیق و روزگار خود جنگ کردن مؤلف ماد و مصدر است یکی **بایستن** و دیگری عرض کند که محققین صاحب زبان ازین **بایستن** و بقول صاحب موار در بذیل **بایستن** و معاصرین عجم بر زبان نذارند و معنی حقیقی چهار حاصل بالمصدرش (۱) **بایست** و این **بایست** مقصودنی کند طالب استدعا (۲) **بایسته** و (۳) **بایا** و (۴) **بایان** و هر می باشیم (ار دو) بقمیتی که ساقه جنگ چهار بمعنی ضروری و ناگزیر پس وجهی نیست **بایان** صاحب نوادر ذکر این بذیل که صوم و چهارم را با وصف وجود و مصدر مصدر **بایستن** کرده گوید که **بایا** بمعنی **بایستن** متعلق به **بایستن** کنیم تسامح محققین ضروری و ناگزیر است و برین قیاس ازین است که از مصدر **بایستن** بی خبر **بایان** و **بایسته** و **بایست** و می بای و **بایا** که بجایش می آید (ار دو) ضروری و ناگزیر که **بایا** بیون نمی بمعنی محال و ناممکن و **بایا** بقول صاحب منبیه برهان بمعنی شاید و رشیدی و خان آرزو بذیل **بایا** گویند باشد و صاحب مؤید بحواله شرفنامه نیز بان

و صاحب ہفت ہم ذکر این کرده و از طریق زبان **بای دادن** مصدر اصطلاحی بقول

محققین بالا ظاہر است کہ اسم جامد فارسی تحقیق الاصطلاحات بمعنی باختن (حکیم زبان دانستہ اند۔ بہ تحقیق مؤلف مضارع حاذق گیلانی ۵) لیلی ز عشوہ ہای تودل

بائیدن است کہ می آید بمعنی ضروری باشد بای دادہ پوشیرین ز جلو ہای تو خاطر نگارہ و ہست شود و (بود۔ بہ ضم موحده وقع و) **مؤلف** عرض کند کہ بای بمعنی است وجود

چنانکہ "باید کہ این کار کنی" یعنی لازم است و قیام و کائنات بجایش گذشت پس معنی ترا کہ این کار کنی و از ہمین معنی تحقیقی فارسی **حقیقی** این مصدر مرکب۔ وجود و قیام

بجای معنی لائق و سزاوار پیدا کردہ اند چنانکہ از دست دادن است و گنایہ از (باید و شاید) و شاید ہم مضارع شائین باختن (اردو) ہارنا۔

و شایان اسم حال اوست و شاید متاع نیکو از مثل۔ صاحبان

اسم مصدرش (بحث کامل این بجایش آید) **ہر دوکان** کہ باشد خرینہ و امثال

(سعدی شیرازی ۵) دوستان منع گفتند فارسی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف

کہ چرا دل بتو دادم و باید اول ز تو پرسید عرض کند کہ معاصرین عجم ہمین مثل را بغیر

چنین خوب چرائی؟ (اردو) چاہئے لازم **حقیف** (متاع نیک ہر دوکان کہ باشد)

ہے۔ صاحب آصفیہ نے (باید و شاید) میزبان دارند و این بجائی زنند کہ مقصود

پر فرمایا ہے کہ۔ فارسی۔ جیسا چاہئے جیسا از خوبی مال باشد کہ ہمیشہ مرکز خاطر خوبیا

است و خریدار را بیچ سروکار از دوکاندا لائق ہے۔

نیا شد که زید باشد یا بکر - بعضی خریداران فارسیان گویند بسیار آنرا مسلمان باشد	که پانز خریداری مال از دکان خاص نیا یا بر همین متاع نیک هر دکان که باشد
نظر بر خوبی مال اوست که شهرت گرفته (ار دو) دکن مین (متاع نیک هر	فارسیان همین مثل را در غیر دکان و خرید دکان که باشد مستعمل به نیز گفته اند
هم می زنند مثلاً مار شخصی در کار است چیز اچھی مویان سم مویان و ان سم	که مهندس کامل باشد ولیکن این قسم اسکا مطلب بجهه که جس دکان به چا
مهندس بدست نمی آید الا در بر همین خرید کرد و مگر مال اچھا رہے۔	

یا سیم بهار و کر این کرده از معنی ساکت و فرماید که طاهر نصیر آبادی در احوال میرزا
 ابوالحسن نواده میرزا ابوالمعانی نوشته که سیر ابوالمعانی در خدمت شاه الیاس
 قاضی کمال اعتبار داشت رقی با وعایت کرده بود که هر زمین با سیری که در آن
 ولایت باشد آبادان کند جهت خود چنانچه شصت و دو تومان از مال او بسوی
 مقرر بوده میخواست عرض کند که شد العجب محقق حاطب اللیل تمغه تعریف این
 با گذشت نقص تحقیق خود را بر و انداشت - بنید اند که لغت عربی زبان است
 و الا در تالیف خودش جانمید او و نجیال اینکه شاید لغت فارسیان است عبا
 طاهر نصیر آبادی را نقل کرده و تصفیه آن بنده ما هنا و حقیقت اینست که با تیره زبان
 عرب زمین خراب و نافرورع را گویند (کذا فی فقهی العربی) فارسیان بخد ف
 آخر استعجالش کرده اند (ار دو) بخیر یقول اصفیه - هندی - اسم نوشت و نه

جو مدت سے ہوئی جوئی نہ گئی ہو۔ افتادہ۔ غیر فروغہ۔ بلا تردد۔

<p>بالیست بقول سروری بکسری یا حطی معنی نیست کہ این حاصل بالمصدر راست معنی</p>	<p>(۱) حاجت و ضروری باشد (الوالمثل)</p>
<p>گفت من پاسخ تو باز دهم یا آنچه معنی حقیقی این محققین بالاجتبیات فی خبره اند</p>	<p>بالیست تست ساز دهم یا صاحبان جهان</p>
<p>و جامع این را مرادف یا یا گویند معنی ضرور مصدر بالیستن (ار و و) (۱) ضرورت</p>	<p>و ضروری صاحب برهان فرماید کہ بہ معنی مؤنث۔ لزوم۔ نکر۔ احتیاج۔ مؤنث۔</p>
<p>در بالیست و ضروری و محتاج الیه و معنی بالیستن بقول بکسری یا حطی ضرور</p>	<p>(۲) ضرور ہوا۔ لازم ہوا۔ درکار ہوا۔ چنانکہ می باید و می شاید ہم معمولست و مناسبت</p>
<p>رشدی بذیل یا یا فرماید کہ معنی بالیسته و شدن و لازم گردیدن و درکار شدن</p>	<p>ضروری و برین قیاس است بالیست و محتاج الیه شدن (کامل التصریف)</p>
<p>و بالیستن و بقول ناصری مرادف یا یا و مناسبت این (باید) و صراحت فرید</p>	<p>بمعنی چیزی لائق و واجب و محتاج الیه و کند کہ صیغہ مضارع و حال این مصدر</p>
<p>بقول صاحب موار و حاصل بالمصدر بقول منیم مشکم و یای خطاب و کلمات جمع</p>	<p>بالیستن مؤلف عرض کند کہ بالیستن حاضر و غائب بحذف و ال ضمیر واحد</p>
<p>می آید معنی ضرور شدن و لازم گردیدن غائب نمی کند و صیغہ اسم فاعل و امر</p>	<p>و درکار شدن و محتاج الیه شدن و شک و نہی نیز نیامده و بقول موار و ضروری</p>

و ناگزیر بودن و گوید که بایست و بایسته
 و بایا و بایان بمعنی ضروری و ناگزیر محال
 بالمصدرش صاحب نوا در در معنی مصدر
 بهر زبان موارد و گوید که بایا بمعنی ضروری
 و ناگزیر و برین قیاس بایان و بایسته و
 بایست و می بای و فرماید که نا بای نبود
 نفی بمعنی محال و ناممکن صاحب کثره تحقیق که اگر ماقبل آخر ماضی سین غیر منقطعه و صرف
 ترکی زبانست می فرماید که مصدر فارسی پیشینش الف بود آن سین در مضارع
 است و در ترکی بمعنی لزوم و اقصا متعل جانی به های مفتوح بدل گرد و چنانکه خواهد از
 و بقول فرنگ فرمائی که از معاصرین عجم خواست و جانی بیای مفتوح چنانکه آراید
 لازم و ضرور و واجب بودن است از آراست و بصورتی که حرف پیشینش
 و بس مؤلف عرض کند که این مصدر نیست غیر الف باشد در مضارع آن سین بیشتر
 یا حصول ما جعلی که اسم مصدر این بائس (بعد نقل فتحه بر حرف پیشین) حذف نموده
 لغت عرب است که بقول محققین لغات شود چنانکه باید از بایست و شاید از بایست
 عرب بمعنی حاجت مند و سخت اسم و تواند از توانست و داند از دانست و
 فاعل است از ماده بائس که بمعنی شجاعت زید از زیت و گردید از گریست (کذا
 و سختی و احتیاج و قوت آمده فارسیان بر فی تحقیق القوائین) مای گوئیم که متقنین بی خبر

از ماخذ مصادر و اسم مصدرش این بقولش غیر ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیا
 همه جگر کا و پیا در تالیف قواعد کرده اند (ار ۹۹) ضرور ہونا۔ لازم ہونا در کار ہونا
 مابین قاعدہ را در (بایستن) ضرور خیال **بایستن** بقول اند بخوانہ فرنگ فرنگ
 نمی کنیم و نسبت دیگر اشکلیہ بجای خودش یعنی ضروری و واجب العمل و بقول فرنگ
 بحث کنیم و بایا و بایان و می بای و نا بای فذائی ہر چیز کہ در کار و بگوئہ مایحتاج باشد
 ہمہ متعلق است بمصدر باییدن۔ بی خبری مؤلف عرض کند کہ خبرین نیست کہ بای
 محققین بالا از وجود مصدر باییدن اینا لیاقت در آخر مصدر بایستن زیادہ کرده اند
 را بحقیقت نبرد۔ خان آرزو تجاہل عارف کہ گذشت چنانکہ خوردنی و دیدنی و شنیدنی
 کند و ہا و ہم تحقیق این مصدر را ترک (ار ۱۰۰) اردو میں لفظ قابل کے ساتھ
 می کند و بر بایامی فرماید کہ محقق بایان استعمال ہوتا ہے جیسے "قابل دید" ہے
 و اسم فاعل است از بایستن و امی برو دیکھنے کے قابل ہے "ہونے کے قابل ہے"
 کہ در بایستن و باییدن فرقی نکرد۔ جدا اور بایستن کا ترجمہ۔ ضرورت کے مطابق
 بحر کہ این را کامل التصریف گوید تسامح۔ لائق کار اور ضروری بھی ہو سکتا ہے۔
 اوست و بلحاظ تعریفش کہ در دیباچہ ضروری بقول آصفیہ واجب۔ لازمی۔
 کتابش گذشت سالم التصریف باشد و **بایستن** بقول سروری آنچه محتاج الیہ و
 صراحت فرمیش کہ ہالا گذشت حالا مطلوب باشد۔ (ابن سینا) غرقہ بحر
 ہیچ ضرورت نذر و کہ در (سالم التصریف) غم شدم بغیرت ہا یک سفینہ کہ ہست

بایستہ کہ صاحبان جهانگیری و ناصری و کندی بایست ہستی و ناگزیر باش ہر آنستہ بود
 برہان این را مرادف بایا و بایست ^{تثبت} بود ہمیشہ ہست جاوید پای ناچار پای
 کہ بجایش گذشت (امیر خسرو) سائل بیگان مان بی آغاز و انجام الخ) و فرماید
 عزیز تر شدہ از آب تشنہ را پا خواہند نم کہ بایست بمعنی واجب و ہستی بمعنی وجود
 ز خواستہ بایستہ تر بسی و بقول جامع حیر پس معنی ترکیبی اش واجب الوجود شد و
 ضرور و ضروری مؤلف عرض کند کہ آن موجودی بود کہ خود وجود آنرا واجب
 بای معنوی بر آخر بایست زیادہ شدہ است و ضروری شمارد و این ترجمہ بدری زفا
 و بس - فارسیان استعمال این بمعنی لائق است و بہ نقل چارمین فقرہ (نامہ شت
 ہم کنند) (اردو) ضروری بوث لائق ساسان نخت) کتندہ است بایستہ ہستی
 بایستہ ہستی اصطلاح بقول برہان شایستہ ہستی رائے فرماید کہ بمعنی واجب الوجود
 و بحر و جامع کنایہ از واجب الوجود چنانکہ صانع و خالق ممکن الوجود و بحر الیقین ساسان
 شایستہ ہستی ہم واجب الوجود را گویند پنجم می فرماید کہ (بایستہ ہستی) بمعنی واجب الوجود
 صاحب ناصری کجا کہ دستاگیر گوید کہ این را و (شایستہ ہستی) بمعنی ممکن الوجود الخ) مؤلف
 ترجمہ واجب الوجود دانستن غلط صریح کہ عرض کند کہ در بایستن و شایستن فرق
 شایستہ ہستی ممکن الوجود است و آن را واجب و امکان پیدا شد و در معنی بیان
 شایستہ بود نیز گویند (استہی) صاحب نفیر کردہ محققین اول الذکر شبہی نیست الا
 نقل بست و ہستی فقرہ (نامہ شت جی اول) ایکنہ صاحب برہان در معنی شایستہ ہستی

غلط کرده و مبحث این بجایش کنیم و قل
صاحب ناصری را نسبت اصطلاح زیر
ببحث غلط دانیم (ارو) واجب الوجود
بقول آصفیه عربی جبکی ذات اپنی هستی (ارو) بایک نام ایک شخص گزراهی
یا وجودین غیر کی محتاج نهو جبکی ذات
اسکے وجود کی مقتضی ہو جیسے خدای تعالیٰ کی
بایک بقول برہان کبر ثالث و سکون
رابع و کاف نام مردی صاحبان چاکلی
و رشیدی و جامع و سراج و ناصری و سیدن حجه معنی قیام و وجود و دیگر محققین
اند و مؤید ذکر این کرده اند مؤلف فارسی زبان ازین ساکت مؤلف عرض
عرض کند کہ حیف است کہ صفات این کند کہ لغت شند و پانزد است و باش
مرد هیچ معلوم نشد و اگر مقصود محققین مجرب کہ معنی قدیم گذشت مخفف و ماخوذ از
انہار حکم است این قسم لغات واحد کہ ہمین لغت باشد و جادار و کہ این را
نیت باقی حال ترک این بر بیانش مزید علیہ (باے) گیریم کہ ہمین معنی گذشت
تفوق داشت اتباع شان کرده ایم کہ یا باے را مخفف این (ارو) قیام
این را گذشتیم خیال ما اینست کہ فارسیا وجود مذکر دیکھو یاے
بر آخر لغت عربی باس کہ معنی حاجت مند بایکان بقول سروری بکاف بروند

بادیان حافظ و خازن و فرماید که (آذر) فارسی اسم مذکر محافظ چو کیدار پاسبان
 بایگان که اسم ناحیه ایت مشهور سنتری - پهری دار -
 مرکب است از آذر و بایگان یعنی **بایک چشم دیدن** [اصطلاحی] - بقول بخرمروف از یک چشم دیدن تلف
 بیت النار و حافظ النار چه دران ناحیه آتشکده بسیار بود و بایگان بحرب
 بایگان است کنافی معجم البلدان بهمانجا که مشاهده به یک چشم و چشم دیگر را ندکرد
 برهان و جامع این را به کاف فارسی و لیکن معنی اصطلاحی در انحال پیدا می شود
 صاحب ناصری معنی همزمان سروری که این را مضاف کنیم بسوی دو کس یا همه
 و صراحت کاف نکر و خان آرزو در سر یعنی (بایک چشم دیدن دو کس را یا همه را)
 هم کاف فارسی ذکر این کرده ماخذ اے بنظر مساوات دیدن دو کس را یا همه را
 (آذر بایگان) گوید مؤلف عرض کند (تأثیر) مرا از فطرت خورشید تابان
 که با اے معنی وجود و قیام و باشندگی این پسند آمد چو که بایک چشم می پسند بزرگ
 خودش گذشت و گان بقول برهان با و خرد دنیا را به (فقره) ما همه موجودات
 کاف فارسی یعنی لائق و سزاوار پس معنی دنیا را بایک چشم می بینیم - (اردو)
 لفظی این سزاوار قیام و وجود و کنایه از و یکم از یک چشم دیدن -
 محافظ و خازن پس به کاف فارسی است **بایکدگر** استعمال - بقول اندجوا که فرنگ
 نه عربی (اردو) نگاهبان - بقول آصفیه فرنگ یعنی با یکدیگر و با یکدیگر و بهم مؤلف

عرض کند که معنی حقیقی است (ارو) **بایگیر** بقول صاحب صنیه برهان موجب
 را گویند دیگر کسی از محققین فارسی زبان
بایگیر گر بنحی دیگر **اصدا** اصطلاحی - ذکر این نکره و مؤلف عرض کند که بای
 بمعنی مستوی قرار دادن است (لمعنی) بمعنی قیام و وجود و بایش گذشت و اگر
 (ه) مهر و کین را در ازل بایگیر بنحی دیگر بقول برهان یعنی کننده و سازنده که
 باین تو چند است مهر من باین مقدار است **افاده** معنی فاعلی کند وقتی که با کلمه دیگر
 (ارو) **بایهم** تولنا - دو نون کو هم در ترکیب شود (الخ) پس بایگیر اسم فاعل
 کرنا - مساوی کرنا - ایک درجه من قرار دینا ترکیبی است بمعنی وجود و قیام دارنده
بایگان همان بایگان است که کاف و کنایه از موجب و سبب و باعث و وجه
 عربی گذشت و ماخذ این همه را بخاندکور (ارو) موجب - بقول آصفیه عربی
 (ارو) **دیکهو** بایگان - اسم مذکر سبب - باعث - وجه -

پانیدان اصطلاح - بقول اند و نیت بفتح ثانی و سکون نون و وال ابجد بالف
 کشیده و نون زده لغت فارسی است که میانخی را گویند مخفی بسا و که میانخی بمعنی قاصد
 است و پانیدان بقول صاحب کتبه بای فارسی لغت فارسی که در ترکیب معنی
 و منین مستعمل و بقول برهان میانخی کننده مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی
 است مرکب از پان و آن - بین لغت عربست بمعنی در میان فارسیان نریا و
 الف بعد موخده مفرشش کردند و بقا عده اسم فاعل ترکیبی مرکب کردند با فظ

و آن که امر حاضر و اشتقاق است پس معنی لغتی این در میان دانسته و مراد از انمین
فیما بین دانسته و کنایه از قاصد و پائیدان که به بای فارسی می آید مبدل است
که موقده به بای فارسی بدل شود چنانکه تب و تب (ارو و) و کیهو اسک -

باین ریش و فش اصل صاحبان دارد و عمامه بر سر و عمامه را فش در پس
خرنیتة الامثال و امثال فارسی ذکر این گذارد و مردمان او را در بادی النظر صاحب
کرده از معنی و محل استعمال ساکت - علم و نیک بخت دانند با سجد با (باین ریش
مؤلف عرض کند که این مثلی نیست و فش) و بخاوره فارسیان یعنی با این
بلکه معنی حقیقی است فارسیان چون کسی بزرگی) باشد و بس (ارو و) دکن
را که بصورت نیک بختی می نماید مرکب بین کپتین با این ریش و فش به افعال
فعل و میمی بنید بخت او گویند که سبحان الله اس کا مقصد یہ ہے کہ باوجود سے کہ
باین ریش و فش این کار می کنی و این چهره سے بزرگی کے آثار نمایان ہیں
مقولہ عجم است یعنی باوجودیکہ بصورت ایسے افعال کرتے ہو۔

آثار بزرگی داری و سیرت خلاف آن - یا یوشیستی اصطلاح بقول ضمیمه
محقق مباد که موقده اول معنی (باوجود) برهان ضروری العدم و بقول اند
است و فش بقول برهان آنچه از سر سجاوہ فرنگ فرنگ فانی نیستی پذیر
دستار بمقدار یک وجب بطریق علاقه مؤلف عرض کند که اصل این بایا
گذارند - حاصل اینست که کسی که ریش نیستی بود بایا نیستی ضروری گذشت

و نیستی بمعنی خودش که مقابل هستی باشد که اسم مصدر این بای لغت فارسی
 پس (بای نیستی) بمعنی حقیقی ضروری است و بجای خودش گذشت و معنی
 نیستی پذیرد درست باشد الف چارم بدل لفظی این بلحاظ معنی اسم مصدر (۲) هست
 شده و آو چنانکه تاغ و توغ (ارو) شدن و نبودن است و آنچه محققین بالا
 فانی بقول آصفیه عربی - فنا هونے والا این را مرادف بایستن گرفته اند مجاز باشد
 نیست و نابود هونے والا (ذوق ۵) و محتاج سند استعمال مخفی مباد که بای ابراهیم
 کیا جانین هم زمانه کو حادث ہے یا قیوم و نابای نیستی و باید مضارع این صفت
 یکچیز بایستی اینی که بین فانیون بین هم نوادر می آید و نابای را بدیل
 بایستن بقول استند بحواله فرنگ فرنگ مصدر بایستن آورده بی خبری
 بروزن سایدن (۱) بمعنی بایستن - اوست از مآخذ (سید حسن اشرفی ۵)
 صاحبان بحر و موارد و نوادر که محققین ای خوشایند تر از زیبائی چشم بدو
 مصادر فارسی زبانه اند این مصدر چنین می بانی (ارو) (۱) و یکم
 ساکت و با این را مصدر اصلی و نیم بایستن (۲) و یکم و بودن -

موحد و بالموحد

بیا بقول جهانگیر با قول مفتوح (۱) در خانه گویند و قبول برهان و ماضی و حال
 (۲) آشی را هم که از بن پزند خان آرزو در سراج بزرگ قول برهان گوید که
 بمعنی دوم ظاهر مرکب است از با و بن و نون بن را بنا بر تخفیف حذف کردند

(الخ) مؤلف عرض کند که ماخذ معنی دوم را درست بیان کرده که موافق قیاس است و با معنی آتش بجایش گذاشت و ماخذ معنی اول را برای ما گذاشت مخفی مباد که در خانه و سر را در عربی باب گویند و بیا مفرس است به قلب بعض چنانکه اسطرخ و اسطرخ و افرار و افرار و باتون و باتون (ار دو) (۱) در وازه گمرازد که مذکر (۲) آتش بن یعنی ده آتش جو قهوه کے سفوف سے بنائی جاتی ہے۔ مؤنث۔

بیاد پروان | مصدر اصطلاحی بر یا لفظ چاق اگر بقاف باشد ترکی خواهد بود و ضائع کردن است و کلمه بر زائد باشد که قاف در فارسی نیست و اگر بدل بود (توری ۵) بخاک در کندش هم زمانه موافق لپی عراقیان متاخر شکل است چون قارون و بیاد و در ویش هم زمانه زیرا که در قوافی قاف واقع گشته و آن چون قارن و (ار دو) بر باد کرنا۔ چوبی باشد سر کج بهیئت مخصوص (شغالی بقول آصفیه تباد کرنا ضائع کرنا۔ نیست ۵) قوامی ماسکات کو تپی نمود ترا و نا بود کرنا۔

بیاد چاق گرفتن | مصدر اصطلاحی عرض کند که بلحاظ تقسیم بیان کرده آتش آبان خان آرزو در چراغ هدایت گوید که زیر است که (بیاد چینی گرفتن) را قائم تقیم ضرب چاق گرفتن است و فرماید که این که از استعمال آن چیز حرکت هوا پیدا شود لفظ مخصوص چاق نیست بلکه (بیاد و شناسا) و مصداق خاص در تقسیم داخل باشد گرفتن) و (بیاد کره گرفتن) نیز آمده و مخفی مباد که چاق بقول خان آرزو در سر

بجوانه برهان گز آهنبین شش پره و ورین آه ناد و جهان را بباد و ادم از بس ادب
 زمان چوب دستی سرگرمه دار را گویند نقاب بران رو گذشتیم (صائب)
 و صاحب لغات ترکی گوید که عصای کلزله (۵) می و دوازده پر قشانی خرمین گل را بای
 سرانام است (انتهی) بای حال باد (۵) بس که گل را خا پریش عنزیلیان کرده (۵)
 و ریخا یعنی صدمه و آسیب است که معنی (انوری ۵) و ادم و جهان بباد
 پانزدهم گزشت (ار ۵) صدمه چاق عشقش (۵) را با بد و حبه برنگیرد (ار ۵)
 پنچا نا - بر باد کرنا و کچو بباد و بر دادن -

بیاد و اوان | مصدر اصطلاحی بقول بیاد و شنام گرفتن | مصدر اصطلاحی
 ضمیمه برهان و بحر و اندکنا به از نیست بقول بحر صدمه و شنام رسانیدن مؤلف
 و نابود کردن مؤلف عرض کند که مراد عرض کند که خان آرزو در چراغ نذیل
 از بر باد و ضائع کردن است (طهوی) (بیاد چاق گرفتن) ذکر این کرده و
 (۵) در و ام دیده گوش کرده و کرده نقطه باد و ریخا هم معنی پانزدهم است
 عقل و هوش (۵) طاقت بیاد و اوان معنی صدمه (ار ۵) گالیون سے چوٹ
 شکست (۵) آبرو و طلب کرنا گالیان وینا -

بیاد مده (۵) بعرق ریزی حیا سو گند - بیاد و رفتن | مصدر اصطلاحی بقول
 (۵) دل رانفتنی کرده طوفان (۵) بحر و اندکنا به و شدن مؤلف عرض
 ناموس غش بیاد و ایم (۵) طوفان (۵) کند که لازم بیاد و اوان است (طهوی)

<p>(۷) شکیب و صبر و دل و دین بباد رفت کہ تعریف بہ یکی ازین اصطلاحات اخلاک</p>	<p>(۷) شکیب و صبر و دل و دین بباد رفت کہ تعریف بہ یکی ازین اصطلاحات اخلاک</p>
<p>ہمہ پہچانکر و ہوا لیش منور تا چہ کند (صائب) بجایش گذشت و نفس را درین مصدر</p>	<p>ہمہ پہچانکر و ہوا لیش منور تا چہ کند (صائب) بجایش گذشت و نفس را درین مصدر</p>
<p>(۷) بباد رفت سر غنچہ نادہن و اگر دہد اصطلاحی بمعنی دشنام گرفتن محل غورست</p>	<p>(۷) بباد رفت سر غنچہ نادہن و اگر دہد اصطلاحی بمعنی دشنام گرفتن محل غورست</p>
<p>کہ خندہ ز تہ دل بدعا زوہ است (اردو) و بخیال ما کنایہ از شور و غوغا توان گرفت</p>	<p>کہ خندہ ز تہ دل بدعا زوہ است (اردو) و بخیال ما کنایہ از شور و غوغا توان گرفت</p>
<p>بر باد ہونا - بقول آصفیہ - تباہ ہونا - اجڑنا - ازین ادعای مادر بمعنی شعر نقصانی پیدا</p>	<p>بر باد ہونا - بقول آصفیہ - تباہ ہونا - اجڑنا - ازین ادعای مادر بمعنی شعر نقصانی پیدا</p>
<p>نہی شود و این مرادف (بہ باد دشنام گرفتن) اصلانیت بلکہ این مصدر کنایہ باشد</p>	<p>نہی شود و این مرادف (بہ باد دشنام گرفتن) اصلانیت بلکہ این مصدر کنایہ باشد</p>
<p>بباد کردن مصدر اصطلاحی - بقول بحر و اند مرادف بباد دادن (اردو) از مبتلای شور و غوغا کردن محققین بانام</p>	<p>بباد کردن مصدر اصطلاحی - بقول بحر و اند مرادف بباد دادن (اردو) از مبتلای شور و غوغا کردن محققین بانام</p>
<p>و نشان غور نکر وہ اند - قاتل (اردو) و یکو بباد دادن -</p>	<p>و نشان غور نکر وہ اند - قاتل (اردو) و یکو بباد دادن -</p>
<p>بباد و نفس گرفتن مصدر اصطلاحی و یکو بباد و دشنام گرفتن اور ہمارے مغلون</p>	<p>بباد و نفس گرفتن مصدر اصطلاحی و یکو بباد و دشنام گرفتن اور ہمارے مغلون</p>
<p>بقول وارستہ و بحر و اند مرادف بباد کے لحاظ سے شور و غوغا میں مبتلا کرنا آواز دشنام گرفتن یعنی صدرہ دشنام رسانا - و ہوم چانا -</p>	<p>بقول وارستہ و بحر و اند مرادف بباد کے لحاظ سے شور و غوغا میں مبتلا کرنا آواز دشنام گرفتن یعنی صدرہ دشنام رسانا - و ہوم چانا -</p>
<p>(شفیق اثر) گرفته است بباد و نفس بسیار آوردن استعمال - یعنی شتم کردن</p>	<p>(شفیق اثر) گرفته است بباد و نفس بسیار آوردن استعمال - یعنی شتم کردن</p>
<p>خلاق راہ فقیتہ شہر حق صائب تا بر اردو است بمعنی تحقیقی - (النوری) فتح باب</p>	<p>خلاق راہ فقیتہ شہر حق صائب تا بر اردو است بمعنی تحقیقی - (النوری) فتح باب</p>
<p>پوست ہ و فرماید کہ باد برین معنی مخصوص گفت بسیار آورد و قلب دی ماہ شاخ</p>	<p>پوست ہ و فرماید کہ باد برین معنی مخصوص گفت بسیار آورد و قلب دی ماہ شاخ</p>
<p>نفس و دشنام نیت پاگز و باد تیر و بستہ راہ (اردو) بار و کرنا - بار و کرنا</p>	<p>نفس و دشنام نیت پاگز و باد تیر و بستہ راہ (اردو) بار و کرنا - بار و کرنا</p>
<p>باد سیلی وغیرہم آمدہ مؤلف عرض کنیہا را آوردن مصدر اصطلاحی -</p>	<p>باد سیلی وغیرہم آمدہ مؤلف عرض کنیہا را آوردن مصدر اصطلاحی -</p>

<p>همان است که بر (آوردن بازار) گذشت (صائب ۵) عیب صاحب مہر ان چند بقول بحر ہو لعب کردن است مؤلف بیاز آری ہوا چند از ان گلبن پر گل عرض کند کہ موافق قیاس است و کنایہ باشد کف پر خا آری ہوا (ارو) دیکھو شتاق سزا استعمال باشیم (ارو) کھیل آوردن بازار۔ کو دین مشغول ہونا۔</p>	<p>بیاز اصطلاحی۔ بیاطن کسی گذاشتن اصطلاحی بقول بحر وانند فاش و رسوا شدن مؤلف عرض کند کہ این کنایہ باشد کہ ذکر چیزے (دل کار خود بد اسن پاک دعا گذشت و کسی را ثوبت بہ بازار رسیدن مراد از اغیار را بیاطن مہر و وفا گذشت ہوا شہرت کامل باشد اگر آن راز است فاش گوید کہ در استعمال فارسیان باطن بمعنی دعای می شود و اگر ذکر شکایت است رسوائی بد بچای خودوش گذشت پس ازین سزا مصداق است از ہمین نتیجہ معنی کنایہ پیدا شد خلاف (کسی بیاطن کسی گذاشتن) پیدا است ر قیاس نیست (مولانا سانی ۵) خواہی (ارو) کسی کو کسی کے بد و عاے ولی خبر از خانہ بیازار نیفتد کو از بیخبران گذشت اور کو سے کے حوالہ کرنا۔</p>
<p>درخانہ ماہاش ہوا از سندی پیش کردہ محققین بیالابرون اصطلاحی۔ بقول معنی افشا پیدا می شود نہ رسوائی۔ فتنائل بحر وانند معراج رساندن (عبدالرزاق (ارو) فاش ہونا۔ رسوا ہونا۔ قیاض ۵) رتبہ افتادگی را خوش بیالا</p>	<p>بیاز اصطلاحی۔ بیاطن کسی گذاشتن اصطلاحی بقول بحر وانند فاش و رسوا شدن مؤلف عرض کند کہ این کنایہ باشد کہ ذکر چیزے (دل کار خود بد اسن پاک دعا گذشت و کسی را ثوبت بہ بازار رسیدن مراد از اغیار را بیاطن مہر و وفا گذشت ہوا شہرت کامل باشد اگر آن راز است فاش گوید کہ در استعمال فارسیان باطن بمعنی دعای می شود و اگر ذکر شکایت است رسوائی بد بچای خودوش گذشت پس ازین سزا مصداق است از ہمین نتیجہ معنی کنایہ پیدا شد خلاف (کسی بیاطن کسی گذاشتن) پیدا است ر قیاس نیست (مولانا سانی ۵) خواہی (ارو) کسی کو کسی کے بد و عاے ولی خبر از خانہ بیازار نیفتد کو از بیخبران گذشت اور کو سے کے حوالہ کرنا۔</p>

برده ایم با سایه بر بالای خود می افکند و یار دیگری باشد و خصوصاً برای کسی می شود	ما مؤلف عرض کند که بلند کردن است که باغهای نهانی کسی کاری کند می گویند که
وبس (ار دو) معراج کو پهنیانا بلند کرنا خطای اوقیت که بیال دیگری پرواز می	بیال دیگری پرواز می کند مثل بیال (ار دو) دکن مین کتبه مین بهم خوب
دیگری پرواز کردن) کنایه باشد از کاری جانتے مین انگلی اڑان اپنے پروان پر مین	بزر و رعایت کسی کردن که می آید و بهار ہے یعنی در پرده کوئی اور شخص اسکو
همین مصدر را در ردیف بای فارسی پرواز	بیال دیگری کردن) نوشته و سندی که از کتبه مین که کسی اور کے برتے پر کو دتا ہے
میرزا طاهر وحید و راجا آورده بر لے	یعنی اور کے سہارے پر یہ کام کرتا ہے۔
(پرواز به بال دیگر باشند) است صاحب	(الف) بیال دیگری پرواز کردن و صاحب
خرتیه و امثال فارسی ذکر این کرده اند	(ب) بیال دیگری پرواز کردن اصطلاحاً
و صاحب محبوب الاشمال تختانی بر لفظ دیگر	(ج) بیال کسی پرواز کردن (الف)
می افزاید مؤلف عرض کند که این مثل	(د) بیال کسی پرواز کردن (ب)
است ما خود مشتق از مصدر بالا و پرواز	(ه) بیال کسی پرواز کردن بقول
معاصرین بای خطی بعد از نظر دیگری باشد	(و) بیال کسی رخص کردن بجز و
فارسیان استعمال این بحث کسی کند که کار رعایت و مدد کسی کاری کردن خان	
لغوت بازوی شود و کند و کارش با مد او آرد و در چراغ نسبت (الف) بذر معنی با	

گوید کہ جولان ورقص کردن نیز صاحب کو دنا۔ کسی کے ہاتھ پر کٹ پتلی بن کر ناچنا
 (شد ذکر) (ب) برون پای وحدت و ذکر یعنی خود وجود معطل رہنا اور دوسرے
 (ج۔ د۔ ہ۔ و) کردہ فرماید کہ بجاپت کسی کی مدد سے کام کرنا۔

بزرگی فروختن۔ صاحب بجاگیری بزرگ سیالین سر نہا دن | مصدر اصطلاحی
 (پ) گوید کہ کنایہ از کار بجاپت پیش کنایہ باشد از دراز کشیدن و خفتن و

برون و صاحب سروری (در طمحات) (س) برنی خیز و زشت و شراب بخت من
 بزرگ (ب) فرماید کہ بجاپت دیگری کاری پور کرد این ساعت سنگین سیالین سر
 کردن و صاحب بشیدی بزرگ (ب) گوید کہ نہا و (ار و و) تکیہ پر سر رکھنا ہونا۔

بجاپت کسی کا پیش برون۔ صاحب سیالین فراز آمدن | مصدر اصطلاحی
 برہان بھربان سروری مؤلف عرض قریب بتر آمدن و پریش احوال و عیادت

کنہ کہ طرز بیان سروری و برہان بہتر از کردن (انوری) (س) بعد لطیفہ سیالین
 دیگر محققین است و این کنایہ باشد از جو من فراز آمدن و مراد چو رکف خواب و شمار

معطل بودن کسی و اختیار دیگری بودن ویداسیر (ار و و) بترے کے پاس آنا
 (ظہوری) (س) رخسار و رخ تو مانا آن بچھونے کے پاس آنا خیریت پرسی کرنا۔

زلف کشد آری خوبی بیال آن می ترو سیام بر آمدن | استعمال بر آمدن برہان
 (ار و و) (الف تا و) کسی کی مدد سے جلوہ گر شدن برہان باشد (ظہوری
 کام کرنا۔ (و و) کسی کے پل پر اترنا (س) دوال کو سیام نہیں کو بیاتوری

صد بلند کنم چرخ را بایام بر آیم (ار دو) حد اعتدال را نگاه ندارد و حتی او این مثل
کو شے پر برآمد مونا۔ می زنند (ار دو) دکن میں کہتے ہیں۔

بایام بلند و ست بر مثل صاحبان شری لگا کر آسمان پر نہیں جاسکتے جو
آسمان نتوان سنا خرنیہ و اشال شخص اپنے حوصلہ اور حد سے بڑھ کر بلند

فارسی و گرائین کردہ از معنی و محل استعمال پروازی کرنا چاہتا ہو سکے لئے کہتے ہیں۔
ساکت۔ مؤلف عرض کند کہ معاصرین واہ جناب آپ تو شری لگا کر آسمان پر

عجم بر زبان دارند و بجای لفظ رسانید جانا چاہتے ہو چھت پر سے تارے پکڑنا
لفظ رساند استعمال کنند استعمال این چاہتے ہو نیز کہتے ہیں یہ تو جنون اور

بجای (اندازہ نگہ دار) می شود یعنی بلند خط ہے کیا تاڑ پر چڑھ کر آسمان پر جاؤ گے
پروازی حدی دارند نباید کہ پا از حد کیا اچک کر آسمان پر سوار ہو گے

اعتدال بیرون نہیں کسی کو در بلند پروازی اچک کر ستارے نہیں توڑ سکتے

یثیک بقول جہانگیری و برہان و رشیدی و جامع و ناصری با اول کسور بتانی

زودہ و تہای فوقانی مفتوح پارہ از خوشہ انگور و خرمابود کہ چند دانہ مانند خوشہ
کوچک یکی جمع آمدہ باشد و آنرا بزبان قزوینی آترغ گویند خان آرزو در سراج

بر ذکر قول رشیدی و برہان قانع صاحب برہان ہمین لغت را بہ ہمین معنی بایا
فارسی اول و دوم ہم آورده صاحب اند صراحت کند کہ لغت فارسی است

مؤلف عرض کند کہ اسم جامع گیریم یا مرکب از بونہ و کاف تصغیر بونہ بقول برہان

رستنی و درخت پر شاخ و برگ که بسیار بلند نشود پس پاره از خوشه انگور و خرمای
هم که شاخ های خور در تروار دلبسته را ماند و او بوحده بدل شد چنانکه آو آب و
های تونز ترکیب کافی تصفیه حذف شده کسره موحده اول نتیجیه و لجه فارسی
است و آنچه بهای فارسی آید بدلش که موحده به بای فارسی بدل شود چنانکه اسب
و اسب و جادار و که این را مرکب از ب و تک گیریم و تب با کسر بقول معامیر
زردشت در ژند و پاشند و اند را گویند حیف است که اهل لغت ازین سکت
و تک بقول برهان با کاف عربی یعنی اندک و قلیل و کم باشد پس معنی لفظی این وانه یا
قلیل و کنایه از پاره از خوشه انگور و خرمای (ار و و) انگور کچور که خوشه کا ایکه تیره

به کچر حشری رفتن | مصدر اصطلاحی | آصفیه کسی بات که مفر کو پنخیا حقیقت کو

بقول بحر غور کردن در تیره کاری صاحب پنخیا - انتها کو پنخیا - اصل مطلب دریاب
اندند که معنی بالا فرماید که گویند به بحر فکر اگر دنیا فشا کو پهی نشا -

رفقیم یا به بحر فلان کار رفقیم | مؤلف | بدآورون | مصدر اصطلاحی | آماده کردن بوی

عرض کند که خلاف قیاس نیست و در پنخیا و ناخوش کردن (انوری ه) گوئی بدبیارم که

بحر یعنی ته و عمق است بر سبیل مجاز و این بدبیارم من بومن زین سخن تنگ تو با که در کجائی

کنایه باشد (ار و و) ته کو پنخیا بقول (ار و و) برائی پرآماده کنه ناخوش کرنا -

سیر | بقول جهانگیری و برهان و رشیدی و ناصری و جامع با اول و ثانی مشق (ا) نام

جانور است صحرائی شبیه به گربه که دم ندارد و از پوستش پوستین سازند و آنرا ویر پنیر

نامند و خان آرزو در سراج ہم ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ ماین را سید
و بر دانیم کہ می آید و او بدل شد بہ موحده چنانکہ آو آب و و بر لغت عرب است
بقول منتخب الفتیین یعنی ششم شتر و ششم ناک شدن و صاحب غیاث بحوالہ صراح گوید کہ
و بر بالفتح جانور است شبیرہ بکرہ و صاحب اندیم گوید کہ بالفتح لغت عربی است اسم
جانور کی مانا بکرہ بکر خود تر از ان و آنرا الفارسی و نگ گویند و در ترکی شعور و صاحب
برہان برونگ فرماید کہ الفتیین همان جانور کہ بحرانی و بر گویندش (الخ) پس متحقق شد
کہ سیر بدین معنی مفسر است و خود خان آرزو و بر را بدین معنی لغت عرب تسلیم کرد
اما بہ بیان ماخذ سیر خیال خود را بسوی و بر نیروہ (ارو) سیرہ و نگ فارسی من
ایک صحرائی جانور کا نام ہے جو بلی سے مشابہ ہوتا ہے جسکو دم نہیں ہوتی اس کے پوست
سے پوستیں بناتے ہیں۔

(۲) سیرہ با اول و ثانی مفتوح بقول جہانگیری و برہان و رشیدی و ناصر و جہان
نانی باشد کہ در میان روغن بریان کنند صاحب مؤید این را بالفتح گوید مؤلف عرض
کند کہ بت بہ تشدید موحده دوم بقول اند لغت عرب است بمعنی روش و کودک
و فرہ جادار و کہ فارسیان بہ تحقیف مؤید ای نسبت در آخرش زیادہ کردہ باشند
چنانکہ انگشت و انگشت پس معنی لفظی این منسوب بکودک فرہ و کنایہ از نانی معروف
کہ بہ نسبت دیگر ناہا بسبب روغن و خمیر بالیدہ می باشد۔ یکی از معاصرین عجم
با ما گفت کہ وجہ تسمیہ این خیر نیست کہ فارسیان در میان کردہ سیر و از اطرافش

بانگشت خود نقش کنند کہ ہیئت مجموعش آرا مشایہ می کند بصورت شیر بر و شکل نان
 همچون صورت بیری نماید ما گوئیم کہ اگر همچنین است مجاز معنی سوم باشد و بصورت
 اول مفرس (ار و و) ببر فارسی مین ایک خیر وار روئی کا نام ہے جو گھی مین تلتے
 مین حبیب دکن کا پھلکہ اور اس پر نقش و نگار ایسا ہوتا ہے کہ اس روئی کا گردہ ببر
 کی صورت کے مشابہ ہوتا ہے۔ مؤنث۔

(۳۳) ببر بقول جہانگیری و برہان و رشیدی و جامع و مؤید با اول مفتوح و ثانی زو
 نام درندہ ایت معروف صاحب ناصری این را ہم بفتح اول و دوم آورده گویند
 کہ درندہ ایت قوی ہیکل از امثال شیر و فرماید کہ رسم کی را از انہا کشتہ ببر
 خود جامہ خنک دوختہ و آن را (بر بیان) گویند و در شاہنامہ بسیار مذکور و بقل
 منتخب بالفتح ببر لغت عرب است بمعنی درندہ معروف از قسم شیر و بوجہ آن
 اما صاحب سوار التبیان گوید کہ ببر بکون دوم مقرب است از (ببر فارسی) تحقیق
 کہ شیر نہ باشد و تحقیق لغات عرب ہمہ بانہا معاصرین عجم بر زبان دارند و صاحب
 رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار ذکر این کردہ گوید کہ شیری کہ موی دارد
 مؤلف عرض کند کہ بحد تحقیق بالغت فارسی است و در ہندوستان ببر بہر نسبت
 کہ طرف ہر دو گوش و اطراف سرش موی بلند باشد (ار و و) ببر بقول آصفیہ عربی
 اسم مذکر۔ ایک قسم کا بڑا شیر جو افریقہ کے بھون مین پایا جاتا ہے۔ بفتح ہر دو با غلط ہے
 (۳۴) ببر بقول جہانگیری و برہان و رشیدی و جامع و مؤید با اول مفتوح و ثانی زو

جینه جامه بود از پوست درنده که رستم از اینکام جنگ پوشیدی و صاحبان جهانگیری
و برهان بقول بعض گویند که پوست اکوان دیو بود و آنرا بر بیان نیز نامیده اند
(فردوسی) چو من بپوشتم بر وزن بر دیک سر خرخ و مه اندر آرم بگردی خان
در سراج نسبت معنی سوم و چهارم گوید که آنچه معلوم می شود هر دو یکی است و جامه مذکور
از پوست درنده مذکور بود و به تحریک و سکون دوم هر دو درست است چنانکه گریسته
و گریسته و ترش و ترش و فرایده جامه رستم را (بر بیان) و بهتر است نیز گویند مؤلف
عرض کند که محقق آخر الذکر که معنی سوم و چهارم را یکی می داند تسامح اوست اگر جامه
رستم از پوست ببر باشد و بجز آن جامه را بر نام کرده باشند از اینصورت هیچگاه
نتوانیم گفت که هر دو یکی است - قتال (ارو) ببر فارسیون نے اس پوستین
کو کہا ہے جو رستم نے اپنے لئے پوست ببر سے بنایا تھا - مذکر -

(۵) ببر بقول برهان و مؤید کبیر اول موش را گویند و بخری فاره خوانند مؤلف
عرض کند که حیف است که سزا استحال پیش نه شد تحقیق زبان دان و معاصرین غم
ازین ساکت اگر سزا استحال پیش شود و توانیم عرض کرد که اسم جامه فارسی زبان
باشد دیگر هیچ (ارو) چو با بقول آصفیه - اسم مذکر - موش - فار -

(۶) ببر بر وزن مکر بقول بهار نام دیوی که اکوان نیز گویندش و او را رستم در
حدود شام شته از پوست او زره ساخته و آن زره از خرق و خرق امین بود
و تیغ و تیر در و کار نمی کرد مؤلف عرض کند که دیگر تحقیق فارسی زبان ازین

ساکت اگر سند استعمال پیش نشود توانیم خیال کرد که لقب باشد نظر بر شجاعت و تنوع
 این دیو که استعاره آن را بر نام نهاده باشند مجاز معنی سوم (ارو) ایک دیو کا
 لقب بر ہے جس کا نام اکوان تھا جو رستم کے ہاتھ سے دوشام بن مارا گیا۔ مذکر
 (۷) پیر برون کر لقب بہار بجوالہ متاخرین معنی پہلوان مؤلف عرض کند کہ
 محققین زبان دان و معاصرین عجم ازین ساکت خلاف قیاس نیست کہ پیر استعاره
 بمعنی پہلوان گیریم (ارو) پہلوان لقب آصفیہ فارسی اسم مذکر سخت
 بدن کا آدمی توانا قوی جثہ دلاور دلیر بہادر۔

سیرالہ لقب برہان بضم اول برون بزغالہ ملغت شند و پازند و اہمیت
 کہ آنرا شجرہ رستم گویند و آن زراوند طویلست باروغن بر بدن مانند شیش
 را بکشد صاحب محیط فرماید کہ اسم زراوند طویل و بر زراوند طویل فرماید کہ بھنے
 گویند کہ نبات این را باقریقہ شجرہ رستم و بھجی اندلس شجرہ مصدر و ستمار
 و ستمقران و یونانی ارسطو لوئس و قسطو پیس نامند بھجی است کہ طعم آن
 تلخ باندک زہومت و آن را عطاران در تربیت روغن ہا استعمال می کنند و
 بہترین آن سطر زعفرانی است و آن گرم در سوم و خشک در دوم۔ در نبات
 لحم قروح و اصلاح قروح خبیثہ موافقت و منافع بسیار دارد الخ (مؤلف عرض
 کند کہ سیرالہ بکسر موحده اول و سکون ثانی و تشدید لام و تانی مدورہ لقب
 محیط محیط لغت افریقی است زراوند طویل را گویند فارسیان بہ تخفیف لام و

تبدیل نامی مدورہ بہ ہای ہوز و متصرف و اعراب استعمال این کردہ اند پس منقر
 باشد (اردو) زراوند دراز و طویل بقول جامع الادویہ ایک درخت کی چھری
 جگر اور طحال کو مضر۔ رطوبت کو جذب کرتی ہے اور ورمون اور ریاح کو تحلیل
 سڈون کو کھولتی ہے (الخ)

بیر بیان اصطلاح۔ صاحب سروری می پوشید خان آرزو در سراج بذیل تبر
 گوید کہ (۱) جامہ بود از پوست پلنگ گوید کہ جامہ رستم را ببر و بیر بیان ہر دو
 یا ببر کہ رستم پوشیدی و بعضی گویند کہ گویند مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی سوم
 پوست اکوان دیو بود و بقول بعض از است کہ این طبعوس جنگی را بنام جانوری
 بہشت آورده بودند صاحبان ہما گنیر موسوم کردند کہ از پوست آن ساخته شد
 و رشیدی فرماید کہ معنی بیر است کہ گذر و وجہ تسمیہ ہما بخاند کور مرکب اضافی است
 (فردوسی ۵) یکی درع پوشتم ز بیر بیان و ببر کہ بہین معنی گذشت مخفف این (اردو)
 کہ کز آب و ز آتش نیابد زیان و نہ تیرو ببر بیان۔ رستم کے اُس لباس کا نام ہے
 نہ نیزہ گذار آیدش نہ از ہچ زخمی فگار جو ایک شیر یا دیو یا کسی جانور کے پوست
 آیدش نہ ز خفتان و جوشن فزون و اندیشہ بنایا گیا تھا۔ مذکر۔

ہمی نام بیر بیان خواندش و صاحب (۴) بیر بیان بقول برہان جانوریت دشمن
 برہان آورده کہ ببر راے قرشت ہما شیر و شیر شتر زہ ہمانست اورا رستم اندر
 جلیہ جامہ کہ رستم روز ہای جنگ کوہ ہای شام گشت و پوست آن را جلیہ

جامه ساخت خاصیتش آنست که در آتش و لهجه مقامی تحتانی اول را هم حذف کرد
 به سوز و دو آب غرق نشود و هیچ حریه بر آن و شیرزه بر وزن هرزه بر زبان ماند و
 کار نکند و گویند وقتی در زمان نوشیر و آن همین لغت بمعنی خشکیست و برهنه و ندان
 آن جانور بهم رسیده بود و بر اسوار را کشتن و زورمند هم آمده و اطلاق این لغت را
 او فرستادند و آن جانور در میان آن عجا شیره و پلنگ بر سب و دیگر نکند و همین را فایان
 افتاد و همه را مجروح ساخت و کشت و خود بیان گویند صاحب هفت بحواله قنیه گویند
 صاحب مؤید گویند که نام جانور است که ما که بیان بفتح اول در زده است دشمن
 وی در کوه قاف است و گذر وی در کوه شیر پس بر بیان بمعنی شیرزه باشد که در
 البرز افتاد رستم او را در کوه شام کشت شیر و دشمن شیر است و قطبیر درین
 مؤلف عرض کند که بهر جانور است معروف مرکب بمعنی نوع باشد و این مرکب است
 از اقسام شیر که ذکرش بر معنی سوش کشت که ترکیب عام با خاص مقصود را ظاهر
 و شیرزه بقول برهان بحواله مؤید در زده است که چنانکه روز یکشنبه و شهر حیدر آباد
 غالب تر از شیر در زده و معاصرین عجم گویند بای حال بهر بیان در زده است از
 که اصلش شیر زای بود بمعنی زاینده شیر اقسام شیر و قوی از شیر و دشمن شیر و مجروح
 و پدر شیر و از معنی تقوی و ترجیحش شیر بر و مجروح بیان هم به همین معنی است
 ظاهر می شود بکثرت استعمال تحتانی آخره (ار و و) و بگویند که تیره معنی
 حذف و الف بهای مؤثر بدل شد و ب (م) بر بیان بقول برهان و بیانیست

رومی را نیز گفته اند که هر ساعت بزنگی بنا شد و دوشام کشته از پوست وی زره
وارسته و بجز گوید که دیبای معلم است ساخت (الخ) مؤلف عرض کند که
که در ارض روم یافتند که آن بالوان مختلفه بنحیال نام نام باشد بلکه لقب اول یعنی نظر بر
و نظر با جلوه کند (طالب آملی) نیز خود خواری و شجاعت اکوان آنرا بر بیان
ولی زالم اینک اینک بپوشن حله داغ گفتند مجاز معنی دوم (ار و و) بر بیان
بر بیانم بپوشن (ز کی ندیم) پیر ز افلاک فارسیون نے آس دیو کو کہا ہے جس کا نام
بر بیان پوش مرا پاشو ہر دختر ز رستم اکوان تھا و کیو اکوان۔

دستان ابراست و صاحب مؤیدیم ذکر (۵) بر بیان - وارسته گوید کہ شعری متاخر
این کردہ مؤلف عرض کند کہ از تحقیقین معنی پہلوان آرد و از کلام حسن تاثیر سنر
صاحب زبان کسی ذکر این معنی نکرد و از گیر و (۵) خبر یک سخن از طوطی نطق نہ تراود
ہر دو اسناد بالا معنی اول پیدا است اگر بپایق ز دورنگی نزد پیر بیانم بپوشن مؤلف
سندی و دیگر برای استعمال این معنی بایست عرض کند کہ درین شعر بر بیان مرکب اضافی
آید تو انیم عرض کرد کہ مجاز معنی اول است باشد کہ بیان خود را یا پیر تشبیہ داده است
نظر بقوش و صفاتش (ار و و) بر بیان و پیر یعنی همان شیر است کہ بجایش گذشت
فارسیون نے دیبای رومی کو کہا ہے کہ بنحیال بالطنی نڈا رکہ درین شعر (بر بیان)
(۴) بر بیان بقول وارسته و بجز نام دیو را بمعنی پہلوان گیریم و بہتر از ان است
کہ آن را اکوان پیر گویند و او را رستم در کہ بیان خود را نظر بر و بر بیان تشبیہ ہم

یابیر (ارو) پہلوان۔ قبول آصفیہ۔ بیکشد پچم جلوہ اندیشال کس و پرنیان
فارسی۔ اسم مذکر۔ سخت بدن کا آدمی کس پو مخفی مباد کہ از بہر دوسا و آخر الذکر سہ
درست اندام سخت و توانا۔ قوی جثہ۔ اصطلاحی۔

(الف) پیر و کشیدن	مصدر اصطلاحی (د) بیکشدین	مبعضی لباس
(ب) پیر و گرفتار	ساحبان مؤید (ه) پیر و کشیدن	پوشیدن پیرا
(ج) پیر کشیدن	وانند و ہفت (و) ہر اوف بیکشدین	باشد (ظہوری ۵)

و کر (بیرنگ و کشید) کر وہ گویند کہ ہما آغوش یگانگی کشودیم پو خود را و ترا بیکشیم
محکم و کنار گرفت۔ مؤلف گوید کہ (ارو) الف و ب وج وہ آغوش
متعلق است بمصدر (الف) کہ مبغنی در مین لینا قبول آصفیہ بحال عنایت محبت
کنار گرفتن است و اب وج) ہر اوفش سے بغل مین لینا۔ نہایت شوق سے بغل کر
(ظہوری ۵) چو این گفت بیک و گرفتار ہونا۔ لگانا۔ (د) لباس پہننا۔

گفتیم پو کہ جان جان و قرار دلی و نور بصیرت بیک گزند یا بکشدین مصدر اصطلاحی
(ظہوری ۵) دعوی اتحاد ظہوری خدا قبول بیکشینی است بکشدین مؤلف عرض
نیت پو بر خویش و اکتم بغل اورا بیکشیم پو کہ کہ قابل تنگ بستن باشد و این کنایہ
(ولہ ۵) نزدیک شد کہ جوشن غیرت بیک است کہ از معنی حقیقی پیدامی شود صاحب
کشم پو بروی غیر تیغ دعای سحر کشیم پو مؤید ذکر (بیک گزند یا بستہ) کر وہ گوید
(ولہ ۵) تشریف زیب عشق ظہوری کہ اسی است بستہ (الح) و این ماضی طاق

(۴۹۷۹) (۴۹۷۹)

(۴۹۷۹) (۴۹۷۹)

<p>همین مصدر راست و بقول صاحب شمس (بر برگ گندنا مانده) یعنی سست مانده و بجا مانده بخيال ما خطای اوست که بعضی بستان مصدر را ماندن را استعمال کرده است یا متصرف کافیش مخفی مباد که گندنا نوعی از سبزه خوردنی است مثل سیر که در فی الغیاث گیاه و بحواله قاموس فرماید که بتقدیم موخده مانده گشت بر آخر لایط کرده ایم پس چیزی را بعضی رسن از برگ نازکی بستان گویا نه بستان است که مقصود اصلی بستان از آن حاصل نمی شود و همین است وجه کنایه (۱) و سیلابانده نام بانه نام و کن مین پهلوی بانه نام بانه نام - بیروج بقول ضمیمه برهان (بحواله مؤید) بر وزن مخلوج (۱) استرنگ که مردم گپا باشد و بحواله کشف اللغات گویند که (۲) باشد صاحب استرنگ بحواله فرنگ بزرگ معنی اول فرمای گفت فارسی است بلف</p>	<p>عرض کند که ما ذکر معنی اول براسترنگ کرده ایم و سهر را بنجا نوشته ایم که آن را به تختانی اول و حای حطی خوانند و سیر روح الصنم هم و صاحب منتخب که بتختانی هم به همین آید پس بخيال ما تسامح محققین بالا باشد که این را لغت فارسی قرار دادند اگر تصدیق استعمال این در فارسی بهر دو موخده شود و تا نیمه عرض کرد که تختانی اول بدل شد به موخده چنانکه بالیوس و بالیوس و حای حطی را بغلطی کتابت جیم عربی کردند و این تبدیل خلاف قیاس است اندرین صورت این را مفرس گیریم نسبت معنی دوم هیچ معلوم نشد که مقصودش چیست و صاحب مؤید ازین ساکت بغلطی صاحب ضمیمه برهان</p>
---	--

(۱۱۱۱)

می نماید یا کاتبش (اردو) (۱) و میگوید به بیشتر قاون استعمال - در از کشیدن	
استرنک (۲) پنچرنا -	
بر بستر (ظهوری ۵) بالین قبول نیت	
زنگنه های باغ خلدی از خار کوی عشق بستر	مصدر اصطلاحی بقول
بهر معنی ترک دادن و بس کردن مؤلف	
عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی زبان	
ذکر این نکرد و سنا استعمال هم پیش نشد -	
معاصرین عجم بر زبان نذا رند مشتاق سنا و او معروف (۱) دست زد و (۲) دست	
باشیم (اردو) بس کرنا - صاحب تصفیه مالیدن و (۳) لاسه کردن و بس نمودن	
نمی آید که ترک کیا ہے اور (بس کرو) پر و دم (سوراخ کردن) (کامل التصریف)	
فرمایا ہے کہ (مجاوزه) ختم کرو - جانے دو و مضارع این بسیارید - و فرمایا که باید است	
تخیر و چپ رہو - موقوف کرو - صبر کرو - که در اول مصدری که حرف بای میسور	
یا کلمه دریا تر یا قرا یا فرو در آید پس اگر	
به بستر افکندن مصدر اصطلاحی - از حذف آنها صورت و معنی آن مصدر	
کنایه باشد از بیمار و رنجور کردن (ظهوری) باقی ماند و صلی باشد و الا اصلی و جوهر	
چشم دارم پریشانی از نرگس بیمار او - وزن بیهوده یعنی (۱) دست زده و (۲)	
(اردو) بیمار بنانا -	

(۱۱۱۱)

و من نموده و (۴) سورخ کرده صاحب اصلست که از سا وضع شد تفصیلش بجا
 ناصری بر معنی دوم و سوم قانع مؤلف خودش آید و بسودن مخفف بر سودن بجز
 عرض کند که بسودن بیابی و صلی مصدری را سه جمله دوم فارسیان بابی زائد در اول
 بهین معنی می آید و جزین نیست که موحده زیاده گرد و زیسودن شد و آنچه بسودن به
 زائد در اولش زیاده کرده اند و همین بابی فارسی اول و بسودن به بابی فارسی
 مصدر ببلای فارسی دوم هم می آید و بسودن دوم می آید تبدیل این است که موحده
 به بابی فارسی اول هم مخفی میباد که سا بیابی فارسی بدل شود چنانکه تب و تب
 بقول برهان بمعنی سائیدن و سودن^{الخ} پس معنی سوم این بلحاظ اسم مصدر حقیقی
 طریقی است در معنی درست نیست و است و معنی اول و دوم و چهارم مجاز
 مقصودش جزین نباشد که بمعنی است آن مخفی میباد که مضارع این قاعده فارسی
 است و اس که اسم مصدر سائیدن بسودن باشد به کسر موحده اول و سکون دوم
 و سودن باشد و خان آرزو هم بر سا و ضم سین جمله و فتح واو آنچه صاحب بحر
 گوید که بمعنی است و منس کننده و امرین مضارع این را بساید نوشته بجهت
 معنی نیز الخ انجیال ما او هم سکندری نبوده انکای او بر قاعده ایست که پیشین
 خورده معنی اسم مصدری را گذشت بی خبر از ماخذ و ن کرده اند و موهنا
 و بر اشتقاق سائیدن و سودن نظر اگر ماقبل آخر ماضی و او بود و مضارع
 برگاشت با جمله مصدر سودن که می آید بیشتر آنرا بعد نقل فتح بر حرف پیشین بالف

<p>تبدیل واوه یای وقایه مفتوح در آخرش مقتضین فارسی از اصل حقیقت خبرند زیاده نمایند چنانکه رباید از ر بود و بساید تدوین قواعد کرده اند و شتق یک مصدر از بسو و و ما این قاعده را در پنجابی ضروری را با مصدر دیگر متعلق کرده اند و اختلاف با خیال می کنیم و اگر استعمال بساید بدین معنی نظر ایشان اعتباری است و استعمال هیچ اثر ندارد آید توانیم عرض کرد که از مصدر ربسایدن اما از اصول صحیح پامی بیرون نیار و (ار و) باشد که حالا موقوف الاستعمال است <small>تخته مار ناد (۲)، تخته طنا (۳) چهناس کر ناد (۴) سورج کرنا</small></p>	<p>بسیس القبول برهان پنجم اول و سکون ثانی و شتم لام و سین بی نقطه ساکن ترتیبی باشد که از زمان خشک بار و غن و دوشاب کنند و بای فارسی هم آمده و هم او بر پیکس بهر و بای فارسی نیز که معنی بالا فرماید که بقول بعض اشکنه باشد که از روغن و (پیار بر و غن بر بیان کرده) و آب و نان خشک سازند صاحب ناصری ذکر این کرده و بهر و بای فارسی هم معنی آخر الذکر آورده صاحبان هفت و اند شتق با برهان و ناصری مؤلف عرض کند که پس بضمتین نشتی الارب نرسک و نرسک بقول برهان نام غله که بهر بی عدس گویند پس خبرین نباشد که فارسیان از همین لغت عرب نریادت بای زائد در اولش لغتی ساختند و برای نانی مخصوص کرده باشند که از غله عدس ساخته می شد و پس از آن تخصیص عدس در ترتیش باقی ماند و نشانش در اسم بماند لب و لجه مقامی در اعراب لغت هم متصرف کرد پس این را مفرس گویند</p>
---	--

و آنچه بای فارسی می آید سبذل این است و بس چنانکه آسب و آسپ و تب و تب
(ارو) سبلس - فارسی میں ایک غذا کا نام ہے جو خشک روٹی اور گھی اور
شیرہ سے بناتے ہیں - مذکر -

بہ پیا و آمدن - مصدر اصطلاحی - (جواب کردن) بمعنی جواب دادن و ترجیح
بقول بجز بعضی شروع شدن مؤلف کردن) بمعنی ترجیح دادن حیف است کہ
عرض کند کہ حیف است کہ نہ استعمال محققین بالا این فقرہ را اصطلاحی یا مقولہ
میش نشد معاصرین عجم بر زبان ندارند و قرار داده اند و سیوی نفس جان کردن
محققین صاحب زبان ساکت و لیکن را چر البصورت مصدری قائم نگردند و
خلاف قیاس نیست (ارو) شروع ہونا حق آنست کہ این بمعنی حقیقی است و استعمال
سیوی نفس مکن جان اصطلاح - مصدر کردن) بجای خودش مذکور شود

صاحب مؤید بحوالہ اصطلاح گوید کہ یعنی (ارو) لذت نفس پرانی جان کو فدا کرے
جان را تابع و مطیع نفس مگردان صاحب بہانہ بچہ مادر می خورد و مثل صاحب
ہفت صراحت فرید فرماید کہ یعنی - از خرنیہ و احسن ذکر این کردہ از معنی و محل
برای لذت نفس جان خود را مدہ مور استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فایز
عرض کند کہ صراحت معانی نقطہ بوجہ پیش چون کسی را بینند کہ بہانہ نفع خود حاصل
و کردن بمعنی دادن بجای خودش می آید می کند این مثل بحق او زنند گویند کہ
چنانکہ (و اد کردن) بمعنی داود دادن و این مثل قرار یافت از حکایتی کہ، زنی

با بچه خود برو دکان شیرین فروشی رفت کلک در آفتاب می داند که پرده ام بیاض
 طفل شیرخوارش از حرکات طفلی دست بر سحر مسوده را پ (صائب ۵) تا برد این
 طبق شیرینی زد شیرینی فروش بخندید و گفت غل تازه صائب به بیاض پ همچو خورشید
 که بچه تو شیرینی می خواهد مادرش دست بکف خامه زرد و اردیج پ و ارسته بیاض
 دراز کرد و خوردن گرفت و گفت که و ورق و کاغذ برون (راشقیه اسناد ذیل
 به همین یک وسیله ذریعۀ شیر خودم او را بعضی بالا گوید (طالب آملی ۵) نقل آن
 شیرینی بخور اخم (انتهی) از همین واقعه این راز بر ورق بردند و آن ورق را بنابر
 مثل قرار یافت (ارو) دکن می گفت حق بردند (وله ۵) حرف سخای تو چو
 پین : اما کوبچه کے طفیل مین خوب چکت بکاغذ برو و ببر پ از نوک خامه اش نقطه
 ملی : یه کیه کهاوت اسی فارسی مثل کاترجه زرد و فوجیکه صاحب اند نقل نگارش
 به بیاض برون (مصدر اصطلاحی) پ مؤلف عرض کند که ما با ستنا و کلام
 بقول سحر مسوده را صاف کردن صاحب قدسی و فیضی و صائب با صاحب بحر اتفاق
 تحقیق الاصطلاحات بذیل (از سواد به و اریم و از صدر و ارسته اگر به ورق
 بیاض برون) ذکر این کرده که بجایش برون) قائم کنیم سند طالب آملی بجایش
 گذشت (حاجی قدسی ۵) سواد شعر را نمی خورد که از آن (نقل بر ورق برون)
 خامه چون برو به بیاض پ از رشک آورد بعضی نقل نوشتن و نقل تحریری کردن پست
 آب سیاه چشم سود پ (فیضی ۵) سواد و (حرف بکاغذ برون) پوشقیه سندش یعنی

مطلق نوشتن است لہذا العجب چه مایہ بیضہ کرنا کہتے ہیں۔

بی اعتنائی در تحقیق فارسی زبان بکار بردن بیضہ کشیدن چیزی | مصدر اصطلاحی
وارستہ نگاہ پر تحقیق نہ نگارو و نقل نگارش و معرض بیع آوردن چیزی و قابل بیع

عقل ندارد و محض مباد کہ (بیاض) بقول قرار دادش (ظہوری) قیمتی مالہ
منتخب یعنی پسندی است و بقول غیاث بہ بیع کشیدہ نفس مایہ دار ما آخرہ (اروی)

کاغذ سادہ مانوشہ پس معنی لفظی مصدر۔ معرض بیع میں لانا۔ فروخت کے قابل قرار دینا
(بیاض بیرون ہوا یا سووہ یا غزل) پسین تفاوت رہ از مثل صاحبان

نقل کردش بر کاغذ سادہ و گنایہ از کجاست تا بکجا | خزینہ الاشغال
قبض آنت کہ صاف کشد پس تحقیق و احسن ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف

متقاضی آنت کہ ہجرت (بیاض بیرون) گوید کہ فارسیان چون در دو واقعہ فرقی
را بغیر مفعولش مصدر اصطلاحی ندانیم و اختلافی کامل بیند این مثل را زنند

قابل (اردو) صاف کرنا۔ بقول مثلاً زید کتابی نوشت در علم نجوم و کبر
آصفیہ مسودہ کو ٹھیک کر کے لکھنا۔ ہم و ہر و مدعی فضیلت تالیف خود

مؤلف عرض کرتا ہے کہ صاحب آصفیہ یونہی چون عالمان کی را از ان ہر دو
نے غور نہیں فرمایا۔ ہکو ٹھیک کر کے پسند و یکی را برگزیدہ ترجیح دینا

لکھنا پر اعتراض ہے۔ مسودہ کی صفائے مثال نہ شد و همچنین است کہ واقعہ ہو
نقل کرنا مقصود ہے اسی کو دکن میں میشود و چون تحقیق حال در یافتند

شہرت یا سبب لغت یافتند و ریختہ استعمال و فروتنی کردن - صاحب بحر جمین مصدر
 ہمین مثل می کنند مقصود از این مثل است مرکب را به ہمین معنی (خط بیعی کشیدن) آورده
 که فرق بین دو چیز را بوسیله این خط بکشند و بہار (خط بر خاک یا بر زمین کشیدن) بہ
 محضی سبب و کہ این مثل مال حاکم شیراز است ہمین معنی قائم کرده حیف است کہ سند
 چنانکہ گفتہ (۵) صلاح کار کجا و من استعمال پیش نہ شدہ خلاف قیاس نیست
 ضراب کجا و ہمین تفاوت رہ از کجاست معاصرین عجم بر زبان نہ دارند محضی سبب و کہ
 تا بکجا؛ (ا و و) زمین آسمان کا کسی کہ انہما بر عجز و فروتنی کند کورش سجا و
 فرق ہو صاحب آصفیہ نے اس کا ذکر و کورش لغت ترکی نہ بان - سلاعی را گویند
 فرمایا ہے - اسم مذکر - نہایت فرق اور کہ بر روی جمین افتادہ همچون سجدہ جمین
 بہت بڑا تفاوت - اختلاف عظیم - و کن بر زمین نہند کہ بر خاک خط بیعی قائم شود و
 بین کہتے ہیں کہان یہہ اور کہان وہ بعضی در میان جمین و خاک کف دست
 زمین و آسمان کا فرق ہے (۱) رشک خود را نہند و بعضی رومال و ردای خود
 (۵) ہے زمین و آسمان کا فرق اصل و راہ و سلام و کورش الی الان و راضی
 نقل میں ہر عارض جانان کہان روی و کن مرقع است کہ خدقیاں دیہی پیش
 نہ کامل کہان ہر
 پسینی خط بر زمین کشیدن مصدر حیف است کہ صاحب لغات ترکی بر
 اصطلاحی - بقول انند و غیاث کجا عجز تسلیم کردن قناعت کرد و ما تحقیق کامل

<p>کورنش بیا پیش کنیم (ار دو) ناک گھسنا - (۲) دم ناک مین آنا - ناک مین دم آنا بقول بقول آصفیه - ناک رگزنایست سماحت آصفیه - عاجز موهنا - تنگ موهنا - زندگی سے کرنا (انشاء) لگا دے یہاں وہ بیان کیا نیز ار موهنا - تنگی سے جان بلب موهنا -</p>	<p>جوز توڑ پڑ پڑے ناک گھستے مین وان سو کر وٹ</p>
<p>بابی موحده بابای فارسی</p>	<p>یہ مثنوی رسیدن مصدر اصطلاحی - (الف) بیا آمدن مصدر اصطلاحی -</p>
<p>بقول بحر (۱) قریب برگ شدن و (۲) از (ب) بیا آمدن طفل بقول آند (الف) زیت تنگ آمدن صاحبان غیاث و آند اخس است از تنہا ایتادن و بر خاستن ہم ذکر این کرده اند حیف است کہ سند چه ممکن است شخصی بالیتد یا خیر و آنا نہ بیا استعمال پیش نشد معاصرین مجہم بر زبان خود و برین قیاس بحشم دیدن و بگوش نداشتند خیال ما این است کہ اصل این رہ شنیدن و نہ بان گفتن و بدست گرفتن مثنوی رسیدن نفس است کہ بوقت مرگ و بر (ب) فرماید کہ معنی پاوا شدن طفل را نفس اخیر و مثنوی باشد یعنی چون حرکت دل و آن را پاوا کردن طفل و پاوا کردن طفل بند شود ہوا کی از مثنوی خارج می شود نیز گویند کہ معنی نو پر فتار آمدن طفل باشد و معنی دوم مجاز آن اگر سند استعمال پیش و فرماید کہ حالا در محاورہ خصوصیت بر فتار شود و تو انیم عرض کردہ کہ فارسیان بخذف طفل نمازہ حیف است کہ سند استعمال پیش لفظ نفس استعمال این کردہ اند (ار دو) نشد مؤلف عرض کند کہ سخن پیرائی معاصرین قریب المرگ موهنا - کوئی دم کا مہمان موهنا فاضل برای (الف) بی محل است معاصرین</p>	<p>یہ مثنوی رسیدن مصدر اصطلاحی - (الف) بیا آمدن مصدر اصطلاحی -</p>

عجم (الف) را بمعنی پیاده پا و بدون سوار آمدن استعمال کنند و بمعنی حقیقی است و کثراً میگویند بسیار خواستن استعمال بقول آنها	عجم (الف) را بمعنی پیاده پا و بدون سوار آمدن استعمال کنند و بمعنی حقیقی است و کثراً میگویند بسیار خواستن استعمال بقول آنها
بمعنی لفظی خودش استعمال (ار دو) (الف) پیدل آنا (ب) بچے کا چلنا چلنے لگنا جیسے، ماشاء اللہ اتو بچہ چلنے لگے میں انکی کیا عمر ہے؟ بسیار آمدن مصدر اصطلاحی - است بسیار خیزند؛ از سرما مال تپه عظیم	بمعنی لفظی خودش استعمال (ار دو) (الف) پیدل آنا (ب) بچے کا چلنا چلنے لگنا جیسے، ماشاء اللہ اتو بچہ چلنے لگے میں انکی کیا عمر ہے؟ بسیار آمدن مصدر اصطلاحی - است بسیار خیزند؛ از سرما مال تپه عظیم
بقول هفت کنایه از خریدن و افتادن دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرده و مؤلف عرض کند که بمعنی حقیقی است یعنی پاشدن و خواستن از جای نشست (ار دو) اٹھ کھڑے ہونا بسیار داشتن استعمال بقول صاحب روزنامه بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ	بقول هفت کنایه از خریدن و افتادن دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرده و مؤلف عرض کند که موافق قیاس است ولیکن مشتاق سند استعمال می باشیم (ار دو) لغزش کرنا - گرنا -
بسیار ایستادن استعمال بقول آنها اختصاص است از تنها ایستادن و برخاستن (عنی) چو شیخ شہر ترا دید و رنما ز اقامت بودی اگر چه با ایستاد و باز اقامت و مؤلف عرض کند که ازین سند بمعنی قیام سیدیت	بسیار ایستادن استعمال بقول آنها اختصاص است از تنها ایستادن و برخاستن (عنی) چو شیخ شہر ترا دید و رنما ز اقامت بودی اگر چه با ایستاد و باز اقامت و مؤلف عرض کند که ازین سند بمعنی قیام سیدیت

و مشاهده کرده ایم که عامل مذکور مقابل	حالت قیام بین رکعتها -
معمول می نشیند و هر دو پنجه دست خود را	بپاره دست مالیدن مصدر
بر چهره معمول چنان حرکت می دهد که پنج	اصطلاحی - بقول صاحب روزنامه بخانه
انگشتان هر دو دست از بالای چپینش	سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار یعنی مالیدن انگشتان
پست مؤلف عرض کند که کسی را به	پست مؤلف عرض کند که کسی را به
آغاز کرده تاحصه زیرین رخسار می رسد	انگشت های دست سودن است تا بخانه
دو بار بار این قسم حرکت می کند تا بوسیده	در آید و درین مصدر انگشتها را پاره دست
آن معمول از پوشش می رود و پس از آن	گفته اند اگر چه از مطلق مالیدن هم همین
از معمول مد پوشش سواهامی کند و او در	معنی پیدای می شود و لیکن درین تعمیم
عالم پوششی جوابش می دهد پس معاصرین	کف دست هم داخل می شود و محاوره محکم
بپاره دست مالیدن همین حرکت را	محکم تخصیص انگشتان دست را از لفظ پاره
گفته اند (ار و و) انگلیون می سهندانه	پیدا کرد صاحب رتبه باند این فقره روزنامه
(مصدر اصطلاحی) صاحب	را پیش کرده بپاره دست مالیدن
هفت ذکر (پاشد) کرده گوید که یعنی است	خواه باند و و صراحت کند که عامل سمر
شد مؤلف عرض کند که ماضی مطلق است	بر چهره معمول دست خود را از دور آهسته
از مصدر پاشیدن را یعنی استادن -	آهسته می مالد و او را به پوشش می کند و ذکر
صاحب بجز دیگر معنی اول فرماید که (۲) معنی	همین است در فقره بالا (الخ) ماضی گوئیم
توقف کردن معاصرین محکم معنی اول را بر زبان	

دارند و از معنی دوم سکت جیف است (ارو) (۱) کہڑا ہونا۔ بقول آصفیہ
کہ سداستعمال پیش نشد یعنی اول کنایہ اٹھنا۔ استاد ہونا (۲) توقف کرنا۔
باشد و معنی دوم خلاف قیاس۔ ٹھہرنا۔

سپاخر ہای فارسی دوم و فتح غین مجھے بقول شمس فیلیا را گویند۔ دیگر کسی از محققین
فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ پاغره بمعنی دار الغیل بجایش می آید
و مجر و پاغره بمعنی ستون خانہ آمدہ پس غلطی کتابت صاحب شمس است کہ این را نیز پاو
موحده قائم کرد حیف است کہ سداستعمال پیش نشد و تحقیقت پاغره و پاغریا پیش
نذکور شود اگر سداستعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ این مرکب است از با موحده
کہ افادہ معنی در کند و پا بمعنی حقیقی اوست و تر بقول برہان برآمدگی اعضا یعنی
گلوہ در گردن یا پیشانی پس معنی لفظی این ورم و ریای و این کنایہ باشد از مرض
فیلیا۔ مجر و قول صاحب شمس اعتبار را نشاید (ارو) (۲) فیلیا بقول آصفیہ ایک
مرض کا نام جو اکثر بار و اور مرطوب مکنون میں ہوتا ہے۔ اور اس سے پاؤں ہاتھی
کے مانند ہوتا ہوتا جاتا ہے۔ واء الغیل۔ پاغھر۔

سپا گرفتار (مصدر اصطلاحی) بمعنی ہپا غم اوست ہا کین ہا گیر و آن بسر گیر ہا۔
افکندن یعنی افکندن بر زمین بواسطہ پا (ارو) (۱) پاؤں سے گرانا۔
یعنی حملہ کردن بر پای کسی کہ بسبب آن بر
زمین آید (انوری ۵) شاہد جانم و دلہ امر بہ ایستادن و د ۲ توقف کردن باشد

یعنی بایت و توقف کن و (۳) امر در نظر
داشتن بهم است از پائیدن و بهم او پائیدن
را بمعنی در نظر داشتن و چشم برداشتن
و همیشه و پیوسته و جاوید و دایم بودن
آورده صاحب ناصری بزرگ هر سه معانی (۱) کثراره (۲) توقف کر (۳) نظرمین
بالا فرماید که (۴) بمعنی دعای پائیدگی نیز آمده
یعنی بمان و پائیده باش (حکیم منوچهری)
(۵) خازنت را گویند و را ائنت را
گویند ان و شاعرت را گویند و حاجبت و (ب) متعذی اوست یعنی ختم کردن
را گویند پای و هر نشاطی را بخواه و هر امری
را بجوی و هر وفائی را بیایب و هر تقائی
را بیای و گویند که پائیدن مصدر است اگر هست بیارای و بیار (۶) (ار و و)
است که بقول صاحب بحر بمعنی در نظر داشتن
و چشم برداشتن و همیشه و پیوسته ماندن
و جاوید بودن و ایستادن و چشم کردن
بجای خودش می آید و صراحت ما ختم کرد لغزیدن و افتادن مؤلف عرض کند
کنیم (پای) امر حاضرش و پای بزیاد که صاحب مؤید سجاوله قنیه ذکر (بیای اندر)

(۳۳۵)
(۳۳۶)
(۳۳۷)

(الف) بیایان آمدن استعمال (الف)
(ب) بیایان آوردن بمعنی ختم شدن

بیای اندر آمدن مصدر اصطلاحی

بمعنی لغزیده و افتاده کند که ماضی همین مصدر پورا میروا ختم میوه جانا -	
است و (به پا اندر آمدن) به همین معنی گفت (الف) پیای باش استعمال (الف) بقول	
تحتانی چهارم درین مصدر زائد است (ب) پیای باشین مفت و مؤیدی	
و بس (ارو) و کیو با اندر آمدن - استاده باش مؤلف گوید که امر حاضر است	
(الف) پایان رساندن مصدر از مصدر (ب) که بمعنی استاده بودن	
(ب) پایان رسیدن اصطلاحی و توقف کرد نیست (ارو) (الف) که تازه	
(الف) بجد انتهائی رساندن و با ختم - هر (ب) که هزار مهنا - هرنا -	
رسانیدن است و (ب) لاش معنی پیای سیل می اصطلاح - بقول مفت	
ختم شدن و بجد انتهائی رسیدن (فهموری) و مؤید بمعنی قرابه می مؤلف عرض کند	
(ع) زاول کرده ام ختم عداوت به محبت که پای سیل استعاره باشد از قبح و سیاله	
را به پایان می رسانم (ا) توری (ب) شراب خوری و تحقیقش بجای خودش می آید	
در دم فرو دود دست بدرمان نمیرسد به گاه این را منصف کرد و دیسوی می معنی	
صبرم رسید و بجزر پایان نمی رسد (اوله) لفظی آن قدح می یا قراه می باشد و ای	
(ب) راهی است بی کرانه غم عشقش و بر محققین بانام و نشان که این را در عباراتی	
مرا چون پای صبریت به پایان نیرسم به بای زائد یا صحت و غیر ذلک یافته باشند	
(ارو) (الف) اختتام کوپنی یا ختم و داخل اصطلاح کرد و سخته را ازین	
کرنا - (ب) اختتام کوپنی یا بقول امیر اصطلاح هیچ تعلق نیست و ضرورت ندارد	

<p>کے لفظ می راہم اندرین داخل کنیم (اردو) معنی کمال طوع و رغبت بر سبیل کنایہ پہلا قرابہ شراب۔ مذکر۔ صاحب آصفیہ نے قرآن می شود و لیکن طالب سند می باشیم (اردو) پر فرمایا ہے کہ اسم مذکر عرق رکھنے کا بڑا اپنے پاؤں آنا۔ کہہ سکتے ہیں یعنی بغیر طلب شیشہ بہت بڑی بوتل۔ کے آنا۔ کمال رغبت سے آنا۔</p>	<p>بای حساب آمدن مصدر اصطلاحی بقول بحر و اند ماخوذ شدن بحساب (مصدر) (۵) قدم شمرده ہند جن در قلم و خط و چو عالی کہ بای حساب می آید، مؤلف عرض کند کہ کنایہ باشد اگر قمار می شیند گور گبر ان ندارند زور و بای خود آید (اردو) محاسبہ میں گھنٹنا۔ گرفتار ہونا گوران بگورے (اردو) اپنے ہاتھوں - ماخوذ ہونا۔ بای خود آمدن مصدر اصطلاحی۔ آپ کھارٹی مارنا۔ اپنے ہی قول و فعل بقول بحر کمال طوع و رغبت آمدن و آنا سے اپنے آپ کو نقصان پہنچانا اور بقول ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ آصفیہ اپنی موت کا آپ سامان کرنا۔ خلاف قیاس نسبت معاصرین عجم استعمال این بدون موصدہ اول می کنند و گویند بقول و ارستہ و بحر کمال طوع و رغبت یے ما اور انخوانیم بای خود آمدہ پس رفتن (سلیم ۵) شاید ان باغ از بس</p>
--	---

شورش چشم افتاده اند بگل بیای خویش خود گرفت پرخان آرزو در چراغ هدایت
 از گلبن بدامان می رود بپا مؤلف عرض فرماید که در حصّہ خود گرفتن چہتری راست
 کند کہ خود و خویش مراد یکدیگر است و از زاید علیخان سخا سندی آورده کہ در
 معنی لفظی این بدون طلب کسی رفتن عہد سلطان حسین مرزا صفوی کہ سلطنت
 و کمال رغبت ازین فعل پیدامی شود بر صفویہ برو ختم شدہ شاہ بندر لار بود
 بسیل کنایہ (ارو) اپنے پاؤں آپ (۱) میان ما چون شد چو اقلیم خیم قیامت
 جانانہ کہہ سکتے ہیں یعنی بے بلائی جانانہ بیای خود گرفتہ سر سبز بیابان را پاد
 کمال رغبت سے جانانہ مؤلف عرض کند کہ در استعمال معاصرین
 بیای خودشان است | مقولہ حسب عجم بر ذمّہ خود گرفتن است چنانکہ بقولہ کند
 رہنما جو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ذکرش کردہ ایم و از سر اوّل الذکر ہم
 ذکر این کردہ گوید کہ بر ذمّہ او شان است | آن می شود پس علمی ندار کہ معنی این (۱)
 مؤلف عرض کند کہ خلاف قیاس نیست بر ذمّہ خود گرفتن قائم کنیم و (۲) در حصّہ
 (ارو) انھیں کے ذمّہ ہے۔ خود گرفتن (ارو) (۱) اپنے ذمّے لینا
 بیای خود گرفتن | مصدر اصطلاحی (۲) اپنے حصّہ میں لینا۔
 بقول بحر و وارستہ در حصّہ خود گرفتن۔ بیای و اون | مصدر اصطلاحی بقول
 (پیام) بسکہ میاک است جانانہ اندر جو الہ فرشتک فرنگ بمعنی انداختن و
 سکہ قلم نشدہ چون حنا خون مرا آخری افکندن مؤلف عرض کند کہ حیث است

<p>که سند استعمال پیش نشد خلاف قیاس نیست سید پاکثر ایونا (۲) شهرنا - توقف کرنا -</p>	<p>که سند استعمال پیش نشد خلاف قیاس نیست سید پاکثر ایونا (۲) شهرنا - توقف کرنا -</p>
<p>معاصرین عجم تصدیق کنند که محاوره سوفیان است (اردو) و النبا -</p>	<p>معاصرین عجم تصدیق کنند که محاوره سوفیان است (اردو) و النبا -</p>
<p>بیای شدن مصدر اصطلاحی بقول (طالب آملی) از دور چو بنشیند سران</p>	<p>بیای شدن مصدر اصطلاحی بقول (طالب آملی) از دور چو بنشیند سران</p>
<p>استندجوا که فرنگک فرنگ (۱) راست ایستادن و بقول ضمیمه برهان (۲) ایستاده شدن</p>	<p>استندجوا که فرنگک فرنگ (۱) راست ایستادن و بقول ضمیمه برهان (۲) ایستاده شدن</p>
<p>و توقف کردن صاحبان مؤید و شمس ذکر ماضی مطلق همین مصدر کرده گویند که یعنی</p>	<p>و توقف کردن صاحبان مؤید و شمس ذکر ماضی مطلق همین مصدر کرده گویند که یعنی</p>
<p>استاده شد مؤلف عرض کند که هر دو معنی موافق قیاس است ولیکن تخصیص است</p>	<p>استاده شد مؤلف عرض کند که هر دو معنی موافق قیاس است ولیکن تخصیص است</p>
<p>در معنی اول درست نیست معاصرین عجم استعمال (پاشدن) بمعنی برخاستن می گویند</p>	<p>در معنی اول درست نیست معاصرین عجم استعمال (پاشدن) بمعنی برخاستن می گویند</p>
<p>و موصدہ اقل را فحل فصاحت دانند و کسی که سپرد کرنا - ایستادن را بمعنی توقف کردن استعمال</p>	<p>و موصدہ اقل را فحل فصاحت دانند و کسی که سپرد کرنا - ایستادن را بمعنی توقف کردن استعمال</p>
<p>کنند و از (پاشدن) معنی توقف کردن نمی گیرند پس از برای معنی دوم طالب</p>	<p>کنند و از (پاشدن) معنی توقف کردن نمی گیرند پس از برای معنی دوم طالب</p>

نیست چنانکہ در قول گذشتہ بود بایں حال
 قیاس نباشد (اردو) انکے ذمہ ہے۔ کہا جاتا تھا اب یہ طریقہ معری نہیں رہا لیکن
 بیای کسی چیزی نہاد **اصطلاح** اس کی یادگار ایک پرانی کہاوت ہے یعنی
 صاحب اند کوید کہ ادب آنست کہ چون **بلا** قاضی جی حبیب سنبھالے کیا کروں تلوون
 بزرگی مشرف شود چیزی بطریق نیاز بگذرانند سے لگی ہے اس کہاوت کی ایک داستان
 پس اگر آن چیز مناسب شان آن بزرگ چلی آتی ہے۔ کہا جاتا ہے کہ ایک قصاب اور
 است بر ملا و الاخفیۃ و ریای او گذارند۔ جلا ہے کے درمیان کوئی نزاع پیش ہوئی
 تعظیماً (خواجہ شیراز) رسید موسم آن دونوں فریق قاضی صاحب کی خدمت میں
 کر طرب چون تر گسست بونہد بیای قدح حاضر ہوئے اور مقدمہ کی تحقیقات آپ کے
 بہر کشش و رسم دار و مؤلف عرض کند اجلاس پر کئی دن تک ہوتی رہی اس
 کہ بمعنی نذرانہ پیش کشیدن است پیش بزرگ عرض مدت میں قصاب روزانہ گائے
 (اردو) نذرانہ پیش کرنا۔ دکن میں کہتے ہیں کہ قاضی صاحب کے گھر پہنچا آتا تھا
 میں تلوون سے لگانا۔ یعنی نذرانہ پیش اور آپ اسکو نوش جان فرماتے رہے
 کرنا۔ پچھلے زمانہ میں بزرگوں کے رویہ و جب فیصلہ سنانے کا وقت آیا تو پیر جلالت
 جو نذرانہ پیش کیا جاتا تھا وہ انکے قدموں دوسرے فریق نے تپ کے قدم بوسی کی
 کے پاس رکھ دیا جاتا تھا اس طرز عمل سے اور روپیوں کی ایک تھیلی اُن کے قدموں
 انکی تعظیم اور اپنا انکسار ظاہر ہوتا تھا۔ کے پاس چھوڑ دی جس کو قاضی صاحب نے

<p>دیکھ لیا اور اس نذرانہ کی شگینی کو بھی بقول وارستہ واندرید و اورفتن (ص)</p> <p>معلوم فرمایا جب مقدمہ کا فیصلہ سنائے (۵) می روم چون نقشستان بیای</p> <p>لگے تو تہید ہی سے قصاب نے معلوم کیا بخودی ہوتا کجا سر پر کم زین سیر بی پر کار</p> <p>کہ فیصلہ اس کے خلاف ہوگا تو اسے جرت خویش پر صاحب اند فرماید کہ باستقامت</p> <p>کر کے کہا کہ قاضی جی آپ خلاف واقعا پای دگیری رفتن (ولہ ۵) رو و جگو نہ</p> <p>کیا فرما رہے ہیں ذرا جیب سلجھا لے تو آپ بایں ضعف کار من از پیش ہا کہ من بیای</p> <p>اس کے جواب میں کہنے لگے کہ بھائی میں کیا نسیم سحر روم از خویش ہا (ولہ ۵) بیا</p> <p>کروں مجبور ہوں مجھ کو تو تلون سے لگی قافلہ رفتن زمین ہی آید ہا چو آفتاب تہنا</p> <p>ہوئی ہے۔ واضح ہو کہ محاورہ دکن میں روی سر آمدہ ام ہا مؤلف عرض کنند</p> <p>جیب سلجھانا بمعنی زبان درازی کرنا از سرہ سند بالایہ پیروی کسی رفتن و بر</p> <p>مستعمل ہے اور محاورہ اردو میں تلون نقش پای کسی رفتن پیدا است نہ بعد و</p> <p>سے لگنا بمعنی غصہ ہونا پیروی کرنا سر ہونا کسی رفتن قاتل (اردو) کسی کی مدد</p> <p>پس قصاب کا اشارہ بھی ذومعنی تھا۔ سے جانا ہمارے تحقیق کے لحاظ سے کسی کی</p> <p>اور آپ کا جواب بھی ذومعنی تھا اسی پیروی کرنا۔</p> <p>کے شتلق دکن میں وہ کہاوت قائم ہوئی بیای کسی گرختن مصدر اصطلاحی</p> <p>جس کا ذکر اوپر ہوا۔ بقول وارستہ و سجد و اور گرتن و بقول</p> <p>بیای کسی رفتن مصدر اصطلاحی اند باستقامت پای کسی گرختن (والہ ہا)</p>	
---	--

<p>(۵) معلوم شد چو صبر پای ضرورتیست کز فوج حسن عشوہ باوردی رسد مؤلف عرض کند کہ بہ نشان پای کسی و در پس کرتاہ اور آمادہ خدمت ہے۔</p>	<p>کسی گریختن نہ بد و اوقات (ارو) کی سپائین داشتن مصدر اصطلاحی کی مدو سے بھاگنا کسی کے پیچھے بھاگنا۔ بقول روزنامہ بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین (الف) سپائین تخت تو بندو کمر مقولہ شاہ قاجار نظر زیرین داشتن مؤلف (ب) سپائین تخت بندو کمر صاحب عرض کند کہ باوجودی کہ لفظ نظر زیرین ہفت و آند ذکر (الف) کردہ گویند کہ اصطلاحی داخل نیست معاصرین عجم آئینہ یعنی سپاہی تخت تو بخدمت ایست و اوقات رازین مصدر پیدا کردہ اندچنانکہ تو نماید صاحب مؤید ذکر (ب) کردہ معنی او سپائین دارو یعنی نظر زیرین دارو متفق با صاحب ہفت مؤلف عرض و نظری بر دارو (ارو) نگہ نیچے رکھنا کند کہ (الف) درست است و تصرف شہہ پر نہ دیکھنا۔</p>
<p>مؤید و (ب) تسامح اوست بخیاں ذکر مصدر (سپائین تخت کمر بستن) معنی اطاعت کردن و بخدمت ایستادن و آمادہ خدمت شدن بہتر است از نیک</p>	<p>پیر آمدن استعمال پر پیدا کردن و لائق پرواز شدن (الفوری) (۵) پر کندہ شد مزار آشیان تو بیک مرغ بہ پنی آید (ارو) پر نکالنا بقول این را مقولہ قرار دہیم و مصرع کسی را آہستہ نئے پر لانا۔ اڑنے کے قابل ہونا</p>

پرواز اصطلاح صاحب مؤید گوید که نگوئای بزرگان را سپر کار از اثر ماند
 ای خالی کن و بساز (کنافی الاوت) و ز فیض جام ذکر خیر در دوران بودجم را
 اقول این امر پر داختن است پس آنهمه مؤلف عرض کند که وای محققین بانام
 معانی درین هم باشد صاحب هفت بر و نشان که ماندر استعلق به پرکار کرده اند
 امر پر داختن قانع مؤلف عرض کند و غور نکردند که تعلق مانده نگوئای است
 که موصدہ اول زائد است و مجر و پرواز مقصود شاعر خیرین نباشد که نگوئای بزرگان
 امر حاضر پر داختن و حاصل بالمصدر از اثر پرکار یعنی دو پرکار باقی مانده چنانکه
 هم محققین بانام و نشان را اضافه حجم ذکر خیر جم از فیض و در جام در دوران
 تالیف مقصود است که مشتقات را مینویسد حاصل اینست که نه این مصدر
 و بخیال ما تحصیل حاصل (ارو) ازین شعر قائم شود و معنی بیان کرده محققین بالا
 پر داختن کا امر حاضر و کیو پر داختن پیداست قائل (ارو) باقاعده هونا بهمار
 کے کل معنی - خیال کے لحاظ سے ایسے ترجمہ کی ضرورت نہیں۔

(۱) سپر کار بودن مصدر اصطلاحی پرواز آمدن استعمال - پریدن در
 (۲) سپر کار ماندن بقول بحر قاعده هوا و بلند شدن (الوری ۵) باز
 و قانون بودن صاحب غیاث هم ذکر تمکین تو هر جا که به پرواز آید و سفر و
 (۳) بهمین معنی کرده و وارسته و انشد (۲) ورنه و بدخواه تو چون بو تیار بود (ارو)
 را باستانا دکلام صائب آورده (۵) اثر نام پرواز کرنا۔

<p>بیشید اصطلاح بقول برهان و هفت همچون اسم جامد آورده و حیف از صاحب وانند کبر اول و سکون ثانی و رای بی نقطه ناصری که حقیقت جوین را ندگر بسیار بتحالی رسیده و شین نقطه دار مفتوح بدل و بسودن و بسپودن چرا و خلطی انداز ابجد زده یعنی پریشان کند و پراکنده سازد و نمی دانند که این هر سه مصدر را با پرشید صاحب ناصری بزرگ این گوید که آن را پیش چه تعلق است که لفظاً و معنی هیچ تعلق ندارد و بسودن و بسپودن نیز گفته اند و بسپود و چرا پسود را بمعنی بسپودن می گیر و خلاصه بخذف بای عربی بهمان معنی بسپودن یعنی نیست که محقق اهل زبان از اشتقاق مصداق لاسه کردن و چیز نرم را گویند مؤلف فرس خبر ندارد و در فرق لفظی و معنوی عرض کند که پریشیدن بقول بحر بمعنی پریشان امتیازی نمی فرماید (ار دو) پریشیدن گردانیدن و شدن می آید که مضارع پریشان کردن است (صائب ه) پریشید است و هم او ذکر پریشانیدن به پس آمدن استعمال واپس آمدن همان معنی کرده بحث هر دو و ماخذش هم از و مراجعت کردن است (صائب ه) کنیم در اینجا همین قدر کافی است که پیش کا ملانی که درین ره به پس می آیند مضارع همان پریشیدن است زیادت و و قدم راه نه پیموده به پس می آیند موخده در اولش و لازم و متعدي هر (ار دو) واپس می آید پلٹ آنرا پیچیده نمیدانیم که محققین نازک خیال ذکر این بسیار ویدن بقول برهان با و او بر چرا کرده اند و بدون اشاره مصدرش وزن ضعیفانیدن بمعنی سوزن و سوزیدن</p>	<p>بیشید اصطلاح بقول برهان و هفت همچون اسم جامد آورده و حیف از صاحب وانند کبر اول و سکون ثانی و رای بی نقطه ناصری که حقیقت جوین را ندگر بسیار بتحالی رسیده و شین نقطه دار مفتوح بدل و بسودن و بسپودن چرا و خلطی انداز ابجد زده یعنی پریشان کند و پراکنده سازد و نمی دانند که این هر سه مصدر را با پرشید صاحب ناصری بزرگ این گوید که آن را پیش چه تعلق است که لفظاً و معنی هیچ تعلق ندارد و بسودن و بسپودن نیز گفته اند و بسپود و چرا پسود را بمعنی بسپودن می گیر و خلاصه بخذف بای عربی بهمان معنی بسپودن یعنی نیست که محقق اهل زبان از اشتقاق مصداق لاسه کردن و چیز نرم را گویند مؤلف فرس خبر ندارد و در فرق لفظی و معنوی عرض کند که پریشیدن بقول بحر بمعنی پریشان امتیازی نمی فرماید (ار دو) پریشیدن گردانیدن و شدن می آید که مضارع پریشان کردن است (صائب ه) پریشید است و هم او ذکر پریشانیدن به پس آمدن استعمال واپس آمدن همان معنی کرده بحث هر دو و ماخذش هم از و مراجعت کردن است (صائب ه) کنیم در اینجا همین قدر کافی است که پیش کا ملانی که درین ره به پس می آیند مضارع همان پریشیدن است زیادت و و قدم راه نه پیموده به پس می آیند موخده در اولش و لازم و متعدي هر (ار دو) واپس می آید پلٹ آنرا پیچیده نمیدانیم که محققین نازک خیال ذکر این بسیار ویدن بقول برهان با و او بر چرا کرده اند و بدون اشاره مصدرش وزن ضعیفانیدن بمعنی سوزن و سوزیدن</p>
---	---

باشد و بقول رشیدی مراد ف بسودن	بقول بحر مراد ف سودن صاحب نواد فرماید که
بمعنی سودن دست یا عضوی را بچیزی	بمعنی سودن دست یا عضوی دیگر بچیزی حسب
(ابوالفرح ع) بعون عدل توصیاء	موارد و همزانش و فرماید که بسودن بمعنی لمس و لاسه
عقل بسپاود و بسروئی امور و بچیزی و بسید	حاصل بالمصدر و بسپاود مضارع این مؤلف
وامم پخان آرزو در سراج به نقل	عرض کند که سآویدن که می آید اصل است و همین مصدر
قول رشیدی گوید که ظاهر آنست که	بزیادت کلمه بر (بر سآویدن) شد و ازین زیادت
بای اول خبر و کلمه نیست بلکه بانیست	هیچ اثر و در معنی پیدا نشد و پس از ان بیزف
که در او ائمل مصادر و افعال زیاده	رای ممله بسآویدن و بزیادت موخده در
می کنند چنانکه برفت و برفتن و بسودن	اولش بسپاودیدن شد و پس از ان به تبدیل
مختلف بر سودن که مبدل آن فرسودن	موخده دوم به بابی فارسی بسپاودیدن
است باشد صاحب بحر گوید که بمعنی سودن	قرار یافت بهر شش معانی بالا حالا عرض
و سآویدن است کامل التصریف و مضارع	می شود نسبت ماخذ که اسم این مصدر
این بسپاود و سودن بقولش بمعنی (۱)	سآویدن باشد بمعنی لمس و مس که حقیقت آن
کردن و (۲) سآویدن و آس کردن و	بر (بسودن) گذشت بای زائد و آخرش
(۳) ریزه کردن و (۴) کهنه ساختن و	زیاده کرده سآی کردن و بقاعده مصداق
شدن و (۵) بدست و پای مالیدن و	بزیادت تحتانی کسور و علامت مصدر
(۶) صلیای نمودن عطر و گیاه و سآویدن	و آن مصدر می ساختند (سآویدن) شد

و پس از آن تحتانی اول به و او بدل شده	و پس از آن تحتانی اول به و او بدل شده
سآویدن شد چنانکه انگیر و انگور این است	سآویدن شد چنانکه انگیر و انگور این است
حقیقت وضع بسیار پس معنی اول	حقیقت وضع بسیار پس معنی اول
بملاحظه ما حاصل است و دیگر همه معانی مجاز	بملاحظه ما حاصل است و دیگر همه معانی مجاز
آن مخفی مباد که در سائیدن و آس کردن	آن مخفی مباد که در سائیدن و آس کردن
و ریزه کردن و بدست و پای مالیدن	و ریزه کردن و بدست و پای مالیدن
و صلابه نمودن - پس حقیقتی موجود است	و صلابه نمودن - پس حقیقتی موجود است
ولیکن معنی چهارم خلاف قیاس است و بنی	ولیکن معنی چهارم خلاف قیاس است و بنی
بر قول مجرب و صاحب بحر طالب سند استعمال	بر قول مجرب و صاحب بحر طالب سند استعمال
می باشیم و ذکر اختلاف معانی سودن که	می باشیم و ذکر اختلاف معانی سودن که
در میان محققین واقع است بجای خودش	در میان محققین واقع است بجای خودش
می آید و در اینجا بر قول مجرب و صاحب بحر اکتفا	می آید و در اینجا بر قول مجرب و صاحب بحر اکتفا
کرده ایم (ار و و) (۱) چھونا - (۲) پینا -	کرده ایم (ار و و) (۱) چھونا - (۲) پینا -
(۳) ریزه ریزه کرنا (۴) پرانا کرنا پرانا	(۳) ریزه ریزه کرنا (۴) پرانا کرنا پرانا
هونا - (۵) ہاتھ سے ملنا - پاؤں سے ملنا اور	هونا - (۵) ہاتھ سے ملنا - پاؤں سے ملنا اور
کہند لانا (۶) کوٹنا - (ہاون مین) یا حل کرنا -	کہند لانا (۶) کوٹنا - (ہاون مین) یا حل کرنا -
پیسودان القبول برہان بادل ایحد برور	پیسودان القبول برہان بادل ایحد برور
فرید علیہ آن معنی لمس و مس (ار و و)	فرید علیہ آن معنی لمس و مس (ار و و)
دلسوزان بمعنی لمس و لامس یعنی دست	دلسوزان بمعنی لمس و لامس یعنی دست
سآویدن شد چنانکه انگیر و انگور این است	سآویدن شد چنانکه انگیر و انگور این است
حقیقت وضع بسیار پس معنی اول	حقیقت وضع بسیار پس معنی اول
بملاحظه ما حاصل است و دیگر همه معانی مجاز	بملاحظه ما حاصل است و دیگر همه معانی مجاز
آن مخفی مباد که در سائیدن و آس کردن	آن مخفی مباد که در سائیدن و آس کردن
و ریزه کردن و بدست و پای مالیدن	و ریزه کردن و بدست و پای مالیدن
و صلابه نمودن - پس حقیقتی موجود است	و صلابه نمودن - پس حقیقتی موجود است
ولیکن معنی چهارم خلاف قیاس است و بنی	ولیکن معنی چهارم خلاف قیاس است و بنی
بر قول مجرب و صاحب بحر طالب سند استعمال	بر قول مجرب و صاحب بحر طالب سند استعمال
می باشیم و ذکر اختلاف معانی سودن که	می باشیم و ذکر اختلاف معانی سودن که
در میان محققین واقع است بجای خودش	در میان محققین واقع است بجای خودش
می آید و در اینجا بر قول مجرب و صاحب بحر اکتفا	می آید و در اینجا بر قول مجرب و صاحب بحر اکتفا
کرده ایم (ار و و) (۱) چھونا - (۲) پینا -	کرده ایم (ار و و) (۱) چھونا - (۲) پینا -
(۳) ریزه ریزه کرنا (۴) پرانا کرنا پرانا	(۳) ریزه ریزه کرنا (۴) پرانا کرنا پرانا
هونا - (۵) ہاتھ سے ملنا - پاؤں سے ملنا اور	هونا - (۵) ہاتھ سے ملنا - پاؤں سے ملنا اور
کہند لانا (۶) کوٹنا - (ہاون مین) یا حل کرنا -	کہند لانا (۶) کوٹنا - (ہاون مین) یا حل کرنا -
پیسودان القبول برہان بادل ایحد برور	پیسودان القبول برہان بادل ایحد برور
فرید علیہ آن معنی لمس و مس (ار و و)	فرید علیہ آن معنی لمس و مس (ار و و)

س بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - لمس	عضوی بچیزی است و بسودان بمعنی لاسه
کسی چیز کو هاتمه یا کسی عضو سے چھو یا قوت	حاصل بالمصدر این و بسا و د مضارعش
لاسه - وہ قوت جس سے نرمی سختی - سردی	و صاحب ثواب و عذابش مؤلف عرض
گرمی وغیرہ کو محسوس کر سکیں -	کنده سودن که بجایش می آید اصل این است
بسودن بقول برهان بروزن بر بودن و (بر سودن) بزایدت کلمه بر فرید علیش و	
بمعنی بسودان که لمس و لاسه کردن است	بجذف رای مهمله بسودن مخففتش و بزایدت
مؤلف عرض کنده که تسامح اوست که	موخده بسودن فرید علیش و بقاعده تبدیل
این مصدر راست و بسودان فرید علیہ صل	بسودن مبتدیش که موخده به بای فارسی
بالمصدرش چنانکه بجایش گذشت صاحب	بدل شود چنانکه تب و تب و اسم مصدر
چنانگیری گوید که بمعنی سودن یعنی دست	سودن همان لغت سا باشد که بمعنی لمس
یا عضوی را بچیزی مالیدن و بقول بحر (۱)	وس می آید - الف آخر بدل شد به واو چنان
دست زدن و (۲) دست مالیدن و (۳)	تاغ و توغ و علامت مصدر دن در آخرش
لاسه کردن و مس نمودن و (۴) سوراخ	زیاده کرده مصدری ساختند که در پیشش
کردن و مضارع این بسپاید و بقول رشیدی	اختلاف است چنانکه بالاندکورشده و هر
نوخان آرزو در سراج مرادف بسپا ویدن که	چهار معنی بیان کرده صاحب بحر و اوضح
گذشت - صاحب موار و این را با بسپا ویدن	از بیان دیگر محققین و تحقیق مضارع این
نوشته فرماید که سودن و مالیدن دست یا	بسپا و مکسر موخده و سکون بای فارسی و مخم

سین جمله و فتح و او صاحب بحر مضارع	نرم بسپودم (۵) (الو الفرح ۵) کوه بسپود
این بسپاید نوشته که مضارع بسپایند	زخم تیرش گفت (۵) صاعقه است این نه
است و بسپایند مصدری نیامده و مضارع	تیر و اغوازه (۵) (میر مغری ۵) سینه تیرش
سوار و مضارع این را بسپاود گفت که	چو بسپودم زیر پریشان (۵) گفتم این سینه
مضارع بسپاودین است و اس بر	بهری پریشان دیگر است (۵) کمال اسمعیل ۵
محققینی که بر قواعد فارسی اعتنائی کنند	لعل ترا شبی بسپودم من و منوز بومی لیسیم
قول صاحب بحر و موارد را نسبت	از حلاوت آن گریه وار دست (۵) (ارو ۵)
مضارع این بدون سند تسلیم نمی کنیم	دیکو بسپودن -
و اگر استعمال بسپاود نیز آید تو انیم عرض	پشت خوابیدن مصدر اصطلاحی
کرد که از مصدر بسپاودین است و اگر	بقول وارسته بآرام خواب کردن (۵) (شرف ۵)
استعمال بسپاید پیش شود و نوشته آن مصدر	(کنون که همچو تو مردی برای خود دیده
(بسپایند) بهر دو تختائی پنجم و ششم قائم	پرخوس و بهر زشادی به پشت خوابیده
کنیم و نمی شود که آنرا مضارع بسپودن	(۵) مؤلف عرض کند که از معنی نعلی و نعلی
خلاف قیاس قرار دهم حاصل اثبت	اشرف ثابت است که معنی این رویه نشان
که معنی سوم اصل است و دیگر همه معانی	خوابیدن و نشان افتادن است و معنی
مجاز آن (حکیم سوزنی ۵) بنجاک وادی	بیان کرده وارسته اصلا در محاوره فارسی
آن چهره که آبله گرد و پاستین صحرای چپ	زبان غیرت و خواب پشت خواب آرام

هم نباشد (ار دو) چت سونا چت پرنایا بهر دو دست عنانم گرفته است و ابرو
 به پشت سرفا دن خار **اصطلاحی** او به پشت کجایم گرفته است به مؤلف
 کنایه باشد از تکلیف دادن و در پی این عرض کند که معنی اول الذکر بهتر است از
 شدن که خار زیر سر می خلد و مانع رخت آخر الذکر (ار دو) تیر برسانا -
 و آرام است (صائب ه) می کشد آخر به پشت هم رفتن **اصطلاحی**
 به بخت کما مجویهای و هر یک خار خار از لب قول و ارسته و بحر و غیاث (۱) بعد
 خواهد به پشت سرفا دن (ار دو) کانتو هم کار کردن و (۲) مجاز آسفا عله
 پر لونا بقول آصفیه مضطرب رهنا تیر پنا را گویند (شفائی ه) رفتن به پشت
 تلملانا به قرار رهنا (امانت ه) عمر هم و زادند سه و چهار بوزان نکستی
 بهر کانتون به لونا گلر خون کی یاد مین بوجا از نسل شما گشت فراوان به مؤلف
 هستی محض صحر اکا و اسن بوجیا بک عرض کند که مقصود از معنی دوم منت
 به پشت کمان گرفتن **اصطلاحی** که فعلی را بمقابل یکدیگر کردن چنانکه در
 بقول بحر و خان آرزو (در چراغ) تیر باران بلا و عجم و بعضی بلا و عرب - زید با بکر
 کردن بر کسی (تأثیر ه) تأثیر با اشاره ابرو لواطت کند و بکر بازید و همین است
 ز هر طرف بک سنگین دلان به پشت کجایم مفاعله و تخمیا ل با معنی دوم معنی حقیقی
 گرفته اند که صاحب آن گوید که کنایه از تیر این مصدر است و معنی اول مجازش
 برون انداختن (صائب ه) زلفش حیث است که دیگر محققین فارسی زبان

ازین مصدر رساکت و معاین حجم متعین است در دوسه کام کرنا (۲) باهم لواطت کرنا
خیال باکنند (اردو) را، ایکه و سرکی یکه اسکے ساتھ اور وہ اسکے ساتھ۔

پنچا بقول برهان و جامع باغین نقطه وار بروزن طوطی را گویند و آن پرند
ایست مشهور و معروف صاحب غیاث بر طوطی گوید که مقرب قوتی اثر رشیدی و
آن طائریت سبز که بعرف آنرا طوطا نامند و صاحب رشیدی بر (توتی بهر دو فرقی)
گوید که مرغ معروف که طوطی می گویند (راخ) مخفی میا و که بهیچا در عربی بقول انتهی الای
طوطی سبز بر لغت عرب است و بقول صاحب محیط الحیط طوطی سبز رنگ با سقار
سرخ که زبانش مثل انسان باشد و نقل کلام انسان کند و ما تحقیق کامل این سبایش
کنیم صاحب ناصری فرماید که بیخا لغت عربی است و در لغت فرس بیخا را بیخا
خوانده اند و بای فارسی را بای تحتانی دانسته اند و آن را بمعنی طوطی یا مرغ دیگر
شمرده اند (حکیم قطران تبریزی ۵) بهو چون پشت شادین زمین چون سینه بیخا و
ز سلسل ساخته غلغل ز بلبل ساخته عفتا و خان آرزو در سراج مذکر قول برهان
گوید که این بچند وجه غلط است یکی آنکه با پر دو بای تازی است و دوم آنکه بای
دوم شد و است نه مخفف سوم آنکه لفظ عربی است نه فارسی و جمیع این تیر
از حیوة الحیوان و میری بوضوح می پیوندد (انتهی) مؤلف عرض کند که مقصود صاحب
ناصری همین قدر است که تحتانی دوم هم بهین معنی می آید و اعتراض خان آرزو غلط است
و قول برهان صحیح باشد ازینکه محققین اهل زبان بیخا را به دوم فارسی و بیخا به تحتانی و

را بمعنی طوطی تسلیم کنند و استعمال حکیم قطران ہم سداوست و معاصرین عجم ہم ازین تہما
خبردارند پس عینی نیست کہ این ہر دو را تبدل بغای عربی گیریم کہ موحّدہ اول و دوم
لغت عربست بہمین معنی و بای عربی بدل شود بہ بای فارسی و تثنائی چنانکہ تپ و تپ
و بالکوس و بالکوس پس تو انہم گفت کہ ہر دو مقرر است۔ خان آرزو غور و تحقیق
را اختیار نکرد (ارو) مستحوی ہندی۔ اسم مذکر یقول آصفیہ لغوی معنی مٹھہ بولا
شیرین گفتار اصطلاحی توٹا۔ طوطی ہندوستان جو اپنی خوش گفتاری کے سبب ہر لغت پر

<p>بہ پی در بند مقولہ یقول صاحب نمیمہ کہ مخصر باشارہ پُف تست و کنایہ ازین برہان کنایہ از آنست کہ باندک چیری ہو کہ باندک توجہ تو کار من می بر آید فارسی است صاحب بحرین را (بہ پی در بند است) گویند بامداد ما درین مکن کہ کارم بہ پی بصتم بای فارسی آورده۔ صاحب اند۔ در بند است (ارو) ادنی توجہ پر موقوف</p>	<p>بالتفاق بحر گوید کہ از زبان دانان (بہ پی) (الف) بیکندن یقول نو اور (الف) کاسہ گرمی وابستہ است) نیز تشنیدہ شد و (ب) بیکن لغتی است در آئیند</p>
<p>ہم بدین معنی (بہ پی بند است) و (بہ پی) در بلف و ہم برین قیاس (ب) (بیکن) بند است) و (بحرفی و شبی بند است) بصیغہ امر۔ خان آرزو در سراج بحر الہ مؤلف عرض کند کہ پُف یقول اند برہان نسبت (ب) فرماید کہ (۱) یوزن لغت فارسی است بمعنی بادیکہ از وہاں و معنی بکُن کہ امر است از فکندن و (۲) بر چیری زنند بمعنی لغتی این ہمین است کنایہ از طعام سر باز زدن و کسی را گویند</p>	<p></p>

که از غایت سیری نگاه بطعام نکند و فرماید که داشته ذکر امرش کردند صاحب نوادر
 که تحقیق آنست که بمعنی سر باز زدن از خوب کرد که (الف) را در مصداق قائم
 طعام تنگن است بای قرشت چنانکه کرد و لیکن او هم از اصلش بخیبر بود و بدو
 در جهانگیری آمده نه بای فارسی و نیز کبر حجت بسوی آنگندن رفت و بخیال باضا
 اول است مخفف پسین که سببش تنگین و ب هر دو کاف عربی است که ماخذ
 است پس بای آن جزو کلمه نباشد (تهی) فکندن فک لغت عربیت و ما اشاره
 صاحب برهان (ب) را آورده چنانکه این بر افکندن کرده ایم نسبت بمعنی دوم
 خان آرزو نقلش کرده و صاحب ناصری (ب) عرض می شود که خان آرزو درست
 همزمان برهان مؤلف عرض کند که فکند گوید که بدین معنی به بای فوقانی عوض بای
 اصل است به کاف عربی و مرید علیّه آن فارسی بجایش می آید پس اگر (ب) را بمعنی
 افکندن با الف وصلی و تحقیق ماخذ دوم سبب تنگین گیریم که به فوقانی و دوم
 و معانی این بر افکندن مذکور شد و (الف) می آید یعنی شود که موخده به فوقانی یا بالعکس
 سبب افکندن باشد که موخده در اولش آن بدل نمی شود پس جزین نباشد که تسامح
 زائد است و فابدل شد به بای فارسی برهان خیال کنیم و صاحب ناصری در
 چنانکه فیل و سیل و سفید و سپید و رب اکثر لغات نقل برهان برداشته و تحقیق
 امر حاضرش تحقیقین با نام و نشان تحقیق خود را بر عالم بالا نگاشته (ار و و) (ان)
 را از دست داده اند که تحقیق مصدر را و کمیوا فکندن (ب) (۱) افکندن گاه امر

یعنی ڈال گرا (۲) کھانے کے طرف نگاہ نہ کر مستعمل و سپردہ گفتن کنایہ باشد بہ رمز
 پوست افتادن | مصدر اصطلاحی و ایما گفتن (اردو) اشارۃ کنایۃ
 بقول بحر غیاث جوئی و غیبت و بدگوئی کر دیکھنا کسی بات کو صاف نہ کہنا۔ و سپردہ
 صاحب غیاث بحر غیب جوئی کر دن فالخ کہنا۔ صاحب آصفیہ نے (در پردہ)
 و صاحب اندھم ذکر این کر وہ صاحب پیر فرمایا ہے کہ خفیہ پوشیدہ۔ اشارۃ کنایۃ
 برہان (پوست کسی افتادن) را بہ معین ہوشتین مردم افتادہ استقلہ صاحبان
 معنی آور وہ و خان آرزو در سراج گوید خرنیہ و امثال فارسی ذکر این کر وہ از
 کہ کنایہ از غیب کر دن است مؤلف معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسی
 عرض کند کہ پوست بقول برہان بمعنی غیبت چون بنیند کہ کسی غیبت مردم می کند بحق
 ہم آمدہ کہ بدگوئی و مذمت باشد خلافت او استعمال این مقولہ کنند و این مشتق و
 نیست شتاق نہ استعمال باشیم (اردو) فرید علیہ است از مصدر (پوست افتادن)
 غیبت کرنا۔ بقول آصفیہ۔ بدی کرنا پیٹھ کہ گذشت (اردو) لوگون کی غیبت
 پیچھے برا کہنا۔ بدگوئی کرنا۔
 پوست گفتن | مصدر اصطلاحی۔ کہنے کا عادی ہے۔
 بقول بحر غیاث و اندھن در پردہ یہ پہلو رفتن | مصدر اصطلاحی بقول
 گفتن یعنی بر فرو ایما گفتن مؤلف عرض بحر و اندھن یعنی از رفتار کو دوکان کہ در
 کند کہ پوست درینجا استعارۃ بمعنی پردہ سیاہی حالی می باشد (ملا آثار بخاری ۵)

<p>این مثل را بحق اوزنند و معاصرین بحکم هم بر زبان دارند (ار و و) تا و بیایم سے مانا نہیں ہے یہ بیانہ کر و ن مصدر اصطلاحی - لفظ است و خصوصیت یا اطفال ندارد و جو طفل و رسد این مصدر را مخصوص با و نمی کند (ار و و) کر و ن لینا - بقول آصف اس پہلو سے اُس پہلو پر مونا - یہ پیغام راست نیاید مثل حبیب جام شرب میگردد و بعضی معنی شرب اندر بیست معنی شعر آجپان لطیف میشود که معنی قالب عرض کند که فارسیان چون کسی را به بینند (ار و و) سنا بچہ بین و ہا لنا بقول آصف کہ پیغام قبول نمی کند و صالحت نمی نماید قالب بین واکر بنانا -</p>	<p>ما شفق را در طلب مشق ریاضی کردن است و طفل نو آموز اول رہ به پہلو میرود و مؤلف عرض کند کہ یہ پہلو حفظ و یہ پہلو آمدن و یہ پہلو رفتن ہر سہ مرادف یکگیر است و خصوصیت یا اطفال ندارد و جو طفل و رسد این مصدر را مخصوص با و نمی کند (ار و و) کر و ن لینا - بقول آصف اس پہلو سے اُس پہلو پر مونا - یہ پیغام راست نیاید مثل حبیب جام شرب میگردد و بعضی معنی شرب اندر بیست معنی شعر آجپان لطیف میشود کہ معنی قالب عرض کند کہ فارسیان چون کسی را به بینند (ار و و) سنا بچہ بین و ہا لنا بقول آصف کہ پیغام قبول نمی کند و صالحت نمی نماید قالب بین واکر بنانا -</p>
--	--

بای موحدہ بای فو قانی

بت (۱) بقول سروری و جامع و ناصری بفتح با - آما جولاہگان باشد و فرماید کہ
 بیای فارسی ہم آمدہ و غالباً کہ بیای فارسی اصح باشد و بقول برہان بفتح اول و سکون
 ثانی آشی کہ جولاہگان بر روی کار مانند و فرماید کہ در عربی نیز ہمین معنی دارد -
 مؤلف عرض کند کہ ما این لغت را بدین معنی در لغات عرب نیافتیم و توانیم عرض کرد

کفار سیان این را از لغت بہات کہ در سکر ت بمعنی خشک آمدہ بہ تخفیف ہا و الف وضع کرد
مخصوص کرد و مذ برای آشی کہ جولاہگان استعمالش کنند خان آرزو در سراج ہم بذیل
لغت (بتہ) اشارہ این یعنی بت کردہ است (استاد عمارہ ۵) ریشی چگونہ ریشی
چون مالہ بت آورد ہا گوئی کہ دوش تار و زان ریش گوہ پالودہ (اردو) وہ آہار
اور کلف جولاہ ہے کپڑا پنتے وقت استعمال کرتے ہیں۔ مذکر۔

(۲) بت۔ بقول بہان و ناصری بالفتح بمعنی لیف جولاہگان صاحب جامع فرماید کہ
بتارہ مؤلف بعض کند کہ اسم جامد فارسی زبان باشد صاحب اندجوالہ قوسی
برلیف گوید کہ دستہ گیاهی باشد کہ جولاہ پیشا رخو و را بدان ترکند و آب زند (اردو)
جولاہون کا وہ برش (مذکر) یا (کونجی) مؤنث جس کو وہ گھانس سے بنا تے ہیں اور
پانی میں بہگو کر اپنی بوٹ پر چڑھتے جاتے ہیں۔

(۳) بت۔ بقول بہان و جامع بالفتح مرغابی را نیز گویند و معرب آن بط است
صاحب ناصری فرماید کہ از ہمین است ضربت کہ بط بزرگ را گویند صاحب فرماید
قدائی کہ از معاصرین عجم است ذکر این کردہ مؤلف گوید کہ این ہم اسم جامد فارسی
زبان است (اردو) مرغابی۔ دیکھو اردک۔

(۴) بت۔ بقول بہان و جامع و ناصری بضم اول معبود و سجد کا قران باشد کہ
بعر بی صنم خوانند (سعدی ۵) بتی دیدم از عجاج در سو منات ہر مصرع چو در
جاہلیت منات ہر صاحب مؤید بذیل لغات فارسی صراحت کند کہ آنچہ برتند

صورت نگاشته و ساخته از چوب و گل و غیر آن بهار بر مطلق صنم قانع صاحب فرنگ
 فدائی که از معاصرین عجم است فرماید که هر چه از سنگ و چوب تراشیده آثر پرستش کنند
 ترجمه صنم صاحب سخندان گوید که همین را در سنسکرت بتر بدال مهله گویند خان
 آرزو در سراج گوید که مطلق معبود و مسجود و کافران بت نباشد چه آفتاب و گنگ
 و آتش را هم بعضی از پنهان پرستند و بت گویند مؤلف عرض کند که صاحب ساطع
 ازین ساکت و صاحب کثر که محقق ترکی زبانست این را به همین معنی لغت ترکی
 گوید اگر بدر بقول صاحب سخندان لغت سنسکرت گیریم این سبیل آنست
 که دال مهله را فوقانی بدل کرده اند چنانکه تنبوره و دنیوره و اگر بقول صاحب
 کثر لغت ترکی و انیم خبرین نیست که فارسیان استعمال این کرده اند و معنی حقیقی این
 صنم و صورتی که از مس و طلا و نقره و سنگ و چوب و گل و غیر ذلک درست کنند
 و بجای از زمین صورت که پرستش آن می شود و این تعلقی دارد با معنی ششم مخفی مباد که بقول
 بعض بت مخفف (باوتا) است که همین معنی لغت نزد و پانزده است چنانکه اشاره
 این بر (باوتا شکن) کرده ایم (اردو) بت بقول آصفیه فارسی اسم مذکر
 مورتی مورت پتلا لغت پرتما صنم و صورت جو پتلا و پتیل و غیره
 بنا کر یوچین -

(ه) بت - بقول برهان و جامع و ناصری و مؤید بالضم کنایه از عشوق (ظهوری)
 (ه) باغ گویب می دراز اشکم بوسینه چاک بت گل اندامم پد مؤلف عرض

کند که استعاره باشد نه کنایه (اردو) بت - بقول آصفیه اسم مذکر معشوق (از آصفیه) بت بنایا به یون که قیامت میں بھی ہو داد مانگی نہ خدا سے یون ہی خاموشی (۶) بت - بقول صنیئہ برهان و خان آرزو در سراج باصطلاح ساکنان عبارت از منظر هستی مطلق است که آن حق تعالی باشد پس بت من حیثا تحقیق حق باشد نه باطل مؤلف عرض کند که بت پرستان همین منظر هستی مطلق را می پرستند و این حجاز معنی چهارم است (اردو) هستی مطلق کا منظر - مذکر -

بتا بقول سروری و جهانگیری و جامع به تازی قرشت بعد از با پروزن بتا (معنی بگذار) (اوشکور) بتا روزگاری برآید برین پاک نمیش هر کس هزار آفرین بخورد (گفتا نه آخر دهاں ترکم) بتا جان شیریش در سر کخم صاحب برهان صراحت کند که یکسر اقل است صاحب رشیدی گوید که بتا بیدن معنی گذاشتن مصدری می آید و این امر حاضرش صاحب ناصری گوید که اصل این (بجل تا) بوده یعنی بگذار چیزی را تا چنین و چنان شود - بلی در فارس بسیار استعمال کنند چنانکه سعدی گفته (بتا ملاک شود دوست در محبت دوست پاکه زندگانی او در ملاک بود) اوست و فرماید که آنرا (بل تا) نیز گفته اند مؤلف عرض کند که سخن آفرینی صاحب ناصری است که این را محقق (بجل تا) قرار می دهد و از اشتقاق مصدر (بتا بیدن) خبر ندارد و به تحقیق ما (الف) اسم مصدر بتا بیدن است که می آید ما خود از بتا که بقول منتخب بالفتح و تشدید تازی فوقانی بمعنی بریدن است فارسیان تخفیف

و بزیاوت الف در آخرش یعنی قطع گرفتند و (ب) امر حاضر از مصدر بتائیدن که می آید پس بفتح اول است که موخده اول اصلی است و مصدر این هم بفتح اول می آید آنانکه این را کبیر اول آورده اند پی تحقیق نبوده (ار دو) (الف) قطع بقول آصفیه عربی اسم مذکر تراش - برید بهیونت (ب) چپوڑ - چپوڑا کا امر -

(۲) بتا - بقول سروری بجواز فرسنگ و بقول جهانگیری و جامع بفتح با - نوعی از طعام را گویند صاحب برهان گوید که عربان بهط و بتات گویند و باین معنی بتا تشدید ثانی هم آمده صاحب فتهی الارب بهط را به تحریک ثانی و تشدید طای حتی فرماید که عرب بهتا نوعی از طعام که برنج را با شیر و روغن پزند صاحب رشیدی فرماید که بتا و بته بفتح با خشکه پلاو - مؤلف گوید که اصل این بته بابای هوز آخر است که بدل شد با چنانکه خار و خار خان آرزو در سراج بر بته گوید که بقول رشیدی خشکه و بقول برهان نوعی از طعام که بهطه گویند و بدین معنی به تشدید ثانی هم آمده ولیکن تحقیق آنست که این لفظ مشترک است در فارسی و هندی - غایتش در هندی با را به تغییر حجه محلوپ بها خوانند و آن تلفظ مخصوص هندیان است و بته اعم است از خشکه حیرا که خشکه همان برنج را گویند که بعد از پختن آب آن را دور کنند و بته مطلق است خواه آب آن را دور کنند خواه نکنند و این غذای مردم بنگاله و کشمیر است بنا بر کثرت شالی درین ملک و مؤید آنست که در برهان بت بفتح و سکون فوقانی معنی آهار جو لاهیگان و آشی که بر روی کار مالند آورده و اغلب که بهطه معرب بهته هندی است (۳)

مؤلف عرض کند که بقول ساطع بجات و سنسکرت بمعنی خشکه آندره که برنج نخته باشد
و بجاتا بقول آصفیه لغت هندی است مردوش و آنچه خان آرزو در خشکه و بته فرقی
پیدا کرده است کمی معلومات اوست اهل و کن نیک دانند که خشکه عام است برای
برنج نخته اعم از اینکه آتش را بر آتش خشک کنند یا بصورت کثرت آب آن را دور
کنند و بجات بزبان سنسکرت ترجمه خشکه یعنی برنج نخته باشد و پس فارسیان یکدفعه
سوم بهت کردند و این لفظ را بعضی بمعنی شیر برنج استعمال می کنند و بقول بعضی فیرنی
باشد و بعضی برانند که نوعی از طعام است و بعضی علوای برنج را گفته اند و محترَب آن
بمسط است یا تشدید طای حطی (کذا فی البرهان) و قلب بعض همین بهت را بسته کرده
و بعضی خشکه پلاو مستقل شد و به تبدیل با به الف بتا مبدل اوست که زیر بحث است
و مقصود از خشکه پلاو پلاو باروغن و گوشت باشد یعنی غیر از چلا و یعنی پلاو برنج
با گوشت و روغن باشد و چلا و برنج باروغن و بته و بتا مراد ف پلاو پس
در تعریف این خشکه را داخل کرن خط است که در لفظ پلاو خشکه داخل است (ارو)
پلاو بقول آصفیه فارسی اسم مذکر یک قسم کاهانا جو گوشت اور چاول ملاک بر کاهانه است.

تباب فتن مصدر اصطلاحی بمعنی تیج اگر بستم با چرا بتاب روم رشته رفو خام است
و تاب خوردن و خشک شدن که تاب بمعنی (ارو) تیج و تاب کاهانا بقول آصفیه
تیج و تاب و قهر و غضب بیا پیش می آید. دل بی دل مین غم و غصه سه گشتا.
(ظهوری) شگاف چیب مراد و خند تاب شدن مصدر اصطلاحی بمعنی

(۱۱۱۱۱۱)

(۱۱۱۱۱۱)

پچ و تاب خوردن و سوختن کہ تاب بمعنی پچ و	ذکر این نکرد و جزین نیست کہ تسامح اوست کہ
تاب و حرارت می آید (افوری) اسے	بجای تختانی چہارم موقدہ را نقل کرد و جا
رخت رشک آفتاب شدہ ہوا آفتاب از رخت	وارد کہ دست متصرف نقل نویس و راز
بتاب شدہ ہوا (ارو) پچ و تاب کھانا جلنا	شدہ بای حال حقیقت این بر (بتایدن)
بتایدن بقول مؤید (سجوا کہ قنیہ) بمعنی	بیان کنیم کہ یہ تختانی چہارم و پنجم می آید
بگذشتن دیگر کسی از محققین فارسی زبان	(ارو) و کیو بتایدن۔

بیات صاحب شمس گوید کہ لغت فارسی است بمعنی (۱) بریدہ (۲) توشہ و (۳) رخت خانہ و (۴) طیلان و ضر و سوف و فرماید کہ یا بمعنی بت نیز آمدہ مؤلف عرض کند کہ ہمہ محققین فارسی زبان ازین لغت ساکت و بحث بت بجایش گذشت و معاصرین عجم ہم بر زبان ندارند۔ مجرب بیان شمس بدون سند استعمال اعتبار را نشاید مخفی ساد کہ بت بدون الف در عربی زبان بمعنی طیلان آمدہ کذا فی محیط المحيط و بتا بقول منتہی الارب بر زبان عرب بمعنی توشہ و رخت عروس و مسافر و مردہ و متلی خانہ (انتہی) پس جزین نیست کہ محقق بی تحقیق لغت عربی را فارسی گفتہ و در معنی ہم متصرف کردہ مردہ را بریدہ نوشت۔ خدایش بیا مژد (ارو) (۱) کاٹا ہوا (۲) توشہ۔ بقول آصفیہ فارسی۔ اسم مذکر۔ زاد راہ۔ وہ کھانا جو مسافر لپیٹ ساتھ لیجائے (۳) گھر کا سامان۔ مذکر (۴) طیلان بقول غیاث التالسان کا ستر پ۔ وہ چادر جو عرب میں خطیب اور قاضی اپنے کندھے پر اوٹتے ہیں۔ مؤنث۔ بجز ایک ریشمی کپڑے کا

نام ہے اور بقول بعض وہ کپڑا جو پشم اور ابریشم سے بنا جاتا ہے۔ صاحب آصفیہ نے
صوف پر فرمایا ہے کہ عربی۔ اسم مذکر۔ ایک قسم کا دبیر جامہ پشمینہ۔

بساتہ | بقول بول چال لغت فارسی است بمعنی آلو و سیب زینی صاحب لغات جدید

عرب در تالیف خود (الدلیل علی المولد والذخیر) فرماید کہ در محاورہ معاصرین عرب

ہمیں لفظ پشمین معنی متعل و صراحت کند کہ از لغت انگلیسی وضع شد مؤلف عرض

کند کہ مقصودش خیزین نباشد کہ از پشیتو کہ بیاے فارسی اول و نامی ہندی دوم

و تختانی سوم و نامی ہندی چہارم و و اولغت انگلیسی است بای فارسی را عبری

چنانکہ تپ و تب و تختانی را بالف بدل کرد و چنانکہ یرمغان و ارمغان و ہر دو

نامی ہندی را بہ فوقانی و و اورا بہ ہاے ہوز چنانکہ آوسو و آوسہ و یارو و بازہ

صاحب محیط بر آوی فرنگ گوید کہ رنگش اغبر و در مقدار برابر آلہ تاسیب و در ہند

بذریعہ اہل فرنگ رسیدہ کشتکار آن می شود و اکثر آنرا ہا گوشت یا تنہا پختہ بطریق

مان خورش می خورد و مثل اروی لعابیت مذار و خستہ باشد و میرہضم و مقوی

باہ و طاہر اور فراجش گرمی و خشکی محسوس می شود و سودا و بیت ہم دارد چرا کہ از

کثرت خوردنش خارش پیدا می شود و قابض طبع است (انتہی) حاصل ثبیت کہ

برزبان معاصرین عجم بضم اول و فتح فوقانی دوم است (ارو) آلو بقول ہم

مذکر۔ زبان سنسکرت میں آلہ جس کا مادہ اول بمعنی جڑ ہے پس آلہ کی معنی جڑ والی

ترکاری۔ ایک قسم کی گول گول ترکاری جس کا فراج سرد و خشک ہوتا ہے کبھی

صرف ترکاری اور کبھی گوشت کے ساتھ پکا کر اور طرح سے بھی کھاتے ہیں۔

بتا راج آمدن استعمال صاحب اند کہ نہ بریکد گر نہ ہندو چون مغلسان خزانہ بتا راج
بر معروف قانع مؤلف عرض کند کہ بھنی می دہندو (اردو) لٹوانا صرف کرنا۔
تا راج شدن است و تا راج بمعنی غارت (تا راج کرنا۔ بقول آصفیہ۔ غارت کرنا۔
وازم جدا کردن کہ بجای خودش می آید۔ برباد کرنا۔

حیف است کہ سند استعمال این پیش نشد بتا راج گرفتن مصدر اصطلاحی۔
معاصرین عجم پر زبان دارند (اردو) باسانی برداشتن و بدون دقت
تا راج ہونا۔ غارت ہونا۔ لٹ جانا۔ برداشتن و کشیدن و حاصل کردن

بتا راج داؤن مصدر اصطلاحی۔ مراد (بو کشیدن چربی) کہ می آید (ظہوری ۵)
صاحب اند بر معروف قانع مؤلف مشک صد تا ریزیم از نفس زلف آحم رتار
عرض کند کہ تا راج کردن و صرف کردن و برگرفت (اردو) دکن میں کتے میں کچے تار
بہ میخامبرون (سعدی شیرازی ۵) بیک پر کھینچ لانا کچے تاکے پر لٹانا آسانی سے حاصل کرنا
ہفتہ نقدش بتا راج دادو بدرویش کوین (کچے تاکے سے بازہ لانا) بھی کہ سکتے ہیں مصحفی نے اس
و محتاج دادو (ظہوری ۵) بیخامچہ گنجا کے لازم کا استعمال کیا ہو و کیو (آمدہ رابو کشیدن)

بتا راج بقول برہان بروزن شرارہ لیف جولامگان و شو مالان و آن جاروب
مانند پست کہ بدان آتش و آہار بر تار مانند صاحبان مؤید و جامع و سراج ہم ذکر
این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ موقدہ اول زائد و تا بمعنی تحقیقش کہ مقابل

پو و باشد وہای پوز در آخرش برای نسبت یعنی چیزی کہ منسوب است بہ تار و کنایہ
از آلہ کہ ذکرش بالا گذشت (ار و و) جولامون کی وہ کوچنی جس سے آتش اور
آہار تانے پر نگاتے ہیں۔ موتش۔

(الف) بتازگی	(الف) بقول اندا کردہ کاف فارسی بجائش آوردن و تازگی
(ب) بتازہ	بحوالہ فرنگ فرنگ بمعنی نوی ضد کنگلی است پس ہای مفید
معنی در حال و از سر نو و (ب) بقولش	معنی محبت در اولش آوردہ بمعنی از سر نو
مرادف (الف) (والہ ہروی) بفرختم	استعمال کرد و ہمین معنی (ب) را در حوا
بغم دل از غم خردیدہ را کہ رفتم بتازہ این	مرادف (الف) استعمال کرد و معنی در
رہ صدرہ بریدہ را کہ (سلیم) خطش	حال بیان کردہ صاحب اند و درست
بتازہ باعث ناز و نیاز شد کہ کوتاہ کرد	نیت دیگر پیچ (ار و و) (الف و ب)
زلف و شکایت دراز شد کہ صاحب از سر نوئے سرے۔	

بجو و ارستہ ہم (ب) را مرادف (الف)	(الف) بتازہ پانہ گرم و اشتن امصار
قرار دادہ اند مؤلف عرض کند کہ تازہ	(ب) بتازہ پانہ گرم کردن اصطلاحاً

معنی نو نقیض کہنہ و بمعنی حادث و ہند صاحب بخریت ہر دو گوید کہ بہ تندی و
پیشمرده بجای خودش می آید و چون خواستند خشونت بر سر کاری آوردن و فرماید کہ
کہ یای مصدري در آخرش زیادہ کنند ماخذ نگہ اسب راساعتی قبل از سواری
بقاعدہ فارسی ہای پوز آخرہ را حذف یک میدان جولان دہند و بتازہ پانہ گرم

<p>تا در سواری سرکشی نکند و در تا ختن نفس گرفته نه شود. و ارسته بر ذکر رب، قانع و بر بے آں ذکر همین معنی کند (شاپور) آهم بتا زیانه مرا گرم در تا و کد ام معرکه سر سید در مرا (در فغانی) تا که در دهنان مراد مفلک بدست از حالا بتا زیانه مرا گرم کرده است مؤلف عرض کند که در تعریف ماخذ آنچه بیان کرده اند تعلق ازین اصطلاح ندارد (و) کسی کام پرستی سے آماده کرنا۔</p>	<p>تأد سواری سرکشی نکند و در تا ختن نفس گرفته نه شود. و ارسته بر ذکر رب، قانع و بر بے آں ذکر همین معنی کند (شاپور) آهم بتا زیانه مرا گرم در تا و کد ام معرکه سر سید در مرا (در فغانی) تا که در دهنان مراد مفلک بدست از حالا بتا زیانه مرا گرم کرده است مؤلف عرض کند که در تعریف ماخذ آنچه بیان کرده اند تعلق ازین اصطلاح ندارد (و) کسی کام پرستی سے آماده کرنا۔</p>
<p>بتا سانیید صاحب انند بچواله لطائف فرماید که یعنی بترسانید و صاحب غیاث اہم ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ ہر سہ محققین بالا از مصدر تا سانییدن بے خبر اند کہ معنی گلا فشر و می آید و هیچ تعلق از معنی ترسانیدن ندارد۔ پس موحده اول زائد است و تا سانیید ماضی مطلق همان و معنی این گلا فشر و دیگر هیچ (و) گلا گھوٹا۔</p>	<p>بتا سانیید صاحب انند بچواله لطائف فرماید کہ یعنی بترسانید و صاحب غیاث اہم ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ ہر سہ محققین بالا از مصدر تا سانییدن بے خبر اند کہ معنی گلا فشر و می آید و هیچ تعلق از معنی ترسانیدن ندارد۔ پس موحده اول زائد است و تا سانیید ماضی مطلق همان و معنی این گلا فشر و دیگر هیچ (و) گلا گھوٹا۔</p>
<p>بت اشرفی اصطلاح بقول بھر صورتیکہ اشرف از حرص چھپسی بزر و نیم مگر کی چوب بر اشرفی مسکوک کنند خان آفندور چراغ و بہار گوید کہ در عہد اکبری و جہا گیری یک رقی اشرفی بصورت گاد و امثال آن نقش می کردند و ظاہراً مرا از اشرفی ہون است کہ در دکن روان دارد یا مطلق طلای مسکوک (سید شرف) کرد و این قلب صداقت است و برائے مطلق</p>	<p>بت اشرفی اصطلاح بقول بھر صورتیکہ اشرف از حرص چھپسی بزر و نیم مگر کی چوب بر اشرفی مسکوک کنند خان آفندور چراغ و بہار گوید کہ در عہد اکبری و جہا گیری یک رقی اشرفی بصورت گاد و امثال آن نقش می کردند و ظاہراً مرا از اشرفی ہون است کہ در دکن روان دارد یا مطلق طلای مسکوک (سید شرف) کرد و این قلب صداقت است و برائے مطلق</p>

طلای مسکوک که غیرت مسکوک باشد نتوان استعمال	جو اشرفی بر مسکوک هواد بلحاظ معنی آخر مورت
کردغان آرزو غورنه کرد (ارو) و ده مورت	دار اشرفی - مونت -

پیشا بقول انند سواکه فرنگ فرنگ بفتح شین بمعنی لغت فارسی است برای نوعی از شیرینی و یک محققین فارسی زبان اریں ساکت و بقول صاحب ساطع دبتاشا لغت سنکرت است به سین هله و شین بمعنی هر دو دور آخیش الف - گرده را گویند که از شکر سازند و بمعنی چنان نیز **مکولف** عرض کند که معنی آخر الذکر حقیقی است و مجازاً بمعنی شیرینی خاص استعمال شد نظر بر شباست حباب اگرند استعمال پیش شود تو ایتم عرض کرد که مفترس است که الف آخر بدل شد به های هوز - چنانکه یاسا و یاسه (ارو) بتاسا و بتاشا بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - جانب ببله ایک قسم کی شیرینی جو بشل حباب هوا بھر کر بنا کی جاتی ہے -

بتاوار بقول سروری و جهانگیری ورشیدی و برهان و ناصری و جامع بر وزن هوادآ بمعنی عاقبت و انجام و آخر کار (عنصری) من خوب مکانات شما باد گذارم و من حق شما نیز گذارم به بتاوار (حکیم سزنی) گل شد و برده کون و داغ و دروش گیرم تا اثری ماند از او داغ بتاوار مرا تا **مکولف** عرض کند که جزین نیست که مرکب باشد از بتا و آ - بتا بکسر الف سنکرت است بمعنی واقعه و حادثه و صراحت این بر مصدر دبتا سیدن (می آید و وار کلمه فارسی زبان است بمعنی صاحب و خداوند - پس صاحب واقعه و حادثه کنایه باشد از انجام کار که بعد از واقعه بارود دهد - از قبیل را اوار که اسپ را گویند و جادو دارد که کلمه و آ را بمعنی لائق و شایسته گیریم چنانکه شتاوار پس اندیز صورت معنی لفظی این لائق و سزاوار واقعه و حادثه باشد

وکنایہ از انجام کار فاعل (ارو) عاقبت بقول اصفیہ - عربی - اسم مؤنث - آخر - انجام - پایان - آخر کار

بتائیدن بقول سروری در شیدی بتا (مصدر ر. و ن) درم خزش مرگ کرده مصدر

وشت و دو یای حقی بوزن و مانیدن بمعنی ساختند بمعنی گذاشتن و گزرا نیدن آنا فاعله

بگذراشتن صاحب بحر فرماید که بر وزن گزرا نیدن بفتح اول گرفته اند چنانچه حقیقت ما خنبرده اند

معنننن فرس این ما مصدر سماعی گفته اند و ما متکذا از اس مطلقا این را هم مثل دیگر مصداقها

این کرده اند - صاحب هفت صرحت فرماید که بکسر اول باشد مؤلف عرض کند که موحده اصلی

است و ما خداین بتا بکسر اول که بزبان سنکرت بقول صاحب ساطع بمعنی قدرت و دستگاه

آید و بقولش بتا مصدر است بمعنی گذاشتن حالتی یا حادثه بر کسی و مرادش بتنا بزیادت تحتانی

دوم و بتانا متعدی آن بمعنی گذرا نیدن پس فارسیان همین بتا را که بمعنی واقع و حادثه اسم جاع

مصدر بتانا است بزیادت تحتانی بقاعده خود بتا - کرد - چنانکه پا و پاستی و جا و جایی پس

ازال بقاعده مصداق جعلی تحتانی مکسور و علک پو بجنه والا -

بت پرست استعمال بقول اند سحوا که فرہنگ فرہنگ صم پرست - صاحب فرہنگ

خدائی گوید که هر که بت را پرستد و پیش آن نماز بر د و برابرش پیشانی بر خاک نهد مؤلف

کند که اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بت پرست بقول اصفیہ فارسی - اسم مذکر - سورتی کو

پو بجنه والا -

بت پرست را در کعبہ دیو گیر و

مثل

سروری بر بتغوز بہ فاعوض بای فارسی فرماید کہ

بر وزن فقہور (۲) منقار مرغ را ہم گویند و بجو

مخفف آورده کہ مرغان را منقار باشد و چہار پایا

و مردم را پیرامن دہان - خان آرزو در سراج

ذکر بتغوز و بتپوز و بتپوس و بتپوز و بتپوز کردہ

مؤلف عرض کند کہ پوز بہ بای فارسی در آ

ہوڑ اسم جامد فارسی زبان است بمعنی پیرامون

دگر و اگر دہان حیوانات و منقار مرغان کہ بجاک

خودش می آید و بت بمعنی مرغابی است کہ گذشت

پس این مرکب قلب اضافت است بمعنی منقار

بت بمعنی خاص و بر سبیل مجاز عام شد برای مطلق

مرغان و پس انان ناواقفین با خدا برای حیوانات

ہم استعمال این کردند و ہمین است اصل و بتپوز

سببش کہ فوقانی بہ وال بدل شود چنانکہ بتپورہ

و بتپورہ و بتپوس ہم مہمل آں کہ زامی ہوڑ

بہ سین مہملہ بدل شد - چنانکہ آیاز و ایکس و در بتپوز

ہم بای فارسی بہ فاعل شد - چنانکہ سپید و سفید

صاحبان خزینۃ الاسمال و امثال فارسی ذکر این

کردہ اند و از معنی محل استعمال ساکت مؤلف

عرض کند کہ فارسیان در فہست بت پرستی این مثل

زندہ مقصود است کہ بت پرستان را در کعبہ

اہم خدا حاصل نہ شود بلکہ دیو گیر و - زیرا کہ عمل

شان بدست حاصل نیست کہ عمل نیک بآ

بد عملان را از مقام مقدس نتیجہ خوبی بدست نیاید

(اردو) وکن میں کہتے ہیں انہوں کو کعبے میں

بھی خدا نہیں ملتا اس کا مطلب یہ ہے کہ کعبہ

باطنوں کو کعبہ سے کچھ فائدہ نہیں ہوتا - یعنی خدا

شعاس اور خدا طلبوں کا عمل ان کو ہر جگہ رہی

کر تا ہے اگر عمل نیک سے محروم ہیں تو ان کیلئے

خانہ خدا میں بھی خدا نہیں ملتا -

بت پوز اصطلاح صاحب رشیدی ایسا

مراد بتغوز و بتپوز و بتپوس و بتپوز آورده گو

کہ (۱) پیرامون دہان کہ پوز نیز گویند و صاحب

<p>(ارو) (۱) انسان کے لئے مہنہ کا حلقہ مذکر۔ بہائم کے لئے مہنہ مذکر۔ (۲) چونچ بقول اصفیہ ہندی۔ اسم مونث۔ منقار پرندوں کا مہنہ۔ بت تراش اصطلاح۔ بقول بہار۔</p>	<p>(۲) مجاز لقب آذر پیر ابراہیم علیہ السلام چنانکہ بت شکن لقب ابراہیم است (ارو) (۱) بت تراش بقول اصفیہ فارسی۔ اسم مذکر۔ بخت ساز۔ سورتی بنانے والا (۲) ابراہیم علیہ السلام کے باپ کا لقب جن کا نام آذر تھا۔ مگر اسکا استعمال ہندو قرینہ نہیں دیکھا گیا۔</p>
---	---

پختہ بقول واریستہ بمعنی پختگی۔ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر ایں نہ کر دہ **مکولف**
 گوید کہ از قبیل بتا زنگی و بتا زہ کہ گذشت۔ مشتاق سند استعمال ہاشم۔ موحده اول دائرہ است
 بمعنی معیت (ارو) خوبی کے ساتھ عمدگی کے ساتھ صاحب اصفیہ نے پختگی پر فرمایا ہے۔
 فارسی۔ اسم مونث۔ عمدگی۔ خوبی۔ بہترین۔ بھلائی۔

<p>سج بقول ضمیمہ برہان بفتح اول و سکون ثانی و خاے شجہ بمعنی (۱) افشردن۔ صاحب شمس گوید کہ لغت فارسی زبان است و مذکر بمعنی اول فرماید کہ (۲) بمعنی کتاب مغان و قبیل صحف ابراہیم علیہ السلام گویند تفسیر نرند۔ دیگر محققین فارسی زبان از ایں ساکت مکولف عرض کنند کہ مقصود محقق اول الذکر از معنی افشردن چال</p>	<p>بالمصدرش باشد یعنی افشردگی۔ آ تا طالب سند استعمال ہاشم کہ مجرد قولش بحالت سکوت دیگر محققین و معاصرین عجم کافی نیست و مصدر بتخیدن نیامدہ بخيال ما تسامح محقق است کہ (سج) را کہ چ موحده و فوقانی و نون و جیم عربی بمعنی اول می آید تصحیف کرد و نسبت معنی دوم معاصرین زردشت گویند کہ مخفف</p>
--	---

رتخدا است بفتح اول و ضم س و م مرکب از بت
و خدا کہ بزبان سنسکرت بت مخفف بت بمعنی
مخن است (هکذا فی اللغات) و معنی لفظی
ایں مخن خدا و کنایہ از کتاب مغان یا صحف ابراهیم
یا تفسیر نزد باشد بابتی حال از برای ایں ہم ط
شد استعمال با ششم (اردو) (را) و یکھو تبع (۲)
کتاب مغان یا صحف ابراهیم یا تفسیر نزد کوثر
نے بتج کہا ہے۔

بتخاک بقول سروری بجا الہ شرفنامہ

بر وزن دنبال و بقول برہان و ناصر می و
جامع و سراج نام موضعی است۔ نزدیک
بکابل موکھٹ عرض کند کہ وجہ تسمیہ ایں
ہرمین نہا شد کہ خاک ایں موضع ہر اسے بت سار
مہضوع ادا قعہ بت متعلق ازین باشد و
اعلم بحقیقتہ الحال (اردو) بتخاک ایک موضع
کا نام ہے جو کابل کے قریب ہے۔ مذکر۔

بتخال بقول برہان و بہت دانند بضم

اول و سکون آخر کہ لام باشد نام بتخانہ ہیست
و بتخانہ بر وزن بزخانہ ہم گویند صاحب جامع
فرماید کہ بمعنی بتخانہ و بتکدہ خان آرزو و در سراج
گوید کہ غالباً تصحیف بتخاک باشد کہ نام موضعی
است نہ نام بتخانہ موکھٹ عرض کند کہ بت
محققین اول الذکر است کہ بتخانہ خاص را
بتخال گفتند صاحب جامع کہ از اہل زبانست
ایں را بمعنی بتخانہ و بتکدہ آورده و خال بقول
برہان و فارسی زبان علم را گویند بہ فتح عین
و علم بقول منتخب بمعنی کویہ و نشان و نام کہ نزد
معروف بود پس معنی لفظی ایں کہ قلب اضافت
است نشان بت و کویہ بت و کنایہ از بت خانہ
تو اس گرفت و نظیر اعتماد صاحب جامع با
کنیم کہ فارسیان بتخانہ را بتخال و بتخانہ ہم گویند
و جادارد کہ بتخانہ مبتدال بتخانہ گیر ہم خلاف قیاس
و بتخال مخفف بتخانہ (اردو) بتخانہ بقول
آصفیہ۔ فارسی۔ ہم مذکر۔ منہ در شوالہ۔ مورث گھر

بتخانه استعمال - بقول انندو بہار معروف کہ بت را ورن قائم کنند - مسجد بت پرستان صاحب فرہنگ فدائی صراحت کند کہ نمازگا (ظہوری ۵) میفرانی اگر قدر حرم گرد و حرم گرد بت پرستان کہ جای نہادن بت ہست مؤلف و گرتخانہ رازیور شوی بتخانہ را نام (اردو) بتخانہ بقول عرض کند کہ قلب اضافت خانہ بت یعنی خانہ آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - مندر - شوالہ - مورت گھر

بشر بقول انندو بہار فرہنگ فرنگ بفتح تین مخفف بدتر است (شیخ شیراز ۵) بتر نام کہ خواہی گفت آئی پڑ کہ دائم عیب من چون تدانی پڑ (انوری ۵) نیک ناما تونیک سیدانی پڑ کہ ز بد حال من بے تیر است پڑ مؤلف عرض کند کہ اگر بفتح تین گیریم دال مہملہ را مخذوف دانیم و اگر فوقانی مشد گیریم - مبدل کہ دال مہملہ بہ فوقانی بدل شود چنانکہ ز دشت و زرتشت صاحب قانون و ستیری بدتر و بتراہم بسند این تبدیل آورد صاحب کنزایں را بدوں تشدید بمعنی بدتر لغت ترکی گفتہ (اردو) بدتر بقول آصفیہ فارسی - نہایت خراب - ادنی درجہ کا -

بتر از و کشیدن (مصدر اصطلاحی) بقول انندو وزن کردن بہ ترازو - سید حین خالص ۵ آب انگور سبکتر بود از ہر آب بتر از گ ایماں بتر از آمد پڑ خلش غمزہ ہندو ماکشیدیم مکر بتر از وی قدح پڑ مؤلف عرض پرسی در کار ہست پڑ (اردو) تراوش کرنا کند کہ چیز را کشیدن و آوردن و نہادن بہ ترازو کنایہ باشد از وزن کردن (اردو) تولنا

بتر از و آمدن (مصدر اصطلاحی) چکیدن باشد (ظہوری ۵) جوی خوب از تراوش ہونا - بقول آصفیہ - ٹپنا - اصطلاح بقول سحر مانع راہ

صاحب غیاث گوید کہ باضم و اضافت مانع راہ
 است **مؤلف** عرض کند کہ مرادف سنگ راہ
 یعنی ہر گاہ سنگی یا بتے در راہ باشد مانع و حائل
 راہ رواں می شود و این کنایہ باشد بترکیب اضافی
 (ارو) سنگ راہ - بقول اصفیہ - فارسی
 اسم مذکر - وہ پتھر جو راستہ میں پڑا ہو آنے جانے
 والوں کا تکلیف دہ ہو - سدر راہ - مانع - مزجم
 (میر) بے لطف تیرے کیونکہ تجھے تک پہنچ
 سکیں ہم تو ہیں سنگ راہ اپنے کتے یہاں
 وائ تک تو
بترجاء اصطلاح بقول جہانگیری در
 ضمیمہ (۱) کنایہ از قبیل و دُبر باشد و اس را
 بتازی عورتین گویند - (سراج الدین سکرائی) (۲)
 غنچہ گر پیش آں دہن خند و دُبر بترجائی خوشین
 خند و دُبر د کمال سہیل (۳) پیش روی تو گر
 بخند دگل بترجائی گلستاں خند و دُبر خان آرزو مذکر -

در سراج فرماید کہ تحقیق آنست کہ عبارت است
 از قبیل و دُبر زن و دُبر مرد است متناہل - صاحبان
 رشیدی و ناصری ہم ذکر ایں کرده اند صاحبان
 برہان و جامع بذکر معنی اول فرمایند کہ (۲)
 فرجہ ما بین ناخن و گوشت را ہم گفته اند کہ
 چرک در اں جمع می شود **مؤلف** عرض کند
 کہ قلب اضافت جایی بتر باشد کہ معنی لفظی ایں
 جائے کہ بسیار بد است و کنایہ از ہر دو معنی بالا
 صاحبان بحر و بہار عجم ذکر ایں بزیادت تختانی
 در آخر کرده اند و بر معنی اول قانع و صاحب ہوتیہ

بر معنی حقیقی اکتفا کردہ کنایہ را بگذاشت (ارو)
 (۱) فرج - دیکھو اوک - دُبر - بقول
 اصفیہ - عربی - اسم مؤنث - مقعد -
 (۲) ناخن اور گوشت
 کا ورمیانی خلا جس میں میل جمع ہوتا ہو
 مذکر -

(الف بترک) صاحب شمس سہوالہ بترجی نسبت د الف گوید کہ در فارسی کلیم

(ب) ہرکان باریک را گویند کہ از پیشم سازند و (ب) ہم بقولش لغت فارسی و کبیر یکم و سوم یعنی پیدا آرنده مؤلف عرض کند کہ محققین فارسی زبان و معاصرین عجم ازین ہر دو لغت ساکت اگر سند استعمال پیش شود تو انیم قیاس کرد کہ اسم جامد باشد یا مرکب از پتر و گان۔ صاحب ساطع گوید کہ پتر بہ بای فارسی لغت سنسکرت است کہ کبیر اول و سکون ثانی بمعنی پدر و اب و بضم اول و سکون فوقانی بمعنی پسر باشد و گان بقول بران بہ کاف فارسی بمعنی لائق و منزاوار پس معنی لفظی این لائق و منزاوار پسر و کنایہ از پیدا آرنده۔ بای فارسی بدل شد بہ موحده چنانکہ تپ و تب و کاف فارسی بہ عربی چنانکہ گند و کنند اعراب بیان کردہ صاحب شمس بر خلاف این است و مجرد قولش بدون سند استعمال اعتبار را نشاناید کہ پہلے تحقیقش اظہر من الشمس (اردو) (الف) باریک کبیر۔ مذکر (ب) پیتا کرنیوالا۔ مذکر۔

بت رویان اصطلاح۔ بالضم بقول و برای معنی دوم الف و نون آخر را برای مؤید بمعنی خوب رویان۔ صاحب ہفت گوید کہ (۱) بمعنی خوب و (۲) بمعنی خوب رویان مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این روی بت دارندگان و کنایہ از خوب رویان مخفی بہاد کہ (بت روی) اسم فاعل ترکیبی است و اگر الف و نون آخر از ائد گیریم و (بت رویان) را مزید علیہ (بت روی) قرار دہیم بسبیل کنایہ معنی اول پیدای شود

بقرہ بقول اند سجا کہ فونگ فونگ بفتح اول و ثالث لغت فارسی (۱) مرد و گردن کشی و کشتی (۲) جروح مؤلف عرض کند کہ اگر

<p>سند استعمال برای هر دو معانی پیش شود تو انیم عرض کرد که برای معنی اول های نسبت بر لفظ بتر زیاد کرده اند یعنی چیزی که منسوب به پدر باشد ترو و سرکشی است و سکون فوقانی تصرف مماورہ و برای معنی دوم بتر را بالفتح لغت عرب گیریم کہ بمعنی بریدن آید (کذا فی المنتخب) پس های ترو در آخر ماضی بقاعده فارسی افاده معنی مفعولی کند چنانکہ بالیدہ از بالید و عجب نیست کہ بر ماضی زبان عربی قاعده فارسی را جاری کرده اند و بیج عجب نیست کہ پس قسم تصرفات فارسیان در لغات عرب بسیار واقع و تصرف در اعراب ہم تصرف شانت و پس - (ارو) (۱) (۱) تتر و مقول آصفیہ عربی - اسم مذکر - سرکشی نام فرائی (۲) مجروح بقول آصفیہ - عربی رگما زخمی - وہ شخص جس کے زخم لگا ہو۔</p>	<p>(رظرا) رخسار بت زر کہ نبودش مژدہ کیو ناگشتہ نظر کرده آن رومژدہ دارد و مولف گوید کہ مرکب اضافی است (ارو) و بچوبت اشرفی پستان استعمال - بقول بہار و انند معرو مولف عرض کند کہ از قبیل گلستان یعنی جا کہ بت های بسیار قائم بود (حکیم رودگی -) تا باد گذر کرد بہ گلزار و بہ پستان و گلزار زربولیش شدہ پستان چو پستان و (ارو) وہ مندر جہاں بہت سے بہت قائم کئے گئے ہوں - مذکر بت سرخاب زرای اصطلاح - بقول رشیدی بمعنی صراحی - خان آرزو در سراج گوید کہ اگر بت بضم اول است پس بمعنی صراحی خواہد بود مطابقاً و اگر بفتح باشد بہ نسبت سرخاب - پس بمعنی ظرف مقرر شراب خواہد بود کہ آن را بت و بطابک نیز خوانند مولف عرض کند کہ دریں اصطلاح بت بالفتح باشد قطعاً بمعنی دنیا کہ معرب آن بقطبہ طای حطی است ذکر ایں</p>
--	---

<p>سوم بت گذشت و در سرخاب (۱) صفت آن کہ شکندہ بت و (۲) صفت ابراہیم علیہ السلام قریب سرخاب ہم نام پندہ است و ہم (شراب را گویند بہ نقبش کہ بت ہارامی شکست (صائب ۵۲) قلب اضافت آب سرخ (پس بت سرخاب زای زبت چون پاک سازد بت شکن بت خانہ مارا تر کہ میروید بت از دیوار و در کا شائہ مارا تر (اروی) کہ خان آرزو بت را بالضم چگونہ بمعنی صراحی مطلق (۱) بت شکن کہ بت سکتہ ہیں بمعنی عام اس شخص کے نوشت قاتل (اردو) شراب کی صراحی نوشت لے جو بتوں کو توڑے (۲) ابراہیم بت شکن بت شکن اصطلاح - بقول بہار مصروف ایک پیغمبر علیہ السلام کا نام تھا جو آذر بت و مقصودش جزمین نہ باشد کہ اسم فاعل ترکیبی است تراش کے فرزند تھے۔</p>	<p>بت گذشت و در سرخاب (۱) صفت آن کہ شکندہ بت و (۲) صفت ابراہیم علیہ السلام قریب سرخاب ہم نام پندہ است و ہم (شراب را گویند بہ نقبش کہ بت ہارامی شکست (صائب ۵۲) قلب اضافت آب سرخ (پس بت سرخاب زای زبت چون پاک سازد بت شکن بت خانہ مارا تر کہ میروید بت از دیوار و در کا شائہ مارا تر (اروی) کہ خان آرزو بت را بالضم چگونہ بمعنی صراحی مطلق (۱) بت شکن کہ بت سکتہ ہیں بمعنی عام اس شخص کے نوشت قاتل (اردو) شراب کی صراحی نوشت لے جو بتوں کو توڑے (۲) ابراہیم بت شکن بت شکن اصطلاح - بقول بہار مصروف ایک پیغمبر علیہ السلام کا نام تھا جو آذر بت و مقصودش جزمین نہ باشد کہ اسم فاعل ترکیبی است تراش کے فرزند تھے۔</p>
<p>بت مع بقول برہان و ہفت کمر اول و سکون ثانی و عین بے نقطہ بنبت اہل برہنہ شربت مست کنندہ بعضی گویند اوحسل و بقول بعضی از خرمای تر سازند مؤلف عرض کند لغت عرب است و بقول منتخب بالکسر شراب و بنیدہ عسل کہ آتش را دکنند و جوش زند و بدین معنی کمر با و فتح تانیز آمدہ (رائخ) پس تسامح برہان است کہ ایں را لغت فارسی زبان خیال کردہ (اردو) شراب اور بنیدہ جوشند سے بنائی جاتی ہے یا خرمای سے۔ مؤلف۔</p>	<p>بت مع بقول برہان و ہفت کمر اول و سکون ثانی و عین بے نقطہ بنبت اہل برہنہ شربت مست کنندہ بعضی گویند اوحسل و بقول بعضی از خرمای تر سازند مؤلف عرض کند لغت عرب است و بقول منتخب بالکسر شراب و بنیدہ عسل کہ آتش را دکنند و جوش زند و بدین معنی کمر با و فتح تانیز آمدہ (رائخ) پس تسامح برہان است کہ ایں را لغت فارسی زبان خیال کردہ (اردو) شراب اور بنیدہ جوشند سے بنائی جاتی ہے یا خرمای سے۔ مؤلف۔</p>
<p>بت مخور بقول ہفت بفتح اول و سکون ثنائہ و فراید کہ بجای غین منقوطہ فاہم بنظر آمدہ و فوقانی و ضم غین معجبہ ہوا و رسیدہ و رای ہلکیدہ صاحب درمی و پہلوئی بعوض رای مہلکہ آخر زامی آتوز نوشتہ بمعنی دوم و سوم قانع مؤلف پیرامون زبان مطلقا خواہ انسان باشد خواہ چو</p>	<p>بت مخور بقول ہفت بفتح اول و سکون ثنائہ و فراید کہ بجای غین منقوطہ فاہم بنظر آمدہ و فوقانی و ضم غین معجبہ ہوا و رسیدہ و رای ہلکیدہ صاحب درمی و پہلوئی بعوض رای مہلکہ آخر زامی آتوز نوشتہ بمعنی دوم و سوم قانع مؤلف پیرامون زبان مطلقا خواہ انسان باشد خواہ چو</p>

فارسی سوم وزامی ہوز و اس خگداشت ہای
فارسی بدل شد بہ غین چنانکہ پر ویزن و
غیر ویزن ورامی ہلکہ آخر را بدل کردند بہ و
ہوز چنانکہ اینزان و انیزان و معنی اول درینجا
زائد است کہ پیروز صرف بر معنی دوم و سوم مثال
و برای معنی اول مشتاق سند استعمال می باشند
(ار و و) (ا) ٹوپی کی دیوار جو چند وے
کے اطراف ہوتی ہے۔ مذکر۔ (۲) و (۳) ویکھو
رہت پوز۔

بت فریب اصطلاح۔ بقول جہانگیر می
(۱) نام روز بہت و چہارم است از ماہ ہای
ملکی۔ صاحب ناصری ہذا کہ معنی اول فرماید کہ (۲)
کنایہ از معشوق صاحب جمال (ولسع ۲)
بدلدار گفت ای بت بت فریب تو صاحب جامع
فرماید کہ نام روز چہارم است از ماہ ہای ملکی
(نہ بہت چہارم) و صاحب بحر شفق با او
مکلف عرض کند کہ معنی حقیقی این فریبندہ

بتاں و کنایہ باشد از معشوق و معنی اول ہم گنا
باشد کہ تاریخ معینہ ماہ ملکی را بت فریب گفتند
ازیکہ مجمع حسینان در اس تاریخ بہ تفریح و تفریح
از خانہ ہای خود بیرون می آید وہ مقامات خاص
جمع می شود چنانکہ یکی از معاصرین عجم با مذکرش
کرده و نسبت اختلاف تاریخ چہارم و بہت چہارم
بقول صاحب جامع را معتبر و اینکہ کہ از اہل زہد
مخفی سباد کہ ماہ ہای ملکی همان است کہ اس را
ملک شاہی نام است و جلای ہم و سباد را این تاریخ
عہد جلال الدین ملک شاہ سلجوقی است کہ بہت
کاملش بر رسال ملک شاہی) می آید (ار و و)
(۱) فارسیوں نے ماہ ہای ملکی کی چوتھی تاریخ
کو بت فریب) اس لئے کہا ہے کہ اس تاریخ میں
حسینوں کا مجرم تفریح و تفریح کے لئے باغات میں
جمع ہوتا ہے (۲) معشوق صاحب جمال۔ مذکر
ہمفقوز بقول سروری مراد بت پوز بہرہ
معنی (سوزنی ۵) نہادہ اندزن و پچہ من از سرما

بساں سگ بچه بتفوز برد سوراخ نو صاحب	بفاست بدل بای فارسی و صاحب
جها نگیری گوید که حکیم ازرقی و صفت زستان گفته	موتیر بحواله فر هنگ فخر تو اس گوید که با طامی مطبقه
(۵) بسند پولاد برد دهن باید نو آهوار بر شمر نهند	هم آمده مؤلف عرض می کند که حقیقت
بتفوز نو (حکیم سوزنی) عاریت داده پدر	تبدیل این بر (پیشور) بیان کرده ایم که بای
سپت و ریش و بتفوز نو به بخارا شده هنگام صبحی	فارسی سوم عوض فاگد مشت و ذکر هر سه معنی بر
علم آموز نو صاحب بر بان این را هر سه معنی	دینور (گذشت حیف است از خان آرزو که بتفوز)
دینور (آورد که به غین مجسمه عوض فای سوم	به غین مجسمه سوم را تصحیف خیال کرده و ما بجای
گذشت و فرماید که به غین نقطه دار عوض فایم	خودش تبدیل را ثابت کرده ایم آنانکه
بنظر آمده صاحب ناصری این را مبتدل (پیشور)	بخور و فکر و تلاش کار نمی گیرند و حرج به تصحیف
گفته صاحب جامع متفق با بر بان خان آرزو	کنند و این بعید است از شان تحقیق (ار و و)
در سراج فرماید که غالباً غین تصحیف باشد و صحیح	دیکهو پیشور و پیشور -

پیش بقول جها نگیری و جامع را خط و کتابت و نامه را گویند. صاحب بر بان گوید که
 بکسر اول و ثانی و سکون کاف در ترکی نیز همین معنی دارد و صاحب ناصری بذکر معنی اول فرماید
 که (۲) یعنی پروانه و امثالش که برای خروج و دخول شهری از کار گذاران گیرند و درین ایام
 بای فارسی و بجای کاف های هوز مشهور و مستعمل و مباشرین کار را از کان بیکچی گویند. خان
 در سراج بذکر معنی اول می فرماید که بفتح اول و دوم (۳) طرف شراب که بصورت بط سازند
 و آنرا بطر هم گویند که معرب است. و بیکت صخر اس صاحب لغات ترکی این را بمعنی اول لغت

ترکی گفته فرماید که در فارسی هم مستعمل - مؤلف عرض کند که لغت زبان ترکی است بمعنی اول و معنی دوم مجاز آب در استعمال فارسیاں و بمعنی سوم لغت فارسی است که کاف تصغیر بر لغت است زیاده کرده اند و لیکن برای معنی سوم طالب سند باشیم که مجر و قول خان آرزو کفایت نمی کند (ارو) (۱) خط - مذکر (۲) پروانه بقول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - اجازت نامه - فرمان شاهای و غیره - لیسنس - پاس (۳) بط - ده جام شراب جو شکل بط بنایا جات است - مذکر -

پیشگی صاحب ضمیمه برهان گوید که بمهر اول و ثانی نویسنده و این لغت می باید که ترکی و باورچی و صاحب لغات ترکی خود پیشگی را باشد چه ترککان نوشته را بتات گویند - صاحب مؤید این را بذیل لغات فارسی آورده و هم تحت لغات ترکی جان داده خان آرزو در سراج - بصراحت نویسد که لغت ترکی است

پیشگی صاحبان شمس و هفت این را بفتح اول و ثانی لغت فارسی گفته اند مؤلف عرض کند که اسم آنکه این را لغت فارسی دانسته اند تاسامح عثمانی (عربی) کس عثمان گیر نشد ورنه می باید نشان است که برافز غور نه کرده اند ما بر نقطه بتات صراحت کرده ایم که لغت ترکی است مؤلف عرض کند که کد بالفتح بمعنی خانه

<p>صاحب جامع بصراحت کاف فارسی نمی کرد این کرده و صاحب هفت گوید که بجای موحده تختانی - بای پارسی هم دیده شد مؤلف عرض کند که بتکند به موحده مفتوح و کاف فارسی مفتوح و دال مہلہ آ خرقو زردستان معاصر یعنی نفرت از طعام است بوجه سیری و مرگب از بت که یعنی آتش گذشت و گند که یعنی بوی بدی آید - قلب اصناف یعنی بوی بد طعام که بوجه سیری نفرت پیدا کند و این مرگب اسم جاد فارسی قدیم است یعنی مطاق تنفر از طعام و بتکن به حذف دال مہلہ مخفیست - آنچه محققین بالا این را بالکسر نوشته اند - نظر بر لب و لجه سوقیاں باشد که از مانجلیہ خبر و او صحت لفظ کار ندارد - پس همین است اسم مصدر بتگندن که یعنی سیر از طعام باز زدن می آید و امر حاضرش هم و اصل این مخفیست که بتگندن است</p>	<p>و بزیادست بای ہوز ہم به ہمین معنی می آید پس قلب اصناف است یعنی چھیتی (ارو)) بتکند بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - مند شوالہ - مورت گھر - بتکن صاحب سروری بحوالہ نسخہ میرزا گوید کہ کبسر با سکون تا و فتح کاف را از طعام سر باز زدن است و بحوالہ مؤید فرماید کہ (۲) امر است از مصدر بتگندن و بتگندن کہ به ہمین معنی می آید - صاحب جہانگیری این بکاف عجمی آورده مذکر معنی اول فرماید کہ (۳) تختہ کہ بزرگراں آنرا بر زمین شد یاد کرد و کشند تا کلوں ہا شکستہ گرد و آنرا مالہ نیز گویند صاحبان ناصری و رشیدی متفق با جہانگیری و صراحت کاف نمی کنند کہ فارسی است یا عربی - صاحب مؤید بحوالہ ادات بصراحت کاف فارسی فرماید کہ نوعی از ساز زرگری است مانی گویند کہ غلطی کتابت بزرگری را - زرگری کرده باشد و</p>
---	---

اسم مصدر بتکندن کہ مصدر و یگر و مراد بتکندن است این است حقیقت معنی اول و دوم کہ طرز بیان محققین بالا اظہار حقیقت نکرد و نسبت معنی سوم پہنچ ماخذ بفہم ما نیامد جز یہ کہ ایں را مرکب از بت و کن گیریم کہ بت بہ بای فارسی بقول ساح لفت سنسکرت است بہ معنی برگ و کن بکاف عربی امر حاضر از کن پس معنی لفظی این کنندہ و دور کنندہ برگ ہا و صاف و پاک کنندہ کشت و کما یہ از تختہ کہ ہو سیلہ آں زمین شد یار شدہ را صاف و پاک کنند۔ بای فارسی بہ عربی بدل شد چنانکہ بت و تب و جا دارد کہ ایں را اسم جامد فارسی در ہا گیریم۔ واللہ اعلم بحقیقۃ الحال۔

(ارو و) (۱) خدا سے منہ پھر جانا۔ حاصل بالمصدر۔ سیری۔ مرنٹ (۲) غذا سے منہ پھیر (۳) وہ تختہ جو اہل چلانے کے بعد زمین پر چلا تے ہیں جس سے زمین ہموار اور خوش فاشا

سے صاف و پاک ہوتی ہے۔ مذکر۔ صاحب آصفیہ نے پٹیل پر لکھا ہے۔ ہندی۔ اسم مذکر ٹیڑا۔ زمین صاف کرنے کا تختہ۔ بعض اہل ہند نے اُس کو سداون کہا ہے۔ لیکن صاحب آصفیہ نے اُس کو ترک فرمایا ہے۔

الف بتکندن (الف) بقول برہان

ب بتکندن بکسر اول بروزن بتکندن از غایت سیری میل طعام نکردن و چیزی نخوردن و رب) بقولش بروزن دل رشیدن مراد (الف) کہ سر باز زدن و میل بطعام نکردن است۔ صاحب سروری بذیل بتکن اشارہ ہر دو کردہ و صاحب رشیدی نسبت ہر دو فرماید کہ سر باز زدن از طعام از غایت سیری است۔ صاحب بحر ہر دو را بکاف فارسی آوردہ معنی یا برہان متفق و فرماید کہ (الف) کامل النقص و مضارعش بتکند و رب) سالم التصریف کہ بعد حذف نون مصدر بنای ماضی اور مشتقات

<p>است و معنی هر دو بوجه سیری سر از طعام با زدن و نفرت کردن و هر دو کامل التصریف تساج صاحب بحر است که (ب) را سالم التصریف نوشت و بتکن اسم مصدر و حاصل بالمصدر و امر حاضر (الف) و بتکن به سکون ن اسم مصدر و حاصل بالمصدر و امر حاضر (ب) و تساج صاحب موارد و خان آرزو که بتکن را اسم فاعل گفته و آنچه خان آرزو بتکن را در بعض فرنگا یعنی مصدر دیده است فرق مصدر و حاصل بالمصدر نفهیده این است حقیقت این هر دو مصداق (ار و و) سیری کی وجهه کهنه من به چیر لینا نفرت کرنا بتکوپ اصطلاح مقبول سیری بتای قرشیت و کاف بوزن محبوب ریچانی است که از مغز گردگان و شیر و ماست درست کنند (شمس فخری) بر زمین در او شده و خیره و خرم</p>	<p>سالم باشد و تبدیل و حذف در حروف اصلی آن راه نیابد و غیر ماضی و مستقبل و اسم مفعول نیاید صاحب موارد بزرگ هر دو گوید که مضارع و الف) بتکنند و مضارع (ب) بتکنند و اسم فاعل و امر و حاصل بالمصدر هر دو بتکن و امر کاف فارسی نمی کند صاحب نوادر نسبت هر فرماید که بافتح و بالکسر هر دو آمده خان آرزو در سراج فرماید که بفتح اول و کاف است و بتکن اسم فاعل آن و فرماید که بتکن در بعض فرنگا بمعنی مصدر نیز آمده - مؤکف عرض کند که هر دو بافتح است و صاحب نوادر که بالکسر گفته غور بر باخذ نموده باصول مقتضین فرس (الف) اصلی و (ب) جعلی و هر دو سماعی و باصول ماهر و جعلی و قیاسی است که وضع شد از بتکن و بتکنند که اسم مصدر هر دو است صراحت این بتکن گذشت و بعد از آنجا تفسیه این کرده ایم که هر دو بکاف فارسی</p>
---	---

لوزینہ در مذاقش بتکوب می نماید و صاحب
 جہانگیری فرماید کہ این را از مغر جوز و ماست
 و شبت سازند و صراحت مزید کند کہ با اول
 مفتوح و شبانی زده و کاف مضموم و واو مجمل
 است۔ صاحب رشیدی ہم ذکر این کرده صاحب
 برہان گوید کہ بجای موحدہ آخر تاسی قرشت
 ہم گفتہ اند یعنی (بتکوت) بروزن فروت و بجای
 کاف لام ہم می آید یعنی بتلوپ۔ صاحب
 سروری ذکر بتکوت کردہ فرماید کہ مراد ہما
 بتکوب است۔ صاحب جامع بذکر معنی بالا
 گفتہ کہ مرابی است۔ خان آرزو در سراج
 بذکر قول برہان فرماید کہ (بتکوت) و (بتلوپ)
 اغلب کہ از تصحیفات و بتکوب تحقیق است
 مؤلف عرض کند کہ بت بمعنی آتش بجایش
 گذشت و مجازاً بمعنی خورش و کوب امر حاضر
 مصدر۔ گویدن کہ می آید و این مرکب ہم
 مفعول ترکیبی است بمعنی خورش کویدہ و کتا
 از مرتبائی کہ ذکرش بالا گذشت۔ دیگر هیچ و
 بتکوت بہ فوقانی آخرہ مبتدل آن کہ موحدہ با
 تاسے قرشت بدل شدہ باشد۔ خلاف قیاس
 و بتلوپ بلام سوم ہم مبتدل باشد کہ کاف
 عربی بہ لام بدل شود۔ چنانکہ اکھاک و الکھا
 هیچ ضرورت ندارد کہ تصحیف گوئیم (ارو)
 ایک خاص مربا کو قاریوں نے بتکوب
 کہا ہے جو آخر ٹ کو کوٹ کر دودہ اور دہی سی
 بناتے ہیں۔ مذکر۔
 بتکوت (اصطلاح) ہاں بتکوب کہ بہ کاف
 عربی سوم و موحدہ آخر گذشت و این مبتدل
 آنست ما اشارہ تبدیل ہمدرا سجا کردہ ایم
 صاحب سروری ذکر این کردہ و خان آرزو
 در سراج بذیل بتکوب این را تصحیف دانستہ
 و مایا و انتعاقی نہ داریم و تبدیل خلاف قیاس
 گفتہ ایم۔ ازینکہ مثالی دیگر برای تبدیل موحدہ
 با فوقانی الی الآن نیافتہ ایم و جادار د کہ

همدریس تالیف تلاش مایس را موافق قیاس
 کند. مقتضین فارسی زبان تبدیل حروف را بر
 وجهی و سندا قائم کرده اند و پس و بدون وجود
 تصحیف گویند و ما همین تصحیف را تبدیل خلط
 قیاس گوئیم و هر دو اعتباری است اگر وجود
 این لغت بقول سروری ثابت نمی شد مجز و
 بیان برهان را که بذیل بتکوب آمده کافی نیستیم
 صاحب سروری از اهل زبان است و ذکر
 این کرده ما را انی رسد که قولش را در لغات زبان
 معتبر ندانیم - خان آرزو که قیاس تصحیف می کند
 از حقیقت ماخذ بتکوب هم خبر ندارد (ار و و)
 و کیو بتکوب -

بتکیش | اصطلاح - بقول سروری، حواله
 سخته بتای قرشت و کاف ویای خطی تیروان
 باشد و بقول برهان و ناصری بر وزن درویش
 تیروان پراز تیر و فرماید که معنی ترکیبی این بت
 مانند چه بت لیف جولا همگان و کیش مانند را گو
 صاحب جامع همزانش و فرماید که تیروان
 پراز تیر مانند چاروب می نماید - خان آرزو
 در سراج تذکر قول برهان گوید که محل نظر است
 چرا که لیف بتاره است نه بت و نیز بت بمعنی
 اماریت که لیف ادراس تر کرده بر تار مانند و
 و مجازا اگر گفته اند چنانکه او آورده کیش بمعنی تن
 است نه مانند - آری تمام کلمه مرکب افاده
 تشبیه کند لیکن اطلاق بر ذی عقل باشد چرا که
 اطلاق کیش در محلی باشد که صاحب آن آدمی
 است (انتهی) مؤلف عرض کند که بت
 بمعنی لیف جولا همگان بجایش گذشت - خان
 آرزو و خبر ندارد که کیش بمعنی عادت و خلصت
 هم آمده نه مجز و دین چنانکه بد کیش - بد خورا
 گویند - پس اگر بتکیش را بمعنی خوبه بت دان
 گیریم و نظر بر شهاب است تیروان و ترکش که تیر
 در خود دارد (چنانکه بت تارها در خود دارد)
 آنرا بتکیش نام نهیم چنانچه است - خان آرزو

<p>لون (انتهی) پس اس اصطلاح فارسی کا ترجمہ تیروں سے بھرا ہوا ترکش ہے۔ بنگر پتنگر استعمال بقول بہار و اندر مراد بت تراش مولف عرض کند کہ کلمہ گر بقول برہان بمعنی کتہ و سا زندہ کہ افادہ معنی فاعلیت کند وقتے کہ با کلمہ دیگر ترکیب شود ہجو کوزہ گرو کا و امثال آن (ظہوری ۵) از تیشہ ملامت عشق تو گشتہ ریش ز پاے سلامت بت و بگردین چه بحث (ارو و) و بکھوت تراش۔</p>	<p>کہ کیش را مخصوص بہ ذوی العقول کند این تخصیص خبری دہا زینکہ ذوق ماخذ ندارد و نمیداند کہ برای ماخذ اسم اینگونه موثقا فی ضرورت ندارد و مخفی مباو کہ مجر و کیش ہم بہ جنی تیروان آمدہ۔ پس این لطف ماخذ است کہ برای تیروان بنگیش نام کردند و این فک اضافت باشد کہ اصل این باضافت بت بسوی کیش بود و اضافت را انگندہ معنی لفظی این لفظ کہ تیروان است۔ اضافت تشبیہی چنانکہ آئینہ دل۔ پس ترکش را بطور عام لطف گفتن و اضافت آن بسوی تیروان کردند برای تو کشتے کہ پراز تیر باشد عجبے ندارد و شک نیست کہ همین است ماخذ این اصطلاح</p>
<p>بتکن ہماں بتکن کہ بکاف عربی گذشت و بحث این ہم ہمدرا بخاندکور (ارو و) دیکھو بتکن۔ بتکن بحث این بر بتکندن و بتکنیدن بتکنیدن بکاف عربی گذشت (ارو و) دیکھو بتکندن و بتکنیدن۔</p>	<p>کہ خان آرزو را محل نظر است و نی فرماید کہ اگر این ماخذ درست نباشد و دیگر چه باشد (ارو و) ترکش بقول آصفیہ فارسی۔ اسم مذکر۔ تیروان۔ تیر رکھے کا نوا (ارو و) دیکھو بتکندن و بتکنیدن۔</p>

پتلاب

بقول جهانگیری و رشیدی با اول مکسور ثبانی زده غلاف گل خرم را گویند قنارا
 (کوزه مخ) نیز خوانند صاحبان برهان و ناصری و جامع و سراج ذکر این کرده اند -
 مکتوفت عرض کند که بت با لکسر بقول ساطع در سنسکرت بمعنی قدرت و دستگاه و
 (لا بهی) بقولش بمعنی نفع پس اگر فارسیان ترکیب این برد و لغت سنسکرت و حذف
 های هوز اسم فاعل ترکیبی ساخته باشند معنی لفظی این قدرت نفع دارنده و قادر
 بر نفع باشد و کنایه از غلاف گل خرم که نفع شعله منحصر بر دست و جا دارد که بت را بفتح
 بمعنی صوف گیریم که لغت عربی و لآب هم عربی است بمعنی سنگلاخ - پس معنی
 لفظی این صوف سنگ لاخ دارنده و کنایه از غلاف گل خرم و تصرف در اعتراب
 که فتح اول را بکسر بدل کردند تصرف فارسیان است بهر صورت مقرب باشد
 و الله اعلم بالاسمه می توانیم که این را اسم جامد فارسی زبان گیریم (ار و و) خت
 خرم که پهل کاف غلاف - مذکر -

الف) بتلخ و ترش اضی بودن	مصاد	به محنت و شقت روزگار (حکیم خاقانی ۵)
ب) بتلخ و ترش رضا و ادون	مطلای	بتلخ و ترش رضا ده بخوان گیتی بر تو که نیشخوری
ج) بتلخ و ترش رضا و ده	فان	ار بشیر خوری حلوائی صاحب برهان نسبت رب
در سراج ذکر (الف) کرده گوید که کنایه از		بذکر معنی بیان کرده جهانگیری فرماید که رضی
رضا بودن برنج و محنت زمانه و رب) بقول		شدن قسمت رزق از قلیل و کثیر و نعمت
جهانگیری در ضمیمه کنایه از رضی شدن است		و سیری و گر سنگی و فقر و فاقه و سختی و نرمی و زکا

صاحب بحر تعریف مختصر و مفید کند و ما	بدر کرده است بک صاحب بحر به نقل تعریف
با تعریفش اتفاق داریم که محتفل رنج و محنت	دارسته گوید که تلنگ بکسرتین آواز کیہ از
شدن است و بس صاحب شمس ذکر (ج)	نواختن دائره براید و نیز تلنگ دائره نام
کرده که امر حاضر (الف) است دیگر هیچ -	بازئی است که طفلان خطی کشیده مہرہ بازی
مکولت عرض کند کہ نظر بر سند خاقانی باید	کنند و مہرہ ہر کہ ازان دائره براید ہر دایرہ است
کہ مصدر دبتلخ و ترش خوان رضا دادن	(ر ا ر و و) خاص قسم کی آوازوں سے
قائم ہونے و تحقیقی کہ لفظ خوان را ازین مصدر	مغل مجلس کو مجلس سے اٹھانے و طیان ایران جب
اصطلاحی ترک کردہ اند ذوق زبان نادر	کسی شخص کو اپنی محفل میں مغل خیال کرتے
(ر ا ر و و) (الف و ب) گرم و سرد ہوتا	ہیں تو اس کو مجلس سے اٹھانے کے لئے خاص
بقول آصفیہ حوادث زمانہ کی ہر داشت کرنا	قسم کی آوازیں نکالتے ہیں جن کو پہچان کردہ
(ج) اسی مصدر کا امر حاضر -	مجلس سے اٹھ جاتا ہے -
تلنگ دائره بدر کردن	بہمنہای گوشت مروں ہے
دارستہ گوید کہ یو طیان ایران نوا فی دارند کہ	کہ تقاضای رشت قصا بان
برای دفع مغل مجلس خوانند چون از سر و اشود	وا حسن ذکر این کردہ از سنی و محل استعمال کیا
گویند بہ تلنگ دائره بدر کردیم و تلنگ دائره	مکولت ہر وقت کہ این شعر مال سعدی شیر
ودت ما با بختان ز دوست تا صدا براید و طرا	است فارسیان ازین را در مذمت دایرہ و تر
در رسالہ وحی (پ) حرمت مشغولی ساز ہارا بتلنگ	استعمال کرنے و بس (ر ا ر و و) اُدھار کھاتے

<p>عربی۔ اسم مذکر۔ برابر۔ یکسان۔ تناسل اعضا۔ کم نہ زیادہ۔ آپ ہی نے مقتدر پر لکھا ہے کہ مساوی المزاج جس میں افراط و تقریط نہ ہو۔ اوسط درجہ کا۔</p>	<p>بھوکا پڑا رہنا اچھا ہے صاحب محبوب لا مثلاً نے اس کا ذکر فارسی مثل کے مقابلہ میں کیا وکن میں کہتے ہیں۔ بھوکوں مرے اُدھار نہ کھاؤ بت تار سیدہ اصطلاح۔ صاحب</p>
<p>بتن ہر دداشتن مصدر صطلحی بقول وارستہ و بھر تھل کردن ناملائم مکروہ۔ بہار گوید کہ سخن کسی را متحمل شدن (رضی دانش ۵) بتن حرف لباس</p>	<p>انندہ بحوالہ مظہر العجائب گوید کہ بمعنی معشوق کم سن است مؤلف عرض کند کہ خلاف قیاس نیست و ایں کنایہ باشد۔ (اردو) کم سن معشوق۔ مذکر۔</p>
<p>از خود نمایان بر نمیدارم بچو صحرا جانہ عریانی من دامنی دارد بچو (حسن رفیع) بہیکس گلہ از بوریامی فقر مکن بچو اگر از و بتورنجی رسد بتن بردار بچو مؤلف</p>	<p>پتھاسب استعمال۔ صاحب ورنہ بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار نوشتہ کہ بقدر اعتدال مؤلف عرض کند کہ تناسب بقول منتخب لغت عرب</p>
<p>عرض کند کہ کنایہ باشد و بس (اردو) ناملائم باتوں کا تحمل کرنا۔ برداشت کرنا۔ بتن ہر گز رفتن مصدر صطلحی بقول وارستہ و بھر و بہار مرادف (بتن</p>	<p>است بمعنی با ہمدیگر پیوند شدن۔ پس استعمال فارسیان مجاز است و بمعنی این را مفہوم گیریم (اردو) تناسل کے ساتھ۔ اعتدال کے ساتھ۔ ضا</p>
<p>برداشتن کہ گذشت (ظہوری ۵)</p>	<p>اصفیہ نے اعتدال پر لکھا ہے کہ</p>

آورده خوش معامله هجر در میان زبان داده ایم | مرگ تن گرفته ایم (ار دو) دیکهو تن برداشتن -

بتنک | بقول شمس بابای فارسی بمعنی در سبزه باشد صاحب برهان بر (بتنک) گوید

که بابای فارسی هم آمده در سبزه زر گرمی و صفاری باشد و آن قالی است که چیزها از طلا و نقره و امثال آن در آن ریزند **مؤلف** عرض کند که تعریف کاملش بجای خود آید در اینجا همین قدر کافی است که صاحب شمس غلط کرده است که این را بزیادت خود اوّل آورده و آنرا اصلی گرفته - معاصرین بنحیث ازین سبک و محققین فارسی زبان ذکر این نکرده اند و سند استعمال پیش نه شد (ار دو) دیکهو تنک -

بتنج | بقول سروری بفتح با و تایی قرشت و سکون نون (۱) افشردن باشد

صاحب برهان همزبانی سروری گوید که کبسر اول (۲) امر است از تنجیدن یعنی دریم هیچ و بیفشار و از پی درامی و صاحب ناصری نقل نگارش و صاحب جامع همزبان خان آرزو در سراج بند که هر دو معانی بالا گوید که ظاهر از اصل کلمه نیست **مؤلف**

عرض کند که بی پریم از و که اگر از اصل کلمه نیست بفرماید که چیست این است حقیقت تحقیق محققین با نام و نشان مخفی سباد که تنجیدن بر وزن رنجیدن بهمنی پیچیدن و در سیم افشردن

و در سیم کشیدن و از پی در آمدن و فراهم نشانیدن و تنج بدون موّحه اسم مصدر و بدین معنی با موّحه نمی آید و نیز امر حاضر است بهمه معانی بالا و بدین معنی با موّحه کسور

می آید که زائد باشد چیست است که محققین بالا موّحه را مفتوح گرفته اند و برای مستی اول هم آورده اند و در تهریفش معنی مصدری بیان کرده و طرز بیان شان موّحه اول را

اصلی ظاہری کند و حقیقت آنست کہ زائد باشد و بمعنی اوّل زائد ہم نمی آید کہ اسم جامد است (ار و و) ۱۱ پنچوڑ بقول آصفیہ - اسم مذکر - رس - عصارہ - افشرہ - (۲) بتجیدن کامر حاضر بمعنی پنچوڑ وغیرہ و یکھو بتجیدن -

بتنگ آمدن | مصدر اصطلاحی - بقول بحر عاجز | متعدی بتنگ آمدن است کہ گذشت آمدن نیز ارشدن صاحب اند (بتنگ آمدن از چیز بمعنی عاجز و بیزار کردن (ظہوری) را بمعنی عاجز و ملول شدن نوشته صائب | بتنگ آمدن از بی ہمدی بار و کبوتر آرم تو مگر اینجا کم پیوند فریادی یہ فریادی تو مکتوف بتنگ کرنا -

بتنگار | اصطلاح - بقول ضمیمہ | عرض کند کہ بتنگ آمدن ہم بہ ہمیں معنی می آید چنانکہ کا بتنگ آمدن بتنگ آمد کا پس موحده در اوّل این زائد باشد (ار و و) بتنگ ہونا کہہ سکتے ہیں - صاحب آصفیہ نے بتنگ پر فرمایا ہے کہ عوام بتنگ کی جگہ بولتے ہیں - بمعنی عاجز - پس بتنگ ہونا بھی کہہ سکتے ہیں - بمعنی عاجز ہونا -

پنچوڑ | بقول شمس بالغف (۱) گلہ گردانگر دہان وقیل (۲) منقار (۳) آزادان

بتنگ آوردن | مصدر اصطلاحی | و فرماید کہ بیای فارسی ہم آمدہ مؤکلف

عرض کند که هیس لغت به بای فارسی سوم	صاحب شمس بن شد معاصرین نجم بر زبان
عوض نون بهر و معنی اول الذکر بجای	ندارند بدون سند استعمال اعتبار را
خویش گذشت نون به بای فارسی یا بکس	نشانید که بی تحقیقی صاحب نظر من الشمس
آن بدل نمی شود - محققین فارسی زبان	(ار و و) (ا و ۲) دیکهو بپوز (۳)
ذکر این نکرده اند و معنی سوم هم انحراف	منه کی بیماری - مؤنث -

بته صاحب سروری بجهاله نسخه امیرزا فرماید که بکسر و فتح با وضعم تا (۱) یعنی قبه مانندی که بر سر عصا و دسته تازیانه و امثال آن نهند - صاحب جهانگیری گوید که به واو معروف است صاحبان برهان ورشیدی و جامع و ناصری و سراج هم ذکر این بفتح اول و ضم دوم کرده اند مؤلف عرض کند که خیال ما مفقوس است که واو نسبت برنفت ربت - بالکسر و بالضم از یاده کرده اند که بقول ساطع یعنی مشت زنی و قدرت و دستگاه آمده (ار و و) مؤلف بقول آصفیه هندی - اسم مؤنث - قبضه - دسته -

(۲) توه بقول سروری و برهان بکسر و فتح با وضعم تا سنگ دراز که بآن دار و گویند و آنرا بته نیز گویند و بحر بی متع خوانند - صاحب جهانگیری گوید که به واو معروف است - صاحبان رشیدی و جامع و ناصری هم ذکر این کرده اند و خان آرزو در سراج فرماید که این همان بتاست که الف به واو بدل شد مؤلف عرض کند که هیچ تعلق از بتا ندارد که به الف آخزه گذشت تا نمیدانیم که خان آرزو چه طور

حوالہ آں کردہ بہ تحقیق مابہدّل بتہ باشد کہ ہای ہوز آخرہ بفتح اول و ثانی می آید
 ہای ہوز بدل شدہ و او چنانکہ آوسہ و آوسو و ماخذ بتہ بجایش عرض کنیم (ارو)
 دستہ مذکر۔ دکن میں اُس دراز اور بدوڑ پتھر کا نام ہے جو ہاون کے ساتھ ہوتا ہے
 جس سے ہاون میں دوائیں کوئی جاتی ہیں۔ صاحب آصفیہ نے (ہاون دستہ) کا ذکر
 فرمایا ہے اور مجر و دستہ کو ان معنوں میں نہیں لکھا۔ نیز دکن میں بتہ اُس دراز اور گول
 پتھر کا نام ہے جس سے سل پر مصالحہ پیسا جاتا ہے جس کو محاورہ ہند میں بتّا کہتے ہیں
 صاحب آصفیہ نے بتّا پر فرمایا ہے کہ مصالحہ پیسنے کا وہ کپڑا ہو پتھر جس کو سل پر رگڑتے
 ہیں۔ ہماری رائے میں لغت زیر تعریف کا ترجمہ۔ دستہ ہے۔

(۳) بتو۔ بقول سروری بحوالہ فرہنگ بکس و فتح با و ضمّ تا بمعنی قیف کہ اداں گلاب
 عرق وغیرہا در شیشہ کنند۔ صاحب جہانگیری فرماید کہ یہ واو معروف است۔ صاحبان
 رشیدی و جامع و ناصری ہم ذکر ایں بفتح اول و ضمّ دوم کردہ اند۔ صاحب برہان گوید
 کہ باین معنی بکسر اول ہم آمدہ خان آرزو در سیراج فرماید کہ ایں عام است خواہ برای
 شیشہ باشد خواہ برای دتہ کہ روغن در اں کنند و فرماید کہ تخصیص رشیدی و جہانگیری
 و برہان بہ شیشہ خطا است مؤلف عرض کند کہ تخصیص روغن برای دتہ ہم درست
 نیست و بہ تحقیق ما (از معاصرین عجم) مخفف (دبتوکن) کہ اسم فاعل ترکیبی است
 بمعنی داخل کنندہ کہ تو بالضم بقول برہان بمعنی درون است مقابل بیرون بعضی
 ایں را اسم جاد فاری زبان دانند واللہ اعلم۔ صاحب نفائس برقیف گوید کہ

لغت ترکی است و بفارسی تنگاب بہ کاف فارسی و صاحب پیرہان بر تنگاب قیف را
 عربی گفته (ار و و) قیف بقول آصفیہ - ترکی - اسم مذکر - ایک ٹونٹی وار طرف کا نام
 جس کا منہ اوپر سے کھلا ہوا اور نیچے ایک تلی لگی ہوئی ہوتی ہے اس کے ذریعہ سے
 رقیق چیز و تلوں وغیرہ میں بہ آسانی بھری جاتی ہے - کیف - پیک -
 (۴۴) بتو - بقول سرور می سجوالہ فرهنگ و بقول جہانگیری و جامع و برہان بفتح باؤ
 بمعنی جا کی کہ ہمیشہ آفتاب بران تابہ صاحب جہانگیری فرماید کہ ایس ضد نہا باشد -
 صاحب ناصری گوید کہ در اصل بتاب بلکہ باتاب بود یعنی گرمی و پرتو آفتاب آفتاب
 می گرفته خان آرزو در سراج فرماید کہ صاحب رشیدی اس معنی را حقیقی پنداشتہ حقیقہ
 مجاز است ہو کہ لغت عرض کند کہ مقصود خان آرزو جز میں نباشد و ماہم با و اتفاق
 داریم کہ اس معنی مجاز معنی پنجم است کہ می آید یعنی بتو کہ بمعنی مشرق آمدہ مجازاً برای
 جامی اہم مشتمل شد کہ آفتاب و انما بران تابد گویا اس مقام دائماً مشرق است و خان
 بیان کردہ صاحب ناصری درست نیست کہ بتو را مخففت باتاب گیریم حقیقت اخذ این
 بر معنی پنجم می آید (ار و و) وہ مقام جہاں آفتاب ہمیشہ طلوع رہتا ہے اور غروب
 نہیں ہوتا - نسا کا ضد جہاں ہمیشہ رات رہتی ہے اور آفتاب طلوع نہیں ہوتا یا
 پہاڑوں کی بندی کی وجہ سے دھوپ کم آتی ہے یا نہیں آتی -

(۵۵) بتو - بقول جہانگیری و رشیدی و جامع و ناصری و سراج با اول و ثانی مفتوح
 بمعنی مشرق و بقول برہان مقابل مغرب - ہو کہ لغت عرض کند کہ تو بفتح بقول

برہان بمعنی تابست کہ تابش آفتاب و امثال آں باشد۔ پس فارسیان ہای مصاحبت
 در اولش آوردند و برای مشرق استعمال کردند معنی لفظی این باتاب و تاب دارندہ
 و کنایہ از مشرق دیگر ہیچ (ارو) مشرق بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مونث۔ جای
 مشرق یعنی روشنی نکلنے کی جگہ۔ طلوع ہونے کا مقام۔ سورج نکلنے کی جگہ۔ مغرب کا
 نقیض۔ دیکھو بابل کے دوسرے معنی۔

(۶)۔ بتو۔ بقول جامع۔ بفتح اول و ضم ثانی و تہ روغن صاحب مؤید نسبت ایں گوید
 کہ بالفتح و الکسر است۔ صاحب برہان المتقن با مؤید۔ صاحب غیاث بردتہ گوید کہ
 صحیح بالفتح است و بالضم خطا است بمعنی طرف چرمین کہ اکثر در اں روغن پہ کنند
 صاحب منتخب ہم ذکر ایں کردہ فرماید کہ طرف روغن است مرکب عرض کند کہ
 مجاز معنی سوم باشد کہ تہ ہای چرمی در عجم و عرب و ہند مشابہ قیفت باشد بالعکس
 یعنی حصہ بالائی آں تنگ و حصہ پائینش فراخ۔ پس فارسیان مجازاً و تہ روغن را
 ہم بتو گفتند (ارو) گپا بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر۔ چمڑے کا پھولا ہوا
 چھوٹے منہ کا ظرف جس میں گھی یا تیل رکھتے ہیں اور اس سے اونٹ کے چمڑے سے
 بناتے ہیں۔ و تہ۔

بتوراک | بقول جہانگیری چاہی باشد کہ غلہ در اں مدفون سازند۔ صاحبان
 برہان و سروری وغیرہا ہمیں معنی بر (بتوراک) نوشتہ اند کہ بتقدیم و تاخیر رہی مطلب
 والہامی آید و ماتحتیق ایں ہمدرا سجا کنیم۔ (ارو) دیکھو بتوراک۔

بتوار

بقول برهان بر وزن

شهباز آ، امگاه و نشیمن باز و شاهین
و امثال آن صاحب ناصری گوید که بتوار

بدال مهله عوض فوقانی هم آمده که بعضی
نشیمن کبوتر و باز باشد که دو چوب بر زمین

فرورند و چوبی بر برآں نهند و آنرا آده

نیز گویند و در ۲۰۰ یعنی مطلق آرامگاه هم

(شمس فخری ۵۰) ملاذسیف و قلم خسرو

حشم ذکر است اهل جهان را جناب او بتوار

صاحب موی سحاله افانگو یاد که معنی اول

کرده خان آرزو و در سران بذکر معنی اول فرنا

که مشهور بباای فارسی است در هم ادب بتوار به

بای فارسی فرماید که آنرا آده نیز گویند و فرق

کند که بتوار برای جانوران شکاری و آده

برای کبوتران بیشتر متعل و فرماید که بعضی به

بای تازی و بعضی به رای مهله نوشته اند و

تصحیف است و نیز گوید که بعضی معنی مطلق

آرامگاه و جای نشستن گفته اند و این غیر متعارف

و مشهور است (تهی) موقوف عرض کند که

بت بمعنی مرغابی بجایش گذشت و آری به

رای مهله بقول برهان بمعنی لیاقت چنانکه

شاهوار و گیشوار (الخ) پس بتوار به موحده

اول و رای مهله در آخر بمعنی جای که لائق

مرغابی است و مجازاً لائق مرغان و کنایه

از آده - پس رای مهله بدل شده زای هوز

چنانکه انیران و انیزان این است حقیقت

بتوار که خان آرزو تصحیفش شمار و کار از

تحقیق ندارد و چیزی که اصل است آن را

تصحیف گفت و حقیقت ماخذ را نهفت و بتوار

ببای فارسی که بی آید بسدل این (چنانکه شب

و شب و آتیب و آتیب) و هر چه تفریق در

بتوار را آده کند عکس حقیقت است که آده

برای جانور شکاری است و بتوار مرادش

و آده برای کبوتران اصلاً مخصوص نیست و آنچه

معنی دوم را غیر متعارف فرمایند شمس فخری
چشمش کشاید معنی دوم مجاز معنی اول باشد و
بس مخفی مباد که بد و از که به دال جمله عوض
فوقانی می آید مبدل اینست چنانکه تنبوره و بنادیتے ہیں (۲) آرام اور رحمت کا مقام۔ مذکر۔

توخت بقول برهان بر وزن بسوخت ماضی توختن است یعنی جمع کرد و بیندخت
و او اگر دو گذارد۔ اعم ازینکه نماز باشد یا قرض و دین و امانت و بمعنی کشید و فروبرد و که از
کشیدن انتقام و فروبردن چیزی در جای باشد۔ صاحب ناصری به نقل برهان فرماید که
توختن بمعنی کشیدن و آن را توزیدن نیز گفته اند و برین قیاس توخت و توخته خان آرزو
در سراج بنقل قول برهان گوید که تحقیق آنست که بای موحده زانکه است که در او اکل
افعال و مصادر زیاده کنند و این لفظ را از لغات اضداد و شمرده اند **مؤلف** عرض کند
که ماضی توختن را با بای زانکه ضرورت نداشت که در ردیف بای موحده جا دهند ذکر
مصدر برای همه مشتقاتش کافی بود۔ صاحب برهان توخت را هم بجای خودش نوشته و
توختن را هم نمیدانیم که درین تکرار چه صلاحیت اندیشید۔ اکنون ناگزیر است که حقیقت بخند
معانی مصدر این را اهدا ریختن بیان کنیم۔ ماخذ این توز است که بضم اول بمعنی تاخت
و تاراج می آید و از همین اهم مصدر سه تا مصادر وضع بشدرا، توزیدن و در **مخففش**
توزیدن بضم اول و کسره و ووم و (۳) توختن که زای توز توار به جای جمعه بدل کردند
چنانکه فراز و فراخ و پس از آن بزیادت علامت مصدر رفتن در آخرش مصدری ساختند

و معنی تحقیقی این هر سه مصدر (۱) تاخت و تاراج کردن است - صاحب موارذ ذکر این معنی کرده و صاحبان بحر و برهان این معنی را در توختن ترک کردند و (۲) بمعنی فراهم آوردن و انداختن و این مجاز معنی اول است (حکیم نزاری قهستانی ۵) خلقی زبذل شملت از راق توخته بزجوقی ز عدل کالمت آرام یافته و صاحبان موارذ و بحر و برهان ذکر این معنی کرده اند و (۳) برکشیدن و کشیدن چون - کینه توختن - و این هم مجاز معنی اول است هر سه محققین بالا ذکر این کرده اند (حکیم خاقانی ۵) از پی کیس توختن از خصم تو آب زره دارد و آتش سنان بز و (۴) فرو کردن و فرو بردن چون خار توختن و این هم مجاز معنی اول است که در تاخت و تاراج این سه صعو بهتها واقع شود و معنی این را به معنی هشتم متعلق کنیم (حکیم سنایی ۵) خلق اگر در تو توخت ناگه خار بز تو گل خویش از و درین موارذ هر سه محققین بالا ذکر این کرده اند و (۵) گذاردن و واپس دادن و ادا کردن چون وام توختن و نماز توختن - شک نیست که این را از معنی اول بهیچ تعلق نیست و در اینجا توختن مبتدل و توختن است که معنی ادا کردن می آید - اعم از اینکه قرض و وام باشد یا نه و ال بهله بدل شد به فوقانی چنانکه زر و ثمت و زر ثمت (رضی الدین نیشابوری ۵) ایاستوده بزرگی که وام شکر ترا بز زبان بنده تو توختن نمی داند بز (حکیم سوزنی ۵) خوش بخندید و مگر گفت بدین زر نشود بز نه ترا ساخته کار و نه مرا توخته وام بز و (۶) بقول برهان و بحر و موارذ خواستن - صاحب موارذ و سندی که از اسدی پیش کرده ازاں بوضوح می پیوندد که این معنی متعلق بمعنی سوم است و بپندار (۵) به تیغ و سنان هر کجا کینه توخت

گہی دل درید و گہی سینہ دوخت و (۷) بقول ہر سہ محققین بالا بمعنی جستن بالضم و اینہم مجاہ
معنی اقل است و (۸) بقول ہر سہ محققین بالا بمعنی دوختن و ناخدا یں بر معنی پنجم گذشت
کہ تبدل است و (۹) بقول موارد بمعنی فرارسانیدن و ایں سن و چہ متعلق بمعنی پنجم باشد بجلہ
ہر قدر معانی کہ دریں مصدر است در ماضی مطلقش ہم کہ زیر بحث است باشد (۱۰) و (۱۱) و (۱۲)
کاماضی مطلق اس کے تمام مفہون پیشال یعنی (۱) ناخت و تاراج کیا۔ (۲) لوٹا (۳) فراہم کیا۔ جمع کیا (۴)
کھینچا۔ (۵) چھو یا (۶) اوکیا۔ (۷) واپس دیا (۸) چاہا (۹) دھونڈا (۱۰) سیار (۱۱) پہنچایا۔

ہتوراک | بقول سروری بحوالہ فرہنگ و بقول رشیدی (۱) بمعنی چاہی باشد کہ غلہ دران
پنہاں کنند و مدفون سازند صاحب جہانگیری ہمین لغت را بقلب بعض ہتوراک نوشتہ لیکن
حالہ سروری دلیل آنست کہ غلطی کتابت جہانگیری باشد کہ جہانگیری و فرہنگ ہر دو یکی است
صاحب برہان صراحت کند کہ بفتح اول و ثانی مضموم ہوا و رسیدہ و رای بی نقطہ بالف کشیدہ
و بجاف زدہ چاہی باشد کہ غلہ و امثال آن دران کنند و خلاشہ و خاک بر بالای آن ریزند و
(۲) بمعنی دف و دائرہ ہم آمدہ و فرماید کہ بمعنی آخر بتقدیم تائی قرشت بر بای اجد ہم صاحب ناصری
بذکر معنی اول گوید کہ این را بفارسی گوری نیز گویند بجاف فارسی زیر کہ بگور ماند کہ قبر باشد و ذکر
معنی دوم ہم فرمودہ صاحب جامع ہم ذکر ہر دو معنی کردہ خان آرزو در سراج بذکر معنی اول
دوم فرماید کہ این خطاست و تصحیف در لفظ و معنی و ہتوراک بتقدیم فوقانی بمعنی طبلہ کہ مزارگان
دارند برای رمانیدن مرغان مؤلف عرض کند کہ وضع لغت ترکی ناست ولیکن محققین
ترک ادیس ساکت و بعض محققین صراحت فارسی کردہ اند مرگب یافتہ می شود ولیکن اجزای کشیش

محقق نمی شود چاره نیست جزین که اسم جامد گیریم معنی دوتم تحقق است به سند قول محققین ال
 زبان همچون صاحبان جامع و ناصری قول خان آرزو نسبت تصحیف لفظ خطای اوست اگر تبرا
 به موصدہ اول اصل گیریم بتوراک بفوقانی اول قلب بعض است و اگر ثانی الذکر را اصل گیریم
 اول الذکر را قلب بعض گیریم چنانکه بائون و ابائون و ابائون و ابائون و ابائون و ابائون و
 و آغده و افزار و افزار و اسطرخ و اسطرخ مخفی سبب که بگویم یعنی اول لغتی است که می آید -
 (ارو و) دکن میں کہو بالفج اس گڑھے کو کہتے ہیں جس میں انج اس غرض سے دفن کرتے ہیں
 کہ اس میں کھنگلی پیدا ہو۔ مذکر۔ صاحب آصفیہ نے کہو پر فرمایا ہے کہ اسم مذکر۔ غار۔ گڑھا۔ قصبات
 الہ آباد میں اسی کہو کو کہتے ہیں اور عموماً اردو میں کھتا۔ صاحب آصفیہ نے کھتا پر فرمایا ہے
 ہندی اسم مذکر۔ وہ گڑھا جس میں غلہ بھر کر اوپر سے پاٹ دیتے ہیں تاکہ ایام قحط میں گراں ہو کر کچے
 زمین دوز کو کھٹا جس میں انج بھرا جاتا ہے۔ کھتی۔ نہان خانہ۔ مٹھورہ۔ (۲۲) الف وارہ۔ مذکر۔ دیکھو تہ

بتوک بقول سروری ہجو الہ نسخہ حسین وفانی گوید کہ مرکب است از بت و واو نسبت و کاف
 بتامی قرشت بوزن قبول طبعی چو بہین بر مثال دن زائد چنانکہ زکو و زکو و پستو و پستوک
 کہ بقالان دارند و اجناس دریاں کنند استاد معنی لفظی این منسوب بہ مرغابی و بط و کتا بہ
 ٹپیک (۵) بت فراموش نکردم کی خواہم کرد از بت و کشتی مذکورہ بالا و انجہ بہ فوقانی اول
 آں بتوک جو آں تائبہ اشتان تراؤ فرماید کہ بتقدیم و موصدہ دوم بہ ہمین معنی می آید قلب بعض است
 تا بہر بانیہ نظر رسیدہ صاحبان برہان و جامع ہم چنانکہ بائون و ابائون و اسطرخ و اسطرخ (ارو و)
 ذکر این بفتح اول و ثانی مضمریم درہ اندک کھتا

پتو ۵ بقول شش لغت فارسی است بفتح واو فارسی سبزه است ترش هندی چو که گویند و بجا الہ
 ابراهیمی بفتح یکم و ضم دوم (۲) ابوزه و در سکنه در (۳) بمعنی خرمن مملکت عرض کند که محققین
 فارسی زبان و معاصرین عجم ازین مساکت و در ترکی زبان و لغات عرب و سنسکرت اهم یافته نمی شود
 ننید انیم که لغت کدام زبان است و مقصود از واو فارسی چیست صاحب شمس داکامه بی تحقیقی
 کار گیر و اعتبار را نشاید - فارسیان این را بمعنی اول سرخ پای و بعضی ترسته و تروشه و ترشک
 خوانند (کذا فی النفائس) و تعریف این بجای خودش آید (ار و و) (۱) و یکم سرخ پای (۲) ابوزه
 بقول آصفیه فارسی - اسم مذکر - هنگامه - هجوم - جنگ - بهیتر (۳) خرمن - فارسی - اسم مذکر -
 کھلیان - انبار غله - و غله کا و بهیتر پس پس بھی تاک بهیست نه نکالا هو -

<p>پتو ۶ بقول سمر در می بر وزن پیشه سنگی باشد که بر روی آب چیزی صلا یه کنند و آن را بتو نیز گویند صاحب جهانگیری گوید که با اول و ثانی مفتوح را، مرادش بتو بمعنی دوم و دوم و خشکه پلا و - و آنرا بده نیز گویند صاحب رشیدی همزانش و صاحب بکر هر دو معانی بالا فرماید که بمعنی اول با ثانی مشد و نیز آمده و صاحب جامع بکر هر دو معنی بالا فرماید که (۳) بتشدید ثانی بمعنی علامت و نشانه نیز آمده و صاحب توتید بمعنی اول قانع -</p>	<p>خان آرز و در سراج فرماید که این لفظ مشترک در فارسی و هندی غایتش در هندی بارابہ تغییر مخلوط به خوانند و آن تلفظ مخصوص هندی است و به اتم است از خشکه چرا که خشکه همان سرخ را گویند که بعد از پختن آب را در و کنند و به سطل خواه آب آن را در و کنند خواه کنند و به غذای مردم هنگامه و کشمیر است بنا بر کثرت شالی در دو لاک و اغلب که بهیتر معرب بهیتر هندی است و بمعنی سنگی که بدان دار و وغیره ساینند و نیز بمعنی</p>
--	--

<p>این هم مغرس است که فارسیان لغت هندی پتا که بقول ساطع بفتح اول و تخفیف دوم یعنی سر و نشان بود به تبدیل بای فارسی بعرنی (چنانکه تپ و تب) و تبدیل الف با های هوز چنانکه یاسا و یاسه) و تشدید فو تانی مغرس کرده بهماں معنی استعمال کردند (ارو) (۱) و کیهو بتو (۲) و کیهو بتا (۳) پتا بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - نشان سراغ - کھوج -</p>	<p>مشترک است در فارسی و هندی (الف) صاحب سمند ان می فرماید که معنی دوم در سنسکرت بهکت باشد و بزبان برج بهات و بهتہ معنی خشکمه و عرض کند که معنی اول به تخفیف مغرس و اینهم که فارسیان به تخفیف تشدید فو تانی آورده اند و تشدید لغت سنسکرت است که در فارسی شتمل شد نسبت معنی دوم عرض می شود که ترجمه خشکمه در سنسکرت - بقول ساطع بهات است و بهات را در سینه که به</p>
<p>بته کار و ارین مصدر صطلحی - بقول در یافت حقیقت کار و ادراک نفس الامری و کلف عرض کند که این کنایه باشد - محقق محترم معنی اصل بالمصدر بیان کرد و مقصودش معنی مصدر است یعنی در یافت حقیقت کار کردن و از حقائق کار و انفع ارو) هر کام کی ته کو بهنجنا - صاحب آصفیه رته کو بهنجنا) کا ذکر فرمایند کسی بات کے مغر کو بهنجنا اصل مطلب دریافت کر لینا حقیقت کو بهنجنا - نشان کو بهنجنا -</p>	<p>لشکریان و هند و بهتہ مار و فاش - فارسیان بهات مغرس کرده به تخفیف های دوم و الف سوم و برگ های هوز در آخر بته و برای خشکمه پلا و استعمال کردند که مقصودشان از برج با گوشت و روغن پیخته و مخلوط است نه خشکمه خالص آنچه خان آرزو در تخریف خشکمه و بته فرق ظاهراً کرده هر دو را برج پیخته محض قرار می دهد تسامح و کم عزیزی است بته و سبد بتا که بجایش گذاشت پلا و با گوشت و روغن باشد - نه خشکمه و بهات نسبت معنی سوم عرض می شود که</p>

بتیار بقول برهان بفتح اول و سکون ثانی و	است بمعنی مرد و خور و اندام و آنکه فاشش بقدر یک
تهمانی بافت کشیده بمعنی سینده باشد و آنرا بعرنی	و جب بود و فارسیان بتصرف خفیف در اعراب برای
صدر گویند و بکسر اول هم آمده صاحب ناصری	سینده استعمال کردند و جادوار که اسم جادو فارسی زبان
نقل نگارش و صاحب جامع و خان آرزو و در سراج	گیریم ولیکن وضع لغت متقاضی آن نیست
هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که مفسر است	والله اعلم بحقیقه الحال (ارو)
که بتیار بکسر اول و در دوم بقول ساطع لغت سنکرت	سینده - بقول آصفیه - فارسی - هم ذکر چنانی صدر - و

بتیار بقول سروری تهای قرشت بروزن اسرار (۱) بمعنی رنج و مشقت باشد (بالفتح)

بروزن عدلش میز انهای ظلم بک (۲) بعون رایش بتیارهای دهر سلیم و صاحب برهان گوید که

بالکسر یعنی اول و نیز (۲) بمعنی شیشه قارور که بکار را نیز گویند و بفتح اول (۳) هر چیزی که در نظر زشت

قبیح نماید - صاحب ناصری نقل نگارش صاحب جامع این را ماردوت بتیاره زیادت های هوز

در آخر گوید و بذر معنی اول و در دوم و سوم فرماید که (۴) بمعنی غول بیابانی و دیونیز مؤلف عرض کند که

بهتیا و سنکرت بقول ساطع بکسر اول و فتح دوم بمعنی در و غم آمده و های هوز در فارسی زبان

به تهمانی بدل شود چنانکه شاهگان و شایگان و رای اهل در آخر نام هم آید چنانکه شناسا و شنار پس

جادوار که این را مفسر گیریم بمعنی اول و دیگر همه معانی مجاز آن و جادوار که اسم جادو فارسی قدیم

گیریم به همه معانی تصرف در اعراب نتیجه لب و لجه فارسیان است و پس (ارو) را پنج بقول

آصفیه - فارسی - اسم ندک - دکه - در و - غم - محنت - بیماری (۲) قارور که شیشه - مذکر (۳) لهر

چیزی چون نظریس بری معلوم بود - بری صورت - بد صورت - مؤنث (۴) غول بیابان بقول آصفیه

فارسی - اسم مذکر - چہلا وا - دیو بیابان - بھوت - پریت - جن - شیطان - (آتش ۵) میری
وحشت نے چراغ راہ جو سمجھا اُسے تو آکھ دکھلا کر مجھے غول بیابان بن گیا تو

<p>بتیارہ بقول برہان بکسر اول و فتح خامس کہ اس اثر دہا جنگ بتیارہ بود تو باز فرماید کہ بہرہ (۱) ریخ محنت (۲) بلاد آفت و بفتح اول (۳) ہر چیز کہ مردمان آئندہ دشمن دانند (۴) ہر صورتی کہ نظر رشت و قبیح نماید و (۵) غول بیابانی و دیورانی گویند صاحب جامع اس را مراد بتیار گوید کہ گذشت صاحب ناصری فرماید کہ بمعنی بتیار و ہر چیزی مہیب مکر وہ کہ دیر و بی اختیار کسی آید خواہ حادثہ زمانہ و خواہ بلیغہ فلک و حکم قدر و خواہ جائز (الوری ۱۵) چو لطفش آید بتیارہ زمانہ ہبائے چو قہرش آید اقبال آسمان ہر است و رسید و شروانی ۱۵) اسی خواجہ کہ سحر ساعی عزیم تو بتیارہ متحرک باد بزاں و ہد (ولدہ ۱۵) گردش افلاک با بتیارہ عکس خیل از صورت تقدیر و آئینہ عکس عیان از فرماید کہ بمعنی رشت و مہیب آمدہ دفر دوی ۱۵) جہانی بران جنگ نظارہ بود تو</p>	<p>کہ اس اثر دہا جنگ بتیارہ بود تو باز فرماید کہ بہرہ ایں معانی صحیح است و در پارسی استدال و اینست در اصل (بتیارہ) بود یعنی رفیق بد و رشت و مکر وہ دال و تابیکہ گیر تبدیل یا بند (چنانکہ ز رشت و رشت و گوید کہ بمعنی غول بیابانی و در بران آورد و ایں نیز از ان بل است و اینقدر فرماید کہ بتیارہ نیز بمعنی کرہ طبیعت است کہ سجالیش می آید و بخمال مؤلف محقق و بدل اس صاحب سر پند کہ معنی اول و دوم ہوا لسان الشعر فرماید کہ بتیارہ معنی تانی بر فوقانی ہم آمدہ ہو کہ لغت عرض کند کہ قلب بعض باشد چنانکہ مابون و بامون بہ تحقیق مؤلف روا بہ معنی فکر و تندر ہم ہر کہ مجاز معنی اول است و فرووی ۱۵) نیل و باقی تا چہ از نہ سووی کند و بتیارہ و بخمال اگر افتد بتیار را کہ گذشت صحیح و انیم ہی ہوز در آخر ایں نہ است و اگر افتد ایں ربیان کردہ صناعہ صریح</p>
---	--

<p>گیریم بیتیاری کہ گشت پختیافت این باشد والا دل اتوی من الثانی بالجله - معنی اول اصل و دیگر همه معانی مجاز آن و آنکه در بعض معانی این و بیتیاری اختلاف است نتیجہ مآوردہ باشد (ارو) (دا)</p>	<p>و بیتیاری کے پہلے معنی (۲) بلاؤ افت - موت (۳) ہر بیتیاری جس کو انسان اپنا دشمن خیال کر لے ہیں - موت (۴) و دیگر بیتیاری کے تیسرے معنی بہ صورت موت (۵) خون بہا و بیتیاری کے چوتھے معنی - فک - ذکر و موت - تر دو - ذکر -</p>
<p>بیترا بقول صاحب شمس بقیم اول فتح دوم لغت فارسی است بمعنی آفتاب مولف عرض کند کہ تسامح اوست کہ لغت عرب را فارسی گفت و این بقول محیط المحیط لغت عرب است بہرہیں معنی - (ارو) و دیگر آفتاب -</p>	<p>بقول صاحب شمس بقیم اول فتح دوم لغت فارسی است بمعنی آفتاب مولف عرض کند کہ تسامح اوست کہ لغت عرب را فارسی گفت و این بقول محیط المحیط لغت عرب است بہرہیں معنی - (ارو) و دیگر آفتاب -</p>
<p>بیتج چیدن مصدر اصطلاحی - بقول بحر و انند بمعنی بریدن است زانچہ ہر وی (۵) گرتیج شدم بخون کشیدند مرا و شمع شدم بہ تیج چیدند مرا و سپلی خورد ہر شک و شتم گوی و از خاک تیم آفریدند مرا مولف گوید کہ بریدن بمقراض نہ محض بریدن چیدن تقاضای این معنی می کند و این کنایہ باشد مرا و مقراض زدن و کردن کہ بقول نفائس بمعنی آمدہ دارو (۵) کترنا -</p>	<p>بقول بحر و انند بمعنی بریدن است زانچہ ہر وی (۵) گرتیج شدم بخون کشیدند مرا و شمع شدم بہ تیج چیدند مرا و سپلی خورد ہر شک و شتم گوی و از خاک تیم آفریدند مرا مولف گوید کہ بریدن بمقراض نہ محض بریدن چیدن تقاضای این معنی می کند و این کنایہ باشد مرا و مقراض زدن و کردن کہ بقول نفائس بمعنی آمدہ دارو (۵) کترنا -</p>
<p>بیتج و آمدن (مصدر اصطلاحی) بقول بحر و بقول انند بحوالہ فرہنگ فرہنگ لغت فارسی است بمعنی فقیلہ و ہم اور فقیلہ گوید کہ لغت عرب است</p>	<p>(مصدر اصطلاحی) بقول بحر و بقول انند بحوالہ فرہنگ فرہنگ لغت فارسی است بمعنی فقیلہ و ہم اور فقیلہ گوید کہ لغت عرب است</p>

ماخوذ از فصل بالفتح که بعضی تافتن و تابیدن و بتقدیم لام خطاست و آنچه از تشبیهات اوست و با
تافتن و سوتن و ورن و نهاد و بتکمیل مؤلف عرض کند که مبتدل است که فابوحد و بدل شود
چنانکه زقائن و زبان - صاحبان برهان پهلویه که بهای فارسی و لام تحتانی و فوقانی و های هوزمی
گوید که مغرب است راجع به خیال ما فیکله اصل است که ماخوذ است از قتل و بتسلیه مبتدل
و مغرس که زبانه است و پلویه که می آید مبتدل و قلب بعض فیکله که فابای فارسی بدل شد
چنانکه قیل و قیل و تافتن و تافتنی را مقدم کردند بر فوقانی - و دیگر هیچ -

موحد باهم عربی

وج بقول سروری بخواه که تحفه بفتح باران اندرون دایان شمس فخری و بی رحمت توهر که زبان
بکشاید و داندیش کند چرخ بدو یک بیک از بیج و بخواه فرنگ گوید که بستم با و بهیم فارسی بهیم
سعی آمده صاحبان رشیدی مؤید و جامع و ناصر و برهان و سراج هم ذکر این کرده اند و مؤلف
عرض کند که بج بقل منتخب بفتح و تشدید جیم شگافتن ریش و جادار که فارسیان بتفصیف برآید
گشت گرداگردان استعمال کرده باشند که اندرون شگافتن و بان است و همین را در فارسی
جای دندان گویند و بخت عرب گفته که دندان چپیده باشد و صاحب منتخب بر گفته فراید که گشت
گرداگردان است اندر نیصوبیت بالفتح و مغرس باشد و جادار که مبتدل بز گوید که به رجا
هتوز آخر بالفتح بعضی زمین و شسته بلندی آید فارسیان زای هتوز را به جیم عربی بدل کرده بعضی گفته
استعمال کردند که مانند شسته بلند است و درین چنانکه سوز و سوزج و الله اعلم بحقیقه الحقا
ولیکن محققیتی که به تعریف این اندرون و بان را آورده اند پی حقیقت نبرده اند که شمس فخری هم

مقتضی معنی بیان کردہ ماست (ارو) سورتا بقول آصفیہ - سندی - اسم مذکر - وہ گوشت جس میں دانت نکلے ہیں - و انتوں سے اور کاک گوشت - لثہ - جاسے دندان - گوشت بن دندان -

(۲) بج - بقول سروری یعنی پیش سر ویکر کسی از محققین فارسی زبان ذکر ایس نہ کہ اگر سند استعمال پیش تو انیم عرض کرد کہ مجاز معنی اول است و باعتبار محقق صاحب زبان بدون سند ہم این معنی را تسلیم نواس کرد و مقصودش از پیش سر غیر از چین نباشد کہ آنهم مثل لثہ بلند باشد و من وجه متعلق از خا کہ بر معنی اول گذشت (ارو) پیشانی - بقول آصفیہ - فارسی - اسم مؤنث - ناحیہ - ماتھا - جبہ - (۳) بج - بقول سروری بحوالہ سانی و بقول بران و جامع گوشت روی باشد نزدیک کنار لب مولف عرض کند کہ حیف است کہ سند استعمال پیش نہ شد طرز تعریف محققین بالا حقیقت معنی را و خدا دار معلوم می شود کہ ہماں لثہ را کہ بر معنی اول گذشت بیان کردن نمی خواہد و قوت بیان ندارد اگر چین نہ باشد پس گوشت روی نزدیک کنار لب چہ باشد خسار باشد یا گوشتی کہ دندان در قائم است یعنی ہماں لثہ - ہر چہ پیش ماست سند استعمال شمس فخری است کہ بر معنی اول نقل کردہ ایم و از اس معنی لثہ بخوبی پیدائی شود وای بہ سروری و جامع کہ از انہا کہ حقیقت معنی را با ہمینی بیان نہ کردند کہ خوانندہ خوش بفرہد و تحقیق ما ہمیں قدر است کہ در بیان معنی اول سکنا ری غورہ اندازد (ارو) دیکھو بج کے پہلے معنی -

(۴) بج - بقول سروری یعنی آب دز آب وہم و بحوالہ فرہنگ گوید کہ پالایش آب و شرب و امثال اس و صاحب بران بر ز آب فرماید کہ تراوش آب باشد از کنار رود خانہ و چشمہ و تالاب و امثال اس و موضع چشمہ یعنی جائیکہ آب از انجائی جو شدہ خواہ زمین باشد خواہ شگاف

وآبی کہ قعرش پیدا باشد و چشمہ کہ ہرگز نہ ایستد و پیوستہ رواں باشد و ہم او بر حج گوید کہ یعنی
 ز آب و پالایش آب و شراب و امثال آن و ماخذ برہان فرہنگ جہانگیری است و صاحب
 ناصر بنی نقل نگار برہان و صاحبان جامع و رشیدی و سراج بر پالایش آب و شراب قناعت
 کردہ اند مولف عرض کند کہ بمعنی بلندی آب از کنارہ رودخانہ چشمہ و تالاب و امثال
 آن یا بلندی شراب از شیشہ و غیر ذلک باشد کہ از جوش آب و شراب پیدا شود طریقیان و
 درست نیست تراوش غیر از پالایش باشد کہ پالایش بلندی آب است از کنارہ رود چشمہ و تالاب
 و دیگر طرف آن چنانکہ می از قدح و شیشہ و تراوش نتیجہ آن یعنی جوش آب و شراب پالایش کند
 می چکد پس در معنی پالایش تراوش را داخل کردن و ورا ز نازک خیالی است و ماخذ این کہ باشد
 بلند تعلق دارد چنانکہ بمعنی اول گذشت متقاضی پالایش است نہ تراوش و انچہ صاحب
 سروری در معنی این مجرور آب را داخل کردہ است هیچ تعلق از پالایش ندارد اگر باعتبار قولش
 کہ صاحب زبان است این معنی را معتبر و انیم جزین نیست کہ مجاز معنی پالایش گیریم (دارو)
 اہل بقول اصفیہ - ہندی - اسم مذکر - جوش - آبہان (راخ) مولف عرض کرتا ہے کہ وہ آب
 جو تالاب یا چشمہ وغیرہ سے پانی بوجہ کثرت ابلتا ہے یا شراب قدح اور شیشہ وغیرہ سے جوش
 کی وجہ سے ابلتی ہے اور لحاظ معنی آخر الذکر دیکھو۔ آب۔

(د) - بج - بقول جہانگیری با اول مضموم ہذا گویند کہ برادر گو سفند است و بحر بنی معر خوانند
 صاحبان برہان و رشیدی و ناصر بنی و جامع ہم ذرا میں کردہ اند۔ خان آرزو و سراج فرماید کہ مبتد
 ہذا است کہ ہم بدل زای آید مولف عرض کند کہ با خیال خان آرزو و اتفاق داریم کہ زای ہوز

بدل می شود به جیم عربی چنانکه ستور و ستوج (اروو) بکرا - بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - بزرگ
 (۴) بج - بقول جهانگیر می و بران و رشیدی و جامع و ناصری و سراج با اول مکسور برج است
 که بعربی از گویند مؤلف عرض کند که اسم جابده فارسی زبان است یا مخفف برج که رای جمله
 و نون را حذف کردند (اروو) چاول - بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - برج - ایک سفید غله ناک
 بهجا | بقول بهار - ترجمه بوق چون حرف بجاء و بوسه بهما است (صائب) کی ره بوسه
 باس کج و هین خواهد بود از سرگرائی که زمین حرف بجانشیند است (وله) دیوان ما و خود را
 منگن بروز محشر از در عذر خشم بجای یک بوسه بجاءه از (ظهوری) بهجا است اللغات تو بغیر
 مناست از بر خیرگی مشهور و ز طعن بجاءتس از مؤلف عرض کند که بمعنی حقیقی بهجا و درست
 است خلاف بجاء و مزید علیه همین است بجای که بزیادت تحتانی در آخری آید و تکمیل این سطر
 کنیم (اروو) بجاء - بقول آصفیه - فارسی - جاست - طحیک - درست - سچ - به شک است

(b a m d)

بجاء آمدن مصدر اصطلاحی - بجای خویش	چیزی چون تسلیمات و بندگی و جزآن صاحب
رسیدن و بجای مناسب رسیدن و فعل درست	ذکر (بجاء آورد) بمعنی معلوم کرد - کرده - مؤلف
کردن (صائب) نکستی پای خود از کلبه صاحب	گوید که ماضی مطلق همین مصدر است بمعنی اول
اگر بدانی که چه مقدار بجای آتی از (اروو) موقع	و بمعنی دوم نیز مستعمل - صاحب هفت و همین مصدر
آنا - مناسب مقام پر آنا - درست کام کرنا - چچاکام	بزیادت تحتانی زائد بعد الف سومین زبای
بجاء آوردن مصدر اصطلاحی - بقول سراج	آوردن به همین دو معنی آورده طالب رسیدن
و اندو بجر (۱) شاختن و دانستن و (۲) بفعال آورد	اول می باشم و النوری (۳) طاعت از شاه وقت

<p>ہر کہ در بندگی بجا آر دو (ارو) (۱) بچا نسا۔ جانا (۲) بجالانا۔ بچانا۔ بقول اصفیہ فعل متعدی و بجا افتادن عضو می آید۔ و نیز معنی حاصل بالمصدر بر مصدر آوردن شعار قانون دانان زبان نسا و بیمار را و بر سر دوم (الف) شریک کردن صحیح نسا مثال (ارو) (الف) اگر پڑنا (۲) اپنی جگہ پر آ جانا (ب) صاحب فرارش ہونا۔ یعنی بیمار کو ناتوانی اٹھنے بیٹھنے کی طاقت نہ رہنا۔ صاحب اصفیہ (صاحب فرارش) پر فرمایا ہے کہ ہم مذکورہ بیمار جو بستر سے نہ اٹھ سکے وہ مریض جس کی بستر سے کمر لگ گئی ہو۔</p>	<p>بجائیش (۲) معنی بجای خود آمدن قائم کنیم کہ بر (الف) بجا افتادن مصدر اصطلاحی بقول وارستہ (۱) از ناتوانی از پا افتادن عموماً (۲) باز بیماری خصوصاً درختی (۳) در بیماری گلشن صدرہ چو مرغ بستر بال پڑ کردہ ام آہنگ پرواز بجا افتادہ ام (۴) در شفائی (۵) خستہ در محبت سر بہو نیست از بار بار گشتہ و دیگر بجا افتادہ است (۶) خستہ جانی کہ بتدریج تغافل بہ شدت باز پر ہیز فکر دست و بجا افتادہ است از صاحب بحر تذکر معنی اول نسبت معنی دوم بازگشت بیماری گوید۔ بیمار ہمیں سند آخر شفائی را یہ۔۔۔۔۔</p>
<p>بجا افتادن عضو از جارفہ مصدر اصطلاحی بقول بحر و انند۔ بجا آمدن عضو مذکور مؤلف عرض کند کہ ضرورت ندارد کہ (از جارفہ) را در مصدر اصطلاحی داخل کنیم مگر در (بجا افتادن عضو) برای این معنی کفایت کند (اشرف) (۵) رود از حب وطن آدم خاکی سو خاک از عاقبت عضو ز جارفہ بجای افتد (ارو) کہ بہر عضو جانا</p>	<p>(ب) بجا افتادن بیمار آورده از معنی سکت مؤلف عرض کند کہ (الف) بچہ اول است است و (ب) صاحب فرارش شدن پس از (الف) معنی دوم پیدا کردن قابل نظر است و جانا</p>

<p>بجاخلی فلاں رفتن</p>	<p>مصدر اصطلاحی و بحث کامل این بر (فرمودن) کنیم که محل آنست</p>
<p>صاحب تحقیق الاصطلاحات ذکر این کرده فرماید که در ولایت ایمن رسم است که هرگاه غریبی بسفر می رود همان روز یا رانش با هم اتفاق کرده می گویند که بجاخلی فلاں رویم پس میسکن او می روند و</p>	<p>معنی مباد که درین مصدر اصطلاحی بای ^{نشد} حذف شده است و این محاوره فارسیان است یعنی اصل این بجایی خالی آمدن بود را روی خالی شده جگه پر آنا - فروکش هونا -</p>
<p>جای او را همور میدارند و واقف بشالوی (۵)</p>	<p>بجاگذشتن مصدر اصطلاحی - بقول امر است</p>
<p>گفته پیکان یا فرماید و که بجاخلی دلم آید و گوید که لفظ فرماید درین بیت یعنی دآید باشد که در فرمودن می آید مؤلف عرض کند که کم التفاتی محقق بگرامی است که (بجاخلی آمدن) را در رفتن اقامت نمودن و بخلافت ادعای اوست و تسامح اوست که فرمودن را بمعنی آمدن گرفته آنا که بسند اشعار این معنی را گرفته اند بر محاوره زبان فارس غور کرده اند که لفظ اراده محذوف است</p>	<p>و بحر و انده یعنی گذشتن و رفتن (دفعاتی) فرادفت و کوه ملاست بجاگذشت و کار تمام نشده در پیش باگذشت و مؤلف عرض کند که معنی رفتن اصلا نیست بلکه بمعنی گذاشته رفتن و جانشین خود کردن است - تسامح و تسامح اوست که فرمودن را بمعنی آمدن گرفته بود و دیگر اس پیروی او کردند - فتا تل آنا که بسند اشعار این معنی را گرفته اند بر محاوره زبان فارس غور کرده اند که لفظ اراده محذوف است</p>

بجال بقول سروری بحیم تازی بر وزن و معانی (۱) ز گال آمده که انگشت باشد و بقول رشیدی و جهانگیری با اول مضموم (۲) اخگر صاحب برهان صراحت فرماید که اخگر کشته یعنی زغال و زغال افروخته یعنی اخگر صاحب ناصری جنر باناش صاحب جامع براخگر کشته قانع خان آرزو

سراج معنی زغال را صحیح دانند مؤلف عرض کند که وضع لغت متقاضی آنست که سنسکرت باشد اما صاحب ساطع ذکر این نه کرد و عجبی نیست که از همین مأوّه مصدر هندی رجحانا متعلق باشد اگر ما خدای همین باشد تا سیه تحقیق می شود که بمعنی اخگر گشته و زغال نوشته اند و اگر بمعنی دوم هم درست آید تو انیم که مجاز معنی اول گیریم و چا دارد که اسم جابد فارسی زبان گیریم و الله اعلم آنچه صاحب برهان زغال افروخته را اخگر گفته بحث آن بر اخگر گذشت که در هر دو فرق است (اروو) (دا) کوکلا - بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - دکیو اشتود (۲) دکیو اخگر -

بجایماندن	مصدر اصطلاحی - بقول و ایزه
<p>و بجز لازم بجای گذشتن که گذشت (فخلص کاشی ۵) ذکر امر حاضر همین مصدر کرده اند (حافظ شیرازی ۵)</p> <p>نخو اهم که چیزی بجایماندن است که دیگر رجوعی بدینا</p> <p>ندارم که (محدث کاشی ۵) باز باراجان استقبال</p> <p>بجای می رود و تن بجای ماند و دل همراه جان</p> <p>می رود و (صائب ۵) ز حیرانی بجایماند است</p> <p>دل در سینه ام و نه که بجایماند تا نفسیده هرگز دانه</p> <p>می سارد و مؤلف عرض کند که ما بجایش تصفیه</p> <p>سغیش کرده ایم (اروو) اینی جگه پر قائم رہنا -</p> <p>بجایماندن (مصدر اصطلاحی - بقول</p>	<p>نماندن و باختال دادن - صاحبان سوند و شمس</p> <p>ساقی بجایماندن بدو با ده تا گدا از غیرت نیارد</p> <p>که جهاں پر بلا کند و مؤلف عرض کند که باید که</p> <p>(بعدل دادن چیزی) بدین معنی قائم کنیم که بجایش</p> <p>می آید و سنده حافظ متقاضی آنست - لفظ جام</p> <p>در مصرع اولش بضرورت باده باشد و اگر تحقیق</p> <p>بر تمهید پسند کنیم باید که (با ده بجایماندن دادن)</p> <p>قائم کنیم بخيال مانسیم بهتر است از تخصیص -</p> <p>(اروو) اعتدال سے دینا - کم نه زیادہ -</p>
بجایماندن	مصدر اصطلاحی - بقول بجز و

<p>ناخوش و بیدار شدن مؤلف عرض کند کہ (۳) جان کے برابر سمجھا جانا۔</p>	<p>مقصودش از تنگ و بیزار شدن است (دوشی)</p>
<p>بجان آمده اصطلاح - بقول بحر و اند ناخوش</p>	<p>از انم کس نمی پرسد اگر پرسد کسی عالم تو با و گویم غم</p>
<p>و بے دماغ مؤلف عرض کند کہ اسم مفعول مصدر</p>	<p>آں قدر کز سن بجان آید تو (ظہوری ۵) قسم</p>
<p>گذشته شامل برہم معانی (نظامی ۵) چہرہ</p>	<p>بجان تو و جان ہر کہ زندہ تست تو کہ بے رخ تو ظہور</p>
<p>و جان بجان آید تو (۱۱) بیزار ناخوش (۲) جان پر سے اٹھا</p>	<p>ز جان بجان آمد تو (۲) بقول اند آمدہ مرگ</p>
<p>جان سے بیزار - قریب المرگ (۳) وہ شخص جس کو</p>	<p>و قریب مرگ شدن (انوری ۵) جانان و دل از</p>
<p>جان کے برابر سمجھیں =</p>	<p>غمّت بجان آمد تو جانم ز تو بر سر جہاں آمد تو</p>
<p>بجان آوروں مصدر اصطلاحی بقول</p>	<p>سند دوم این معنی بر بجان آمدہ می آید کہ اسم مفعول</p>
<p>سروری و جہانگیری و ضمیمہ) و بقول رشیدی</p>	<p>ہمین مصدر است و بتحقیق ما (۳) کنایہ از</p>
<p>و بران و جامع و بحر را (کنایہ از کشتن) (انجیر)</p>	<p>مقبول جان شدن از قبیل بدل آمدن (ظہوری ۵)</p>
<p>گر معنی از خصم بجان آوری تو مرد نہ گریزان آوری</p>	<p>در شش برون گر بدر آیند ز دلہا تو آنہا کہ بجانہا بط</p>
<p>صاحب اند بزرگ کہیں سند گوید کہ دریں شعر بمعنی</p>	<p>نظر آیند تو حیث است از صاحب اند کہ (بجان)</p>
<p>ز بون و مغلوب کردن است مؤلف عرض کند</p>	<p>آمدن) را بمعنی کشتن و قتل آوردن نوشته و</p>
<p>کہ بہ اعتبار صاحبان سروری و جامع کہ از ان</p>	<p>فی الحقیقت معنی (بجان آوروں) است کہ کج</p>
<p>معنی کشتن را بہتر دانیم و بقول اند متعلق می</p>	<p>(ارو ۱۱) ناخوش ہونا - تنگ ہونا - بیزار ہونا</p>
<p>بمعنی سوم و لحاظ معنی مصرع دوم متعلق این</p>	<p>(۲) جان سے بیزار ہونا - آمدہ مرگ - قریب المرگ</p>

<p>بمعنی اول خوش می نماید که بعد از کشتن اظهار مردمی داخل خود ستائی است از اینجا است که</p>	<p>بجان تو نیز (اروو) تیری جان کی قسم -</p>
<p>حکم می دهد که بر زبان میارود (۲) یعنی بنگ آید نیز صاحب بمرگ گوید که ناخوش و بیدار کردن</p>	<p>بجان خواستن مصدر اصطلاحی - از قبیل بدلت بجان و دل خواستن یعنی رغبت بجان کردن (انوری ۵)</p>
<p>رصاب (۵) گلزار من بروں از پرده بوی خود میار نیز ملی قراران را بجان از آرزوی خود</p>	<p>بجان رسانیدن مصدر اصطلاحی - بقول محروانند مراد است بجان آوردن (رصاب)</p>
<p>سیار نیز مگو گفت عرض کند که ذوق محاوره و اتفاق معاصرین اهل زبان برین است (۳)</p>	<p>بجان رستن مصدر اصطلاحی - بفتح ر یا دل بیمار مرا نیز (اروو) و بگوید بجان آوردن -</p>
<p>آورد بجان مارا بجراس ستمگارش نیز ای مرگ نمروستی آخر چه بلادی نیز (اروو) (۱) قتل کرنا</p>	<p>بجان رستن مصدر اصطلاحی - بفتح ر یا مجلس محفوظ داشتن جان و حفاظت جان کردن</p>
<p>جان لینا (۲) نیز از کرنا - بنگ کرنا (۳) جان بیز از کرنا - مرئی پر آماده کرنا -</p>	<p>بجان تو مقوله - موحده اول برای قسم است بمعنی قسم بجان تو در ظهوری (۵) با گفتگوی</p>
<p>غیر زبان مرا چه کار نیز پر دای جان خویش ندارم</p>	<p>بجان رسیدن مصدر اصطلاحی - بقول</p>

(۱۲۴۱)

(۱۲۴۲)

(۱۲۴۳)

(۱۲۴۴)

بھرمادف بجان آمدن مؤلف عرض کند کہ **بجان زینہار یافتن** مصدر اصطلاحی پنا

مرادف معنی اول و دوم است و بہای معنی سوم
 مشتاق سند استعمال باشیم اگرچہ غلات قیاسیت
 (ظہوری ۱۵) بجان رسیدہ ام از ز اہان افونی تو
 سری بصحت زندان بادہ نوش کشم تو یعنی بتنگے
 جان بجانا۔ جان بچنا۔

بیزار شدم (انوسی ۱۵) در کوی غمت بجان سید
 گفتم تو کجا و در چہ کوی تو یعنی بیدار غمت شدہ (ظہوری ۱۵)

شکایتیم ز نامہربانی او نیست تو بجان رسیدہ ام
 از دست مہربانی خویش تو (صائب ۱۵) اگرچہ
 ہر نفسم گرد کاروان غم است تو بجان رسیدہ ام از
 وضع بیخمانہ خویش تو (اردو) و بکھو بجان آمدن
 گلے پہلے اور دوسرے معنی۔

بجان کو شیدن استہلال۔ بدل و جان کو شیدن
 کردن و سی بلین نمودن (ظہوری ۱۵) روز و شب

رنجیدہ شدن و بدل رنجیدہ شدن و رنج خفی شدن
 (ظہوری ۱۵) بجان رنجیدہ و دل می کند اثبات
 نفی این تو نمی آید مرا هیچ باور نازگی (اردو) (اردو)
 بہت رنجیدہ ہونا۔ دل میں ناخوش ہونا۔

بجان لرزیدن مصدر اصطلاحی۔ بسیار ترسیدن
 (۱۲۴۴)

<p>بجای تو (صائب) سپرده جای تو هر کس ز بزم پر رفت توئی بجای همه هیچکس بجای تو نیست (ارو)</p> <p>(۱) دیکھو بجای (۲) حق میں (۳) جگہ پر (۴) معاوضہ میں</p> <p>بجای آوردن مصدر اصطلاحی - بقول سردی</p>	<p>و خوف جان کردن (صائب) چون چراغ صبغدم خورشیدی لرزد بجان تو تاباض گردن سیمین او شد آشکار (وله) بر نهال تو صباد</p> <p>بجان می لرزد تو این زماں بار و راز میوه ایوان</p>
<p>و جهالگیری و ضمیمه را کنایه از کردن و بفعل آوردن (۲) یعنی شناختن و دانستن رگستان سعدی حکایت دوم) سائر حکما از تاویل آن فرمانند مگر رویشی که بجای آورد و گفت "صاحبان بران و جان هم ذکر این کرده اند مکتوف عرض کند که مزید علیه هان (بجای آوردن) که بدون تحتانی چارم بجایش گذشت (ارو) و دیکھو بجای آوردن</p> <p>بجای خود اصطلاح - بقول بحر - مراد</p>	<p>(ارو) بهت در ناخون جان کنایه خوف است بجان واحد اصطلاح - بقول انشد بخواه فرنگ فرنگ - تنها و بنفسه و مفرداً مکتوف عرض کند که قیاس نیست مشتاق شد استعمال می باشیم (ارو) آنها بقول آصفیه - فارسی - اکیدا - فرد - جدا - جریده مجزر - اکانت -</p>
<p>بجای همان بجای که بجایش گذشت - تحتانی آخر زانده است همچون پای و پانچ یعنی بحق ریش شیراز (الف) بجای خود اصطلاح - بقول بحر - مراد بجای خویش یعنی لائق و درخور گویا ترجمه وضع فی محله است صاحب شمس بجای خود است را یعنی وضع انشی فی محله آورد و صاحب میگوید که بجای خود بود کرده فرمایید یعنی وضع انشی</p>	<p>از پیرست و (۳) بهقام (وله) عروس خاوی از شرم رای روش او تو بجای خود بود از راه قیرواں گیر و (۳) بعوض (کاتبی) دل که تراست جاگیکه پاک ز غیر رفته ام تو هم تو بیا که هیچکس نیست</p>

<p>فی محله باشد و صاحبان هفت و اندک بینه که معنی (بر وضع و آئین خود بود) و صاحبان ضمیمه بران بحر بزرگ مصدرش موقع پر هونا -</p>	<p>اینی جگه پر هونا و اینی جگه پر هونا (۲) موقع اور مجرای بر هونا محل چار (د) (۱) اینی جگه پر هونا (۲) بر محل هونا موقع پر هونا -</p>
<p>(د) بجای خود بودن می فرایند که یعنی</p>	<p>(الف) بجای خویش (اصطلاح - (د)</p>
<p>فی محله مؤلف عرض کند که (الف) اسم مصدر</p>	<p>(ب) بجای خویش امن (بکسر اول و سکون</p>
<p>در باب امر و منفی قریب (د) در ج) مضارع</p>	<p>و او محدوله مرادف (بجای خود) که گذشت و</p>
<p>و ماضی مطلقش - پس تسامح محققین بالاست</p>	<p>(د) به معنی حقیقی است یعنی بجای خود رسیدن</p>
<p>که در معنی هر یکی فرق نکرده اند بالجمله الف یعنی (۱)</p>	<p>و بمقام خود آمدن (ظهوری) که در معنی او نیاید</p>
<p>بر جای خود (۲) فی محله یعنی بر موقع و بر محل (د)</p>	<p>بجای خویش از سر را به پیشین زانو گذاشتیم (ارو)</p>
<p>(۱) بر جای خود است (۲) فی محله است یعنی بر محل</p>	<p>(الف) - و بگوید بجای خود و (د) اینی جگه پر هونا -</p>
<p>و بر موقع است (در ج) (۱) بر جای خودی باشد یا</p>	<p>بجای خویش (اصطلاح - بقول بحر مرادف</p>
<p>بر جای خود بود و (۲) بر موقع و بر محل باشد بود و</p>	<p>بجای خود مؤلف عرض کند که مزید علیه (بجای</p>
<p>(د) (۱) بر جای خود بودن و (۲) وضع انشی فی محله</p>	<p>خویش) است که خویش و خویش تن هر دو بیک</p>
<p>یعنی بر موقع و بر محل و در خود مقام خود بودن این</p>	<p>معنی آید (ارو) و بگوید بجای خود -</p>
<p>نزدت فرق هر یکی که یک چابک رانده اند (ارو)</p>	<p>بجای رسانیدن استعمال یعنی حقیقی است</p>
<p>الف (۱) اینی جگه پر (۲) موقع او بر محل پر (د)</p>	<p>یعنی رسانیدن به مقامی و بعد می رسانیدن (ظهوری</p>
<p>(۱) اینی جگه پر (۲) بر محل او موقع پر (د) (۱)</p>	<p>(۵) بهت رفیقان اموال نروان تو که آوارگی</p>

(۲۴۴)

(۲۴۴)

<p>بجائی رسام (ارو) جگه پر پنهان - مقام پنهانی بجائی نگین</p>	<p>بجائی رسام (ارو) جگه پر پنهان - مقام پنهانی بجائی نگین</p>
<p>بجائی رسیدن استعمال - صاحب اندوخته این کرده از معنی ساکت مکتوف عرض کند که معنی گویند که او از شادمانی (در خود نمی گنجد) یا در جامه حقیقی است یعنی بمقام و منزل رسیدن (نظیر ح) آوا دگان بجائی رسیدند و آنها تو را رهرواں که گزیند کار و او را خورد (ارو) جگه پر پنهان مقام پر خوش می آید به تمهیم جای آوردن درست باشد (ارو) جامه میں پھولانہ سمانا - دیکھو استخوان در پنهان - منزل پر پنهان -</p>	<p>بجائی رسیدن استعمال - صاحب اندوخته این کرده از معنی ساکت مکتوف عرض کند که معنی گویند که او از شادمانی (در خود نمی گنجد) یا در جامه حقیقی است یعنی بمقام و منزل رسیدن (نظیر ح) آوا دگان بجائی رسیدند و آنها تو را رهرواں که گزیند کار و او را خورد (ارو) جگه پر پنهان مقام پر خوش می آید به تمهیم جای آوردن درست باشد (ارو) جامه میں پھولانہ سمانا - دیکھو استخوان در پنهان - منزل پر پنهان -</p>
<p>بجائی کسی چیزی کردن مصطلحی - خان آرزو در سراج گویند که در حق کسی کار کردن نمایان از کلام سدی بر معنی دوم لفظ دجائی گذشت مکتوف عرض کند که معنی حقیقی است که لفظ دجائی (یعنی کج) بموقعه اول ناماست پس (ارو) بجز بمقول استعفی بجائی خودش گذشت (ارو) کسی که حق میگوید کرنا فارسی - حرف ربط - جواز سوا سے علاوه - بن - بجز -</p>	<p>بجائی کسی چیزی کردن مصطلحی - خان آرزو در سراج گویند که در حق کسی کار کردن نمایان از کلام سدی بر معنی دوم لفظ دجائی گذشت مکتوف عرض کند که معنی حقیقی است که لفظ دجائی (یعنی کج) بموقعه اول ناماست پس (ارو) بجز بمقول استعفی بجائی خودش گذشت (ارو) کسی که حق میگوید کرنا فارسی - حرف ربط - جواز سوا سے علاوه - بن - بجز -</p>
<p>بجس بمقول برهان و جامع و موید بفتح اول و ثانی و سکون سین بی نقطه (ا) نرمه بینی که آن پیرهای بینی باشد و (۲) یعنی نرمی و سستی بهم آمده - خان آرزو در سراج بزرگ هر دو معنی بالا گویند که صاحب در شید می بهیم فارسی و شین مجسمه به همین معنی آورده و قوسی به سین مہلہ بمعنی سستی و پیری نوشته و در جهانگیری شفت و رخ نیز گفته و هیچ یک از پس دنیا آورده و اغلب که در نرمه بینی و نرمی و و سستی تصعیف واقع شده لیکن تعیین تصعیف هیچ یکی از پس هر دو نتوان کرد - صاحب ناصری ذکر</p>	<p>بجس بمقول برهان و جامع و موید بفتح اول و ثانی و سکون سین بی نقطه (ا) نرمه بینی که آن پیرهای بینی باشد و (۲) یعنی نرمی و سستی بهم آمده - خان آرزو در سراج بزرگ هر دو معنی بالا گویند که صاحب در شید می بهیم فارسی و شین مجسمه به همین معنی آورده و قوسی به سین مہلہ بمعنی سستی و پیری نوشته و در جهانگیری شفت و رخ نیز گفته و هیچ یک از پس دنیا آورده و اغلب که در نرمه بینی و نرمی و و سستی تصعیف واقع شده لیکن تعیین تصعیف هیچ یکی از پس هر دو نتوان کرد - صاحب ناصری ذکر</p>

می کند و گوید که پیش به شین معجمه بدل است مؤلف عرض کند که صاحب جهانگیر می شناسد
 بر (پیش) می آرد که به جیم فارسی و شین معجمه می آید مخفی می باد که بجس بقول محیط المحيط به فتح حو
 و سکون جیم عربی لغت عرب است یعنی رواں شونده و آب جاری درواں کننده لادم
 و تندی هر دو پس فارسیان به تصرف در اعراب و معنی پڑه بینی را که رواں کننده نزله
 و باغ است بدین اسم موسوم کردند و این مغفّس باشد و معنی دوم را بر سبیل مجاز گیریم که نرمه
 بینی هم نرم است و خیال خود نسبت معنی مشتق بر پیش ظاهر کنیم که ازین جا تعلق ندارد
 قول صاحب جامع که از اهل زبانست برای معنی دوم معتبر و اینم و بر خلاف محقق تصحیف
 پسندی گوئیم که این قسم تحقیق چنانکه اومی کنندشان محققین نباشد (ارو) (دا) نتھنا - بقول
 آصفیه هندی اسم مذکر سوراخ بینی - منخره - دکن میں نکیوڑی کہتے ہیں - (۲) نرمی سیتی نشو
 بحث | بقول سروی بحواله ذغالگو یا بقول برهان بلطخ با و جیم و سکون مہلہ (دا) آو
 هر چیز باشد و فرماید که بجای هجبه نیز بای معنی آمده صاحب برهان گوید که (۲) بکسر اول باضی حسن
 و تفحص کردن نیز صاحبان جامع و ناصری و مؤید و اند هم ذکر هر دو معنی کرده اند مؤلف
 عرض کند که این را بمعنی اسم جامد فارسی زبان گفته اند و ما هم اتفاق داریم و این قدر صراحت
 مزید کنیم که با جا بقول ساطع لغت سنسکرت بمعنی نای که می توازند و همی است اسم مصدر
 با جتا و بجنا که مصاد سنسکرت است و معلوم می شود که اہل ہر دو زبان اسم جامد بحبت و با جاتا
 از ما و ہ واحد وضع کرده اند و عجیب نیست کہ بحبت بمعنی صدا لغت سنسکرت باشد و فارسیان
 نا واقف از ما خدو رکتابت این سین مہلہ زائد کردند و سوزیان استعمالش کردند و محاوره خاص

والله اعلم بحقیقة الحال که قیاس بایشتر ازین راه نمی یابد نسبت معنی دوم عرض شود
 که موصد اول ناه است و جت بالفتح و بالضم ماضی مطلق جستن باشد که بالفتح و بالضم می
 بحث کامل معنی این بر صدرش کنیم (دار و و) را آواز بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث
 شد - الپ - بانگ - بانگ - پکار - صدا - الخ (۲) مصدر جستن کا ماضی مطلق بای زان
 بجشاک | بقول انند بحواله فرهنگ فرهنگ کبر اول و فتح دوم و شین معجمه بلف کشیده و
 تازی لغت فارسی است بمعنی را نعلبند و (۲) آهنگ و (۳) غله فروش - و یکی از محققین فارسی
 زبان ذکر این کرد و معاصرین عجم بر زبان ندارند جیف است که سند استعمال پیش نشد ماخذ این
 جزین نباشد که پز آخ لغت فارسی قدیم است بمعنی گداز معاصرین عجم تصدیق این کنند
 ماده آس پز باشد و بجاش مبدل آس که زای هوز بدل شد به جیم عربی چنانکه چوزه و چوجه و
 سوز و سوزج و شین معجمه مبدل غای معجمه چنانکه فراختن و فراشتن و سارخک و سارشا
 پس پجشابه بای فارسی و جیم عربی قلب بعض پجاش است و بجشابه بای عربی عوض
 مبدلش چنانکه پ و تب کاف آخر برای نسبت یعنی کسی که باگداز نسبت دارد - آهنگر است
 و من وجه نعل بند هم و غله فروش را بدین اسم موسوم کردن بلحاظ ماخذ البته خلاف قیاس
 و جادارد که این را مفسر گیم از هر دو لغات عرب که بجز بقول منتخب بالتشدید بمعنی زدن است
 و شک بقول انند بمعنی مرو تیز و چالاک پس مرو تیز و چالاک و زدن آهن - آهنگر است
 و من وجه نعلبند و غله فروش را هم توان گفت که غله را کو بیده صاف و پاک کند و این
 معنی کنایه باشد (فألا خیرا ولی من الاول) و عیبی ندارد که این را بهر سه معنی جا بجا گیریم

(ارو و) (۱) اعلیٰ بندہ نکر بقول آصفیہ - چوپایوں کے شموں میں نعل لگانے والا (۲) لوہار بقول آصفیہ
ہندی - آسم نکر - ہنگہ - خداد - لوہے کی چیزیں بنانے والا (۳) غلہ فروش - بقول آصفیہ - آسم نکر
بنیا - بقال - اناج بیچنے والا -

بچشک بقول برہان و جامع کبسر اول بروزن سرشک (۱) بمعنی حکیم و دانشمند بود و (۲) مخفف
بچشک ہم کہ بچشک باشد و عبری عصفور خوانندہ صاحب ناصری بذکر ہر دو معنی نسبت معنی
اول گوید کہ ہنہنی پزشک ہم آمدہ بہ بای فارسی وزای ہوز - صاحب برہان پزشک را بہ کسر
بای فارسی و کسر زای ہوز بمعنی اول نوشتہ کہ می آید - خان آرزو در سراج بچشک بہ کسر موحہ
و جیم فارسی بمعنی طبیب و گیاه فروش - آورده گوید کہ پزشک بہ بای فارسی وزای ہوز تبدیل
آہست و ہم او بر پزشک بہ موحہ وزای ہوز گوید کہ تحقیق آہست کہ درین زای فارسی است نہ
تازی چہ تبدیل آں یہ جیم دلالت دارد بریں و صاحب برہان گنجشک را بہ کاف فارسی بضمت
اول و کسر ثالث آورده و صاحب غیاث بہ کاف عربی مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول
پزشک اصل است و آسم جامد فارسی زبان بہ بای فارسی وزای ہوز کسر و پزشک کہ بہ بای موحہ
وزای ہوز کسر ہر دوی آید تبدیلش کہ بای فارسی بہ موحہ بدل شود چنانکہ پت و تب و آنچه خان آرزو
بر پزشک - موحہ تحقیق خود بہ زای فارسی ظاہر کند مجروح طبع آہ زانی آہست کہ کسی از اہل لغت
ذکر پزشک یا پزشک (بہ زای فارسی نکرد و خود او ہم بجایش تجاہل کردہ و توہیہی کہ پیش کردہ
مسئلہ تبدیل جیم عربی است و فی دانکہ جیم عربی بہ زای ہوز و بالعکس آں ہم بدل شود چنانکہ در
بحث ذکرش کردہ ایم - بالجملہ بچشک تبدیل پزشک است کہ زای ہوز بہ جیم بدل شد چنانکہ

چوزده و چوچه و سوز و سونج و بختک که با بای موحده و جیم فارسی بکسرتین به همین معنی می آید
 بمبدل بختک گیریم که زای بود به جیم فارسی هم بدل شود. صاحب قانون دستگیری ذکر این تبدل
 بوثیقہ همین سند کرده و جادارو که بختک را که به جیم فارسی می آید بمبدل همین بختک گیریم که جیم
 عربی بفارسی بدل شود چنانکه کالج و کالج این است حقیقت معنی اول. حالا عرض می شود نسبت
 معنی دوم که اصل این بختک است به ضم کاف فارسی و کسر جیم عربی و بمبدل آن بختک بکسر
 موحده و کسر جیم عربی که کاف فارسی به موحده بدل شود چنانکه گاله و باله آتا بکسر اول بختک اعتراف
 داریم که چرا بضم اول گیریم و مخفف همین بختک. بختک است که بحدث نون آمده چنانکه
 ایشان و ایشان و این و آبی و اگر بختک را به کاف عربی مستبداریم چنانکه بعضی محققین خیال
 کرده اند که تصفیہ آن بجایش کنیم، اندرین صورت هم تبدیل کاف عربی به موحده موافق قیاس
 است چنانکه کوشاسب و بوشاسب خلاصه این است که تغییر حرکات در تبدل نتیجه محاوره سنی
 است که از حقیقت لفظ خبر ندارند و میزنن اتباع زبان شان کنند و دیگر هیچ. (ار و و) (۱)
 حکیم بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر - دانا - عقلمند - هوشیار - فیاسوف - طبیب - بید (۲) بختک
 بقول آصفیہ - فارسی - اسم مؤنث - چڑیا - گوترا -

بحق حق آمدن	مصدر اصطلاحی - بقول
بحر شور و غوغا نمودن - مخفی بهاد که (حق حق) بقول	تا توانی هنر خویش نهان ساز چو عیب و سالک از
انند بکسر هر دو جیم عربی لغت عرب است مخفف	بے هنرانی که بحقیق آیند و مولف عرض کند که
(حقیقه و حقیقه یعنی فریاد زدن) (سالک شوی)	تا بتدیکه در لغات عرب جیم (حق حق) و (حقیقه حقیقه)
	صاحب انند نومه دار قول خود است

اما جمع جمع خامی ترجمہ عوض قاف در عربی زبان معنی
 شور و غوغا کردن و بانگ آمدن آمده (کذا)
 فی محیط المحيط پس چیز نیست که فارسیان بخا
 معجمه را بقاف بدل کرده مفسر کرده اند چنانکه
 چخماق و خخماق و برخ و برق (ارو) جھک جھک
 کرنا - ہندی - بکواس کرنا - یا وہ گوئی کرنا -
 ہرزہ سرائی کرنا - صاحب آصفیہ نے جھک
 جھک کا ذکر فرمایا ہے - ہندی اسم مثنوی
 بکبک - جک جک - بکواس - یادہ گوئی - ہرزہ
 سرائی یا جیسے ہر روز کی جھک جھک و میرزا گیدم تھا

ہجکم بقول سردی ہجکم و کاف تازی بوزن شبنم خانہ تابستانی باشد (رودکی ۷) از تو خالی
 نگار خانہ جم پز فرش دیبا کشیدہ بر ہجکم صاحب برہان این رایہ ہمین معنی بہ جیم فارسی آورده و
 خان آرزو در سراج بر (ہجکم بہ جیم فارسی) گوید کہ بشکم بہ شین مجھے عوض جیم فارسی ہم آمده و فرمایکہ
 صاحب رشیدی بکسر اول و بای فارسی (ہجکم) آورده و صحیح همان است کہ بالا مذکور شد و قول
 قوسی ہم همان و باز فرماید کہ بعضی رہجکم - بای فارسی و تازی قرشت خوانندہ اند و این تصحیف بشکم
 است و بای فارسی خطاست (افغنی کلامہ) و ہجکم بہ بای فارسی بالکسر و بالفتح و شین مجھے معنی
 مطلق ایوان و بارگاہ آورده (کناف فی البرہان) مؤلف عرض کند کہ اصل این بشکم است کہ
 از بشک و نیم تخصیص بشک بقول برہان بالفتح بمعنی شبنم است و بہ بای فارسی ہم بہ ہمین معنی
 آورده (الخ) و نیم تخصیص ہجوں پنجم و چارم پس معنی لفظی این مخصوص بہ شبنم و کنایہ از شبنم خانہ
 و سر تائبہ تابستانی و ہجکم مبدل آن کہ شین مجھے بہ جیم عربی بدل شود چنانکہ کاش و کلج و ہجکم
 بہ جیم فارسی ہم مبدلش کہ شین مجھے بہ جیم فارسی بدل شود چنانکہ کاشی و کاجی و اگر سند استعمال
 پیش شود رہجکم بہ فوقانی دوم) ہم مبدل بشکم کہ شین مجھے بہ فوقانی ہم تبدیل یابد چنانکہ خرش

درخت و (بچکم بہ بای فارسی و جیم فارسی) مبدل بجکم باشد کہ موحده را بہ بای فارسی بدل کنند
چنانکہ اسب است و تب و تب و لمحاظ ما غلغ فتح اول صحیح باشد نہ کسر و فتنائل (اردو) سزا
بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - و یکھو باختہ کے چوتھے معنی -

(اردو)

بجگر شیشہ شکستن | مصدر اصطلاحی - ساختن است و ایں کنایہ باشد (ظہوری) ہم
مرادش شیشہ در جگر شکستن است کہ می آید کہ برو کہ تحفہ مرہم نمی شود و ساقی شکستہ ام بجگر شیشہ
بقول صاحب بحر (مخرج کر دن جگر و ر) بلقرا (اردو) (بجگر کو زخمی کرنا) بے قرار کرنا -

بجگلہ | بقول اندجوالہ فرسنگ فرنگ بفتح اول و ثالث و رابع لغت فارسی است بمعنی خم یا
کہ در آن شراب نہند و فرماید کہ با جیم فارسی ہم آمدہ مؤلف عرض کند کہ اگر نہ استمال پیش شود
اسم جامد فارسی زبان گفتن آسان است اما وضع لغت متقاضی است کہ این را مرکب دانیم
از لفظ نج و گل و ہای نسبت - نج بالفتح بمعنی پالایش آب و تراوش اس بجایش گذشت و
گل بالضم بمعنی مطلق سرخی آید و ایں مجاز باشد - پس معنی لفظی ایں منسوب بہ پالایش آب
و کنایہ از خم یا صراحی شراب باشد دیگر ہیچ اندرین صورت باید کہ بفہم کاف فارسی خوانیم (اردو)
خم بقول آصفیہ - فارسی اسم مذکر - شراب کا میلکا - مذکر - شراب کی صراحی - مونت - صراحی کی تعریف
بابوہ پر گزری رہے -

بجمل | بقول برہان بفہم اول و ثانی بر وزن مہل استخوان شتا لنگ است و اس در میان بندگا
ساق پای می باشد و بازی کعب خوانند صاحب رشیدی بجمل و بجول و بژل و بژول ہر چار
بجملتین مراد یکدیکہ گشتہ فرماید کہ استخوان کعب کہ ہاں بازی کنند صاحبان ناصری و ہفت نشا

ہم ذکر ایں کردہ اند صاحب جامع ہر زبان رشیدی خان آرزو در سراج فرماید کہ مخفف بجزل و اصل ایں بزرگ
کہ تراجمیم بدل شد بمعنی با صاحب رشیدی مخفف مؤلف عرض کند کہ بزرگ ہو قدہ وزای ہونو زیادہ و چون
بہ بای فارسی و جمیم عربی بہ ہمین معنی آمدہ و اصل لغت فارسی بجزل است بہ بای فارسی وزای فارسی حساب
کنند کہ مخفف ترکی زبان است ایں را لغت فارسی گفتہ پس بجزل بہ موحده وزای فارسی مبدلش کہ بای
فارسی ہو قدہ بدل شد چنانکہ پست و تب و بجزل بہ موحده و جمیم عربی مبدل بجزل کہ وزای فارسی و جمیم عربی
بدل شد چنانکہ کنگ و کجک و بجزل مخفف بجزل کہ و او حذف شد چنانکہ خاموش و خامش و همچنین بجزل
مخفف بجزل۔ این است حقیقت ماخذین۔ اسم جامد فارسی زبان گوئیم محققین نازک خیال در تعریف این صفت
کافی نہ کردہ اند، بہی حقیقتی کتب است (۲) بر بیل مجاز استخوانی چہار گوشہ و دراز کہ بدان بازی کنند و بحر
قرعہ نامند (ارو و ادا) شخنہ کی ہڈی موش صاحب آصفیہ نے کعب پر فرمایا کہ عربی اسم مذکر استخوان (۲)
وہ جو پہل ہڈی جسے نزد بازی میں چھینکتے ہیں اور ہار جیت کرتے ہیں۔ پاسہ۔ آپ ہی نے پاسا اور پانسا پر فرمایا
ہندی اسم مذکر۔ قرعہ کعب۔ لیکن بقول صاحب ساطع یہ دونوں لغات سنسکرت کے ہیں۔

(۵۸۱)
بجلا آمدن مصداق اصطلاحی۔ جلا گرفتن در شون آخر بجلا خواہم زد و دست کو چہ و بازار سلامت باشند
شدن (صاحب ۵) روی چون آیینہ بہاں کن از شون عرض کند کہ جلا بقول منتخب لغت عرب است بفتح و بالمد و از شون
کہ زفاکستہ و لہا بجلائی آئی (ارو و جلا پانا۔ مجلی ہونا۔ بیرون کردن میجر می روشن و آشکارا صاحب لغت سحا کہ
بجلا زون مصداق اصطلاحی۔ بقول بہار منتهی الاربع معنی اول را لازم ہم گیر و پس بجلا زون
و وارستہ و مجز بفتح جمیم را از حجاب بر آمدن و بچی (۲) یعنی جلا وطن شدن و گردن باشند و از سندہ
شدن (میرزا جلال اسیر ۵) را ہزار دست قد میرزا جلال اسیر ہم معنی جلا وطن شدن پیدا است

پس معنی اول را مشتاق سند دیگر باشیم و شکست	بجلا آهوان در جلوه می آیند اگر چشم تو صیادانه
که در جلازدن (معنی بر آمدن می آید و لیکن در جلا	در فکر فکار افتد (محسن تاثیر ب) هر جا حدیث
زدن) را برای معنی اول سند دیگر باید (ار و و)	طره جانان می رود در موج هوا بجلا پر سنجانه می رود
(ا) با هر آنا - بے پرده هونا (۲) جلا وطن هونا - جلا	(وله ب) سحر بدین آئینه یا و گشش کرد و
وطن کرنا -	صبا بجلا پری رفت و از چمن بر فراست بزم کوکب
دالف) بجلا چیزی	مصدر اصطلاحی - عرض کند که از قبیل (لباس کسی رفتن) است و مقصود
دب) بجلا چیزی فتن	(الف) مراد لباس هان باشد که بالاند کرشد (ار و و) (دالف)
چیزی باشد و (ب) بقول و استه و سحر و مانند بشکل	کسی کے لباس میں (ب) کسی کے لباس میں چانا
او تشکل شدن (مساکک یزوی الف) پرزادان	کسی کی شکل اختیار کرنا -

چشم بقول برهان بضم اول و سکون ثانی و سیم کزمازک است که میوه درخت کز باشد و بعربی فالطر خوانند و کبر اول هم آمده صاحبان ناضری و جامع هم ذکر این کرده اند - صاحب اندلین رالت نامی گفته صاحب محیط بر چشم گوید که بفقحتین بدیار مصر اسم کزمازج است و گویند عصی الراعی و برکزمازج فرماید که کزمازق و کزمازک و کزماز و ثمر اثل و طراف را گویند و بر طراف می فرماید که بفتح طاء و سکون را و فتح فاء و الف اسم عربی است - بیونانی آریقایوشا و آقلا و طس و برومی مورقیا و بسریانی عرا و بفارسی کز و بهندی جها و گویند - و دو نوع می باشد بزرگ آن را اثل نامند و بستانی است و ثمر آن مدور و عقده نام دارد و بهندی (چھوٹی مائیں) و کوچک آن صحرانی و مخصوص باسم طراف و ثمر آن مثلث و بعربی جزا الطرفا و ثمره الطرفا و کزمازج و بفارسی کزماز و و بهندی (ڈی مائیں)

گویند و درخت اس مثل اثل است الا کوچتر سر و خشک در اول و گویند خشک در دوم و شیخ سر و خشک در دوم گفته و دران جلا و تحلیل و قبض و تقطیع و تحقیق است و منافع بیشمار دار (الخ) ^{لفظ} ^{نبت} عرض کند کہ این نبت دیار مصر است عربی باشد (اردو) مائیں بقول آصفیہ - ہندی اسم ^{نبت} ایک درخت کہ پہل کا نام جو بازو سے مشابہ ہے۔ مائیں کی دو قسم ہیں (۱) بڑی مائیں (۲) دوسری چھوٹی مائیں -

ہجنگ ہودن نگاہ	مصدر اصطلاحی بقول	نگاہ باشد۔ مشتاق سند استمال ہاشم (اردو)
بہتر تیز دیدن۔ دیگر کسی از محققین فارسی زبان	تیز نگاہ کرنا۔ صاحب آصفیہ نے لفظ تیز پر	ذکر این نکرد و معاصرین عجم بر زبان ندارند۔ ولیکن
خلاف قیاس نیست کہ تیز دیدن بسوی کسی جنگ	تیز نظر۔ تیز نگاہ کا ذکر فرمایا ہے۔ آپ ہی نے گھوڑا پر	فرمایا ہے تیز نگاہ سے دیکھنا خفگی کی نظر سے دیکھنا

ہجھو | صاحب ہفت بحوالہ قنیہ گوید کہ ہضم اول و سکون جیم و ضم و نون یواور سیدہ و وال پہلہ زوہ دا بمعنی تدر و پرندہ آمدہ۔ صاحب شمس ہمین نعت را بمعنی (۲) تندر و غرندہ گوید و صراحت کند کہ نعت فارسی زبان است مکولہ عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد و معاصرین عجم ہم بر زبان ندارند و بختور بہ ہو خدہ اول و خامی عجمہ و تخمانی سوم و رامی پہلہ در آخر بمعنی رعد و شیر غرندہ و بختوہ بہ ہای ہوز آخرہ ہم بہ ہمین معنی ہی آید و تحقیقش ہمدرا سجا کنیم درینجا قیاس ہمین قدر می خواہد کہ صاحب ہفت نظر بر التباس لفظی بختور را بجھو نوشت و صاحب شمس پیروی او کرد مگر در معنی تصرفی زائد نکرد و چنانکہ کاتب ہفت تندر و غرندہ را (تدر و پرندہ) نوشت حیث است کہ محققین از احتیاط کار نمی گیرند۔ اگر معنی بیان کردہ

صاحب هفت راسندی پیش شود تو انیم عرض کرد که اسم جامد فارسی زبان است و یعنی دوم
هم این لغت را بدون سند تسلیم نه کنیم که پاییه صاحب شمس کمتر است از همه محققین (ارو و)
(۱) نذر و ایک جنگلی مرغ کا نام ہو۔ نذر (۲) رعد۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ بجلی کی کرک
گرج۔ گرگز دھٹ۔

بجو | بقول بھوید بالفتح و ضم دوم خرمن باشد و صراحت کند کہ لغت فارسی است و یکسی از
محققین فارسی زبان ذکر این نہ کرو و معاصرین عجم ہر زبان ندارد اگر سند استعمال پیش شود تو انیم
عرض کرد کہ اسم جامد باشد مخفی سباد کہ بتوہ بہ فوقانی دوم عوض موحده و ہای ہوز در آخر
بہ این معنی گذشت (ارو و) و یکھو بتوہ۔

بجو | حق پیوستن (مصدر اصطلاحی) تا کی ریش گاو باشد کس پو چند چوں ابھانیم
بقول انند بجوالہ فرنگ فرنگ کنایہ از مرد
است مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم ہر زبان کہ در جوال با سگ بند کردن عقوبتی است از
دارند و موافق قیاس است (ارو و) جواعتیں آئین سیاست ملک شان۔ پس کسی کہ بجوال
جگہ پانا۔ مرنا۔ دکن میں مستعمل ہے۔ رفت۔ دغا و فریب خورد۔ از ہمیں رسم این صدد

بجو | ال فتن (مصدر اصطلاحی) بقول انند
کنایہ از دغا و فریب خوردن (ظہوری ۵) اصطلاحی قائم شد (ارو و) و صو کا کھانا۔
فریب میں آنا۔

بجو | بقول وارستہ و بہار بہرہ و جیم تازی بروزن لوج نام شخصی از مشاہیر قمر مسافان
دناظم تبریزی ۵) در ہند اگر کساد شود جنس کون کشی پڑد ہمرہ بجوج و ہملک عراق نہ پڑ

مؤلف عرض کند کہ لغت زند و پازندی نماید کہ فارسیان قدیم بچوچیا مادہ حیوان و فرج زنان را گویند و جادار و کہ ایں اسم از همین لغت وضع شدہ (اروو) بچوچ قمر ساقون کے ایک نام شخصی کا نام تھا۔ مذکر۔

۱۔ بچوچیا بقول برہان و ناصری و (جہانگیری ضخیمہ) باجم بروزن فلونیا بلغت ژند و پاژند (۱) مادہ حیوانی و (۲) فرج زنان را گویند و در فرسنگ فدا کی نوشته کہ ہر کہ نشان ماوگی داشتہ باشد بتازی مؤنث مؤلف عرض کند کہ یکی از معاصمین زروشان گوید کہ بچوچ بلغت قدیم فرج زنان را می گفتند و اہی کلیمہ صفت است کہ کتب لغات ایں لغت را ترک کردہ اند۔ پس معلوم می شود کہ در فارسی قدیم کلمہ یاد آ خر کلمہ افادہ معنی فاعلی و اتصاف و نسبت می کرد چنانکہ در سنسکرت صاحب ساطع کہ محقق لغات سنسکرت است ذکرش کردہ چنانکہ کپڑا بڑا زرا گویند پس معنی لفظی ایں فرج وارندہ و در محاورہ مخصوص بہ مادہ حیوان و معنی دوم سبیل مجاز از بی خبری مآخذ محاورہ شد و اللہ اعلم (اروو) (۱) مادہ حیوان - مذکر (۲) فرج مؤنث - دیکھو اوک۔

۲۔ بچور بقول برہان و ناصری و جامع بکسر اول بروزن کشور نام ولایتی است مابین کابل و ہندوستان۔ صاحب ہفت این قدر اضافہ کند کہ ایں ولایت نزدیک سواد تیراہ است و بکسر اول و سکون جیم و فتح و او و رای مہملہ زردہ آمدہ مؤلف عرض کند کہ از جغرافیہ زمانہ حال ہیچ نشان ایں ولایت بدست نمی آید الا بجز بزیادت نون بعد جیم مقامی است در شمال مشرق دہلی (اروو) بچور ایک ولایت کا نام تھا جو کابل اور ہندوستان کے درمیان واقع تھی۔ جغرافیہ حال سے اس کا پتا نہیں چلتا البتہ بجز بچور ایک مقام ہے جو دہلی کے شمال مشرق میں واقع ہے۔

بجوش آمدن

(۱۵۸۸)

مصدر اصطلاحی (۱) بمعنی زیا

(ظہوری ۵) گفتم کہ بجوش آمده ام از ہمہ برتر

گرم شدن مائعات و جوش زدن چنانکہ بجوش

پختست و لم خامتر از من ہوسی چند بڑا و برای

آمدن آب و شیر و فی خون و دیگر امثال آں

غیر ذی روح ہم بر سبیل مجاز چنانکہ بجوش آمدن

از گرمی آتش یا حرارت و تمازت سندایں از صر

لب (ظہوری ۵) لب از تلخی شہد آمد بجوش

اول صائب بمعنی دوم می آید۔ (اردو) جوش

بشرینی زہر خورده ایم بڑا (اردو) جوش میں آنا

میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ کھد بانا۔ بلیٹھ اٹھنا۔ ابلنا۔

بقول آصفیہ۔ غصہ میں آنا۔ جذبہ میں آنا۔

(۲) بالیدن و شکستہ شدن چیزی و سوز پیدا کر د

مست ہونا کے معنوں میں مستعل ہو سکتا ہے۔

چوں اصناف ایں بسوی غیر مائعات کنند چنانکہ

اس لئے کہ آپ ہی نے لفظ جوش پرستی کو معنی لکھے

آمدن خاک ایں مجاز معنی اول است (صائب ۵) خون

(۱۵) مست و بخود شدن چنانکہ بجوش آمدن کسی

از روی تشنگی می آید بجوش بڑا از دم گرم بہارں خاک آبی

و مجاز ابرای چیزی ہم (صائب ۵) اگر چہ دیر

بجوش بڑا (اردو) بالیدہ ہونا۔ شکستہ ہونا۔

بجوش آدم ہاں شادم بڑا کہ ہر چہ دیر شود گرم دیر

(۳) و ذوق یافتن و ولولہ پیدا شدن چنانکہ

اگر دوسر بڑا (ظہوری ۵) بہار است از ہوا ی سوز

بجوش آمدن دل اصائب ۵ زہر نو اول

در غروش آمد بڑا دویتی خواند در نوروز بلبل گل بجوش

عشق کی بجوش آید بڑا ز حنہ لب مگر نالہ بجوش آید

(دولہ ۵) بجوش آمد و مرگم رشوق مرگ حلال بڑا

(اردو) جوش میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ ولولہ اٹھنا

ستادہ و شنبہ بکف عشق گرم قصا بیت بڑا (اردو)

ذوق پانا۔ ولولہ پیدا ہونا۔ متاثر ہونا کہہ سکتے ہیں

جوش میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ جذبہ میں آنا۔ واضح

(۱۶) بخشم آمدن و جذبہ آمدن چنانکہ بجوش آمدن

ہو کہ اس کے معنی (مست ہونا) بھی ہو سکتے ہیں۔

(۱۵۸۸)

(۱۵۸۸)

(۱۵۸۸)

(۱۳۵۵)

اس لئے کہ صاحب آصفیہ نے لفظ جوش پرستی کے
معنی بھی لکھے ہیں۔
زتاب مستی مستجو من بجوش افتد (اردو)
بتلای جوش ہونا۔

بجوش آوردن | مصدر اصطلاحی۔ متعدی
بجول | بقول بہان بضم اول بروزن اہول

مصدر گذشتہ و شالہ ہر پنج معانی (ظہوری ۱۵)
بجوش آوردن باز دیگ ہوس را از پس از پختگیہا اگر
خام گرم بزد (صائب ۵) چنان ز سر روی عالم
فسرودہ دل شدہ ام بزد کہ روی گرم نمی آورد بجوش مژا

دارو (۱۰) جوش میں لانا۔ جیسے دیگ یا پانی کو جوش
میں لاو (۲) بالمیدہ کرنا۔ شگفتہ کرنا (۳) ذوق دلانا

و لولہ پیدا کرنا (۴) جوش میں لانا۔ بقول آصفیہ۔
بر آئینہ کرنا۔ طیش میں لانا۔ غصہ دلانا۔ بھڑکانا۔

(۵) مست کرنا۔
بجوش افتادن | مصدر اصطلاحی۔ بمعنی بجوش

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
غلو کردن (ظہوری ۵) دلم بجوش ہو سہا می نام

می افتد بزد فشانده دانه کہ عنقا پد ام می افتد بزد
رولہ (۵) کسی کہ در ہوس لعل بادہ نوش افتد بزد

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
غلو کردن (ظہوری ۵) دلم بجوش ہو سہا می نام

می افتد بزد فشانده دانه کہ عنقا پد ام می افتد بزد
رولہ (۵) کسی کہ در ہوس لعل بادہ نوش افتد بزد

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
غلو کردن (ظہوری ۵) دلم بجوش ہو سہا می نام

می افتد بزد فشانده دانه کہ عنقا پد ام می افتد بزد
رولہ (۵) کسی کہ در ہوس لعل بادہ نوش افتد بزد

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
غلو کردن (ظہوری ۵) دلم بجوش ہو سہا می نام

می افتد بزد فشانده دانه کہ عنقا پد ام می افتد بزد
رولہ (۵) کسی کہ در ہوس لعل بادہ نوش افتد بزد

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
غلو کردن (ظہوری ۵) دلم بجوش ہو سہا می نام

آورد آن ماه را و مردمی باینگہار و عنان آہ را پا (ارو) (الف) (و) (ژ) (نار) (و) (ژ) (انا)۔

بجہ بقول سروری و سراج یوزن پشتہ نام مدینہ است میان فارس و صفہان و صاحب برہان گوید کہ نام جامی و مقامی صاحب رشیدی بالتفاق سروری صراحت مزید کند کہ بفتح با و جیم تازی مشد و باشد و صاحب جامع متفق بابرہان صاحب اندایں رالغت فارسی گفتہ مؤلف غرض کند کہ بجز بالفتح زمین و پشتہ بلند را گویند (کذا فی البرہان) پس بخمال مابز اصل است بمعنی بالا و بجز ببدلش کہ زای ہوز ب جیم بدل شد چنانکہ چوڑہ و چوڑہ فارسیان ہای نسبت در آخرش آوردہ نام مدینہ نہادند کہ بر پشتہ بلند واقع باشد و معنی لفظی ایں منسوب بہ پشتہ بلند (ارو) بجہ ایک شہر کا نام ہے جو فارس اور صفہان کے درمیان واقع ہے مذکرہ

بجہ بقول انند بھوالہ فرنگی بالفتح و نماید کہ در چیون کبھی سوار شد و قیل کنایہ از بعضی بسبب و بعالت مؤلف عرض کند کہ اگر یہ بسیار مؤلف عرض کند کہ معنی اول خلا موحدہ اول از آمد است و معنی آد مستعمل (ارو) قیاس است و مخالف معنی لفظی۔ معاصرین مجسم سبب سے وجہ سے۔

بجیون نشستن مصدر اصطلاحی۔ بقول ضمیمہ برہان و بحر (۱) کنایہ از چیون گذشتن (۲) کنایہ از کشتی چیون نشستن و (۳) اگر یہ بسیار کردن صاحب مؤید ذکر ماضی مطلق ایں سبوالہ قنویہ کردہ گوید کہ ای چیون را عبور کرد و سبوالہ ادات

فرمایند کہ در چیون کبھی سوار شد و قیل کنایہ از بعضی بسبب و بعالت مؤلف عرض کند کہ اگر یہ بسیار مؤلف عرض کند کہ معنی اول خلا موحدہ اول از آمد است و معنی آد مستعمل (ارو) قیاس است و مخالف معنی لفظی۔ معاصرین مجسم سبب سے وجہ سے۔

قول محققین بالا کافی نیست و معنی دوم موافق قیاس باشد۔ مقصود معنی سوم ہمین قدر است کہ از کثرت گریہ دریای اشک رواں می شود گوید باکی در چیون می نشیند مبالغہ شاعری است دیگر هیچ محقق مباد کہ در اینجا از چیون بر سبیل مجاز معنی عام

گیریم نہ رود خاص و حق آنست کہ این مصدر (اردو) اندی پارہوادا کشتی میں بیٹھنا (۳) بہت اصطلاحی مار بیدار نشستن) قائم کنیم کہ بجای خودش نکو ر واء آنکھوں سے دریا بہانا۔

موحدہ باہیم فارسی

بج | بقول جہانگیری و جامع دا، اندرون لبنوس و آنرا اکب و کتب نیز گویند رپور بہای جلی
 (۴) تاسیلت نیم پراد باو کن، بچیت ز کز بہ تپانچہ باز خوری تو ز ما بہ پک نو (۲) موی پیش سر
 صاحب برہان صراحت کند کہ بغنم اول و سکون ثانی است۔ صاحب رشیدی فرماید کہ در سروری
 بہ فتح جیم عربی است و این درست تر است چہ قافیہ شعر بہ فتح جیم تازی است نیز فرماید کہ صاحب
 فرهنگ جہانگیری این بیت را از قطعہ پنداشتہ کہ قافیہ اش بد غنم و جیم فارسی است و قافیہ شعر
 پور بہا پر کاف تازیست نہ بر جیم چنانکہ صاحب فرهنگ گمان بردہ خان آرزو در سران نسبت
 معنی اول بذکر قول برہان گوید کہ بدین معنی جیم تازی گذشت و نسبت معنی دوم فرماید کہ بالفتح
 باشد و بفارسی لبنوس ہم مؤلف عرض کند کہ جز نیست کہ معنی اول مبتدل بفتح بمعنی اوش
 کہ بجیم عربی گذشت و صراحت ماخذ ہد را بخاکہ وہ ایم۔ جیم عربی بفارسی بدل شد چنانکہ کالج
 و کالج و معنی دوم ہم مبتدل معنی دوم بفتح است و اختلاف در معنی این نتیجہ محاورہ باشد کہ پیش سر
 موی پیش سر کرد زہر سیل مجاز و حرکت اول این بمطابق ماخذ کہ ذکرش بر بفتح بجیم عربی) کردہ ایم
 فتح باشد۔ صاحب رشیدی کجشی کہ بر قافیہ شعر می کند بی حاصل محض (اردو) (۱) دیکھونج کے
 پہلے معنی (۲) کا کل بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ سر کے بڑے بڑے آگے لٹکے ہوئے ہوا
 بال۔ زلف۔ گیسو۔ لٹ۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ یہ تعریف درست نہیں ہے فارسیوں نے کامل

کو غیر زلف کہا ہے کامل وہ بال ہیں جو پیشانی سے اوپر ہوتے ہیں اور زلف سے بلند (عباس قلی خان)
 ۱۵) زلف از کامل پریشان خاطر است و زیر دست چوں خودی بودن باست و -

پہچاق

بقول وارثہ سچوالہ نصاب ترکی بہ بای فارسی و جیم فارسی مشد و لغت ترکی است
 بمعنی کار و رفوقی یزدی (۱۵) شب فراق خروس سحر نفس نکشید و خوش آں زمان کہ سرش را بہ تریم
 از پہچاق را صاحب غیاث بہ موعده آورده گوید کہ بعضی بہ وزن نوشتہ اند و فرماید کہ در مصطلحات بہ
 تشدید جیم فارسی آمدہ و مؤلف عرض کند کہ صاحب کنز ایس را بہ موعده و تخفیف آخر -
 لغت ترکی گفتہ و صاحب لغات ترکی ہم کہ موعده آورده - جزئیں نیست کہ فارسیان بہ تشدید
 جیم فارسی استعمال لغت ترکی کردہ اند - مفرس باشد و بس - اگر عوض موعده بای فارسی متحقق شود
 چنانکہ وارثہ ذکرش کردہ توانیم عرض کرد کہ سببش باشد کہ موعده بہ بای فارسی بدل شود پہچاق
 تب و تب - کلام فوقی یزدی برای تصفیہ حرف اول کافی نیست - مشتاق سند دیگر باشیم -
 (ارو) چھری بقول آصفیہ - ہندی - اسم مؤنث - کثر رک - لمبا چاقو جو بند نہ ہو سکے چھوٹا چھرا

پچاہ آوروں

مصدر اصطلاحی - بقول انند - خلاف قیاس نیست کہ از قبیل بزریر آوروں باشد کہ
 سچوالہ فرہنگ سکندر نامہ بذلت رسانیدن است
 می آید (ارو) نیچا دکھانا - بقول آصفیہ ذکر دینا
 دیگر محققین ازین ساکت و نہ استعمال پیش نہ شدہ - خفیف کرنا - ذلیل کرنا -

بچ

بقول سروری بضم و کسر ہر دو با و جیم اول نیز فارسی (۱) سخنی باشد کہ پوشیدہ از مردم
 گویند و (۲) لفظیست کہ شبانان بجز ابدان خوانند شمس فخری (۱۵) در رستہ انصاف جمال الحق و آئین
 ہرگز سخن ظلم نہ گویند بہ بچ بچ و آواز دہدہ گ شہل ہجو شبانان و خوانند شبانان گلہ را جملہ بچ بچ و شہل

بصراحت ہر دو جیم فارسی نسبت معنی اول فرماید کہ حرف زدن باشد در نہایت آہستگی۔ و سرگوشی
 را نیز گویند و لفظیت کہ شبانہاں بیزنا بدال نوازش کنند و پیش خود خوانند و آستہ بذکر معنی اول
 از ظاہر نصیر آبادی سند آورده (د) بفریاد و افتال ہزم شراب و کینچ پنج آہستہ در رخت خواہا
 صاحب بحر ہم ذکر ہر دو معنی کردہ خان آرزو در سراج بر معنی دوم قانع و فرماید کہ پنج مبتدل بز
 یا بر عکس اس موقوف عرض کند کہ سرگوشی بہترین تعریف معنی اول است و این بمعنی اول
 اسم جامد فارسی زبان باشد و بمعنی دوم مبتدل بز ہز چنانکہ خان آرزو اشارہ اس کردہ (اردو)
 (۱) سرگوشی بقول آصفیہ۔ فارسی۔ ہم موقت۔ کہسرت ہسر۔ کانابھوی۔ کاناباتی۔ آپ ہی نے
 کسٹھپس۔ بھی نہیں معنوں میں لکھا ہے۔ اسم موقت (۲) ایک خاص قسم کی آواز جس سے
 چرواہے اپنے بکروں کو بلاتے ہیں یہ ہر ملک میں جدا جدا ہے۔ دکن میں اوہ۔ اوہ

<p>بچراغ رسیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول استناد کردہ (د) روزی ازاںجا کہ فراخی رسید</p>	<p>جہانگیری و ضمیرہ (۱) کنایہ از رسیدن بخدمت</p>
<p>باز سلیمان بچراغی رسیدن و صاحب رشیدی ہمزبانش و صاحب شمس ذکر این و ماضی مطلق</p>	<p>بزرگی (۲) رسیدن بدولتی صاحبان بریان و</p>
<p>این بہر دو معنی کردہ موقوف عرض کند کہ صاحبان جامع و ماضی کہ از اہل زمانہ ازین ساکت غلام</p>	<p>بحر فرماید کہ رسیدن بدولتی یا بخدمت دولت یا</p>
<p>قیاس نیست بلحاظ فروغ چراغ یعنی بہ روشنی واصل شدن کنایہ باشد از حضوری بخدمت و</p>	<p>صاحب موقت نسبت معنی اول رسیدن بدانش</p>
<p>یا بزرگی حصول دولت ہم سند نظامی بکار این نمی</p>	<p>گوید خان آرزو در سراج بر معنی اول قانع صاحب</p>
<p>سروری در ملحقات خود ہمین مصدر را پختہ تانی شتم</p>	<p>سروری در ملحقات خود ہمین مصدر را پختہ تانی شتم</p>
<p>بہرین دو معنی آورده و برای معنی اول از کلام نظامی</p>	<p>بہرین دو معنی آورده و برای معنی اول از کلام نظامی</p>

که متعلق به رسیدن باو چراغ است - طالب بند

و دیگر با ششم - معاصرین عجم بر زبان ندارند (اردو) و دولت مند - تو نگه کسی بزرگ کی خدمت میں حاضر ہونا - دولت مند ہونا -

بچراغ گزشتن | مصدر اصطلاحی - بقول بحر

و موبد و هفت رسیدن بخدشت کمالی و عارفی موقوف
عرض کنند که گزشتن بمعنی رفتن آمده و گذرانی الموانع
و چراغ درینجا بطاف و فروغش استعاره باشد از عارف کمال
بوجه روشنابیش و معنی این مصدر را بر سهیل کنایه

گیریم - طالب بند استمال تا ششم که تحقیق اہل زبان
و معاصرین عجم ازین ساکت (اردو) کسی عارف
کمال کی خدمت میں حاضر ہونا -

بچرک | بقول سروری بخوا کہ شرف نامہ بچیم فارسی

بوزن مرفق - سخرہ - و غریب خوردہ و بحوالہ ادات
الفضلہ کہ سہ باو جیم و سکون را ہم آمدہ صاحبان بران
و جامع و موبد ہم ذکر این کردہ اند خان آرزو در سر
گوید کہ تحقیق است کہ سہم فتح جیم و کاف فارسی است

مولف عرض کند کہ مچرک بقول جہانگیر سی بہ سینی

می آید و صاحب بران بمعنی بکار نوشتہ و جیم فارسی ہم
آورده جیم است کہ خان آرزو حجت صحت مچرک
پیش نہ کرد و ما عرض کنیم کہ دہزرگ بہ ضم موحده و سکون

زای ہوز و فتح رای مہملہ و سکون کاف فارسی اصل

است بمعنی لفظی این رگ بزرگ دارندہ و کنایہ از فریب خوردہ
و سخرہ و بیکار - زای ہوز بدل شدہ جیم فارسی چنانکہ
پیشک و پیشک و کاف فارسی بدل شدہ کاف
عربی چنانکہ گند و گند - اختلاف اعراب نتیجہ جہانگیر

از ماخذ باشد کہ در محاورہ و استعمال واقع شد و آنچه بحر
و مچرک بہ سیم اول و جیم عربی و فارسی می آید آں ہم
بندل بزرگ است کہ موحده بہ سیم ہم بدل شود چنانکہ

عزوب و عترم و زای ہوز بہ جیم عربی و فارسی چنانکہ

بسنوز و سوز و پیشک و پیشک پس صحت مچرک
و غیر صحت مچرک کجا باقی ماند چنانکہ خیال خان آرزو
بلکہ خلاف خیالش تحقیق تاکہ مبنی بر قیاس صحیح است
مچرک اصل است و مچرک بدلش و چوں اہل زبان

<p>یعنی صاحبان سروری و جامع چرگ را بهین یعنی فارسی تسلیم کرده اند خان آرزو را نمیرسد که باهند نژادی حکم صحیح و غیر صحیح بدون حجت و برهان و هرچنانکه عادت اوست (ارو) فریب کهایا هوا احمق - ازین ساکت - بدون سند استعمال تسلیم توان کرد (ارو) چهرم خام کشیدن مصدر اصطلاحی - بقول اند تغذیب کردن و آن نوعی از سیاست می باشد که</p>	<p>عرض کند که مقصود محقق بهند نژاد جزین نباشد که چهر را در پوست بزیگا و غیر ذلک تغذیب کنند استعمال مصدر را نظر ما گذشت محققین اهل زبان معاصرین ازین ساکت - بدون سند استعمال تسلیم توان کرد (ارو) چهرم خام کشیدن مصدر اصطلاحی - بقول اند تغذیب کردن و آن نوعی از سیاست می باشد که</p>
<p>چهر بقول شمس بالغغت فارسی است بمعنی مکینه مکتوف عرض کند که دیگر کسی از محققین فارسی ذکر این مکتوف و معاصرین عجم زبان ندارند بخیاں مارای اهل در آذربایند عوض زای اهورا ندرت صورت این مانند چرگ و انیم که بکاف گذشت و جادار که این را مخفت چرگ گیریم و آخراولی من الاول - باقی بدون وجود سند استعمال چر و قول صاحب شمس اعتبار را نشاید (ارو) مکینه بقول آصفیه - فارسی - او چها - کم طرف - دون اتمت - سفله - فرومایه - آپ ای نه کچر پر فرمایا ہے (ارو) اناری - بیوقوف</p>	<p>چهر بقول جہانگیری و رشیدی و برهان بالاول شانی مفتوح (۱) زمره یعنی (۲) سستی و (۳) پنج و شش مکتوف عرض کند که جزین نیست که این را استدلال چشم و انیم که بجم عربی و سینی و هلمی و معنی اول گذشت - چنانکه کالج و کاستی و کشتی و کشتی ماخذ همد را بخاکرده ایم و معنی سوم هم جاز و لیکن</p>
<p>چشم بقول جہانگیری و رشیدی و برهان بالاول شانی مفتوح (۱) زمره یعنی (۲) سستی و (۳) پنج و شش مکتوف عرض کند که جزین نیست که این را استدلال چشم و انیم که بجم عربی و سینی و هلمی و معنی اول گذشت - چنانکه کالج و کاستی و کشتی و کشتی ماخذ همد را بخاکرده ایم و معنی سوم هم جاز و لیکن</p>	<p>چشم بقول جہانگیری و رشیدی و برهان بالاول شانی مفتوح (۱) زمره یعنی (۲) سستی و (۳) پنج و شش مکتوف عرض کند که جزین نیست که این را استدلال چشم و انیم که بجم عربی و سینی و هلمی و معنی اول گذشت - چنانکه کالج و کاستی و کشتی و کشتی ماخذ همد را بخاکرده ایم و معنی سوم هم جاز و لیکن</p>

بچشک

بقول جهانگیری در شیدی با اول ثانی

مکسور را طبیب را گویند و آن را پر شک نیز خوانند
(خاقانی) هرنگ ز شک شد سر شکم و شکم
چون بچشکم بر صاحب بران بگویند اول فرایده که (۲)
گیاه فروش را هم گویند صاحب جامع هم بانش حساب
سودید گوید که بشتین و قیل بکسر دوم و ایضا بفتح
اول در ادات بابای فارسی صحیح است بمعنی (۳)
رگ زن و طبیب کذا فی الشرفنامه و بحواله ادات
گویند که طبیب و فرایده صحیح به بای عربی است که
در لسان الشعر احم که مرجع ادات انضلاست
در باب بای تازی آدوده خان آرزو در سراج با
برمان بهر دو معنی متفق و گویند که پزشک مبتدل
این مؤلف عرض کند که ما بر (بچشک) که بر وقده
و جیم عربی گذشت حقیقت این بیان کرده ایم
که اسم جامد فارسی زبان پزشک است به بای
فارسی و زای هوز خان آرزو و غورنگ و با جمله مرادف
است بمعنی اول (بچشک) - به بای عربی و جیم عربی

و معنی دوم مجاز آن که گیاه فروشان هم دم طبابت
میزنند و مجمل را گیاه مخصوص برای علاج امراض
می دهند که در دکن آنرا رکنجی گاندی نامند و معنی
سوم هم مجاز باشد که چراغ درگ زن را بدین اسم
موسوم کردند که سالجہ زخم می کنند همچون طبیب مخفی بنا
که بخاطر اخذ این بکسر اول و دوم صحیح است (۴)
(۱) و بکسر بچشک که پیله معنی (۲) که گندی - دکن
اُس سبزی فروش کو بگفته ہیں جو کسی قدر خواص نباتات
سے واقف ہوتا ہے اور علاج الامراض میں خاص خاص
پتوں کا استعمال کرتا ہے جو نیم حکیم کا مصداق ہے
ممالک مغربی و شمالی اودہ میں بونی فروش کہتے ہیں
(۳) رگ زن - بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر
فضا در فصد کھولنے والا - چراغ -

بچشکم

صاحب انند پرتیج اول فرماید کہ این
کلمہ را در وقت قبول کردن امری بزرگان رانند
تعطیلاً لامرہ (خواجہ بشیر از) گفتیم کیم دہانست
کامراں کنند و گفتا بچشکم ہر چہ تو گوئی ہماں کنند

<p>موقع پر حاکم کی تنظیم کے لئے بسر و چشم کہتے ہیں۔ پچشم آمدن مصدر اصطلاحی۔ بقول برہان (۱) چشم زخم را گویند یعنی آزاری کہیں سید و بقول بحر (۲) بزرگ نمودن در نظر کسی ہم صاحبان موبد و جامع بر معنی اول قانع و خان آرزو و درج بحوالہ برہان ذکر معنی اول و در چہ راغ ہدایت ذکر معنی دوم کند و سلیم (۵) ہرگز مرا چشم نیاید فلک سلیم تو در حیرت کہ از چہ بود چشم من کہ بود مکلف عرض کند کہ معنی حقیقی میں (۳) نظر آمدن چنانکہ مکتوب توالی الان چشم من نیاید یعنی ندیدم اورا و معنی اول و دوم بر سبیل کتاب باشد (ار و و) (۱) وکن میں کہتے ہیں آنکھوں میں پڑنا یعنی نظر لگنا جیسے "ما حق آنکھوں میں پڑ گیا" یعنی اس کو نظر لگ گئی (۲) آنکھوں میں آنا۔ بقول اسیر نظروں میں آنا۔ (اسیر ۵) میری آنکھوں میں آؤ تم اگر شمشاد قامت ہو تو شجر رہتا ہے اکثر سبز و یاد کی ترائی سے تو دکن میں کہتے ہیں "ا"</p>	<p>و نیز فرماید کہ ربط بین المصرین درین بیت تاویلی و توہمی می خواہد و اغلب کہ معنی تولد کہیم بر سبیل تنہا انکاری باشد و سوال از زمان نباشد فتاویٰ موت عرض کند کہ از کلام خواجہ کشیر از مصدر (پچشم کردن) پیدا است کہ بجای خودش می آید در پنج ماہین قادر کافی است کہ فارسیان استعمال این بدون ہودہ بیشتر می کنند باظہار تاشال امر یعنی زید گوید کہ زود برو بیا یا و مخاطب جواب می دہد کہ "چشم" یعنی بالراس والعین و بسر و چشم تعبیل حکم می کنم پس درینجا چشم تحففت (چشم) است و (چشم) محففت (بسر و چشم تعبیل حکم می کنم) و معنی لفظی میں بالای چشم و با چشم و بوسیله چشم۔ مابعد ذوق زبا گوئیم کہ مجرور (چشم) داخل محاورہ باشد نہ (چشم) (اردو) بسر و چشم۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ سر آنکھوں سے۔ بطیب خاطر۔ خوشی سے مکتوب عرض کرتا ہے کہ بہت خوب۔ جو حکم۔ جی اچھا حکم کے حکم کا جواب ہے جو محکوم دیتا ہے اور اسی</p>
--	--

(۲۳۹۶)

<p>حقیقی ظاہر است کہ خریدار متاع نہا برای خریداری توجہ تمام می بیند (ارو) خریداری کی نگاہ سے دیکھنا کہہ سکتے ہیں۔ توجہ کامل سے دیکھنا۔</p>	<p>آنکھوں میں بھرنے۔ آنکھوں میں چھپنا۔ امیر بینائی نے آنکھوں میں سامنا پر فرمایا ہے۔ نظروں میں بھلا معلوم ہونا۔ نہایت پسند آنا (ہرق) تو نے میں</p>
<p>بچشم خود دیدن استعمال یعنی حقیقی است و بچشم خویش دیدن (مردنش) بحث ایں باشند بر بچشم دیدن، می آید (ارو) دیکھو بچشم دیدن۔</p>	<p>سے پرہ و دکھائی صورت یا پھر مری آنکھوں میں ہرگز نہ سہایا کوئی بخود، نظر آنا۔ دکن میں کہتے ہیں لا آنکھوں سے گزنا</p>
<p>بچشم خوردن (مصدر اصطلاحی) بقول و اثر بمعنی چشم زخم رسانیدن (صائب) ترسم از دور چشمش سخن زندا اہل نظر کو بسکہ چوں خواب بہار</p>	<p>بچشم آوردن (مصدر اصطلاحی) بقول انہد مراد بچشم کردن یعنی اعتنا بہ شان چیزی کردن و برگزیدن (افضلی جہاد غانی) غم تو</p>
<p>لب او شیرین است و صاحب بحر فرما بد کہ بجد دیدن و چشم زخم رسانیدن۔ خان آرزو در قریح گوید کہ بجد دیدن و چشم زخم رسانیدن و یافت</p>	<p>ور دل من همچو زود خانگی است و کہ ہرچہ روز بچشم آورد و شب دزد و دزد مولف عرض کند کہ معنی حقیقی ایں دیدن است و در نگاہ داشتن و برگزیدن</p>
<p>عین الکمال خواب ساختن مولف (عرض کند کہ مراد بچشم خوردن) است کہ بجای خویش گذشت و صراحت معنی ہمد را بنا کردہ ایم ضرورت</p>	<p>حاصل اس (ارو) دیکھنا۔ دیکھ رکھنا۔ منتخب کرنا۔ بچشم خریداری دیدن (مصدر اصطلاحی) بقول بحر توجہ تمام دیدن مولف عرض کند کہ مراد</p>
<p>ندار کہ صدرا در معنی دخل کنیم (ارو) دیکھو بچشم خوردن۔</p>	<p>کہ گذشت موافق قیاس است و معاصرین عجم بر زبان دارند و بلحاظ معنی</p>

بچشم داشتن

(مصدر اصطلاحی) بقول دانش

عرض کند کہ مراد معنی دوم و سوم (بچشم آمدن) باشد حیف است کہ سند استمال پیش نہ شد لیکن خلاف قیاس نیست (ارو) و بچشم بچشم آمدن کے دوسرے اور تیسرے معنی۔

و بگردانند نظر بند کردن (حسن بیک رفیع) چون کسی از چرخ بگریزد کہ مردم را چشم از او بچوای و بتال پیوستہ می دارد نگاہ از مولف عرض کند کہ از بند

بچشم دیدن

احتمال صاحب اند گوید کہ خبر

پیش کردہ محققین بالا مصدر (بچشم نگاہ داشتن) پیدا است طالب بند و گیر باشیم و گوئیم این مصدر

احتمال صدق و کذب هر دو دارد اما وقتی کہ گفته شود

بچشم خود دیدہ ام یا گویش خود شنیدہ ام یا اصلاً

کذب را در آن دخلی نباشد و بر قیاس بیایستاد

هم بر زبان معاصرین عجم است بمعنی (نظر داشتن) و نگران بودن۔ صاحب بحر بر نظر بند) فرماید کہ

و بیارفتن (میر خسرو) رفتن جان را بچشم خود

بستی محبوس است۔ پس نظر بند کردن بمعنی محبوس و مقید کردن باشد اندر این صورت در معنی این است

بچشم خویش می بینیم کہ جانم می رود و

د نظر بند) را داخل کردن خلاف مقصود است کہ

بچشم خویش دیدم و بر زبان پا کہ

نگرانی محض و رای تمید و بند باشد (ارو) آنکون

آہستہ بہت بر دانتان پا کہ مولف عرض کند

رکنا بقول امیر نظر حفاظت سے رکنا۔ نگرانی کرنا

بچشم خود یا بچشم خویش

(ہلال) رات دن آنکھوں ہی میں رکھتے ہیں

بچشم دیدن ہم

عاشق ان کو بڑ پیک نظارہ نگہبان رہا کرتے ہیں

ہمان مقصد پیدا کند کہ مخفف آں است یعنی لفظ

بچشم و آمدن (مصدر اصطلاحی) بقول نحر

نمود و خویش درین محذوف است و این ترجمہ

واقع و در فار داشتن و اعتبار پیدا نمودن مولف

درائی العین) است (ارو) اپنی آنکھ سے دیکھنا۔

بچشم روشنی کسی رفتن

مصدر اصطلاحی - آرزو

در چراغ هدایت گوید که برای مبارکبادی رفتن
که چشم روشنی مبارکباد است (تائیر) حرف
از فروغ روی تو هر گاه می رود پوخت بچشم روشنی
ماه می رود تو (مرزا جمال اسیر) برق نگاه گرم

تو آینه را گدخت و آتش بچشم روشنی خاره می رود تو
و بوطالب کلیم (بچشم روشنی داغهای کهنه می تو
تبسمش نیک تازه در نمکدان کرد و صاحبان بجز

اند هم ذکر این کرده اند مؤلف عرض کند که اصل
این (روشنی چشم) و نور نظر و قلب اضافتش چشم
روشنی) و این مرکب وضع شد برای مرده میلاد

که مولود زانو و دیده پدر گویند و مجاز برای هر یک
مرده مستقل شد یعنی برای غیر مولود هم پس (بچشم

روشنی کسی رفتن) مصدر اصطلاحی قرار یافت
برای مبارکباد یعنی رفتن برای تهنیت (ار دو)
مبارکباد که لئه جان - تهنیت که لئه جان -

بچشم شنیدن | مصدر اصطلاحی - بقول اکثر

و بجز و مانند و کنایه از دیدن (و حید) روشن گم
بود و نسب نامه به نیاز و بشتو بچشم دعوی و تیریم
مؤلف عرض کند که صاحب موار و شنیدن را
بمعنی دیدن باستان و همین شعر آورده و صراحت
ماخذش هدر انجا کلیم (ار دو) و کجنا -

بچشم کردن | مصدر اصطلاحی - بقول سروری
و به انگیزی در محقات را کنایه از انتخاب کردن -

خاقانی (ما را بچشم کرد که تصدیدا و شدیم و زان
پس بچشم حمت بر ما نظر داشت و صاحب رشیدی

بذکر معنی اول گوید که (بچشم رسانیدن) که چشم
زخم رسانیدن است) صاحب برهان بذکر معنی اول
دوم فرماید که (۳) تند و تیز نگریستن صاحب جامع

همترازش و وارسته بذکر معنی اول گوید که (۴) دقیق
و دقار گذاشتن (طغری) جام جم خویش را بچشم کند
چون در آید بچشم جانانه و صاحب بحر ذکر هر چهار معنی

بالا کرده و صاحب مؤید بر معنی دوم و سوم قانع و
خان آرزو در سر لاج ذکر معنی اول و دوم نقل الفاظ

<p>رشدی کند و گوید کہ بعضی معنی تند و تیز نگریستن نوشتہ مشکینی کہ در کتب وہان یاراست و مؤلف عرض کند اندو این مصدر اصطلاحی را بذیل استعارات جاوید کہ معاصرین عجم و محققین اہل زبان ازین ساکت مؤلف عرض کند کہ تعریف استعارہ را فراموش از سند کلام صاحب چشم بینندگان مقبول کردن کرد تا گنایہ را استعارہ پنداشتہ بتحقق مار (۵) عزیز پیدا است (ارو) آنکھوں میں مقبول بنانا۔</p>	<p>داشتن و محبت و توقیر کردن (حافظ شیراز) (۵) بچشم کم دیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول بچشم کرده ام از وی ماہ سیمارا تو خیال بہر خطی نقش بستہ جائی تو مخفی سہاد کہ مقصود و ارستہ از معنی چہارم جزین کہ بچشم حقارت دیدن است مؤلف عرض کند نباشد کہ چیزی را بی توقیر کنند و سبک دانند و این کثرت کہ باضافت توصیفی چشم باشد و کم درینجا بمعنی ایست از معنی نفی داخل چشم کردن یعنی پنهان و مخفی حقارت۔ جیف است کہ سند استمال پیش نہ شدہ کردن چنانکہ از سند طغری کشاید (ارو) (۱) انتخاب</p>
<p>نگاہ میں رکھنا (۲) نظر لگانا (۳) گھور کر دیکھنا (۴) اندازند و محققین اہل زبان ازین ساکت (ارو) ذلیل کرنا (۵) آنکھوں میں رکھنا۔ بقول امیر عزمی بکھنا (صبا) ہوں عزیز دشت میں سودای چشم تیرا رکھتے ہیں آنکھوں میں مردم کی طرح آہر مجھے تو بچشم کسی شیریں کردن مصدر اصطلاحی۔</p>	<p>بقول بحر و اند خوش آئندہ کردن۔ (صائب) (۵) بچشم کنند کہ مہروم اصطلاح۔ بقول اند گوشہ گیران را بچشم خلق شیریں کردہ است و خال سحوا کہ فرہنگ صرح آنکہ چشم زخم مہروم رساند۔</p>

<p>مکلف عرض کند که مصدر (بچشم کردن) یعنی بجای خودش گذشت و این معنی در محاوره فارسیان از چشم زخم رسانیدن گذشت و این مشتق از بهان است (چشم گفتن) پیدای می شود که چون حکم را قبول کنند گویند "چشم یا صفت است که استعمال پیش نه شد و به تحقیق ما چشم را چشم زخم پیچانید" (۱۲) اشاره چشم کردن هم شاید از کلام حافظ شیرازی بلفظ (۱۳) اشاره چشم گذشت (ارو) (۱۴) قبول کرنا بهر خوب که بنا چشم و بار شدن در چشم از قبیل بدل گرا شدن (۱۵) اول ز رشک محرم سر سره دل بود چون خوا رفته رفته به پیش گرا شدن (ارو) آنکه می بیند بقول امیر - آنکه بین چشما - ناگوار هونا -</p> <p>بچشم گفتن مصدر اصطلاحی - بقول بحر (۱) بچشم نگاه داشتن مصدر اصطلاحی - بخت قبول کردن مکلف عرض کند که حقیقت چشم (۱۶) این برد چشم داشتن (گذشت) (ارو) و بچشم داشتن</p>	<p>بچشم گرا شدن مصدر اصطلاحی - ناگوار و بار شدن در چشم از قبیل بدل گرا شدن (۱۵) اول ز رشک محرم سر سره دل بود چون خوا رفته رفته به پیش گرا شدن (ارو) آنکه می بیند بقول امیر - آنکه بین چشما - ناگوار هونا -</p> <p>بچشم گفتن مصدر اصطلاحی - بقول بحر (۱) بچشم نگاه داشتن مصدر اصطلاحی - بخت قبول کردن مکلف عرض کند که حقیقت چشم (۱۶) این برد چشم داشتن (گذشت) (ارو) و بچشم داشتن</p>
<p>بچک بقول جهانگیری با اول و ثانی مفتوح نام یکی از اسلحه صاحب برهان فرماید که اسلحه که غیر معلوم و بقول جامع سلاح غیر معلوم صاحب شمس فرماید که نام یکی از اسلحه (وای بر نقل نویس مطبع که اسلحه را صلح نقل کرد) خان آرزو در سراج گوید که اغلب که سنجک به وزن است و هم او بر سنجک به نون اول و نیم عربی مفتوح گوید که نوعی از تیر مراد تبریز و تبرکی سنجق و اغلب که هر دو یکی است چون قاف در فارسی نیست فارسیان بکاف خوانده اند - صاحب برهان بر سنجک گوید که باجم فارسی هم آمده و ترکان سنجق خوانند و تبریز به فوقانی اول مفتوح و موحده ثانی مفتوح بقول برهان نوعی از تبر که سپاهیان در پهلوی زین اسب بندند صاحب لغات ترکی گفته اند سنجق نیز اول است - صاحب لغات ترکی چاق را کبسه موحده و فتح جیم فارسی یعنی کار و آرد</p>	<p>بچک بقول جهانگیری با اول و ثانی مفتوح نام یکی از اسلحه صاحب برهان فرماید که اسلحه که غیر معلوم و بقول جامع سلاح غیر معلوم صاحب شمس فرماید که نام یکی از اسلحه (وای بر نقل نویس مطبع که اسلحه را صلح نقل کرد) خان آرزو در سراج گوید که اغلب که سنجک به وزن است و هم او بر سنجک به نون اول و نیم عربی مفتوح گوید که نوعی از تیر مراد تبریز و تبرکی سنجق و اغلب که هر دو یکی است چون قاف در فارسی نیست فارسیان بکاف خوانده اند - صاحب برهان بر سنجک گوید که باجم فارسی هم آمده و ترکان سنجق خوانند و تبریز به فوقانی اول مفتوح و موحده ثانی مفتوح بقول برهان نوعی از تبر که سپاهیان در پهلوی زین اسب بندند صاحب لغات ترکی گفته اند سنجق نیز اول است - صاحب لغات ترکی چاق را کبسه موحده و فتح جیم فارسی یعنی کار و آرد</p>

و خان آرزو در چرخ هدایت سنجاق را به نون اول و جمیم عربی دوم نام سلامی نوشته و صاحب کنز بر
 بختی بوحده اول و جمیم فارسی دوم وقاف و تختانی آخر فرماید که بترکی سنگین را گویند و صاحب اند
 بر سنجک به نون و جمیم عربی مفتوح فرماید که سبذل و مخفف تاجح که تبرزین باشد و گوید که بترکی بخت
 بقاف باشد. صاحب برهان هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که بخت به نون اول و جمیم فارسی
 وقاف در لغات ترکی یافته نشده نمیدانیم که خان آرزو و دیگر بعضی محققین چطور این را لغت
 ترکی قرار داده اند و سنجاق را به موحده اول و جمیم فارسی و الف وقاف بمعنی کار و معتبر دانیم که صاحب
 لغات ترکی تصدیق این کرده. پس سنجک سبذل و مخفف همین باشد که فارسیان الف را تخفیف
 وقاف را به کاف بدل کردند چنانکه باقی و باک و قند و کند. پس سنجک بمعنی کار باشد و اگر سبذل
 سنجک بمعنی تبرزین گیریم تبدیل نون به موحده یا بالعکس آن خلاف قیاس است و اگر بمعنی سنجک
 بمعنی تبرزین متحقق می بود همین تبدیل را خلاف قیاس و سدا اول این قسم تبدیل قرامی دادیم اکنون
 چاره جز این نیست که سلاح نامعلوم را کار و قرار دهیم و سنجاق را ماخذ (ارو) جهمری مؤنث و سنجک
 سنجکم | بقول برهان - ففتح اول و کاف بروزن ششم (۱) خانه تابستانی و (۲) خانه که اطراف آنرا
 شبکه کرده باشند و (۳) ایوان منقّه و بارگاه را هم گویند و (۴) بمعنی گرگ هم آمده که بهر بی ذنب خوانند
 و بکسر اول هم درست است. صاحب جامع بذکر معنی سوم و چهارم معنی اول و دوم را واحد پندارد
 و فرماید که خانه تابستانی که اطراف آن را شبکه کنند - خان آرزو و در سراج این را مرادف بشکلم بشیخ
 دوم گفته مؤلف عرض کند که بحث کامل این بر سنجکم به جمیم عربی دوم گذشته بمعنی اول و معنی دوم
 داخل معنی اول است چنانکه صاحب جامع نوشته طرز بیان برهان در هر دو فرق پیدا کند و دیگر هیچ معنی سوم

مبار منی اول که خانه تابستانی را مطلقاً برای ایوان و صفت و بارگاه استعمال کردند نسبت منی چهارم
 عرض می شود که اسم جاد فارسی قدیم باشد معاصرین عجم آنرا گرگ گویند و آن درنده است معروف
 صاحب محیط بر گرگ فرماید که بضم کاف فارسی و سکون رای جمله و کاف فارسی لغت فارسی زبان است
 بحر بی ثوب و خطا کف و ذواله و سرخان و سلق و قسام و شندمان و قلوب و قلیب و عساره
 و عسار و عسار و عسار و عسار و تبرکی خورد و بهندی بجهت یا و بلغتی بک نامند و آن حیوانی است
 معروف خاکستری رنگ - جبری النفس - دندانش شخل یعنی بعضی در بعضی می نشیند و برگر سنگی صبر
 می کند و با خد هو اگاهی زندگانی می کند و در شکم آن حرارتی است که بدان استخوان مصمت هضم می کند
 مگر خسته خور - و مثل سگ جفتی کند. بالتهام و لهذا گفته اند که در حالت جفتی کشتن آن با ماده سهل باشد
 و از عجیب امر آنست که بیک چشم خواب کند و بچشم دیگر بیدار می باشد و چون آنرا بچوب و شمشیر
 و زخمی شود از آن آواز نیاید تا آنکه بیدار و وحاشه ششم آن قوی می باشد حتی که مضموم را از یک فرسخ
 دوراک می نماید و گویند تا گرگ دیوانه نه شود گوشت آدمی نمی خورد و چون بوی خون بشنود و یا بوی
 آدمی خون آلوده نهد نگذار و او را تا ندرد هر چند آن آدمی قوی و زور آ و ر و سلاح پوش باشد و اکثر
 آنرا وقت صبح خواب می آید مثل سگ و گویند چون برگ عنصل خورد فی الحال بیدار و گرگ گاه
 نخورد و مگر و قتی که رنجور گردد مانند سگ و گر به و قصیب جمیع حیوانات از عضله و عصب است بغیر
 روباه و ذرگر که استخوان است بالای آن عروق و رباطات پیچیده در پوست کشیده - با جمله
 طبع آن گرم و خشک در سوم و گیلانی گوید که آن گرم مزاج است و سرگین آن شدید الحرارة
 و قوی التحلیل و جهت همه امراض ظاهری و باطنی حادث از سردی مفید و چون تعلیق آن بر سر نیزه

در مزرع نهند کبوتران و غیر آنہا نیاند کسی کہ تعلیق چشم راست آن بر خود نماید از درندگان خوف نکند بلکہ هیچ درندہ بر آن طفر نیابد و چون از جلد آن طبل سازند و میان طبلہای دیگر بنوازند آواز آن جملہ طبلہا شنیدہ شود و چون بسرگین آن در جای سجور نمایند موشان از آنجا بگریزند و اگر چشم آن بر طفل آویزند در خواب نترسد و دندان آن و قطعہ جلد آن ہمین عمل دارد و چون دم آن در سکن بزہا اندازند از خوف آن ہلاک شوند و چون در چراگاہ گاویا و بزہا ہر چند کہ گاویا و بزہا داخل نہ شود۔ و چون آنرا در دروازہ قریہ دفن کنند گرگان قریب آن نیاند و اگر تعویذ عداوت و دشمنی باہم ہا چنانچہ رسم اہل مکیست بر جلد بز کہ از ارگ خورده باشد بنویسند میان آنہا اصلاً محبت باقی نماند و چون آن جلد را صاحب خارش پیر شدہ صحت یابد و منافع بیشتر دارد (الخ) (ارو) ۲۰۱۔ دیگر بجکم (۳) ایران بقول امیر۔ فارسی۔ مذکر۔ محل۔ مکان (و ظفر) رہانہ آکے وہ ایوان چشم میں ہے مرثہ سے میں نے عبت سائبان بنایا تھا (۴) دیکھو اولیس کے پہلے منے۔

بچگان بقول انند بالفتح بفتحیم و تشدید جیم فارسی کو دکان و طفلان و شیر خواران (غافانی ۵) ابراز ہوا بر گل چکان ماند بزنگی و ایگان و در کام روی بچگان پستان نوید داختر و موکلف عرض کند کہ جمع بچہ بقاعدہ فارسی کہ بخذف ہای ہوتو آخرہ کاف فارسی بعوض آن زیادہ کردند و الف و نون جمع و آخرش باشد و بس (ارو) بچہ مذکر۔ بچہ کی جمع بحالت اضافت بچوں جیسے بچوں کا کھیل۔ صاحب آصفیہ نے بچہ کی پر لکھا ہے اسم مؤنث۔ چھوٹی لڑکی۔ دختر (الخ) اس کی جمع بچیان اور بحالت اضافت بچپون جیسے بچپوں کی آواز

بچگان افکنندہ اصطلاح بقول مؤید سجوالہ (۱) مفہوم (۲) خوار شدہ و خوار کردہ

اصطلاح - بقول بجر دوم مراد	الف) بچکان چشم	و (۳) بر زمین انگنده صاحب هفت هم ذکر هر معنی
میکوید (۱) قطرات اشک	ب) بچکان دیده	کرده - و دیگر معاصرین بجم و محققین اهل زبان ازین
مردک چشم مکتوف عرض کند که هر دو معنی کنایه باشد		ساکت مکتوف عرض کند که (انگندن بچکان) یا
و موافق قیاس فارسیان طفل اشک هم گفته اند		د بچکان انگندن) مصادر اصطلاحی نیست که این
و برای معنی دوم مشتاق سند باشند - صاحبان توتیم		اسم فعلش گیریم و اگر سند استعمال این اصطلاح پیش
و ضمیمه برهان و هفت و اندکوب) ذکر معنی اول		توانیم گفت که چون بر حامله ظلم شود حمل را می انگند
مردک یکو انگور -		یعنی سقوط حملش می شود پس ازین نتیجه بر معانی
اصطلاح - بقول بجر شانهایی تاک	بچکان زر	بالا را بسبیل کنایه پیدا توان کرد و از معنی سوم
بهار گوید که کنایه باشد (استاد فخری ۵) زبان بچکان		محققین غیر از خوار کرده شده نباشد طریبان
زنا باز کرد پوست ز نامهربانی از چه قبل کرد مهرگان		بمعط اندازد با جمله تا آنکه سند استعمال بدست نیاید
مکتوف عرض کند که مرکب اضافی است و موافق قیاس		اعتبار را نشاید (ارو ۱) مظلوم - ظلم کیا هوا -
دخت انگور کی شناخیش مکتوف -		گرفتار ظلم (۲) خوار - ذلیل کیا هوا (۳) زمین پرگرایا
بقول برهان و جامع و هفت و سراج و اند بر وزن کچل شخصی را گویند که پیوسته لباس خود را	بچل	صالح کند و چرگن و لذت گرداند مکتوف عرض کند که به بای فارسی هم می آید - اسم جامد فارسی و بان
باشد به بای فارسی و این بمثل آن که بای فارسی به عده بدل شود چنانکه تپ و تب (ارو ۱) و ده		چو همیشه اپنے لباس کو صالح کرے اور میل کچیلار گئے -
بقول سروری و برهان و جامع و سراج - بکسر با و فتح جیم فارسی (۱) کاری بنظام دشاکر بخاری	بچکم	

چرا نه شکر کنم نعمت ترا شب در روز که از تو اختر من سعد گشت و کار بچم ز و فرماید که چم یعنی نظام و رونق است و (۲۰) امر جمیدن ر شیخ سعدی (۵) یکی سر برار از که میان غم و آبرام دل با جوانان بچم صاحب مؤلف بر معنی دوم قانع مؤلف عرض کند که چم به جم فارسی مفتوح بمعنی خرام و آراسته می آید پس چم بمعنی اول مزایایه چم باشد به موقده زانده در اولش اندرین صورت باید که بفتح اول خوانیم و کسره اول را خیر از تصرف محاوره ندانیم و بمعنی دوم امر حاضر جمیدن است به بای زانده کسره و از سند اول مصدر مرکب ر بچم کشتن کار بمعنی آراسته شدن و نظام پذیرفتن کار پس است پس معنی اول آراستگی و نظام باشد و معنی دوم خرامان شود و صراحت کامل جمیدن بجای خودش می آید صاحب زینما بحواله سفرنامه ناصر الدین شاه قاجار (۳) بچم را بمعنی بچه من نوشته و این بفتح اول مخفف بچه من بخلاف های بزد و نون آخر باشد تصرف محاوره فارسی است و پس (ارو و ۱) آراستگی - بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث - زربالایش - سجاوٹ - نظام - بقول آصفیه - عربی - اسم مذکر - ترتیب انتظام - آراستگی (۲) و بچم جمیدن کا امر حاضر (۳) میرا بچه -

<p>بچمند بقول انند بجا که فرهنگ بزنگ بچقدر و بچیمت مؤلف عرض کند که بمعنی حقیقی است و موقده اول زیاد کرده اند بر لفظ چند که برای باشد و موقده بمعنی معاوضه چنانکه بر معنی یازدهم پس معنی این (معاوضه چند) و تخصیص باقیمت ندارد (ارو و ۱) کس قدر - بقول آصفیه اردو -</p>	<p>استقامت مقداری - گفتا کس انداز کس زن و اتحاد و بوا بچنگ افتادن مصدر اصطلاحی - کنایه باشد از گرفتاری کسی شدن و بقبضه در آمدن (ظهوری ۵) کنجشک دل فتا و بچنگ عقابت گلبنانک بلبلان همه تحسین زاغ ماست و بختی که از دست ظهیری (بچنگ فتادون) پدید است نه فتادون</p>
--	---

<p>بچنگ و دناں راہ یافتن</p>	<p>عربی ندارد کہ فتادون مختلف اقتادون است (ارو)</p>
<p>بقول انند سجاوہ فرہنگ سکندر نامہ بصورت راہ یافتن۔ مؤلف عرض کند کہ بچنگ و دناں عقدہ کشائی کنند و از ہین عمل بر سبیل کنایہ معنی صعوبت و وقت حاصل می شود۔ موافق قیاس باشد۔ حیث است از صاحب انند کہ کلام نظامی را نقل نہ کرد (ارو) مشکل از ہینست اور وقت کے ساتھ راہ پانا۔</p>	<p>گر فتار ہونا کسی کے قبضہ میں آنا کسی کے پنجہ میں گرفتار ہونا۔</p> <p>بچنگ و دناں</p> <p>مصدر مصطلحی۔ بقبضہ کسی وادون است (صائب) انید اوم بچنگ آتش دست اگر دلا از من عاجز نہ بایں ہیئتہ فولا می کردم (ارو) کسی کے قبضہ میں دینا۔ کسی کے پنجہ میں گرفتار کر دینا۔</p>

(۱۳۳۷)

<p>الف) بقول انند۔ بفتح اول و سکون دوم لغت فارسی است بمعنی کسیہ و بجا</p>	<p>الف) بچواک</p>
<p>بزبانی ترجمہ کند و فرماید کہ اس ترجمہ را (ب) بالفصح بچوہ گویند صاحب شمس بر ذکر (ب) قانع مؤلف عرض کند کہ ہمین دو لغت بہ بای فارسی یہ ہمین معنی می آید و بقول معاصرین رز وشت (ب) اسم جامد فارسی قدیم است یعنی ژند و پاژند بمعنی ترجمہ۔ و ایں بتدل آں کہ بای فارسی عبری بدل شود چنانکہ استپ و استب پس ہای ہوز آخر (ب) را ابالفیہ کر دند چنانکہ خارہ و خارا و کاف نسبت در آخرش زیادہ کر دند چنانکہ سنگک پس معنی لفظی (الف) منسوب بہ ترجمہ باشد و کنایہ از ترجمہ۔ خان آرزو بر (ب) بچواک بہ بای فارسی و حیم فارسی) ذکر ہر دو معانی فرماید کہ در سری لغت اول ہم بمعنی ترجمہ آید و لیکن بدین معنی بچواک صحیح باشد و متونند کہ ایں لفظ ماخوذ از بچو باشد کہ مختلف آں پنج بمعنی آہستہ گفتن بود و کلمہ اک برای نسبت باشد پس</p>	<p>ب) بچوہ</p>

معنی ترکیبی آن چنین بود کہ سرفی باشد کہ مثل سخن گفتن بہر دیگر بود و آن ترجمہ است و بریں تقدیر بضم و
 خواہد بود نہ فتح (الف) ماگوئیم کہ نسید انیم کہ پنج و پچہ را بمعنی آہستہ گفتن از کجا پیدا کرد و قطع نظر از دیگر
 محققین خود خان آرزو ہم پنج و پچہ را بمعنی خودش نہ نوشت (پنج پنج) البتہ بمعنی سرگوشی آمدہ
 ولیکن این پنج تعلق بہت سچو اک ندارد و محقق با خبر تصنیف لغات ہم می کند۔ ایجاد بندہ باشد اگرچہ
 کندہ (ارو) (الف) مترجم۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ ترجمہ کرنے والا۔ ایک زبان سے
 دوسری زبان میں بیان کرنے والا۔ ترجمان۔ دو بہا شادب) ترجمہ بقول آصفیہ۔ عربی۔
 اسم مذکر۔ ایک زبان سے دوسری زبان میں بیان کیا ہوا۔ اُلْتھا۔

بچہ | بقول بہار تہذیب و تخیف (۱) طفل و بچہ سائر حیوانات (۲) قسمی از نہر ہای شطرنج کبیر
 آن مانند پیادہ بود (محمد قلی سلیم ۲) افگندہ بساط عشق و دواریم ہر یک بچہ بہر چو شطرنج کبیر
 صاحب جامع بمعنی اول قانع۔ صاحب اند تخلص نگار و از حقیقت معنی دوم خبرند اردو آفرین
 برو کہ بچہ الہ فرہنگ و رنگ معنی سوم ہم پیدا کرد بمعنی (۳) بچہ بفتح اول و کسر جیم فارسی بمعنی چرا
 و بر ای چہ۔ مؤلف عرض کند کہ حقیقت معنی دوم بر (بچہ کبیر) می آید۔ نسبت معنی سوم عرض
 کہ بای بہت در اول کلمہ چہ باشد و بس (ارو) (۱) بچہ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ چھوٹی
 عمر کا۔ پالک۔ نتا۔ طفل شیر خوار۔ دودہ پیتا۔ بال۔ کوک۔ چھوٹی عمر کا جانور۔ (۲) شطرنج کبیر
 کے مہروں کی ایک قسم جو پیادوں کے مانند ہوتی ہے (دیکھو بچہ کبیر) (۳) کس لئے۔ کس واسطے۔
 کیوں۔ کس وجہ سے۔

بچہ آوردن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بکر مراد بچہ کشیدن بمعنی بچہ زادوں صاحب آصفی

ذکراں کردہ (خسرو ۵) سگ آورد بچہ گرفت
 ہرشت کس بخورد باز و سہ سہیلہ بود در وحی و
 در کوئی از مولف عرض کند کہ موافق قیاس است
 (ارو ۱۰) بچہ جننا۔

بچہ امی | اصطلاح۔ بقول شمس بالقح (۱)
 خون سرخ و (۲) انچہ منسوب باشد بشیر بحرین۔
 مولف عرض کند کہ امی بقول منتخب بالقح و
 و تشدیدیم و یا آنکہ خواندن و نوشتن بتوانند یا آنکہ

خیلت امی باشد کہ کتاب بخواندہ باشد و بقول
 غیبات و انند منسوب بہ ام یعنی مادر یعنی کسی کہ پدرش
 در ایام طفلی او بہیر و از تربیت پدر محروم ہووہ در
 گفتہ مادر یا دایہ پرورش یابد۔ پس خون سرخ را

بچہ امی گفتن کنایہ باشد غیر لطیف و نمیدانیم کہ
 از معنی و موم مقصود صاحب شمس چیست و خود
 او ہم تعریف شیر بحرین بجای خودش نکرد و معاصر
 ازین اصطلاح سکت و محققین فارسی زبان و کہ
 این نکرہ اند و خود قول صاحب شمس بدون سند

استعمال اعتبار بر انشايد (ارو ۱۰) خون سرخ
 مذکور (۲) بحرین کے شیر سے نسبت رکھنے والا (بونی)
 بچہ انگور | اصطلاح۔ بقول بہار و بحر و انند
 کنایہ از شراب انگور (میر مخبری ۵) آراستہ بزم نو

براز بچہ حور است و از بچہ حور استان بچہ انگور و
 مولف عرض کند کہ کنایہ باشد از قبیل دختر زن
 کہ شراب از انگور پیدا شود (ارو ۱۰) انگوری شراب
 مؤنث۔

بچہ باز | اصطلاح۔ بقول دارستہ و بہار و بحر
 امر و پرست (رفوقی یزدی ۵) مانگی ورنہ و بچہ بازیم
 دیوانہ کون خوش قماشیم و مولف عرض کند کہ
 اسم فاعل ترکیبی است بمعنی با بچہ بازی کنندہ و نام

از لوطی و منظم (ارو ۱۰) لوتے باز بقول آصفیہ
 (ارو ۱۰) اسم مذکر۔ امر و پرست۔ شاہد باز۔ بچہ باز۔
 کوک باز۔ لوطی۔ منظم۔
 بچہ برآوردن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بہار

و انند بمعنی بچہ نادن و بند این کلام خسرو پیشین کند

<p>که بر کچه آوردن، گذشت مؤلف عرض کند که مخصوص باشد برای جانور اینکه از بیضه خود بچه براند و (بچه آوردن) عام باشد که گذشت اگرچه سند استمال پیش نه شد ولیکن معاصرین بجم بر زبان دارند (ارو) بچه نکالنا (انڈوس)۔</p>	<p>خان آرزوست که (بچه بر) را که به هر دو موحده بود به بای فارسی اول تختانی دوم عوض بائی دم (بچه پیر) که جالا ضرورت معنی شعر پیش آمد برای آنگونه معنی اصطلاحی (بچه پیر) قائم کند۔ پس در مصرع اول (دو داریم) را به تبدیل دال همله و او و او دوم به دال (دو داریم) نوشت و خیال بجز شعر نکند</p>
<p>بچه پیر اصطلاح۔ بقول خان آرزو در چراغ هدایت به تشدید و تخفیف (۱) معروف دوم (۲) قسمی از مهرهای شطرنج کبیر مثل پیاده۔ حصا نقلش بر داشت (سلیم ۵) انگنده بساط عشرتی و داریم (۱) هر یک بچه پیر چو فرزند کبیر و زله برادر طیک چند بهار بر (بچه) می فرماید که مجرب بچه باشد و تخفیف قسمی از مهرهای شطرنج کبیر و آن مانند پیاده بود و در شطرنج متعارف و بند قول خود همان شعر سلیم را به الفاظ حقیقی حسب ذیل نقل کند (۵) انگنده بساط عشرتی و داریم (۱) هر یک بچه به چو شطرنج کبیر مؤلف عرض کند که معنی اقل حقیقی است ترکیب اضافی و معنی دوم۔ پیدا کرده</p>	<p>و روح سلیم را پریشان کرد۔ پس ازاں (بچه پیر) را به معنی قسمی از مهرهای شطرنج کبیر مثل پیاده قائم کرد و غور نه کرد که اندرین صورت بعد تصرقات که در همه بالا هم معنی شعر درست نمی شود و تمسیدش در بهار (همین معنی دوم را از لفظ) بچه پیدا کرد یعنی باستان و همین شعر بر لفظ (بچه) نقل معنی دوم کرد و چه درست نکرد که همچو استاد خود دست تصرقات بر هر دو مصرع بالا دراز کند و همین احتیاط را و بر اینجه بر کرد که معنی دوم پیدا کرده استاد خود را بر مجرب و لفظ (بچه) قائم کند زیرا که در سند او (بچه پیر) نبود و بای محققین مابعد که نظر بر اعتبار</p>

<p>خان آرزو و بهار نقاشش برداشته و با ورق لیلی خود مانگاشته. حقیقت این است که (بچه پیر)</p>	<p>ناید بدون غور و تمق - حاصل اینست که معنی دوم</p>
<p>نام مهره شطرنج کبیر نیست و در شطرنج کبیر اشتباهی و گیر غیر از شطرنج شمارت نیامده و هیچ محقق</p>	<p>بیان کرده خان آرزو ایجاد بنده را مانگاشته</p>
<p>و کرش کرده تا آنکه خود خان آرزو و بهار هم ذکر مستقل در شطرنج کبیر بجای خودش نکرده و محقق</p>	<p>کنده باشد و حسندی ندارد - معاصرین عجم ازین معنی</p>
<p>فارسین شطرنج کبیر مهره ای صفت اول شطرنج متعارف را گویند یعنی هر دو فعل و شتر و اسپ و شتر</p>	<p>بی خبر اند و محققین زبانمان همچون سروری و ناصری</p>
<p>و وزیر که قد و قامت شان بزرگ از مهره های صفت دوم است - مهره های صفت دوم را شطرنج صنیر</p>	<p>و جامع و بهر بیان ذکر این نکرده اند - جادو و کبر</p>
<p>نامند که پیاده های کوچک قدر و است معاصرین تصدیق این می کنند - پس شاعر گوید که بساط</p>	<p>توصیفی (۲) بچه پیر را یعنی پیر نابالغ گیریم که همچون</p>
<p>چنانکه شطرنج کبیر پیاده در برابر است یعنی پیش هر یک مهره کلاص صفت اول پیاده کوچک تا</p>	<p>بیگانه حرف می زند و عقل ندارد و کار از تحقیق</p>
<p>در صفت دوم بچه را مانده در - این است حقیقت</p>	<p>مذکر - (۱) بزرگ کابچیه - مذکر -</p>
<p>شعر و تصرفات خان آرزو در لفظ و معنی و پیر</p>	<p>(۲) بقول خان آرزو و پس کی همنه تردید کی هست</p>
<p>بچه تا اگر دید و در شیر ندرد مثل صاحبان</p>	<p>مهره های شطرنج کبیر کی ایک قسم چو پیدلوس کی</p>
<p>و مثل فارسی ذکر این کرده اند صاحب محبوب</p>	<p>مانند (۳) پیر نابالغ - بقول ۳ صفتیه - بزرگ</p>
<p>شین مجید بر آخر (مادر) زیاده می کند و هر محققین</p>	<p>بوقوف - بوبک - و بزرگ حاجو تا هیچ بچوں کی</p>
<p>معنی و محل احتمال ساکت موقوف عرض کند که</p>	<p>بچه تا اگر دید و در شیر ندرد مثل صاحبان</p>

<p>فاریان ایں مثل را بضرورت سعی و تدبیری زنند۔ گویند کہ در ہر کار سعی و طلب شرط است گر کیہ پیچہ ہم سعی را مانند بی آں مادر شیرینی دہد (ار دو) بن مانگے ماں پیچہ کو دودہ نہیں دیتی یا صاحب محبوب الا مثلاً نے اس کا ذکر کیا ہے۔</p>	<p>مراد پیچہ خورشید۔ را کہ کماہ از سخل و یا قوت و زرد نقرہ و دیگر جواہر و فلزات (حکیم قافانی ع) سنگ را پیچہ خورد شکم است بمصاحبان رشیدی و بہرمان و بحر و سراج ذکر اس کردہ اند۔ صاحب جامع فرماید کہ (۲) علی را نام است کہ در پیچہ دان طفل را تلف کنند مولف عرض کند کہ بمعنی اول مرگ اضافی است و حاصل معادن را پیچہ خورازاں نام کردہ کہ جواہر و فلزات در معادن پیدا می شود از گرمی آفتاب و بمعنی دوم اسم فاعل ترکیبی است بدون اضافت بعض اطباء می معاصر گویند کہ این مرض در رحم واقع می شود بسبب امراض خیانت صاحب نطفہ کہ جنین را نقصان رساند و پیش از وقت سقوط حل شود (ار دو) را جواہر اور فلزات کو فارسی پیچہ خور کہا ہے۔ مذکر (۲) ایک مرض کا نام بھی پیچہ خور ہے جو رحم میں بچے کو تلف کر دیتا ہے۔ کہا جاتا ہے کہ اس کا سبب جنین کے باپ کا مرض میں مبتلا رہنا ہے۔</p>
<p>اصطلاح۔ بقول بہار کماہ از ساقی محبوب کہ گویا از خور زادہ است۔ سنہ ایں بر پیچہ انگلی گذشت مولف عرض کند کہ الف آخر در خورا زائد است و بس چنانکہ ذاتی و دانیہ مخفی ساد کہ خورا بالفتح لغت عرب است بقول منتخب زن سید و سپید و سیاہ چشم کہ سپیدی و سیاہیش بجمال باشد پس جا دارد کہ درین اصطلاح ہمین لغت عرب را مضاف الیہ دانیم کہ ضرورت الف زائد بقاعدہ فارسی باقی نماند فالأخراوی من الاول۔ (ار دو) ساقی بقول تصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ شراب پلانے والا۔ اصطلاح۔ بقول جہانگیری در غیمہ۔ میں مبتلا رہنا ہے۔</p>	<p>پیچہ خورا محبوب کہ گویا از خور زادہ است۔ سنہ ایں بر پیچہ انگلی گذشت مولف عرض کند کہ الف آخر در خورا زائد است و بس چنانکہ ذاتی و دانیہ مخفی ساد کہ خورا بالفتح لغت عرب است بقول منتخب زن سید و سپید و سیاہ چشم کہ سپیدی و سیاہیش بجمال باشد پس جا دارد کہ درین اصطلاح ہمین لغت عرب را مضاف الیہ دانیم کہ ضرورت الف زائد بقاعدہ فارسی باقی نماند فالأخراوی من الاول۔ (ار دو) ساقی بقول تصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ شراب پلانے والا۔ اصطلاح۔ بقول جہانگیری در غیمہ۔ میں مبتلا رہنا ہے۔</p>

عام است از تخصیص خون درست نمی شود پس	اصطلاح - صاحب سروری	بچه خورشید
اتفاق داریم با محققین آخر الذکر (ارو) دیگر صاحب جهانگیری در ضمیمه این زام و ب بچه خورشید گفت	در ملحقات گوید که کنایه از خواهر و فلزات است	
اشک خونین - بچه وار اصطلاح - بقول انند سحواکه فرنگی	صاحبان برهان ورشیدی و بحر و جامع و سران هم	
(۱) زنی که بچه وار و (۲) زن حامله هم - دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این اصطلاح نکرده و لیکن	ذکر این کرده اند و ما صراحت کامل بر بچه خور	
خلاف قیاس نیست (ارو) (۱) بچه والی خورشید	کرده ایم که گذشت (ارو) دیگر بچه خور - اصطلاح - بقول جامع	رالف (ب) بچه خونی
مؤنت (۲) حامله بقول آصفیه عربی بیٹ والی	(ب) بچه خونین (جهانگیری در ضمیمه) (ب)	
زن باردار - و عورت جس کے بیٹ یس بچه خورشید	کنایه از اشک باشد حکیم غسانی (۵) هر دم هر آ	
اصطلاح بقول انند سحواکه فرنگی	بچه خونین کتم خاک و چون بعبتان ویده برادن	
بمنی ز بدان در هم - دیگر کسی از محققین فارسی زبان	در ادرم و بقول برهان و سران کنایه از اشک	
ذکر این نکرده و لیکن خلاف قیاس نیست معرک	گلگون - صاحبان مؤید ورشیدی و هفت ذکر	
بر زبان دارند (ارو) بچه وان بقول آصفیه فارسی	رالف (هم کرده اند بمنی اشک سرخ که عاشقان	
اسم مذکر - رحم - کوک - و هجک جها بچه رها	و غمدیدگان را باشد مولف عرض کند که هر دو	
بچه ورشکم و ماش مظفر مثل - صاحبان خورشید	مربک توصیفی است - بمنی حقیقی اشک نوب	
وامثال فارسی و محبوب الامثال ذکر این کرده	بخون - بای نسبت در آخر اول است و یا و	
از معنی و محل استعمال ساکت مولف گوید که فارسی	در آخر دوم - معنی بیان کرده جامع و جهانگیری که	

اصطلاح بقول رشیدی شمس	بچہ طاؤس	بچوں شہرت چیزی پیش از وقت بیندایں مثل را
لف (۱) آتش (۲) آفتاب (۳) لعل و یاقوت - مولا عرض کند کہ کنایہ باشد ولیکن وجہ کنایہ بنیت ومعاصرین عجم ازین ساکت و محققین اہل زبان	(۱) آتش (۲) آفتاب (۳) لعل و یاقوت - مولا عرض کند کہ کنایہ باشد ولیکن وجہ کنایہ بنیت ومعاصرین عجم ازین ساکت و محققین اہل زبان	زنند (ارو) بقول صاحب محبوب الامثال پیت پڑی بوند اور نام رکھا محمود
اصطلاح - بقول بہار و بحر کنایہ	بچہ ریش	اصطلاح - بقول بہار و بحر کنایہ
از موبای زیر لب فرو دین (ملا ابوالبرکات منیر) بچہ بازی اگر نمیداند بچہ ریش را اندھا چرا بچہ معرض کند کہ این موی چند متصل بار ریش بر بلندی لب زیرین بچہ را ماند بمقابلہ ریش دیگر بایچ مرکب	از موبای زیر لب فرو دین (ملا ابوالبرکات منیر) بچہ بازی اگر نمیداند بچہ ریش را اندھا چرا بچہ معرض کند کہ این موی چند متصل بار ریش بر بلندی لب زیرین بچہ را ماند بمقابلہ ریش دیگر بایچ مرکب	از موبای زیر لب فرو دین (ملا ابوالبرکات منیر) بچہ بازی اگر نمیداند بچہ ریش را اندھا چرا بچہ معرض کند کہ این موی چند متصل بار ریش بر بلندی لب زیرین بچہ را ماند بمقابلہ ریش دیگر بایچ مرکب
اصطلاح - بقول	بچہ طاؤس علوی	اصطلاح - بقول
(جہانگیری در صمیمہ) کنایہ از (۱) آفتاب و (۲)	(جہانگیری در صمیمہ) کنایہ از (۱) آفتاب و (۲)	اضافی است (ارو) بچی - بقول آصفیہ
آتش و (۳) یاقوت و لعل باشند صاحب برہن	آتش و (۳) یاقوت و لعل باشند صاحب برہن	اسم مؤنث - ریش بچہ - داڑھی کا امام - وہ چند
بذکر ہر سہ معنی بالا (۴) روز روشن ہم گفته - صاحب	بذکر ہر سہ معنی بالا (۴) روز روشن ہم گفته - صاحب	بال جوینچے کے ہونٹ اور تھوڑی سی بچہ میں ہوتی
بحر و بہار عجم و سراج و (موتیہ بہ حوالہ قلیہ) و (نامی	بحر و بہار عجم و سراج و (موتیہ بہ حوالہ قلیہ) و (نامی	بچہ زادون استعمال - صاحب آصفی ذکر
در لغات) ذکر ہر چار معنی بالا کردہ اند مولف	در لغات) ذکر ہر چار معنی بالا کردہ اند مولف	این بحوالہ بہار کردہ از معنی ساکت - مولف
عرض کند کہ (طاؤس علوی) کنایہ از آفتاب	عرض کند کہ (طاؤس علوی) کنایہ از آفتاب	عرض کند کہ معنی (۱) از اسیدن زن بچہ را و (۲)
گرفته اند و اضافت بچہ بسوی او کردہ اند پس	گرفته اند و اضافت بچہ بسوی او کردہ اند پس	پیداشدن بچہ - لازم منی اول کہ زادون بقول
قیاس متقاضی نسبت کہ آتش و یاقوت و روز	قیاس متقاضی نسبت کہ آتش و یاقوت و روز	سوار و لازم و متحدی ہر دو آمدہ (ارو) (۱)
بچہ طاؤس علوی) گوئیم کہ ایں ہر سہ از آفتاب	بچہ طاؤس علوی) گوئیم کہ ایں ہر سہ از آفتاب	بچہ چٹا (۲) بچہ پیدا ہونا -

پیدا شده اند چنانکه (بچه خورشید) و خود آفتاب را
بدین نام موسوم کردن غلات قیاس باشد نقل
طالب سند استعمال باشیم - خصوصاً برای معنی
اول - صاحب ناصری که ادب زبانت - بر
نقل برهان قناعت کرد و حق تحقیق زبان خود را
آوانه کرد و مخفی مباد که اگر (طاوس علوی) کنایه
فلک را گوئیم اندر این صورت معنی اول درست
می شود که بچه فلک آفتاب را توان گفت لیکن
فارسیان (طاوس علوی) فلک را نه گفته اند
و تحقیق کاملش بجای خودش کنیم (اردو) (۱)
و بگو آفتاب (۲) و بگو آتش (۳) و بگو پاکند -
(۴) دن - مذکر -

بچه طاوس علوی آشیان | اصطلاح -
بمقتول متوید و هفت و اندک کنایه از افکند است
که (طاوس علوی آشیان) آتش باشد چرا که غطی
است مؤلف عرض کند که موافق قیاس است
زیرا که افکند بچه آتش است - حیث است که سند

استعمال پیش نه شده صاحب جهانگیری بر بچه
طاوس علوی) از حکیم خاقانی سندی آورده که
بکار این می خورد (۵) دفع سه بار را قفس کردند
ز این پس در روز بچه طاوس علوی آشیان
افشاند اندر (اردو) دیکو افکر -

بچه طناری | اصطلاح - بقول صاحب
سجده سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار معنی طفل
عشوه گر مؤلف عرض کند که به تختانی آخره
محمول که برای وحدت است - مرکب اضافی با
معنی خودش (اردو) عشوه گر لڑکا - مذکر -

بچه کشیدن | مصدر اصطلاحی - بقول بنابر
و بچروانند یعنی بچه زادن (میر خسرو) (۶)
خرسندی است دارد استرونی حرص و کار و نیاز
بچه ای توانا کشد و مؤلف عرض کند که
زادن یعنی لازم و متعدی هر دو آمده و بنیال
این مخصوص است برای متعدی (اردو)
بچه جتا -

بچه کو

اصطلاح بقول سروری (۱) حرامزاده

(۱) حرامزاده بقول آصفیه - فارسی -

گویند و آزار خشوک و تند و سدره و فحاک نیز خوانند صاحب جهانگیری فرماید که (۲) کنایه از شخصی که در طفولیت از کوچه برداشته باشند و در عربی لقیط

ولد الزنا - زنازاده (وہ - بچہ جو بے نواح پیدا ہوا ہے) ۲ گلی کوچه میں پڑا ہوا بچہ جس کو کسی ماں نے جن کو کوچه میں پھینک دیا ہو - مذکر -

خوانند - صاحبان برہان و جامع و بحر بہ نقل عبارت

بچہ مچہ اصطلاح - بقول رہنمایانہ سفر

جہانگیری کنایہ را ترک کرده اند - خان آرزو در

ناصرالدین شاہ قاجار تابع ہل باشد مولف

گوید کہ بچہ کہ از کوچه برداشته پرورش دہند مولف

عرض کند کہ استعمال معاصرین عجم است و گریہ

عرض کند فحاک اضافت (بچہ کو) باشد کہ معنی

(۱) بچہ کچہ - بچہ وچہ - وکن میں مستعمل

لفظی این بچہ کہ در کوچه یافتہ شد و این معنی حقیقی

جیسے - ان کو بچہ وچہ نہیں ہے

صاحب جهانگیری غلط کرد کہ معنی حقیقی را کنایہ نوشت

بچہ مینا اصطلاح - بقول انند سحوالہ

اگر ازین معنی کنایہ پیدا کنیم معنی اول حاصل میشود

فرہنگ فرنگ کہ سرسیم و سکون تھائی و نون

کہ در بلا و عجم بچہ حرامزاده را مادرش در کوچه

بالت کشیدہ کنایہ باشد از شراب مولف

نی اندازد و عمال سرکار او را بر میدارند و پرورش

عرض کند کہ مرکب اضافی است و موافق قیاس

کنند صاحب مؤید بہین را بچہ کوئی زیادت

کہ شراب در شکم مینا باشد - شاق سند استعمال

تھائی در آخر نوشتہ و صاحب شمس زیادت

باشیم (ارو) و کھو این العنب -

موحدہ ثانی برای نسبت بچہ کوئی آورده - پنہم

بچہ نو اصطلاح - بقول برہان و جامع

تصرفات موافق قیاس و فضول است -

و بحر و سراج بفتح نون و سکون واد (۱) حادثہ

گویند کہ تازہ بہر سیدہ باشد و (۲) نتیجہ ہر چیز و
 (۳) شاخہای تازہ و شگوفہ ہای نور سیدہ - بہار
 معنی دوم را ترک کرد - جا دارد کہ داخل معنی
 اول کردہ باشد - صاحبان موید و ہفت ہر
 (بچہ نو بر آورد) می فرمایند کہ یعنی نتیجہ نو پیدا کرد
 موقوف عرض کند کہ کنایہ باشد و بس (ارو) کہتے ہیں ۱۱ خدا کی شان ہے کل ہمارے
 (۱۱) نیا حادثہ - مذکر (۲) ہر کام کا نتیجہ - مذکر (۳)
 نئی شاخیں - مؤنث - نئے شگوفے مذکر -
 ہم سے برابر ہی کا دعویٰ کر رہے ہیں
 بچہ ہای یک جہی | اصطلاح بقول رہنما (بالت بھر کے بچے) بھی کہتے ہیں -

پیشچہ | اصطلاح - بقول برہان و موید بکسر اول بروزن ستیز کہیں و کوچک ترین و کمینہ
 و کمترین ہر چیز ناگویند خان آرزو در سراج نقل ایں برداشت و تحقیق را با نگذاشت
 صاحب جامع فرماید کہ شغف بی چیز است - صاحب ہفت بفتح اول آوردہ گوید کہ بکسر
 ہم می آید موقوف عرض کند کہ مراد ناچیز باشد کہ ناکارہ و نابخار و ناکس و بی قدر و بی بچہ
 گویند - صاحب بحر بر ناچیز گوید کہ محقر و فرومایہ باشد پس جزمین نیست کہ محققین بالاد تعریف
 لغت الفاظ غیر مناسب استعمال کردہ و معنی حقیقی از قیاس و رد کردہ اند - سند استعمال پیش نہ شد
 کہ تصفیہ آخر می گویم ولیکن معاصرین بچہ یا با اتفاق دارند و حالابر زبان شان بچہ متروک است
 و ناچیز مستعمل - صاحب ہفت بر ماخذ غور نکرد کہ بفتح نوشت (ارو) ناچیز بقول تصفیہ

فارسی - به حقیقت ناکاره - ناپاکار - بیقدر - ناکس - بیچاره - بنما - هیچ بلوچ - ذلیل و خوار -

بچیزی پیر آوردن - مصدر اصطلاحی - قتال (ارو) کسی چیزی کی قیمت دینا -

صاحب اندگوید که با در و راه و مانند آن معنا - بچیزی پیر داشتن - مصدر اصطلاحی -

کنند یعنی را، بند کردن دروغیر آن و ازین رجو ع شدن و رغبت کردن چیزی (ظهوری) -

ماخوذ است (۲) یعنی پوشیدن مگو لفت خنیر چشمی است حیا گر بنظر پیر دازد و مدعایت

که حیث است که سدا استعمال پیش نه شد معانی که عاچو با فو پیر دازد و جمع گردید دل و سینه بر ح

برزبان ندارند و متفقدین و متاخرین ازین است افتاد و وقت آنست که داخت به جگر پیر دازد و

(ارو) (۱) بند کرنا (۲) چمپانا - زخمی تو ز دل اندیشه ممرهم راند و هر که زهر تو خورد

بچیزی بهادون - مصدر اصطلاحی - بقول کی بشکر پیر دازد و چیت سامان که بدل خشت

وارسته و اند قدر و مقدارش گذاشتن - صاحب از ویش و پابنه بر سر آنکس که بسر پیر دازد و

همین مصدر را بزبادت یا می زائد و وحدت ای خوشحال خیال تو بخاطر پرداخت زمین

دبچیزی بهائی دادن) قائم کرده معنی با وارسته خوشتر که جمالت بنظر پیر دازد و لب خود از بوس

متفق (مومن استرکادی) پیر بهائی دهه تپی بر قدم قاصد شد و حق دهد هوش که گوشم

بمهر رقیب و قیمت طاعت ریا معلوم و مگو بسخبر پیر دازد و رفته بیر و نقی کار قلمه بدی از حد

عرض کند که ازین سند - مصدر در بهابچیزی دادن عیب شاید که باحوالی هنر پیر دازد و (ارو)

پیدا است که معنی بهائی چیزی دادن است - کسی چیزی کی جانب رجوع هونا - رغبت کرنا -

معنی بیان کرده وارسته و اند اصلا پیدانی شود - بچیزی رسیدن - مصدر اصطلاحی را آگاه

(۱۲۴۵۶)

(۱۲۴۵۶)

از چیزی می‌خواصیل شدن بدان و راه یافتن با چیز مساوی بجهنا -

از روی (۵) آخیزان از ان چیز می‌رسد و چیز می‌نبرد. **بجیزی لرزیدن** مصدر اصطلاحی - بقول

هر که نداند چیزی از (۲) برتر برسد (سعدی) بهار را کنایه از رحم آوردن بر چیزی و (۲) باک

(۵) آنکه ناگاه کسی گشت بجیزی نرسید و با او داشتن از چیزی (صائب ۵) دلم بپاکی دانا

بتکلیف و بزرگی بگذشت از همه چیز و (ارو) غنچه می‌لرز و از که بلبلان همه مستند و باغبان تها

در آگاه هونا کسی چیز یک پنچنا (۲) مرتبه پنچنا موقوف عرض کند که معنی دوم حقیقی است

بجیزی زدن مصدر اصطلاحی - بقول آنست چیست است که بهار ایں را داخل کنایه کرد و معنی

میل کردن بجیزی اگر گین بیک رزمی (۵) اول کنایه باشد مگر طالب سند استعمال باشیم که

چشم گرانده کی بکودی زنده پاک و در بوشا غیر از بهار دیگر کنایه محققین ذکر ایں نکرد و (ارو)

حسن و با دام نوس است (عاف شیراز ۵) رحم کرنا (۲) در نا -

فرست نگر که فتنه چو در عالم افتاد و عارف بجام **بجیزی نگر فتن** مصدر اصطلاحی - بقول

ز دواز غم کراں گرفت و (ارو) کسی چیز کی اند بخواه فرونگ فرونگ در حساب و شمار نیار و

جانب میل کرنا - چیزی را یعنی حقیر پنداشتن آنرا موقوف عرض کنند

بجیزی بنجیدن مصدر اصطلاحی - بقول که خلاف قیاس نیست ولیکن - مشتاق سند

اند چیز را برابر بشمر دن (شاعر ۵) بار با است استعمال باشیم (ارو) حقیر بجهنا - و کن میس که می‌تواند

بنجیدیم خود را در و قار و از رنگین بر زمین شمار میس نه لانا - یعنی حقیر بجهنا -

نشت با بر خاستیم و (ارو) کسی چیز که **بجین گا و زادن** مصدر اصطلاحی - بقول

انند و بهار کنایه از نعمت غیر مترقبه یافتن -
 و نظامی (ه) بهند وستان پیری از خرفاند و
 پدر مرده را بچنین گاه و از او مؤلف عرض کند
 که بجان الله تحقیق با نام و نشان چه خوش -
 حاصل کرنا -

اصطلاحی ازین شعر پیدا کرده اند چیست است
 از ایشان که از مصرع اول بهره مایل نکرده و
 بهند وستان از خرفاندن را مصدری قرار
 نداده و تحقیقت اینست که (گاه و زادن) اصطلاحی
 بهی سیر است و نفع کشیر یافتن که بجای خودش گاه
 و زادن خرفاندن) مصدری است اصطلاحی
 ازین معنی حاصل کردن مؤلف عرض کند
 که جزین نباشد که موحده اول زانکه است -
 راستا و فرخی (ه) چه کار بود که توسوی آن
 نهاده روی ز که کام خویش بسا حاصل نموده
 آخر کار ز (ارو) حاصل کرنا -

بمال آمدن | مصدر اصطلاحی - بقول
 انند به حالت اصلی آمدن (اثر ه) صبحدم
 قرص تباشیر آورد آفتاب ز تا بمال اند
 حکمت آید مزاج روزگار ز مؤلف عرض کند
 حاصل کرنا -

موحده باهای حطی
 بهاصل شدن | مصدر اصطلاحی - بقول
 انند و بهار یعنی حاصل شدن مؤلف عرض کند
 که لفظ خود درینجا محذوف است مقابل بمال
 شدن صاحب روزنامه بخوا که سفرنامه را بدین
 قاپار این را بمعنی صحت یافتن نوشته درست گویند

عود بر حالت خود صحت و اعتدال مزاج است
(ارو) حالت اصلی پر عود کرنا - اصلی حالت
آنا - صحت پانا -

بجال خویشتن افتادن استعمال -

بجال خود بودن است - بدون مداخلت کسی
لازم و بجال خویش گذاشتن آنکه می آید و نماند
به (بجال کسی افتادن) می آید (ارو) اپنے
حال پر پڑا رہنا -

بجال خویش گذاشتن استعمال -

نکره دن - معنی حقیقی باشد (ظهوری) جبر
عزمتی و ادم قرار کج تنهایی بجال خویش اگر
بگذارم شوق تقاضائی از (ارو) اپنے حال
چھوڑ دینا - کوئی مداخلت نکرنا -

بجال کسی افتادن مصدر اصطلاحی -

دارسته و بجزر و اند متوجه بجال او شدن و بدین
سمت رفتی (چون نمی افتد بجال من کسی را)
به که من از بعد ازین در گوشه افتم بجال خویشتن

مؤلف عرض کند که مرادف (بجال کسی افتادن)
است که گذشت و (افتادن بجال کسی) هم بجا
نکرده شد (ارو) دیکھو افتادن بجال کسی -

بجال کسی نگرستن مصدر اصطلاحی -

توجه کردن بجال کسی باشد (نوری) به حق آنکه
داده است جمالت تو بجال بنده بنگرید مرام و زور
(ارو) کسی کے حال پر توجہ کرنا کسی پر متوجہ ہونا

دالف) بچوپہ آبادی اصطلاح - (الف)

دب) بچو حصہ آبادی بقول صاحب

بجو الہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار کشت آباد
صاحب رہنما دب) را به های حطی عوض موقوفه
پنجم نوشته گوید که به بنی بیکت شهر است - صاحب
پول چال لفظ مشتق با صاحب روزنامه و
فرماید که جسم آبادی و حلقه آبادی و بیکت جرجی

شهر - مؤلف عرض کند که بقول نهی اللرب بچو
به ضم اول و سکون مای حطی و ضم موقده و و
ساکن و فتح مای حطی با لمی ہو ز ساکن لغت

عربی

(۶۰۱۸)

(۶۰۱۸)

<p>مرکب اضافی است و معنی لفظی این کثرت و وسعت آبادی - پس کثرت آبادی را هم توان گفت (دارد) آبادی کی کثرت و وسعت (مؤقت)</p>	<p>معنی اصل و میان چیزی و وسط آن صاحب محیط محیط یعنی کثرت و گستره پس تسامح صاحب روزنامه باشد که به موقوفه پنجم نوشت</p>
<p>ورفتن و کردن مستعمل مؤلف عرض کند که باحای حطی ساکن و شامی مثلثه لغت عربی است بمعنی واکا و دیدن سخن و زمین (کذا فی المنتخب) فارسیان این را بمعنی نزاع لفظی یا مقابل استعمال کنند و در گفتگو و مذاکره و با مصداق فارسی مرکب می شود که در محققات می آید (دارد و) در بحث بقول آصفیه - عربی - اسم مؤقت - لغوی معنی کھودنا مجازاً بات کی چھان بین - نزاع لفظی - تکرار - مباحثه - جھگڑا (دارد) گفتگو - مؤقت - تذکره - مذکر -</p>	<p>بحث بقول بهار بفتح واکا و دیدن سخن و مجازاً را بمعنی جنگ و نزاع - بالفظ در از کرد ورفتن و کردن مستعمل مؤلف عرض کند که باحای حطی ساکن و شامی مثلثه لغت عربی است بمعنی واکا و دیدن سخن و زمین (کذا فی المنتخب) فارسیان این را بمعنی نزاع لفظی یا مقابل استعمال کنند و در گفتگو و مذاکره و با مصداق فارسی مرکب می شود که در محققات می آید (دارد و) در بحث بقول آصفیه - عربی - اسم مؤقت - لغوی معنی کھودنا مجازاً بات کی چھان بین - نزاع لفظی - تکرار - مباحثه - جھگڑا (دارد) گفتگو - مؤقت - تذکره - مذکر -</p>
<p>لغوی معنی کھودنا مجازاً بات کی چھان بین - نزاع لفظی - تکرار - مباحثه - جھگڑا (دارد) گفتگو - مؤقت - تذکره - مذکر -</p>	<p>اصطلاح - بقول برهان - بفتح اول و سکون ثانی و شامی مثلثه مفتوح و جهمی با کشیده و بغوثانی زده لغت یونانی است بقاری مستعمل - سرخ مرد را گویند که به عربی عصا الراس و آن رستی باشد - سرخ بسیا ہی مائل - تقطیر البول را نافع - صاحب محیط بر سرخ مرد و فریاد که اسم فارسی است و بهندی لال ساگ و آن از بقول معروفه - بالحم و سادہ پنختہ می خوردند - بهتر ناخوش بانان در بلاد هند است - سر و خشک در دم و گویند گرم خشک و آن و بهتر آن تازه و در آن اندکی قبض - التیام جراحات تازه کند و ضاد آن نافع رمد است و چون آب آن با کافور در بینی چکانند - رعا ف را قطع کند و خوردن آن نزف الدم رحم و نفث الدم بند سازد و معده و امعاء پاک کند و او را ریحض نماید و منافع بسیار دارد (الخ) (دارد و)</p>

لال ساگ - بقول آصفیه - اسم مذکر - ایک قسم کا سرخ ساگ جسے لال چولائی بھی کہتے ہیں -

بحث رفتن استعمال - صاحب آصفی

زائمی کنند بحث و ہرنہ چا کند کسی ہوشیا رفتن

مستال کنند و سرمستی بہم نزاع و من می کنم

کہ مراد بحث شدن است لازم بحث کردن

ہمیشہ بوقت خمار بحث و زلف ہری (۵) آنکہ

(صائب ۵) ز غار و تعلق کشیدہ دامن ہا

کہ بحث بر سر یک سوزن سہارفت (۵) ہیرشا

سہزوری (۵) گفتش جان داد شاہی ہیت

بحث و خضر و سحامیر و دوز (ارو) بحث ہونا

معنی اول کہ خان آرزو و معروض گفت - چنانکہ

(حافظ ۵) بحث بلبل بر حافظ مکن از خوشی

پیش طوطی نتوان نام ہزاراں بردن (۵) صاحب

کہ بمعنی بحث واقع شدن باشد (عالی شیرازی ۵)

از مقولات عشر شد بحث دانا و عروس (۵)

ایں ز کم و کیف می گفت او شئی می گفت و بیا کہ سنایش بالاکدشت (ارو) (۵) گفتگو کرنا -

ذکر کرنا (۲) بحث کرنا - نزاع لفظی کرنا -

بحث کردن استعمال بقول بحر و ہان

در چراغ ہدایت (۱) معروف و در (۲) بجا نزاع

و ہنگ کردن (سلیم ۵) مستند الی مدرسہ

صراحت معنی این کرد و سندی پیش کرد و جمال

صہبانی (۵) ہم مگر گرد میان پیک گمر آیدہ

هم سخن راه دهانت بحث مشکل یافته بر مؤلف
عرض کند که بعضی حقیقی است یعنی خیال کردن
بمعنی ببت و دوم که گذشت (اروو) یک
مدتنگ - جس مدتنگ -

(اروو) بحث خیال کرنا چیسے کہ ہم اس کو
وقت طلب بحث خیال کرتے ہیں یا پالتے ہیں
(الف) بحدیث آمدن | مصدر اصطلاحی

تقریر کردن و سخن کردن باشد (انوری ۵)
تازبان زخمه بود چوں بحدیث آید عود ز تاد
بحدیث بر نیامدن | مصدر اصطلاحی بقول
اند بخوا که فرسنگ فرنگ یعنی قاصرتن بدین حجت

و از عهد آں بر نیامدن - مؤلف عرض کند که بحث
غالب نه شد این است و پس بسند استعمال پیش نه شد
(ب) بحدیث آمدن عود | کنایه باشد از
آواز دادن ساد (اروو) (الف) بات کرنا (ب)

ساز کا آواز کرنا - بجننا -
خلاف قیاس نیست معاصرین عجم بربان دارند (اروو)
حجت میں غالب نہ ہونا -

بحدی | بقول اند بخوا که فرسنگ فرنگ
کشیدن و احتراز کردن (صائب ۵) از صحبت
برترتبه و بغایتی مؤلف عرض کند که تحتانی آخر
افسردہ روانان بحدیث باش و چو بای جگر سوختگان بچو

شیر باش و (اروو) خوف کرنا - احتراز کرنا -
یا وحی است یا موصول و موحده اول
بقول وارسته (۱) معروف و (۲) بمعنی غور و فکر مفید یعنی (۵) هر چند قطره است

بطاهر دل کباب و بحر ش زده بین که چه عثمان آتش است و (زکی ندیم ۵) دل بشوق طلب
گوهر ناپیدائی و زورق افکن شده در بحر عجب دریائی و می فرماید که در محاوره گویند که در بحر کاف
یعنی بنور کار فقیہ خان آرزو در چراغ هدایت گوید که بمعنی دریا شهرت دارد و (۳) ظاہر بمعنی کاروان

(۱۲۶۱)

(۱۲۶۲)

کشتی و جهاز که مصطلح اهل بنگاله است نیز آمده (فرح الله شوستری) بهیچینه دریاه و لالان کجی عشق
 برای بحر خد آفرید در یاران و فرماید که اگر مراد از در یار و دهای کلال باشد بحر عبارت از محیط بود و الله اعلم
 و هم او ذکر معنی دوم هم کرده صاحب جامع فرماید که در عربی بمعنی دریای آب و غیره - بهار نسبت
 معنی اول گوید که بافتح دریا و جوی بزرگ - بحر و خارج آن و بی پایاں - بیکران - پراشتوب -
 تلخ رود - سبک روح - گراں لنگر - گوهر بار - گوهر خیز - گوهر زای هر یک از صفات اوست و ذکر
 معنی دوم و سوم هم کرده مؤلف عرض کند که بحر لغت عرب است بمعنی اول یعنی دریا و
 و جوی بزرگ (کنز الفی الخلیف) و محققین عربی زبان این را بمعنی دریای شور نوشته اند و جوی بزرگ
 بجای باشد - قول صاحب محیط المحيط در مختصر است که البحر غلاف البر نسبت بمعنی دوم
 عرض می شود که از سند سفید پختی (بحر زون) بمعنی غوطه زدن پیدا است که بجای خودش در ملحقات
 ذکرش کنیم و از سند زکی ندیم هم بحر بمعنی عمق پیدا است که جایز معنی اول است و از همین معنی جایز
 در مرکبات این که می آید بمعنی غور و فکر حاصل می شود و لیکن در مجر و لفظ بحر بمعنی غور و فکر نیست
 محققین بالا غور نکرده اند و همین معنی از سند فقره وارسته پیدا می شود که بذکر محاوره نقل کرد پس
 متحقق شد که معنی دوم بر سبیل مجاز عمق است و پس حالا عرض می رود از معنی سوم که پیدا کرده
 همان آرزوست و اینجا بنده را مانداگر چه گفته باشد و استناوش از کلام فرح الله شوستری است
 حیث است که بر نزاکت معنی غور نکرده و خیال سطحی - معنی کاروان کشتی و جهاز پیدا کرد و در آخر تحقیقش
 سفینه طوفان زده خان آرزو اندکی بکناری رسد که در یار و دکلان گرفت و بحر را محیط - آری آری
 همین است تحقیق و همین تحقیق معنی شعر لطیف گرداند یعنی شاعر گوید که عشق بحر است که رسیدن دریاه

می گنجد و این عجب و ایست که در عالم عشق خداوند کریم بجز برای دریایا فرید و حقیقت عکس این است
یعنی دریای برای بحر آفریده شده یعنی همه دریاها در محیط داخل می شوند و محیط در دریا - چنانکه در عشق -
پس متحقق شد که در کلام فرح الله شوستری بجز یعنی اول است و معنی سوم را پیدا کردن خبری دهد
ازین که موجد این ذوق سخن ندارد - مخفی مباد که بعضی محققین بجز را بمعنی بحر شعر هم گرفته اند و ما حصر
کامل این معنی بر بحر شعر کنیم (ارو و) (۱) بحر بقول آصفیه - عربی - اسم مذکر - سمندر - بڑا دریا - دریای محیط
(۲) عمق - بقول آصفیه - عربی - اسم مذکر - گہرائی - قعر - دریای تہاء (۳) قافله بحری - مذکر -
(۴) و بجز بحر شعر -

اصطلاح - از جغرافیہ انگلیسی پیدا است کہ بحر سفید در شمال روس واقع است
و آبش سفید است مقابل بحر اسود (ارو و) بحر ابیض - مذکر - اُس سفید سمندر کا نام ہے جو
از روسی جغرافیہ انگریزی شمال روس میں واقع ہے -

<p>اصطلاح - مرکب توصیفی است معنی دریای سرخ - و این محیطی است - میان افریقہ و عربستان کہ از جغرافیہ زبان حال وجود این پیدا و گویند کہ رنگ آبش مائل بسرخ است و زبان انگلیسی (روسی) نام دارد (ارو و) بحر احمر - مذکر - زجیم و طبع تو بردند مایہ و مادہ تو چه برائیر و چه بد اس سمندر کا نام ہے جو افریقہ اور عربستان کے درمیان واقع ہے جس کے پانی کا رنگ مائل بسرخ ہے -</p>	<p>اصطلاح - مرکب توصیفی است معنی دریای سرخ - و این محیطی است - میان افریقہ و عربستان کہ از جغرافیہ زبان حال وجود این پیدا و گویند کہ رنگ آبش مائل بسرخ است و زبان انگلیسی (روسی) نام دارد (ارو و) بحر احمر - مذکر - زجیم و طبع تو بردند مایہ و مادہ تو چه برائیر و چه بد اس سمندر کا نام ہے جو افریقہ اور عربستان کے درمیان واقع ہے جس کے پانی کا رنگ مائل بسرخ ہے -</p>
<p>اصطلاح - بقول ضمیمہ زبان و بحر وہار (۱) کنایہ از آسمان (میر معزی ۵) بحر اخضر - نام و بحر اخضر آتش و آب و مولف عرض کند کہ مرکب توصیفی است - اخضر بمعنی سبز رنگ آمده</p>	<p>اصطلاح - بقول ضمیمہ زبان و بحر وہار (۱) کنایہ از آسمان (میر معزی ۵) بحر اخضر - نام و بحر اخضر آتش و آب و مولف عرض کند کہ مرکب توصیفی است - اخضر بمعنی سبز رنگ آمده</p>

معنی لفظی این ترکیب توصیفی بحر ہے کہ بہر رنگ
پس کنایہ لطیف شد برای نلک - مراد منت
(بحر خضر) کہی آید و بقول غیاث (۲) دریائی است
کہ بجانب شرقی آن چین و غرب آن بین و بہ
شمال آن ہند و جنوب آن دریائی محیطہ طوش
و ہزار فرسنگ و عرضش پانص فرسنگ و جزائر
آباد بسیار و اویکی ازاں سرانہیب است و فوٹا

کہ معنی لفظی این دریای بہر و بہر بودن در غرض
فرضی است یا از کثرت عمق بہتری ننودہ باشد
(انتہی کلام) مامی گوئیم کہ نہ چین باشد بلکہ بحر
کہ بحر اخضر نام است رنگ مائل بہری است چنانکہ
بحر اسود آبش مائل بہاہی است (اردو) (۱)
دیکھو آسمان - اسیرینائی نے تشبیہات آسمان
بحر اخضر کا ذکر فرمایا ہے - مذکر - (۲) ایک خاص
سمندر کا نام بحر اخضر ہے جس کی شرق میں چین
واقع ہے - مذکر -

بحر ہول | اصطلاح - بقول بحر - وزن
بحر اشود | اصطلاح - بقول انند - بحوالہ
کہ در ہند تال گویند چنانکہ بحر شعر وزن شعر ہے

(۱۳۶۵)

<p>بزار گوید کہ مرادف (دختر نندہ) کہ می آید مولف عشق کہ در کدام مقام واقع است و معنی دوم و سوم است کہ مرکب اضافی است و تحقیق لفظ اصول سبایش گذشت و حقیقت کامل این در سائل علم موسیقی مندرج (اردو) تال بقول آصفیہ - ہندی - بحر الماس ہے جس کے جزائیر (الماس کی کان اسم مؤنث - اصول نندہ کے ضبط کرنے کے واسطے ہاتھ پر ہاتھ مارنا دھڑل لکھنؤ - مذکور ہوتے ہیں) آپا تینج - مؤنث (۳) دیکھو آگینہ -</p>	<p>بزار گوید کہ مرادف (دختر نندہ) کہ می آید مولف عشق کہ در کدام مقام واقع است و معنی دوم و سوم است کہ مرکب اضافی است و تحقیق لفظ اصول سبایش گذشت و حقیقت کامل این در سائل علم موسیقی مندرج (اردو) تال بقول آصفیہ - ہندی - بحر الماس ہے جس کے جزائیر (الماس کی کان اسم مؤنث - اصول نندہ کے ضبط کرنے کے واسطے ہاتھ پر ہاتھ مارنا دھڑل لکھنؤ - مذکور ہوتے ہیں) آپا تینج - مؤنث (۳) دیکھو آگینہ -</p>
<p>نہ سہ پر فرمایا ہے - ہندی - اسم مذکر - تال - تان سحر اندلس استعمال - بقول برہان و مؤید علم موسیقی کا موضوع - بلندی و پستی کے اعتبار سے اس کے سات درجے ہیں جن کی تفصیل ست سرور میں لکھی گئی ہے -</p>	<p>نہ سہ پر فرمایا ہے - ہندی - اسم مذکر - تال - تان سحر اندلس استعمال - بقول برہان و مؤید علم موسیقی کا موضوع - بلندی و پستی کے اعتبار سے اس کے سات درجے ہیں جن کی تفصیل ست سرور میں لکھی گئی ہے -</p>
<p>بحر الماس اصطلاح - بقول ضمیمہ برہان ہفت (۷) دریائی است کہ در جزائر آں کان الماس است - صاحب مؤید مذکور معنی اول فرماید کہ ۲ تینج و ۳ آگینہ راہم گویند صاحب شمس متفق با مؤید مولف عرض کند کہ عجیبی نیست کہ بحر الماس گفتمہ باشند و جادارو کہ نظر بر معدن الماس بایں اسم و سوم غذا نامحققین بالاصراحت مذکورہ</p>	<p>بحر الماس اصطلاح - بقول ضمیمہ برہان ہفت (۷) دریائی است کہ در جزائر آں کان الماس است - صاحب مؤید مذکور معنی اول فرماید کہ ۲ تینج و ۳ آگینہ راہم گویند صاحب شمس متفق با مؤید مولف عرض کند کہ عجیبی نیست کہ بحر الماس گفتمہ باشند و جادارو کہ نظر بر معدن الماس بایں اسم و سوم غذا نامحققین بالاصراحت مذکورہ</p>
<p>اصطلاح - تحقیق تا معنی مقلی ہر دو (۱) بحر</p>	<p>اصطلاح - تحقیق تا معنی مقلی ہر دو (۱) بحر</p>

<p>و بزرگ است دصائب الف (۱) اگر چه طوقا صوفیان عالم معنی کہ عالم ارواح باشد و بقول بعض عارفان</p>	<p>از مگر دایست بر دریا سوار و دست و پا نمی کند (عبادت گاہ فرشتگان) (ارواح) (الف و ب)</p>
<p>در بحر بی پایان مانده صاحب جہاگیر می در طوفا (۱) بہت بڑا ہند جس کی حد اور کنارہ نہ ہو (ب)</p>	<p>فرماید کہ (ب) (۲) کنارہ باشد از عالم ملکوت (۲) عالم جبروت - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر -</p>
<p>انوری ب (۳) حصار کردہ ہیں آگینہ گون طارم (۳) اصطلاح تصوف میں خدای تعالی کا مرتبہ چو کہ</p>	<p>بگرداوردہ از بحر بیکران خندق نو صاحبان برہان و جبروت کے معنی عظمت و بزرگی کے ہیں - اس</p>
<p>و جامع و ناصری در طوفا (۴) بہن معنی را بر سے عالم عظمت و جلال اسماء صفات الہی و مرتبہ</p>	<p>رج، بحر بیکران خندق نقل کردہ نام و استناد</p>
<p>وحدت کو جو حقیقت متحدی و تعلق بہ ترتبہ صفات ہے</p>	<p>شان غیر از کلام انوری نہ باشد کہ بر (ب) گذشت</p>
<p>عالم جبروت کہتے ہیں (عالم ملکوت) بقول آصفیہ</p>	<p>چہف است کہ بر معنی شعر غور نہ کردہ از کلام انوری</p>
<p>عربی - اسم مذکر - عالم فرشتگان - مگر صوفیوں کی</p>	<p>بحر و بحر بیکران (ب) معنی عالم ملکوت و جبروت ہیں</p>
<p>اصطلاح میں عالم معنی جو عالم ارواح ہے بعض</p>	<p>مکلف عرض کند کہ بعض محققین (عالم جبروت)</p>
<p>نزدیک عالم غیب (فرشتوں کی عبادت گاہ) -</p>	<p>را اصطلاح تصوف گفتہ اند بمعنی مرتبہ صفات</p>
<p>اصطلاح - بقول جہاگیر می در ضمیمہ</p>	<p>تعالی شانہ مخفی مباد کہ جبروت بمعنی عظمت و بزرگی</p>
<p>بحر بیکران</p>	<p>است ازینجا ست کہ عالم عظمت و جلال اسماء</p>
<p>در ترکستان منسوب بہ شہری کہ از ترکوں می گویند</p>	<p>صفات الہی و مرتبہ وحدت را عالم جبروت گفتہ اند</p>
<p>این را دریای عظیم ترکستان گفتہ و بقول صاحب</p>	<p>در عالم ملکوت (عالم فرشتگان) باشد مگر با اصطلاح</p>
<p>در اچہ و صاحب شمس بر دریای عظیم قلع میو لک</p>	

<p>دریائی است که یک بقطه بلاد خوارزم مؤلف عرض کند که آمو نام دریائی است که تعریفش بجا خودش گذشت پس معاوم می شود که بحر خوارزم می دخوارزم که دریای آمو رود داخل می شود دیگر مانع دریای آمو داخل می شود.</p>	<p>که مرکب اضافی است که بحر ابوسی بگل مضاف کرده اند و بگل بقول برهان که سر اول و ثانی نام شهر از ترکستان که مردم آنجا لغایت خوش روی می باشند و گل ولای و چون را نیز گویند (ارو) بحر چگل مذکر ایک خاص سمندر کانام سه چشم چگل پس واقع بر اصطلاح بقول بهار و کمران</p>
<p>بحر دست اصطلاح بقول ضمیمه برهان و بحر و متوید کنایه از غنی مؤلف عرض کند که بدون اضافت اسم فاعل ترکیبی است که خلق دانا از دست او سیراب شود و فیض یابد (ارو) دریا دل - و کجوا بر دل -</p>	<p>معنی اول بحر خضر که گذشت مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی است و خضر لغت عرب است بالفتح بمعنی هر چیز سبز (خواجہ جمال الدین طالع) باغیت فضائی که ریاست و بیرون زیرایش سبز طالع از هر درختی جو بحر خضر او آویخته صد هزار نام (ارو) و کجوا بحر خضر که پہلے معنی -</p>
<p>بحر دمان زمین عمل اصطلاح بقول برهان و بحر دمان و متوید کنایه از ابر است که تقاطع کند صاحب نام سری در تعلقات گوید که کنایه از ابری که برف بار در حکیم خاقانی (ه) پس غن طلق است و طلق بحر دمان زمین عمل خورشید در تصعید و حل آتش در اعضا داشته</p>	<p>بحر خوارزم استعمال بقول سروری دریا که آب موی - انجاء شود - صاحب جهانگیری در طقات بر نام دریائی قانع صاحب برهان باتفاق قول سروری گوید که محیط آن صد فرسنگ است و صاحب هفت همزانش و بقلیل متوید</p>

<p>مؤلف عرض کند که شارح کلام خاقانی محمد و او دوقوی شاد و بادی در نقل مصحح اول و او عطف را از میان طلق و ظل بر می دارد و گوید که طلق سنگی است سپید طلق و زخسته مشهور که طبق های آن از یکدیگر جدا می شود (ابرک) و از آن روغن بکشت کشند و آن در کیمیاگری بکار و نیز دافع آتش است و سوخته نشود و ظل باران قطره (و بقول بعضی شبنم) و بحر دمان در یار و منده و زینت عمل پیرنده و تصفیه بندگی گرفتن و در اصطلاح کیمیاگران سیاه و جز آن در دکتوره یا در دودیک مهر کرده در آتش هفت تا از کتوره یا دیک زیرین بر آید و کتوره یا دیک زیرین بچند و اینها از تصفیه بر آمدن ابراز در یاب هوا مراد است و فل که آخته شدن و آب گشتن چیزی بعمل اینجا اصل باران مراد است و از آتش گرمی آفتاب مراد است و درین بیت همه اسباب کیمیاگری آمده و در سنی ابهام است و معنی شعر آنست که از قطرات آبش مثل دریا روان می باشد و (زینت عمل)</p>	<p>بمنزل روغن طلق طلق است و در یار و منده از باد صبا مانند سیاه و لرزه و بخار و بالا برنده است آفتاب و تصفیه و حل است ای آنجا در یار و بحر اتریش خود بر شکند و از هوا بر می گردد و حل می کند ای از آب ابر باران می بارد و برای تصفیه و حل آتش در تن خود موجود دارد حاصل بیت آنست که بسبب حرارت آفتاب از دریا بخاری خیزد و چون در هوای رود و ابری شود و از آن باران بهاری باره مؤلف عرض کند که اگر بقول محققین بالا اندس اصطلاح کنایه از آب تقاطع کننده گیریم - معنی شعر درست نمی شود و اگر بقول ناصری ابر برفت بار گیریم درین صورت هم لطافت معنی پیدا نمی شود - خیال ما این است که از بحر دمان (که زینت عمل صفت او است کوه های برف مراد است نه ابر برف بارنده - کوه های برف را بحر دمان) ازینوجه گفتند که آبش مثل دریا روان می باشد و (زینت عمل)</p>
---	--

<p>ازین وجه گویند که از گرمی آفتاب آتش می پرود پس شاعر گوید که (بحر دمان ز بهی مثل) یعنی که های بیت انجول روغن طلق است در حل و همچون طل یعنی مثل شبنم است در پرندگی و این نیز خورشید است که در حل و تصعید آتش در اعضائی خود دارد و در اتیج (ارو) قطر بر سر سانه والا ایر - مذکر - بر بر سانه والا ایر - مذکر - اور بلحاظ هماره معنوس برن کاپهاژ - مذکر -</p>	<p>کنایه باشد - سند این از مفید یعنی بر لفظ بحر گذشت مراد (بهر چیز رفتن) که بهای خودش گذشت (ارو) (۱) غوطه مارنا - و بنا (۲) ته کو بهنچا - بقول آصفیه کسی بات که مغز کو بهنچا حقیقت کو بهنچا - انتها کو بهنچا - اصل مطلب دریافت کر لینا - فشار کو بهنچا (دیکو بهر چیز رفتن) بحر زنگ استعمال - بقول ضمیمه برهان دریای زنگبار است گویند که هر که ازاں آب</p>
<p>بخورد و جرب بهم رساند و مقرب آں بحر الزنج - مؤلف عرض کند که مرکب اضافی است بمعنی حقیقی (ارو) بحر زنگ - زنگبار کا دریا بحر سیب استعمال - بقول اند و غیاث دریای عین خطرناک مؤلف عرض کند که مرکب اضافی و سیاهی رنگ بسیار ظاهری شود که خطرناک است و ظاهر ترجمه بحر اود (ارو) عین سمندر خطرناک سمندر (مذکر) بحر شمع استعمال - بقول بهار وزن شعر بر قیاس بحر اصول که گذشت (صائب)</p>	<p>اصطلاح - بقول بحر و نند و غیاث - کشتی باشد مؤلف عرض کند که مشتاق سند استعمال باشیم که محققین اهل زبان ازین اصطلاح ساکت اند - مرکب توصیفی است - و خلاف قیاس نیست (ارو) کشتی بقول آصفیه فارسی - اسم مؤنث صحیح (گشتی) ناو - بیتری - سفینه - زورق -</p>
<p>بحر زون مصداق (ارو) غوطه زدن که بمعنی حقیقی است و (۲) بهر کاری رفتن - و این</p>	<p>بحر زون مصداق (ارو) غوطه زدن که بمعنی حقیقی است و (۲) بهر کاری رفتن - و این</p>

در بحر شعر فاشی از لاف بهتر است و دست دراز
نظم و آهنگ و وزن و سبک هر ایک وزن کو بحر
حجت غیر شناور است و صاحب اند بر بحر گوید
که تخلص بهی وزن شعر است بشا بهت آنکه بحیا

در این مثل است بر انواع جواهر و نباتات و حیوانات
بحر عروض نیز مثل است بر انواع شعر یا همچنانکه
کسی در ریافتد حیران و سرگردان می شود همچنین
کسی که در بحر اشعار افتد بجهت تغیراتی که در آن

اصطلاح - بقول ضمیمه برهان
بحر عثمان

نام قصیده است بر کنار و یک آنرا استخار هم گویند
(۳) کنایه از چشم هم - صاحب مؤید بر ذکر معنی اول
دو دم قانع و استخار را - چهار نوشته - صاحب اند

واقع است متغیری شود که این چه تغیر است و چه
وزن دارد و فرماید که عدد بحر شعر نوزده است

گویند و نام شهری بر کناره دریای صاحب هفت
بر کناره بحر عظم یعنی دریای محیط - لهذا دریای عظم را

طویل مدید - بسیط - وافر - کامل - هزج - رباعی
رمل - منسرح - مضارع - مقتضب - مجتث -

سریج - مدید - قریب - خفیف - مشاکل -
متقارب و متداریک هر کف عرض کند که

معنی لفظی این دریای شعر است که از گوهرها
پیدائی شود و کنایه از بحر مخصوص و معروف که

بافتن و تشدید میم شهر است به شام - صاحب
منتهی الاربعه که گویند که شهر است بر لب عثمان و مقصود

حقیقت آن در کتب عروض مذکور (ارو)
از عثمان غیر از بحر عثمان نباشد یعنی عثمان را بجز بحر

بدر بقول اصنفیه اسم مؤنث - وزن شعر مجازاً

در بحر شعر فاشی از لاف بهتر است و دست دراز
نظم و آهنگ و وزن و سبک هر ایک وزن کو بحر

حجت غیر شناور است و صاحب اند بر بحر گوید
که تخلص بهی وزن شعر است بشا بهت آنکه بحیا

در این مثل است بر انواع جواهر و نباتات و حیوانات
بحر عروض نیز مثل است بر انواع شعر یا همچنانکه

کسی در ریافتد حیران و سرگردان می شود همچنین
کسی که در بحر اشعار افتد بجهت تغیراتی که در آن

واقع است متغیری شود که این چه تغیر است و چه
وزن دارد و فرماید که عدد بحر شعر نوزده است

<p>گرفتہ مولف عرض کند مرکب اضافی است و محیطی را نام است بر کنارہ عثمان واقع و مبنی دوم غلط است کہ عثمان را بحر عثمان نوشت و برای معنی - و م طالب سند استمال باشیم و اگر بدست آید تو انیم عرض کرد کہ استعارہ ایست نہ کنایہ - فتائل تسلی صاحب برہان است کہ صحار را استعارہ نرشت</p>	<p>بالفتح ابرسفید و نام شمشیر جعفر طیار رضی اللہ تعالیٰ و بالضم زکام پس مرکب اضافی است یعنی ہذا بحر بسوی ابر یعنی بحری کہ مثل ابر سفید است - (اردو) بحر غمام - مذکر - اس سمندر کا نام ہے جو کاشغر میں واقع ہے -</p>
<p>بحر ف آمدن مصدر اصطلاحی - بقول بحر سخن گفتن مولف عرض کند کہ ماسند در کلام ظہوری یافتہ ایم (۵) حدیث فاروقی کہ سے از بہار زبان بحر گل و نسر نئی آید (اردو) بات کرنا - (الف) بحر فنی باشد مقولہ بقول و ہر تہ و بحر</p>	<p>دارو (۱) بحر عثمان - مذکر - ایک بڑے سمندر کا نام جو کنارہ عثمان پر واقع ہے اور عثمان ایک شہر کا نام ہے جس کو عربی میں صحار بھی کہتے ہیں جو مین میں واقع ہے (۲) عثمان - مذکر - ایک قصبہ کا نام ہے جو مین میں واقع ہے جس کے سمندر کو بحر عثمان کہتے ہیں (۳) آنکھ - مولف - امیر مینا نے تشبیہات چشم عاشق میں دریا کا ذکر فرمایا ہے بحر غمام اصطلاح - بقول برہان و بحر و ہفت</p>
<p>سخن آؤی شود - صاحب تذکرہ گوید کلاں عاودہ و ہجیران من نمی باشد) ای حرف من نمی شود - بہار ذکر (و حرف من نمی باشد) کردہ گوید کہ ای حرف مرا نمی شود - مولف عرض کند کہ صاحب بحر ذکر مصد (ب) بحر کسی بودن بمعنی سخن آؤیند کردہ و (الف) مشتق زمین مصدر اصطلاحی و مقولہ فاضل نیست (اردو) (الف) اس کی بات</p>	<p>و انند در یابی کاشغر است گویند - اگر کسی سنگی و راں اندازد طوفان شود بہ شاہ کہ ہم ہلاک نہ ہوگا بالفتح مولف عرض کند کہ غمام بقول منتخب</p>

نہیں سنتا۔ توجہ نہیں کرتا ہے۔ ب کسی کی بت
سنتا۔ مانتا۔ توجہ کرنا۔

بحرف گوش نہادون | مصدر اصطلاحی

سخن کسی را بتوجہ شنیدن (ظہوری ۵) چہ از بحر
ظہوری نمی نویسی گوش از گفتگوی که خاموش کردہ
مارا (ارو) کان لگا کر سنتا۔ بقول آصفیہ۔

متوجہ ہو کر سنتا۔ غور و توجہ سے سننا۔ دھیان
دیکھنا۔ (ظفر ۵) نہ در گو میرے غواروں کو
میرا حال متھے سے لگا کر کان سن لو تم وہ کیا
کہتے ہیں کہنے دوؤ

بحرفی بند است | مقولہ۔ بقول بحرے

بحرفی در بند است | بامہل موقوف است

دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نہ کر چو نیست
کہ سند استعمال پیش نہ شدہ مؤلف عرض کند کہ
خلاف قیاس نیست۔ یعنی فارسیان می گفتند کہ

کارما بحرف شما بند است (یا در بند است) پس
باشارہ شما گفتایش کارما می شود کہ معاصرین عجم

زبان ندارند مشتاق سند با شیم (ارو) آپ کے

ایک اشارہ پر ہماری کار براری موقوف ہے۔ بحر

بحرف قطاس | اصطلاح۔ بقول مؤید نام دریا

قطاس مراں باشد و آل گاویست کہ دم آنرا بگرد
اسپان و بر سر علم بندند و فرماید کہ در فرنگی نوشتہ کہ
گاویست کہ در کوہ ہای ختای باشد مؤلف

عرض کند کہ محققین فارسی زبان از بند ساکت
و سند استعمال پیش نہ شدہ صاحب غیاث فرماید
کہ قطاس بضم اول و سین پہلہ معرب۔ قوتاس
لفظ ترکی است بمعنی سوی دم گا و کوہی کہ آں را

کجا و گویند و صاحب برہان فرماید کہ قطاس

بلند رومی گاویست بحرفی کہ دم اورا بگرد

اسپان و بر سر ہای علم بندند و بقول بعض در
کوہ ہای خطای باشد (انتہی) مؤلف عرض کند
خلاف قیاس نیست۔

مرکب اضافی باشد یعنی بحرفی کہ در آن قطاس است
بحث کال قطاس بجایش کنیم (ارو) بحر قطا۔

<p>فارسیان زہدان کمان فاصلہ را گفتند کہ میان تہ و کمان بہم رسد (اردو) فارسیوں نے اُس فاصلہ کو (بحر کمان) کہا ہے جو کمان یکھینے پرزہ اور کمان کے درمیان پیدا ہو۔ مذکر۔</p>	<p>مذکر۔ ایک خاص سمندر کا نام ہے جس میں دریائی گائے ہوتی ہے۔ بحر کمان اصطلاح۔ بقول وارستہ و و بہار فاصلہ کہ بعد کشیدن کمان میان تہ و</p>
<p>بحر گان اصطلاح۔ بقول انند بھوالہ فرہنگ فرنگ ملاح کشتی بان را گویند حیث از صاحب بحر کہ این اصطلاح را گذاشت۔ خلاف قیاس نیست کہ گان بقول برہان چہ در آخر کلمہ آید افادہ معنی لائق و سزاوار و پیوستگی پس کسی کہ با بحر پیوستگی دارد و لائق و سزاوار بحر است۔ ملاح کشتی بان باشد و این کنایہ لطیف۔ معاصرین بحم بر زبان دارند (اردو) ملاح۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ ناخدا۔ ناو چلانے والا۔ کشتی بان۔ کہیوتا۔ مانجی۔ ہانجی۔</p>	<p>کمان بہم رسد (صائب) نیست ممکن تیر در بحر کمان نگر کنند و چون حضور دل بر زیر آسمان پیدا شود (زولہ) با قامت خم حلقہ یکوش در دل باش و در بحر کمان روی مگرواں زشتا رولہ (عمر) قامت خم باز ندارد زشتا تیر را بال و ہزار بحر کمان تر نہ شود دیر زامعز فطرت (چراہر لحظہ طوفانی نسا ز کشتی دل را و کشتی جوں پنجہ سیمین نہاں بحر کمان دارد و اثر ماؤند رانی) آہو ماہی بدل خاک طپ در دل خصم و ہر خدنگی کہ شد از بحر کمان تو جدا و ہموار</p>
<p>بحر گوہر خیز اصطلاح۔ بحری و ساحلی کہ در اں صدف گوہر پیدا شود۔ مرکب تو صیفی است و گوہر خیز، اسم فاعل ترکیبی است (صائب)</p>	<p>عرض کند کہ مرکب اضافی است و فاصلہ میان و کمان را بحر گفتن جزین نباشد کہ بلغت عرب بمعنی زہدان ہم آمدہ رکذ ان فی المنتخب پس</p>

خاموشی دریادگفت و گوش و خاشاک اوست
 پاک کن از غار و نس این بحر گوهر خیز را (ارو)
 بحر گوهر خیز فارسی ترکیب سے کہہ سکتے ہیں وہ
 سمندر جس میں موتی پیدا ہوں۔ مذکر۔
 ثبات پس کنایہ لطیف است بہ مرکب توصیفی

(ارو) دیکھو آسمان۔

بحر محیط اصطلاح۔ بقول بحر دا، نام دریائی

و (۲) کنایہ از آسمان صاحب انند بزرگ معنی دو
 نسبت معنی اول گوید کہ دریائی است بہ انتہا
 و مغرب صاحب موتی دین ہر دو معنی را بذیل لغت
 عرب آورده و صاحب شمس ہمز بانث (انوری)
 (۵) مجد دین بر الحسن عمرانی آنکہ بحور بحر و
 بحر محیط است و کش ابر بہار (مؤلف عرض کند)
 کہ بہر دو معنی مرکب توصیفی است و وجہ کنایہ
 معنی دوم ہمین است کہ آسمان عالم را احاطہ
 کردہ است (ارو) (۱) بحر محیط۔ مذکر۔ ایک
 دریا کہ کہ ہے جو مغرب میں واقع ہے۔
 (۲) دیکھو آسمان۔

بحر نہنگ اصطلاح۔ بقول شمس معنی
 شیخ دیگر کسی از متفقین فارسی زبان ذکر ایس نکرد
 مؤلف عرض کند کہ قلب اضافت نہنگ
 باشد اگر سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد
 کہ استعارہ ایست۔ خیال ما این است کہ
 بحر نہنگ شمار کہ بہ بہین معنی می آید بدست
 و رادی کاتب شمس (بحر نہنگ) شد (ارو)

بحر معلق اصطلاح۔ بقول بحر و غیا

اصطلاح - بقول برہان	بحری قطاس	تیغ مروت - ویکھو آئینہ دست -
اصطلاح - الف	اصطلاح - الف	بحر ننگ آثار
بقول برہان و بحری کہ دُم آرا بر گردن اسپاں و بر سر علم بند	بقول برہان و بحری کہ دُم آرا بر گردن اسپاں و بر سر علم بند	بحر ننگ آسا
بحر و ہفت و درجہ انگیری در ضمیمہ کنایہ از شمشیر	بحر و ہفت و درجہ انگیری در ضمیمہ کنایہ از شمشیر	بحر و ہفت و درجہ انگیری در ضمیمہ کنایہ از شمشیر
و رب بقول بحر و برہان و ہفت مرادش صاحب جامع ہین سا بحر قطن (نوشتہ)	و رب بقول بحر و برہان و ہفت مرادش صاحب جامع ہین سا بحر قطن (نوشتہ)	و رب بقول بحر و برہان و ہفت مرادش صاحب جامع ہین سا بحر قطن (نوشتہ)
ناصری ہم در ملحقات ذکر این کردہ مؤلف	مؤلف عرض کند کہ غلطی نقل نگار سطح	ناصری ہم در ملحقات ذکر این کردہ مؤلف
عرض کند کہ ہر دو مرکب توصیفی است معنی	میش نیست کہ سین ہلہ را نون نوشت و مات	عرض کند کہ ہر دو مرکب توصیفی است معنی
لفظی این بحری کہ بہر ننگ می خور و کنایہ	قطاس را بر بحر قطاس بیان کردہ ایم و	لفظی این بحری کہ بہر ننگ می خور و کنایہ
است - نظر بر آبداری و خوشواریش (اردو)	این قالب اضافت قطاس بحری است پس	است - نظر بر آبداری و خوشواریش (اردو)
تیغ - مروت - ویکھو آئینہ دست - زبانہ انان	آنانکہ گاو خطائی را گفتہ اند غور بر ماخذ نگردانہ	تیغ - مروت - ویکھو آئینہ دست - زبانہ انان
اردو نے بھی تیغ کو بحر اور ننگ سے تشبیہ دی ہے	(اردو) وہ گائے جو بحر قطاس میں پیدا ہوتی	اردو نے بھی تیغ کو بحر اور ننگ سے تشبیہ دی ہے
اصطلاح - بقول بہا نگیری	ہے جس کے دُم کو گھوڑوں کی گردن اور علم	بحر وسیع
در ملحقات و بقول برہان و جامع و مویذ و بحر	لکھاتے ہیں - مروت -	در ملحقات و بقول برہان و جامع و مویذ و بحر
ہفت (۱) کنایہ از فلک و (۲) کنایہ از دست	بحرین	ہفت (۱) کنایہ از فلک و (۲) کنایہ از دست
مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است	و (۲) نام دو دریای روم و فارس کہ با ہم	مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است
و موافق قیاس و کنایہ لطیف (اردو) (۱)	جمع شدہ اندر یکجائی کاشی (۵) اشک نشانہ	و موافق قیاس و کنایہ لطیف (اردو) (۱)
ویکھو آسمان (۲) سخی کا ہاتھ - مذکر -	آں گہر بی بہا بغیرت بحرین شد شب دیدہ ہاں	ویکھو آسمان (۲) سخی کا ہاتھ - مذکر -

<p>صاحب تحقیق الاصطلاحات نسبت معنی اول فرماید کہ نام بندر سیت کہ مروارید در دریای حجاز آں پیدا می شود و در اقصای ممالک از انجا می برند (منہ ۵) از دوششم تر سن اشک بدر می آید و بطریق کہ ز بحرین گہری آید و مولف عرض کند کہ و چہ تسمیہ بالادریست است صاحب گوید کہ وعدہ گاہ ملاقات ہست مری و ہست خرو الیاس علیہم السلام ہما انجا است (ارو و) (۱۱) بحرین ایک شہر کا نام ہے نہ گرا (۱۲) دریائے روم فارس کو بھی بحرین کہتے ہیں۔ مذکر۔</p>	<p>نگر نقش بحساب (ارو و) (۱۱) مستبر جاننا۔ صاحب آصفیہ نے رگنتی میں لانا، پر فرمایا ہے کہ شہر میں لانا۔ خاطر میں لانا (منہ ۵) مرتے ہیں و ہزاروں کوئی پرچہتا نہیں و اسے میری زندگی تجھے گنتی میں لائے کون (۱۲) مواخذہ کرنا۔ دیکھو ابواب کردن۔</p>
<p>بحق پیوستن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر وفات یافتن صاحب انند ہم سچو الہ فرستاد ذکر ایں کردہ۔ موافق قیاس است و ہر زبانا معاصرین عجم شتمل (ارو و) مرنا۔</p>	<p>بحق پیوستن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر وفات یافتن صاحب انند ہم سچو الہ فرستاد ذکر ایں کردہ۔ موافق قیاس است و ہر زبانا معاصرین عجم شتمل (ارو و) مرنا۔</p>
<p>بحساب گرفتار بقول برہان۔ بکسر اول و ضم ثانی و فتح قاف و سکون دال یعنی فواق کند صاحب ہفت و انند نقلش برداشتہ اند مولف عرض کند کہ فواق بقول منتخب برآمدن باواز سینه و برآمدن روح یا نزدیک شدن بہ برآمدن صاحب غیاث صراحت مزید فرماید کہ باجی از سینه برآمدن باشد کہ از قعر معدہ صعود می کند</p>	<p>بحساب گرفتار مصدر اصطلاحی۔ بقول خان آرزو در چراغ مہتہر دانستن (تاثر ۵) آں قدر ہا کہ سپرد است بخود خصم تعین و غیر خود را عجیبی نیست نگیر و بحساب و صاحب بحر فرماید کہ معتبر داشتن و در شمار آوردن (۲) مواخذہ کردن (رولہ ۵۲) ناز تحویل کند انکہ بعاشق شب و روز و چہ حساب است کہ ہرگز</p>

بطرف فوق و اس را بغارسی کہکبک گویند و در
ہندی بچکی و چکک بضم اول بروزن تفکک
و کسر اول ہم بقول برہان یعنی کچہ کہ چہ بن گلو باشد
و ترجمہ آں در عربی فواق و ہم آو کچہ را بمعنی
فواق آورده و کتہ بضم اول و فتح ثانی اہم بہین
معنی ہی آید پس فارسیان کتہ را کتہ کردند
بہ تخفیف ہای ہمزہ آخرہ و پس ازاں ہای ہمزہ
را بہ ہای حقی بدل کردند چنانکہ (نہادند) و
(نوح آورد) صاحب قانون دستگیری فرما
کہ در عربی اہم بہین قسم تبدل راہ یا بد چنانکہ
(وہ اک) را (ضحاک) کردند پس ازاں کلمہ عربی بقا
بدل شد چنانکہ کند و قند و این تصرفات
از فیضان صحبت عربان است کہ در عجم
کردند حق تبدل کتہ است بمعنی فواق
و اسم مصدر حقیقین بمعنی فواق کردن کہ
مصدر ریت جعلی بقا عدہ محققین فارسی زبان
و حقد مضارع آں و بحد مزید علیہ آں بنیاد

موجودہ در اولش بمعنی فواق کند۔ اعراب
بیان کردہ محققین بالا تا سید خیال نامی کند۔
مصدر حقیقین متروک و محققین مصادر
ازاں ساکت یعنی آں را ترک کردہ اند و
وجود مضارعش این مصدر را از صفات
خیال مخفی کند دارد و چکیاں لینا۔ بقول
اصفیہ فواق گرفتن کا ترجمہ۔ کثرت گریہ
خواہ شدت زاری سے سانس روک روک
لینا۔ عالم نزاع میں سانس اکٹھڑنے لگنا۔
یہ ترجمہ ہے (حقیقین) کا۔ اور اسی مصدر
کا مضارع (چکیاں لیوے) ترجمہ ہے اس
فارسی لفظ کا جو مذہب بحث ہے۔

بحق و اصل شدن مصدر مطلقا
کنایہ باشند از وصل حق و مردن (صائب
۵) موش با جارب در سواخ نتوانست
رفت از خواجہ با چند میں علاقت چوں بحق
و اصل شود (دارو) حق سے وصل ہونا۔

<p>بحکم بقول اندلسی بواله فرنگ فرنگ یعنی (۱) بمقتضای سعدی شیرازی (۲) که فردا به پیک اجل در رسد و بحکم ضرورت زبان در کشی و موقوف عرض کن که (۲) یعنی حقیقی یعنی ترجمه باذن و بفرمان یعنی موافق حکم و از حکم (ارو و) (۱) بمقتضای تقاضا بلحاظ - اروین مستعمل ہے جیسے الامتقتضای ضرورت یا بلحاظ ضرورت یہ کام کرنا چاہیے (۲) حکم کر</p>	<p>بحکم دولت استعمال - بقول صاحب زوزنا بواله سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار بحکم سرکار موقوف عرض کن کہ متعلق بمعنی دوم (بحکم) است کہ گذشت و مقصود از سرکار حاکم وقت و ملک باشد (ارو و) سرکار کے حکم سے -</p>
<p>بجمل بقول خمیسہ بران بکسر اول و ثانی بمعنی بختنایش و عفو باشد - خان آرزو در چراغ ہدایت فرماید کہ بکسر اول و فتح دوم خطاست چرا کہ بادل و غافل قافیہ کردہ اند پس صحیح بکسر دوم است - بہار گوید کہ بکسر اول و فتح دوم بختیدن خون است و جز آن و بالفظ کردن مستعمل - صاحب مؤید بواله لسان الشعرا ذکر این کردہ گوید کہ بکسر تین عفو باشد و بس - صاحبان اند و غیات گویند کہ چون در فارسی حای حطی نیامدہ ظاہر الفظ عربی باشد و حالانکہ در لغات مستبرہ عربی مثل صراح و قاموس و منتخب و غیرہ ماؤدہ بکل پہنچ معنی نیامدہ ازین معلوم شد کہ در اصل بہل بودہ باشد بفتح اول و کسر ہای ہمزہ صینئہ صفت شبہ بمعنی ترک کردہ شدہ و براد گذشتہ شدہ و مجازاً بمعنی صاف مستعمل - ماخوذ از بہل ! بفتح کہ صمد عربست بمعنی ترک کردن و گذاشتن بمراد کن افی الصراح و القاموس پس از غلطی کا تبا قدیم و از عدم الثقات اہل تعلم و تعلیم بجای حطی شہرت گرفت یا آنکہ در اصل بہل بکسر تین</p>	<p>بجمل</p>

صیغه امر از لیدن بهی گداشتن که در بعضی محل بمعنی اسم مفعول واقع می شود چنانکه گزین که
صیغه امر است بمعنی اسم مفعول مستعمل می شود. پس بهر تقدیر به مای هوز درست می باشد
مگر آنکه بودن مای حطی با بدل باشد چنانکه در چیز و حال که در اصل هیز و حال بوده لیکن
این قسم دعوی ابدال خالی از ضعف نمی نماید و می تواند که بحال به فتحین و تشدید است بمعنی
بحال شدن چه مای موحده مفتوحه برای ظرفیت یا همیت باشد بقاعده فارسی و محل بالفتح
و تشدید لام مصدر عربی است بمعنی حلال شدن چنانکه در نخب است و فرایده که سروری که
شارح گلستان است بر لبی همین توجیه آخر اختیار کرده مؤلف عرض کند که تحقیق این است
که اصل این قتل است لغت عرب بمعنی حلال که حاصل بالمصدر باشد و تصرف فارسیان
است که به تخفیف خوانند و فتح اول را به کسر بدل کردند و موحده زاید در اولش آورده
مفترس کردند و بمعنی حلال مستعمل شد و عفو مجاز آن و اگر این را ما خود از لغت عرب (پهل)
گرفته قاعده تبدیل مای هوز به مای حطی جاری کنیم هم درست می شود که این قسم تبدیل در فارسی
زبان راه یافته چنانکه صراحت آن بر لفظ حقد کرده ایم ولیکن توجیه اول بهتر است از آخر
و همین قتل - اسم مصدر (لیدن) قرار می باید - بقاعده تبدیل مذکور که به جای خودش می آید -
آفرین بر خان آرزو که بر کسر و فتح حرف دوم تحقیق را ختم کرد و از چراغ هدایت رهبران
تحقیق پسنداشد - وای بر صاحبان غیثت دانند که این را از امر حاضر مصدر لیدن
گرفته می فرمایند که بمعنی اسم مفعول می آید چنانکه گزین و می دانند که معنی اسم فاعل مفعول
از امر حاضر پیدا نمی شود الا به ترکیب آن با لفظی که همین مرکب - اسم فاعل و مفعول ترکیبی

نام دارد و آنچه قیاس بغلطی کتابت کرده اند خیال سطحی است و دیگر هیچ - آنچه بہار استعمال این را
با کردن مخصوص کند از ملحقات ایس کہ می آید - باقی نماند (اروو) معاف - در گذر - عفو -
بختشایش - حلال -

بجمل ساختن	استعمال - صاحب آصفی	بجمل کردن	استعمال - صاحب آصفی ازینی
از مثنی ساکت مؤلف گوید کہ حلال کردن و	روا ساختن و ناقابل مواخذہ قرار دادن است	ساکت مؤلف عرض کند کہ مراد بجمل ساختن	عقبت
و از مثنی و ناقابل مواخذہ قرار دادن است	کہ گذشت در شریف تہریزی ۵ خون و مضمون	کہ گذشت در شریف تہریزی ۵ خون و مضمون	عقبت
در عین ۵ فقری اسن و آفت ہاست و	کہ گذشت در شریف تہریزی ۵ خون و مضمون	کہ گذشت در شریف تہریزی ۵ خون و مضمون	عقبت
دستگاہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	خون ماہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	دستگاہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	عقبت
خون ماہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	خون ماہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	خون ماہی را بجز بجل سازد مبروم فلس ماہی	عقبت
مواخذہ قرار دینا -	و بکھو بجمل ساختن -	و بکھو بجمل ساختن -	عقبت

بجمل ساختن
بقول برہان و جامع بر وزن نصیر انا م راہبی و زایدی است نصرانی و قصہ شناس
او پیغمبر آخر الزمان را در تاریخ ہست - صاحب انند این را لغت عربی گفتہ نمیدانیم کہ
محققین بالا چرا این لغت را در لغات فارسی جا داده اند (اروو) بحیر ایک راہب
اور زائد نصرانی کا نام ہے جس نے پیغمبر آخر الزمان علیہ الصلوٰۃ والسلام کو پہنچا نا تھا - مذکور

موحدہ یا خامی شخند

بخار | بقول جہانگیری با اول مضموم را، علم و فضل باشد (فرخی ۵) فخر کند روزگار
تو بہر یزنا کا حاصل بزرگی توئی و اصل بخاری کا صاحبان جامع و رغیدی و برہان و سران و دیگر

ذکر لیس کرده اند بہار گوید کہ (۲) بالضم معروف است و این عربی است و بجز (۳) برابر اطلاق کنند۔ صاحب غیاث فرماید کہ بخار بمعنی علم غیر از لطائف و رکتب دیگر بنظر نیامده مؤلف عرض کند کہ اگر بنیند بنظر نیاید و اگر بنیند۔ نظر کشاید بالجمہ بمعنی اول اسم جامد فارسی زبان دانیم و بمعنی دوم لغت عرب است بقول منتخب بالضم تنفی کہ از چیزی ننناک و گرم برآید نسبت بمعنی سوم طالب ہند استعمال با شیم کہ غیر از بہار دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد (ارو) (۷) علم۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ دانش۔ دانائی۔ واقعیت۔ گیان۔ خبر۔ آگاہی۔ کسی فن خاص کی ماہیت سے واقعیت ہونا۔ (۲) بخار۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ وہ حرارت جو کسی تریا گرم چیز سے نکلے۔ (۳) دیکھو ابر۔

<p>سرای شجار دارد و در وہ ارک آب شہر کفی بنگ ویک دروازہ روی بمغرب وار دو گر و اگر دھنا چہارہ ہزار و سیصد و ہفتاد و دو قدم تخمین آمدہ و فاصلہ سمرقند و بخار اہمسافت سی و شت فرسنگ و طول بخار ایک ماہ راہ و سمرقند قدر از انجا کو چک تر است۔ در توران بزرگ تر آن بلاد است۔ اما در ترکستان شہر از ان ہتر بسیار است۔ صاحب مؤید گوید کہ در عالم خدائی از و نیکو تر جای کمتر بود و آنرا بقۃ الاسلام نیز گویند</p>	<p>بخارا بقول برہان بضم اول بر وزن ملا شہر بہت مشہور از ماوراء النہر و مشتق از بخار بمعنی بسیار علم و چون در ان شہر علما و فضلا بسیار بودہ اند بنا برین بدین نام موسوم شدہ صاحب رشیدی فرماید کہ ماخذ از بخار بمعنی الفت زائدہ بسیار بود صاحب ناصر می بذکر وجہ تسمیہ بالا فرماید کہ آنرا بخار می شریف ہم گویند یازدہ دروازہ و دو صد و ہشتاد و یک و کوچک ہفت مسجد جامع بزرگ و چہل گرماہ و صد و پنجاہ</p>
---	---

چرا کہ معادن و مسکن کلام فقہ است (حافظ شیرازی)

بخارات - مذکر۔

(۵) اگر اس ترک شیرازی بدست آوردن را از

بخال ہندویش ششم سمرقند و بخارا را از مولوی محو

(۵) آں بخارا آمدن دانش بود و پس بخارا

ہر کہ آتش بود و زولہ (۵) ای بخارا و انیش افزا

بودہ تا یک از من عقل و دین بر بودہ و محو

عرض کند کہ از بخار شفق نیست - چنانکہ صاحب

برہان گفتہ و از بخار ما خود نیست چنانکہ صاحب

رشیدی آورده بلکہ مرکب است از بخار و الفنا

کہ بمعنی بسیار آمدہ (ارو) بخارا - اسم مذکر - ایک

مشہور شہر کا نام جو ماوراء النہر مشہور ہے

اور توران میں واقع۔

بخارات معدنی | اصطلاح - بقول رہنا

بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار بخارا بخارا

کبریت را گویند و صاحب بول چال گوید کہ بخارا

کبریت را نام است مؤلف عرض کند کہ

مرکب توصیفی است (ارو) گندھک کے

بخار بر آوردن |

(مصدر اصطلاحی)۔

پیروں آوردن بخار باشد و بیرون آوردن

بخار دل (انوری) گرمی و تیزی آں شیر

ہمانا کہ مراکز بر سر و مغز تو گوئی کہ بر آورد بخار

(ارو) بخار نکالنا - بقول آصفیہ - دل کا

جوش نکالنا - کہ ورت نکالنا - بخار نکالنا -

غصہ اتارنا - پیر نکالنا - رنج نکالنا -

بخار و خانی | اصطلاح - مرکب توصیفی

بخارات معدنی را گویند کہ سبب زلزلہ زمین

است (انوری) زہیم او ہمہ شب استخوان

دشمن بہت ہے چو از بخار و خانی زمین کہ زلزلہ

(ارو) زمین کے وہ بخارات جو زلزلہ کے

باعث ہوتے ہیں - مذکر۔

بخار گاز | اصطلاح - بقول صاحب ہنا

بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار - گیا

و گیا س - لغت انگلیسی است بخاری را گویند

(۲۳۸۰)

(۱۷۴۱)

رقیق و سیال و مثل ہوا سبک ترین می باشد از گریبان صبح باغ ابرم و بہار ہند کہ معنی اول
 و بہ جون سرد شود آب گردد۔ مرکب اصنافی است گوید کہ (۲) بمعنی علم و فضل و ادین مرکب
 بہر کیسہ نبت انگلیسی بعد تبدیل کہ گیاس را است بخار و ہذا ہوا الحق۔ صاحب اند
 کا ذکر و مذہب تحتانی و تبدیل سین مہلہ ہوا نقلش نگار و ذوق تحقیق ندارد و موقوف
 ہوئے۔ چنانکہ سمار و رخ و زمار و رخ پس این مہلہ عرض کند کہ بخار بمعنی علم و فضل گذشت
 باشد۔ و گاہ بہ معنی در لغات فرس نیامدہ پس نمیدانیم کہ بہار این را با وجودیانی نسبت
 (ارو) گیاس۔ مذکر۔ ایک رقیق۔ سیال در آخرش چطور۔ مرادش گفت و بخار را چنان
 مادہ جو شکل ہوا نہایت ہلکا ہوتا ہے۔ اور متعلق باین کرد۔ و امی بر صاحب اند کہ
 جو سرد ہونے کے بعد پانی بنجاتا ہے۔ چہر کار بہ تحقیق نبرد و ہوا الباطل۔ حال
 بخاری اصطلاح۔ بقول وارثہ و ہر (۱) نیست کہ اگر معنی دوم این منسوب بہ بخار
 (۱) در بلا و سرد و سیر طاقی سر کشادہ در دیوار خانہ گیریم درست باشد و بخاری بمعنی علم و فضل
 سازند و آتش در آن پر کنند تا خانہ گرم باشد اصلاً نیست و (۳) بمعنی و گیدان و صرحت
 (شفیع اثر ۵) لشکر دی را بکوی اہل دنیا این بر بخاریہا می آید (ارو) (۱) چہمی۔
 بار نیست کہ کہ بخاری ہست نارین قلعبا دکن میں اوس محراب دیواری کا نام ہے
 در ہر مکان (۲) (باقہ کاشی ۵) در بخاری مرغ جس میں موسم سرما میں آگ رکھتے ہیں اور آگ
 و برکت بامنی و روزگار ہر ف دیوار یا دیوار بخاریات کا منفذ چھت میں ہوتا ہے۔ اور
 (سجڑ کاشی ۵) باخوڑ بخاری تو بر شک و اسی محراب میں سے آہنی یخیں تمام دیوار و

<p>پھیلائی جاتی ہیں جن سے سارا مکان گرم رہتا پس منی این چطور واحد باشد و معلوم می شود ہے۔ امیر مینائی نے اس کو (آتشخانہ) فرمایا کہ معاصرین عجم و گیدان را ہم بخاری گفته اند مذکر۔ دیکھو آتشخانہ۔ جس کے اردو ترجمہ کے و معنی لفظی این منسوب بہ بخار و کنایہ از و گیدان ذیل میں اس کا مفصل بیان ہے (۲) بخاری بخاری کا رہنے والا (۳) چوٹھا۔ بقول اصنفہ ہندی۔ اسم مذکر۔ و گیدان۔ آتشخانہ۔</p>	<p>بخاری کا رہنے والا (۳) چوٹھا۔ بقول اصنفہ ہندی۔ اسم مذکر۔ و گیدان۔ آتشخانہ۔</p>
<p>بخاری عمارت اصطلاح۔ قلب بخاطر آوردن استعمال۔ بقول انند</p>	<p>اصناف عمارت بخاری۔ مراد معنی او (بخاری) است کہ گذشت صاحب رہنما جو کہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار ذکر این کردہ و صاحب بول چال ام این را آورده۔ (اردو) دیکھو بخاری کے پہلے معنی۔</p>
<p>بخاطر داشتن استعمال۔ در خیال داشتن و یاد داشتن۔ صاحب رہنما ذکر ماضی مطلق</p>	<p>بخاریہا اصطلاح۔ بقول روزنامہ بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار بمعنی و گیدان مکولف عرض کند کہ مکولف روزنامہ در عرض معنی بے التفاتیہا بکار بندہ و غور نگردہ ازین اصطلاح پیدا است کہ طے ہا برای جمع باشد خیال میں رکھنا۔ یاد رکھنا۔</p>

بنخاطر فلاں

اصطلاح - بقول انند - ای

افگندن مؤلف عرض کند کہ (۲) معنی حقیقی

برای خاطر فلاں مؤلف عرض کند کہ مقصودش

این بر زمین افگندن است - صاحب جهانگیر

جزین نہایت کہ بلحاظ خاطر فلاں و بدلجویی فلاں

در ملحقات

(علی خراسانی ۵) از سن کہ شہرہ ام بنم افسانہ

(ب) بنچاک افگندہ | را بمعنی مظلوم و توار

گوش کن و یک حرف من بنخاطر دیوانہ گوش کن

نوشته و صاحب رشیدی بر مظلوم قانع و غافل

(اردو) خاطر سے پاس و لحاظ سے جیسے تہا

در سراج ہمزبانش مؤلف عرض کند کہ اسم

خاطر یا تہاری خاطر سے یہ کام کروں گا صاحب

مفعول تین مصدر اصطلاحی است بہر دو معنی

۳ صفیہ نے د خاطر پر فرمایا ہے - مرضی - خوشی -

بالا - صاحب سوید بجا کہ قنیہ (بنچاک افگندہ دار)

پاس - لحاظ - جیسے تہا را خاطر -

را اصطلاح قرار دادہ گوید کہ ای مظلومی واری

(۳۸۱) بنخاطر گزار کردن | مصدر اصطلاحی -

و فرماید کہ اقوال یعنی خوار و نوبون داری و صاحب

گذشتن بنخاطر باشد (ظہوری ۵) زیاد سن شود

شمس ہمزبانش - وای بر محققین نازک خیال کہ

آلودہ خاطرش ترسم و بنخاطرش بکنم گر گزار سفت

داری (راشریک اصطلاح کردند و مصدر

نست و (اردو) خاطر میں گذرنا - دل میں

اصطلاحی را گذارشتہ (اردو) (الف) (۱)

خیال آنا -

خوار کرنا - ذلیل کرنا - ظلم کرنا - (۲) زمین پر

(الف) بنچاک افگندن | مصدر اصطلاحی

وے مارتا - گرانہ - صاحب آصفیہ نے (دو زبان)

بقول برہان و بحر و جامع و انند و ہفت (۱) کنایہ

پر فرمایا ہے - پشک دینا - پچینک دینا (ب)

از مظلوم و خوار و ظلم کردن و بخواری و زاری

(۱) مظلوم - ذلیل - خوار - (۲) زمین پر گر لایا ہوا -

<p>بہنچاک انپاشتن اصطلاح۔ یعنی سپرد خاک کردن و دفن کردن و خراب کردن و ظہوری (۵) حسن از غمزہ چوں سال برداشت جگر عشق را بہنچاک انپاشت (۱) (اردو) سپرد خاک دفن کرنا سپرد خاک میں ملانا بقول آصفیہ۔ برآ کرنا۔ اُجاڑنا خراب کرنا بہنچاک برابر شدن مصدر اصطلاحی۔ خاک میں ملانا۔ دیکھو بہنچاک انپاشتن۔</p>	<p>بہنچاک بردن مصدر اصطلاحی۔ بقول اند بجا الہ فرهنگ فرنگ بگور بردن مؤلف عرض کند کہ داخل خاک کردن است (اردو) تھیر میں لیجانا۔</p>
<p>بہنچاک تیرہ برابر کردن مصدر اصطلاحی خان آرزو در سراج گوید کہ نیست و نا بود کردن مراد بہنچاک و بہنچاک سید برابر کردن۔ مؤلف عرض کند (بہنچاک برابر کردن) بجایش گذشت و تیرہ صفت خاک است و خارج از اصطلاح ایجا و بندہ باشد اگر چہ گندہ۔ دای بر محققین با نام و نشان کہ موجد این قسم اصطلاحات باشند</p>	<p>بر باد و بول نشان اور ناہید ہونا (میر ۵) ہم خاک میں ملے تو ملے لیکن اسے سپہر یا اس شیخ بھی راہ پہ لانا ضرور تھا نا۔ بہنچاک برابر کردن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر و اند نیست و نا بود کردن۔ خراب ساختن خان آرزو در سراج ہم ذکر ایس کردہ (مولانا جلی ۵) چوسہ و ناز تو مشکین لباس در بر کرد و ترا</p>

(اردو) دیکھو بھناک ہر کر دن۔

بمعنی حقیقی (۲) ذلیل و خوار کردن مراد ف

بھناک چسپانیدن | مصدر اصطلاحی -

بقول ضمیمہ یہاں و بحر وانند بمعنی خوار و زار و ذلیل

ساخن مولف عرض کند کہ خلاف قیاس نیست

ولیکن مشتاق سند استعمال باشیم کہ از نظر نگارند

(اردو) دیکھو بھناک انگندن -

مشکبار کنی (۲) (اردو) دیکھو بھناک انگندن -

بھناک در کردن | مصدر اصطلاحی -

مراد ف بھناک کردن و بھناک برابر کردن است

کلمہ در زائد باشد (انوری ۵) بھناک در

ہم زمانہ ہوں قارن (۲) برابر دہش ہم زمانہ

ہوں قارون (۲) (اردو) دیکھو بھناک برابر کردن

بھناک رفتن | مصدر اصطلاحی - بقول

وارثہ و بحر وانند و فن شدن دیر آہی ہدانی

(۵) روزی کہ در دیار محبت روم بھناک (۲)

جبریل عشر خوان شود ہم ہر سر مزار (۲) (اردو)

دفن ہونا -

بھناک رنجیدن | استعمال - (۱) بھناک انگندن

بزرین این معنی حقیقی است (صائب ۵) در

حین وصل می طپید از تشنگی بھناک (۲) آنرا کہ شوق

(۵۴۴۱)

(۵۴۴۱)

(۵۴۴۱)

<p>تشنه ویدار کرده است (۱) (ارود) تروپنا کشت میخی است ولیکن باعتبار لفظ سند پیش شده ازین تعلق ندارد (ارود) (۱) زمین پردکوتا (۲) دفن کرنا -</p>	<p>تشنه ویدار کرده است (۱) (ارود) تروپنا کشت میخی است ولیکن باعتبار لفظ سند پیش شده ازین تعلق ندارد (ارود) (۱) زمین پردکوتا (۲) دفن کرنا -</p>
<p>بنجاک نشانیدن استعمال - همان بنجاک افشاندن که گذشت (صائب ۵) پیش از خزاں بنجاک نشاندم بهار خویش و زمراں بگریختن کار خویش (ارود) و بجهو بنجاک افشاندن - بنجاک کردن مصدر اصطلاحی - بقول وارسته (۱) با اصطلاح کشتی گیران حریت را بر زمین نواختن و از جا برداشته بهر دو پا و بجهو و دست مثل چاروا استادان دیر بنجات (۵) چه عجب گر بر زمین آری و در خاک کتی و یا فلک کشتی خصمانه خود پاک کنی و (۲) دفن کردن (سلیم ۵) سپهر را ز لباس عزاء و آسیم و سر برید خورشید را بنجاک کنیم و صاحب بحر از زوائد معنی اول احتراز کند و بر (۲) زمین انداختن قانع و ذکر معنی دوم هم کند - مخفی بیا و که از بند معنی اول (در خاک کردن) پدید است - اگر چه</p>	<p>بنجاک نشانیدن استعمال - همان بنجاک افشاندن که گذشت (صائب ۵) پیش از خزاں بنجاک نشاندم بهار خویش و زمراں بگریختن کار خویش (ارود) و بجهو بنجاک افشاندن - بنجاک کردن مصدر اصطلاحی - بقول وارسته (۱) با اصطلاح کشتی گیران حریت را بر زمین نواختن و از جا برداشته بهر دو پا و بجهو و دست مثل چاروا استادان دیر بنجات (۵) چه عجب گر بر زمین آری و در خاک کتی و یا فلک کشتی خصمانه خود پاک کنی و (۲) دفن کردن (سلیم ۵) سپهر را ز لباس عزاء و آسیم و سر برید خورشید را بنجاک کنیم و صاحب بحر از زوائد معنی اول احتراز کند و بر (۲) زمین انداختن قانع و ذکر معنی دوم هم کند - مخفی بیا و که از بند معنی اول (در خاک کردن) پدید است - اگر چه</p>
<p>بنجاک نشستن مصدر اصطلاحی - بنجاس کردن این کنایه باشد و ظهوری ۵ - هر که هر که بنشیند بنجاک از خاک بر خیزد و ز پا افتاد دستی دهم کافلاک بر خیزد و (ارود) انکسار منکسر هونا - عاجزی کرنا -</p>	<p>بنجاک نشستن مصدر اصطلاحی - بنجاس کردن این کنایه باشد و ظهوری ۵ - هر که هر که بنشیند بنجاک از خاک بر خیزد و ز پا افتاد دستی دهم کافلاک بر خیزد و (ارود) انکسار منکسر هونا - عاجزی کرنا -</p>
<p>بنجاک و خون نشانیدن مصدر اصطلاحی - صاحب انند سبوالله بهار و کر این کرده از ساکت موقوف عرض کند که مراد بنجاک نشانیدن که گذشت (صائب ۵) نشانیدی</p>	<p>بنجاک و خون نشانیدن مصدر اصطلاحی - صاحب انند سبوالله بهار و کر این کرده از ساکت موقوف عرض کند که مراد بنجاک نشانیدن که گذشت (صائب ۵) نشانیدی</p>

(۴۰۴۸)

(۴۰۴۹)

(۴۰۴۹)

از فریب وعدہ صد بارم بخاک و خون ز کوشش شود ز لطف هوا بر تنش قبای حریرو درین بها
یکبار ز دل اسید وارمن ز (ارو) ویکھو گنہگار گر کشند بخام ز مؤلف عرض کننہ فارسیان
بخاک نشانند۔

بخاک یکساں کردن | مصدر اصطلاحی - فی البرہان - کہ بجایش می آید و این مراد

خان آرد و در سراج گوید کہ نیست و نابود کردن (بچرم خام کشیدن) است کہ گذشت (ارو)
و خراب ساختن مؤلف عرض کند کہ مراد ویکھو بچرم خام کشیدن۔

ہماں ز بخاک برابر کردن (کہ گذشت (ارو) بخام گرفتن | مصدر اصطلاحی - بقول اند - مراد
دیکھو بخاک برابر کردن۔

بخام کشیدن | بقول قاتر | مصدر اصطلاحی - از آگیم عریاں ساختن زیارب از پوست برابر و بخام

در پوست و باغت ناکردہ کشیدن چہ گنہگارا گیرند ز مؤلف عرض کند کہ خام بمعنی پوست
و پوست خروسک و گاوی کشند (کلمہ) است کہ می آید (ارو) دیکھو بچرم خام کشیدن۔

بخ | اصطلاح - بقول بحر و غیاث بہر دو بای مفتوح بمعنی خوش آمد و آفرین کلمہ

ایست کہ بوقت تحمین چیزی گویند مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است و صاحب منتخب
ذکر این بہ همین معنی کردہ معاصرین بعم بر زبان دارند - بخیاں مامنی خوش آمد متعلق باین نباشد
و فارسیان در خیر مقدم استعمال این نکنند (ارو) دیکھو آفرین کے دو سرے معنی۔

بخت | بقول سروری و جہانگیری و جامع دا معروف کہ بعر بی جد گویند - صاحب برہان

صراحت کند کہ مقصود از معروف طالع باشد - صاحب رشیدی گوید کہ بمعنی بہرہ و حصہ صاحب

فرماید که بمعنی آنها سعادت است عموماً و در خیر و شر استعمال می شود بمعنی طالع مشهور و بمعنی حصه و بهره نیز صاحب فرنگ فدائی گوید که آنچه را هنرمون خوبی و نیکی و بلندی و فراخی و دستگاری کنونی و روزگار مردم است و نیز بمعنی بچم (طالع و نصیب و قسمت و سعادت) آمده و مردم آنرا نیک بخت می نامند - صاحب سوار السبیل که محقق معربات است آورده که بخت نسبت فارسی است بمعنی نصیب و سعادت - خان آرزو در سراج بحواله صراح فرماید که بمعنی بهره و حصه معرب است و تحقیق خود گوید که بمعنی طالع که در فارسی مشهور است لغت عربی است نیز فرماید که شیخ ابوعلی سینا را در شفا بخشی است در ابطال بخت و اتفاق و از اینجا معلوم می شود که معینش قریب بمعنی اتفاق باشد که موجود شدن چیزی است بدون علت تامه بهار گوید که بمعنی بهره و نصیب و بدین معنی در عربی نیز آمده و در عرف بمعنی طالع مستعمل و - بد - بر خورد - برگزیده - برگشته - بزرگوار - بلند - بی اثر - بیدار - بی سرمایہ - پیریشان - پریشان روزگار - پیریشان کار - پست - تنباه - تلخ - توانا - تیره - جوان - چرب دست - نجمه فال - خفته - خواب آلوده - خواب زفته - خواب زده - خوابناک - خوابیده - دژم - دندان خا رسا - زبلون - زمین گیر - سخت گیر - سیاه - شکسته - شور - شوریده - ظلمت آفرین - عالی - عنان تافته - غنوده - فروخ - فرخنده - فرومایه - فیروز - قوی گردن - گران خواب مقبل - ملک گیر - نامتام - ناشاد - نافرمان - نگون - واژگون - از صفات اوست مولف عرض کند که بمعنی بهره و نصیب لغت عرب است (کذا فی المختار) فارسیان استعمالش کرده اند و همین است بخند لغت عربی بالفتح بمعنی بهره و بخت رکذ ا فی المختار

که صاحب سروری بذیل بخت ذکرش کرده - و جا دارد که بقول غیاث بحواله جواهر الحرف
مبدل بخش باشد یعنی بهره و نصیب و حصه - شین معجمه بدل شده فوقانی چنانکه بخش و
اندرین صورت بخت را معرب بخش و انیم و عجمی نیست که فارسیان از بخت عربی به
تفریس بخش کرده باشند والله اعلم بحقیقه الحال (سعدی ۵) یکی مشت زن
بخت روزی بداشت اثره اسباب شامش مهیانه چاشت از دانه ناصری ۵ و دیدار شد
بیترو بوس و کنار هم از بخت شکر دارم و از روزگار هم و حافظ شیرازی ۵) آواز موده
درین شهر بخت خویش از بیرون کشید باید ازین شهر رخت خویش از درون بخت بقول
آصفیه - فارسی - اسم مذکر - و بکجو او رند -

(۲) بخت - بقول سروری در شهیدی و سراج کابوس باشد و بقول برهان و جهانگیری سیاهی
باشد که در خواب بر مردم افتد و آنرا فروگیر نیز گویند و بتنازیش کابوس - صاحب جامع فرما
که سیاهی و واهیه که در خواب مردم را فروگیرد و آنرا فروگیر گویند - صاحب ناصری فرماید که
دیوی را گویند که در خواب آدمی را فروگیرد و در حقیقت آن مرضی است که موده اش بغم آ
باغلبه سودا و عوام گمان دیوی کرده اند و آنرا سختک و فروگیر گفته اند و کابوس بقول غیاث
حالی است که مرفخته را فروگیرد و آنچنان باشد که آدمی شکل مهیب یا هنگامه آفتی در خواب
 دیده می ترسد - به هیچیک بدن همه گران معلوم نمی شود و خروش کردن با و از دست هم نمی
 و اکثر بودن این حالت را اطباقه صریح نوشته اند و این را صاعقه ویند لان نیز نامند
 و بفارسی سکاچه - به بنینی اسم جاد فارسی زبان است (ارزو) کابوس بقول آصفیه عربی

اسم مذکر۔ دیکھو استنبہ۔

(۳۴) بخت۔ بقول سروری جانوریت کہ بلخ شبیہ باشد شیخ آذری (۵) دابہ دیگر است
بختش نام پہون میر و شود سوم و ہمام کو و فرماید کہ این بیت شعر این است کہ نام یکے
دواب باشد چہ جانور شبیہ بلخ را دابہ مگویند۔ صاحبان جہانگیری و برہان ورثیدی و جامع
و ناصری و سراج بہ جانور شبیہ بلخ اکتفا کردہ اند اشکال سروری نسبت این معنی مقول است
و اگر بر اعتبار صاحب جامع و ناصری کہ اہل زبانند نظر کنیم تو انیم گفت کہ بخت بیان کردہ
شیخ آذری و رای این باشد کہ در دواب ہم یافتہ می شود و جادارد کہ جانوری باشد شبیہ
بلخ کہ بر زمین سیر می کند خلاف بلخ کہ معنی حقیقی دابہ ہر حیوانی کہ بر زمین راہ رود۔ بای
حال اسم جاد فارسی زبان باشد (اردو) ایک جانور پہون چوٹ کے ساتھ مشابہت رکھتا ہے
جس کو فارسیوں نے بخت کہا ہے۔ افسوس ہے کہ اس کا اردو نام معلوم نہ ہو سکا۔ مذکر۔
(۳۵) بخت۔ بقول برہان بضم اول نام پادشاہی بود۔ ظالم کہ بیت المقدس را خراب کرد
صاحب جامع گوید کہ اور بخت النصر ہم گویند۔ صاحب ناصری فرماید کہ نام مخرب بیت المقدس
کہ آنرا بخت النرسی می خوانند و بخت النصر بہ صداد مغرب و مغلوب نرسی است و بای
نام دو تن بودہ اند اول بخت النرسی بزرگ از بادشاہاں کلدانیوں بہ نینوی و آں مردی عالم
بود و دوم خراب کنندہ بیت المقدس کہ ظالم بود و میانہ این دو نفر دیست و چہل و ستہ
سال فاصلہ بود ثانی را گویند مسخ شدہ است و در تواریخ مسطورہ مؤلف عرض کند کہ
بخت بمعنی بندہ ہر معنی ششمی آید و این مرکب اضافی است و بس (اردو) بخت ایک بادشاہ کا

نام تھا جس نے بیت المقدس کو برباد کیا اسی کو بخت النصر بھی کہتے ہیں اور کلدانیوں کے ایک دوسرے بادشاہ کا بھی بخت نام تھا جو عادل تھا۔ مذکر۔

(۵) بخت۔ بالضم قبول صاحب ناصری یعنی پسر و قبول معنی بندہ و این اصح است صاحب برہان بر بخت گوید کہ بر وزن سوخت یعنی پسر و برادر دختر است و خان آرزو ہم در سراج بر بخت فرماید کہ معنی پسر است و محقق این بخت مؤلف عرض کند کہ فارسیان دختر و دخت و پسر را بخت گویند و بخت و دخت محقق بخت و دختر باشد یکی از معاصرین زردشت می فرماید کہ بزبان ژند و پارسی را بخت می گفتند و بنت را دختر و لیکن بخت بزبان معاصرین بحکم باقی نماند (تم کلامه) ما گوئیم کہ از اوراق کتب لغات ہم محو شد با بخت محقق همان بخت معدوم است کہ ما و را بر اوراق جاسید ہم لغت فارسی بزبان است آنچہ خان آرزو بخت را محقق بخت گوید سکندری می خورد بخت و دخت فرید علی بخت و دخت باشد بوا و اظہار غمہ کہ ترکیان در استعمال خود زیادہ کردہ اند و در فارسی ہم مستعمل شد و او زائد در فارسی ہم می آید چنانکہ افتاد و افتاد (ار و و) لڑکا بقول آصفیہ ہندی۔ اسم مذکر۔ ابن خلف۔ فرزند۔

(۶) بخت۔ بقول رشیدی بالضم یعنی بندہ کہ بخت نصر یعنی بندہ بت کہ نصر نام داشت چہ او را پیش آن بت گذاشتہ بودند و بدان بت مشوب شد خان آرزو و در سراج ذکر این کردہ گوید کہ چنانکہ بنشوع کہ نصرانی بود و معنی بندہ الیشوع و الیشوع بزبان نصاری نام مبارک عیسی علیہ السلام و گوید کہ بدین معنی غیر فارسی است صاحب ناصری ہم ذکر

این کرده مؤلف عرض کند که معنی تحقیقی این همان سپر که بر معنی پنجم مذکور شد و بجز بنده را گفته اند چنانکه غلام که معنی کودک است بر سبیل مجاز نوکر و بنده را گویند و این بلا شبهه لغت فارسی است چنانکه بر معنی پنجم مذکور شد بنیدانیم که خان آرزو و چطور این را غیر فارسی گفته (ار و و) بنده بقول آصفیه فارسی - اسم مذکر غلام نوکر فرمان بردار و کوچک

<p>(الف) بخت آزمای اصطلاح بقول بهار آزمودن بخت و (بخت آزمای) حاصل آزمودن بخت (خواجہ نظامی ۵) که بر خیزر بالمصدرش یعنی آزمایش بخت - در کلام و بخت آزمای بکن و پاک چنان اثر دهائی خواجہ نظامی در آزمای و اثر دهائی هر دو بکن و و فرماید که اگر بیای معروف خوانند یا معروف است ولیکن در آزمای یا اثر دهائی و آزمای اول برائے نسبت و یا مصدری است و در اثر دهائی یا میثاقی بخت آزمای خواهد بود و مؤلف عرض کند و حدت و شک نیست که یا وحدت را مقتضین فارسی مجهول گفته اند ولیکن در محاوره پر زبان فارسیان و اما معروف بیان می کند بخت آزمای (۱) بمعنی تحقیقی امر حاضر است از بخت آزمودن (۲) آسم فاعل ترکیبی است بمعنی آزماییده بخت و نسبت گوید که یا اول در هر دو زائد است نظامی برائے که آزمون آزمای و اثر دهائی را اثر دهائی (ب) بخت آزمای کردن باشد بمعنی گردن سپردن یا مصدری بر آزمای</p>	<p>بخت آزمای اصطلاح بقول بهار آزمودن بخت و (بخت آزمای) حاصل آزمودن بخت (خواجہ نظامی ۵) که بر خیزر بالمصدرش یعنی آزمایش بخت - در کلام و بخت آزمای بکن و پاک چنان اثر دهائی خواجہ نظامی در آزمای و اثر دهائی هر دو بکن و و فرماید که اگر بیای معروف خوانند یا معروف است ولیکن در آزمای یا اثر دهائی و آزمای اول برائے نسبت و یا مصدری است و در اثر دهائی یا میثاقی بخت آزمای خواهد بود و مؤلف عرض کند و حدت و شک نیست که یا وحدت را مقتضین فارسی مجهول گفته اند ولیکن در محاوره پر زبان فارسیان و اما معروف بیان می کند بخت آزمای (۱) بمعنی تحقیقی امر حاضر است از بخت آزمودن (۲) آسم فاعل ترکیبی است بمعنی آزماییده بخت و نسبت گوید که یا اول در هر دو زائد است نظامی برائے که آزمون آزمای و اثر دهائی را اثر دهائی (ب) بخت آزمای کردن باشد بمعنی گردن سپردن یا مصدری بر آزمای</p>
---	---

زیادہ شدہ (آزمائی) شد و بای وحدت برآوردہ بڑا بخت و بر بخت ہے اسے عید کو بھی چار پیسے
 زیادہ کر وہ (آزدہائی) کروند چیف است از ہنہین مجڑتے آپ فرماتے ہیں کہ عورتیں
 محققین با نام و نشان کہ حقیقت جو بیان محاورہ بڑے الفاظ کو زبان پر لانا بھی برا خیال کرتی
 ایران را بہتر گستان می برند۔ قتال (اردو) میں اس سبب سے وہ اکثر اچھے لفظوں سے اس
 (الف) (۱) بخت کی آزمائش کر (۲) بخت کو کما برعکس مراد لیا کرتی ہیں (انتہی) مؤلف
 آزمانے والا (ب) بخت آزمائی کرنا۔ صاحب عرض کرتا ہے کہ اس مقام پر بختا ور اپنے
 آصفیہ نے بخت آزمائی پر فرمایا ہے نصیبہ کی حقیقی معنوں میں ہے (بڑا) کے لفظ سے
 بربسیل طنز اور رقرینہ مابعد بد نصیبی کے معنی
 بخت آزمائش۔ نوٹ۔

بخت اور اصطلاح۔ بقول بہار معنی بخت مند پیدا ہوتے ہیں لیکن محض لفظ بختا ور میں بخت
 صاحب انہد فرماید کہ آنگہ طالع خوب داشتہ کے معنی نہیں ہیں۔

بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب

بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب

بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب

بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب
 بخت اگر واری برو مثل۔ صاحب

(۱۶۵۱)

دکن میں کہتے ہیں یہ تقدیر کو تدبیر کی ضرورت نہیں ہے سوئے کو جگا کر دیتا ہے۔
 بخت بازار آمدن مصدر اصطلاحی۔ کھائے صاحب محبوب الامثال نے اسکا ذکر کیا

بمعنی بیدار شدن بخت و بلند شدن بخت (۱) بخت بدین کراجل ہم ناز می پاکشید
 و این معنی کنایه پیدای شود از معنی لفظی این (۲) بخت بدیدر دو اگر فالوده دندان کشید

کہ واپس آمدن بخت است (سعدی) بذر هر دو مثل گوید کہ هر کدام مثل است
 بخت باز آید از آن در کہ یکی چون تو در آید عرض کند کہ فاریان این هر دو مثل را در
 پاری میمون تو دیدن در دولت بخت بدی زند مقصود را آنست کہ کسی
 (اردو) تقدیر پھر جانا بقول آصفیہ بخت بدار و ناز اجل می کشد یعنی بہر دو
 پھر نا پہلے دن آنا۔ تقدیر کا سامنے ہونا۔ مقصود (۲) بخرین نباشد کہ بخت کسی کہ
 اقبال ہونا۔ بد است اگر فالوده خورد با وجود نرمی آن دندان شکند معاصرین چھم گویند کہ این مثل
 از واقعہ زبان زد عوام شد کہ کسی روزی فالوده و سنگیرہ درو بود و اکل ازو پنجہ چون بند

بخت بد با کسی کہ بار بود مثل صاحب
 سگ گز و گز شتر سوار بود خزینه و امثال

فارسی ذکر این کردہ از معنی و محل استعمال
 ساکت مؤلف عرض کند کہ فاریان این آمد و دانش شکست و این اتفاقی بود کہ رو
 مثل را در مذمت بخت بد زند مقصود است کار آمد و اگر ازین حکایت قطع نظر ہم کنیم
 کہ شتر سوار از بخت بدین نباشد از گزیدن شاعری دانیم (اردو) برائی کا وقت آ

<p>تو مصری سمجھ کر شکہا کھائے یہ بیہ دکن کی کہاؤ ترکیبی است بمعنی بخت و ر و صاحب قیمت ہے و کہیو (بخت خواب آلودہ را فلودہ و زندان شکنید) و بلند طالع اگر بدین اسم امیرے یا رئیس اگر بخت برگشتہ اصطلاح بقول بہار قلب را مخاطب کنند جادو و حیف است از اضافت نگویند بخت (سعدی ۵) الا انما خیر محققین بالا کہ بتحقیق لفظ و معنی توجہی نکردند بلا بر حسود کہ آن بخت برگشتہ خود در پست و لقب امیرے را ذکر کر دند و (۲) باضافت و مؤلف عرض کند کہ (برگشتن بخت) و طالع بلند باشد کہ مرکب توصیفی است (بخت برگشتن) مرادف (برگشتن اختر) بمعنی (ظہوری ۵) برب چاہ ذقن دل مانده بد بخت شدن است و برگشتہ بخت و بخت از بخت بلند بہ صدمہ بود آن دوستی و برگشتہ بدون اضافت بہ ہائے مفعولی افادہ لغزشی در کار داشت کہ (النوری ۵) معنی مفعولی کند یعنی کسیکہ بخت او برگشتہ است اگر دون غبار پایہ بخت بلند تو بہ خورشید یعنی بد بخت و (۲) اگر باضافت بخت خویم عکس گو بہ طرف کلاہ قست کہ (اردو) مرکب توصیفی یعنی بختی کہ برگشتہ است (اردو) (۱) بلند قیمت یا بلند طالع بقاعدہ فارسی (۱) برگشتہ بخت بقول آصفیہ فارسی بیدب اس شخص کو کہہ سکتے ہیں جو صاحب قیمت بد قیمت - اہاگی (۲) برہی قیمت موت ہو (۲) بلند قیمت قیمت کی بلندی بخت بلند اصطلاح بقول اندکوالہ موت -</p>	<p>غیاث (۱) لقب امیرے زمیندار مؤلف گوید کہ بدون اضافت بخت اسم فاعل بخت بلند اصطلاح بقول اندکوالہ موت -</p>
--	--

(۲۶۳۱)

(۲۶۳۲)

(۱) بخت بلند پایه پهلوری موافق است که فاعل ترکیبی و اگر با صفت خوانیم (۲) بختی خود را مگر پاسب کسی سرفراز کن (۳) (ارو) که بیدار است یعنی طالع بلند و خوش (۴) و یکم بخت بلند - چه احتیاج به تلقین بخت بیداران (۵)

بخت بهاری اصطلاح کنایه از بخت بسست مایه خواب پسین فسانه تو (۶) (وله) خوش و بخت بلند مرکب توصیفی باشد (۷) (پهلوری) سرخ و روشن و پایی بخت بیداران (۸) بصد (۹) خار و خس کوئی شدم از بخت بهاری فسانه رگ گردنم خواب شده (۱۰) (انوری) (۱۱) در خاطر مافتاد که گلزار بر ایمن (۱۲) (ارو) بخت بیدار توحی لاینام کو ملک تائید تنگ و یکم بخت بلند - لایزال (۱۳) (پهلوری) بخت بیدار چشم

بخت بی برگ اصطلاح کنایه از بخت فتونی آموخت (۱۴) که کند خواب ترا عاشق بد مرکب توصیفی است (پهلوری) غیر افسانه ما (۱۵) (ارو) (۱۶) بیدار بخت یلوار بار دل یقین دامنم نخواهم داد بار پزوهنا آصفیه - اقبال مند خوش نصیب (۱۷) طالع بخت بی برگ سن و بیدار زد (۱۸) (ارو) بیدار - مذکر چاکتی هوئی قیمت - اچھی قیمت بری قیمت - موث - بخت پست اصطلاح - مرکب توصیفی

بخت بیدار اصطلاح بقول اند است بمعنی بخت بد مقابل بخت بلند (پهلوری) بجوالة فرنگ فرنگ (۱۹) بمعنی بختاور (۲۰) اگر مدعی رود بنگار زیر دست است مقابل خوابیده بخت مؤلف عرض کند (۲۱) بالادولش اینهمه از بخت پست ماست (۲۲) که این معنی بدون اضافت باشد - اسم (ارو) طالع بلند کالتقیض بری قیمت (۲۳)

<p>بخت تر اصطلاح - بقول اندو بهار آنکه طالع خوب داشته باشد و بدین معنی جو</p> <p>مرادف بخت سینه که می آید سند استعمال پیش هم آمده مؤلف عرض کند که بدون اضافت</p> <p>نشد مرکب توصیفی است و موافق قیاس است و (۲) باضافت مرکب توصیفی کن</p> <p>معاصرین عجم بر زبان نذرند بدون سند از بخت نیک و طالع بلند (انوری ۱۵)</p> <p>استعمال اعتبار را نشاید (ارو) اچھی بخت است جوان اهل جهان را حقیقت کو</p> <p>قسمت - مؤنث - یارب تو نگه دار مرا این بخت جوان را (اوله)</p>	<p>بخت تلخ اصطلاح - مرکب توصیفی است (۱۵) آنجا که ظل و امن بخت جوان تست</p> <p>بمعنی بخت بد (ظهوری ۱۵) فرو میریزیم از چاه حبیب پیرین چرخ پیر باد (ارو)</p> <p>از رخ گریه شوری مگر روزی بخت (۱) جوان بخت - بقول آصفیه جوان نصیب</p> <p>تلخ من قندی بد رخند و نمکدانش (ارو) اقبالند بختاور خوش نصیب (ذوق ۱۵)</p> <p>برای قسمت - مؤنث - اے جوان بخت مبارک تجھے سر پر سہرا آج</p>
<p>بخت تیره گردیدن اصطلاحی ہے یمن و سعادت کا ترے سر پر ہوا (۲)</p> <p>سیاہ شدن بخت و کنایه از بد شدن طالع طالع بلند - مذکر - اچھی قسمت - مؤنث -</p> <p>باشد (استاد عجم ۱۵) ہر کر بخت تیرہ تگر د بخت چون خندان بود مثل - صاحب</p> <p>کواسپ او در طویلہ خر گردود (ارو) سندان بدندان شکند محبوب الاشمال</p> <p>بخت تیره ہونا - قسمت برای ہونا - ذکر این کرده از محل استعمال ساکت مؤلف</p>	<p>بخت جوان اصطلاح - بقول بہار ا عرض کند کہ فارسیان این مثل را تجی بخت بلند</p>

(۱۵۳۸)

(۱۵۳۸)

<p>استعمال کنند و اصطلاح بخت خندان بمعنی بخت او خوابیده است۔ اسم فاعل ترکیبی بخت خوش و طالع بلند ازین مثل من چو (اردو) (۱) طالع خوابیده بقول آصفیہ حاصل می شود۔ مبالغہ شاعری است کہ بخت خفته۔ سو یا مہوا نصیب۔ (آز روه رابدندان شکستن گفته اند) (اردو) (۵) بخت خفته خوابیده جاگے مین نہ جاگین مین کہتے مین۔ قسمت لوہا چاہے قیمت گے پوگ جاگی آنکھ اپنی جب وقت دعا ہوگا پو (۲) وہ شخص جو بد قسمت ہو۔</p>	<p>استعمال کنند و اصطلاح بخت خندان بمعنی بخت او خوابیده است۔ اسم فاعل ترکیبی بخت خوش و طالع بلند ازین مثل من چو (اردو) (۱) طالع خوابیده بقول آصفیہ حاصل می شود۔ مبالغہ شاعری است کہ بخت خفته۔ سو یا مہوا نصیب۔ (آز روه رابدندان شکستن گفته اند) (اردو) (۵) بخت خفته خوابیده جاگے مین نہ جاگین مین کہتے مین۔ قسمت لوہا چاہے قیمت گے پوگ جاگی آنکھ اپنی جب وقت دعا ہوگا پو (۲) وہ شخص جو بد قسمت ہو۔</p>
<p>بخت خام کار اصطلاح۔ مرکب توصیفی بخت خندان اصطلاح۔ مرکب توصیفی است کہ نایہ از بخت بد (ظہوری ۵) نوشته آوارگی بخت است بخت خام کار (من وجہ از مثل بخت چون خندان بود می کنم صد سعی در یافتن آتشی روم بد (اردو) بری قیمت۔ موت۔</p>	<p>بخت خام کار اصطلاح۔ مرکب توصیفی بخت خندان اصطلاح۔ مرکب توصیفی است کہ نایہ از بخت بد (ظہوری ۵) نوشته آوارگی بخت است بخت خام کار (من وجہ از مثل بخت چون خندان بود می کنم صد سعی در یافتن آتشی روم بد (اردو) بری قیمت۔ موت۔</p>
<p>بخت خفته اصطلاح (۱) مقابل بخت بیدار کہ نایہ از بخت بد۔ مرکب توصیفی است معاصرین عجم بر زبان دارند (ظہوری ۵) غالباً مرد بخت خفته من پو ورنہ خواب اینقدر نمی باشد پو (۲) بقول اندکجوالہ پیدا شد پو (اردو) دیکھو بخت خفته۔ فرسنگ فرسنگ بدون اضافت بمعنی کسی کہ بخت خواب آلود و افالو و وہ دندان شکن مثل</p>	<p>بخت خفته اصطلاح (۱) مقابل بخت بیدار کہ نایہ از بخت بد۔ مرکب توصیفی است معاصرین عجم بر زبان دارند (ظہوری ۵) غالباً مرد بخت خفته من پو ورنہ خواب اینقدر نمی باشد پو (۲) بقول اندکجوالہ پیدا شد پو (اردو) دیکھو بخت خفته۔ فرسنگ فرسنگ بدون اضافت بمعنی کسی کہ بخت خواب آلود و افالو و وہ دندان شکن مثل</p>

(۲۶۹)

(۳۳۹۹)

صاحب محبوب الامثال ذکر این کرده از محل که صاحب قسمت کو کسی فکر و تر و دو اور گوش استعمال ساکت مؤلف عرض کند که فارسیا کی ضرورت نہیں ہوتی۔

این مثل را بحق بدبخت استعمال کنند و این بخت داشتن اصدا اصطلاحی صبا

مبالغہ شاعری است کہ دندان از فالوہ قیمت ہون است (سعدی ۵) یک

می شکند و این مرادف (بخت بدگرد اگر شست زن بخت روزی نداشت پڑنے اسباب

فالوہ دندان بشکند) باشد کہ بجایش گذ شمش مہیانہ چاشت پڑ (اردو) صاحب

(اردو) دکن میں کہتے ہیں یہ بدقسمت اگر قیمت ہونا۔ صاحب تقدیر ہونا طالع ہونا

فالوہ کھلے تو دانتوں سے چپایا نہ جائے بخت و ژرم اصطلاح مرکب توصیفی است

بخت داری برو بہشت خواب مثل بمعنی بخت بد کہ و ژرم بقول برہان بمعنی افرو

صاحب خیریتہ الامثال ذکر این کرده از و تخمین می آید (انوری ۵) یک نالہ کہ

محل استعمال ساکت مؤلف عرض کند کہ فلک تو کند در مد ملک پڑ آنجا کہ عدو دشمن

فارسیان این مثل را برای طالع نیک می نہ و بدبخت و ژرم را پڑ (اردو) بری قیمت نشا

مقصود انیت کہ چون صاحب بخت ہستی بخت دندان خای اصطلاح بقول

برو و خواب کن ضرورت تدبیر و دوا دوی برہان و رشیدی و بحر و سراج و رہا گیری

ندارد این جہانست کہ زیادت لفظ اگر گذشت (اردو) و ضمیمہ) کنایہ از طالع ناموافق و بخت عا

قیمت والے کو خدا چھت چھا کر دیتا ہے (حکیم خاقانی ۵) چون کنار شمع بینی ساق

بیمہ کھاوت دکن میں مستقل ہے مقصد یہ کہ سن دندانہ دار پڑ ساق سن خائیدہ گوئی

(۵۰۶۱)

(۵۰۶۱)

<p>نخت دندان خای من پامو لوف عرض کند وصل آتا پامو نرم رہ بہ نیم پار نخت دون</p> <p>کہ مرکب توصیفی است و (دندان خای) اہم نیندازد (ارو) بری قسمت موت</p> <p>فاحل ترکیبی کہ بصفت نخت آمدہ مخفی مباد نخت بقول صاحب فرستگ فدائی کہ از</p> <p>کہ (دندان خاییدن) بمعنی پیاویدن دندان عجم بود (۱) نام تختین شہر بلخ مو لوف عرض</p> <p>است کہ در عالم غصہ رونما بدین معنی لفظی کند کہ (۲) بمعنی پس کہ صراحتش بمعنی پنجم نخت</p> <p>این نخت غصہ ور باشد و گنایہ از نخت گذشت بنحیال با نخت بمعنی اول مرکب است</p> <p>ناموافق (ارو) بری قسمت موت۔ از نخت و رائے مہملہ کہ افادہ معنی نسبت کند</p> <p>نخت دو ماہ اصطلاح بقول ہفت قلم بمعنی شوب بہ نخت چنانکہ انگشت و انگشترو</p> <p>باضافت نختی کہ اقبال اور اثبات دوا نخت یہ معنی اول بمعنی چہارم اوست کہ نام</p> <p>نہا شد مو لوف عرض کند کہ مرکب اضافی دو پادشاہ است جادارو کہ واقعہ تاریخی این</p> <p>است و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر شہر خصوصیتی داشتہ باشد با یکی از ان ہر دو</p> <p>این نکرد و سند استعمال پیش نشد معاصرین شاہ (ارو) (۱) بلخ۔ مذکر ایک قدیم اور</p> <p>عجم (نخت چند روزہ) گیشد شاق سند مشہور شہر ہے خراسان میں واقع (۲) دیو</p> <p>باشیم (ارو) چند روزہ خوش قسمتی ہو نخت کے پانچویں معنی۔</p> <p>نخت دون اصطلاح۔ مرکب توصیفی نخت روزہ افزون اصطلاح۔ مرکب توصیفی</p> <p>است بمعنی نخت بدو طایع زبون (ظہوری) است بمعنی نخت بلند و مساعد و معنی لفظی این</p> <p>(۵) ریاضت ہائے عیش و تہادہ استعداد نختی کہ روز بروز بلند شود (نوزی ۵)</p>	<p>نخت دندان خای من پامو لوف عرض کند وصل آتا پامو نرم رہ بہ نیم پار نخت دون</p> <p>کہ مرکب توصیفی است و (دندان خای) اہم نیندازد (ارو) بری قسمت موت</p> <p>فاحل ترکیبی کہ بصفت نخت آمدہ مخفی مباد نخت بقول صاحب فرستگ فدائی کہ از</p> <p>کہ (دندان خاییدن) بمعنی پیاویدن دندان عجم بود (۱) نام تختین شہر بلخ مو لوف عرض</p> <p>است کہ در عالم غصہ رونما بدین معنی لفظی کند کہ (۲) بمعنی پس کہ صراحتش بمعنی پنجم نخت</p> <p>این نخت غصہ ور باشد و گنایہ از نخت گذشت بنحیال با نخت بمعنی اول مرکب است</p> <p>ناموافق (ارو) بری قسمت موت۔ از نخت و رائے مہملہ کہ افادہ معنی نسبت کند</p> <p>نخت دو ماہ اصطلاح بقول ہفت قلم بمعنی شوب بہ نخت چنانکہ انگشت و انگشترو</p> <p>باضافت نختی کہ اقبال اور اثبات دوا نخت یہ معنی اول بمعنی چہارم اوست کہ نام</p> <p>نہا شد مو لوف عرض کند کہ مرکب اضافی دو پادشاہ است جادارو کہ واقعہ تاریخی این</p> <p>است و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر شہر خصوصیتی داشتہ باشد با یکی از ان ہر دو</p> <p>این نکرد و سند استعمال پیش نشد معاصرین شاہ (ارو) (۱) بلخ۔ مذکر ایک قدیم اور</p> <p>عجم (نخت چند روزہ) گیشد شاق سند مشہور شہر ہے خراسان میں واقع (۲) دیو</p> <p>باشیم (ارو) چند روزہ خوش قسمتی ہو نخت کے پانچویں معنی۔</p> <p>نخت دون اصطلاح۔ مرکب توصیفی نخت روزہ افزون اصطلاح۔ مرکب توصیفی</p> <p>است بمعنی نخت بدو طایع زبون (ظہوری) است بمعنی نخت بلند و مساعد و معنی لفظی این</p> <p>(۵) ریاضت ہائے عیش و تہادہ استعداد نختی کہ روز بروز بلند شود (نوزی ۵)</p>
---	---

بخت روز افزون و فرخ روز و شب	پس معنی این بخت نیک درست است -
جاودان دولت فرا و خشمگاه (اردو)	(صائب) ورین بستان سر سبز است
اچھی قسمت - روز افزون قسمت - موت	از ان بخت خدا و اتم که مشت خون خود در
بخت نیک (اردو)	اصطلاح - مرکب توصیفی
است بمعنی بخت بد (لهجوری)	شاه باز سبزی ز خدا چو جامی خواهم که بهالم رخ
من که غمخوار اید اندیشه و در شکارش	پاشه پر خون کف پای کسی که (ولہ) سبزواری
بخت زبون سر داده ایم (اردو)	از وجود خاکی من مانده است بخت نیری
قسمت - موت	کو که منظور نظر گردم ترا (ولہ) حسن ثقیض
بخت ساز و ار (اصطلاح)	مرکب توصیفی آب خضر از عشق صائب می برد و بخت سبز
است بمعنی بخت مساعد (لهجوری)	شمع از چشم تر پروانه است (اردو) اچھی
تا مخالف گشت بخت ساز و ارم کار من	قسمت - موت
تراست چون زلف نگارستان پریشان	بخت سپید (اصطلاح) بقول بحر و انند
آمد است (اردو) اچھی قسمت - موت	بخت سفید و غیبات بمعنی بخت نیک
بخت سبز (اصطلاح) بقول بحر طالع خوب	مؤلف عرض کند که مرکب توصیفی است
بهار گوید که کنایه باشد مؤلف عرض کند	و سفید بیدل سپید که بای فارسی به قابل
که مرکب توصیفی است مخفی مباد که سبز بقول	شود چنانکه گویند و گویند (لهجوری)
(خان آرزو در سراج) بمعنی نیک هم آمده	بخت سپید ساخته شام و محرر و روزم

<p>سیاہ کردہ زلف چوتیرتست پو (ارو) چھی (ارو) بری قسمت - مؤث - بخت شور اصطلاح - بقول بحر طالع خمس قیمت - مؤث -</p>	<p>بخت سیمہ اصطلاح - مرکب توصیفی است بمعنی بخت بد کہ فارسیان سفید را برائے نیکو استعمال کنند و سیاه را برائے بد (ظہوری ۵) بخت سیمہ است اگر ظہوری پو در ہند ہماے رشک زلف است پو (ولہ ۵) پریشانم از طرہ او بگویم پو کہ طرفی ز بخت سیمہ بر نہ بستم پو (ارو) بری قیمت - مؤث -</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ کنایہ باشد از طالع بد ز ظہوری ۵) بخت شور ہم چہ تمنای خوشی بخت کجاست پو خوان وصلی کہ بران بوسہ نمک چش باشد (ارو) بری قیمت - مؤث -</p>	<p>بخت سیمہ اصطلاح - این مہمان است کہ بر معنی دوم بخت بقول صاحب ناصری مذکور شد ولیکن محققین فارسی بان این ساکت - غنیک ناصری جاودہ ایم کہ از اہل زبانست و خود او لغت مستقل بدین اسم قائم نکرد (ارو) خویش کن پو این سر مرہ را بجا کہ صفایان چہ می ویکھو بخت کے دوسرے معنی -</p>
<p>بخت سیمہ اصطلاح - کنایہ از بخت بد (صائب ۵) صائب و داع بخت سیمہ کار بختکار اصطلاح - بقول ناصری بروزن گفت یا رنطول را گویند و آن دوائی چہ است کہ با ہم جوشانند و بدن بیمار را بدان شویند مؤلف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و مخفی مباد کہ بختگاوبہ و او آخر عوض راے مہملہ یہ مین معنی می آید خیرین نباشد کہ صاحب ناصری تسامح کرد یا نقل نویسیش و او را راے مہملہ نوشتہ و اگر سند تھا این پیش شود تو انیم عرض کرد کہ کاف فارسی عبری بدل شد چنانکہ گند و گند و او بدل شد</p>	<p>بختکار اصطلاح - بقول ناصری بروزن گفت یا رنطول را گویند و آن دوائی چہ است کہ با ہم جوشانند و بدن بیمار را بدان شویند مؤلف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و مخفی مباد کہ بختگاوبہ و او آخر عوض راے مہملہ یہ مین معنی می آید خیرین نباشد کہ صاحب ناصری تسامح کرد یا نقل نویسیش و او را راے مہملہ نوشتہ و اگر سند تھا این پیش شود تو انیم عرض کرد کہ کاف فارسی عبری بدل شد چنانکہ گند و گند و او بدل شد</p>

به رای مہملہ چنانکہ کلا و کلا ر صراحت ناخذ این بر پنجگامی آمد (ار و و) و کیو پنجگا و۔

بخت کہ بر گرد و اسب تازی گمراہ مثل بجا الہ سامی فرماید کہ بضم با و سکون خائے

یہ صاحبان محبوب الامثال و فزینہ و امثال فارسی معجمہ و تائے قرشت با کاف فارسی اخلاکیکہ

ذکر این کردہ از محل استعمال ساکت مؤلف با یکدیگر بچوستانند و بدن بیمار ان را بان

عرض کند کہ فارسیان این مثل را بحق بد بخت شنوید و آن را بعربی تطول گویند بنون

می زنند و ما شنیدہ ایم کہ بر زبان معاصرین عجم و طایع مہملہ و گوید کہ بخاطر میرسد کہ بیای

دین مثل کاف بیان و لفظ تازی نیست بیکو فارسی باید صاحبان برہان و انشد و فہت

بخت بر گرد و اسب خر گرد و یک از ہا قصہ ذکر این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ بخت

عجم با گفت کہ این مثل متعلق است با حکایتی کا و) بیای فارسی و کاف عربی بہ ہمین معنی می آید

گویند کہ گدائی را سلطانی اسپ عطا کرد و این بہانست کہ بر اسپ مر آب مذکور شد۔

بخانہ برد و ذریعہ حفاظت داشت شب خان آرزو در سراج بر پنجگا و بہ بای فارسی

عتیاران اسب را در ویدند و خری را بجا و کاف عربی گوید کہ مراد ف پنجگا و است

گذاشتند۔ یاد ادا کرد ای بچارہ فغان برداشت و فرماید کہ پنجگا و مبدل پنجگا و تحقیق نیست

و بر زبان سوتیان عجم این مثل آمد (ار و و) کہ اصل این (بخت اوک) بود کہ کاف نسبت

کم بختی آئے گھوڑا گد ہا بنجائے و کنین و رین داخل است۔ قلب نمودہ پنجگا و

ساختہ اند چنانکہ آتشخور کہ در اصل آتشخور استعمال ہے۔

بخت گا و اصطلاح صاحب سروری بود نیز فرماید کہ رشیدی کہ معنی ترکیبی آن

<p>آب سخته گفته غافل (انتہی) بخيال مؤلف اس شل گذشته ذکر کرده ایم که در طحقات رخت همه پختن آب بود مرکب از پخت و آب و کاف پیش ازین گذشت (ارو) و کیهو (نخت نسبت و جادار و که کاف آخر از اندکی هم چون خندان بودند ان بدن ان بشکند معنی لفظی این چیزیکه سخته شد با آب مخفی مباد و (نخت خواب آلوده را فالوده دندان شکنند که پخت اسم مصدر و حاصل بالصدر پختن پخت مراد اصطلاح کنایه باشد از است و مراد از جو شاند که تعریفش بالا مذکور از پخت خوش (ظهوری) کالاس شد و آب به تبدیل موخده با و آو شد و دوستداری تا که کسا باشد پخت خوش آنکه بجای خودش گذشت و کاف آخر القاعد رخت مارا پخت مراد باشد (ارو) قلب بعضی بعد لفظ پخت آورند (پختکاو) اچھی قیمت - موث -</p>	<p>شد و در اصطلاح زیر پخت موخده عوض با پخت مساعد اصطلاح - پخت موافق فارسی و کاف فارسی عوض کاف عربی بریل و پخت خوش باشد (الوری) جندا تبدیل است چنانچه پ و تب و کند و کند پخت مساعد که سوس حضرت شاه پرم (ارو) و کیهو اسپرم آب - پخت گر که رود از پا لوده دندان شکنند پخت گریاری و پود و دندان شکنند</p>
<p>پخت مساعد اصطلاح - بقول بهار و انند پخت مند اصطلاح - بقول بهار و انند مثل - صاحبان خزینة و انشال فارسی ذکر آنکه طالع خوب داشته باشد و فرماید که بین این کرده اند و ما حقیقت این را بر سر دو معنی جوان پخت نیز آمده (البوطالب کلیم)</p>	<p>پخت مساعد اصطلاح - بقول بهار و انند پخت مند اصطلاح - بقول بهار و انند مثل - صاحبان خزینة و انشال فارسی ذکر آنکه طالع خوب داشته باشد و فرماید که بین این کرده اند و ما حقیقت این را بر سر دو معنی جوان پخت نیز آمده (البوطالب کلیم)</p>

(۱۱۸۸)

(۶۰۶)

(۱۱۸۸)

<p>بکلمه تشنه که لب را بگریز ترمیکرد و باز بجهنمندی میراب آب حیوان بود و مؤلف عرض کند (النوری ب) که بخت نامساعد باری که مستند بقول برهان معنی صاحب و خداوند تو خود چه چیزی بود و یار ناموافق آخر تو با است چنانکه در رسد و حاجتمند پس معنی که مانی (ارو) بری قمت - مؤت - لفظی این صاحب قمت و کنایه از خوش قمت بخت نامهور اصطلاح - مرکب توصیفی</p>	<p>باشد (ارو) قمت والا - بقول آصفیه است کنایه از بخت بد و نامساعد مقابل خوش نصیب - صاحب اقبال - بجاگون بخت موافق و بخت مساعد (ظهوری ه) نیک طالع - دلم گردیده نازک شیشه دارم باز میارزم که ره بر سنگ لاخ بخت نامهورم اندازد</p>
<p>بخت نامساز اصطلاح - کنایه از بخت بد و بخت نامساعد باشد مرکب توصیفی است (ارو) بری قمت - مؤت - (صائب ه) نیم سنگ فلاخن بیک دارم بخت نرو ماده اصطلاح - بقول مؤید بختی بخت نامساز می بود که برگردد سر هر کس که گرم که اقبال او را و امی نباشد مؤلف عرض کند و درم اندازد (ارو) بری قمت - مؤت - که دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این</p>	<p>الف) بخت نامفرمان اصطلاح - هر دو نکرد - سند استعمال هم پیش نشد معاصرین هم ب) بخت نامساعد معنی بخت بد است هم بر زبان ندارند (ارو) و ه قمت و مرکب توصیفی است (ظهوری الف ه) جو کبھی اچھی رستی ہو او کبھی بری مؤت - گشت حاصل رتبه فرماندهی از فقر عشق بود بخت نمون اصطلاح - مرکب توصیفی است</p>

(۱۱۸۸)

کتابیہ اریخت بد (طہوری ۵) کارول از رفت و در چاه نخندان کہنہ شد (ار و و)
یاری نخت نگون گردید پست و پایش از جا بری قسمت - مؤنت -

بختو القبول سروری بجائے عجمہ و تائے قرشت بوزن بد خود (ارعد باشد) شمس
فخری ۵ از رشک کلک تو ناله کن از بر پیکر خلقش نام کر دستند بختو پاد و فرماید کہ در یکی
از نسخ (بختو) بہ نون بنظر رسیده بوزن شیر و نیز فرماید کہ در فرہنگ بضم با و تا آورده
بمعنی (۲) ہر چیز غنہ باشد عموماً و رعد خصوصاً صاحب جہانگیری گوید کہ بختو و بختور و بختوہ
ہر سہ با اول مضموم و ثانی زده و تائی فوقانی مضموم ہر چیز غنہ را گویند عموماً و رعد را
خصوصاً صاحبان برہان و جامع ہر بانش صاحب ناصری بذکر معنی جہانگیری فرماید کہ
این را بفارسی تند ہم گویند و فرماید کہ در فرہنگ بجائے تا نون آورده و بختوہ و بختور
بہ اضافہ با و را ہم ذکر کردہ ہمہ تبصیف خواندہ اند اما در نسخہ معتبرہ مثل تفسیر الفتح را
و در سامی فی الاسامی معنی (۳) برق گفتہ اند و اعتماد بر قول ایشان بیشتر است و ظاہراً
مشترک است و بمعنی رعد و برق خان آرزو در سراج گوید کہ معلوم میشود کہ بختو بجائے
مہلہ و تائے قرشت رعد است و چون جائے مہلہ در فارسی نیامدہ پس بختو بدین معنی
بجائے عجمہ و تائے قرشت خواهد بود و بنون بمعنی برق و از شعر و ودگی چنان معلوم شود
کہ بختو بمعنی رعد بتائے قرشت است بفتح تا (۵) چون ببانگ آمد از مو بختو و می خور و
بانگ چنگ و رود شنف و مؤلف عرض کند کہ صاحب سروری ہمین شعر و ودگی را بند
بختو آورده کہ بنون عوض فوقانی می آید و قافیہ مصرع دوم کہ روتی آن نون است

تأییدش می کند اگر چه درینجا اختلاف آن هم جائز است و خیال خان آرزو در اعراب نون
 که بفتح گیر و درست است و آن مخصوص باشد باخنو که بنون سوم می آید صاحب سروری
 آنرا بکسر اقل نوشته و لغت زیر بحث بالضم است آنچه خان آرزو و خیال خود اصل این
 لغت را به حائطی بمعنی رعد خیال کرده بے دلیل محض نمی گوید که لغت کلام زبان بود که
 فارسیان به تبدیل حائطی به حائطی مجسمه بخنجر و نذریرا که بخنجر به حائطی بدین معنی در کلام
 عرب نیامده و محققین ترکی هم سکوت کرده اند و تبدیل حائطی با حائطی مجسمه با الحکس
 آن هم در قواعد فارسی نیست و اے بر تحقیقش که ادعای بی دلیل و خلاف قیاس کند ما
 بحدیکه جستم و غور کرده ایم ما خداین خبرین نباشد که بخنجر اصل است بالضم و فوقانی مضموم
 اسم جامد فارسی زبان و بخنجر و بخنجره که می آید فرید علییه آن زیادت را بے جمله و های
 هنوز چنانکه شناسنا و شنار و خوشنوار و خوشنواره و آنچه بخنجر به نون عوض فوقانی می آید
 آن هم اسم جامد است - جادارد که آن را تبدیل گیریم و همین یک لغت را سند تبدیل
 فوقانی به نون قرار دهیم که بخنجره به نون و های هنوز هم به همین معنی می آید - اختلاف اعراب
 نتیجه لب و لجه مقامی است دیگر هیچ آنچه صاحب ناصر ی غیر (خنجر - به فوقانی) دیگر لغات
 را تصحیف گوید - حقیقت را نمی جوید جانی که تبدیل و زیادت موافق قیاس باشد
 آن را تصحیف نام نهادن خطاست - حالا عرض می شود نسبت معنی که از شناس
 فخری و رودگی معنی رعد تحقیق است آنانکه بمعنی برق هم گرفته باشند آنرا امجا گوئیم
 و آنچه خان آرزو (خنجر - به نون سوم) را مخصوص به برق کند هم بے دلیل است

چون از ماخذ تجنزه خبر نذار و این تخصیص را از کجای می آرد (خان آرزو بخواند قوسی) و حساب
 سروری بخواند نسخه و فانی (بخنوبه فوقانی) را یعنی (۴) شوئے مادر آورده و صاحب
 برهان همین معنی بر (بخنوبه به نون سوم) نوشته گوید که پدر اندر را گویند که شوهر مادر یا
 مؤلف عرض کند که مقصودشان خبرین نباشد که پدر برییب و بدین معنی هم اسم چا
 فارسی زبان گیریم و جادار که استعاره باشد از معنی اول که پدر بارییب خود بانگ
 زند چون رعد و محبت و شفقت پدری نذار و چنانکه با پسر خود اگر چه این بد اندلانی با
 جهل مخصوص است ولیکن اعتبار بکثرت عمل است که سوفیان عجم پدر اندر را بختو نام
 نهادند (اردو) (۱) رعد - مذکر - و یکنوخنو (۲) هرگز جنه والا (۳) برق - مؤنث
 و کمیو او بخش (۴) سوتیلاباب بقول آصفیه - هندی - اسم مذکر - و ده باب جسکه منطفه
 سے آپ بنو - سگے باب کا متعین - دوسرا باب -

<p>بخت و اتفاق اصطلاح - بقول اند و غیاث منفعت کثیر حاصل شدن کسی بلا وجه و بے سعی و تلاش چنانچه مال یافتن کسی در زمین یا در آسمان چاه کندیدن و فرق در میان (بخت و اتفاق) آنکه بخت خاص است و اتفاق عام اگر یافتن منفعت کثیر است بخت گویند و اگر یافتن</p>	<p>چیز به مقدار است چنانچه پاره شیشیه یا پاره ظروف چینی درین چاه نو کنندیده یافتن یا پیش آمدن مکرره ای که در آنجا وجودش متصور نباشد اتفاق گویند - مؤلف عرض کند که حیف است که محققین بالالتطویل بخت را پسندیدند معاصرین عجم با ما اتفاق کنند که (بخت و اتفاق) بجائی مستعمل می شود که چیز</p>
--	---

خلاف توقع بدست و ظهور آید دیگر هیچ (اردو) و چشم و غریب من با ابر بهار کا ہی و بخور در
 بخت و اتفاق اردو میں بھی مستعمل ہے۔ مطہر کہ و بقول برہان بفتح اول ہم آمدہ صحت
 (فارسی ترکیب) حبیبی بخت و اتفاق کی بات رشیدی و سراج ہم ذکر این کردہ اند و ما
 ہے کہ انکو نوکری ملگنی یا خزانہ ہاتھ آگیا۔
 بخت و دولت بکار و اتنی نیست مثل حبیب
 گلدستہ ذکر این کردہ۔ مال سعدی شیرازی است
 کہ صورت مثل گرفت و مصرع ثانی این ہے
 جز نباید آسمانی نیست کہ مقصود اینست کہ
 بے اثر ناواقفان کا خوش بخت و صاحب
 دولت می شوند۔ فارسیان این مثل را بر آ
 طالع مندان می زنند۔ مرادف (اگر روزی موافق قیاس است و معاصرین بحکم برہان
 بدانش بر فردی) (اردو) دیکھو۔ اگر دارند و آنچه صاحب برہان این را بہین
 روزی بدانش بر فردی ہے
 بخجور اصطلاح۔ بقول جہانگیری با اول
 مضموم ثانی زدہ و تاے فوقانی مضموم
 (۱) مرادف معنی اول و دوم بخجور کہ گذشت
 (استاد رودکی) حاضر شود ز اشک بخجورہ اصطلاح۔ بحث این بر بخجور گذشت

و خیرین نیست کہ این نرید علیہ تختہ باشد (ارو) دیکھو بختو۔

بختہ (بقول سروری بروزن تختہ ۱) گو سپندہ سالہ باشد یا چار سالہ (سوزنی) چو گرگ گرسنہ اندر رفتہ میان رمہ پا چہ پیش و چہ برہ دندانش را چہ بختہ چہ شک پا و بجوالہ نسخہ میزافرماید کہ گو سپندہ نرسہ سالہ صاحبان جہانگیری و جامع ذکر معنی آخر اند کردہ اند (حکیم نزاری) بدین شکرانہ داو آن ہرزہ اندیش پا دو پا لصد بختہ فرہ بدر ویش پا صاحب رشیدی بر گو سپندہ سالہ قانع و بقول برہان و نامری گو سفند نرسہ سالہ یا چار سالہ و خان آرزو در سراج ذکر بعضی اقوال بالا کردہ مؤلف عرض کند کہ بختہ بالضم معنی سپر بر معنی پنجش گذشت فارسیان ہاے نسبت در آخرش زیاد کردہ گو سپندہ نرجوان را نام نہادند کہ سہ سالہ یا چار سالہ باشد و راے این ناخدی مستحق نمی شود (ارو) تین یا چار سالہ عمر کا نہ کبرا۔ مذکر۔

(۲) بختہ۔ بقول برہان و نامری و سروری بجوالہ نسخہ میزرا) بمعنی ہر چیز پست کنندہ صاحبان رشیدی و جہانگیری می فرمایند کہ چیزے کہ پست آن را باز کردہ باشند (اشیرالدین خیلکی) بازتر کہ شاہ طہور است چون عقاب ہا از گو سفند بختہ افلاک مستہ باد (حکیم سنائی) صحن جلو او مرغ و نادہ نان (بختہ بختہ ترہ بر بیان) خان آرزو در سراج ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی اول است مخصوص بر گو سپندہ پست کنندہ و مجاز مجاز بر اے ہر چیز پست کنندہ (ارو) چتر اچھیلا ہوا کبرا اور ہر چیز جس کا پست نکالے ہوں۔ مذکر۔

(۳۳) بجنتہ - بقول سروری و برہان و جامع بحوالہ النسخۃ میرزا المعنی دنیہ فربہ - صاحب مؤید
فرماید کہ دنیہ فربہ و پروردہ - خان آرزو در سراج ذکر این کردہ گوید کہ ہمان معنی اول
است مؤلف را با خان آرزو اتفاق است و اگر بہ صفت فربہ ہی مخصوص کنیم مجاز
معنی اول است و بس (اردو) موٹا اور تیار - دنیہ - مذکر - صاحب آصفیہ نے دنیہ
پر فرمایا ہے - فارسی - اسم مذکر بلینڈ ہا - دکن میں دنیہ اُس خاص قسم کے مینڈھے کو کہتے
ہیں جسکی دُم چوڑی اور زبردست ہو کہا جاتا ہے کہ اُسکی نسل عرب سے ہند میں لائی گئی
(۳۴) بجنتہ - بقول سروری بحوالہ فرہنگ گو سپندی خایہ دیگر کہے از محققین فارسی زبان
ذکر این نکرد بخمال مجاز معنی اول است و بس و بلحاظ معنی خاص قول صاحب سروری
بشائبہ بند است کہ از اہل زبانست (اردو) خستی کیا ہوا بکرا - مذکر -

(۳۵) بجنتہ - بالفتح بقول رشیدی محصل کہ شب در خانہ رعایا نزل کند و فرماید کہ بشبہ در
گیلان مستعمل و بقول برہان و جامع محصل و تحصیلدار - صاحب ناصری بقول رشیدی
گوید کہ اصل این بجنتہ بضم خا بودہ یعنی شب خفنتہ چہ بلفظ دری تبرستان خفنتہ
خفنتہ و گنتہ مخفف گنتہ متداولست خان آرزو در سراج نقل قول رشیدی کردہ مؤلف
عرض کند کہ ما نسبت ماخذ این با صاحب ناصری اتفاق داریم کہ از اہل زبانست -
(اردو) وہ محصول دار جو رعایا کے گھر میں شب باش ہو یعنی رعایا کا مہمان - مذکر -

بختیار اصطلاح - بقول بہار و انند مراد کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی کسی کہ بخت	بخت جوان کہ گذشت مؤلف عرض کند معین و یار اوست کنایہ از خوش نصیب
---	---

(۱۰۰۰)

در مانده آورده از روز شنبه پنجشنبه	(ارو) دکیو نجاتور -
از طهوری اختیاری بر داشت	پنجتاری اصطلاح - یا به مصدری
(ارو) نجاتوری - بقول آصفیه -	بر لفظ نجات یار افزوده اند - بمعنی خوش
اسم مؤنث - خوش قسمتی -	قسمتی است (طهوری) هر که

پنجید بقول برهان دسوری و جامع و ناصری و سراج بروزن بنجد ریچم آهن را گویند (شمس فخری) اگر آهنگران شکر خود تو گویند یک کوره در روین ز رشود جمله بنجد با مؤلف عرض کند که ریچم آهن کثافت آهن است که در آتش جدا شود (کذا فی الیرمان) ترجمه آن بهر بی خبث السید است اسم جامد فارسی قدیم (ارو) لایه کاسیل جو گلخانه سے جدا ہوتا ہے - مذکر -

پنجیدن القول اند بخواند فرنگک بالفتح (۱) بمعنی دراز و طویل کردن و (۲) حصار و احاطه کردن و (۳) گرد کردن و (۴) خود را آزار دادن و فرماید که ریچم فارسی هم می آید صاحب بحر پنجیدن به بای فارسی اول و خای دوم و حییم فارسی سوم گوید که بمعنی فرسودن و کوفته شدن و پهن گردیدن است صاحب موار و فرماید که پهن کردن و پهن شدن هر دو آمده و بقول برهان کوفته شدن و پهن گردیدن مؤلف عرض کند که مصدر یک به بای فارسی و حییم فارسی می آید اصل است و پنج که به بای فارسی و خای پنجمه و حییم فارسی بمعنی پهن می آید اسم مصدر این و ماخذ پنج - یک باشد که بمعنی یک و مطلقه و مطلق می آید حییم فارسی زائد را بر یک زیاده کرده یکج ساختند چنانکه نم را

نچ کردند و بعد از آن کاف فارسی بخای مجمه بدل شده چنانکه فرنگ و فرسخ باهم نجیدین
 بمعنی پس شدن و کوفه شدن و فرسودن از همین اسم مصدر و نچج قرار یافت که بنجیل نامصدر
 اصلی است زیرا که اسم مصدرش لغت فارسی زبان است و بقول تعلیقین فارسی مصدر عربی
 که تحتانی کسور داخل مصدر است و بنجیدین موحده و جیم عربی که زیر بحث است مبدل آن
 که بای فارسی موحده بدل شود چنانکه تپ و تپ و جیم فارسی بهربی تبدیل یابد چنانکه کاج و
 و کاج و آنچه صاحب اند معنی دوم و سوم و چهارم و راے معنی اصل مصدر زیاد کرده است
 بدون سند است و اگر سند استعمال پیش شود توانیم عرض کرد که مجاز معنی اول باشد و بس
 (ار و و) (۱) دراز کرنا (۲) احاطه کرنا (۳) گھومنا طواف کرنا (۴) اپنے آپکو تکلیف دینا

<p>بنجیدین بقول اند سجد که فرنگ مراد بنجیدین که جیم عربی گذشت و ما اشارت این همد را بنجا کرده ایم (ار و و) و کین بنجیدین چیمیدین بقول اند سجد که فرنگ بالفتح و کسبر جیم فارسی (۱) بمعنی غلطانیدن و (۲) غلطیدن بر زمین و (۳) گردش کردن و گردیدن صاحبان بحر و موارد و نوادر که تحقیقین مصادرا اند ازین مصدر رسالت مؤلف عرض کند که یکی از معاصرین زشت</p>	<p>سلمه الله تعالی می فرماید که پنچیر بلغت شند و یا بمعنی بیدار می آید و ماخذ این پنچ که بمعنی پس می آید فارسیان قدیم تحتانی و راے هنوز زائد کرده اسم جامد ساخته اند تم تقریر حقیق است که این اسم جامد از صفحات لغات مشرک است اگر این را معتبر و انیم ماخذ این مصدر بر سبیل مجاز بدست می آید و لا فلا باقی حال مجر و بیان صاحب اند پرے این مصدر کافی نیست طالب سند باشیم</p>
--	--

<p>(ا) زمین پر لٹانا (۲) زمین (ب) مذکور شد و معنی برے باشد در پر لٹنا (۳) گردش کرنا پھر صاحب دوم کہ بر معنی پنجم (ب) گذشت (ارو) آصفیہ نے لوٹ پوٹ ہونا کا ذکر کیا (۱) خدا کی قسم (۲) برے خدا بقول ہے یہ معنی غلطان و پیمان ہونا۔ آصفیہ فارسی۔ تابع فعل۔ از بہر خدا بخدا بقول اند بفتح (۱) قسم خدا کے واسطے خدا کو مان کر۔</p>	<p>(۲) برے خداے تعالیٰ (منہ ۷) بخدمت رسیدن استعمال حاضر شدن بخدا ہر کہ آفرید ترا پرفت از خشتین بحضور (الوری ۷) بندہ ہر چند بخدمت چو دید ترا پمؤلف عرض کند کہ باے نرسد پمشہم نیست بہ تقصیر و کسل پ قسم است در اول کہ بر معنی دوازدہم (ارو) خدمت میں حاضر ہونا۔</p>
<p>بخدا بقول سروری و برہان و جامع بالکسر و فتح راے ہمہ (۱) یعنی صاحب عقل (حکیم بنا دوست دانی نہ بندہ مر خود را پو این بود پیشہ مرد بخدا صاحب ناصری بند کر معنی بالا فرماید کہ اصل این باخدا بودہ شد بے خود چہ واضح است کہ خود معنی عقل آمدہ صاحب مؤید بحوالہ لسان الشہر گوید کہ بالفتح (۲) یعنی آرزو مند ہم خان آرزو در سراج فرماید کہ قیاس می خواہد کہ مفتوح الاول باشد یعنی کسی کہ باخدا و عقل باشد ولیکن شہرت کبر اول دار و میتوان کہ آن باے کسور نیز معنی باے مفتوح بود چنانکہ از بعضی عراقیان صاحب مؤثر شنیدیم کہ (بخانہ رفیعہ) را کبر اول می خوانند چنانکہ در مرثکان کہ در اصل بفتح دوم بود مؤلف عرض کند کہ باے معیت در اول خود زیادہ کردہ اند و پس و آنچه بالکسر می خوانند</p>	<p>بخدا بقول سروری و برہان و جامع بالکسر و فتح راے ہمہ (۱) یعنی صاحب عقل (حکیم بنا دوست دانی نہ بندہ مر خود را پو این بود پیشہ مرد بخدا صاحب ناصری بند کر معنی بالا فرماید کہ اصل این باخدا بودہ شد بے خود چہ واضح است کہ خود معنی عقل آمدہ صاحب مؤید بحوالہ لسان الشہر گوید کہ بالفتح (۲) یعنی آرزو مند ہم خان آرزو در سراج فرماید کہ قیاس می خواہد کہ مفتوح الاول باشد یعنی کسی کہ باخدا و عقل باشد ولیکن شہرت کبر اول دار و میتوان کہ آن باے کسور نیز معنی باے مفتوح بود چنانکہ از بعضی عراقیان صاحب مؤثر شنیدیم کہ (بخانہ رفیعہ) را کبر اول می خوانند چنانکہ در مرثکان کہ در اصل بفتح دوم بود مؤلف عرض کند کہ باے معیت در اول خود زیادہ کردہ اند و پس و آنچه بالکسر می خوانند</p>

مخاوره زبان است معنی دوم غیر از مجاز نباشد ولیکن پیچ تعلق با معنی حقیقی ندارد و طلب
سند استعمال باشیم (ارو) (۱) عقل مند (۲) آرزو مند -

بخردی بقول مؤید و هفت و خیث و اندر صدری بر بخرد زیاده کرده اند و گیر هیچ
دانائی و پوشیاری مؤلف عرض کند که یاس (ارو) غفلندی - مؤث -

بخرک بقول سروری بخاورای جمله بر وزن مردک بادام کوهی باشد و فرماید که در
نسخه میرزا البقم بنیر آورده صاحبان برهان و ناصری و جامع و مؤید و سراج و هفت
هم ذکر این کرده اند صاحب محیط فرماید که لغت شیرازی است بادام کوهی و صحرائی را
و این هر دو درخت از درخت بادام بستانی کوچک تر و برگ آن ریزه و گل آن مائل
بسرخی و باخوشبو و ثمر آن کوچک تر و با تلخی و قبض بسیار و غیر حلوز است گرم و خشک در
سوم و جهت تقویت معده و رفع رطوبات و امراض بارده آن وقتی و اسهال نافع
و منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که اسم جاد فارسی زبان است - جادان
که از لغت عربی بخرم کب کرده اند که بقول منتخب لفتحین بمعنی سرچرخی که راسخه او تند باشد
کاف تخفیر یا تصغیر در آخرش زیاده کردند و اختلاف اعراب تصرف زبان فارسی است
و نظریه تلخی ثمر این عجیب نیست که همین ماخذ صحیح باشد و الله اعلم بحقیقه الحال - اندر بیفوت
مفسر گوئیم - (ارو) جنگلی بادام - مذکر -

بخرم کسی افتادن مصدر اصطلاحی و پامالی او بودن (صائب) مردم هر چه
بقول وارسته و بحر و اندر صد و خرابی من اوقاده اند و هرگز بسو خاطر موری نه آید

(۱۱۱۱)

<p>مؤلف عرض کند کہ افتادون بقصد غارت و تاراج رفتن بر بعضی چیل و دوش گذشت چنانکہ (وزیر تاجانہ افتادون) و این متعلق است بہمان (ارو) کسی کی خرابی کے درپے ہونا بخروش آمدن مصدر اصطلاحی - ہا</p>	<p>این می بودنی و انیم کہ بہ خلے مجھے چہ لفظ است کہ این معنی پیدا کر و جزین نیست کہ غلط نگاری کاتبین باشد یا غفلت مؤلف - ہا ما از تحقیق فرید این قاصریم و مجرد بیان بے معنی صاحب شمس را کافی ندانیم (ارو)</p>
<p>و ہوسے کردن و آواز ہا بر آوردن و شور و غوغا کردن (الوری ۵) نازبان زخمہ بود چون سجدیث آید عود و نادانانہ بود چون بخروش آیدنے (ارو) شور و غوغا کرنا بخروج القبول شمس نام دریائیت عظیم</p>	<p>ایک بڑا دریا - نہر بخشید آمدن مصدر اصطلاحی - بقول بحر واند خریدہ شدن - معاصرین عجم بر زبان دارند موافق قیاس است (ارو) خریدہ بخشیدن القبول اندکوالہ فرنگ باقیمہ</p>
<p>کہ ہر کہ از ان آب خورد چرب باشد و فرماید کہ لغت فارسی است مؤلف عرض کند کہ صحتق بے تحقیق سنا استعمال پیش نکر و نمی فرماید کہ کجا واقع است - محققین فارسی زبان ازین ساکت معاصرین عجم بر زبان نداشتند قیاس می خواہد کہ اگر بحری مخصوص را بدین موسوم می کردند لفظ بحر بہ ہائے خطی داخل</p>	<p>(۱) در ترغ جان بودن و (۲) از پہلو بہ پہلو غلطیدن و (۳) نفس تنگ زدن و (۴) نالہ کردن مانند بیماریان و (۵) پرتش کردن و (۶) خدمت کے نمودن و (۷) پری زودہ بودن و فرماید کہ بالفتح (۸) ترقیدن لب کو دک و دیگر محققین مصداق ازین مصدر ساکت و معاصرین عجم بر زبان نداشتند مؤلف</p>

<p>عرض کند کہ اگر سدا استعمال این پیش شود تو انیم عرض کرد کہ ماخذ این بحر است لغت عرب کہ بقول منتخب بالفتح بمعنی بخار بر آوردن است یا بخار کہ بقولش بالضم نفی کہ از چیزی مناک بر آید فارسیان بقاعده مصادرجلی بزیادت تحتانی کسور و جذف الف مصدر قائم کردند بمعنی سوم و معانی اول و دوم و چهارم مجاز آن ولیکن معانی پنجم و ششم و ششم هفتم و هشتم را از ماخذ تعلقی نمی نمایند الا کرنا (۶) کسی کی خدمت کرنا (۷) آسیب زو اینکہ در پرستش هم نفس هاست زنده و کار از یونا (۸) لڑکون کے ہونٹ ٹڑکنا۔</p>	<p>نفس می گیرند و معنی ہفتم مجاز آن و پیری زود ہم بحر یونیا را نالہ می کند و نفس تنگ می کشد و تر قیدن لب کو دک تعلق دارد و جرات سغده۔ اختلاف اشعار نتیجہ لب و لہجہ و محاورہ عجم است باقی حال طالب سند استعمال با شیم (ارو) سکرات بین ہونا نزع بین ہونا (۲) کروٹین بدلنا۔ (۳) شگی سے دم لینا (۴) کرہ اسنا (۵) پرستش کرنا (۶) کسی کی خدمت کرنا (۷) آسیب زو یونا (۸) لڑکون کے ہونٹ ٹڑکنا۔</p>
<p>بحر شمس بروزن در کبیہ بمعنی پیشانی صراحت کند کہ لغت فارسی زبانت و دیگر محققین فارسی زبان و معاصرین عجم ساکت۔ لغت فارسی نمی نماید و در لغات عربی و ترکی ہم نیافتیم بحر و بیانش اعتبار را نشاید (ارو) پیشانی۔ مؤنث۔ بحس قبول سروری و برہان و جامع بفتح با و سکون خاے بمعجمہ (۱) پرمردہ شدہ و فراہم شدہ را گویند از نجمتی یا سببی (شمس فخری ۵) چون جان نمدید و شمن این شاہ بہ بد روز پرزینان کہ دلش گشت ز آسیب فنا بخش و صاحب جہانگیری تذکر معنی بالا گوید کہ مانند پوستی کہ تف آتش بدان رسیدہ باشد و صاحب رشیدی نقلش ہوتا</p>	<p>بحر شمس بروزن در کبیہ بمعنی پیشانی صراحت کند کہ لغت فارسی زبانت و دیگر محققین فارسی زبان و معاصرین عجم ساکت۔ لغت فارسی نمی نماید و در لغات عربی و ترکی ہم نیافتیم بحر و بیانش اعتبار را نشاید (ارو) پیشانی۔ مؤنث۔ بحس قبول سروری و برہان و جامع بفتح با و سکون خاے بمعجمہ (۱) پرمردہ شدہ و فراہم شدہ را گویند از نجمتی یا سببی (شمس فخری ۵) چون جان نمدید و شمن این شاہ بہ بد روز پرزینان کہ دلش گشت ز آسیب فنا بخش و صاحب جہانگیری تذکر معنی بالا گوید کہ مانند پوستی کہ تف آتش بدان رسیدہ باشد و صاحب رشیدی نقلش ہوتا</p>

خان آرزو در سراج گوید که نیز برین قیاس نجستن و نجسیدن و نجسایدن صاحب منتخب در لغات عرب ذکر نجس بدین معنی نکرده و صاحب استدحوا که طهری الارب فرماید که لغت عرب است بمعنی کم و اندک و زینتی که بآب وادن رویاند و نجستی بمعنی آب ندادن و کشتن بآب وادن منسوب است بآن و نجوس جمع و محصولی که از مردم بازارستانند و آنچه عشقاران بعد گرفتن صدقه بجدید فرود گیرند و نیز کاستن حق کسی را و بیدار کردن بروی و کور کردن چشم و برکندن آن مؤلف عرض کند که از نه معانی بالا که در عربی است هیچ تعلق از معنی اول الذکر یافته نمی شود. آنچه خان آرزو بر قیاس مصداق اسم فاعل گوید صحیح نباشد بلکه اسم جامد فارسی زبان است و اسم مصدر نجسیدن و نجسانیدن و نجستن که می آید (ار و و) پرموده بقول آصفیه فارسی - کهلا یا میوا - مر حیا یا میوا - افسرده -

(۲) نجس - بقول سروری بخواه تحفه بمعنی عشوه و بقول برهان و جامع و ناصری عشوه و ضرام مؤلف عرض کند که فارسیان از معنی چهارم عربی که بمعنی اول ذکرش کرده ایم مجازاً آن معنی عشوه پیدا کرده اند و مفرس باشد (ار و و) عشوه - بقول آصفیه عربی - هم ندکر - ناز - فریب - حرکت دل - فریب - غمزه - ناز و ادا - ادا می عشوق - کیر شمه - نخره -

(۳) نجس - بقول سروری بخواه تحفه بمعنی گذار و رنج صاحب برهان گوید که برهم آمدن دل سبب غمی یا طیشی و گذار و رنج و تابش دل و بقول رشیدی و ناصری بمعنی گذارش و کاهش و نقصان و بقول جامع مالش دل خان آرزو در سراج گوید که بدین معنی لغت

(۴۷) تجس۔ بقول سروری کجا کہ تحفه معنی مزارع ہے آب و لقول جہانگیری و رشیدی وجہ
و سراج زینبی را گویند کہ ہے آب وادن از آب باران زراعت شود و آن را آلم نیز خوانند
صاحب برہان گوید کہ بحر بی ہم بدین معنی آمدہ صاحب ناصری فرماید کہ این را دیم نیز
خوانند و فرماید کہ تجس بدین معنی عربی است و دیم فارسی مؤلف عرض کند کہ فارسیان
لغت عرب را بمعنی خوش استعمال کہ وہ اند (اردو) وہ زمین جو صرف بارش کے پانی
سے سیراب ہو جبکہ دکن میں زمین خشکی اور زمین خریف کہتے ہیں (نوٹ)

(۵) بحسب۔ بقول سروری بجا آنحضرت و برہان و جامع و ناصری یعنی پوستی کہ تپش آتش و برسد و چین چین شود گویند بخجید مؤلف عرض کند کہ با معنی اول تعلق دارد کہ آن عام است و این خاص دیگر بیچ (ارو) وہ چڑا جو آگ کے اثر سے ٹھہر جاے۔ اینٹ جا بحسب یہ جہرمان ٹہر جائین۔ مذکر۔

(۶) بخش۔ بقول جہانگیر و رشیدی و جامع و ناصری با اول کسور نرزمہ بنی مؤلف حضرت
کند کہ جادو کہ این را حجاز معنی اول عربی دانیم کہ بر معنی اول مذکور شد (نہضت کلمہ چہ)
نرزمہ۔ اسم جامد فارسی زبان ہم توان گرفت (ارو) دیکھو جس کے پہلے معنی۔

(۷) نجس بقول جہانگیری و جامع و ناصری کبر اول یعنی تسبیح صاحب رشیدی مذکور
معنی بالا گوید کہ بدین معنی و معنی ششم بحین گذشت مؤلف عرض کند کہ نجس یہ جیم عربی

وسین مہلہ ہم بدین معنی مذکور شد و جیم عربی بہ غای مجھے بدل می شود و چنانکہ اسفانج و اسفاناخ
پس جادارو کہ این را تبدیل معنی دوم تجس گیریم (ارو) و کیو تجس کے دوسرے معنی۔

<p>نجان (۱) بقول سروری پوزنستان (۱) (تجسیدن) اوامر حاضر است از مصدر تجسیدن یعنی پرمردہ و فراجم آمدہ و رنج دیدہ (ارو) (کہ می آید) پس شامل است بر ہمہ معانی تجسیدن (۲) از وی اندی بگزین و شادتی و تن و تجسیدن ضرورت نداشت کہ ذکر شد آسانی و بہ تیمار چنان دل را چراید کہ نجانی این کنند (ارو) و کیو تجسیدن جس کا و فرماید کہ (۲) معنی گذشتن و گذران بچہ حاضر است او تجسیدن جس کا یہ اسم حال ہم آمدہ نیز فرماید کہ در نسخہ وفائی و شمس تجسائد بقول سروری بخائے مجھے وسین فخری ہمین معنی گذران آورده اند (۳) مہلہ بروزن ترساند یعنی گذرانند و در پیش مخالف ارجہ کہ خود را چون گنگ می پناشت آتش چین چین سازد (سراج الدین) اجی باز تاب آتش قہرش چو موم شد بجان (۴) کفر کو کبریت و وزخ اوست بس بپای صاحب برہان بگرہ و معانی بالا فرماید کہ می بخساند او را آن نفس و فرماید کہ معنی (۳) یعنی خرامان ہم صاحب رشیدی تجس پرمردہ کنند نیز و بقول صاحب برہان بر گوید کہ برین قیاس است بجان و تجندہ وزن لرزانند یعنی بگرد و در آزار و و تجسیدن مؤلف عرض کند کہ دای حقیقین دارد و پرمردہ سازد و چین چین گرداند و بانام و نشان کہ هیچ اعتدال بر قواعد فارسی نمی کنند بخرانند صاحبان اند و مؤید و ہفت ہم ولنی دانند کہ بجان اسم حال است از مصدر ذکر این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ تحقیق</p>	<p>نجان (۱) بقول سروری پوزنستان (۱) (تجسیدن) اوامر حاضر است از مصدر تجسیدن یعنی پرمردہ و فراجم آمدہ و رنج دیدہ (ارو) (کہ می آید) پس شامل است بر ہمہ معانی تجسیدن (۲) از وی اندی بگزین و شادتی و تن و تجسیدن ضرورت نداشت کہ ذکر شد آسانی و بہ تیمار چنان دل را چراید کہ نجانی این کنند (ارو) و کیو تجسیدن جس کا و فرماید کہ (۲) معنی گذشتن و گذران بچہ حاضر است او تجسیدن جس کا یہ اسم حال ہم آمدہ نیز فرماید کہ در نسخہ وفائی و شمس تجسائد بقول سروری بخائے مجھے وسین فخری ہمین معنی گذران آورده اند (۳) مہلہ بروزن ترساند یعنی گذرانند و در پیش مخالف ارجہ کہ خود را چون گنگ می پناشت آتش چین چین سازد (سراج الدین) اجی باز تاب آتش قہرش چو موم شد بجان (۴) کفر کو کبریت و وزخ اوست بس بپای صاحب برہان بگرہ و معانی بالا فرماید کہ می بخساند او را آن نفس و فرماید کہ معنی (۳) یعنی خرامان ہم صاحب رشیدی تجس پرمردہ کنند نیز و بقول صاحب برہان بر گوید کہ برین قیاس است بجان و تجندہ وزن لرزانند یعنی بگرد و در آزار و و تجسیدن مؤلف عرض کند کہ دای حقیقین دارد و پرمردہ سازد و چین چین گرداند و بانام و نشان کہ هیچ اعتدال بر قواعد فارسی نمی کنند بخرانند صاحبان اند و مؤید و ہفت ہم ولنی دانند کہ بجان اسم حال است از مصدر ذکر این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ تحقیق</p>
---	---

<p>شد که محققین با نام و نشان فرق در اسم و (۴) بخرام آوردن مؤلف عربی کنند که جامد و مشتق نمی کنند و هیچ یکی از محققین با اسم مصدر این (بخش) که بجایش گذشت نمی دانند که این مضارع مصدر بخسانید و بخشن که می آید بقول متفنین فارسی مصدر است که هم اینان ذکرش می کنند و شامل است سماعی و بخیدن بزیادت تحتانی مکسوره با علا بر همه معنی معانی مصدری بطریق مضارع و مصدر قیاسی و جعلی و باصول ماهر و در پیش کرده سروری برای حال است نه بالا قیاسی که وضع کرده اند از اسم مصدر بخش مضارع و این دلیل آنست که محقق اهل و بخسانیدن متعدی هر دو معانی بیان کرده زبان برانگی زبان خود قواعد فارسی را صاحب موارد موافق قیاس آنچه صاحب ملاحظه نکرد (ار و و) بخسانیدن کامضارع برهان معنی چهارم را خراسیدن نوشته غلط بخسانیدن بقول سروری بمعنی پرموده کرده که آن معنی بخیدن است غور بر مصدر ساختن و گدازانیدن و در رنج داشتن متعدی نکرد که زیر بحث است بخسان صاحب برهان نکرده هر سه معانی بالا گوید که گذشت امر حاضر این است و این از رو که خراسیدن صاحب بحر فرماید که متعدی بر بخسان و از سیراج الدین راجی بر بخسانند بخیدن است و بس (کامل التصریف) و گذشت (ار و و) (۱) گلو (۲) پرموده مضارع این بخساند صاحب نواد و غیره با گرنا (۳) رنج مین رکنا (۴) خرامان کرنا صاحب موارد گوید که معنی (۱) گدازانیدن بخش بقول سروری بجای مجله (۱) بمعنی و (۲) پرموده ساختن و (۳) در رنج داشتن آواز بر چیز باشد که بر بخت به جیم عربی عرض</p>	<p>شد که محققین با نام و نشان فرق در اسم و (۴) بخرام آوردن مؤلف عربی کنند که جامد و مشتق نمی کنند و هیچ یکی از محققین با اسم مصدر این (بخش) که بجایش گذشت نمی دانند که این مضارع مصدر بخسانید و بخشن که می آید بقول متفنین فارسی مصدر است که هم اینان ذکرش می کنند و شامل است سماعی و بخیدن بزیادت تحتانی مکسوره با علا بر همه معنی معانی مصدری بطریق مضارع و مصدر قیاسی و جعلی و باصول ماهر و در پیش کرده سروری برای حال است نه بالا قیاسی که وضع کرده اند از اسم مصدر بخش مضارع و این دلیل آنست که محقق اهل و بخسانیدن متعدی هر دو معانی بیان کرده زبان برانگی زبان خود قواعد فارسی را صاحب موارد موافق قیاس آنچه صاحب ملاحظه نکرد (ار و و) بخسانیدن کامضارع برهان معنی چهارم را خراسیدن نوشته غلط بخسانیدن بقول سروری بمعنی پرموده کرده که آن معنی بخیدن است غور بر مصدر ساختن و گدازانیدن و در رنج داشتن متعدی نکرد که زیر بحث است بخسان صاحب برهان نکرده هر سه معانی بالا گوید که گذشت امر حاضر این است و این از رو که خراسیدن صاحب بحر فرماید که متعدی بر بخسان و از سیراج الدین راجی بر بخسانند بخیدن است و بس (کامل التصریف) و گذشت (ار و و) (۱) گلو (۲) پرموده مضارع این بخساند صاحب نواد و غیره با گرنا (۳) رنج مین رکنا (۴) خرامان کرنا صاحب موارد گوید که معنی (۱) گدازانیدن بخش بقول سروری بجای مجله (۱) بمعنی و (۲) پرموده ساختن و (۳) در رنج داشتن آواز بر چیز باشد که بر بخت به جیم عربی عرض</p>
--	--

خاکدشت اما در سامی فی الاسامی بخت بضم	بمعنی آواز کردن دماغ خفته کہ می آید نمی فهمیم
باو تشدید فار (۲) مخصوص آواز دماغ خفته کہ صاحب برہان معنی سوم را از کجا پیدا کرد	
را گفته و آنرا عبری غلط گویند بفتح تعین	بہر گاہ معنی شکستن و مجروح ساختن در مصدر
و کسر طاء مہملہ اول و سکون یای حقی	بختن نمی آید پس چطور در ماضی مطلقش باشد
صاحب برہان بذر ہر دو معنی بالا گوید کہ	معلوم می شود کہ در خیالش مصدر بختن و
بکسر اول (۳) شکست و مجروح گردانید	موحدہ اول زائد باشد دیگر هیچ و دیگر کسی از
صاحب ناصری ہمز با تش خان آرزو در	محققین فارسی زبان با او نیست بدون سند
سراج بر ذکر معنی اول و دوم قانع ہو	استعمال تسلیم نکنیم (ارو) (۱) و بکسبت
عرض کند کہ جا دارد کہ این را سبب بخت کے پہلے معنی (۲) خرا تا بقول آصفیہ ارو	
گیریم کہ بجم عربی معنی اول گذشت کہ بجم عربی	اسم مذکر۔ وہ آواز جو اکثر بلغنی فراجون کے حلق
بخائے جھمہ بدل شود چنانکہ اسفاناج و اسفانائے سوتے وقت نکلتی ہے۔	غیر خواب غلط
و بہتر از ان است کہ بہتنی دوم اسم جامد	فخر (۳) مجروح کیا۔ زخمی کیا۔
گیریم کہ اسم مصدر بختن است کہ می آید	بختن بقول سروری بضم یا و فتح خائے
اندرین صورت معنی اول را بہ تعمیم مجازش	معجزہ شد و تا بمعنی صدا کردن دماغ خفته
گیریم و بخت لا کہ بجم عربی عوض خای جھمہ	صاحب برہان این را بہ تخفیف آور وہ یعنی بفتح
گذشت بدل این دانیم۔ نسبت معنی سوم	خائے جھمہ و بقول بختن صدا کردن دماغ
عرض می شود کہ ماضی مطلق مصدر بختن باشد	و خواب (سالم التصرف) کہ غیر ماضی و مستقبل

و اسم مفعول نیاید صاحب سوار و بالفاظ قول	و قول صاحب جامع کہ از اہل زبانت تعبیر کنیم
سروری فرماید کہ حاصل بالمصدر این نخست	اصل این نخست متن بہ دو فوقانی بود یکی از ان حد
بہ تشدید خائے معجمہ باشد و صاحب نوادر	شدہ نخستن باقی ماند بقول مقتضین فارسی مصدر
ہمزبانیش۔ صاحب جامع در اعراب باصفا	سماعی است و باصول ماصدر قیاسی و اصلی
بجہ شفق مؤلف عرض کند کہ مرکب است	کہ بخشش بر اسم مصدر گذشت (اردو) خزانے
از اسم مصدر نخست گذشت و ہمین است	بقول آصفیہ بیوتے میں خرخر کرنا بیخبر ہونا (بجہ)
حاصل بالمصدر ہم ماتشدید را غیہ میچ ندانیم	سنے وہ نا کہ عاشق جو کوئی دم جاگے ہا سے تو
ولیکن استعمال فارسیان را بہ تخفیف تسلیم کنیم	شام سے خراٹے تا سحر لینا

بخسلوس بقول سروری و برہان و جامع و ہفت بخا و سین مہملہ و لام بر وزن شکبوس نام پادشاہی است کہ غدر را ایتھر برد (حکیم سنائی ۵) حال اصحاب کہف و وقیانوس و قضاہ بخسلوس و شہر فوس و مؤلف عرض کند کہ لقب می نماید از جنس مخفف نخست کہ بجایش گذشت و توس کہ یعنی بازی دادن و کچ دہان و دہان کچ کہ می آید عجی نیست کہ ہمین پادشاہ در تھن غلطی می زد و دوران حالت دہانش کچ می شد یا بہ تصنع غلطی می زد و اللہ اعلم بحقیقۃ الحال (اردو) بخسلوس نام ایک بادشاہ گزرا ہے جو عذرا کو لے گیا تھا۔

بخشم بقول سروری بخائے معجمہ و سین مہملہ بوزن انجم شربی باشد کہ از گندم سازند و لوی معنوی ۵) بخور بی رطل و بی کوزہ می کوشند روزہ ہا نہ از انگور و نہ از شیرہ نہ از لوی نہ از بخشم و بقول رشیدی و ناصری و جامع و جہانگیری و برہان شربی باشد بخیر کہ از گندم

سازند (حکیم سوزنی ۵) بکنی و بنجم خوردوزان شوند مست و خراب پوزاب تتاجی که باشد
 سر و بے شکوز و سیر و خان آرزو در سراج با اتفاق محققین بالا گوید که این را بوزره نیز
 خوانند و اخسمه بدین معنی گذشت مؤلف عرض کند که سیم تخصیص در آخر لغت بخش
 زیاده کرده اند و سیدین جمله را متحرک کردند برای سهولت تلفظ معنی لفظی این چیز است که
 مخصوص است برای غلط و کنایه از شرابی که بچرخ و خورش و نش بخوردی طاری میشود و غلط
 می برآید در عالم سستی مصرع اول سند غیر موزون می نماید (۱-۲) و یکپوشه اخسمه -

بخش اول بقول اندکجمله فرنگ	و جزین نیست که تحتانی بدل شده و او چنانکه
بمعنی (۱) گفتن و (۲) زدن و (۳) کوفتن	انگیز و انگور و انگیل و انگول - معاصرین عجم
و (۴) در و کردن و (۵) آره کشیدن (۶)	بر زبان ندارند بدون سند استعمال تسلیم نمی
بر کردن و (۷) ترسیدن و (۸) طپیدن و (۹) رو و (۱۰) کهنه (۱۱) مارنا (۱۲) کوئنا (۱۳) کلانا	
(۹) اند و گین بودن و (۱۰) گداختن و (۱۱) - در و کرنا (۱۲) آره چلانا (۱۳) اکھیرنا (۱۴) و رنا	
تغیر دادن و دیگر کسی از محققین مصادره کرد این (۱۵) ترپنا (۱۶) عکین هونا (۱۷) کلانا (۱۸) شغیر کرنا	
نکته مؤلف عرض کند که از اسم مصدر بخش بخشی بقول سروری لفتح با و سکون خا و کسین	
وضع کرده اند و متعلق بمعنی اول اوست بخشی جمله (۱) پرموده و بیه آب حاصل آمده (ناصر	
و هم و دیگر همه معانی مجاز آن بجز معنی اول خسرو (۲) تو کشتمند جهانی زو اس مرگ	
که هیچ تعلق از اسم مصدر ندارد و بخبودن بر سر و کونو که زرد شد سستی چون گندم بخشی با و فرما	
مبدل بخیدن است که به تحتانی مکتوب می آید که (۲) بمعنی گداخته شوی نیز آمده (وله ۵) اگر	

زری نمند کار بر تو آتش تیزها و گرمی بفسا گداخت و پشمرده و فراهم آمد و از تپش آتش
 تا ابد یعنی بخشی و صاحب برهان بر پشمرده و چین چین شد و مقبول سروری
 بآب و گداخته شده قانع که همه متعلق به معنی (ب) بچیدن | بوزن ترسیدن را پشمرده
 اول است مؤلف عرض کند که و لے بر (۲) گداختن (۳) در رنج بودن صاحب
 محققین اهل زبان که هر مشتق را اسم جامد می دانند برهان نسبت معنی اول گوید که پشمرده شدن
 و نمی دانند که بچیدن مصدر است که می آید و نسبت معنی دوم فرماید که گذرانیدن و
 و بخش که گذشت اسم مصدر است و امر حاضر یا اتفاق معنی سوم فرماید که (۴) خرابیدن
 و بخشی معنی اول حاصل بالمصدرش زیادت بهم و صاحب بحر نسبت معنی اول با برهان
 یا بے مصدری یعنی پشمرگی و غیر ذلک و بخشی مشتق و بذکر معنی دوم یعنی گداختن نسبت
 بمعنی دوم صیغه واحد مخاطب مضارعش - معنی سوم فرماید که در رنج داشتن است
 اگر بر مصدر و قواعد فارسی غور می شود و بذکر معنی چهارم فرماید که (۵) چین بر چین
 این لغت را بطور مستقل بیان نمی کردند و انداختن (کامل التصریف) و مضارع این
 اگر می کردند از حقیقتش خبری دادند (دارد) و بچیدن صاحب موارد در هر سه معنی بالا با
 (۱) پشمرده به غیر بانی که حاصل شده (۲) صاحب سروری و نسبت معنی چهارم با برهان
 تو گفتم - و نسبت معنی پنجم فرماید که در پشمرگیدن
 (الف) بچیدن مقبول سروری و برهان و نسبت و چین چین کردن است و بخش حاصل بالمصدر
 بخانه معجمه و سید مظهر بوزن برچید یعنی صاحب نوا در بر معنی اول و دوم قانع حیا

جامع بالفاق برهان در معنی سوم اینقدر صرف غلط کرده که پرمردن را پرموده ساختن نوشت
 کند که (در رنج بودن) را (رنجاندن) نوشته و گداختن را گدازانیدن و صاحب جامع
 و از معنی پنجم ساکت خان آرزو در سراج بالفاق برهان سکندری خورده که در رنج
 بر معنی اول و چهارم گفتا که مؤلف عرض بودن را رنجاندن کرده این است تحقیق
 کند که محققین با نام و نشان از لازم و متعلق تحقیق محققین زبان دان که غور بر قواعد زبان
 این مصدر به خیر اندر بنمایند که گذشت نمی کنند با بجمله این مصدر است که مرکب شد از
 متعدی این است و بنجیدن که زیر بحث اسم مصدر تجس و پیکسور و علامت مصدر
 است لائش - صاحب سروری ازین خبر (دن) و لقبی مقتضین فارسی زبان بر مصدر
 وارد و هر سه معانی بیان کرده اش درست جعلی و قیاسی است و باصول ما مصدر
 است و معنی چهارم بیان کرده برهان هم اصلی و قیاسی - از نیکه اسم این مصدر
 بلحاظ ماخذ درست باشد که تجس بمعنی عشو از لغات فرس است - آنچه صاحب هوار و
 و خرام هم آمده پس معنی خراسیدن در مصدرش تجس را حاصل بالمصدر گوید تسلیم نمی کنیم
 چرا نباشد و معنی پنجم بیان کرده صاحب بحر که حاصل بالمصدرش تجسی است نه تجس
 متعلق است معنی اول که چنین بچین انداختن و (الف) ماضی مطلق این (ار دو) (الف)
 هم پرمردن است و صاحب هوار و معنی گدا پرموده بواسطه (ب) (۱) پرموده هوندا سکرنا
 پنجم را درست نوشته که (در هم کشیدن) و (۲) گانا (۳) رنجیده هونا (۴) خرامان هونا -
 چنین چنین گردیدن است - صاحب برهان (۵) چنین بچین هونا -

<p>بخشیده بقول سروری بخائے حجره و سینه مهله از اینان که چیرانی گویند که بر ماضی مطلق بخیدن بایه مفعولی زیاده کرده اند و چرا و فراهم آمده (سولوی مفعولی) همچو گر مابه شامل نباشد یعنی پشمرده و گذاخته و مبتدای و فرماید که بایه فارسی نیز آمده صاحب برهان تذکره معانی بالا گوید که خرامان هم و صاحب فیه نقل نگارش مؤلف عرض کند که می پسیم خرامان (۵) چین بچین -</p>	<p>بخش بقول سروری بوزن بخش (۱) معروف و (۲) ماهی و (۳) برج (رو و کی (۴) آفتاب آید بخش زمی بره پاره و کی گیتی سبزه و دیکیره (۵) فردوسی (۶) چوپیدا شد آن چادر عالج گون پاره خور از بخش و پیکر آمد برون پاره صاحب برهان نسبت معنی اول صراحت کند که حصه و بهره باشد و تذکره معنی دوم نسبت معنی سوم فرماید که خواه برج که تو تر باشد خواه برج قلعه خواه برج فلک غالب در قاطع برهان گوید که معنی دوم راست باید و معنی سوم زنده نیت مؤلف عرض می کند که قول سروری برای لغت فارسی مبتدیه سندر است و بس و معنی سوم را مجاز معنی اول توان گرفت و از اسناد و رو و کی و فردوسی استعمال این یعنی سوم ثابت و غالب هندی را درانی رسد که بمقابله سروری و دم زنده که جنش انسان مغلوب آنست از اینکه سروری صاحب زبانت و صاحب جامع که هم از اهل زبان است تصدیق نه نه معانی بالا کرده صاحب مؤید تذکره معنی اول بخوانه ز فائگو یا گوید که (۴) نفجحتین</p>
---	--

بمعنی نریه بینی و ده سستی آمده صاحب ناصری بذكر نه سه معنی بالا فرماید که در برهان معنی دوم
 و سوم نوشته و مؤیدے ندارد و در فرسنگ پایافته نشد مؤلف عرض کند که خود او از ناصر
 خسرو سزے آورده که برای معنی سوم است و بخیاں خود سزے معنی اول گرفته است (ت)
 که کرد این گنبد فیروزه پیکر پانچین بے روزن و بے بام و بی در، که زدیر کار این گنبد
 که پرداخت پاهفت و دو و ده بخش مدور، صاحب فرسنگ قدائی بر معنی اول قانع
 خان آرزو در سراج بذكر معنی اول فرماید که در اصل معنی انعام و بخشیدن بود که بدین معنی
 شهرت گرفت و بجواله برهان ذکر معنی دوم و سوم کرده گوید که سندی خواهد که در کتب
 معتبره نیست مؤلف عرض کند که فرسنگ سروری را ندید پس خطای کیست حالا عرض
 می شود نسبت ماخذ که کیس لغت سنکرت است به باسے فارسی و کاف و سین جمله چنانکه در
 سخندان ذکرش کرده پس عجبی نیست که فارسیان بای فارسی را به خود بدل کردند چنانکه
 تپ و تب و کاف بدل شد به خای مجمله چنانکه شاکچه و شاکچه و سین جمله تبدیل یافت
 به شین مجمله چنانکه سستی و کشتی و جادار و که این را سبدل بخت گیریم که بر معنی اولش گذاشت
 که فوقانی بشین مجمله بدل شد چنانکه رخت و رخش و معنی سوم مجازی این که برج بهم دراج
 و حصص دارد و نسبت معنی دوم عرض می شود که اسم جامد فارسی زبان گیریم و نسبت معنی
 چهارم و پنجم مجازی بیان صاحب مؤید را کافی ندانیم که بختیم طری و سین جمله به همین و معنی
 گذشت و بعضی محققین هم در اینجا اشاره کرده اند که بخش به جیم فارسی و شین مجمله درست با
 باقی حال در اینجا بهین قدر کافی است که کاتب مؤید تصریح کرده است در کتابت لغت و سکو

دیکر محققین برای معنی چہارم و پنجم دلیل آنست و بتحقیق ما (۶) اسم مصدر بخشیدن است بمعنی عطا و این مجاز معنی اول باشد و مصدر بخشیدن از همین اسم مصدر مرکب شد کہ می آید۔
 (ارو) (۱) حصہ بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر مکرر۔ بجزہ۔ بجز و (۲) محصلی۔ مؤنث۔
 (۳) سرج۔ بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ گنبد۔ راس منازل ستارہ (۴۷ و ۵) دیکوچس
 (۶) بخشش بقول آصفیہ فارسی۔ اسم مؤنث۔ الغام۔ عطیہ۔

بخشا بقول سروری (۱) بمعنی بخشندہ (اویب) والف زائد است در معنی دوم چنانکہ آئی
 صابر (۲) نسبت فضل از دل ریشای او گیرد و دانیبا و جادار و کہ بمعنی دوم امر حاضر بخشیدن
 فروغ پا نخبه خود از کف بخشای او گیرد و گیریم کہ بمعنی بخشیدن می آید (ارو) (۱) بخشند
 صحابہ و فرماید کہ (۲) امر بہ بخشیدن والا (۳) بخش بخشای کا امر حاضر۔
 نیز (شیخ سعدی) خور و نوش و بخشای بخشای بقول اند بخوالہ فرنگ فرنگ بخت دعا
 و راحت رسان پانگہ می چہ داری ز بہر مستعل۔ بمعنی خدا بخشد مؤلف عرض کند کہ شکیست
 کسان کہ صاحبان رشیدی و اندوکر ہر الف دعا بر معنی چہار و ہم با و بیان کردہ ایم
 معنی کردہ اند مؤلف عرض کند کہ محققین با نام و ہمان قاعدہ در اینجا ہم (ارو) بخشے۔
 و نشان بحقیقت پے نیردہ اند و بر قواعد فائی جمیدہ (واغ) خدا بخشے بہت ہی خوب
 زبان غور نکر دہ بخش امر حاضر بخشیدن ات تحین مرنے ولے ین پ

والف آخر مفید معنی اسم فاعل چنانکہ بر بخشانیدن بقول بحر بافتح متعدی بخشیدن
 (الف فاعل) مذکور شد بچون دانا و دنیا کہ می آید کمال التصریف باشد و مضارع این

بنحشاند. دیگر محققین فارسی زبان ذکر این کمر بر حال ما که به هیتیم اسیر کنند هوا را و معنی دوم
 اند مؤلف عرض کند که جزین نباشد که اسم غیر از ترکیب حاصل نمی شود چنانکه (خطا) بنحش
 این مصدر همان بنحش که بمعنی ششمش گذشت که اسم فاعل ترکیبی است و جا دارد که این را
 (ارو) بنحشاند. بقول آصفیه. متعذری
 معاف کرانا. عفو کرانا. یعنی دوم فرید علی بنحش گیریم بریادت تختانی
 در آخر چنانکه دنیا و دنیا و جلا و جلے۔
 بنحشای بقول ضمیمه برهان (۱) امر صاحبان هفت و مؤید هم غلط کرده اند که امر
 به بنحشودن و (۲) بمعنی بنحشده. صاحبان بنحشاندین. بنحشان باشد بنحشای و امر بنحشودن
 هفت و مؤید نسبت معنی اول گویند که بنحشو که و او بالف بدل شده بنحشاند (ارو)
 امر بنحشاندین و بنحشودن و صاحب اند (۱) بنحش بنحش کر (۲) بنحش و الا بنحش کر نه والا
 امر بنحشایدن گفته و صاحب ناصری بذیل بنحشایش بقول برهان بروزن افزایش (۱)
 بنحشایش ندان از صابر آورده (ع) بمعنی از جرم گناه و تقصیر و از کشتن کسی گذشت
 نحه خود از کف بنحشای او گیر و صاحب (۱) ملک شمس الدین کرت (۲) گرفت و مرگشت
 مؤلف عرض کند که محققین اول الذکر به ش و در صف کین با آنکه بدیم کشتن از روی
 ب تحقیقی کار گرفته اند حقیقت این است که یقین با اکنون بطبق می و دهم در زمین بنحشایش
 بنحشایدن که می آید بریادت الف و تختانی و بنحشش چنان است و چنین با و تحقیق (۲)
 اول مراد بنحشیدن است و این امر حاضر بنحشایش یعنی بذل و عطا هم (سعدی شیراز) زحی
 نه امر بنحشودن (کریم) کریم بنحشای بحر بنحشایش و کان جود که مستظهر اند از وجود

وجود و صاحبان اند و هفت و ناصری ذکرین بخشایشگر اصطلاح بقول اند بخواه	
کرده اند مؤلف عرض کند که حاصل بالمصدر فرہنگ و فرہنگ بمعنی بخشایش کننده و مرادف	
بخشاییدن است که می آید دیگر هیچ (ارو) الترحیم و بخشاینده صاحب ناصری هم بذیل	
بخشش بقول آصفیه فارسی اسم مؤنث (بخشش) بخشایش ذکر این کرده مؤلف عرض کند	
معافی عفو و انعام عقیقه که گر بقول برهان افاده معنی فاعلیت کند	
بخشایش آوردن مصدر اصطلاحی وقتی که با کلمه دیگر ترکیب شود پس از قبیل	
صاحب آصفی بذکر این از معنی ساکت (خود را و اگر است) (ارو) بخشش والا عطا	
(بخشش) چو بخشایش آرد جهانی ز جود و چو لشکر کرنے والا معاف کرنے والا	
کشد خصم گوئی نبود و (کمال اصفهانی ع) (الف) بخشایندگی صاحب اند بخواه	
بر جان عاشقانت بخشایش آرنیارد و (ب) بخشایندہ فرہنگ و فرہنگ بذکر	
مؤلف عرض کند که بمعنی بخشش و عفو کردن (ج) بخشاییدن ہر سہ گوید کہ (الف)	
است و (ارو) بخشش کرنا عفو کرنا بمعنی جود و عطا و عفو چنانکہ شیخ شیراز گوید	
بخشایش کردن استعمال صاحب (د) متاب اے پارسا رواز گنہ گار و	
آصفی بذکر این از معنی ساکت مؤلف بہ بخشایندگی دروے نظر کن و و بر (ب) و	
عرض کند کہ بذل و عطا و عفو کردن باشد کہ بخشش کنندہ و مرادف الترحمن است و	
مرادف بخشایش آوردن کہ گذشت معامیر نسبت (ج) می نویسد کہ در محل ترحم و عفو	
عجم بر زبان دارند (ارو) و دیگر بخشایش آوردن جو مستقل صاحب غیاث نسبت (ج) گوید	

استعمال این معنی جو و کرم بندرت آمده	معنی پاره پاره مؤلف عرض کند که استعمال
مؤلف عرض کند که درج مصدر است	این از نظر نگارنداشت خلاف قیاس نیست
مرکب از اسم مصدر بخش که گذشت فاینا	که معنی لفظی حصه حصه باشد معاصرین عجم بر زبان
الف ویای زائد در آخرش زیاده کرده	ندارند شاقی نداشت استعمال باشیم (ار و و)
بخشش کر و ند و بقاعده مصدر جعلی نیز یاد	پاره پاره - ریزه ریزه - ٹکڑے ٹکڑے - حصا
تحتانی مکسوره و علامت مصدر رون مصدر	آصفیه نے پاره پاره کرنا کا ذکر فرمایا ہے
ساختند که باصول با مصدر اصلی است که اسم	بمعنی ریزه ریزه کرنا - دھجی دھجی کرنا بکڑے
مصدرش مال فارسی زبان است مضارع ٹکڑے کرنا -	
این بخششید و (الف) حاصل بالمصدرش	بخشش بقول ضمیمه برهان معنی داوود بخشش
و نیز بخشش که گذشت حاصل بالمصدر	و عطا صاحب اند فرماید که بالفتح و کسر ثین
همین مصدر باشد و (ب) اسم فاعل این	معجمه (۱) بمعنی عطا و ابلع ثین (۲) بخشش او
و (ج) شامل است بر معنی (۱) عطا کردن	صاحب هفت همزانش مؤلف عرض کند که
و (۲) عفو کردن (ار و و) (الف) بخشش	حاصل بالمصدر بخشیدن است که می آید و شامل بریده بخشش
حاصل بالمصدر (ب) بخشش کرنے والا - عفو	(انوری ۵) بخشش بے منت و احسان بیلافت
کرنے والا - (ج) (۱) بخشش کرنا عطا کرنا -	کند و ابر و دریا را از خجالت خشک چون دود
(۲) عفو کرنا بخشنا -	و سراب (ار و و) (۱) بخشش - بقول آصفیه
بخش بخش اصطلاح بقول بحر و اند و غیاث	فارسی - اسم سوتند - الغام عطفیه - دان -

عرض کند که خشک در اینجا بمعنی خشکی است و	(۲) اسکو عطا کر۔
خشکی بحق زخم باعث بسیار تکلیف و رنج است	بخشش نامه اصطلاح - بقول اندکجوانه
یعنی چون زخم پیش از اندمال خشکی گیر و مجروح	فرسنگ فرنگ بمعنی هبه نامه مؤلف عرض
کند که موافق قیاس است معاصرین عجم بزرگ	کند که موافق قیاس است معاصرین عجم بزرگ
بیشتر تکلیف می کشد از اینجا است که معالجین	دارند (ارو) هبه نامه - بقول آصفیه
و انما بادویه لرحبه انرا ترمی دارند که باعث	اسهم مذکر - وه کاغذ یا دستاویز جنس مین عطا
اندمال است صاحبانند و صراحت کامل بمعنی این غور	کرنی یا مرحمت فرمانی کا اقرار لکھا جائے
نکرد و با بجملة معنی این مصدر اصطلاحی مبتدای	بخشش کرون مصدر اصطلاحی بمعنی عطا
خشکی زخم کردن است و تکلیف رسانیدن	کرون است (فهرری ۵) صبا ز کوی تو کرنا - تکلیف پہنچانا۔
بخشش کرون مصدر اصطلاحی بمعنی عطا	کرون است (فهرری ۵) صبا ز کوی تو کرنا - تکلیف پہنچانا۔
کرنی یا مرحمت فرمانی کا اقرار لکھا جائے	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔
بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔
بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔
بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔
بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔
بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔	بخشش کند (ارو) عطا کرنا۔

(۱۷۷۷)

(۱۷۷۸)

بخش گرداندن مصدر اصطلاحی - بیان کرده او برای مصدر (بخشیم کردن) باشد

عطا قرار دادن (ظهوری ۵) بر خلاق که بحیم فارسی دوم گذشت و معنی مصدر زین بخش فصل با گرداندن بخش بود موسم نوز و زار و یوا غصه آوردن است و بس طالب سند استعمال هست بود (ارو) عطا قرار دینا بخش یا شیم (ارو) غضب ناک کرنا - بقول آصفیه قرار دینا - بهر کانا غصه ولانا - بهر کرنا - برافروخته کرنا -

الف) بخش آمدن مصدر اصطلاحی - (الف) بخشگی بقول اند مراد ف بخشایدگی

ب) بخش رفتن بقول اند (الف و ب) یعنی (۱) جود و عطا و (۲) عفو (شیخ شیراز ۵)

ج) بخش شدن نمکین شدن مؤلف بزرگی بادت بخشگی کن بود که دانه تانیف شانی

عرض کند که هر نه معنی خشم گرفتن و مبتلا نروید بود (ظهوری ۵) با وجود تنگ خویش

خشم شدن است (النوری ج ۵) عدش حال سائل بهتر است بود اهل بیت را چه حجتها

ار بارین خشم شود بود امن بیرون آسمان که در بخشگی است بود مؤلف عرض کند که

باشد بود (ارو) غصه کرنا غصه عونا بقول حاصل بالمصدر بخشیدن که می آید اصل این بخشیدن

آصفیه عفا عونا - ناراض عونا - بوده تحتانی بدل شده نون چنانکه اویج و اوئج

بخشیم کردن مصدر اصطلاحی - بقول شمس و از مثال شیخ شیراز مصدر مرکب - - - -

تیز نگریستن و نظاره گرفتن مؤلف عرض کند که چه (ب) بخشگی کردن بمعنی جود و عطا و

از زبان صاحب شمس بر آیکتر اعتبار را شاید عفو کردن پیدا است (ارو) (الف) (۱۱)

حیف است که او بر معنی حقیقی لفظ غوری کنی کند معنی جود - بقول آصفیه - بحرانی - اسم مذکر - کرشم بخش

سخاوت (۲) عفو بقول آصفیه عربی اسم مذکر بمعنی بخشیدن و رحم کردن (انوری ۵) قضا
 معافی - آمرزش بخشش (ب) جود و عطا کرنا - بادست او هر ساعتی گفتمی گفتمی که بخشش
 بخشش کرنا عفو کرنا - نه دینی طلبی دارم نه دنیائی به ولیکن پرکرم
 بخشنده بقول صاحب روزنامه بجواب منم واجب بود در ویش بخشون که چو کان درویش
 ناصرالدین شاه قاجار بمعنی معاف کننده مؤلف گشت از تو چار و سه نه بخشائی به استاد و کی
 عرض کند که اسم فاعل مصدر بخشیدن مثل (۵) نگار می در کفم داوی که چون آواش
 بر معانیش است که می آید (ارو) بخشند و لا بشنودم به بر آنکس کین نگار از کف او گم
 بخشنده آب است که مثل - صاحبان شد بخشودم به صاحبان رشیدی و برهان
 هر چه باید ترکست در خزینة و امثال و جامع و ناصری هم ذکر این کرده اند صاحب
 فارسی ذکر این کرده از محمل استعمال است بحر گوید که ترحم و شفقت کردن و بخشیدن
 اند مؤلف عرض کند که فارسیان این مثل - کامل الشریف و مضارع این بخشند -
 را بجای باؤل و سخی می زنند مقصود آنست صاحب نوادر گوید که بمعنی داون و از
 که بخشنده بشابه آب است که هر که پیش آب گناه در گذشتن لیکن اکثر استعمال این
 رو در شود همچنان سائل از بخشنده بهر بمعنی ثانی و بجزای بمعنی رحم کردن هم آمده
 حاصل کند (ارو) دکن مین کچن صاحب موار و بد که بخشیدن و بخشون گوید
 "سخی کا دریا بهتا ہے" که بمعنی داون و از گناه در گذشتن و رحم
 بخشون بقول جهانگیری باؤل معنی کردن و حاصل بالصدر این بخشش و بخشش

و مضارع این بخش و بخشاید و فرماید که اکثر اسما و معنی استعمال کردند (۱) و اذن و عطا کردن
نقطه ثانی یعنی ثانی آمده و لفظ اول شرک است و (۲) عفو کردن پس رحم کردن داخل معنی دوم
در هر دو معنی اما ازین ماده اسم مصدر بخشش است مضارع این نیامده و مضارع بخشیدن
بدوشیدن و اسم فاعل امر بخش بیک شین آید که بخش است بر اے این مصدر هم مستعمل شد
چون خطا بخش و زربخش و از ماده دوم اسم و بخشاید مضارع بخشایدن خطاے صاحب
مصدر بخشایش و اسم فاعل و امر بخشاے آید موارد که این را استعاق به بخشودن و بخشیدن
و اول را مفعولی ناچار است لفظ یا معنی و کرده و حاصل بالمصدر این بخشش باشد و چون
ثانی را مفعول نباشد مؤلف عرض کند که حاصل بالمصدر بر اے بخشیدن هم صاحب
حقیقت را نه فهمیده و بفرسخن رسیده خامه موارد و غلط کرده که بخشایش را هم حاصل بالمصدر
فرسائی می کند اسم مصدر بخشودن و بخشیدن این قرار داد و حقیقه بخشایش حاصل بالمصدر
همان بخش است که بجایش گذشت نه بخشش بخشایدن است که می آید و امر بخشیدن و
چنانکه خیال صاحب موارد است فارسیان بخشودن بخشش است و اسم فاعل این هر دو
کسور و علامت مصدر و آن بروز یا ده کرده بخشنده صاحب موارد و سکندری خور و که
مصدر بخشیدن را وضع کردند که باصول اسم فاعل بخش را اسم فاعل نوشت و ثانی که پیش کرد
اصلی و قیاسی است و باصول مقتضین فارسی با بر اے اسم فاعل ترکیبی است که معنی فاعلی
جعلی و بخشودن بتدل آن که تحتانی به و او بدل بدون ترکیب امر حاضر با اسمی پیدانی شود و
شد چنانکه انگیر و انگور و انگیل و انگول و برای آنچه از ماده دوم بخشایش را اسم مصدر گرفته

این ہم غلط است زیرا کہ بخشایش حاصل بالمصدر ذکر این نکرد و لیکن خلاف قیاس نیست۔
 بخشائیدن است کہ می آید و اسم مصدر بخشیم زائد بر لغت بخش زیادہ کردہ اند چنانکہ
 همان بخش کہ بالا گذشت و بخشائے امر حاضر است مگر رستم نگارہ مشتاق سند استعمال
 بخشائیدن باشد چنانکہ گذشت نہ امر حاضر باشیم (ارو) و کچھو بخش کے پہلے معنی۔
 بخشیدن و بخشودن چنانکہ او عاے صاحب بخشی بقول اندجوانہ فرنگ فرنگ بافتح
 سوار است بلے محل می گوید کہ بخشیدن را و کسر شین بمعنی (۱) نصیب و حصہ و (۲) دہنا
 معنوی ناچار است و بخشودن را معنوی نباشد و شاہرہ دہندہ صاحب فرنگ فدائی
 ما گوئیم کہ ہر دو مصدر بمعنی متعدی است و کہ از معاصرین عجم بود می نویسند کہ بمعنی دوم
 بخشیدہ بمعنی عطا کردہ شدہ و عفو کردہ شدہ محاورہ ہند است مؤلف عرض کند کہ در
 معنوی بخشیدن است و برای بخشودن بہم متعل معنی اول ہم یائے وحدت داخل است
 ۔ این است حقیقت محقق بانام و نشان و پایہ بدون سند استعمال اعتبار را نشاید (ارو)
 معلوم اتش کہ بیانش قیاس و قواعد ہر دو را (۱) و کچھو بخش کے پہلے معنی (۲) بخشی بقول
 بر طاق دار دو ہر چہ در دل آید بقلم می سپا اصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ فوج کی خواہ تھیم
 (ارو) (۱) وینا عطا کرنا۔ (۲) معاف کرنے اور حساب و کتاب رکھنے والا خواہ
 کرنا۔ عفو کرنا۔ رحم کرنا۔ باٹنے والا۔ اب چوکیدارون کی خواہ باٹنے
 بخشہ بقول اندجوانہ فرنگ فرنگ بمعنی والے کو کہتے ہیں۔
 حصہ و بہرہ دیکر کے از محققین فارسی زبان بخشی الممالک اصطلاح بقول اندجوانہ

فرنگ فرنگ سپہ سالار را گویند مؤلف کہ بخطاق و بتطابق ہم بدین معنی آمدہ مؤلف
 عرض کند کہ معاصرین عجم تصدیق این می کنند عرض کند کہ بخطاق بمعنی (۱) قبا و (۲) کلا
 مرکب اضافی است (اردو) فوج کا سپہ سالار و رویشان بجائے خودش می آید و تحقیق بمعنی
 بخشیدن **ما ذکر** این بر بخشودن کرده ایم و ماخذ ہمد را بخاکینم در اینجا ہمین قدر کافی
 و ذکر ماخذ ہم ہمد را بخاست (اردو) است کہ بخطاق بغین معجمہ و طائے حطی و
 و یکھو بخشودن ۔
 بخشی گری بقول اندجوائہ فرنگی گنگ بمعجمہ مبتدئش کہ غین بمعجمہ بہ خائے منقولہ مل
 عہدہ و خدمت سپہ سالاری است مؤلف شود چنانکہ چرخ و پیرخ (اردو) و یکھو بخطاق
 عرض کند کہ خدمت قاسم شاہرہ فوج بخط بلاسر واون **مصدر اصطلاحی** بقول
 و بدین معنی ہم محاورہ ہند است نہ سپہ اندجوائہ لطافت کنایہ از بلا و محنت کشیدن
 سالاری معاصرین عجم بامالفاق کنند و بدان راضی بودن مؤلف عرض کند کہ
 و گویند کہ در بعض مقامات فارس ہم خلاف قیاس نیست ولیکن طالب سند ہام
 بہ ہمین معنی مستعمل است (اردو) بخشیدگی کہ معاصرین عجم بر زبان نداشتند و دیگر تحقیقین
 فوج کے تنخواہ تقسیم کرتے والے عہدہ دار ازین ساکت (اردو) رنج و بلا پر صابر ہونا
 کی خدمت کا نام ۔ صاحب آصفیہ نے بخط بلاسر و آرم **اصطلاح** بقول مؤلف
 کہلے ۔ فارسی ۔ اسم مؤنث عہدہ مصائب اے بلا کشی کنم و راضی بیلا باشم مؤلف
 بخطاق صاحب سروری بر بخطاق گوئے عرض کند کہ بخط بلاسر و آرون **چرا قائم**

نکته که مرادف مصدر گذشته باشد چیست و راضی بیابودن مؤلف عرض کند که واصله
از محققین که مصدر راضی گذارند و مشتقات گذشته خط باست و در اینجا بجایش خط با
راضی نگارند. خلاف قیاس نیست. مشتاق را استعمال کرده اند بجای مصدر گذشته
سند استعمال باشیم. معاصرین عجم بر زبان نداشتند موافق قیاس است و برای این طالب سند
(ارو) و کمیو بخط بلاسروادون. باشیم که محققین اهل زبان ازین سکت
بخط بلاسروادون | مصدر اصطلاحی و معاصرین عجم بر زبان نداشتند (ارو)
بقول ضمیمه برهان و بکتابیه از بلاکشی کرد و کمیو بخط بلاسروادون.

بخند بقول سروری و برهان بخا و فا بوزن برسد (۱) یعنی عطسه کند و خفیدن بمعنی
عطسه کردن باشد و (۲) بوزن بخور و بمعنی سرفه کند (منجیک ۱۷) چون بخند صحیح
سعادت اثر پاد غایه ساگرد و باد سحر با مؤلف عرض کند که خفیدن بفتح اول داخله
شدن و گلو فشردن و (۲) عطسه کردن و بضم اول (۳) سرفه کردن می آید (سالم) ^{تلفظ}
که ذاتی الجرا پس موصده اول زائد است و خند بفتح فامضارع خفیدن. ضرورت
نداشت که یک مشتق را بطریق اسم جامد ذکر کنیم محققین بالا غلط کرده اند که مشتقات
با موصده زائده در ردیف آجا داده اند مخفی میا و که مصدر خفیدن مرکب است
از خفه که بقول برهان بفتح اول و ثانی فشردن گلو باشد و عطسه را نیز گویند و بضم اول
بمعنی سرفه هم که بعرلی سعال خوانند و همین است اسم مصدر. فارسیان بخف های
موز آخره به زیادت تحتانی کسور و علامت مصدر و ن مصدری ساختند قیامی

کہ بقول مقتضین فارسی زبان مصدر جعلی است و اصولاً باصلی کہ اسم مصدرش لغت فارسی زبان است مضارع این فخذ و حاصل بالمصدر این همان اسم مصدر و شامل است برہمہ معنی فوق الذکر صاحبان موارد و نوادر ہم ذکر این کرده اند ولیکن صاحب موارد معنی دوم را فخذ کردن نوشته و صاحب نوادر ہند بانٹش مؤلف گوید کہ تصنیف این اثر سند استعمال شود کہ لازم است یا مستقوی بظاہر قول سروری یا مستقبر و انجم کہ از اہل زبانست (مؤید الدین ۳) و ماغ صبح را در ہر خفیدن پاز فیض روی او خوشید ز ایدہ (اردو ۱) چھینکے (۲) کھانیے (۳) گلا گھوٹے۔ گلا گھٹے۔

بجک | بقول شمس باؤل و ثانی مفتوح نوعی از تبرزین (حکیم سوزنی ع) ترکی مکن کیشتن من برکش بجک پڑ مؤلف عرض کند کہ تعریف بجک بہ موصدہ اول و جیم فارسی و کاف بابیان ماخذش گذشت کہ معنی کار دہا شد و صاحب شمس ہم ذکر شد کہ وہ خبرین نیست کہ بخطی کتابت و پنجایم قائم کردیا نقل نویسنش دست تصرف دہانہ نمود و باعتبار معنی بیان کردہ اش این را بجک بہ نون اول و جیم عربی دوم صحیح دانیم کہ معنی تبرزین بجاسہ خودش می آید و اشارہ آن ہم بر بجک کردہ ایم باقی حالی و بود این در پنجاء غلط محض است و در کلام حکیم سوزنی ہم تصرف کاتب راہ یافتہ کہ نون اول و جیم دوم را بہ موصدہ اول و خائے عجمہ بدل کردہ است و بدین وجہ کہ تصرف در حلیہ لغت و سند راہ یافتہ قیاس غالب این است کہ تصرف نقل نگاہ نباشد بلکہ تسامح محقق است (اردو) تبرزین۔ ایک ہتیار کا نام ہے جو زرین اسپ کے پہلو میں رکھا جاتا ہے۔ منکر۔

بجمل بقول بہار بالضم نقیض سخا و نایب از صفات اوست و باللفظ کردن مستعمل (صائب)
 (۵) می شود و فریاد رس فریاد چون گرد و تمام بجمل در فریاد و فریاد رس کردن چرا
 مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بقول نایب بالضم والفتح و بفتحین و بفتحین زفت
 شدن (انہی) فارسیان استعمال این یعنی حاصل بالمصدر کنند و با مصداق فارسی مرکب
 سازند انحصار بہار با مصدر کردن از ملحقات باقی نماند قلب تلاش اوست (اردو)
 بجمل بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ لالچ۔ طمع۔ حرص۔ کنجونی۔ تنگ چشمی۔ تنگ دلی۔ خست

بجمل بقول شمس کبیر با و کسر لام مرادف و معنی لفظی این تحریر کی نازک کہ منسوب است بقول
 پنججو کہ بہر دو باے فارسی می آید بمعنی کسی متحرک بخندہ و آید غین معجمہ بدل شد بہ خای
 کہ دست در زیر بغل کند تا او بخندہ افتد معجمہ چنانکہ چرخ و چرخ و بخوجہ قرار یافت
 و آن را غلیج نیز گویند و بخوجہ ہم بدین معنی و بخوجہ بخند و او نسبت محقق آنت و پس۔
 می آید۔ فرماید کہ لغت فارسی است صاحب و حقیقت دیگر مرادفات این بجایش عرض کنیم
 برہان بخوجہ یہ باے فارسی و حیم فارسی فرماید اندرین صورت اعراب بیان کردہ صاحب شمس
 کہ انگشتان را در زیر بغل کے بکرت در او صحیح نباشد (اردو) گد گدی بقول آصفیہ
 باشد بخوانی کہ آنکس را خندہ گیر و مؤلف ہندی۔ اسم مؤنث۔ بغل یا تلوس یا کوکھ
 عرض کند کہ اگر سدا استعمال پیش شود تو انیم عرض کی کجلی۔ سلاہت۔ وہ میٹھی میٹھی کجلی جو
 کرد کہ اصل این بخوجہ بود مرکب از بغل و انگلیوں کے مس ہونے یا جھانویں کے رکنا
 و او نسبت و کلمہ چہ کہ افادہ معنی تصغیر کند جانے سے پیدا ہوتی اور سنہی ولاتی ہے۔

دغدغه - غلچ - غلچہ -	است: (ارو) خلوت بین لیجا یا تنجیه کرنا
بخل کردن استعمال - صاحب آصفی از	بخل و جیم بقول شمس یکسر با و ضم لام مرد و
معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی ندان	بخلچه که گذشت و ما بعد را بنجا حقیقت این بیان
و عطا نکردن و تنگ چشمی و دریغ کردن	کرده ایم که مبدل و مخفف بخل و چه باشد
مقابل عطا و بخش کردن باشد - سند این	(ارو) دیکو بخلچه -
بر لفظ بخل از کلام صائب گذشت (ارو)	بخل و زیدین مصدر اصطلاحی - صاحب
بخل کرنا -	آصفی از معنی ساکت مؤلف عرض کند که معنی
بخلوت برون استعمال - تخلیه کردن است	بخل کردن است (عرفی شیرازی) یا حوال زرد
(ظهوری) و حشم بر بخلوت همه جان غم بود قوت و هنوز با بسکه با خود بخل و زور غم	است با همزانش تونی آنکس که بخود در سخن
غم خوردن خور و (ارو) دیکو بخل کردن -	
بخله بقول سروری و رشیدی و جهانگیری و جامع و ناصری بخا و لام بوزن و معنی خرده	
باشد که آن را پر پهن نیز گویند (عسجدی) در آویزم حامل واریک سر خویش را بر و	
و بگرد کردن و سینه اش کم آغوش چون بخله با صاحب برهان گوید که بعربی بقله الحقا گویند	
خان آرزو در سراج گوید که ظاهر او را اصل بوخیله بود که بخیله به تختانی بعد خا و بوخله بود	
بعد پانیز آمده و این از بهمت تخفیف است صاحب محیط بر بخله و بخیله اشار بقله الحقا	
کند و بر خرده فرماید که بفارسی تورک و بعربی بقله الحقا و بیونانی بوخنی فایس و بعربی	
ارغیلم و بفرنگی بر قال سالی و بهندی قلفه و خلفه گویند و آن دو نوع است بهترین	

(عسجدی)

شمیمہ برہان و بحر پر اقبہ رفتن و مراقبہ کردن
 پوزن و خمہ (۱) نوعی از حریف کہ آنرا انگتر
 صاحبان مؤید و ہفتا و کرمانی مطلق این
 ہم خوانند و بید گیاه ہم گویند صاحب جامع
 کہ وہ گویند کہ اسے مراقبہ شد مؤلف عرض
 گوید کہ تجیل ہم ہمین است کہ می آید صاحب
 کند کہ کنایہ ایست و معنی اصلی این تمجید
 محیط پر خجہ حوالہ کنگر دہر و بر کنگر فرماید کہ
 (اردو) مراقبہ کرنا جنوری دل سے خدا
 اسم حریف است و بر حریف گوید کہ لغت
 کا وہاں کرنا۔ سب چیزوں کا خیال چھوڑ کے
 بطنی است و بیونی سقو لوس و بربی عکرب
 خدا کا وہاں لگانا۔ صاحب آصفیہ نے مراقبہ
 و ملکین و خریع و بفارسی کنگر و منابت آن
 زمین سنگریزہ و مواضع آبہا۔ بتانی و بتری
 کا ذکر کیا ہے۔
 بخمر البقول شمس لغت فارسی است و نام
 بتانی آن گرم در دوم و خشک در اول
 ولایتی مشک خیر۔ دیگر کسی از محققین فارسی
 و بتری آن گرم و خشک در دوم و مختلف الطبع
 زبان و کر این نکر و مؤلف عرض کند کہ تخم
 بحب اقلیم و اماکن و در ان رطوبت فضلیہ
 بہ ہمین معنی گذشت اگر سندا استعمال این پیش
 باطافت و تخفیف و تنقیہ قلیل است چون
 شود تو انہم عرض کرد کہ اسے حملہ آخر زائد است
 عرق بد بو را خوشبو کر و اند و بوی رطوبت
 چنانکہ شنا و شنار بدون سندا اعتبار را نشا
 حصارین عجم بہ زبان ندارند و از حقیقت این
 فرمایند تجیل است و بہا غرطس کہ گذشت
 سبکت (اردو) دیکھو تخم۔
 بخمر البقول برہان و ناصری و سراج و ہفت
 حوالہ حریف نوشتہ و بید گیاه را ہم آورده
 ہا از پریشان بیانی اینہا خصوصاً در مفردات

طب خیل پریشان می شویم و بر اوقات لوقی که هم ذکر این معنی نمی کنند البته نثر بدیهی معنی نمی آید
 بجای خودش مذکور شد گنگر سفید را ذکر کرد و مجرد قول صاحب شمس بدون سند اعتبار
 و خیال ما این است که در بید گیاه و گنگر را نشاید و ماخذ این هم تحقیق نمی شود و خیال ما
 فرق است - جادار در گنگر سفید را بید گیاه جزین نیت که تجسیده را که بعضی مفعولی یعنی پیرو
 نام باشد و نهبت لغت زیر بحث تحقیق ما از مصدر بخیدن است بخند نوشت و این
 این است که لغت فارسی زبان و اسم جانی نتیجه بخیری از ماخذ است و بس حیف است
 است و صاحب شمس گوید که (۲) بانگ که لغات فرس به تحقیق و به توجیه صاحبان
 کردن باشد با گرفتن گلو مؤلف عرض کند لغت و رچه شکل هاست (ار دو) و کمیو
 که محققین فارسی زبان و معاصرین هم ازین بخسیده -
 ساکت بدون سند استعمال اعتبار را نشاید بخنوا بقول برهان بفتح اول و نون بر وزن
 که صاحب شمس محقق بے تحقیق است (ار دو) پر تود (ار دو) رعد برادر برق را گویند و (۲) بد
 (۱) و کمیو اغرسطس و اققنا لوقی (۲) گلابی می را هم که شوهر ماور باشد صاحبان جامع و
 هوئی آواز می نوشت -
 بخند بقول شمس با اول و ثانی مفتوح
 اند و بکین و افسرده را گویند و آن را نثر ند - سوم عوض نون گذشت (ار دو) و کمیو بخنوا -
 نیز خوانند - مؤلف عرض کند که محققین بخنوا بقول ضمیمه برهان بر وزن خوشنود
 فارسی زبان ازین ساکت و بر لغت نثر ند بعضی بخنوا باشد که رعد است صاحب مؤید

آن نوع بزرگ برگ و سرخ ساق - سر و در سوم و تدر و آخر دوم و گویند تدر و سوم و بقول شیخ
 از ان قبض - نافع نرف و سیلابت فرسند و سناغ بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند کہ
 یہ تحقیق ما فارسیان از لغت عرب بقول زیادت ہائے نسبت در آخر بقولہ کردند و حرفہ را
 نام نہادند و باز بہ تبدیل قاف بہ خائے مجھے بخولہ شد چنانکہ برق و برخ و باز و او و بخت
 بدل شدہ بنمید شد چنانکہ انگور و انگیر و بختہ مخفف بخولہ باشد و بخولہ کہ می آید فرید علیہ علیہ
 زیادت و او و چنانکہ مغل و بخول و بخول مخفف بخولہ بہ تخفیف ہائے ہوز چنانکہ گواہ و گوا
 و ہمہ مقرر سناخہ خان آرزو ذکر بخولہ زیادت تحتانی بعد خائے مجھے کردہ وجود
 یافتہ نمی شود و خود او ہم بجائے مستطش نہ نوشت طبع آزمائی اوست و بس اگر سند تھا
 پیش شود یا از بنیان دیگر محققین تصدیق می شد قیاس می کردیم کہ فرید علیہ بخولہ باشد
 زیادت تحتانی بعد خائے مجھے چنانکہ نسبت و بیت (ار و و) حرفہ - بقول اصغیر
 عربی اسم مذکر - ایک تخم کا نام جو اکثر ٹہنڈائی مین ڈالتے مین اور اسی کا ساگ پکاتے پنا
 بخم بقول سروری بوالہ مؤید (۱) بفتح با و سکون خانام ولایتی است شک خیر
 و فرماید کہ بھرت خاہم ظاہری شود (۱) شیر خسیکتی (۲) ماہ تو در شک بخم اصل تو با
 جزع و ثرم و شہدیت در آغوش ہم نفیست در کام ضرر و و فرماید کہ و بیت
 مذکور بہ کسر یا نیز توان خواند کہ بالبعنی مع باشد یعنی باخم - صاحب جہانگیری ذکرین
 باسد بالاکرہ مقصودش خیرین نباشد کہ بھرت اول و دوم باشد صاحب برہان
 گوید کہ بالفتح و فتحین ہر دو آمدہ صاحب جامع ہم ذکر این کردہ صاحب ناصری گوید کہ

درست است کہ
 جہاں اس خطا ہو چلائی ہے جہاں اس خطا ہو چلائی ہے
 ۱۰۰۰ صحتہ (قابل ملاحظہ)

بر صاحب طبع ذوق سلیم معلوم می شود کہ (مشک نجم) کنایہ از زلف خمیدہ است و
 نجم نام بیچ ولایت و مشک نیست (ادیب صابر ترمذی ۵) قدس شد چو دوزلف
 نجم و دست نجم با دل من شد چو دوششم و نرم و دست و نرم با و فرماید کہ حکیم اسدی
 و فرمودی (کنہ نجم) بسیار آورده اند صاحب رشیدی تذکرہ قول تحقیقین بالاسند دیگر
 می خواہد مؤلف عرض کند کہ آنچہ صاحب نامہ صری این سند را بخی لغت نیز تحقیقین غیر
 متعلق دارد درست است و در معنی شعر ہم با او اتفاق داریم ولیکن انکارش از
 نام ولایت قابل تسلیم نیست خصوصاً تصدیق صاحب جامعہ از تحقیقین معتبر صاحب
 زبان است ما را کافی است حیف است کہ تحقیقین بالانسیبت حالانکہ این ولایت صریحت
 کافی نموده اند و بحدیکہ بیان کرده اند وجودش با عدم مساوات دارد و اگر نام ولایت
 را تسلیم کنیم وجہ تسمیہ این متحقق نشد کہ چیست و (۲) بہ فتح اول و ضم فاعی مجملہ بقول
 صاحب محیط شرابی کہ از آرد گندم و اسثال آن سازند معنی لغتی این چیزے کہ در نجم
 است و کنایہ از شراب مذکور (ارزو) و (۱) نجم بافتح ایک ولایت کا نام مذکور (۲)
 شراب کی ایک قسم جو آرد گندم و غیرہ سے بناتے ہیں۔ یونٹ۔

<p>نجم آوردن (مکان را نجم آوردن) بمعنی کان کشیدن پیدا کردن است (انوری ۵) ژاله سپهری کہ بجای خودش می آید (ارزو) نجم دینا نجم ببرد از کتف گوه با چون رستم ندیان نجم آوردن پیدا کرنا۔ جبکانا دکن میں خانما کہتے ہیں۔ کان را با و از زمین بند مصدر اصطلاحی نجم و رشدن مصدر اصطلاحی بقول</p>	<p>(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)</p>
--	--

فرماید کہ بالضم تندر و غرنده کذا فی القنیہ و در بخنودین بقول صاحب اندجوالہ فرنگ
 دستور بجای خاجیم مرقوم است و اللہ اعلم و رنگ بفتح اول و ثالث و کسر و او یعنی رعد
 بالصبوب مؤلف گوید کہ اگر سداستماع ایشان کردن و تندر زون - محققین مصادر فارسی
 شود تو انیم عرض کرد کہ دال مہملہ در آخر این زبان ازین مصدر سناکت مؤلف عرض
 زائد است چنانکہ پیرین و پیرسند اندر بی صورت کنند کہ موافق قیاس و اصول فارسیان است
 فرید علیہ بخنوباشد کہ بنون سوم گذشت (اردو) کہ از اسم مصدر بخنوب وضع کردہ اند بریادت
 و یکہو بخنوت کہ پہلے سنے۔
 تختانی کسور و علامت مصدر و دن بقاعدہ

بخنوفہ | صاحب برہان این را مخصوص کند با مقتضین فارسی مصدر جعلی و باصول ماصد
 برق و فرماید کہ بفتح اول و ثانی و رابع ہم آمدہ اصلی کہ از اسم مصدر فارسی زبان مرکب
 و صاحب سروری بجا کہ ادات گوید کہ بضم شد و بخنوف و مضارع این و بخنوف حاصل بالمصدر
 با و نون و سکون خلے معجمہ و او یعنی برق و امر حاضر ہم (اردو) کہ جہا بقول آصفیہ
 و بجا کہ شرح السامی گوید کہ بفتح با و نون و او ہندی - کرگنا - بجلی کا آواز نکالنا - با و نون
 ہم آمد و بجا کہ فرماید کہ بخنوفہ بضم با کا بولنا (ناخ ۵) کیا فرما ہو اگر کہ جنے سے ڈر
 و تا بمعنی ہر چیز غرنده عموماً و رعد باشند خصوصاً تجھکو ستنے نہ دے گجر بدلی کو

مؤلف عرض کنند کہ فرید علیہ بخنوباشد بریادت بخواب آمدن | مصدر اصطلاحی - بقول
 ہاے تہذو در آخر و ما ذکرہ این بصراحت معنی فا اند (۱۱) مرئی شدن چیز بخواب مؤلف
 بر بخنوت کہ وہ انیم و یکہو بیچ (اردو) دیکھو بخنوت۔ عرض کنند کہ (۲) خفتن ہم (ناصر علی ۵)

بخواب آمد خیال او کشیدم در بغل گشایش و خوش
 می گشت دیدم صبحدم در گشایش و خوش
 (واله هروی) خواب بلبل و گل آمدی
 مگر که گرفت و اگر بیدار بود آن وین خوش
 خنجر پدین (صائب) عالم غیب اگر
 نیست روان بخش چرا که در دکان زنده
 بخواب همه کس می آیند و معاصرین عجم
 تصدیق معنی دو هم می کنند (اردو) (۱)

خواب میں آننا۔ (۲) سونا۔

بِخواب افتاد و مصدر اصطلاحی برآورد صاحبان مؤید و سفت ذکر و ماضی مطلق این کرد و

معنی دوم خواب آمدن (ظہوری) اند کہ معنی خوابیدن و خفتن است (ارو) سونا

رزوی عیش تا افتد بخواب و در شب بخواب رفتن مصدر اصطلاحی - خشن

گوش برافسانہ باش (ارو) آرم (ظہوری) آورده آنکہ دولت بیدار را

زینا۔ بقول امیر۔ سونا۔

خواب و اون | سید احمد رضا صاحب | قبول | پرستش | بام | خطر | نتوان | خواب

مذکور از کشیدن بقصد خواب را باقر کاشی اسن رفت و در بیستم تا زواج اعتبار افتاد

مگر فہمیدہ آن پدخو کہ خواہم کردول (ارو) سونا۔

<p>بختواب رفتن یا مصدر اصطلاحی بقول بیداران (بصدفانہ رگ گردنم بختواب شد) بحر خدریت کہ بسبب نشستن وزیر حضور بود (ارو) سونا۔</p>	<p>بختواب رفتن یا مصدر اصطلاحی بقول بیداران (بصدفانہ رگ گردنم بختواب شد) بحر خدریت کہ بسبب نشستن وزیر حضور بود (ارو) سونا۔</p>
<p>بہرمد صاحب اندھیم ذکر این بزیادت بختواب کردن مصدر اصطلاحی بقول تختانی در آخر کند (از بہار سہ) از کوشش</p>	<p>بہرمد صاحب اندھیم ذکر این بزیادت بختواب کردن مصدر اصطلاحی بقول تختانی در آخر کند (از بہار سہ) از کوشش</p>
<p>توحی رود از پیش پایے ما پایے بختواب رفته متوجہ کردن مؤلف عرض کند کہ خواباں</p>	<p>توحی رود از پیش پایے ما پایے بختواب رفته متوجہ کردن مؤلف عرض کند کہ خواباں</p>
<p>مادر رکاب نست (صائب سہ) ہرگز بچشم و غافل کردن است و بس (باقراکشی سہ) شوخی ابرو نمی رسد پایے بختواب رفته باہو</p>	<p>مادر رکاب نست (صائب سہ) ہرگز بچشم و غافل کردن است و بس (باقراکشی سہ) شوخی ابرو نمی رسد پایے بختواب رفته باہو</p>
<p>نہی رسد و فرماید کہ این رختن پایے نیکو کہ می افتد بہر سوی کند خود را بختواب اشب مؤلف عرض کند کہ چون در یک نشست دیر</p>	<p>نہی رسد و فرماید کہ این رختن پایے نیکو کہ می افتد بہر سوی کند خود را بختواب اشب مؤلف عرض کند کہ چون در یک نشست دیر</p>
<p>گذرد و روانی خون در پایے کم شود جس (اون) آورده و در صرع ثانی (می کند) باقی نماند از ہمین است این کباب (ارو)</p>	<p>گذرد و روانی خون در پایے کم شود جس (اون) آورده و در صرع ثانی (می کند) باقی نماند از ہمین است این کباب (ارو)</p>
<p>پاؤن جھٹانا بقول آصفیہ پاؤن سن ہونا راجواب کھم اگر افا کہ گویم (صائب سہ) سردی یا کسی صدمہ کے باعث پاؤن کا</p>	<p>پاؤن جھٹانا بقول آصفیہ پاؤن سن ہونا راجواب کھم اگر افا کہ گویم (صائب سہ) سردی یا کسی صدمہ کے باعث پاؤن کا</p>
<p>بے حس و حرکت ہو جانا۔ پاؤن سونا و کن شوخ تو بیرحم را بختواب کند (ارو) سلانا غافل کرنا۔</p>	<p>بے حس و حرکت ہو جانا۔ پاؤن سونا و کن شوخ تو بیرحم را بختواب کند (ارو) سلانا غافل کرنا۔</p>
<p>بختواب شدن مصدر اصطلاحی خفتن بختواب کسی بود (مصدر اصطلاحی) بمعنی (ظہوری سہ) سر غرور من و پایے نخت</p>	<p>بختواب شدن مصدر اصطلاحی خفتن بختواب کسی بود (مصدر اصطلاحی) بمعنی (ظہوری سہ) سر غرور من و پایے نخت</p>

تو بودی بازی گردت کار خواب است (ارو) خواب میں نظر آتا	
<p>بخواری تن وادون مصدر اصطلاحی - خواری کشیدن و تحمل آن کردن -</p> <p>(ظهوری ۵) بخواری تن چو اور واده خاشاک سرکوبش پو بطرف باغ وستان</p> <p>رفته خود را یاسمین کرده است (ارو) ذلت و خواری سہنا -</p>	<p>(۱۵۲۱۲)</p>
<p>بخواری قنادون مصدر اصطلاحی - بخوان بقول شمس با اول مفتوح و ثانی ز</p> <p>مبتلائے ذلت و خواری شدن (انوی) زعفران را گویند مؤلف عرض کند کہ محمّد</p> <p>(۵) اے بخواری قنادہ ہر خصمی کا کثر بیان اوست دیگر محققین فارسی زبان ازین کتاب</p> <p>خصمے تو خار گرفت پو (ارو) دلیل معاصرین عجم بر زبان نذرند و ما خداین</p> <p>و خواری سہنا - ہم غیر متحقق بدون سند اعتبار را نشاید</p> <p>بخواست بقول صاحب روزنامہ (ارو) زعفران - بقول آصفیہ اسم مؤنث</p>	<p>(۱۵۲۱۲)</p>
<p>بخوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار - کیمبر - دیکھو اندر مست -</p> <p>بمعنی ارادہ و خواہش مؤلف عرض بخوان سلیم ثبات اصطلاح - بقول مؤید</p> <p>کند کہ مودود زائد است در اول خواہ بخوالہ مؤید الفوائد (۱) یعنی اقطع از ماسوی</p> <p>کہ بمعنی خواہش و ارادہ می آید دیگر پیچ وار و (۲) بمعنی سلامت و بمعنی خواری</p> <p>حیف است کہ شد استعمال پیش نشد تیرہست صاحب اندہم ذکر این کردہ</p> <p>نامی دیدیم کہ مقصود صاحب سفرنامہ چہ و صاحب شمس (بخوان سلیم ثبات) نوشته مؤلف</p> <p>بود (ارو) دیکھو ارادہ - عرض کند کہ مادر کلام خاقانی استعمال این یافتیم</p>	

(۱) بخوان سلوتم بنما ند خود حاجت نیو و آنجا از گد از بود و (ار او تخان واضح) شب
 که اشکم خوش نمک بود و رخ زرین نمک نشاء هجوم اشک صفتاب کتان دیده بود و این
 پس ازین شد مصدر (بخوان سلوت نشان) شعاعی خط بخود صد پیرین بالیده بود و بود
 بمعنی بنیم و بار ام داشتن پیدا است معلوم شود عرض کند که بجای خود شگفتن و ناز کردن
 که در کتابت مؤید غلطی کاتب راه یافت و گنایا باشد و از اسناد بالا هم همین معنی پیدای شود
 تعلیم با معنی حقیقی نیست۔ (ار دو) (ار او) اما سوا قائل (صائب) بوته از بهر گد از خویش
 سے بے تعلق ہے۔ (۲) بمعنی خوشی مینوشت۔ سامان وادہ اند و سادہ لوحانی کہ همچون بہ
 بخود آمدن | مصدر اصطلاحی بقول اند بخوالہ فرنگ بخود بالیده اند (ار دو) اتر انا شگفتہ
 فرنگ بہ ہوش آمدن مؤلف عرض کند کہ مقابل خود شد ہونا اپنے مین آپ پھولنا۔
 و موافق قیاس (ار دو) ہوش مین آنا بقول آصفیہ اپنے بخود ہر داشتن | مصدر اصطلاحی بقول
 مین آنا (آپ مین آنا) بقول امیر ہوش مین آنا خودی مین آنا و راستہ بمعنی بخود قرار و اون و خاص خود
 بخود آفتاد | مصدر اصطلاحی بقول بخو بحال خود داشتن و فرماید کہ بجای خود (بخویش ہم
 پروا حقن است مؤلف عرض کند کہ گنایا باشد و موافق می آید (شفیع اثر ع) خط تو کشتن اغیار
 قیاس است ولیکن طالب سند استمان بشیم (ار دو) آجاں کینا را بخود برداشت پ مؤلف عرض کند کہ
 بخود بالیدن | مصدر اصطلاحی بقول صاحب اند برائے خود تجویز کردن چیزے و انتخاب آن
 مراد بخویش بالیدن (یوسف بیگ) چون شمع ہر برائے ذات خود باشد و پس وہم او فرماید
 سوختہ و انعی نیاز بود و بالیدہ جامہ جامہ خود کہ آنچہ بعد از تبلیغ معلوم شد خصوصیت بخود

نذار و بل اسناد بغیر نیز آمده صاحب بحریم (بخود) در آن نباشد باید که آنرا بجایش ذکر کنیم
ذکر این کرده مؤلف گوید که این در خور (اردو) اپنے ذمہ لے لینا۔

آن نیست کہ در اینجا ذکرش کنیم اگر استعالی بخود پر داشتن | مصدر اصطلاحی - رجوع
بنظر آید کہ لفظ (بخود) در آن نباشد باید کہ شدن بخود توجه کردن بوی خود (الوری ۵) و ز
آن را بجایش ذکر کنیم (اردو) اپنے لئے کسادت روز دیگر چون بخود پر داخستہ دیدہ
تجویز کرنا - منتخب کرنا۔ چون رخسارہ پر زخم پیکان یافتہ (اردو)

بخود لیستن | مصدر اصطلاحی - بقول اپنی جانب رجوع ہونا - اپنی جانب توجہ کرنا۔

وارستہ مرادف (بخود پر داشتن) کہ گذر بخود پیچیدن | مصدر اصطلاحی - بقول استند
و فرماید کہ بجای (بخود) ہم آید لکھا یعنی بخود پیچیدن و ناخوش شدن و ہم او

یہودی ۵) من درین دریادلی بخود بر (بخود پیچیدن) فرماید کہ پریشان و مضطرب
نہستم چون حباب ہا گر شکستی می خورم و نہ بودن (تاثیر ۵) کردہ رگ پیدا ز خطہ چہرہ

تاوان نیستیم ہا مؤلف عرض کند کہ چیزے ریا قوت لبش ہا غنجہ می چید بخود از لعل خندانیش
بذرتہ خود گرفتن است و بس و ہم او گوید کہ ہنوز ہا (ظہوری ۵) چون دوال خم فترک

آچہ بعد از تتبع معلوم شد خصوصیت (بخود) نہا بخود پیچیدن ہا از ظہور لیست کہ نخیر سیر شود
بل اسناد بغیر نیز آمده صاحب بحریم ذکر این ہا (صائب ۵) ہر کہ آمد در غم آباد جہان چن

کر وہ مؤلف گوید کہ این در خور آن نیست گرد باد ہا روزگارے خاک خورد و آخر بخود
کہ در اینجا ذکرش کنیم اگر استعالی بنظر آید کہ لفظ پیچید و رفت ہا مؤلف عرض کن کہ بدل چچ

<p>خوردن است و بس (ارو) دل میں پیچ و تاب کھانا۔ اپنے میں آپ پیچ کھانا۔ واقعہ غیر متوقعہ پیش آئے تجب یا سرت یا خوف حرکتے خاص سرز و شود و چین است بخود</p>	<p>بخود ترشیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول وارتہ و بحر و اوق بخود برداشتن و فرماید کہ یکجا بخود</p>
<p>جنبدین (ارو) خود بخود اچھل پڑنا۔ جب کوئی شخص سامنے آجاتا ہے جسکے آنے</p>	<p>(بخود ترشیدن) ہم می آید (زالالی) بخود مسعود شاہی برتر باشند بتراش رشک بر محمود باشند بتراش</p>
<p>کی امید نہ تھی یا کسی واقعہ کی اطلاع ہوتی ہے جو متوقع نہ تھا تو خود بخود دل کو ایک</p>	<p>کند کہ منسوب کردن چتری بخود و ہم او کو پکارتے ہیں بخود نتیج معلوم شد خصوصیت (بخود) نذر و بل اسناد</p>
<p>حرکت ہو جاتی ہے اور انسان اچھل پڑتا ہے خوشی سے یا تجب یا ڈر سے۔</p>	<p>بعینہ نیز آمدہ صاحب بحر ہم ذکر این کردہ مؤلف گوید کہ این درخور آن نیست کہ در اینجا ذکر کنیم اگر استعجالی</p>
<p>بخود چیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول اند بکسر جیم فارسی (ا) کنایہ از متکبر و مغرور بودن</p>	<p>بخطر آید کہ لفظ بخود در ان نباشد باید کہ آنرا بخود ذکر کنیم (ارو) کسی جس کو اپنے سے منسوب کرند</p>
<p>روحید در تعریف جواب دوز (ر) رخ خود بپائش چو مالیدہ ام ہا از ان رو بخود</p>	<p>اور اپنے لئے قرار دینا۔ بخود چیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول</p>
<p>اینقدر چیدہ ام ہا و فرماید کہ (۲) نیز کنایہ خود بپائش چو مالیدہ ام ہا از ان رو بخود</p>	<p>حرکت کردن و خبردار شدن گویند بخود جنبدہ چین میں شود بتراش رشک بر محمود باشند بتراش</p>
<p>می رویتہ نادریا ہا پیچیدہ ایم بخود بچوسیل غوغائی ہا (میزر اسیدل) بیدل بباہ</p>	<p>چون کسی با کسی غیر از توقع چا چشم شود یا و ہم بخود چیدہ چو صبح ہا ورنہ ز جنس سستی</p>

<p>من ہرچہ بہت نیست بہ مؤلف عرض کند او بگوید کہ آنچه بعد از تتبع معلوم شد خصوصیت کہ (بخود چیدن چیزی) گنایہ باشد از (۳) (برخود) ندارد بل اسناد بغیر نیز آمده صاحب بحر حاصل کردن چیزی و بر ذمتہ خود گرفتار کردن ہم ذکر این کردہ مؤلف گوید کہ این درخور و بر سر خود گرفتار بارے از سرہ اسناد بالا آن نیست کہ درینجا ذکرش رود اگر استعمالی ہمین معنی پیدا می شود و این من وجہ تعلق و ارتباط نظر آید کہ لفظ (بخود) در آن نیاشد باید کہ آن با معنی دوم و معنی اول بلحاظ معنی تحقیقی خلط را بجایش ذکر کنیم (ارو) اپنے سر لینا۔</p> <p>قیاس است و سندے بکارش نمی خورد و بخود رسیدن مصدر اصطلاحی۔ خود را</p> <p>سند دیگر باشیم (ارو) (۱) متکبر او خود شناختن باشد (صائب ۵) بیک فروستہ ہونا۔ (۲) قبول کرنا (کسی چیز کو حاصل کرنا) است صد و قدر اینجا بخود تار سیدم بعالم جیسے فیض حاصل کرنا۔ اپنے ذمہ لینا جیسے رسیدم (ارو) اپنے آپ کو پہچاننا۔</p> <p>یہ نا حق ہم نے اس کام کو اپنے ذمہ لیا۔ بخود سپردن مصدر اصطلاحی۔ بقول</p> <p>بخود و اون مصدر اصطلاحی۔ بقول و آیت و آری (۱) مرادف بخود پروا شتن و فرماید</p> <p>مرادف (بخود پروا داشتن) کہ گذشت و فرماید کہ بعض (بخود) (بخویش) ہم می آید (طالب کہ بجای (بخود) (بخویش) ہم آید (شفیع اثر کلیم ۵) نیت نفس و اون امانت دار یک</p> <p>(۵) درین زمان کہ بزرگان پناہ کس نشوند بخو اعتبار بہ حق بدست ماست گر چیزی بخود بکند نام از چہ بخود داد کہوہ رخنہ غار بہ مؤلف سپردہ ایم کہ نیز فرماید کہ آنچه بعد از تتبع معلوم عرض کند کہ سر خود گرفتار است و بس و ہم شد خصوصیت (برخود) ندارد بل اسناد بغیر</p>	<p>من ہرچہ بہت نیست بہ مؤلف عرض کند او بگوید کہ آنچه بعد از تتبع معلوم شد خصوصیت کہ (بخود چیدن چیزی) گنایہ باشد از (۳) (برخود) ندارد بل اسناد بغیر نیز آمده صاحب بحر حاصل کردن چیزی و بر ذمتہ خود گرفتار کردن ہم ذکر این کردہ مؤلف گوید کہ این درخور و بر سر خود گرفتار بارے از سرہ اسناد بالا آن نیست کہ درینجا ذکرش رود اگر استعمالی ہمین معنی پیدا می شود و این من وجہ تعلق و ارتباط نظر آید کہ لفظ (بخود) در آن نیاشد باید کہ آن با معنی دوم و معنی اول بلحاظ معنی تحقیقی خلط را بجایش ذکر کنیم (ارو) اپنے سر لینا۔</p> <p>قیاس است و سندے بکارش نمی خورد و بخود رسیدن مصدر اصطلاحی۔ خود را</p> <p>سند دیگر باشیم (ارو) (۱) متکبر او خود شناختن باشد (صائب ۵) بیک فروستہ ہونا۔ (۲) قبول کرنا (کسی چیز کو حاصل کرنا) است صد و قدر اینجا بخود تار سیدم بعالم جیسے فیض حاصل کرنا۔ اپنے ذمہ لینا جیسے رسیدم (ارو) اپنے آپ کو پہچاننا۔</p> <p>یہ نا حق ہم نے اس کام کو اپنے ذمہ لیا۔ بخود سپردن مصدر اصطلاحی۔ بقول</p> <p>بخود و اون مصدر اصطلاحی۔ بقول و آیت و آری (۱) مرادف بخود پروا شتن و فرماید</p> <p>مرادف (بخود پروا داشتن) کہ گذشت و فرماید کہ بعض (بخود) (بخویش) ہم می آید (طالب کہ بجای (بخود) (بخویش) ہم آید (شفیع اثر کلیم ۵) نیت نفس و اون امانت دار یک</p> <p>(۵) درین زمان کہ بزرگان پناہ کس نشوند بخو اعتبار بہ حق بدست ماست گر چیزی بخود بکند نام از چہ بخود داد کہوہ رخنہ غار بہ مؤلف سپردہ ایم کہ نیز فرماید کہ آنچه بعد از تتبع معلوم عرض کند کہ سر خود گرفتار است و بس و ہم شد خصوصیت (برخود) ندارد بل اسناد بغیر</p>
--	--

<p>تیز آمدہ۔ صاحب بحر ہم ذکر این کردہ۔ خان وارستہ و بحر تحمل ناملائم کردن و بر رویا در چراغ هدایت گوید کہ (۲) مغرور بودن (محسن تاثیر) تعدی کہ ز موجت رسد بخود و گمان نبرگی خود داشتن (شفیع اثر) (بکند) بشکن یا بوصل بحر سی تاجاب واریجا از سر چیزی کہ سپردی بخودت یا مردم غافل (مخلص کاشی) ہر شکستی باتو کار موسی از ان هیچ بخود نہ سپارند یا مؤلف عرض کند یا بجز زلف یا یکدم تو بر خود بشکستی کہ (۳) بسر خود و بذتہ خود گرفتن دیگر هیچ مؤلف عرض کند کہ (بر خود شکستن) ہم ہمین و ہر دوسند بالا بکار مای خوردنہ بحق شان معنی می آید و آنچه وارستہ نسبت معنی دوم نسبت قول آخر الذکر وارستہ عرض می شود کہ (بر خود شکستن) اشکال را دفع کردہ بجایش این در خور آن نیست کہ در اینجا ذکرش رود ذکر کنیم و این کنایہ باشد (ارو) سخت اگر استعمالی بنظر آید کہ لفظ (بخود) در ان نیاورد اور ناملائم باتون کا تحمل کرنا منہ پر نہ لانا۔ باید کہ آن را بجایش ذکر کنیم و خان آرزو بخود افتادون مصدر اصطلاحی بقول بحر کہ معنی دوم پیدا کردہ بر آں طالب سند بمعنی بخود قرار دادن و خاص خود دانستن و دیگر باشیم کہ از معنی لفظی این تعلقی ندارد۔ مرادف (بخود برداشتن و بستن و تراشیدن (ارو) (۱) و یکھو بخود برداشتن (۲) و دادن) مؤلف عرض کند کہ غور نکردن کہ این مغرور ہونا (۳) کسی کام کو اپنے سر لینا لازم است و مصادر بالاعتدای بحرین - اپنے ذمہ لینا۔ کہ معنی افتادون بسر و افتادون بذمہ است بخود شکستن مصدر اصطلاحی بقول قاتل حیف است کہ سند استعمال میں نہ</p>	<p>تیز آمدہ۔ صاحب بحر ہم ذکر این کردہ۔ خان وارستہ و بحر تحمل ناملائم کردن و بر رویا در چراغ هدایت گوید کہ (۲) مغرور بودن (محسن تاثیر) تعدی کہ ز موجت رسد بخود و گمان نبرگی خود داشتن (شفیع اثر) (بکند) بشکن یا بوصل بحر سی تاجاب واریجا از سر چیزی کہ سپردی بخودت یا مردم غافل (مخلص کاشی) ہر شکستی باتو کار موسی از ان هیچ بخود نہ سپارند یا مؤلف عرض کند یا بجز زلف یا یکدم تو بر خود بشکستی کہ (۳) بسر خود و بذتہ خود گرفتن دیگر هیچ مؤلف عرض کند کہ (بر خود شکستن) ہم ہمین و ہر دوسند بالا بکار مای خوردنہ بحق شان معنی می آید و آنچه وارستہ نسبت معنی دوم نسبت قول آخر الذکر وارستہ عرض می شود کہ (بر خود شکستن) اشکال را دفع کردہ بجایش این در خور آن نیست کہ در اینجا ذکرش رود ذکر کنیم و این کنایہ باشد (ارو) سخت اگر استعمالی بنظر آید کہ لفظ (بخود) در ان نیاورد اور ناملائم باتون کا تحمل کرنا منہ پر نہ لانا۔ باید کہ آن را بجایش ذکر کنیم و خان آرزو بخود افتادون مصدر اصطلاحی بقول بحر کہ معنی دوم پیدا کردہ بر آں طالب سند بمعنی بخود قرار دادن و خاص خود دانستن و دیگر باشیم کہ از معنی لفظی این تعلقی ندارد۔ مرادف (بخود برداشتن و بستن و تراشیدن (ارو) (۱) و یکھو بخود برداشتن (۲) و دادن) مؤلف عرض کند کہ غور نکردن کہ این مغرور ہونا (۳) کسی کام کو اپنے سر لینا لازم است و مصادر بالاعتدای بحرین - اپنے ذمہ لینا۔ کہ معنی افتادون بسر و افتادون بذمہ است بخود شکستن مصدر اصطلاحی بقول قاتل حیف است کہ سند استعمال میں نہ</p>
---	---

<p>خلاف قیاس نیست (ار دو) سر پر پنا بقول آصفیه - ذمه یونا - ذمه پرنه -</p>	<p>خواری را با صاحب بحر هم ذکر این کرده و عرض کند که اختیار کردن و گوارا کردن است</p>
<p>بخود فرو رفتن و مصدر اصطلاحی - بخود فرو شدن صاحب اندک بحال فرزند گداشتن) و آنچه از متعج معلوم شد خصوصیت</p>	<p>وارسته می فرماید که مرادف (بر خود و بر خویش فرنگ ذکر ماضی مطلق این هر دو مصدر کرد و (بر خود) ندارد و پس اسناد بغیر نیز آمده مؤلف</p>
<p>گوید که یعنی از غایت رنج و خجالت سفر کرد گوید که باید که بجای خودش مذکور شود و در حیف است که سداستعمال پیش نکرده و از یک مقام صراحت این لا حاصل است (ار دو) محققین فارسی زبان که با او نیست - اختیار کرنا - گوارا کرنا -</p>	<p>مؤلف عرض کند که معنی لفظی این دلالت بخود و گرفتار مصدر اصطلاحی - بقول وارسته می کند که غور کردن و فکر و تأمل نمودن باشد مرادف بخود و بر خوشتن که گذشت و فرماید که بعضی</p>
<p>طاب سدا بشیم (ار دو) رنج و خجالت سرجه کانا - غور کرنا - فکر و تأمل کرنا -</p>	<p>بخود - بر خود و بر خویش هم می آید (لسانی) مرد و عریان بنجاک کوی او افتاده ام و</p>
<p>بخود گذاشتن مصدر اصطلاحی - بقول وارسته مرادف بخود برداشتن که گذشت و (صائب) فرماید که بجای لفظ (بخود) (بخویش) هم می آید و اگر نه پست و بلند زمانه سوا هست روله (اسمعیل ایما) همیشه مشت ز رے همچو (دلی که منقش تعلق بخود نمی گیرد و اگر پست کل کف و اردو بد هر سر که گذارد و بخویش ندهد خاتم سلیمان است و صاحب بحر هم ذکر</p>	<p>و اسے اگر بخود نگیرد و خاک کوے او مراد نهاد سخت تو سوهان بخود نمی گیرد و اگر بخود نگیرد و خاک کوے او مراد نهاد سخت تو سوهان بخود نمی گیرد</p>

این کرده مؤلف عرض کند که قبول کردن آن گناه گیر تست (اردو) دل میں ناز کرنا ہم او فرماید کہ آنچه بعد از نتیج معلوم شد خصوصیت فخر کرنا۔

برخود اردو بل اسناد بغیر نیز آمدہ مؤلف بخود نبودن (مصدر اصطلاحی) بقول گویند و کلین درینجا بے محل است باید کہ بجایش وارسته و انداز خود بخبر بودن مؤلف مذکور شود (اردو) قبول کرنا۔

بخود گرم بودن (مصدر اصطلاحی) بقول (شہیدی قیاس) چو گفتیم کہ بر پشت آمدن وارسته و بجز خود پسند و خود راے بودن کمال از شوق بخود نبودن و این فہم کردم از خنجر (آفتاب) اگر گویدت من باتومی ہم سخت (اردو) آپے میں نہ رہنا۔

مرنج بخون بخود گرم است خود را می ستاید آپ میں نہ رہنا ہوش و حواس میں نہ رہنا۔ آفتاب بخود عرض کند کہ ما (است) را خودی سے گزر جانا۔ (فقہ) رویان لگتی ہن

مشتق مصدر (بودن) یعنی دانیم پس سندے کہ اب تم آپے میں نہیں رہے ہوئے پیش شد متعلق ازین مصدر نیست و لیکن این بخود نوشتن (مصدر اصطلاحی) بقول مصدر برائے کنایہ یعنی متذکرہ بالا موافق قیاس وارسته مرادف بخود برداشتن و فرماید کہ است (اردو) خود پسند ہونا بخود راے ہونا بجائے (بخود) بخود و بخود ہم می آید۔ صاحب بخود نازیدن (مصدر اصطلاحی) بدل بجز ہم ذکر این کردہ (مخلص کاشی) بیابا ناز کردن و پس (ظہوری) گشتی شمار حال دل پارہ پارہ کہ دم عرض بخود نوشتہ است درو ظہوری بخود ناز بخود کہ دامن منقبض بخود نامہ ام دریدن را بخود مؤلف عرض کند

<p>از سند بالا نوشته شدن چیزے بخود پیدا است مقصود شاعر آنست که من در نامه خود مولف عرض کند که منسوب بخود کردن و هم او دل پاره پاره خود نوشته ام و خط من درین گوید که آنچه بعد از متبع معلوم شد خصوصیت را در خود دارد از اینجاست که یار من خط مرا بر خود ندارد و بل اسناد بغیر نیز آمده مولف گوید که پاره پاره میکند هم او گوید که آنچه بعد از متبع که ذکر این در اینجا بے محل است باید که بجایش ذکر کنیم معلوم شد خصوصیت بر خود ندارد و بل اسناد (ارو) اپنے سے منسوب کرنا۔</p>	<p>بغیر نیز آمده مولف گوید که ذکر این در اینجا بے محل است بجای خودش باید نوشت۔ (ارو) لکھا ہونا جیسے یہ خط من لکھا ہوا ہے بخود نہا و مصدر اصطلاحی۔ بقول ارو گوید کہ از خود و صاحب فرہنگ فدائی فرماید کہ مراد بخود برداشتن کہ گذشت و گوید کہ بے یاری و انبازی و دیگری کہ ترجمہ آن بتاریقی بجای بخود بر خود و بخودش ہم می آید۔ صاحب باشد مولف عرض کند کہ تعریف فدائی کہ از صاحب بہر ہم ذکر این کردہ (سعید اشرف) در عجم بود خیل خوش است (ارو) خود بخود قبول آصف خلوت اگر دست دہد و صل حرام ہونا مردی را از خود۔ آپ ہی آپ۔ بے کہے بن چمکے بن بے سوا بخود نہا و ن مردیت ہ (ملاوختی) اگر شاعر عرض کرتا ہو کہ بن بے کا محل نہیں ہے۔</p>
<p>بخود مقبول جا نگیری ویران با اول و ثانی مضموم و او معروف و راے موقوف (اعمال لہبی باشد کہ آن را بتاریقی میسوا کہ و بیونانی اصطافی و بہندی سلا رس خوانند و از دست</p>	

روم حاصل شود خوشبوی باشد بهار گوید که بوزن صور (۲) آنچه بدان بوی دهند و بخورات
جمع آن و فرماید که بلفظ بر آتش انداختن و دادن و سوختن و کردن مستعمل مؤلف عرض کند که
اختصار مصادر بالا و ملحقات باقی نماند که قلت تلاش اوست هم او فرماید که مجازاً (۳)
بمعنی مچر است (خواجہ شیراز ۵) مرغول را بگردان یعنی بر غم سنبیل پدگر و چین بخوری مچو
صبا بگردان پد صاحب محیط بر بخور حواله میعه سائله کرده و بر میعه سائله گوید که بیونانی اسطر
و بهندی ستار س و در انگریزی استور کن با سم نامند و آن صمغ یا شیر درختی است بسیار خوشبو
و درخت آن را در بلاد شام بهر گویند و گفته اند که آن صمغ درخت مران است. و نوع
است یکی سفید که آن را عطاران میعه غنبری نامند و دوم سرخ و آن را میعه رشکی نام است
گرم در اول و خشک در دوم خشکی آن کمتر از گرمی و لقبول شیخ قوت منفیحه ملینه نبات و سخته
مخله است و روغنی که از آن در شام میگیرند ملین شدید با بجمه مقوی و محلل ریاح و منفیج
و منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که بمعنی اول مفرس است از معنی دوم که نظیر
خوشبوی آن فارسیان بدین نام موسوم کردند و معنی دوم لغت عربی کنافه المنخب (ارو)
(۱) ستار س و یکپوا صطفی (۲) بخور لقبول آصفیه عربی اسم مذکر و بهونی خوشبودار چیز و آن
کی و بهونی خوشبودار چیزین جیسے مشک و عنبر و غیره (۳) انگیشی لقبول امیر بهندی خوش
آتش دان - مچر -

بخور آه استعمال مرکب اضافی بمعنی آه ہے	بعود اول فرصت پد که مشکوے کسی غنبرین کلام
که مثل بخور است (ظہوری ۵) بخور آه ہوتا ہے	شود پد (ارو) بخور آه مذکر جیسے دود آه

اردو میں ترکیب فارسی کہہ سکتے ہیں۔ (اردو) خوشبودار چیزوں کا دھوان دینا۔	اردو میں ترکیب فارسی کہہ سکتے ہیں۔
بخور انداختن استعمال۔ صاحب آصفی بخور دینا۔	بخور انداختن استعمال۔ صاحب آصفی بخور دینا۔
از معنی این ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی بخور دان اصطلاح۔ بقول انند یعنی محرم شد	از معنی این ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی بخور دان اصطلاح۔ بقول انند یعنی محرم شد
حقیقی است چنانکہ بخور بر آتش ریختن باقر کا مؤلف گوید کہ از قبیل آتش دان است۔ یونانی	حقیقی است چنانکہ بخور بر آتش ریختن باقر کا مؤلف گوید کہ از قبیل آتش دان است۔ یونانی
نہائے جلوہ و برتر بتم غیر افشان پوشای قیاس حیف است کہ سزا استعمال پیش نشد (اردو)	نہائے جلوہ و برتر بتم غیر افشان پوشای قیاس حیف است کہ سزا استعمال پیش نشد (اردو)
داسن و بر آتش بخور انداز پ (ظہوری) دیکھو بخور کے تیسرے معنی۔ دکن میں عود دان	داسن و بر آتش بخور انداز پ (ظہوری) دیکھو بخور کے تیسرے معنی۔ دکن میں عود دان
بخور از بال اندازد بر آتش پوشکند پر و انہ کہتے ہیں۔	بخور از بال اندازد بر آتش پوشکند پر و انہ کہتے ہیں۔
چون انداز آغوش پ (اردو) بخور۔	چون انداز آغوش پ (اردو) بخور۔
و الناک پر۔	و الناک پر۔
بخور دان استعمال۔ صاحب آصفی از	بخور دان استعمال۔ صاحب آصفی از
معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی حقیقی است	معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی حقیقی است
چنانکہ بخور بہ ملبوس دان (شانی مشہدی) پہن کردہ بدو وغیرہ عود و حطرسا نند و دود	چنانکہ بخور بہ ملبوس دان (شانی مشہدی) پہن کردہ بدو وغیرہ عود و حطرسا نند و دود
پری بکلبہ مامی کند گدار اشب پوشکشی طرہ از زبان دان تحقیق پیوستہ صاحب بحر ہم ذکر	پری بکلبہ مامی کند گدار اشب پوشکشی طرہ از زبان دان تحقیق پیوستہ صاحب بحر ہم ذکر
کہ این کلبہ را بخور دہد پ (ظہوری) طرہ این کردہ بہار این ضابطہ را بزبان مخصوص	کہ این کلبہ را بخور دہد پ (ظہوری) طرہ این کردہ بہار این ضابطہ را بزبان مخصوص
شام مذاوی بہ لف آہ بخور پوشکشی آل ضرور کند (محسن تاثیر) شمیم عطران فردوس	شام مذاوی بہ لف آہ بخور پوشکشی آل ضرور کند (محسن تاثیر) شمیم عطران فردوس
است پے غارہ صبح پ (ولہ) زگر و چہر مسکن پوشک را شد بخور زیر داسن پ	است پے غارہ صبح پ (ولہ) زگر و چہر مسکن پوشک را شد بخور زیر داسن پ
ما داسن عبیر زند پ بدو و سنبل ما طرہ بخور پ	ما داسن عبیر زند پ بدو و سنبل ما طرہ بخور پ

<p>و معاصرین عجم تخصیص زمان را پسندنی کنند چنانکہ بہار (ارو) وہ بخور جو دامن کو دئے جاوین۔ بخور زیر دامن ترکیب فارسی کہ اسم مذکر۔</p>	<p>معاصرین عجم تصدیق این می کنند کہ (۲) بمعنی بخوردان است و طرز بیان صاحب شمس غیر آن کہ مرکب عطریات باشد (ارو) (۱) وہ پانی یا شربت کا مرکب جس میں عطریات</p>
<p>بخور سوختن استعمال صاحب آصفی از ملا کر آتش ان پر پکاتے ہیں تاکہ خوشبو پھیلے مذکر (۲) دیکھو بخوردان۔</p>	<p>معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ معنی حقیقی است یعنی عود و غیر ذلک را بر آتش ریختن منظر</p>
<p>بخور شیشہ اصطلاح بقول سروری حوالہ شرفنامہ مرادف معنی اول بخور شیشہ کہ گذشتہ صاحب برہان صراحت کند کہ بکسر شین منقوطہ</p>	<p>(۳) شمع افروختہ و ریختہ ہر جانب گل ہا مجلس ساختہ و سوختہ ہر سوی بخور (ارو) بخور جلانا</p>
<p>بخور ششم اصطلاح بقول شمس بالفتح (۱) و سکون تخمائی و شین دیگر مفتوح است صاحب چند از عطریاتی کہ باب یا شربت تر کردہ در</p>	<p>مجلس بر آتش نہند چون دود از ان بر آید ہمہ گوید کہ ہمین است لکن مؤلف عرض کند کہ مجلس معطر شود مؤلف عرض کند کہ ہا بخور</p>
<p>برائے نسبت باشد یعنی خیرے کہ منسوب است بہ شتم بخور مخفی مباد کہ شتم بقول منتخب بفتح تین و</p>	<p>تشدید میم بمعنی بوبیدن است فارسیان و رین مرکب بتخفیف آورده اند موافق قیاس است</p>
<p>در ان است (ارو) وہ شیشہ جس میں عطریات کا مرکب ہوتا ہے جس کو آگ پر پکاتے ہے۔ مذکر۔</p>	<p>بخور گردن (مصدر اصطلاحی) صاحب</p>

آصفی از معنی ساکت (ظیری نیشاپوری) خوشبو پھیل جائے۔

زلابہ کہ طبعش ششوش است ہنوز و شکوہ نجر کن بخور مریم | اصطلاح - بقول سروری کیا
شعلہ سرکش است ہنوز و مؤلف عرض کند کہ پنج انگشت را ماند و بحوالہ شرفیائے گوید کہ
کہ بعضی عام خوشبو دادن است ولیکن ازین گویا ہی کہ مریم دوران دست زدہ مانند پنچ
شہر بر آتش انداختن بخور شیشہ پیدا است یعنی گشتہ و بوبے خوش و ارد و آن را پنچہ مریم نیز
مرکب عطریات بر آتش انداختن (اردو) گویند صاحب برہان فرماید کہ آتش پرستان
بخور دینا۔ عطریات کا دھوان دینا۔ مرکب بوقت ستایش و پرستش آتش بردست گیرند
و آن را شجرہ مریم ہم گویند صاحبان بحر و
عطریات کو آگ پر چرکنا۔

بخور گردان

سردار اصطلاحی صاحب

آصفی از معنی ساکت سندان بر لفظ بخور گشتہ صاحب محیط فرماید کہ بلغت افریقیہ بخور الش
مؤلف عرض کند کہ آئین آتش پرستان است و بشامی کف مریم و بیونانی فعیلا سوس و
کہ ہر شام عطریات را در مجرا انداختہ در ہر گوشہ بسریانی طرما دوس و بحر بی شجرہ المریم و در
مکان می گردانند و بخور جلہ کیسان ہم پیش و بقاری سی پنچہ مریم و بہندی یا تنہا جوری
می کنند۔ تاکلاہ خود را بالائے آن کنند و وہ گویند نباتے است مائل بہ سفیدی و دوران
در کلاہ گیرند ہمین است بخور گردان۔ شبیہ خطوط۔ گرم در سوم و خشک در دوم

(اردو) عطریات کو آتش دان میں ڈالکر تمام دوران جلد و تقطیع و تقطیع و جذب و تحلیل
کمر میں دوردینا پھر انا کہ ہر گوشہ مکان میں قوی و تلطیف است و منافع بسیار دارد و

<p>مؤلف عرض کند کہ ذکر این بر اثنای ہم گذشت و بخور المریم مرکب عربی زبان است و در فارسی هم مستعمل خیال نمی کنیم که عربان نظر بر عطریست ابن بدین اسم موسوم گردند (اردو) و کچھو کچھو بخورہ بقول انندجوالہ فرہنگ فرنگ لغت فارسی است بمعنی نافہ مشک مؤلف عرض کند کہ اگر سند استعمال پیش شود تو انہم عرض کرد کہ نظر بر خوشبوئی نافہ زیادت ہائی نسبت و رآخر بخورہ نافہ مشک را نام نہا (اردو) نافہ بقول آصفیہ فارسی اسم قناعت کردہ اند کہ برخلاف قیاس نیست مذکر۔ مشک کی تعبیلی جو ایک قسم کے ہرن کے پیٹ سے نکلتی ہے (زکی ۵) یہ مضبوط ہے نافہ کہان تیرے عشق کا پھوپھیا پھوپھیا دشت ختن مین داغ ہو الف) بخوریدین بقول انندجوالہ فرہنگ فرنگ بالضم (۱) سودہ و فرسودہ گردیدین ہم او فرمایید کہ</p>	<p>(ب) بخوریدہ بالضم (۱) دیوزدہ و پیری و آسیب زدہ دیگر کے از محققین مصادر فارسی و اگر این نکر و مؤلف عرض کند کہ وضع مصدر (الف) موافق قیاس است کہ از اسم مصدر بخورہ زیادت تحتانی مکسور و علامت مصدر ون وضع کردہ اند و باصول مقتضین فارسی مصدر جمعی است قیاس می خواهد کہ (۲) ہئی حقیقی این بخور و اون و کرون باشد ولیکن محققین بالا برکنایہ سودن و فرسودن قناعت کردہ اند کہ برخلاف قیاس نیست زیر کہ فرسودگی و دودے را ماند اما طالب سند استعمال باشیم حاصل بالمصدر این ہا بخور و مضارع این بخور و و اب) ماضی مطلق (الف) کہ یران ہائے معنوی زیادہ کردہ اند و معنی بمعنیہ بالا ہم کنایہ باشد کہ آسیب زدگان را بخور می دہند و (۲) بخور وادہ شدہ و از معنی اول این تائید خیال مانہت معنی دوم (الف)</p>
--	--

هم می شود (اردو) (الف) (۱) گس جان. (۱) آسپ زده یعنی جس پر آسپ کا اثر ہو
 وکیو سودن و فرسودن (۲) بخور وینا (ب) (۲) بخور ویا هوا۔

بخولی | صاحب رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ بمعنی ساقی مؤلف عرض
 کند کہ ماخذ این هیچ تحقیق نشدنی و انیم کہ معاصرین عجم از کدام زبان گرفته اند تازی نیست
 و ترکی نباشد۔ اسم جامد و انیم دیگر هیچ۔ دیگر محققین فارسی زبان ازین ساکت اند و صاحب
 بول چال و روزنامہ کہ ماخذشان ہم سفرنامہ مذکور است ازین ساکت (اردو)
 پنڈلی بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ ساق۔ ٹانگ کا وہ حصہ جو ٹخنے اور زانو کے بیچ میں
 بخون | صاحب سروری بحوالہ نسخہ وفائی گوید کہ کجائے مجھے بوزن زبون قرینج باشد صاحب
 جہانگیری و رشیدی و بہمان و ناصر و جامع ذکر این کردہ اند خان آرزو در سراج
 درست گوید و مؤلف را با او اتفاق است کہ چون خونریزی و سفاکی اثر اوست بدین
 اسم موسوم شد (اردو) قرینج۔ وکیو اختہ پنجم۔

(۱۲۱۱۱۱)

(۱۲۱۱۱۱)

بخون آمه مختن | مصدر اصطلاحی۔ آلودہ گنایہ باشد لطیف یعنی چنان بخون افتد غذای
 خون کردن است (ظہوری) نشد جہ خون بدیان رسد (صائب) بخت ما
 و جان تحفہ خنجر تہ بغت را بخون تابناختیم چون بید مجنون سرگون افتادہ است و ہرچو
 (اردو) خون میں آلودہ کرنا۔ داغ لالہ مان ما بخون افتادہ است ہمارے

بخون افتادن مان | مصدر اصطلاحی۔ خون جگر پینا یا کھانا۔ بقول آصفیہ غصہ کھانا
 خون جگر خوردن و تکلیف کشیدن بہمانا این چچ و تاب کھانا۔ رنج اٹھانا۔

<p>بجھون افگندن مصدر اصطلاحی۔ خون آلودہ (شیخ شیراز) آنگہ جنگ آرد</p>	<p>بجھون افگندن مصدر اصطلاحی۔ خون آلودہ (شیخ شیراز) آنگہ جنگ آرد</p>
<p>کرون و مجروح ساختن (ظہوری) یاد قرہ بجھون خویش بازی می کند (سلمان بے)</p>	<p>کرون و مجروح ساختن (ظہوری) یاد قرہ بجھون خویش بازی می کند (سلمان بے)</p>
<p>بجھونت افگندہ در خاطر خود خلیدی آخر (و) در رسن ہائے دوزلف کافرت پیچیدہ ام</p>	<p>بجھونت افگندہ در خاطر خود خلیدی آخر (و) در رسن ہائے دوزلف کافرت پیچیدہ ام</p>
<p>(۵) زخم عشق خم فترک بجھونم افگندہ خاطر فیتہ غازییم غازی بجھون خویش بازی می کند</p>	<p>(۵) زخم عشق خم فترک بجھونم افگندہ خاطر فیتہ غازییم غازی بجھون خویش بازی می کند</p>
<p>قرارے بطپیدن رفتم (ار دو) آلودہ (ار دو) خواہان قتل ہونا۔ موت کی پروا نہ کرنا</p>	<p>قرارے بطپیدن رفتم (ار دو) آلودہ (ار دو) خواہان قتل ہونا۔ موت کی پروا نہ کرنا</p>
<p>بجھون دامن کشیدن مصدر اصطلاحی</p>	<p>بجھون دامن کشیدن مصدر اصطلاحی</p>
<p>بجھون خنجر آلودن مصدر اصطلاحی کتہ۔ دامن را آلودہ بجھون کردن یعنی کتایہ اوشتن</p>	<p>بجھون خنجر آلودن مصدر اصطلاحی کتہ۔ دامن را آلودہ بجھون کردن یعنی کتایہ اوشتن</p>
<p>باشد از قتل کردن و کشتن (ظہوری) باشد (مساب) نیست مانع حسن را استوار</p>	<p>باشد از قتل کردن و کشتن (ظہوری) باشد (مساب) نیست مانع حسن را استوار</p>
<p>عجب کہ غمرہ بجھون تو خنجر آلاید کہ ترا کہ رگ از خون ریختن (گل بجھون بلبلان در غنچہ دان</p>	<p>عجب کہ غمرہ بجھون تو خنجر آلاید کہ ترا کہ رگ از خون ریختن (گل بجھون بلبلان در غنچہ دان</p>
<p>بہ تمنائے بیشتر نہ پرد (ار دو) قتل کرنا۔ می کشد (ار دو) خون مین دامن آلودہ</p>	<p>بہ تمنائے بیشتر نہ پرد (ار دو) قتل کرنا۔ می کشد (ار دو) خون مین دامن آلودہ</p>
<p>(الف) بجھون خود بازی کردن مصدر کرنا۔ قتل کرنا۔</p>	<p>(الف) بجھون خود بازی کردن مصدر کرنا۔ قتل کرنا۔</p>
<p>(ب) بجھون خویش بازی کردن اصطلاحی</p>	<p>(ب) بجھون خویش بازی کردن اصطلاحی</p>
<p>صاحب بحر و اند (ب) را ذکر کردہ گویند آلودہ خون کردن (ظہوری) خندان و</p>	<p>صاحب بحر و اند (ب) را ذکر کردہ گویند آلودہ خون کردن (ظہوری) خندان و</p>
<p>کہ خواہان قتل و ہلاک خود بودن مؤلف تازہ روی بہ تمکین ہی گذشتہ (ارگر یہ</p>	<p>کہ خواہان قتل و ہلاک خود بودن مؤلف تازہ روی بہ تمکین ہی گذشتہ (ارگر یہ</p>
<p>عرض کند کہ پرواے ہلاکت خود نکردن گاہ اشک بجھون در کشیدہ (ار دو)</p>	<p>عرض کند کہ پرواے ہلاکت خود نکردن گاہ اشک بجھون در کشیدہ (ار دو)</p>
<p>(ظہوری) (الف) بصد بے باکئی اول بجھون خون مین ڈلونا۔</p>	<p>(ظہوری) (الف) بصد بے باکئی اول بجھون خون مین ڈلونا۔</p>
<p>خود کند بازی (ب) چو فردا کشتہ آن غمرہ بی ک</p>	<p>خود کند بازی (ب) چو فردا کشتہ آن غمرہ بی ک</p>
<p>بجھون دل اصطلاح۔ صاحب اند</p>	<p>بجھون دل اصطلاح۔ صاحب اند</p>

(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)
(۲۴۴۹)	(۲۴۴۹)

(۵۲۲۹)

<p>بخون کمر بستن مصدر اصطلاحی۔ آمادہ این می کردیم خیزن نیست کہ کنایہ باشد کہ بجاک خون و قتل شدن (صائب) ہر گز خون افگندہ یا اینکه مجروح باشد یا کشتہ۔ سنگے کمر نید بخون من چو مار ہا گوشہ غاری (ارو) خاک و خون مین گرانہ ذلت کے اگر سازم وطن در کوسار پڑ (ارو) ساتھ قتل کرنا۔ زخمی کرنا۔</p>	<p>بخون کمر بستن مصدر اصطلاحی۔ آمادہ این می کردیم خیزن نیست کہ کنایہ باشد کہ بجاک خون و قتل شدن (صائب) ہر گز خون افگندہ یا اینکه مجروح باشد یا کشتہ۔ سنگے کمر نید بخون من چو مار ہا گوشہ غاری (ارو) خاک و خون مین گرانہ ذلت کے اگر سازم وطن در کوسار پڑ (ارو) ساتھ قتل کرنا۔ زخمی کرنا۔</p>
<p>بخون پر کمر باندہنا۔ قتل پر کمر باندہنا۔ بخونش آمدن مصدر اصطلاحی کہنا۔</p>	<p>بخون گرفتار مصدر اصطلاحی بقول باشد از بہوش آمدن و خود را شناختن۔</p>
<p>اندر مراحم شدن بعثت خون و قصاص خون مقابل بے خویش شدن و بے ہوش شدن مؤلف عرض کند کہ کسی را بجرم خونریزی گرفتار کردن است طریبان اند خاطر مارا ناپسند چاہی بے خویش بجز ہزار مرگ قرون دید چون بخویش سلمان) فردا کہ کشند را شہیدان بگنیز آمد پڑ (ارو) آپ مین آنا۔ بقول امیر بخون بدین بہانہ پڑ من دامن آن نگار گیرم ہوش مین آنا۔ خودی مین آنا (ناسخ) پوز ہر دو جہان کنار گیرم پڑ (ارو) خون آپ مین آئین جائین یا رس کے پاس پڑ کب اور قتل کے الزام مین گرفتار کرنا۔</p>	<p>بخون و خاک افگندن مصدر اصطلاحی بخویش بالیدن مصدر اصطلاحی بقول</p>
<p>بقول خان آرزو در سراج کشتن بخواری۔ بخویش بالیدن مصدر اصطلاحی بقول</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ چو انگوئیم کہ فگار کردن ہم حیف است کہ نہ استعمال پیش نکر و کہ تصفیہ می شود پڑ بسکہ از شوق خراش را می بالہ</p>

(۵۲۲۹)

بخونش بک (مسأب ع) مهر تابان از گداز همان بخودنازیدن که گذشت (ظهوری سه)
خونش می بالد بخونش بک مؤلف عرض کند که با عشق و جنونش بود پدر بر پدر همه بک نامم بخون
تحقیق این بر (بخود بالیدن) کرده ایم دل و الاثر ادبین بک (ار دو) دیگر بخودنازیدن
(ار دو) دیگر بخود بالیدن بخونش خندیدن | مصدر اصطلاحی خندیدن

بخواب
بقول وارسته و انند مرادف بخود برداشتن بیل و گل آمدی مگر که گرفت و گریستن بخود
مؤلف عرض کند که ما بعد از آنجا بحث این آن وین بخوابش خندیدن و (ارو) اپنے
کرده ایم (ارو) و یکو بخود برداشتن آب پر پنهان - حقیر چنه -

بخویش بستن | مصدر اصطلاحی - بقول | بخویش واون | مصدر اصطلاحی - بقول
وارسته و انند مرادف (بخو بستن) مؤلف | وارسته و انند مرادف بخود و اون مؤلف
عرض کنند که ما بعد را اینجا تعریف این کرده ایم | عرض کنند که ما بعد را اینجا اشاره این کرده ایم
(ارو) و دیگر بخو بستن - (ارو) و دیگر بخود و اون -

بخوبش تراشیدن | مصدر اصطلاحی بقول | بخوبش سپردن | مصدر اصطلاحی بقول
وارسته و انده مرادف بخوب و تراشیدن مؤلف | وارسته و انده مرادف بخوب و سپردن مؤلف
عرض کند که ما بعد را اینجا اشاره این کرده ایم | عرض کند که ما بعد را اینجا اشاره این کرده ایم
(ارو) و دیگر بخوب و تراشیدن | (ارو) و دیگر بخوب و سپردن |

خوشتین از بدین مصدر اصطلاحی۔ بخوشتن گذاشتن مصدر اصطلاحی بپوشیدن

وارسته و انند مرادف بخود گذشته مؤلف (ب) بخجیده نسبت (الف) گوید که بافتح پنبه	عرض کند که ما همدرا اینجا اشاره این کرده ایم
وسند این همدرا اینجا گذشت (ار دو) دیکھو ریشتم زده را گویند (حکیم نزاری ۵)	بخود گذشته
همه دشت فرش است در هم فکنده پهم	بخود گذشته
بخویش گرفتن مصدر اصطلاحی بقول کوه شتم است بر هم بخجیده پ صاحبان سوز	بخویش گرفتن
وارسته و انند مرادف بخود گرفتن مؤلف و بهاگیری ورشیدی و برهان و ناصری و	بخویش گرفتن
عرض کند که ما همدرا اینجا اشاره این کرده ایم جامع و سراج ذکر (ب) کرده اند مؤلف	بخویش گرفتن
عرض کند که (الف) وضع شد از اسم مصدر	بخویش گرفتن
بخویش نوشتن مصدر اصطلاحی بقول یک که بالضم یعنی هر چند گنده و نامهور و	بخویش نوشتن
وارسته و انند مرادف بخود نوشتن مؤلف یعنی تپک و مطراق آهنگدان هم آمده با	بخویش نوشتن
عرض کند که ما اشاره این همدرا اینجا کرده ایم فارسی بدل شد موقوفه چنانکه اسب و اسب	بخویش نوشتن
(ار دو) دیکھو بخود نوشتن - و کاف عربی بدل شد بخجیده معجمه چنانکه کاف	بخویش نوشتن
بخویش نهادن مصدر اصطلاحی بقول و شتا ناخچه - پس پنج را اسم مصدر قرار	بخویش نوشتن
وارسته و انند مرادف بخود نهادن مؤلف واده نریادت تحتانی کسور و علامت	بخویش نوشتن
عرض کند که ما اشاره این همدرا اینجا کرده ایم مصدر دن مصدر سے ساختند برے	بخویش نوشتن
(ار دو) دیکھو بخود نهادن - پنبه وریشتم زدن مخفی سپا که معنی لفظی این	بخویش نوشتن
(الف) بخجیدن صاحب اند بخواله فرسنگی تپک زدن یا نامهور و پیریشان کردن است	بخویش نوشتن

و بہ مجاز برائے ریشم و پنبہ زدن مستعمل
شد بقاعدہ متقنین فارسی زبان مصدر کنند کہ اسم جامد فارسی زبان است برائے
جعلی و باصول ما مصدر اصلی کہ اسم این بختم و (۲) بفتح موحذہ زائدہ بر لغت عربی
مصدر مال فارسی زبان است و (ب) خیر کلمہ انیت کہ فارسیان استعمالش کنند
اسم مفعول این حیف است کہ محققین مصادر بمعنی نیکو و نیکوئی و این را با مصادر
فارسی (الف) راترک کردہ اند و محققین فارسی مرکب کنند کہ در ملحقات می آید گویند
فارسی زبان (ب) را اسم جامد قرار دادہ اند احمد شہ بخیر است (۳) و (۳) بمقام انکار
آفرین بر صاحب فرہنگ فرنگ کہ این مصدر محض ہم استعمال این کنند (ار و و) (۱)،
را بے نشان نکرد و تہ خاک سپرد پس باید کہ و کیو بختم - (۲) بخیر بقول آصفیہ خوش چینی
این را بالضم خوانیم (ار و و) (الف) و ہنہا طرح سے - سلامت - جیسے مزاج بخیر (۳)
بقول آصفیہ رومی صاف کہ نہ دہنکند - ہنہن بالکل ہنہن (شہینہ ۵) دل دینگے
اب، دہنکا ہوا - مال دینگے مگر جان سو بخیر پوچھو دہ ہے وہ شخص

بخیر بقول برہان (۱) بروزن حصیر کیا جو سرگرم لاف ہے پو

است کہ آنرا ابید گیا نیز خوانند و آن نوعی بخیر گذشتن استعمال - بخیر و عافیت گذشتن

از کنکر است صاحب جامع گوید کہ مراد و ہنچ نقصان راہ نیافتن بمعنی حقیقی است

بختم کہ گذشت صاحب ناصری فرماید کہ بخیر گویند (ع) رسیدہ بود و بلائی ولی بخیر گذشت

و بخیر نوعی از حشمت کہ کنکر باشد و صاحب (ظہوری ۵) گزند تو بہ مگر گزند و بخیر ازین

<p>بروی ساقی گلگشت بوستان نذر است (ارو) سوحدہ بر وزن پچیدن بمعنی آہستہ بجائی ورنہ بخیر گزرنایہ بخیر و عافیت گزرنایہ کوئی واقفیش و لغزیدن می آید و بخیر بقول برہان بکر اول و سکون ثانی بمعنی جست کہ محل خوف واقع شود پس خیال مانیت کہ در (الف و ب)</p>	<p>نہ آنا جیسے یا احمد رات بخیر گزری یا بخیر کی افتاد و چشم مصدر اصطلاحی بخیر شدن چشم و خیر شدن نظر (ظہوری ۵)</p>
<p>کجا بدیدن و زویدہ سیر گرد و چشم بخیر کی گفتہ بالا بفتح اول چنان نوشتہ اند و اختلاف و تا نگہ تماشا نیست (ارو) آنکہ کی خیرگی تیج یا بخیر سے آنکہ کا خیرہ ہونا چکا چونکہ (الف) بخیر بقول انس بجوانہ فرہنگ فرنگ بفتح اول و کسر ثانی و زای ہوز و ر آخر یعنی</p>	<p>کجا بدیدن و زویدہ سیر گرد و چشم بخیر کی گفتہ بالا بفتح اول چنان نوشتہ اند و اختلاف و تا نگہ تماشا نیست (ارو) آنکہ کی خیرگی تیج یا بخیر سے آنکہ کا خیرہ ہونا چکا چونکہ (الف) بخیر بقول انس بجوانہ فرہنگ فرنگ بفتح اول و کسر ثانی و زای ہوز و ر آخر یعنی</p>
<p>کمین گاہ و محل خوف و فرماید کہ بخیر بدیدن بمعنی دو تا گردیدن برآ و آن را بید گیا خوانند و در عربی مردم مک را گویند مؤلف عرض کند کہ مبدل بخیر کہ سند باشیم و اگر بدست آید تو انیم عرض کرد کہ (الف) اسم مصدر (ب) باشد و بکر تھو و چنال دیگر بیچ (ارو) و کیو بخیر و خجہ</p>	<p>کمین گاہ و محل خوف و فرماید کہ بخیر بدیدن بمعنی دو تا گردیدن برآ و آن را بید گیا خوانند و در عربی مردم مک را گویند مؤلف عرض کند کہ مبدل بخیر کہ سند باشیم و اگر بدست آید تو انیم عرض کرد کہ (الف) اسم مصدر (ب) باشد و بکر تھو و چنال دیگر بیچ (ارو) و کیو بخیر و خجہ</p>
<p>امرا حاضرش مخفی سباد کہ (بخیر بدیدن) بدون بخیر بدیدن بمعنی آہستہ بجائی ورنہ شود پس خیال مانیت کہ در (الف و ب)</p>	<p>امرا حاضرش مخفی سباد کہ (بخیر بدیدن) بدون بخیر بدیدن بمعنی آہستہ بجائی ورنہ شود پس خیال مانیت کہ در (الف و ب)</p>

و جامع و هفت یعنی نخله که مذکور شد مؤلف عرض کند که ما بر نخله اشاره این کرده ایم (ارو) و کچو نخله

نخله بقول بهار نوعی از دخت معروف و موج سومان و دندان از تشبیهات اوست

و بالفاظ خورون و ویدین و زون و کشودن و گرفتار و گسیختن مستعمل (ملاحظه فرمایید)

ز نو زیاده کند زخم در دندان را پچاک سینه من نخله موج سومان است (فهروری

دندان نخله گشت بخندیدن آشکارا چون نوبت رفو بگریان ما رسید با صاحب

فرنگ فدائی گوید که یک گونه دوزندگی است و هر بار که در پارچه سوزنی بارشته فرو می روف

و بر می آید آن را یک نخله می گویند صاحب جامع هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که صاحب

کثر که تحقیق ترکی زبانست صراحت کند که لغت فارسی است و در ترکی مستعمل نمیدانیم که

صاحبان نامری و برهان و سراج و غیاث چرا این لغت را ترک کرده اند باجمه نوع

دخت چنان باشد که چون سوزن رشته دارد در پارچه یک مرتبه دخت کند و سوزن

واقع شود یکی داخلی و دیگری خارجی که در رفتن و برآمدنش جای گیرد و بکثرت ثانی باز سوزن

داخل می کنند در سوراخ خارجی چنانکه سلسله رشته بنظر سلسل باقی می ماند و سوراخ بنظر نیاید

و همین سلسله باقی ماند تا انتها همین است نخله که بهترین اقسام دخت است (ارو)

نخله بقول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - ایک قسم کی مضبوط اور پاس پاس سیون - دوسرا

ناگنا - یکا ناگنا مؤلف عرض کرتا ہے کہ اسی کو دکن مین ٹیپ کہتے ہیں - اور ٹیپ مارنا

بمعنی نخله کرنا مستعمل ہے۔

نخله از چشم کشودن - مصدر اصطلاحی - آگاه و خبر دار شدن و بصیرت پیدا شدن

(۹۸۸۸)

و بیخودی و ورشدن صاحب آصفیہ بریکشود
 دوختہ بود و دوخت باقی ماند آفتای راز شود و معنی دوم محال
 سند طالب آملی پیش کردہ کہ بکار نامی خورد
 آن (ارو) (۱) راز کا افشا ہونا (۲) رسوا ہونا۔
 (۳) بچیہ از چشم دلم کشوتا آگہ شوم بہ ہمیشہ
 راجہ بآب شمشیر از سر زانو گذشت
 زکراین کردہ از محل استقبال ساکت مؤلف عرض کند
 (ارو) آنکہ کھلتا۔ بقول امیر بصیرت
 کہ مرادف (آب بریمان می بندد) است کہ گذشت غارین
 پیدا ہونا۔ بے خودی و ور ہونا (درو) این مثل را بچہ کسی زند کہ تلاش امحال کند (ارو)
 اے درو بجی آنکہ کہلی اس جہان میں
 و دیکھو آب بریمان می بندد صاحب محبوب لاشال نے
 شبنم کی طرح جان کو اپنے وہ رو گیا (ظفر)
 فرمایا ہے کہ، دھول کی رستی پتے ہوئے
 (۴) غفلت سے آنکہ تیری جدم کہلیگی
 راجہ بر اندام آبدن | مصدر اصطلاحی۔ صاحب آصفی
 غافل ہو جتنے پین بھیہ تماشے دنیا کے خواب
 زکراین کردہ گوید کہ برآمدن پیری پیری (خسرو)
 ہونگے (۵) ہوگی و بیخودی اسکی
 (۶) زہنہار کہ آن بند قیامت بندید پکارنا کہش
 راجہ بر اندام آبدن | مؤلف عرض کند کہ چون خیرخت
 راجہ بر اندام نشیند نشان او بر پوست اندام گیر و پس
 (۷) بیک بیک آنکہ کھلتا اسکی
 راجہ از روی کار افتادن | مصدر اصطلاحی
 بقول سحر (۱) طاہر شدن راز و (۲) رسوا
 شدن صاحبان غیاث و ہفت بر معنی اول
 قانع مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این دو
 معنی لفظی اینہا گرفتار و پیدا شدن نشان
 راجہ لباس بر اندام باشد کہ انتہای نزاکت جسم است
 قانع مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این دو
 معنی لفظی اینہا گرفتار و پیدا شدن نشان
 راجہ لباس بر اندام باشد کہ انتہای نزاکت جسم است
 باقی ماندن یعنی چون بر دہن راز دار کہ
 راجہ لباس کا نشان جسم پر پڑنا۔ انتہای نزاکت کا اظہار

(۱۰۰۰)

بنجیه بر چشم زدن | مصدر اصطلاحی بمعنی چهره بر چهریان پڑنا۔

دوختن و بند کردن چشم باشد صاحب آصفی | بنجیه بر چهره کردن | مصدر اصطلاحی۔

بر (بنجیه زدن) سنده که از صاحب آورده | بقول بهار (۱) کنایه از فاش و رسوا کردن

بکار این می خورد (۲) بنجیه از جوهر زخم بر راز مؤلف عرض کند که غیر از نقل نگارش

چشم شوخ آئینه با چهره محبوب او گردید | (انند) که با او نیست۔ سزا استخوان پیش

ساز و مرا (۱) (ارو) کسی کی آنکه بند کرنا۔ | اند محاصرین عجم بدین معنی بر زبان می دارند

بنجیه بر چهره فتن | مصدر اصطلاحی بقول | اعتبار را نشانید و بطیظ مصدر گذشته توانیم

بجز و بهار و چراغ (۱) ظاهر شدن چهره نهان که بمعنی (۲) بے رونق کردن چهره گیسیم

و فاش گردیدن راز (شوکت بخاری) (۱) (ارو) (۱) رسوا کرنا۔ راز فاش کرنا

شرم برون نکردیم تو از حجاب با چهره (۲) چهره کو بے رونق کرنا۔

رفت بنجیه ز رنگ پریده ام با مؤلف عرض | بنجیه بر چهره | مصدر اصطلاحی۔ (۱)

کند که چون رنگ رو سپرد و رونق ظاهر و بعضی تحقیق است یعنی از پیرین بنجیه زده و خوش

شکون با پیدا شود مقصود شاعر اینست که بنجیه را کشادن و (۲) کنایه از دیوانه و پریشان

چهره یعنی شکون را رو پریدگی رنگ را | حال شدن که پریشان حالان و دیوانگان

ظاهر کرد پس معنی این مصدر اصطلاحی (۲) این قسم حرکات می کنند (ظهوری) مانند

شکون رو ظاهر شدن است نه فاش گردیدن | نثارش بنجیه شیخ از خرقه بر چیدی با گراز دست

راز فتن (ارو) (۱) راز فاش هونا۔ | خمت چاکه بچیش سرفرو کردی (ارو)

(۱۰۰۰)

(۱) اوہیڑنا۔ بقول امیر سیون کھولنا۔ ٹانگے توڑنا۔ شدن مرادف (بخیمہ بر چیزے افتادن) کہ

(۲) کپڑے پھاڑنا۔ (دیوانگی سے) (ذوق سے) گذشت (صائب سے) بخیمہ بر بنم و گل بر رخ

ناخن بندے خدا تجھے لے پھیرے جنون ہا دیگاتما کار افتاد است ہا ورنہ حیران تو صاحب نظر

عقل کے نیچے اوہیڑ تو ہا نیست کہ نیست ہا مؤلف عرض کند کہ بہار صد

بخیمہ بر چیزے افتادن | مصدر اصطلاحی (ب) بخیمہ بر رخ کار افتادن | را بہ ہین یعنی

بقول وارستہ (۱) گناہ از فاش و رسوا شدن | بوسیلہ ہین سند صائب نوشتہ یعنی ہین بکشد

است صاحب ہجر گوید کہ فاش گردیدن راز با ستنا و دو مصدر اصطلاحی است ولیکن

و رسوا شدن مؤلف گوید کہ سند استعمال از معنی شتر عقدہ در کار افتادن و بند شدن

پیش نشد و ما مجرد قول ہر دو محققین بند شد و کار پیدا است نہ افشاے راز و رسوائی

را بر اے معنی کہ خلاف قیاس است کافی خفی مباد کہ معنی لفظی ہم تائید خیال ماحی کند

نہ انیم۔ و اگر از معنی حقیقی کار گیریم معنی این کہ بخیمہ بر چیزے کردن و دوختن آن اشارہ

بر عکس بیان شان است یعنی (۲) بند شدن بند کردنت نہ افشا۔ قائل حاصل نیست

آن چیز کہ عمل بخیمہ چیزے رامی و زو و بند کہ ما (الف) را مرادف (بخیمہ بر چہرہ رفتن)

کند نہ فاش قائل (ارو) (۱) راز فاش گیریم بمعنی بیان کردہ خود کہ گذشت (ب) را

ہونا۔ رسوا ہونا (۲) بند ہونا۔ را بمعنی بند شدن کار (ارو) (الف)

(الف) بخیمہ بر رخ افتادن | مصدر اصطلاحی و یکھو بخیمہ بر چہرہ رفتن (ب) کام بند ہونا۔

بقول وارستہ و بکر گناہ از فاش و رسوا بخیمہ بر رخ افتادن | مصدر اصطلاحی۔

بقول وارسته و بکر کنایہ از فاش گردیدن	بخیم بر روی کار اصطلاح بقول
راز و رسوا شدن سندس پیش نشد مؤلف	سروری در غیمہ کنایہ از (۱) رسوا شدن
عرض کند کہ معنی بیان کرده پرو و تحقیق را	(۲) آشکارا گشتن راز (سعدی شیراز
بدون سند تسلیم نہ کنیم و خیال ما همان است	(۳) برہمن شد از روی من شرمسار ہوا کہ
کہ بر (بخیم بر رخ افتادون) گذشت (اردو)	شعیت بود بخیم بر روی کار ہا مؤلف
و یکھو بخیم بر رخ افتادون)	عرض کند کہ (۳) خرابی کار است و معنی اول
بخیم بر رخ افتادون مصدر اصطلاحی -	و دوم خلاف قیاس و غیر متعلق از معنی حقیقی
بقول وارسته مستقوی (بخیم بر رخ افتادون) کہ وجہ کنایہ ندارد اصل این (بخیم بر روی)	
(قاسم شہدی ۵) نفس سرکش بخیم بچرتی است کہ بمعنی افسردگی و شکن ہاے رخ باشد	
بر رخ افتادون ہنرمند اگر در پای آتش شد ہمہ محققین در اکثر طبعات بخیم تاج کرد و	
کفش خاشاک بود ہا مؤلف عرض کند کہ و غور نموده قتال (اردو) (۱) رسوائی	
مقصودش خبر نیست کہ کنایہ از فاش مؤث (۲) افشاے راز نہ کرد (۳) قاسم	
کردن راز و رسوا کردن - مامی گوئیم کہ ہر آذکی خرابی - مؤث -	
(بخیم بر چہرہ کردن) یعنی بے رونق کردن	بخیم بر روی کار افتادون مصدر اصطلاحی
چہرہ از شکن ہا و ہمین است تشبیہ بخیم	بقول برہان (۱) کنایہ از فاش گردیدن
و ہمین معنی در سند قاسم شہدی درست	بر و آشکارا شدن راز باشد - وارسته
می شود (اردو) و یکھو بخیم بر چہرہ کردن	بد کہ معنی اول گوید کہ (۲) رسوا شدن ہم

صاحب بحر بن بانش و صاحبان رشیدی و صاحبی آید و سند حکیم صوفی شیرازی واضح تر
 بر معنی اول قانع - خان آرزو در سراج است برائے معنی بیان کرده ما (س)
 و کر معنی اول کرده در چراغ هدایت گوید که ز زخم تیغ تو آگه شدند مدعیان بافتان
 ظاهر شدن چهره پنهان است صاحب آصفی که بخیه ام آخر بروی کار فتاد و بمعنی کار
 فرماید که کنایه از فاش شدن و فاش کردن بر آری من نشد بوجه آگهی مدعیان و سند
 راز (صائب س) محو بر دل مرا گز زخم دیگر از ظهوری همد را انجامی آید که واضح تر
 دندان پشیمانی با باندک روزگاری بخیه ازین و مؤید خیال ما مخفی میباد که بخیه
 بر روی کار افتاد و مؤلف عرض کند که بر رو افتادن پر شکن شدن و بی روی
 صاحب آصفی غلط کرد که این مصدر را گشتن روست و محققین بالا همد را انجام
 مستعدی قرار داد و محققین بالا در معنی اول همین قسم تسامح در عرض معنی کرده اند و ما
 و دوم این تسامح کرده اند یعنی (۳) محلی اختلاف خود را هر کرده ایم و در همه لطافت
 پیدا شدن کار و روان شدنش باشد و بس و اشکالات بخیه آنان بر تسامح خود راه رفته اند
 و همین معنی در مصرع دوم صائب چنانکه می گویند و ما بر اختلاف خود معاصرین عجم با ذوق
 که دلم را گزند مرسان که از زخم دندان شکاری زبان تصفیة این کنند قاتل (اردو ۱۱)
 تو در مدت قبیل بر روی کار تو بخیه میفتند از فاش هونا (۲) بر هونا (۳) کاسم
 یعنی گره در کار تو افتاد واضح باد که بخیه بر بند هونا - بگڑنا
 روی کار افتادن مرادف این است که بخیه بر روی کار افتادن مرادف این است که

(۱۰۵۵۰)

بقول سراج (۱) فاش کردن راز و زله برداشتن
 بخیه بر لب خورون (مصدر اصطلاحی -
 بهار سهر بانس و صاحب آصفی نقل نکارش بند کرده شدن لب باشد (قاسم شهیدی
 (اشیرالدین آخیکی ۵) همچو سوزن اگر چه (خوشی می تند چون عجب بستم بدور و دیوار
 سرتیزی بخیه بر روی کار می نگنی و کوفت با خورم صد بخیه بر لب باز اگر سازم دهنم
 عرض کند که (۲) گره در کار زدن و بند را با صاحب آصفی بر (بخیه خورون) همین شعر
 کردن و مزاحم شدن شاعر گوید که اگر چه نادر آورده (ار دو) بخیه لب پر کیا جانا -
 سوزن سرتیزی و لیکن از تو کار براری لب بند کیا جانا -

(۱۰۵۵۱)

نبی شود بلکه از دست تو کار ما بند می شود بخیه بر لب و دیدن (مصدر اصطلاحی)
 - ما بجهتیکه ذوق سخن داریم معنی اول را بیچ - یعنی بخیه شدن است صاحب آصفی بر بخیه
 تعلق ازین شعر بنی بنییم محققین بالا در معنی دویدن سندی که پیش کرده بکار این می خورد
 (بخیه بر روی کار) تسامح کردند و باز در (ظهوری ۵) بر لب طعنه زنان بخیه دوید
 هر یک استعاش همان تسامح را بکار بردند و بار فو حال گریبان گفتم (ار دو) بخیه تو
 و بیچ اعتنا بر معنی حقیقی نکردند که تعلق کنایه بخیه بر لب زدن (مصدر اصطلاحی بقول
 با او پیدا شود و قاتل مخفی مباد که این معنی بحر معنی خاموش شدن و خاموش گردانیدن
 مصدر گذشته باشد و بس (ار دو) (۱) راز (ظهوری ۵) خراش سینه را اگر از شگاف
 فاش کرنا (۲) کام بین خلل پیدا کرنا - کار بر لب سینه بنایم باز دندان بخیه ما بر لب زخم
 اهل ملامت را (ار دو) (۵) بر لب طعنه
 همنه دنیا -

<p>بخیمہ زدند، باتو حال گریبان گنتم (اردو) ویکو بخیمہ بروی کار افتادون۔ بخیمہ بروی نہادون (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>بخیمہ بروی نہادون (مصدر اصطلاحی) بخیمہ بروی نہادون دہن باشد صاحب آصفی برز و قائم شدن (ظہوری) عجبی نیت گر بر بخیمہ نہادون سندے آورده کہ بکار ما از گریہ فتنہ بخیمہ بروی بکار کردن غفروفت می خورد۔ و بہار این را بمعنی (۲) رسوا اگر گل نکند، (اردو) ویکو بخیمہ بروی نہادون کردن (۳) فاش کردن راز آورده بکنند بخیمہ بروی کار افتادون (مصدر اصطلاحی) خوردہ۔ (بدر چاچی) سوزن جیسی شو بقول جہانگیری و غمیمہ (۱) کنایہ از فاش بخیمہ برویم منہ پیسیرین غم بدوزیر دہ شکار شدن سیر و آشکارا گشتن راز باشد و سندی بدر، (اردو) (۱) سنہ بند کرنا۔ (۲) کہ از شیرالدین آخیکی آورده همان است رسوا کرنا۔ (۳) راز فاش کرنا۔ کہ بر بخیمہ بروی کار افتادن گذشت و این بخیمہ بسبقن و بان را (مصدر اصطلاحی)۔ تعلق نداشت و مؤلف گوید کہ سوال از آسمان بند کردن زبان باشد (صائب) (۵) است و جواب از ریمان مابحث این بر بخیمہ بخیمہ انجم اگر بند دہان صبح را، میتوان بر روی کار افتادون کرده ایم کہ گذشت کردن رفوچاک گریبان مرا، (اردو) و (۲) بمعنی بد شدن کار است (ظہوری) زبان بند کرنا۔ (۵) بروی کار من ہر بخیمہ افتاد و چیدیم بخیمہ بلب زون (مصدر اصطلاحی)۔ بکارم آید آخر بلب انکار می چنیم، بقول بحر مراد ف بخیمہ بلب زون کہ گذشت</p>
---	---

(۲۲۵۳)

(۲۲۵۴)

(۲۲۵۴)

<p>مؤلف عرض کند که موافق قیاس است. ترکیبی ترجمه خیاط حیف است که محقق منزه از او در دو وقت و دو زیدین فرق لغظی نکند اگر چه</p>	<p>(ارو) و یکم بخیه بر لب زدن. بخیه خوردن اصطلاحی بقول معنی مراد فیکه بگر باشد (ارو) (الف)</p>
<p>بحد و وقت شدن. صاحب آصفی سندے کہ در زری بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر از قاسم شہدی آورده بر (بخیه بر لب خوردن) خیاط سینے والا۔ (ب) بخیه کرنا۔</p>	<p>گذشت مؤلف عرض کند که موافق قیاس بخیه دویدن اصطلاحی یعنی بخیه شدن است (ارو) سیاجانا۔</p>
<p>بخیه دار اصطلاح بقول اندھو الہ فرزندش از طہوری است کہ بر (بخیه بر لب فرنگ) آنچہ بخیه دار و مؤلف عرض کند کہ</p>	<p>چنانکہ با طبوس بخیه دار موافق قیاس ندارد کہ بکار این ہم می خورد (ارو) است۔ اسم فاعل ترکیبی (ارو) بخیه کیا ہوا بخیه ہونا۔</p>
<p>(الف) بخیه دوز استعمال (ب) بمعنی بخیه بخیه را بر و انداختن اصطلاحی</p>	<p>(ب) بخیه دوز زودن است صاحب آصفی بر (بخیه بر و انداختن) گوید کہ کنایہ از فاش شدن و فاش کردن راز</p>
<p>بیکار این می خورد (وحید قرنی) (الدققی اصفہانی) بود و پیوزد زلف و دل چہ گوید کس از شوخی بخیه دوز بکزد و بخیه</p>	<p>پنهان بکشد این بخیه را بر و انداختن ہستم من گشت روز ہوا (الف) اسم فاعل</p>

ظاہر کردن است و بس و تجنیہ داخل اصطلاح دل و جگر خند و پ (اردو) رفو کردن کی دوت موٹ	نیت شاعر گوید کہ پیوند دل بازلف پہنان
بود چون خط بر عارض پیدا شد (بہ تشبیہ تجنیہ) (الف) و تجنیہ (ب) مصدر اصطلاحی (ب) (۲۲۵۷)	آن تجنیہ را کہ وجہ پیوند بود ظاہر کرد و محقق بناد
ترا و بر معنی شعر غور نکرد و بہ پیروی تسامح (الف) بمعنی تباط (ظہوری ۷) گشتیم باشک	محققین سلف کہ در لطافت تجنیہ گذشت این
مصدر اصطلاحی راقم ساخت (اردو) شگافیم کہ مؤلف عرض کند کہ از اسم فعل	تجنیہ کو ظاہر کرنا۔
تجکیبی (تجنیہ ریز) مصدر (ب) ہم پیدا می شود	تجنیہ رفتن مصدر اصطلاحی۔ صاحب
صاحب آصفی بذیل تجنیہ تحقیق سند بالا را آورده	آصفی این راقم کرده و سندے کہ از شوکت
بخاری پیش کرد و همان است کہ بر تجنیہ بر یسخیہ کرنا۔	چہرہ رفتن مذکور شد یعنی ندارد کہ مجرد
تجنیہ رفتن ہم بمعنی تجنیہ شدن باشد (اردو) (صائب ع) ہوئی می توان از تجنیہ این رسم	تجنیہ ہونا۔
تجنیہ رفوکاران اصطلاح مرکب اضافی نمایان را بہ (تضییع) بہر راحت تر تم تجنیہ	است نو دیرینجا از تجنیہ مجرد و دخت مراد است
(ظہوری ۷) تا کی تجنیہ رفوکاران با ترشکا	(ظہوری ۷) تا کی تجنیہ رفوکاران با ترشکا

<p>عشوہ پہان ندیدہ پوچھیاں (الف) (۲) کہہ سکتے ہیں۔ دخت۔ بقول آصفیہ۔ فارسی کنایہ باشد از تکلیف مخفی دادن صاحب اسم مؤنث۔ سلامی سیون۔</p>	<p>عشوہ پہان ندیدہ پوچھیاں (الف) (۲) کہہ سکتے ہیں۔ دخت۔ بقول آصفیہ۔ فارسی کنایہ باشد از تکلیف مخفی دادن صاحب اسم مؤنث۔ سلامی سیون۔</p>
<p>استد ذکر ب (کرده بخوانه فرنگ فرنگ) بخیمہ کردن استعمال۔ بقول بحر و وارستہ</p>	<p>استد ذکر ب (کرده بخوانه فرنگ فرنگ) بخیمہ کردن استعمال۔ بقول بحر و وارستہ</p>
<p>گوید کہ بمعنی خیاط و بخیمہ کنندہ باشد مؤلف (۱) فاش و رسوا گردیدن بہار گوید کہ کنایہ</p>	<p>گوید کہ بمعنی خیاط و بخیمہ کنندہ باشد مؤلف (۱) فاش و رسوا گردیدن بہار گوید کہ کنایہ</p>
<p>گوید کہ اسم فاعل ترکیبی است (ارو) از فاش کردن راز (ساکل یزدی س)</p>	<p>گوید کہ اسم فاعل ترکیبی است (ارو) از فاش کردن راز (ساکل یزدی س)</p>
<p>(الف) (۱) بخیمہ کرنا (۲) مخفی تکلیف ویناب و می کہ بخیمہ کند راز من بلند شود پادشاه</p>	<p>(الف) (۱) بخیمہ کرنا (۲) مخفی تکلیف ویناب و می کہ بخیمہ کند راز من بلند شود پادشاه</p>
<p>دورزی۔ دیکھو بخیمہ دوز۔</p>	<p>دورزی۔ دیکھو بخیمہ دوز۔</p>
<p>بخیمہ شدن استعمال۔ بمعنی حقیقی است عرض کند کہ (۲) بمعنی حقیقی است یعنی</p>	<p>بخیمہ شدن استعمال۔ بمعنی حقیقی است عرض کند کہ (۲) بمعنی حقیقی است یعنی</p>
<p>یعنی بعل آمدن بخیمہ صاحب آصفی ذکر این بخیمہ ساختن و نسبت معنی اول عرض می شود</p>	<p>یعنی بعل آمدن بخیمہ صاحب آصفی ذکر این بخیمہ ساختن و نسبت معنی اول عرض می شود</p>
<p>کرده از معنی ساکت (اشرف نازد رانی کہ معنی بیان کردہ وارستہ و بحر لازم است</p>	<p>کرده از معنی ساکت (اشرف نازد رانی کہ معنی بیان کردہ وارستہ و بحر لازم است</p>
<p>(۱) این بخیمہ کہ می شود و سوزن پختوان و این مصدر متحدی است تسامح ہر دو محققین</p>	<p>(۱) این بخیمہ کہ می شود و سوزن پختوان و این مصدر متحدی است تسامح ہر دو محققین</p>
<p>از بچال دوز کردن پ (ارو) بخیمہ ہونا۔ بیش نیت و آنچه بہار معنی متعدی را و کر می کند</p>	<p>از بچال دوز کردن پ (ارو) بخیمہ ہونا۔ بیش نیت و آنچه بہار معنی متعدی را و کر می کند</p>
<p>بخیمہ کاری اصطلاح۔ بمعنی دخت باشد از معنی سند ساک یزدی برعکس آن ظاہر</p>	<p>بخیمہ کاری اصطلاح۔ بمعنی دخت باشد از معنی سند ساک یزدی برعکس آن ظاہر</p>
<p>مطلقاً و خصوصیتی کہ درین است ظاہر میشود کہ (بخیمہ کردن راز) بمعنی (۳) در خفا</p>	<p>مطلقاً و خصوصیتی کہ درین است ظاہر میشود کہ (بخیمہ کردن راز) بمعنی (۳) در خفا</p>
<p>(ظہوری س) سرنگشت رفوگو بخیمہ کاری داشتن آنت شاعر گوید کہ وقتی کہ راز مرا</p>	<p>(ظہوری س) سرنگشت رفوگو بخیمہ کاری داشتن آنت شاعر گوید کہ وقتی کہ راز مرا</p>
<p>جاسے دیکر کن پ کہ پاچاک دل مار شستہ مخفی می کند۔ صدائے خندہ از لب چاک گریبان</p>	<p>جاسے دیکر کن پ کہ پاچاک دل مار شستہ مخفی می کند۔ صدائے خندہ از لب چاک گریبان</p>
<p>سوزن نمی گنجد پ (ارو) بخیمہ کاری ہونا بلند می شود مقصود آنت کہ چون چاکا ہو جود</p>	<p>سوزن نمی گنجد پ (ارو) بخیمہ کاری ہونا بلند می شود مقصود آنت کہ چون چاکا ہو جود</p>

در دل و گریبان عاشق ممکن نیست کہ راز مخفی (کاشی ۵) چاک ہاے جگر مہم بخیمہ نگیر نزد چوگل
 شود۔ بنی دایم کہ محققین نازک خیال چطور معنی (باقرا ۱۱) سعی رفوے تو عبت بود عبت ہا۔
 اول را ازین شعر پیدا کردہ اند۔ جزین نیست (ارو ۱۰) سنا۔ بقول آصفیہ۔ سیا جانا۔ دوخت ہا
 کہ تسامح در طمحات بخیمہ راہ یافتہ کہ در پیروی بخیمہ گشتن استعمال صاحب آصفی ذکرین
 آن سکندری می خورد۔ قائل (ارو ۱۰) کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ واثق
 راز فاش ہونا۔ (۲) بخیمہ کرنا۔ سینا (۳) راز کو چھپا و شکستن بخیمہ و دوخت باشد از تنگی لباس۔
 بخیمہ کشودن استعمال صاحب آصفی ذکر (سروش طہرانی ۵) بخیمہ در سرفس از جادہ ہستی
 این کردہ و از کلام طالب آملی استناد فرمودہ گشت ہا در بر ماندگی حکم قباے تنگ و اثنت
 کہ بر (بخیمہ از چشم کشودن) گذشت عینی نیست (ارو ۱۰) لباس کی تنگی کے وجہ سیون کھل جانا تو ہا
 کہ موافق قیاس است۔ یعنی کشودن و دوخت بخیمہ نہادن استعمال صاحب آصفی ذکر این
 بخیمہ (ارو ۱۰) بخیمہ کھونا۔ ادھر پیرا۔ دیکھو کردہ از معنی ساکت و سدرے کہ از بد پرچا پی ش
 بخیمہ بر چیدن۔ کردہ ہاں است کہ بر (بخیمہ بر و نہادن) گذشت
 بخیمہ گرفتار استعمال صاحب آصفی ذکر مؤلف عرض کند کہ عینی نیست۔ موافق
 این کردہ از معنی ساکت۔ مؤلف گوید کہ معنی قیاس است بمعنی بخیمہ کردن (ارو ۱۰)
 بخیمہ قبول کردن و دوختہ شدن است (باقرا ۱۱) بخیمہ کرنا۔

ہاے موصدہ با دال مہملہ

بدل بقول سروری و برہان و رشیدی و جامع و ناصری بالفتح (۱) ضد تنیک۔ خان آرزو

و در سراج بگزارین معنی گوید که بمعنی بدی نیز استعمال یا بد چنانکه گویند با بانیک و بد کس کار نداشت
 مؤلف عرض کند که بد بالفتح بقول ساطع در شکرت چند و بوم را گویند عجیب نیست که
 فارسیان همین را سفسر کرده بر اسم ضد نیک استعمال کرده باشند و بمعنی بیان کرده و خان
 آرزو و مخفف بدی و جادار و که فارسیان این را از لغت عرب بد سفسر کرده باشند که بقول
 اند بالفتح و تشدید بمعنی تعب و ماندگی و پریشانی است یا از لغت بدی که به تخفیف دال
 مهمله و همزه در آخر بقولش بمعنی قهر تختین و بلند اگر دیدن به آزار جدی و بیماری شدن
 (اردو) بد بقول آصفیه فارسی - برای - خراب - زشت - (بدی - برای - مؤنث)
 (۲) بد - بقول سروری و بهمان و جامع و ناصری و سراج بالضم مخفف بود (حکیم اسدی)
 (۳) شبی بد زنگی سیه تر ز زلغ پادمه نوچو در دست زنگی چراغ پا مؤلف عرض کند
 که او حذف شود چنانکه هوشیار و هشیار و خاموش و خاش (اردو) تنها بقول آصفیه
 هندی - علامت ماضی بعید - فعل ناقص - بود کاترجه -
 (۴) بد - بقول بهمان و ناصری و سراج بالفتح - لته و رکوی سوخته را گویند که بجهت
 آتشگیره هیا کرده باشند مؤلف عرض کند که طرزیان محققین بالا این را با معنی چهارم
 موافق کنند و فرقی در هر دو ندارد زیرا که در هر دو معنی آتشگیره را جاداده اند و آنرا
 مقصودشان بدگره و معنی معلوم می شود که در اینجا خاشاک یا لته مراد است که
 برای آتش افروختن هیا دارند تا آتش بوسیله آن زود گیرد و در هندی هم همین رسم است
 که لته یا به پارچه یا بریزه یا پراوده چوبین را در روغن تر کرده می گذارند که بیک آتش در

آتش بلند شود ہائی جالِ این اسم جامد فارسی زبان است با بجمہ مجاز معنی چہارم باشد کہ می آید
(اردو) وہ لٹہ یا لکڑی کا بڑا دھ جس پر گیس کا تیل چھڑک کر تیار رکھتے ہیں تاکہ ایک چمکنا
یا دیاسلانی سے اُس میں آگ روشن ہو جائے۔ مذکر۔

(۴) بد۔ بقول برہان وناصری بالضم معنی آتشگیرہ و آن چوب بوسیدہ باشد یا گیا ہے کہ
چخماق آتش بران زند صاحب جامع گوید کہ بالفتح معنی قافچاق مؤلف عرض کند کہ بہن
پنیہ ایست کہ باروت دران داخل باشد چون چخماق زند آن را با آہن چخماق متصل داند
کہ اخگر چخماق در وافتد و در وقت آتش گیر دجا دارد کہ فارسیان از بد مفرس کردہ باشند
بر سبیل مجاز کہ بقول انبذلت عربست بالضم و تشدید دال مہملہ معنی بد او ساختن برائے
زین از گاہ و پنیہ و صوف و مانند آن تا پشت ستور ریش نگر دو دجا دارد کہ این را اسم جامد
فارسی زبان گیریم (اردو) چخماق کی روئی۔ مؤنث جس میں باروت شریک ہوتی ہے
اور چخماق کی ایک چمکنا ری سے فوراً سلگ جاتی ہے۔

(۵) بد۔ بالضم بقول برہان وناصری معنی صاحب و خداوند ہم صاحب سراج بالفتح
گفتہ و بقول رشیدی بالفتح معنی صاحب چون موبد و سپہبد و ہیربد و کہبد۔ مؤلف
عرض کند کہ بدین معنی اسم جامد است و بدون ترکیب کلمہ بد بالفتی حاصل نمی شود اگر
صاحب بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ والا جیسے صاحب علم معنی علم والا۔

(۶) بد۔ بالضم بقول برہان و رشیدی و جامع معنی خادم و خدمت گار خان آرزو و در
سراج مذکر این گوید کہ تحقیق این در موبد یا بدانشاء اللہ تعالیٰ مؤلف عرض کند کہ خان

بر موقدہ پیمان معنی پنجم را ذکر کرد که گذشت و این معنی هم مجاز آنست که خدمت گار هم محبت
 آقا دارد و دیگر هیچ ولیکن استعمال مجز و بد بدون ترکیب بمعنی خدمت گار از نظر مانگدشت
 قول صاحب جامع که از اهل زبانست اعتبار را شاید ولیکن معاصرین پنجم بر زبان ندارند
 شتاق سند استعمال با شیم (ارو) خدمتی بقول آصفیه فارسی اسم مذکر نوکر چاکر
 (۷) بد - بالضم بقول رشیدی مرادف بت خان آرزو در سراج گوید که مبدل بت مرادف
 نیست چنانکه رشیدی گان برده مؤلف گوید که تائے فوقانی بدال مہملہ بدل شود چنانکه
 زرتشت و زردشت و تنبور و ونبور (ارو) و کچھو بت - ۴۴

پد ارام اصطلاح بقول انسجواله فرنگ (ب) بد آغاز و مؤید (الف) را مرادف (ب)	فرنگ بمعنی دغا باز و ریاکار مؤلف عرض قرار داده اند و (ب) بقول جهانگیری کنایه از
کنند که اگر سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد بد سرشت و بقول جامع بد سرشت و بد زوت	که اسم فاعل ترکیبی است بمعنی از بدی آرام صاحب ناصری گوید که بدصل را گویند و بقول
دارنده و کنایه از دغا باز و ریاکار مشتق بهار بدرگ و بد سرشت مؤلف عرض کند که	سند با شیم معاصرین پنجم بر زبان ندارند (ارو) تعریف صاحب ناصری بهتر از همه که این کنایه
دغا باز بقول آصفیه فارسی اسم مذکر لطیف و بمعنی حقیقی لعلق دار و که هر که اصل	دو کادینه و الامتکار و سباز - چیلیا فی او بد است آن را بد آغاز توان گفت بهار
شک (ریاکار) و کچھو بار یا -	مذکر (الف) از ابو شکور سندے آورده (د)

(الف) بد آغاز اصطلاح صاحبان سرو یکی زشت روی بد آغاز بود که تو گوی بدو هم

<p>مار بودیم مخفی میا و کہ آثار بہرے مہملہ اسم صمدی خاصہ جائیکہ حقیقت بود آسجی گفتار پاملف آثاریدن است کہ گذشت حیف است کہ باجایش عرض کند کہ این حاصل بالمصدر -----</p>	<p>آثاریدن است کہ گذشت حیف است کہ باجایش عرض کند کہ این حاصل بالمصدر -----</p>
<p>بافاظ واضح ذکرش نکردیم و محققین نانک (ب) پد آمدن است کہ بمعنی ناپسند شدن خیال ہم صراحتش نکرده اند حالانست بعد از مصدر مرکب اصطلاحی است و صاحب روزگار</p>	<p>بافاظ واضح ذکرش نکردیم و محققین نانک (ب) پد آمدن است کہ بمعنی ناپسند شدن خیال ہم صراحتش نکرده اند حالانست بعد از مصدر مرکب اصطلاحی است و صاحب روزگار</p>
<p>جنگ است و بر (ا غار - بالف مقصوره) بجوانہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار از ہمین چیزے تلافی یافت کردہ ایم صاحب برہان مصدر (بدیم می آید) را ذکر کردہ گوید کہ ناپسند</p>	<p>جنگ است و بر (ا غار - بالف مقصوره) بجوانہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار از ہمین چیزے تلافی یافت کردہ ایم صاحب برہان مصدر (بدیم می آید) را ذکر کردہ گوید کہ ناپسند</p>
<p>(الف) را بہ مقصورہ سوم نوشته کہ می آید و می باشد و صاحب رہنما ہم ذکر این کردہ حیف و نسخہ دیگرش بہرودہ ولیکن ترتیب و فیض است از صاحب بحر کہ محقق معذور است</p>	<p>(الف) را بہ مقصورہ سوم نوشته کہ می آید و می باشد و صاحب رہنما ہم ذکر این کردہ حیف و نسخہ دیگرش بہرودہ ولیکن ترتیب و فیض است از صاحب بحر کہ محقق معذور است</p>
<p>الفاظ کہ او پابند آنست مقصورہ راقم و این را ترک کرد (ار و و) الف - ناپسند دار و باقی حال الف و ب ہر دو میصح باشد ناگوار (بدگوئی) بقول آصفیہ - فارسی - اہم توف</p>	<p>الفاظ کہ او پابند آنست مقصورہ راقم و این را ترک کرد (ار و و) الف - ناپسند دار و باقی حال الف و ب ہر دو میصح باشد ناگوار (بدگوئی) بقول آصفیہ - فارسی - اہم توف</p>
<p>(ار و و) الف و ب - بدینست - بقول آصفیہ بدی غیبت - عیب گوئی - جھوٹ چٹلی (ب) بخصلت - بد ذات - بدخو - آپ ہی نے بد ذ</p>	<p>(ار و و) الف و ب - بدینست - بقول آصفیہ بدی غیبت - عیب گوئی - جھوٹ چٹلی (ب) بخصلت - بد ذات - بدخو - آپ ہی نے بد ذ</p>
<p>پر بھی بدینست کا اشارہ فرمایا ہے اور بد اصل (الف) پد آمدن موختن استعمال - صاحب آصفی</p>	<p>پر بھی بدینست کا اشارہ فرمایا ہے اور بد اصل (الف) پد آمدن موختن استعمال - صاحب آصفی</p>
<p>(ب) پد آموز ذکر (الف) کردہ از معنی (الف) پد آمدن اصطلاح - بقول وارستہ و ساکت و بر (ب) گوید کہ آنکہ تعلیم بد یافتہ باشد</p>	<p>(ب) پد آموز ذکر (الف) کردہ از معنی (الف) پد آمدن اصطلاح - بقول وارستہ و ساکت و بر (ب) گوید کہ آنکہ تعلیم بد یافتہ باشد</p>

و بہار ہم ذکر (ب) بمعنی مذکور کرد مؤلف
 عرض کند کہ آموختن لازم و متعدی ہو و پانہ بری تعلیم دینا۔ (ب) (ا) بری تعلیم یا
 است کہ گذشت و آموزیدن را تحقیقین ہوا۔ بری تعلیم دینے والا (۲) دشمن نہ کرے
 فارسی زبان ذکر نکرده اند کہ لازم باشد و بد آئین اصطلاح بقول بہار مرادف
 آموزانیدن کہ بجایش مذکور شد مستندی بد و وضع و بدر راہ مانند این از کلام انوری
 آن پس آموز اسم مصدر آموزیدن است یا نشتہ ایم (س) نکو خواہست نگو نام و نکوخت
 و جا و اردو کہ بہ تبدیل زلے ہوئے بہ خای بد اندیش بد آئین و بد اختر ہوا مؤلف
 مجھ (چنانکہ فراز و فراخ) آموز را اسم عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و بس
 مصدر آموختن ہم گیریم پس (الف) (ار و و) بد اطوار بقول آصفیہ بد چلن
 مصدر مرکب است بمعنی تعلیم بد حاصل بہ برے دشگون کا آپ ہی نے بد وضع کا
 کردن و دادن و (ب) را اسم فاعل و ذکر بھی فرمایا ہے بمعنی بد چلن۔
 مفعول ترکیبی دانیم بمعنی (ا) تعلیم بد و ہند بد القبول است بدجو الہ جو اہر الحروف (ا)
 و تعلیم بد یا نشتہ و در سند تعلیم بد آموز اسم بمعنی بسیار بد از عالم خوشا صاحب ہوار
 مفعول ترکیبی است۔ انوری ہم استعمال در طقات ذکر این کند مؤلف عرض کند
 این کردو کہ بمعنی (۲) بد اندیش و دشمن کہ الف آخر برائے مبالغہ باشد چنانچہ بر
 است (س) در رشک اشک بد اندیش (الف مبالغہ) ذکرش کردہ ایم و اشارہ
 تو برنگ لقم ہا ترخ روے بد آموز این ہم مہد را نجا (خاقانی) بد اسطانی

گور ابو درنج دل آشوبی پد خوشاد و شویا اثر (۵) چوز بقرض دہی خواجکی مکن تنخواہ ڈ
گور ابو گنج تن آسانی پد (ارو) بہت بد بقرض دار میا سوز بد ادائی را پد مؤلف
بد اختر اصطلاح بقول برہان بفتح ہمزه عرض کند کہ بہر دو معنی اسم فاعل ترکیبی است
و تائے قرشت و سکون خلے نقطہ وارو و در سند بالا (بد ادائی) زیادت یابی مصدر
رے بی نقطہ بد طالع و بد بخت و شوم را است یعنی بد معاملگی نسبت معنی اول عرض
گویند صاحبان بحر و جامع و ناصری ہم ذکر می شود کہ آدای معنی چہار ش گزشت کہ خوبی
این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل حرکات معشوق را گفته اند چنانکہ ناز و
ترکیبی است (ضائب ۵) نوزد دل ادای معشوق پس معنی اول متعلق بہین
باہ گرم من چرخ بد اختر را پد و و تلخ پروا است یعنی حرکات بطرزے باشد کہ دران
نیست چشم سخت بھر را پد (انوری ۵) عکس خوش ادائی رو نماید و ادای غیر سناہ
الا تا سال و مہ را در گذشتن پد بد اختر در موقع سرزدانہ غیر معشوق چنانکہ کسی در
قیاس نیک فال است پد (ارو) بد بخت تقریر خود پدا و است یعنی مقصود خود را
بقول آصفیہ بد نصیب بد قسمت بد قبال بچرخ اسلوبی ادائی کند و معنی دوم متعلق
بد ادای بقول و ارستہ و بحر و بہار (۱) کہ بمعنی اول ادای است کہ رسانیدن باشد برحق
است کہ ادای خارج از مرز و آن محروم این بد ادائی بمعنی بد معاملگی است ہر ائی معنی
است مقابل خوش اداو (۲) تیر کہے کہ در اول طاب سند باشیم (ارو) (۱) و شخص
ادای قرض حیلہ جو باشد یعنی بد معاملہ (شفیع) جسکی ادانا خوش ہو (۲) بد معاملہ بقول آصفیہ

<p>فارسی۔ بدعہد۔ یمن دین کا کھوٹا۔ ہاتھ کا جھوٹا۔ ہاتھ کی کیفیت قبل دار است (ارو) دار پر کھینچنا۔ دار پر کھینچنے کا ارادہ کرنا۔</p>	<p>بدویانت۔</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>(۱) (صدر اصطلاحی۔) (۲) انند مرادف بدار بستن۔ ہم او (بردار آوردن)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>
<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>	<p>بدار آوردن (صدر اصطلاحی بقول)</p>

مار بودیم مخفی مباد کہ آغار برائے مہملہ اسم صلاک خاصہ جائیکہ حقیقت بود آنجا گفتار پاموت
 آغاریدن است کہ گذشت حیث است کہ باجائش عرض کند کہ این حاصل بالمصدر -----
 یا الفاظ واضح ذکرش نکردیم و محققین نازک (ب) بد آمدن است کہ بمعنی ناپسند شدن
 خیال ہم صراحتش نکرده اند حالانکہ بعد از مصدر مرکب اصطلاحی است و صاحب روزگار
 جنگ است و بر (اغار - بالف مقصورہ) بجواز سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار از چین
 چیزے تلافی مافات کردہ ایم صاحب برہان مصدر (بد م می آید) را ذکر کردہ گوید کہ ناپسند
 (الف) را بہ مقصورہ سوم نوشتہ کہ می آید و می باشد و صاحب رہنما ہم ذکر این کردہ حقیقت
 در نسخہ دیگرش مجددہ و لیکن ترتیب ردیف است از صاحب بحر کہ محقق بمصادر است
 الفاظ کہ او پابند آنست مقصورہ را قائم و این را ترک کرد (ار و و) الف - ناپسند
 وار و باقی حال الف و ب ہر دو صحیح باشد ناگوار (بد گوئی) بقول آصفیہ فارسی - اہم توف
 (ار و و) الف و ب - بد طینت - بقول آصفیہ بدی غیبت - عیب گوئی - جھوٹ چٹلی (ب)
 بد خلعت - بد ذات - بد خور - آپ ہی نے بد ڈا ناپسند ہونا - ناگوار ہونا - برا معلوم ہونا -
 پر بھی بد طینت کا اشارہ فرمایا ہے اور بد اصل (الف) بد آموختن استعمال - صاحب آصفی
 کو بھی بطور مستقل قائم کیا ہے - (ب) بد آموز ذکر (الف) کردہ از معنی
 (الف) بد آمد اصطلاح - بقول وارستہ و ساکت و بر (ب) گوید کہ آنکہ تعلیم بد یافتہ باشد
 بحر و بہار مقابل خوش آمد (سیر الہی مہدانی) سلیم پھرائی - بلیل گلزار ایراخ بد آموز
 (ع) چون خوش آمد نکتم نہ آنکہ بد آمد کفر بہت کلمہ پر برہنی تابد و ماغم سنیل و ریجان ہند

<p>و بہا ہم ذکر (ب) بمعنی مذکور کرد مؤلف عرض کند کہ آموزش لازم و متعدی ہو و پانہ بری تعلیم دینا۔ (ب) (۱) بری تعلیم یا است کہ گذشت و آموزیدن را محققین ہوا۔ بری تعلیم دینے والا (۲) دشمن بزرگ فارسی زبان ذکر کردہ اند کہ لازم باشد و بد آئین اصطلاح بقول بہار مراد آموزانیدن کہ بجایش مذکور شد متعدی بدوضع و بدراہ مانندین از کلام انوری آن پس آموز اسم مصدر آموزیدن است یافته ایم (س) نگو خواہست نگو نام و کو بخت و جادارو کہ بہ تبدیل زلے ہوئے بہ خای و بداندیش بد آئین و بد اخترہ مؤلف معجمہ (چنانکہ فراز و فراخ) آموز را اسم عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و بس مصدر آموزش ہم گیریم۔ پس (الف) (اردو) بد اطوار بقول آصفیہ بدچلن مصدر مرکب است بمعنی تعلیم بد حاصل۔ برے ڈینگون کا۔ آپ ہی نے بدوضع کا کردن و دادن و (ب) را اسم فاعل و ذکر بھی فرمایا ہے بمعنی بدچلن۔ مفعول ترکیبی و انیم بمعنی (۱) تعلیم بد و ہند بد القبول است بدحوالہ جو اہر الحروف (۱) و تعلیم بد یافتہ و در سند تعلیم بد آموز اسم بمعنی بسیار بد از عالم خوشا صاحب ہوار مفعول ترکیبی است۔ انوری ہم استقلال در طغات ذکر این کند مؤلف عرض کند این کرو کہ بمعنی (۲) بداندیش و دشمن کہ الف آخر برائے مبالغہ باشد چنانچہ بر است (۳) زرشک اشک بداندیش (الف مبالغہ) ذکرش کردہ ایم و اشارہ تہ رنگ بقم ہنر رنج وے بد آموز این ہم ہمدراشا (خاقانی) بد اسطانی</p>	<p>و بہا ہم ذکر (ب) بمعنی مذکور کرد مؤلف عرض کند کہ آموزش لازم و متعدی ہو و پانہ بری تعلیم دینا۔ (ب) (۱) بری تعلیم یا است کہ گذشت و آموزیدن را محققین ہوا۔ بری تعلیم دینے والا (۲) دشمن بزرگ فارسی زبان ذکر کردہ اند کہ لازم باشد و بد آئین اصطلاح بقول بہار مراد آموزانیدن کہ بجایش مذکور شد متعدی بدوضع و بدراہ مانندین از کلام انوری آن پس آموز اسم مصدر آموزیدن است یافته ایم (س) نگو خواہست نگو نام و کو بخت و جادارو کہ بہ تبدیل زلے ہوئے بہ خای و بداندیش بد آئین و بد اخترہ مؤلف معجمہ (چنانکہ فراز و فراخ) آموز را اسم عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و بس مصدر آموزش ہم گیریم۔ پس (الف) (اردو) بد اطوار بقول آصفیہ بدچلن مصدر مرکب است بمعنی تعلیم بد حاصل۔ برے ڈینگون کا۔ آپ ہی نے بدوضع کا کردن و دادن و (ب) را اسم فاعل و ذکر بھی فرمایا ہے بمعنی بدچلن۔ مفعول ترکیبی و انیم بمعنی (۱) تعلیم بد و ہند بد القبول است بدحوالہ جو اہر الحروف (۱) و تعلیم بد یافتہ و در سند تعلیم بد آموز اسم بمعنی بسیار بد از عالم خوشا صاحب ہوار مفعول ترکیبی است۔ انوری ہم استقلال در طغات ذکر این کند مؤلف عرض کند این کرو کہ بمعنی (۲) بداندیش و دشمن کہ الف آخر برائے مبالغہ باشد چنانچہ بر است (۳) زرشک اشک بداندیش (الف مبالغہ) ذکرش کردہ ایم و اشارہ تہ رنگ بقم ہنر رنج وے بد آموز این ہم ہمدراشا (خاقانی) بد اسطانی</p>
---	---

<p>گور ابو در سنج دل آشوبی پد خوشا در شویا (اشرے) چور ز بقرض وہی خواجگی کن تخواہ گور ابو گنج تن آسانی پد (ارو) بہت بد بقرض وار میا موزر بد ادائی را پد مؤلف بد اختر اصطلاح بقول برہان بفتح ہمزہ عرض کند کہ بہر دو معنی اسم فاعل ترکیبی است و تائے قرشت و سکون خلے نقطہ دار و و در سند بالا (بد ادائی) زیادت یابی رے بی نقطہ بد طالع و بد نخت و شوم را است یعنی بد معاملگی۔ نسبت معنی اول عرض گویند صاحبان بحر و جامع و ناصری ہم ذکر می شود کہ آداب منی چهارش گذشت کہ خوبی این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل حرکات معشوق را گفته اند چنانکہ ناز و ترکیبی است (صائب ۵) بنور دل اداے معشوق پس معنی اول متعلق بہین بہ گرم من چرخ بد اختر را پد ناز و دو تہ پد است یعنی حرکات بطرزے باشد کہ دران نیست چشم سخت چہ را پد (انوری ۵) عکس خوش ادائی رونماید و اداے غیر سنا الاما سال و مہ را در گذشتن پد بد اختر و موقع سر ز ہذا غیر معشوق چنانکہ کسی در قیاس نیک فال است پد (ارو) بد نخت تقریر خود بداد است یعنی مقصود خود را بقول آصفیہ۔ بد نصیب۔ بد قسمت۔ بد قبال بخوش اسلوبی ادائی کند و معنی دوم متعلق بداد بقول وارستہ و بحر و بہار (۱) کہے بہ معنی اول اوست کہ رسائیدن باشد بقا است کہ اداے خارج از مرند و آن حرف و این بد ادائی بمعنی بد معاملگی است برای معنی است مقابل خوش او (۲) تیر کہے کہ در اول طالب سند باشیم (ارو) (۱) و شخص اداے قرض حیلہ جو باشد یعنی بد معاملہ (شعب) جسکی ادا خوش ہو (۲) بد معاملہ بقول آصفیہ</p>	<p>گور ابو در سنج دل آشوبی پد خوشا در شویا (اشرے) چور ز بقرض وہی خواجگی کن تخواہ گور ابو گنج تن آسانی پد (ارو) بہت بد بقرض وار میا موزر بد ادائی را پد مؤلف بد اختر اصطلاح بقول برہان بفتح ہمزہ عرض کند کہ بہر دو معنی اسم فاعل ترکیبی است و تائے قرشت و سکون خلے نقطہ دار و و در سند بالا (بد ادائی) زیادت یابی رے بی نقطہ بد طالع و بد نخت و شوم را است یعنی بد معاملگی۔ نسبت معنی اول عرض گویند صاحبان بحر و جامع و ناصری ہم ذکر می شود کہ آداب منی چهارش گذشت کہ خوبی این کردہ اند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل حرکات معشوق را گفته اند چنانکہ ناز و ترکیبی است (صائب ۵) بنور دل اداے معشوق پس معنی اول متعلق بہین بہ گرم من چرخ بد اختر را پد ناز و دو تہ پد است یعنی حرکات بطرزے باشد کہ دران نیست چشم سخت چہ را پد (انوری ۵) عکس خوش ادائی رونماید و اداے غیر سنا الاما سال و مہ را در گذشتن پد بد اختر و موقع سر ز ہذا غیر معشوق چنانکہ کسی در قیاس نیک فال است پد (ارو) بد نخت تقریر خود بداد است یعنی مقصود خود را بقول آصفیہ۔ بد نصیب۔ بد قسمت۔ بد قبال بخوش اسلوبی ادائی کند و معنی دوم متعلق بداد بقول وارستہ و بحر و بہار (۱) کہے بہ معنی اول اوست کہ رسائیدن باشد بقا است کہ اداے خارج از مرند و آن حرف و این بد ادائی بمعنی بد معاملگی است برای معنی است مقابل خوش او (۲) تیر کہے کہ در اول طالب سند باشیم (ارو) (۱) و شخص اداے قرض حیلہ جو باشد یعنی بد معاملہ (شعب) جسکی ادا خوش ہو (۲) بد معاملہ بقول آصفیہ</p>
--	--

<p>فارسی۔ بعدد۔ یں دین کا کھوٹا۔ ہاتھ کا جھوٹا۔ ہاتھ کی کیفیت قبل دار است (ارو) دار پر کھینچنا۔ دار پر کھینچنے کا ارادہ کرنا۔</p>	<p>بدویانت۔</p>
<p>بدار اور سیدن صدر اصطلاحی۔ (۱) بدار پر آوردن صدر اصطلاحی بقول</p>	<p>(۵۲۵۱)</p>
<p>بد او خود رسیدن و (۲) انصاف کردن۔ انند مرادف بداریستن۔ ہم او (بردار زون) (نہواری) گرتہ پوری رسد بد او کسے پڑا مرادف این گرداند کہ مقصودش غیر از از براہیم شاہ داوگر است پڑا (صائب) (بردار کشیدن) نباشد (والہ ہروی) بد او من برس اے عشق پیش ازین پسند پڑا کہ زمرئہ بلبل از حقیقت گل بود پڑا غیر متشوش زندگانی من صرف خورد و خواب شود پڑا بدار پر آوردن پڑا مؤلف عرض کند کہ بردار (ارو) (۱) داو کو پہنچنا۔ بقول آصفیہ استادہ کردن است نہ بدار کشیدن و زون و ادبنا۔ انصاف ہونا۔ داو پانا۔ (۲) دوسرے قاتل (ارو) دار پر چڑھانا۔ دار پر کھینچنا کا انصاف کرنا فریاد و شہاد (سودا) کا ارادہ کرنا۔ دار پر کھڑا کرنا۔</p>	<p>جست نالان ہے اس گلشن میں تو اے بلبل نالان و نہین یہ رسم یاں کوئی کسی کی داو کو پہنچے پڑا بدار آوردن صدر اصطلاحی۔ بقول بحر کہ گذشت (مولانا لسانی) بے خطا شمعہ مرادف بداریستن (کہ می آید) یعنی بردار کشیدن ملک ستم بستہ بدار پڑا آنکہ باز م کند از مؤلف گوید کہ حیف است کہ سند استعمال دار کدام است امروز پڑا مؤلف عرض پیش نہ کرو و بخیاں ما بارادہ دار آوردن کند کہ بستن بدار ارادہ را طہر کند و مخی</p>

کشیدن بد ازین پیدائیت سند مولانا
 سانی ہم تائید خیال مامی کند قاتل (ار دو)
 دار پر باندہ سنا۔ سولی کا ارادہ کرنا۔
 بد از بقول اند بجا لہ فرنگ فرنگ بالفتح افزا زبانت معاصرین عجم بر زبان بدارند۔
 مرفشگر ان را مؤلف عرض کند کہ حیث است (ار دو) چارون اور کفش دوزون
 کہ از نوعیت این بچی نرفت و بخیال ما غیر از کے ایک ہتھیار کا نام بداز ہے جسکی نوعیت
 آورم نباشد و اصل این بدوز بود و کبر کی صراحت فارسیوں نے نہیں کی غالباً محبت تار
 بایں موصدہ کہ واو بدل شد بالف چنانکہ ہے۔ دیکھو آورم۔

بد اشتقان بقول برہان و ہفت و اند لفتح اول فثانی بالف کشیدہ و لون زدہ بیونانی
 حیثی است گرم و خشک و آن را بجر بی کف الکلب خوانند صاحب محیط این را بہ نشین
 معجمہ عوض سیدن مملہ آورده گوید کہ معرب است از بدسگان فارسی و باشتقان و بدسگان
 و قاتل اسبہ و کف الکلب نیز گویند و بیونانی قمار یون و قوما روس گیا سیت شبہہ
 بہ بروی۔ بسیار گرم و خشک و را اول ططف و محلل و مدربول و جہتہ امراض بلغمی
 و رطوبی نافع و ہم او بر کف الکلب گوید کہ بد اشتقان است و بعض عرب کف المہیم
 را باین اسم نامند مؤلف عرض کند کہ بدسگان ہمد رین رو لیف می آید و بدسخان
 ہم و جزین نیست کہ این بدل بدسگان است کہ کاف فارسی بہ قاف بدل شد چنانکہ بدسگان
 و بدسخان و الف را بدسہولت تلفظ آوردند چنانکہ مہار و مہار دیگر میچ (ار دو)

دیکھو بد سگان جس پر کامل صراحت کی جا چکی۔

بد اسلوب استعمال۔ بقول اندھجوالہ	از دست و سنگ گستان متعلق بدوست۔
فرنگ فرنگ بفتح اول وضم ثانی بدوضع سبحان اللہ محقق با نام و نشان چہ خوش	
و بدکردار مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل	مصدر ہے پیدا کر دہ کہ بائے زائد بر مصدر
ترکیبی است (ارو) بد اسلوب بقول آصفیہ	داشتن است و بس (ارو) دیکھو داشتن
بے ڈھنگا۔ بے ڈول۔ بُری شکل کا۔ بدراہ۔	بد اصل اصطلاح۔ بقول اندھجوالہ فرنگ
چال چین کا خراب۔	فرنگ بفتح ہمزہ و سکون صا و بمعنی بدتر او
بد داشتن بقول موار۔ بمعنی برداشتن	و فرومایہ مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل پڑی
(گھلستان) دست از من باز مؤلف عرض	است (ارو) بد اصل۔ بقول آصفیہ
کند کہ (دست از کسی داشتن) بمعنی باز آنا	کبینہ۔ بُری نسل کا۔ پاجی۔

بد اقی بقول برہان و جامع و ہفت و شصت موار و بر وزن عراق پاجہ نقیان و شلوار	
باشد مؤلف عرض کند کہ وضع لغت تقاضاے آن کند کہ این را ترکی دانیم و لیکن	
صاحبان کنز لغات ترکی ازین ساکت معلوم می شود کہ فارسیان از بد اخی کہ بقول لغات	
ترکی شاخ درخت را گویند بہ تبدیل غین بحجہ با قاف چنانکہ آروغ و آروقی این را	
مفسر کردہ بمعنی پاجہ شلوار استعمال کردہ اند کہ ہچوشا صیت از شلوار (ارو)	
پا نیچہ۔ بقول آصفیہ۔ ارو۔ اسم مذکر یا نیچہ۔ از ار کا وہ حصہ جس میں ایک ٹانگ رہتی ہے	
بد اک بقول جہانگیری بہای مخفی در آخر باب اول مفتوح (۱) بد اندیش و در (۲) خشم آلود را	

<p>گویند صاحب رشیدی این را بدون ہائے فحتمی نقل کرده گوید کہ معنی لفظی این عیب بد و ارد صاحبان برہان و جامع ذکر این کرده اند خان آرزو در سراج فرماید کہ تحقیق آنست کہ آن کلمہ نسبت است پس معنی ترکیبی این کسے کہ بہ بد نسبت داشته خواه بد اندیش خواہ خشم آلود کہ خشم و غضب صفت بدی است مؤلف عرض کند کہ اتفاق محققین بر و شدن است واضح و ہمین فرق درین ہر دو کتابت کاف عربی بدون ہائے فحتمی است لیکن آنچہ خان آرزو کلمہ اک را بر اے نسبت گوید ما این را در قواعد فارسی نیافتیم خیال ما این است کہ آگ بہم روده یعنی عیب و عار و آسیب و آفت بجای خود گذشت و اک بمعنوی ہم آمدہ پس (بد اک) را ہم فاعل ترکیبی چہ انگیزیم کہ بمعنی عیب و آفت بد دارندہ و استعمال این بر اے بد اندیش خوش شد دیگر بیچ (ارو) (۱) بد اندیش بقول آن سر خوش رفتار را (ارو) (دو) دامن</p>	<p>آصفیہ - فارسی - بدخواہ - بر اچا بنے والی مخالف - (۳) غصیلہ - بقول آصفیہ - ار دو - بد مزاج - مغلوب الغضب - تدر مزاج - مصدر آمدن - مصدر اصطلاحی - بقول مرادف بدام شدن (نظامی ۷) مرا خواندی خود بدام آمدی بد نظریۃ ترکن کہ خام آمدی مؤلف عرض کند کہ فرقی کہ میان آمدن و شدن است واضح و ہمین فرق درین ہر دو کتابت کاف عربی بدون ہائے فحتمی است لیکن آنچہ خان آرزو کلمہ اک را بر اے نسبت گوید ما این را در قواعد فارسی نیافتیم خیال ما این است کہ آگ بہم روده یعنی عیب و عار و آسیب و آفت بجای خود گذشت و اک بمعنوی ہم آمدہ پس (بد اک) را ہم فاعل ترکیبی چہ انگیزیم کہ بمعنی عیب و آفت بد دارندہ و استعمال این بر اے بد اندیش خوش شد دیگر بیچ (ارو) (۱) بد اندیش بقول آن سر خوش رفتار را (ارو) (دو) دامن</p>
--	--

(۲۴۶۲)

لانا۔ بقول آصفیہ (۱) جال میں پھنسانا پچھنا۔
 بدام در آمدن | مصدر اصطلاحی۔ مرادف
 میں لانا۔ آپ ہی نے سید کرنا یعنی شکار کرنا
 بدام آمدن کہ گذشت (انوری ۵) گراز جو
 لکھا ہے (غیر ۵) دل پر داغ کو میر و بھوڑا
 تو گیتی دانہ ساز و بدام او در آید نہ طائر
 چشم گرو نے و تعجب ہے کہ چیتے کو کیا ہے (اردو) دیکھو بدام آمدن۔

(۲۴۶۳)

سید آہونے (۲) تنہی کرنا۔ مسخر کرنا۔
 بدام زون | مصدر اصطلاحی۔ بقول آصفیہ
 بدام زون (بدام زون مرغ) یعنی اسیر کردن آن در دام
 شدنی باشد (صائب ۵) دلدار ماست جو است (حافظ شیرازی) بے ماہ مہر افروز خود تباہ گرد
 خط مشکاف غمخیز و میا در کہ دید کہ افتد روز خود و دامی برای می نہم مرغی بدامی نمی
 بدام غمخیز (حافظ شیرازی) ایدل اندر و مؤلف عرض کند کہ مانہ پسندیدیم کہ این را
 بند زلفش از پریشانی سال و مرغ زیرک مخصوص با مرغ کینم کہ بدام زون صید بطریق
 چون بدام افتد تھل بایش (اردو) دیکھو یا بدام زون آہو وغیرہ لک ہم درست باشد
 بدام آمدن۔ (اردو) دیکھو بدام آورون کے پہلے معنی۔

(۲۴۶۴)

بدام اندرون افتادن | مصدر اصطلاحی
 بدام شدن | مصدر اصطلاحی۔ بقول آصفیہ
 مرادف بدام افتادن (انوری ۵) غرض
 ہوا کہ عوامض سخن مرادف بدام آمدن مؤلف
 و ارم کہ رونے چند بنو لیم کہ نیست ہر شہر
 عرض کند کہ موافق قیاس است معاصرین عجم ہر
 او مرغیکہ آسان اندرون افتد بدام (اردو) دیکھو بدام آمدن۔

(۲۴۶۵)

دیکھو بدام افتادن۔
 بدام کشیدن | مصدر اصطلاحی۔ مرادف

<p>پیام آوردن بهر دوشی (ظهوری ۵۲) بر آهوان تو گردیده ختم صیادی و کشیده خاطر رم خورده را بام کشید (صائب ۵۳) اگر چه از رم آهواست بیش حش من و مرا بگردش چینی توان بدم کشید و زوله خط عذار تو خورشید را بدم کشید و زاله حلقه بکش (ژاندار ۲) ظاهر کرنا -</p>	<p>جزین نباشد که (۱) چیزی را در دامن کسی ریختن (۲) حقیقی و (۳) کنایه از ظاهر کردن (طالب آملی ۵۴) کو صبا کرد دامن مزگان گل افشانش کنم و از انجیل در آستین دارد باراناش کنم و (ارو) (۱) و آستین (۲) ظاهر کرنا -</p>
<p>بدامن کسی گره بستن استعمال - صاحبانند ذکر این کرده از معنی ساکت (میر خسرو ۵) غنچه رفت از چین گل چمن بدو پیوند داشت و بست محکم دامن خود را گره بادامش و موهو کف</p>	<p>مه تمام کشید و زوله (۵۴) توان بصبر سر کش بدم کشید و که نرم نرم خط از حسن انتقام کشید و (ارو) و دیگر بدم آوردن -</p>
<p>بدامن دویدن اشک مصدر اصطلاحی بر (اشک دویدن بدامن) مذکور شد و شدش هم و در اینجا گذشت (ارو) و دیگر (اشک دویدن)</p>	<p>بدامن ریختن استعمال - بقول انند میرادف بدامن فرو ریختن بدامن کردن که می آید موهو کف</p>
<p>خامه فرسائی می کنند بخیاں مصدر اصطلاحی بالا یعنی حقیقی است (ارو) دامن بی گره باند بدامن کسی نماز کردن مصدر اصطلاحی</p>	<p>عرض کند که موافق قیاس است (ارو) و دیگر بدامن کردن -</p>
<p>بقول انند کنایه از کمال عفت و پاکدامنی و (سلیم ۵) ز پاکدامنی من بهشت می شاید و که همچو صبح بدامن من نماز کند و موهو کف عرض کند</p>	<p>بدامن کردن مصدر اصطلاحی - بقول انند مرادف بدامن ریختن موهو کف عرض کند که مقصود</p>

کسی را پاکدامن تسلیم کردن است طرز بیان انند	جیسے یا بدوں کی صحبت بڑی ہے
غیر و پسند (اردو) کسی کی پاکدامنی کو تسلیم کرنا۔	پدا اندیش اصطلاح بقول انند بجالہ فرہنگ
پدان بقول انند بجالہ فرہنگ (۱) اگر	بالفتح بدخواہ و کینہ خواہ و بدسگال (شیخ شیراز)
ازداشتن و (۲) یعنی ہاں موکلف عرض کند کہ	چشم بد اندیش کہ بر کندہ باد بتر عیب نماید ہنرش
اصل لغت بمعنی اول دان است و بای کسورہ	در نظر ب صاحب ماصری ایس را بمعنی بدخواہ گفتہ
دارندہ در اولش و بمعنی دوم بای مفتوح است	موکلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است
مقابل ہیں چنانکہ یا بدال سبب اصل ایس	بمعنی اندیشہ و خیال بد دارندہ (انوری ۵) زا
ہاں بودہ موجدہ و الف ممدودہ و فون۔ پس از	دیدہ بدخواہ تو سفید چو قار بتر رشک روز بد اندیش
و و الف کہ در ممدودہ ہی باشد الف اول بدل	توسپاہ چو قیر ب صاحب معنی مصدر (بد اندیش)
بہ وال اہملہ۔ صاحب قانون و سنگیری بسند ایس	را ذکر کردہ ہمین سند شیخ شیراز را آورده ہی ندارد
تبدیل ہاں و ہاں و ہاں و ہاں را آورده۔	(اردو) بد اندیش و بکھو بد اک۔
(۳) جمع بجزیات الف و فون جمع (سحدی ۵)	پدا انگونہ استعمال۔ صاحب انند بجالہ
شنیدم کہ در روز امید و بیم بزدال را بہ نیکیاں	فرہنگ فرہنگ گوید کہ بمعنی بانگونہ و ہاں طور
بہ بخشد کہیم ب (اردو) (۱) جان۔ جانتا کا امر خا	موکلف عرض کند کہ حقیقت بد اس بجای خود
(۲) اُس اور تے ان دونوں کے استعمال سے	بیان کردہ ایم کہ مبدل بان است (اردو)
اس فارسی کلمہ کے معنی حاصل ہوتے ہیں جیسے	اُس طرح پر۔ اُس طریقہ سے۔ اُس طور سے۔
اُس سبب (۳) بد لوگ۔ بدوں۔ بد کی جمع	پدا باز اصطلاح۔ بقول انند بجالہ فرہنگ

<p>بعضی مسخرہ و بذلہ باز و نقل باز مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است ولیکن طالب سند استعمال باشیم کہ استعمال این از نظر مانگداشت و جزین نباشد کہ باز بہار ابد قرار دادہ بد باز نام نہادہ اند (اردو) مسخرہ دیکھو الواط - بہر و بیا - دیکھو ابو قلمون -</p>	<p>بد باطن اصطلاح بقول انند مناسق و دور و صاحب (۵) ز خاکساری بد باطنان فریب مخور پڑ شود گزندہ چو زہر گشت خاک لہ پمکولف عرض کند کہ کسی کہ کینہ ور باشد کہ کینہ باطنش ظاہر نہی شود (اردو) بد باطن بقول آصفیہ کپٹی - کینہ ور -</p>
---	---

بد بچ صاحب مؤید بذیل لغات فارسی این را آورده گوید کہ بمعنی ہلیلہ باشد (کناف لغات الطیب) صاحب محیط ذکر این نکرد و بر ہلیلہ فرماید کہ لغت فارسی است و معرب این الیلج و ہندی ہتر و ہرا و آبہا و اچھو پچھی و در انگریزی مروہن و پیو لاک و آں شمر درخت ہندی است و چھا نوع و کابلی آں بزرگ ترین - شیخ الرئیس جمیع اقسام این را سرد در اول و خشک در دوم گفتہ و ہمہ مصفی صفرا و نافع آں و شرب جمیع ہلیلہ جات نافع جذام و خفقان و توخش و درر لحال و نافع معده و ہمہ آلات غذا و منافع ہیشمار دارد (الخ) مولف عرض کند کہ چارہ جزین نیست کہ بد بچ را اسم جاہگیریم باعتبار لغات الطب و مؤید ولیکن صحت املای آں بہت مطیع نوکشور است کہ محقق فاضل حلیہ لفظ کا بیان نکرد و ظاہرا معرب معلوم می شود ولیکن کتب لغات ساکت (اردو) ہر بقول آصفیہ - ہندی - اسم مؤنث - ہلیلہ ایک قسم کے کیلے پھل کا نام - بھیڑا -

<p>بد بخت اصطلاح - بہار بزرگ این از معنی ساکت</p>	<p>و نقل و نگارش انند پنے دروہن مولف عرض کند</p>
--	--

کہ مراد بد اختر باشد کہ گذشت (شیخ شیراز) بد بد اصطلاح - بقول اندر حوالہ فرسنگ بد بخت کسی کہ سر بتابد و زمین در در گریز باد و سکندر نامہ بفتح ہر و موحدہ و سکون ہر و (انوری ۵) بساں شاہی اندر گلستانم و مولف عرض کند کہ تکرار لفظ افتادہ معنی بساں و یکھو بد اختر -

بد بد بقول جہانگیری با ہر دو بای مضموم و دال اول ساکن و ثانی مفتوح ہر ہر گویند صاحب رشیدی فرماید کہ بدک ہم بہ ہمین معنی آمدہ صاحبان برہان و جامع و ناصری گویند کہ مرغ سلیمان است کہ ہر ہر باشد - خان آرزو در سراج فرماید کہ سند استمال یافتہ نہ شد و گوید کہ احتمال دارد کہ تصحیف ہر ہر ہو و اس تصغیر ہر ہر ہو و مولف عرض کند کہ قول ناصری و جامع کہ ہر و از اہل زبانند سند را ماند - ہر فطی را کہ ماخذش بفہم نیاید چشم خان آرزو بسوی تصحیف می کشد چہرہ گوئیم کہ ہر ہر - مبدل ہر ہر است کہ ہای ہر و بہ موحدہ بدل شود چنانکہ ہیدخ و ہیدخ و کاف آخر را برای تعلیم و انیم - چنانکہ بابک و بابک یا زائد - چنانکہ پرستو و پرستوک (ختم شد و اللہ اعلم بالصواب) نہ ضرورت خیال تصحیف است و نہ تحقیق کہ بہ تبدیل و زیادتی مفہوم ہر ہر عربی است (ارزو) ہر ہر بقول آصفیہ عربی - ہم مذکر - مرغ سلیمان - ایک مشہور ہند کا نام جس کے سر پر تاج یا چوٹی ہوتی ہے - یہ جانور اکثر درختوں کو کھوڑا اپنا گھر بناتا اور اُس میں رہتا ہے اس کی چونچ لمبی مصر والے اسے حضرت سلیمان کا بیٹا خیال کرتے ہیں انہیں کی روایت ہے کہ پہلے اس کا تاج سج مچ سونے کا تھا لالچ سے لوگ اسے مارا کرتے تھے جب

اس نے حضرت سلیمان سے فریاد کی تو انہوں نے اس کے سونے کے تاج کو اس کی جان کا وبال خیال فرما کر عادی کہ پروں کا تاج ہو جائے۔ چنانچہ جب اس کے سر پر پروں کا تاج ہو گیا۔

بد پروں | مصدر اصطلاحی۔ بقول انند بھالہ
 خراب ہو۔ (۲) بد بو (بمعنی سڑا ندرکھنے والا) بھی بجا
 فرہنگ فرنگ بضم بائی موحده ثانی معنی (۱)
 رنجیدہ کروں و آزدوں مؤلف عرض کند کہ
 (۲) بمعنی بد خیال کردن است چنانکہ پند مراد
 بری و لیکن برائے معنی بیان کردہ انند طالب سند
 با شیم (اردو) (۱) رنجیدہ کرنا (۲) بد خیال کرنا۔

بد بستان وادون | مصدر اصطلاحی۔ بقول بھر
 درکتب نشانندن مؤلف عرض کند کہ موافق
 قیاس است معاصرین عجم بر زبان دارند مشتاق
 سند استعمال با شیم (اردو) مدرسہ بھیجنا۔
 بد بوزون | مصدر اصطلاحی۔ بوی بد وادون
 (نہویری ۵) لالہ از روی تو کار رنگ ساخت
 سنبل از موسی تو بد بوی زندہ (اردو) بڑی بو
 دینا۔ یہ لفظی ترجمہ ہے۔ محاورہ میں کہتے ہیں "بد بو
 بد بین | اصطلاح۔ بقول بھرا | عیب جو۔
 مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است۔

بد بوزون | مصدر اصطلاحی۔ بوی بد وادون
 (۱) مقابل خوشبو مؤلف عرض کند کہ قلب ضا
 بوی بد و (۲) اسم فاعل ترکیبی یعنی بوی بد دارند
 سند ایس بر بد بوزون می بد (اردو) (۱) بد بوقول
 آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ دُرگند۔ سڑا ندر۔

<p>یعنی ده جس کو پُری صحبت ہو۔</p>	<p>و (۲) بصفت چشمی کہ زخم رساند (صائب ۱۵)</p>
<p>بد پر ہیز اصطلاح - بقول اند سحر الہ</p>	<p>و بد کہ نقاش راہیلی است ہر خط شعاع کو ہر غالتا</p>
<p>فرہنگ فرہنگ نا پر ہیز و بی پروا و ہیزی کہ</p>	<p>از دیدہ بد بین چہ باک کو (ظہوری ۱۵) در تاشا</p>
<p>بحکم طبیب مقتید نہ باشد موکلف عرض کن کہ</p>	<p>چشم تابیدن نہاند کو چشم بد بین دور حیر نیست</p>
<p>اسم فاعل ترکیبی است - مخفی ہوا کہ پر ہیز بقول</p>	<p>ایں کو (ارو) (۱) عیب جو - بقول آصفیہ -</p>
<p>برہان یعنی حذر و احتراز و ترس و بیم و نگاہ داشت</p>	<p>عیب بین - خردہ گیر - حرف گیر - نقص کالو</p>
<p>خود از مضرت آمدہ پس کسی کہ نگاہ داشت خود از</p>	<p>(۲) نظر لگانے والی - جیسے نظر لگانے والی آنکھ -</p>
<p>مضرت نکند و ہر حکم طبیب عمل نہ نماید بد پر ہیز</p>	<p>بد پر تو اصطلاح - بقول اند سحر الہ فرہنگ</p>
<p>(ارو) بد پر ہیز - بقول آصفیہ - فارسی - (۱) غلط</p>	<p>بفتح بای فارسی و سکون رای مہملہ یعنی را اطلت</p>
<p>و شخص جو بیماری میں ہر ایک چیز کھلے پئے -</p>	<p>و (۲) گنہ گار و (۳) بد سیرت موکلف عرض کن</p>
<p>ہلا نوش - ہلا چٹا -</p>	<p>کہ قیاس می خواہد کہ (۴) بعضی بد صحبت باشند -</p>
<p>بد سپہران خانہ کن اصطلاح - صاحب اند</p>	<p>ای کسی کہ صحبتش بد باشد و من و جوہر معنی اول ام</p>
<p>گوید کہ بفتح کاف و سکون نون یعنی نا غلطان ہند</p>	<p>طحاظیر تو ستارہ بد معنی دوم و سوم غیر از مجاز</p>
<p>و آنکہ خانہ پدر را خشت خشت کندہ بفروشد</p>	<p>بیاید برای ہمہ معانی طالب سند بشیم (ارو)</p>
<p>صاحب موید بوالہ قنیہ ذکر ایں کردہ - و صاحب</p>	<p>(۱) دیکھو بد اختر (۲) گنہ گار بقول آصفیہ - فارسی -</p>
<p>ہمزبان موید و صاحب شمس گوید کہ سپہران بد کہ</p>	<p>عاصی - خطا وار - قصور وار و (۳) دیکھو بد ازل</p>
<p>خانہ پدر را بفروشد موکلف عرض کن کہ خانہ</p>	<p>یعنی بد ذات - بد طبیعت (۴) بد صحبت کہ سکتے ہیں</p>

<p>بر بادان و ناخلفان را گویند (بد پسیران) قلب اضنا مرکب توصیفی است و (خانه کن) اسم فاعل ترکیبی معنی مرکب اول بنجیال ماورین اصطلاح تخصیص خانه پر ہم نباشد مطلق خانه مراد است (ار دو) گھر بر باد کرنے والے لڑکے۔</p>	<p>بدی است و مشکل یعنی دشوار و دشوار چیز نیست کہ آنرا نیک دانیم و در تعظیم بد داخل نکنیم پس است فرخی در اینجا بد را بجا از معنی دشوار گرفته باشد از اینجا کہ ما بر لفظ بد اشارہ این معنی کردہ ایم۔ پس مشکل و چہ بد است اگر ما بد پسند را بمعنی مشکل پسند گیریم و بد پسند بمعنی دوش کہ حقیقی است بمعنی خرابی پسند و بدی پسند و نکته چین و بدین و عیب جو ہم آمد یعنی کسی کہ بدی و خرابی کسی را پسند کند۔ پس معنی دوم را در کلام فرخی گرفتن بہتر است معنی اول خصوصاً بلحاظ معنی مصرع اولش کہ سخن را نقش دیدہ گرداند کہ عیب جو یان ہمیشہ نظر بر ظاہر دارند و اگر متعلق بمعنی اول ہم کنیم ندارد۔ بیچارہ خان آرزو غور بمعنی نہ کردہین و چہ بود کہ اورا معنی بدورین اصطلاح معلوم نہ شد تا بزلہ بردارش چہ رسد (ار دو) (۱) مشکل پسند۔ بقول آصفیہ۔ وقت پسند۔ وہ شخص جو وقت طلب مضمون کو پسند کرتا ہو (۲) بدخواہ۔</p>
<p>بد پسند (اصطلاح) بقول سروری و جہانگیری در بیان ورشیدی و جامع بمعنی (۱) مشکل پسند (فرخی) (۲) سخنانش را بر ویدہ ہی نقش کنند و بد پسند ہمہ بصرہ و آن بخداد و صاحب اند بزرگ معنی او گوید کہ (۲) کسی کہ برای کسی بدی پسند کند و نیکوئی نخواہد۔ خان آرزو در سراج بزرگ معنی اول فرمایکہ در ظاہر این لفظ مرکب بنظمی آید لیکن معلوم نیست کہ بد در اینجا چہ معنی است۔ زلہ بردارش بہا بہتر اوست و فرمایکہ معنی اول از جوہر لفظ مستفاد نمی شود۔ صاحب آصفی نقل بنگار بہار و مصدر (بد پسندیدن) بہ استناد بہین کلام فرخی قائم کردہ مؤلف عرض کند کہ بد بمعنی اولش خراب</p>	<p>بد پسند (اصطلاح) بقول سروری و جہانگیری در بیان ورشیدی و جامع بمعنی (۱) مشکل پسند (فرخی) (۲) سخنانش را بر ویدہ ہی نقش کنند و بد پسند ہمہ بصرہ و آن بخداد و صاحب اند بزرگ معنی او گوید کہ (۲) کسی کہ برای کسی بدی پسند کند و نیکوئی نخواہد۔ خان آرزو در سراج بزرگ معنی اول فرمایکہ در ظاہر این لفظ مرکب بنظمی آید لیکن معلوم نیست کہ بد در اینجا چہ معنی است۔ زلہ بردارش بہا بہتر اوست و فرمایکہ معنی اول از جوہر لفظ مستفاد نمی شود۔ صاحب آصفی نقل بنگار بہار و مصدر (بد پسندیدن) بہ استناد بہین کلام فرخی قائم کردہ مؤلف عرض کند کہ بد بمعنی اولش خراب</p>

<p>بقول آصفیه - بداندیش - پیرا چاہئے والا دشمن - (اردو) دیکھو پیروز -</p>	<p>بداندیش (دیکھو بزرگ) -</p>
<p>پادشہ اصطلاح - بقول انند بھالہ فرہنگ نگ</p>	<p>پدپوس اصطلاح - صاحبان رشیدی و سراج</p>
<p>بضم بای فارسی - ستور نارام شدہ کہ متعل بار بنیاد</p>	<p>برقیہ نوشتہ ایم (اردو) دیکھو پیروز -</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ اگر سند استعمال پیش شود</p>	<p>پد تبار اصطلاح - بقول انند بھالہ فرہنگ نگ</p>
<p>تو انیم عرض کرد کہ از قبیل بد لکام است (پد پشیت)</p>	<p>بفتح تاسی ثناء و موحده بالف کشیدہ بد نژاد</p>
<p>جانوری کہ بار بیند از دو اجازت نہ دہد کہ زیر بار کنند</p>	<p>و بد اصل مؤلف گوید کہ اسم فاعل ترکیبی و</p>
<p>(اردو) نہ سدا ہوا جانور جو پیٹھ پر بوج نہ لاد</p>	<p>موافق قیاس است (اردو) دیکھو بد اصل -</p>
<p>دے - نہ گز -</p>	<p>پد تجمان اصطلاح - بقول بھرو غیاث و</p>
<p>پد پوز اصطلاح - بقول سردری مرادف</p>	<p>انند (۱)، غلہ فروشان و (۲) مزارعان مفلس</p>
<p>ہماں بتفوز کہ گذشت (مولوی معنوی)</p>	<p>(۳) مردم ظالم و فاسق مؤلف عرض کند کہ</p>
<p>چنان باشد بیان نور ناطق کہ نہ لب باشد نہ آہ</p>	<p>بمعنی حقیقی بد اصل است یعنی بد نژاد و الف</p>
<p>و نہ بد پوز کہ صاحب جہانگیری فرماید کہ (بد قون)</p>	<p>نون در آخرش برای جمع و ہر سہ معنی بالاکنا کیہ</p>
<p>ہم آمدہ - صاحبان برہان و رشیدی و ناصری</p>	<p>فارسیان از غلہ فروشان نعل در آتشند بوجہ</p>
<p>و جامع و سراج و ہفت و مویہ ذکر ایں کردہ اند</p>	<p>مکر و دغا و گراں فروشی و همچنین از مزارعان مفلس</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ مبتدل پیروز کہ بہ باہی</p>	<p>کہ افلاس شان حیلہ بازی را بیفزاید و ہوس</p>
<p>فارسی گذشت و ما اشارہ ایں ہمدرا سخا کردہ ایم</p>	<p>بول بردغا و فریب مجبور کند و مردم ظالم و فاسق</p>

<p>ترکیبی و مرادف بداصل باشد و بس (ارو) و یکجود اصل -</p>	<p>ظلم و فسق دلیل بدتجی است (ارو) (۱) غله فروش و یکجود بیشک (۲) مفلس کسان (۳) ظالم و رفاقتی</p>
<p>بدچشم اصطلاح - بقول اند بخواه فرنگ</p>	<p>بدترجا اصطلاح بقول سروری (در محقات) و</p>
<p>(۱) کسی که نظر او بد باشد و (۲) کسی که بهال دیگران طمع کند مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است</p>	<p>رشدی کنایه از دُر باشد و بحدت دال هم آید مولف عرض کن (بدترجا) گذشت و این اصل است</p>
<p>و موافق قیاس و لیکن مشتاق سند استعمال می باشد (ارو) (۱) بد نظر که سکتی پس - یعنی ده شخص خبری</p>	<p>آن محقق این که بهتر محقق بدتر است بحدت دال هله - صاحبان بحر و بهار عجم بزیادت تستانی</p>
<p>نظر که (۲) بدتیت بقول آصفیه بزرگوار و ده نفر بد نظر - طامع - لاپچی - حریص -</p>	<p>در آخر (بدترجای) نوشته اند (ارو) و یکجود بدترجا - بدچلو اصطلاح - بقول بحر اسب سرکش بها</p>
<p>بدحال اصطلاح بقول اند بخواه فرنگ</p>	<p>گوید که کسی که مطاوعت سوار نکند (ظهوری) و</p>
<p>معنی بدروز و بدبخت - مقابل خوشحال بهار بر سر و قانع - از یکجه زحمت تعریف نه پسند و مولف عرض</p>	<p>پدر بچولان بهاش تیز عنان و توسن روزگار بدچلو است و مخفی مباد که چلو بقول برهان بفتح اول</p>
<p>که اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس یعنی کسی که حال او خوش نیست و بد است - مشتاق سند استعمال</p>	<p>ثانی عنان اسب را گویند - پس معنی لفظی این بدکنایه از سرکش باشد (ارو) بد لگام بقول آصفیه</p>
<p>باشیم (ارو) بدحال بقول آصفیه خسته حال - رومی حالتیں و بلحاظ تعریف صاحب اندراج</p>	<p>فارسی منه زور گھوڑا - وه گھوڑا جو لگام کونه مانے - بدچشم اصطلاح - بقول اند بخواه فرنگ</p>
<p>و یکجود بدبخت -</p>	<p>کنیته و فرومایه و بدتر او مولف عرض کند که اسم فاعل</p>

(۲۲۶۶)

بدخان اصطلاح - بقول شمس لغت فارسی **بد خدمتی** اصطلاح - خوش ادا نه شدن خدمت کنایه
 بالکسر یعنی تره مؤلف عرض کند که دیگر کسی از گناهکاران بد خدمت (هم یعنی ناکار گذار و گناهکار از
 محققین فارسی با او نیست - معاصرین عجم بر زبان اصطلاح پیدا است (انوری ۵) بیک بد خدمتی
 ندارند استعمال پیش نه شد - حواله کتب نه شد اندام بزرگ در اخلاص دارم خط موفور بد خدمتی آخره بر
 و اما خیلی بی احتیاط - نه در لغات فارسی یا فقه نه (بد خدمت) مصدری است و بد خدمت -
 عربی و ترکی و سنسکرت اعتبار را نشاید (ارزو) اسم فاعل ترکیبی (ارزو) ناکار گزاری - مؤنث
 ترکیبی - مؤنث - بری طرح خدمت به بالانا - قصه واری - مؤنث

بدخش اصطلاح - بقول سروری بفتح ابدال مهله (۱) گوهر نفیس کافی که معدن آن کوه های مشرق
 است و رنگ سرخ دارد در کناف المونید (خاتانی ۵) صبح ستاره نمای خنجر تست اندران بزرگ
 درخش جهان گاه بدخش مذاب بزرگ و فرماید که مذاب بهم و ذال معجم یعنی گداخته باشد - صاحب جهانگیر
 گوید که (۲) نام ولایت بدخشان بود چون محل اذ انجا حاصل شود محل را نیز بدخش گویند - صاحب
 رشیدی فرماید که بدخش محل باشد و بدخشان ملک معروف الف و نون نسبت است صاحب
 برهان فرماید که مختلف بدخشان و چون محل از انجا آرد محل را هم بدخش گویند و بدخشانی و بدخشانی
 هم بدخش نامند - صاحب جامع بالتفاق برهان گوید که بدخشان مابین خراسان و هند است -
 صاحب ناصری بزرگ هر دو معنی بالاحی نگار و گویند که مردم بدخشان بدخشونت مثل اند و مروی بود
 که آن ولایت بد و منسوب و آن از اقلیم چهارم و بدخشی نام شاعری از اهل انجا خان آرزو در سراج
 بزرگ هر دو معانی نسبت معنی دوم فرماید که این ولایت در وسط ایران و توران و هند وستان

واقع کہ لعل از پنج خیزد و بقول بعض فرماید کہ معدن لعل آنجا نیست بلکہ در آنجا آورده می فروشند موقوف
عرض کند کہ تحقیق ما همین قدر است کہ بدخش یعنی دوم اصل است و بزیادت الف و نون مزید
و معنی اول بجز آن (ار دو) (۱) یا قوت - دیکھو بکنند (۲) بدخشان مذکر ایک ولایت کا نام جو اپنا
اور توران اور ہندوستان کے درمیان واقع ہے - جہاں یا قوت کی کان ہے -

بدخشان بقول سروری نام ولایتی است میان
خراسان و ہند کہ آنجا کان لعل بود و گو سفندان
در آن ناحیہ کہ ہر سوار شوند از غارت بزرگی و
بحوالہ جو آہر نامہ گوید کہ نسبت لعل بدخشان نہ از
کہ کانیش در آنجا است بلکہ بواسطہ آنست کہ از
معاون بہ بدخشان نقل کنند و آنجا فروشد و فرما
کہ اما از بیت حکیم سنائی کان لعل در بدخشان
(۵) سلاہا باید کہ تا یک سنگریزہ ز آفتاب
لعل گرد و در بدخشان یا عقیق اندرین ہا صاحب
برہان و جامع و مؤید ہم ذکرش کردہ اند موقوف
عرض کند کہ حقیقت این بر معنی دوم بدخش مذکور
(ار دو) دیکھو بدخش کے دوسرے معنی -

ضمیمہ کنایہ از می سرخ سندش ہماں کہ بر بدخش
گذشت صاحب برہان مذکر معنی اول گوید کہ
(۲) کنایہ از لعل بدخشان ہم - صاحب رشیدی
فرماید کہ معنی لفظی این لعل گداختہ و کنایہ از یعنی
اول و (۳) خون - صاحب بحر بہرمان متفق
و صاحب جامع بر معنی اول قانع - صاحب مؤید
بارشیدی متفق - خان آرزو بہرمان نسبت
معنی دوم اعتراض کند موقوف عرض کند کہ
اعتراضش خیلی موجہ کہ بدخش خود لعل است
و مذاب - گداختہ را گویند - اندرین صورت بدخش
برای لعل بدخشان نباشد - بالجمہ این مرگب
ترہ صیفی است (ار دو) (۱) سرخ شراب مؤ
(۲) دیکھو بدخش کے پہلے معنی (۲) خون - مذکر -

بدخش مذاب اصطلاح - بقول جہانگیری

<p>بدخشی اصطلاح - بقول انندجواله فرهنگ نگ بدخط استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ</p>	<p>بدخشی اصطلاح - بقول انندجواله فرهنگ نگ بدخط استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ</p>
<p>بکسر شین معجمه (۱) نام شاعری برد از اهل بدخشن - بمعنی بد نویس مولف عرض کند که بفتح غای معجمه</p>	<p>صاحب ناصری ذکر این بدین بدخشن کرده بدخشی اسم فاعل ترکیبی است که مقابل خوشخط و خوشنویس</p>
<p>(۵) زبردیر اگر شود عالم با ای بدخشی چه غم که در کلاں جهان چو شبنم ساعت و ساعتی زیر دست</p>	<p>زبردیر اگر شود عالم با ای بدخشی چه غم که در کلاں جهان چو شبنم ساعت و ساعتی زیر دست</p>
<p>زبرد است و صاحب موی دین را بمعنی (۲) محل بدخلاق استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ</p>	<p>زبرد است و صاحب موی دین را بمعنی (۲) محل بدخلاق استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ</p>
<p>بدغشانی آورده و صاحب هفت ذکر هر دو معنی کرده مولف گوید که بای نسبت در آخر بدخشن</p>	<p>بدغشانی آورده و صاحب هفت ذکر هر دو معنی کرده مولف گوید که بای نسبت در آخر بدخشن</p>
<p>کرده اند معنی منسوب بدخشن که شاعر هم باشد و اصل هم مقابل خوش خلق (اردو) بدخلق - بقول آصفیه</p>	<p>کرده اند معنی منسوب بدخشن که شاعر هم باشد و اصل هم مقابل خوش خلق (اردو) بدخلق - بقول آصفیه</p>
<p>مخفی سبب و که نام شاعر نیست بلکه تخلص او است (اردو) بدمزاج - اکثر - اکل کمر -</p>	<p>مخفی سبب و که نام شاعر نیست بلکه تخلص او است (اردو) بدمزاج - اکثر - اکل کمر -</p>
<p>بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف</p>	<p>بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف</p>
<p>مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف</p>	<p>مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است بدخو استعمال - بقول انند و بهار معروف</p>
<p>بدخصال استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ بمعنی نحوی بد و ارنده (صائب) می کند از</p>	<p>بدخصال استعمال - بقول انندجواله فرهنگ نگ بمعنی نحوی بد و ارنده (صائب) می کند از</p>
<p>بهرانی شیر نادر را زیاده طفل بدخو هر قدر خون دل مادر کند (انوری) طعنه بدگوی می باشد</p>	<p>بهرانی شیر نادر را زیاده طفل بدخو هر قدر خون دل مادر کند (انوری) طعنه بدگوی می باشد</p>
<p>زیانش زهر که در او لیری بدخوی نیست (اردو) بدخو - بقول آصفیه - فارسی - ببری خصلت و انا</p>	<p>زیانش زهر که در او لیری بدخوی نیست (اردو) بدخو - بقول آصفیه - فارسی - ببری خصلت و انا</p>
<p>مولف عرض کرتا ہے کہ بدخطوار بھی کہہ سکتے ہیں - بقول آصفیه - فارسی - ببری خصلت و انا</p>	<p>مولف عرض کرتا ہے کہ بدخطوار بھی کہہ سکتے ہیں - بقول آصفیه - فارسی - ببری خصلت و انا</p>

دارند اول استعمال	(ب) بد خواب شدن کسی	بد سیرت - بد اخلاق -
پیدا است یعنی غافل	(ج) بد خواب گردیدن کسی	(الف) بد خواب اصطلاح - بقول وارثہ و
شدن بد خوابی با و (اردو) (الف) بد خواب -	کند و اکثر اہل حال در اطفال مشاہدہ می شود (الف)	بحر کسی کہ چون از خوابش بیدار کنند بد خوابی آغاز
کہ سکتہ ہیں (ب) و (ج) بد خواب ہونا - بقول	آصفیہ: بڑا سپنا دیکھنا - نہانے کی حاجت ہونا -	(۵) بساں طفل بد خوابت خواب آلودہ دام و
احتمام ہونا - لیکن فارسی مصادر کا ترجمہ (بد خوابی	ہونا) یعنی نیند وقت پر نہ آنا یا درمیان شب	کہ گر بیدار سازم یکدیش بد خواب می گردد (ولہ ۵)
آنگہ کھاجانا -	نکرد و بخت با من رام بد خوابت پنداری ب	پس از عمری کہ شد بیدار از آمد شد جانان ب
اصطلاح - بقول بہار و بحر و	(الف) بد خوابان	نکرد و بخت با من رام بد خوابت پنداری ب
انند خطی کہ خوب خواندہ نشود (محمد رفیع و عطاء)	خان آرزو در چراغ ہدایت گوید کہ کسی کہ شب	اورا نیاید ولی طاقت شود و وقت خواب بگذرد
جوہر از تیغ زبان شد ریخت تا دندان مرا بگفت و	اگر یابم بگردد بد خواب بختم جای نامانوس را ماند	(اشرف ۵) پس از عمری شبی در خلوتی اورا
شد بچہ سطر بی نقطہ بد خواب مرا بگفت مولف عرض	موقوف عرض کند کہ بد خوابی حالتی است کہ مرض	اگر یابم بگردد بد خواب بختم جای نامانوس را ماند
کہ اسم فاعل ترکیبی است - صاحب آصفی بولم	ماند و اسبابش متفرق چون خواب گاہ آرام بخش بنا	موقوف عرض کند کہ بد خوابی حالتی است کہ مرض
ہمین یک سند صدر	یا نو باشد یا فکر و خیال مستولی شود نتیجہ آس بد خوابی	ماند و اسبابش متفرق چون خواب گاہ آرام بخش بنا
را قائم کردہ از معنی گر نیز کند	است و کسی کہ بستلای ایں شود بد خواب است	یا نو باشد یا فکر و خیال مستولی شود نتیجہ آس بد خوابی
موقوف گوید کہ بہنی لفظی خوب نہ خواندن باشد	اسم فاعل ترکیبی از سند سوم استعمال	است و کسی کہ بستلای ایں شود بد خواب است
(اردو) الف - نہ پڑھا جانے والا خط - بظہا -		اسم فاعل ترکیبی از سند سوم استعمال

<p>زشت خط جو پڑھانے جائے نگر (ب) اچھا نہ پڑھنا کہ اواز بدیتی ہو کہ سخت دیگر اس کند ہر مقصد خود فائز صاف نہ پڑھنا (ر) فٹ نہ پڑھنا۔ دکن کی بول چال نہ شور۔ معاصرین عجم ہم ہر زبان دارند۔ صاحبان امیر نے آگہا پر فرمایا ہے۔ "رک رک کے پڑھنا جیسے" خزینہ و امثال فارسی بجای (مطلب) مقصد ہا صاف لکھا ہے تم پڑھنے میں اتنا اگلے کیوں ہو؟ ذکر کردہ اندواز محل استعمال ساکت (ارو) (ارو) دکن میں کہتے ہیں "بدیت کا غار خراب" غیر دراغ اور لفظی ترجمہ برا پڑھنا۔</p>	<p>بدخواہ اصطلاح بقول آند۔ بھولہ فرہنگ فرنگ کی بڑائی چاہے تو خود کیا کھائے؟ بد اندیش و کینہ ور۔ صاحب فرہنگ ندائی کہ از (الف) بدخور اصطلاح۔ خان آرزو در چارہا ہذا معاصرین عجم بود نویسد کہ دو عثمان نیک خواہ و گوید کہ دوائی کہ جہت کراہیت طعم یا بو خوردہ نہ شود آنکہ دشمن باشد را تہی) مانند استعمال میں یافتہ (وحید) شہر سمیت در مذاقم چون دوائی ایم (انوری) بدخواہ تو ہر شے میں سکھ خاکی بدخور است و تا بیا چشم بیمار تو وارم الفتی پڑھنا صفیہ کہ بیشی نہ بد هیچ رقم را تو (ظہوری) بحر و بہار عجم و اند ہم ذکر میں کردہ اندہ صاحب دل بدخواہ تو خوش باد مہر س احوالہ پڑچوں بگویم آصفی بہین یک سند مصدر کہ جدا از تو ظہوری چون است؟ (ارو) بدخواہ (ب) بدخورون اقام کردہ از معنی ساکت و بکھو بد پسند۔ مؤلف عرض کند کہ (الف) اسم فاعل ترکیبی پدخواہ کسان بھیج مطلب نرسد مثل۔ است و اگر برای (ب) سند استعمال بدست آید بہار و اند نہ کرایں پنہ و دہن مؤلف گوید کہ تو انیم عرض کرد کہ مقابل خوش خوردن باشد و فاریان میں مثل راجع بدخواہ و بد اندیش زند (ارو) (الف) بد مزہ۔ بقول آصفیہ وہ شہ</p>
--	--

جس کا ذائقہ اچھا نہ ہو (دالخ) مؤلف عرض کرتا ہے کہ قلب اضافت مرکب توصیفی یعنی دعای بد و برا کہ بد ذائقہ بھی کہہ سکتے ہیں۔ لیکن یہ مخصوص ہے اور جس چیز میں اچھی بو نہ ہو وہ بد بو ہے (الف) سے وہ دو امر اسے جو کراہیت کی وجہ سے کھانی نہ جا ہمزہ کی وجہ سے یا بد بو کی وجہ سے البتہ (بد طعم) کہہ سکتے ہیں (ب) بد وضی سے کھانا۔

پارہ خیم | اصطلاح - بقول سروری بالفتح بمعنی گرفتہ رو و بد طبیعت صاحب اندجوالہ فرہنگ نو گوید کہ بکسر غای عجمہ ترش رو و بد مزاج و بد خواص شمس فرماید کہ ہر وزن تقسیم گرفتہ روی مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است - مخفی بہاد کہ خیم بقول منتخب لغت عرب است بالکسر بمعنی خوا طبیعت (دالخ) پس معنی میں مرکب بد طبیعت و بد مزاج باشد (ارو) بد مزاج بقول اصفیہ - تند خو - غصہ ور - جھل - ترش رو - چڑا - یاد دعا | استعمال - بقول اندجوالہ فرہنگ نو (۱) دعای بد و برا (۲) لغت مؤلف عرض کند کہ قلب اضافت مرکب توصیفی یعنی دعای بد و برا معنی دوم طالب سند یا شیم (ارو) (۱) بد و عاقبت اصفیہ - کوسنا - سراپ (۲) لغت بقول اصفیہ - عربی - اسم مؤنث - دہر کار - پھٹکار - نفرین - درسیں - ملامت۔

بدول | اصطلاح - بقول جہانگیری مراد بد

(۱) کنا یہ از مرد ترسند - و بقول برہان و بحر ترسند و ترسناک و بقول ناسری رسیدہ خاطر مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است یعنی (۲) کہ دل او خوش نہ باشد - یعنی ناخوش و ناراض - و (۳) شکستہ خاطر و (۴) بدظن - محققین بالادہ تعریف لفظ احتیاطاً بکار بندہ اند - معاصرین عجم با اتفاق دارند چہ بہ است کہ سند استعمال پیش نہ شد کہ تصنیف آمدنی کرد (ارو) (۱) ڈرپوک بقول اصفیہ - ہستہ - بزدل - کم ہمت - بدول (۲) بدول - بقول اصفیہ فارسی - ناخوش - نا (۳) شکستہ خاطر - بغیر اصفیہ - رنجیدہ دل -

<p>دل آزرده رختہ خاطر (۴) بد دل - بقول آصفیہ ترکیبی است (اروو) بذات - بقول آصفیہ - خبیث - بد طینت -</p>	<p>بدلتن - بدگمان - بدوماخ اصطلاح بقول انندجوالہ فرہنگ فرنگ بہشتی (۱) بد مزاج و (۲) ناقانع مؤلف عرض</p>
<p>بد ذہن استعمال - بقول انندجوالہ فرہنگ فرنگ بکسر ثالث و سکون ہا و نون (۱) کند ذہن و (۲) بی وقوف مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (اروو) (۱) بد ذہن - بقول آصفیہ - کند کو طغز (۲) بے وقوف - بقول آصفیہ - حق - یا</p>	<p>کہ اسم فاعل ترکیبی است و برای معنی دوم طالب باشیم (اروو) (۱) بدوماخ - بقول آصفیہ - وہ شخص جوابات بابت پرنک چڑھاے - نازک دماغ - (۲) ہوسناک - بقول آصفیہ - پیرہوس - لالچی - حرصی -</p>
<p>بد ر استعمال - بقول آصفیہ بختین بمعنی (۱) پیر صاحب موبد بیل لغات فارسی گوید کہ (۲) بسکون دال بمعنی ماہ تمام و بقول ہفت (۳) بکسر موحده امر دیدن و ذکر معنی اول ہم کند مؤلف عرض کند کہ در معنی اول مرکب است از موحده و ذکر کہ در ذرا</p>	<p>بد وین اصطلاح - بقول انندجوالہ فرہنگ فرنگ بکسر دال ثانی بی دین و بد راہ و ملحد (فردوسی) کہ : وین و بد کیش خوانی مرا از منم شیر ز پیش خوانی مرا از مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (اروو) ملحد - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر - راہ</p>
<p>یاشد و معنی بیرون پیدا شد از زمین ترکیب بمعنی دوم لغت عرب است - تسامح صاحب موبد پیش نیست کہ بد معنی فارسی گفت و بمعنی سوم مزید علیہ در کہ امر حاضر و یدن است بزیادت موحده کسوا</p>	<p>سے پھرنے والا - فاسق - بیدین - کافر - ہماری را میں بد وین - بد مذہب - بے عقیدہ کہہ سکتے ہیں - بد ذات اصطلاح - بقول انندجوالہ نفاس بد اصل و بد نژاد و یکہ نیک طینت نباشد بھری</p>

<p>(ارو) (۱) باہر (۲) بدر بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ چودھویں رات کا چاند (۳) پہاڑ۔ پہاڑنا کا امر حاضر۔ (۴) عجب جو چند انکہ عیلم را بدر می آورد و غیر زور بر کسب ہنری آورد (ارو) باہر لانا۔ ظاہر کرنا</p>	<p>بدر آمدن استعمال۔ صاحب آصفی از معنی کت مکلف عرض کند کہ بمعنی بیرون آمدن و ظاہر شدن (ظہوری) بدر آ از خود بشتق در اسے تو ناقص و دعوی کمال بلاست (صائب) (۵) سننے کزدہن تنگ تو برنی آید (۶) راز غیب است کہ از پردہ بدر می آید (انوری) (۷) دل خانہ فرو نام و سنگم زد (۸) دہر ز تنق بدرنی آید (ارو) باہر آنا۔ ظاہر ہونا۔</p>
<p>بدر افتادن استعمال۔ مراد بدر آمدن کہ بیرون افتادن و ظاہر شدن است (ظہوری) زنجیری ساید و گرہ کا کل میفشان بر کھر (۹) از پردہ می افتد بدر و پردہ کش رخسار را (۱۰) رولہ (۱۱) بر راز تو می طید چنین دل (۱۲) از سینہ اگر بدر نیفتد (۱۳) رولہ (۱۴) خود را مبادا گم کنم بر بی غلط تانگی روم (۱۵) از دست می افتد بدر و در مغز جاں کیسی (۱۶) مخفی مباد</p>	<p>بدر آمدن از خویش مصدر اصطلاحی۔ مراد از خویش بر آمدن (۱۷) و از خود بر آمدن (۱۸) است کہ گذشت (صائب) (۱۹) صائب اگر از خویش توانی بدر آمدن (۲۰) این دائرہ ہا نقطہ بدر کار تو باشد (۲۱) (ارو) دیکھا از خویش بر آمدن و از خود بر آمدن۔ بدر آوردن استعمال۔ بمعنی بیرون آوردن</p>
<p>بدرام بقول سردری ویران و جان و نہر بدال و رای ہستین بوزن اندام (۲۲) خوش خرم صاحب جہانگیری ایس را بہ بای فارسی آوردہ</p>	<p>(۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)</p>

مؤلف عرض کند که معنی پنجم که می آید حقیقی است
یعنی جانوری را که رام نیست و بد مزاج و وحشی است
بدرام گفته اند متعادل رام و معنی خوش و خرم مجاز است
که از فراطرست پیوندی بر قوی می آید و از بسبب خود
معنی خوش و خرم گرفتن مجاز است - چنانکه
(حکیم فرخی) گل بپندید و باغ شد بدرام و ای شا
اینجهان بدین هنگام و ازین سند مصد (بدرام)
شده (حاصل می شود) یعنی پیوند شدن از خوشی
و خرمی - و آنچه به بای فارسی می آید بطا هر شکل است
که موحده به بای فارسی بدل شده چنانکه است و است
(ارو) جامه سے باهر - خوش - صاحب آصفیه
(جامه سے باهر چون) کا ذکر فرمایا ہے - خوشی سے
خودی میں رہنا -
(۳) بدرام - بقول سروری (الف) یعنی آراسته و دلکشا مجلس - مؤلف
(ب) آراستگی و زینت (حکیم انوری الف) (۴) بدرام - بقول سروری و جهانگیری و رشیدی
ای ز طبع تو طبعها خرم و زوی ز طبعش تو همیشه بدام
(فرخی الف) مجلس سازا به بهار بدرام و ز و اندر
تا که شدراش و از کواکب چو خلد شد بدرام و

مؤلف عرض کند که سندی که پیش شد متعلق بمنی و غیر مطیع است و ترکیب بیان کرده - خان آرزو و درم ضمت (الف) و نیز بمعنی پنجم است و اگر سند دیگر برای این سنی بدست آید تو انیم عرض کرد که با ظواهر صفت اراد و موصوف کردند چنانکه مطلق مشکلی - صفت را گویند و دیگر هیچ (ارو) توسن بقول آصفیه فارسی - اشم مذکر - به سدا گھوڑا - تند او سرکش - بچھیرا - گھوڑا -

(۵) بدرام بقول جهانگیری و برهان و جامع و صراج جانوران وحشی را گویند عموماً و اسپ و استر سرش را خصوصاً (اشیرا معانی ۵) را نفس رای ترا گشته مطیع از توسن کرده چرخ بدرام از شرف شفرده (۵) از هی خواجه صدر چارم غلامست و از انجی ایلی و هر بدرام راست از صاحب رشیدی بر مطلق سرش قانع صاحب ناصری بر توسن سرکش اکتفا کرد - خان آرزو در سراج صراحت ماخذ فرماید که ایر مرکب از بد و رام است یعنی آنچه خوب رام و فرمان بردار نباشد مؤلف عرض کند که معنی حقیقی این سرکش

و غیر مطیع است و ترکیب بیان کرده - خان آرزو و درست باشد - اشم فاعل ترکیبی است و تخصیص است و استر هم داخل است و بهماز برای غیر جانوران هم مستعمل (مولوی معزی ۵) تا که نور شوق شمس الدین بمن راحت نمود و نفس بدرام کنون و عشق او رام رام بد (ارو) عموماً سرکش جانور او را نشا گھوڑا او ر خچر او و نفس سرکش او را اس کا خالص ترجمه در سرکش، بقول آصفیه - فارسی - مغرور - باغی - نافرمان - حکم عدول -

(۶) بدرام - بقول برهان و جامع و ناصری بر وزن اندام بمنی همیشه و دام و مختاری ۵) دران بکوی کزین عید صد هزار سیاه و زرد گار و فاد دولت بدرام بد و فرماید که به بای فارسی هم آمده خان آرزو بد گرایس گوید که تصحیف است و بد معنی به بای فارسی است و این از اعجب العجائب مؤلف از بد و رام است یعنی آنچه خوب رام و فرمان بردار نباشد مؤلف عرض کند که معنی حقیقی این سرکش

<p>معلوم می شود که محققین اول الذکر از همین یک شعر معنی همیشه و مدام پیدا کرده اند و آنچه بدین معنی به بای فارسی می آید تصفیه ماخذش هند را بنجا کنیم بمقابله استادش (ارو) همیشه بقول آصفیه فارسی - دائم - مدام - سدا - نت - آئے ون - (۱) بدرام - بقول برهان بر وزن اندام به معنی خرام مواضع عرض کند که غیر از برهان دیگر کسی از محققین جامع فارسی زبان ذکر این تذکره جاد دارد که خرم را خرام نوشته و اگرند استعمال این معنی پیش شود توانیم عرض کرد که مجاز معنی پنجم باشد که خرام ناز نام نوعی از سرکشی است که در اختیار یار است و بمقابل عاشر سرکشی را نام (ارو) خرام - بقول آصفیه - فارسی - اسم مذکر - ناز انداز کی طایم اور خرم چال - رفتار ناز - منکاح - ایلی گهلی رفتار (منه ۵) هزار طرح سے تقلید می کی لیکن تذکره لبک که نهیه طاوس کو خرام آیا ناز بدرام شدن استعمال به معنی (۱) خوش شدن (۲) سرکش شدن استاد این به معنی اول و پنجم بدرام</p>	<p>و جاد دارد که برای همه معانی بدرام استعمال این کنیم (ارو) (۱) خوش هونا ۲: سرکش هونا - بدرام بقول سروری بجای ادوات را به معنی هونا (۲) سبزه ایست مثل ترب بدو باشد (سبزه ۵) عیب بران کن و هر چه بود نیکو پس از که بصرای جها به معنی نزدیکار از صاحبان جهانگیری و رشیدی و سراج به معنی دوم قلعه صاحب برهان بدرام معنی دوم گوید که این را گند گیا هم خوانند و بدرام معنی اول فرماید که (۳) ران بدرام (۴) بدرام تشدید ثالث یعنی این کار را تمام کن و پاره گردان و تمام ناصری بر ذکر معنی دوم و چهارم اکتفا کرده صاحب محیط ذکر این نکرد و مواضع عرض کند که صرحت این بر آشت گذشت - مخفی سعاد که معنی اول هم فاعل ترکیبی است مرکب از ران که امر حاضر رانند است چنانکه گویند اسپ را بدرام و خوش بینی را اند نسبت معنی دوم عرض می شود که اصل این (بدرام) که بود فارسیان از لفظ رانعه عربی کلمه را گرفتند و وزن</p>
--	---

<p>زائد و آخرش زیادہ کردہ (بدران) کردند یعنی بدبو گردانی بداندا از اول خویش ترا در او (با پھر) بدر اہ اصطلاح بقول بہار وانند قریب</p>	<p>چنانچہ گذارش و گذارش و معنی سوم ہم اسم فاعل ترکیبی است گویند کہ این سوار بدان است</p>
<p>بمعنی بد آئین کہ گذشت (محمد سعید اشرف) ز قدرش جا بر اوج ماہ کردہ از فلک کشمیر را بدر اہ</p>	<p>یعنی مہارت سواری ندارد و وراثت بر اسپ خوش نمی چسپد و بمعنی چہارم باسی موقدہ اول زائد گیریم</p>
<p>کردہ از مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بدر اہ بقول آصفیہ جلیں بد وضع سکتا</p>	<p>و دران) ام حاضر مصدر در و رانیدن) کہ متعدی دریدن است و دریدن بمعنی چاک کردن و پارہ</p>
<p>بدرای استعمال بقول انند جوالہ فرہنگ فر بمعنی بد تدبیر مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی</p>	<p>نمودن می آید پس ننید انیم کہ صاحب برہان تشد رای مہملہ را چطور نوشت کہ در مصدر رای مشدو</p>
<p>است بمعنی حقیقی (ارو) بدرای بد تدبیر کہ سکت ہیں یعنی وہ شخص جس کی رائے اور مشورہ اور تدبیر</p>	<p>نیست و معنی تمام کردن کار از کجا پیدا و کرد قتال (ارو) (۱) بری طرح چلانے والا جیسے یہ گاڑ</p>
<p>بدر بیرون استعمال صاحب آصفی از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بیرون کردن است</p>	<p>بری طرح چلاتا ہے (۲) دیکھو اشت (۳) سواری کا اچھا کم ماہر دکن کی بول چال میں وہ شخص جس کی</p>
<p>(کمال صفہانی) نور ہرگز نتوان کرد ز خورشید جدا کرم از خاطر خسر و نتوان بود بدرش (ارو) باہر کرنا</p>	<p>ران نہیں جی (۴) پھڑوا پھڑوانا کا امر حاضر اس مصدر کو صاحب آصفیہ نے نہیں لکھا درانی</p>
<p>بدر تا خشن استعمال بمعنی بیرون رفتن و دویدن وجد اشدن (ظہوری) ذوق چابک نفسی نامہ</p>	<p>بدر انداختن استعمال بمعنی بیرون افکندن است (ظہوری) سہل باشد کہ برو نم کئی از محفل خویش</p>

<p>ربایان وارند و هر کجا در بدرتاخت عنان گیرند (وله ۵) بمنزل میرساند کاروان صبر و طاقت را چون استم بر تاز و نگاهای از کین او (ارو) مال فروشی است (۵) ز زادن چو مادرش پروخته شد و روانش از آن دیو بدرخته شد باهر جانا - بهاگنا - جدا هونا -</p>	<p>بای سرخه و باوال مهله بافتخ - فتح رای مهله و سکون خای محبه یعنی محزون اند و هگیس - صاحب شمس از گمنامی سدا آورده که پروخته شد و روانش از آن دیو بدرخته شد باهر جانا - بهاگنا - جدا هونا -</p>
<p>پدر چو پیدین استعمال - بمعنی از کناره بیرون شدن و لبریز شدن دظهوری - لبریز شدن از سوز جگر چشم و چشم از نور و شوق از نور و شوق بدر چشم (ارو) ابلنا - لبریز هونا کناره بیرون پدر چو پیدین استعمال - بمعنی بیرون کردن و دور کردن (ظهوری ۵) رونق از دکان بدر چس</p>	<p>پدر چو پیدین استعمال - بمعنی از کناره بیرون شدن و لبریز شدن دظهوری - لبریز شدن از سوز جگر چشم و چشم از نور و شوق از نور و شوق بدر چشم (ارو) ابلنا - لبریز هونا کناره بیرون پدر چو پیدین استعمال - بمعنی بیرون کردن و دور کردن (ظهوری ۵) رونق از دکان بدر چس</p>
<p>روز بازاری بجز نیست گرا بدمشتری گیران خریدار دگر (وله ۵) تفت غم در جگر بگذشت بیم آرزو دارم با بزور گریه شادی ز دل حسرت بدر چو پیدین (وله ۵) لبریز هونا کناره بیرون روزی کند روزی از که نشینم که از چشم و حرف لب بدر چو پیدین (ارو) باهر کرنا - نکالنا - دور کرنا -</p>	<p>روز بازاری بجز نیست گرا بدمشتری گیران خریدار دگر (وله ۵) تفت غم در جگر بگذشت بیم آرزو دارم با بزور گریه شادی ز دل حسرت بدر چو پیدین (وله ۵) لبریز هونا کناره بیرون روزی کند روزی از که نشینم که از چشم و حرف لب بدر چو پیدین (ارو) باهر کرنا - نکالنا - دور کرنا -</p>
<p>پدر خندیدن مصدر اصطلاحی - ناش خندیدن بطوری که آوازش دور رسد مقابل فرو گیرستن -</p>	<p>پدر خندیدن مصدر اصطلاحی - ناش خندیدن بطوری که آوازش دور رسد مقابل فرو گیرستن -</p>

<p>(ظہوری ۵) صحبت حسن و عشق در گیر دژ من فرد گریم او بدر خند دژ (رولہ ۵) فرو میر بزم از رخ ساکت مکتوفت عرض کند کہ فارسیان این مثل را گر کیہ شوری مگر وزی از بہ بخت تلخ من قندی بدر خند و نمک و دانش دژ (ارو) کلک کلک کہ ہنسا و بچھو آواز خندیدن۔</p>	<p>خزینہ و امثال فارسی ذکر میں کردہ از معنی و محل است ہم بر سبیل کنایہ (ارو) دکن میں کہتے ہیں اس درد کی دوا نہیں کہ علاج مرض ہے۔</p>
<p>بدر دژ (الف) بدر دژ آمدن</p>	<p>مصادر اصطلاحی صاحب</p>
<p>(ب) بدر دژ آوردن</p>	<p>انہذا بکر میں ہر دوا یعنی</p>
<p>ساکت مکتوفت عرض کند کہ (الف) بتلای درد شدن است و رب) متندی آں یعنی بتلائی کردن (سعدی شیرازی ۵) جو عضوی بدر دژ آورد روزگار دژ و گر عضو ہارا نماند قرار دژ (ارو) درو میں بتلا ہونا (ب) درو میں بتلا کرنا۔</p>	<p>(صائب ۵) احوال میں پیرس کہ با صند ہزار آورد می بایدیم بدر دژ و دیگران رسید دژ (ارو) آوردن کے ساتھ ہمدردی کرنا۔ صاحب آصفیہ نے (ہمدرد) پر لکھا ہے۔ شریک درد۔ درد و کجا ساتھی۔ غمخوار و غمخواری کرنا) بقول آصفیہ ہمدردی کرنا۔ شریک رنج و راحت ہونا۔ دلسوزی کرنا</p>
<p>بدر دژ (الف) بدر دژ آمدن</p>	<p>مصادر اصطلاحی۔ بیرون انگلند</p>
<p>است (ظہوری ۵) آرزو اور کنارا گر کیہ حیرت</p>	<p>(۲۷۶۵)</p>
<p>مباہ دژ پارہ دل بدر دژ ہمیں احوال چیست</p>	<p>بدر دژ (الف) بدر دژ آمدن از در</p>
<p>(ارو) باہر پھینکنا۔</p>	<p>بیرون در شدن و ظاہر شدن (ظہوری ۵)</p>
<p>بدر دژ بیدر مال گرفتار است</p>	<p>چون بزم دیت ہند فردا تو غم از در بدر آید</p>

(۲۷۶۴)

(۲۷۶۵)

(۱۲۷۸)	(ج) بدر رفتن عمر بمعنی گذشتن عمر همچنین است	(ارو) دروانی سے باہر ہو جانا زکل پڑنا بقول
	رولہ (۵) یک ساعتش بدر و در ہزار سال تو	آصفیہ - ظاہر ہو جانا - باہر آ جانا -
	عمری کہ در بای فراق بدر و در (۱۲۷۹)	بدر و ساختن مصدر اصطلاحی - موافقت
(۱۲۸۰)	(د) بدر رفتن کسی بمعنی بے خود شدن ہم آمدہ	بدر کردن و محفل درو شدن (ظہوری ۵) بدر
	رولہ (۵) از سیر قطرہ چو ظہوری بدر و در نمخانہ	حافیت اہل بیت وانی ساختن و زمانہ تو بلای اثر
	بایدیم کہ بساغر فرو کنم تو (ارو) (الف) جان بکانہ	انگرو انم تو (ارو) درد کا تحمل ہونا -
	رب ساعت گزنا - (ج) عمر گزارا (د) بیخو ہونا	بدر کسی نشستن مصدر اصطلاحی - بقول انند
	آپے سے باہر ہونا -	غخواری کسی کردن (زلالی ۵) اگر خواہی بدر و او
نگ	بدر و اصطلاح - بقول انند بحوالہ فرنگی	نشستہ تو فروتر شود بد لہای شکستہ تو (ارو) کسی کا
	بفتح اول و ثانی و سکون رای اول و فتح رای	ہمدرد ہونا - غم خوار ہونا - کسی کی ہمدردی کرنا -
	دوم بمعنی موری و رہگذر آب را گویند موقوف	غم خواری کرنا -
	عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی حقیقی	(الف) بدر رفتن جان استعمال - بیرون رفتن
	از خانہ یا از محاط بیرون رونده و کنایہ از رہگذر	جان است (ظہوری ۵) بدر کہ فی روم جان تو
	آب (ارو) بدر و بقول آصفیہ - فارسی - اسم	مروت نیست تو غریب زیستیم در وطن مروت نیست
	موت - موری - پانی باہر جانے کا راستہ -	(د) خود بدر رفتن و از سیر بدر رفتن کہ بمعنی خود
	بدر و مصدر اصطلاحی - بقول انند بحوالہ	گذشت از قبیل (د) باشد (۱۲۸۱)
	فرہنگ فرہنگ (۱) بمعنی بیرون رفتن و (۲) اگر	(ب) بدر رفتن ساعت بمعنی گذشتن ساعت

و به تحقیق ماد (۳) اجازت طلب کردن برای دخول	دال و ذای بجمه و سکون رای مهله (۱) بهره باشد
به خانه (ظهوری ۱۵) نزد ظلمت افسردگی از سینه	و بحواله لسان الشعر گوید که (۲) چیزی باشد که
بدرز نگشایند گراز هر طرفی روزن داغ (۱۵)	در جامه و از ارگه کرده باشد و فرماید که در نسخه
بکشادری بروی دعای من ای اثر و شاید بخت	میرزا با اینی به بای فارسی آمده و بقول صاحب
حرام بدرزتم (۱۵) غالب دلهوی (۱۵) من برنا	بهاگیری با اول کسور ثانی زده و رای مفهوم
مردم و رقیب بدرز و بزمه لبش انگبین و	و رای منقوطه مفتوح و رای مختفی (۳) طعانی که
نیمه تبرزد و موقوف عرض کند که بد معنی پیر	در دال و پارچه از جای بجای برند و این را
گذشت و معنی سوم موحده اول بمعنی بر باشد	ز که نیز گویند صاحب بر بان نسبت معنی اول
که در ولایت چون کسی برای ملاقات می آید	گوید که حصه و بهره باشد و بدکر معنی سوم فرماید
آهسته بر درمی زند یا در بنجیر در حرکت می دهد	که بفتح ثالث نیز آمده صاحب ناصری بدکر معنی
تا از اندرون خانه صدای دلفریاید در آید -	سوم گوید که از این لنت مفهوم می شود که آن
معاصرین عجم تصدیق معنی سوم کنند (ار و و)	طعانی است که از در باید یوزه گدائی جمع کنند
(۱) باهر جانا (۲) بهاگنا - فرار هونا (۳) گندی	و برداشته بجای برند و با کسی خورند و بدکر معنی اول
کهر کهرانا - بقول آصفیه دروازه پر بنجیر مار که	گوید که این معنی ثابت نشد - صاحب رشیدی
هانا - دستک دنیا - پکارنا - پهی و بنجیر ککشان	بر معنی سوم قانع و صاحب جامع معنی اول با
یا مارنا پر دکتدی کهر کهرانا - کا حواله دیا ہے -	بفتح اول و دوم گیرد و معنی سوم را با کسر بر وزن
بدرزه اصطلاح - بقول سردری بفتح با و	بیمزه - خان آرز و در سراج بر ذکر معنی اول سوم

بجواله بران قانع مولف عرض کند که این مختص	که همین رسم در بخارا هم الی یوسا ندا جاری است
در برزوه) بمعنی بیرون پرده شده دال مهله کثیر	و بهترین رسم دانند که شریک مهبانی خود هم می خورد
استعمال حذف شد چنانکه زودتر و زودتر پس منی	و اهل و عیال خود را هم می رسانند - اختلاف
دوم حقیقی است و منی اول مجازا منی سوم	اعراب حروف بیته کثا و اقنی از ما خداست
مخصوص از تمهید منی دوم که در بلا و عجم رسم است	و تصرف نموده دیگر پنج (ارو و) (۱) حصه
که بر سفره شاهی امری همان حصه خود را بعد از	ذکر و بگویش (۲) و چیز جک و اسن یا ر و مال یا لنگ
بوسیله پیش خدمتیان بخانه می برند و بر سفره های	باند حکم بجا وین - موت (۳) و غذا بر سفره دعوت پرکاری
عام - مستو تطین و غربا آنرا بد اسن یا ر و مال یا لنگ	میچ رهنویس که بعد گهر لجا به ہیں - خواه بزرگوار یا اسنوی
بسته بخانه می برند - یکی از معاصرین بخارائی گفت	و اسن یا ر و مال یا لنگ میس باند حکم بجا وین یا اسنوی کاستور بپوش

پدرسته - اصطلاح - بقول شمس لغت فارسی است بفتح تکیم و ضم سوم (۱) بمعنی گیاه تنه دار و
 (۲) ضد بر بسته و بر پایه مولف عرض کند که محقق به تحقیق هر چه بدل می آید بنحاصه می سپار و واز
 قیاس و سند و استعمال کار ندارد - منی اول خلاص الفاظ است و منی دوم هم خلاص قیاس و تفسیر
 از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد - اعتبار را نشاید (ارو و) (۱) موٹی گھانس موت (۲)
 بر بسته اوره بر پایه کی ضد -

پدرشی - اصطلاح - بقول اندک بواله فرنگ نگر
 بفتح اول و ضم ثانی و ثالث یعنی به تحقیق و
 هر آئینه مولف عرض کند که موافق قیاس است
 و موقده اول بمعنی میت (ارو و) البته بقول
 امیر - ضرور - بیشک (آتش) دهن میس که
 البته حکم و حجت به ذکر که بجهید جو چو چو بیان نہیں معلوم

<p>بدر شب اصطلاح - بقول اندر سجاله فرینگنگ بلا اضافت شب ماه چهاردهم مولف عرض کند که قلب اضافت شب بدر دیگر هیچ (ارو) بدر شدن استعمال - صاحب آصفی از معنی است وجود و صومیس رات جس میں بدر ہوتا ہے یعنی چاند پورا نظر آتا ہے۔ موت۔ بدر شتا فتن بیرون گیر فتن (ظہوری ۵) گرد جولاں ماست کون و مکاں ڈگر چه از خود بدر شتا فتنه ام پر مولف عرض کند کہ انهن سند از خود (۱) باہر ہونا (۲) چاند کا کامل ہونا۔ بدر ہونا۔</p>	<p>بدر شتا فتن (بدر شتا فتن) پیدا است کہ مراد (از خود بدر رفتن) است کہ بجای خودش گذشت (ارو) باہر ہونا مولف عرض کند کہ (۱) بفتح اول و دوم ہنہ بیرون شدن است و در (۲) بفتح اول و سکون مابعد کامل شدن قم (حافظ شیرازی ۵) گفت کہ ابتدا از بوسہ گفت فی بڈ بگذا رتا کہ ماہ عقب بدر شود (ارو) چاند کا کامل ہونا۔ بدر ہونا۔</p>
<p>بدر رخہ بقول صاحب فرینگنگ فدائی کہ از معاصرین عجم بود با پیش نخستین و ہمراہیانی کہ برای نگاہبانی ہمراہی باشند و آنچه درین روز ہاد بلدر می نامند ہر کس یا کشتی کہ ہمراہ کسی کنند برای رسانیدش بجائے کہ می خواهد و فرماید کہ این روز ہا باز بر نخستین می گویند مولف عرض کند کہ درینجا ہین قدر کافی است کہ مبتدل (بدر قم) باشد کہ می آید قاف بدل شد بعین معجمہ۔ چنانکہ آروق و آروق (ارو) و یکھو بدر قم۔</p>	<p>بدر رخہ بقول صاحب فرینگنگ فدائی کہ از معاصرین عجم بود با پیش نخستین و ہمراہیانی کہ برای نگاہبانی ہمراہی باشند و آنچه درین روز ہاد بلدر می نامند ہر کس یا کشتی کہ ہمراہ کسی کنند برای رسانیدش بجائے کہ می خواهد و فرماید کہ این روز ہا باز بر نخستین می گویند مولف عرض کند کہ درینجا ہین قدر کافی است کہ مبتدل (بدر قم) باشد کہ می آید قاف بدل شد بعین معجمہ۔ چنانکہ آروق و آروق (ارو) و یکھو بدر قم۔</p>
<p>بدر فتادون از پیردہ اصدا را اصطلاحی - بدر فتادون راز از دل از پیردہ بدر افتادون و از دل بدر افتادون راز۔ بجایش مذکور شد۔ (ظہوری ۵) (۵) با آفتاب من فتد از پیردہ چون بدر بڈ مہ کو بدر افتادون و از دل بدر افتادون راز۔</p>	<p>بدر فتادون از پیردہ اصدا را اصطلاحی - ترسم کہ راز ہا ہمہ از دل بدر فتد بڈ رسوا شوم اگر آہ نہانی بر آورم بڈ (ارو) و یکھو از پیردہ بدر افتادون و از دل بدر افتادون راز۔</p>

(۱۷۷۸)

پدر رفتار	اصطلاح - بقول انندجیالہ فرہنگ	پدر فگی کردن	اصطلاحی - بطور پدر قہم همراه کردن
معنی پدر دار مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است بمعنی بدروش (ارو) بدچلن - و بچو بچا	برای حفاظت (ظہوری) نکند شو شے حسن تو اگر بدی	نہ در رہ تماشا می تو نظارہ بازیختی ہا کہ (بدرقہ) بجای خود می آید (ارو) بدرقہ بکر ساتھ آنا -	

پدرقہ | بقول سروری و ہریان و جامع و ناصری (۱) بمعنی راہبر و راہ نما (آذری) (۲) گر کند پدرقہ لطف تو ہمراہی ما تو چرخ بدروش کشد غاشیہ شاہی مارحافظ شیراز (۳) حافظ اگر قدم نمی در رہ خاندان اہدق تو بدرقہ ہست شود بہت شختہ الخف (۴) (انوری) (۵) در مالک اثرت فتنہ نشاں شہر ہشہر تو در مالک ظفر بدرقہ ساں میل میل تو صاحب ناصری گوید کہ این لغت معرب است و اصل این بدرقہ بود بمعنی صاحب و حافظ و بزرگ راہ کہ مسافر را حفظی کرد و بمنزل می رسانید - صاحب منتخب بدرقہ را بہ ذال مجہ بمعنی راہ بری آورده گوید کہ بہذرق بضم میم و کسر را راہ برد و فرماید کہ در فارسی بدرقہ بدال مہلہ بمعنی راہ بر مستعمل است و بحوالہ صاحب مغرب فرماید کہ بدرقہ بدال مہلہ جماعتی کہ راہ بر قافلہ و نگاہبان باشند و پس عربی اصل نیست بلکہ مؤلف است (انتہی) و صاحب انتہی الارب بدرقہ را بمعنی راہبر و نگاہبان آورده مؤلف عرض کند کہ اصل این بقول ناصری بدرقہ بمعنی کسی کہ منسوب بہ صاحب راہ و خدمتی راہ است کہ بدر بمعنی صاحب و خدمتی بجای خودش گذشت ہای ہو تو آخزہ را برای نسبت گیریم یا زائد پس ہای ہو تو بدل شدہ بہ غین مجہ چنانکہ تلہم و ملغم - بدرعہ شد کہ بجایش بہمین معنی گذشت و پس انزل غین مجہ بدل شدہ بہ قاف چنانکہ آروغ و آروق یا ہین لغت را سند تبدیل ہائی

ہ قاف گیریم۔ بحث تعریب و تہجاء حاصل ہے کہ خود فارسیان بدرقہ را استعمال کردہ و نمیتوان گفت کہ استعمال معرب شد زیرا کہ وہی نبود کہ اصل لغت را ترک کردہ معرب را بجایش استعمال کنند پس این ہمدل بدرقہ باشد و بدرقہ مستعمل نیست و بدرقہ بذاں مجعہ معرب این کہ صاحب منتخب ذکرش کرد و (۲) فارسیان ہمین بدرقہ را برای چیز می استعمال کنند کہ با دارد وہ بیمار و ہند کہ مصلح دوا باشد یا معین آن و در فارسی ہند (۳) لشکری کہ با قافلہ بطور محافظ باشد ماخوذ از معنی اول بر سبیل مجاز (ارو) (۱) بدرقہ بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - رہبر - رہنما - ہمسفر (۲) اظہار کی اصطلاح ہیں وہ دوا جو کسی دوا کی معاون اور مددگار ہو - مدد - وسیلہ (۳) سپاہ محافظ -

<p>بدرکاب بقول انندجوا کہ فرہنگ بکمرے دل بر سر من می آرد و بدارش می کنم از سینہ بجات رای ہملہ پس کہ کسی را نمی گذار و کہ سوار شود مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس است</p> <p>بدر کردن حرف از لب مصدر اصطلاحی</p>	<p>معاصرین عجم بر زبان دارند (ارو) بدرکاب بقول آصفیہ وہ گھوڑا جس پر چڑھنا دشوار ہو - وہ گھوڑا جو رکاب میں پاؤں نہ رکھنے دے - شریر -</p> <p>بدر کردن مصدر اصطلاحی - بقول انندجوا کہ فرہنگ بکمرے دل بر سر من می آرد و بدارش می کنم از سینہ بجات رای ہملہ پس کہ کسی را نمی گذار و کہ سوار شود مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس است</p>
<p>بر آوردن سخن از زبان باشد (ظہوری ۵) ہر جا کہ حرف زہر زلب می کنم بدرقہ لذت زبانی ہر جا کہ شوکت فرو کنم (ارو) منہ سے بات نکالنا - بات کرنا -</p> <p>بدر کردن سر از دیکچہ استعمال ہمزاد دیکچہ پر آوردن</p>	<p>فرہنگ بکمرے دل بر سر من می آرد و بدارش می کنم از سینہ بجات رای ہملہ پس کہ کسی را نمی گذار و کہ سوار شود مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس است</p>
<p>و بیرون کردن است (صائب ۵) نرفته است سر رشته تاز و دست بیرون پڑا سر از دیکچہ گو ہر چرا بدر نہ کنی پڑا (ارو) دیکچہ کو ہر باہر نکالنا -</p>	<p>فرہنگ بکمرے دل بر سر من می آرد و بدارش می کنم از سینہ بجات رای ہملہ پس کہ کسی را نمی گذار و کہ سوار شود مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی و موافق قیاس است</p>

<p>قدرت یافتن و قادر شدن بر علاج (انوری ۵)</p> <p>در دم فرو و دست بر ماں نمی رسد و صبر می رسد</p> <p>و بهر پایاں نمی رسد (ارو ۵) علاج بر قادر بهما</p> <p>بدری گویم ای دیوار بشنو مثل - خان آرزو</p>	<p>پدر کشیدن از پرده استعمال - بیرون آوردن</p> <p>از پرده باشد و ظاهر کردن (ظهوری ۵) بگلی نشو</p> <p>رسوا کنند از پرده بدر و گرنگه های نهان صفت</p> <p>تقابل کنند (ارو ۵) پرده - باهرا - ظاهر گز</p>
<p>در چراغ هدایت گوید که ما خود است از من مثل -</p> <p>در تومی گویم دیوار تو بشنو یعنی چوای شخصی چیز</p> <p>گویند و خواهند که گوش و گیدی باشند این مثل</p> <p>می آزد (سلیم ۵) ندارم اختیار گریه آتش</p> <p>بدری گویم ای دیوار بشنو مکتب معارف کنه</p>	<p>پدر کشیدن از دل استعمال - بیرون آوردن</p> <p>از دل باشد (ظهوری ۵) زود دست، صرفه</p> <p>مشرب زدن گرد کاری کن که از دل تنگت بدر</p> <p>آشتم (ارو ۵) دل - باهرا - نکالنا</p> <p>بدرگ اصطلاح - بقول اند - مراد من بدست</p>
<p>مثل حقیقی که بر زبان غم است ای در تومی گویم</p> <p>دیوار تو هم بشنو و این بجای خودش گذشت</p> <p>سکیم از همین مثل باختصار قلیل استعمال کرده است</p> <p>و خان آرزو نظر برسد - کلام سیم این را مثل قرار</p> <p>مثل حقیقی را ما خود ازین کرد و دیگر هیچ (ارو ۵)</p>	<p>بطینت - بدگوهر - بدگهر (صائب ۵) بخا موشی</p> <p>ز که دشمن بدرگ مشو این (میر محمد باقر واداد)</p> <p>اشراق تخلص (۵) بود به بندم چو فلک بدرگی</p> <p>حادثه گذشت از آن صدیکی (صائب ۵)</p> <p>کن ز چرخ شکایت که تو سن بدرگ لکد بجزوی</p>
<p>دکھو ای در تومی گویم دیوار تو هم بشنو</p> <p>بدنشستن استعمال - بیرون شدن و نشستن</p> <p>نشستن باشد (ظهوری ۵) شادوم که کار عقل</p>	<p>از تازیانه افزاید (ارو ۵) بطینت - دکھو</p> <p>بدرگ بھی که سکتے ہیں -</p> <p>بدر ماں رسیدن دست مصدر اصطلاحی</p>

(۲۲۸۶)

(۲۲۸۶)

(۲۲۸۶)

(۲۲۸۶)

<p>در گشت از هر چیز غیر عشق ز خاطر بدر نشست و (نوله ۵) در گریه چون حساب بدر پرد از چشم تر انداخت خود مشو بهوایش بدر نشین و جادار و که (۲) یعنی بر درشتن هم گیریم (ار و و) (۱) با هر هونا - با هر هشتنا (۲) در واز و پر پیشتنا -</p>	<p>بر دوشه کسی - و شک نیست که بدر لغت فارسی است یعنی بیرون دهند یا این لغت را بر سبیل کنند برای نری استعمال کرده اند که خارج از حساب است و مواخذه آن از دوشه دار حساب کنند که باراده تغلب آنرا از حساب خارج دانسته و چون این زرد فانی را بر دوشه اش قائم کنند آنرا بدر گویند و ترتیب افزا</p>
<p>بدرنگ اصطلاح - بقول اندکحواله فر هنگ و بفتح رای هله (۱) زشت رنگ موقوف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است و در (۲) یعنی چیزی که رنگ حقیقی او متغیر شده و این مجاز معنی اول است (ار و و) بدرنگ - بقول آصفیه (۱) و هشی جس کارنگ خوشمانه هو (۲) در هم رنگ -</p>	<p>بدر را بدر نویسی نام است - ماحقیقت ابواب را بجایش ذکر کرده ایم - معاصرین عجم استعمال بدر نویسی به معنی بیان کرده اند نمی دانیم که در ایدان از برای این چه باشد و از معاصرین عجم هیچ متحقق نمی شود و بیکتا زانها لفظی دیگر بر زبان می آرد و حقیقت این است که مقصود اصطلاح سیاق را نمی فهمند و ترجمه این در فارسی مواخذه بر آوردن و فاضلات بر آوردن است و پس (ار و و) بدر نویسی -</p>
<p>بدر نویسی اصطلاح - بقول اندکحواله نفاس بفتح اول و دوم و سکون رای هله و فتح نون و کسر و او در اصطلاح اهل دفتر هند و جوه مطایبه است که از روی آن بر عمال مواخذه کنند و بفارسی آن را ابواب خوانند موقوف عرض کند که اصطلاح سیاق است و بدر لغت هند یعنی فاضلات</p>	<p>بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث - قابل عست ر قوم کا لکهن - حساب کی ماهیت کا دریافت کرنا - دانتی (موقوف عرض کرتا ہے) صاحب آصفیه</p>

<p>غور نہیں فرمایا ہے۔ اُن افراد کے مرتب کرنے کو (بدر نویسی) کہتے ہیں جن کی روسے ذمہ دار حساب کے ذمہ بدر قائم کریں۔ یعنی فاضلات نکالیں اور مواخذہ قائم کریں۔</p>	<p>برعکس محققین بالاست۔ فارسیان گویند کہ اے اوار عہد اینکار بدر نیاید یعنی کاسیاب نہ شد۔ پس بنجیال مجرود بدر نیامدن (راہبہنی در ماندن گرفتن قابل نظر است حیث است کہ محققین بالاست استعمال</p>
<p>پیش نکرند و محققین اہل زبان ذکر ایں نکرده اند معاصرین عجم ہر زبان ندارد مشتاق سند با ششم (ارو) (۱) عاجز ہونا (۲) باہر آنا۔</p>	<p>بدر نہاد (۱) استمال۔ بیرون کردن است (ظہوری ۵) در زل مہادتنگ شود جای تشرین ہر آرزو کہ داشت ظہوری بدر نہاد (۱) (ارو) ہا رکھنا۔ باہر کرنا۔ نکال دینا۔</p>
<p>بدر نیامدن مصدر اصطلاحی۔ بقول ضمیمہ برہان (۱) بمعنی: برانداختن و (۲) بیرون صاحب بحر ذکر معنی اول کردہ۔ صاحب مویذ سچوالہ قنیہ ذکر مضارع ایں (بدر نیاید) کردہ گوید کہ اسی در ماندہ نگردد و فرماید کہ معنی ترکیبی ایں بیرون نیاید موقوف عرض کند کہ قول مویذ</p>	<p>بفتح راسی ہلکہ بمعنی بدرنتار موقوف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و لیکن نہی کشایدیکہ معنی از بدی خصال است یا شمی۔ معاصرین عجم و محققین زباندا ازین سکت رسد استعمال پیش نہ شد کہ تصفیہ بمعنی (ارو) بدروش۔ بدچلن۔ ویکھو بد خصال۔ وہ شخص جس کی چال اچھی نہ ہو۔</p>
<p>بدر رو اصطلاح۔ بقول سردری کسر با وضم رای ہلکہ (۱) بمعنی وواع (حافظ شیراز ۵) ماہ کنعان من سند مصر آن توشد و وقت آنست کہ بدرو کنی زندان را از صاحب جہانگیری بذر معنی اول گوید کہ (۲) بمعنی سلامت (نظامی ۵) اگر قطر شد ششم بدرو باد و شکستہ سبوبر</p>	

رود باد و صاحب بران بزرگ یعنی اول گوید که (۳) یعنی ترک که وا گذاشتن و دست برداشتن از
 چیزی و نسبت یعنی دوم فرماید که سالم و سلامت که صاحبان جامع و ناصری همزانش خان آرزو
 در سراج گوید که معنی سوم حقیقی است یعنی گذاشته شده و اطلاق کرده می شود بر معنی اول و دوم
 و شهو ربای فارسی است صاحب فدائی که از معاصرین عجم بود بر معنی دوم قانع و صاحب غیا
 سموا له مار و کشف گوید که بالکسر و با یضم هر دو آمده و موقوف عرض کند که همین لغت یعنی اول
 و دوم به بای فارسی اهمی آید جزین نیست که درو بالکسر اسم مصدر و درود حاصل بالمصدر
 درودن است که بمعنی قطع کردن می آید پس معنی درود قطع باشد - فارسیان در آتش
 سوخته زانند آورده و بدرود کردند و معنی اول و سوم بر سهیل مجاز باشد و معنی دوم مجاز
 یعنی چیزی را که ترک کنند بسلامت باشد و ماخذ این معنی در اینجا همان شعر نظامی است
 که بالاند کور شد و خیال ما نیست که (بدرود باد) درند بالا بمعنی اصطلاحی دیگر از او را بحال
 خوش باشد که متعلق بمعنی سوم (بدرود) است و معنی سلامت مرادی است و جادار و کیان
 بالنت سنکرت بد انتلفه باشد که بقول ساطع بالکسر بمعنی وداع آمده و لیکن ترکیب این یا رود
 درست نمی شود فال اول اقوی من الثانی - آنچه به بای فارسی می آید بمثل این باشد چنانکه
 است و است (ارود) (۱) و وداع بقول آصفیه - عربی - اسم مؤنث - رخصت - روانی
 پدا - (۲) سلامت بقول آصفیه - عربی - محفوظ - هر یک بلا سبب پدا - صحیح - تندرست
 (۳) ترک - بقول آصفیه - عربی - اسم مذکر - وا گذاشت - در گذر - دست برداری -

بدرود کردن	استعمال بمعنی ترک کردن	استند این از کلام خواجه حافظ بر معنی اول
------------	------------------------	--

<p>بدرود گذشت (ارود) ترک کرنا -</p>	<p>(ارود) (۱) دیکچو بد اختر (۲) ظالم ظلم کرنوالا -</p>
<p>بدر روز اصطلاح - بقول انند و بهار بمعنی بدبخت (ملاو جشی ۵) می کند صد بار هر ساعت من بدر روز را پو من ننید انم که روزی چند بارم می کشند (مثل) بدر روز هم روزی می خواهد که مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است بمعنی روز بد و ارنده (ارود) دیکچو بد اختر -</p>	<p>بدر روز هم روزی می خورد مثل - صاحب خزینه ذکر آری کرده از معنی و محل استعمال کت و بهار بجای می خورد (می خواهد) نوشت و صاحب آند نقل نگارش مؤلف عرض کند که تسامح بهار و انند است که تصرف کرده اند یا کاتب مطبع غلط کرد - با بجمله فارسیان این مثل را بحق بدبخت می زنند مقصود همین قدر که بدبخت هم بدر روزی نباشد و فاقه نمی کشد یعنی روزی رسان او را هم روزی می رساند (ارود) دکن میں کہتے ہیں خدا کسی کو بھوکا نہیں رکھتا</p>
<p>بدر روزگار اصطلاح - بقول انند بحواله فرونگ فرونگ (۱) بمعنی بد طالع و (۲) ظالم و جفا کار (سعدی شیراز ۵) نمائند تمگار بدر روزگار بهماند بر و لعنت پا دار یا مؤلف عرض کند که مرادف بدر روز و بدبخت است اسم فاعل ترکیبی بمعنی دو خم که از کلام سعدی پیدا کرده اند غلط</p>	<p>فرونگ فرونگ (۱) بمعنی بد طالع و (۲) ظالم و جفا کار (سعدی شیراز ۵) نمائند تمگار بدر روزگار بهماند بر و لعنت پا دار یا مؤلف عرض کند که مرادف بدر روز و بدبخت است اسم فاعل ترکیبی بمعنی دو خم که از کلام سعدی پیدا کرده اند غلط</p>
<p>بدر و نه اصطلاح - بقول شمس انچه بدان پنبه و بشم زلف کنند و عمر احت کند که لنت فارسی زبان است مؤلف عرض کند که محققین فارسی زبان ساکت معاصرین عجم بر زبان انداز در لغات عرب و ترک و سنسکرت هم یافته نمی شود اگر سستال پیش شود تو انیم عرض کرد که اسم هاند فارسی زبان و اسم آ که بوسیله اس پنبه می زنند مجز و بیان شمس اعتبار را نشاید (ارود)</p>	<p>بدر و نه اصطلاح - بقول شمس انچه بدان پنبه و بشم زلف کنند و عمر احت کند که لنت فارسی زبان است مؤلف عرض کند که محققین فارسی زبان ساکت معاصرین عجم بر زبان انداز در لغات عرب و ترک و سنسکرت هم یافته نمی شود اگر سستال پیش شود تو انیم عرض کرد که اسم هاند فارسی زبان و اسم آ که بوسیله اس پنبه می زنند مجز و بیان شمس اعتبار را نشاید (ارود)</p>

روئیس و صحنه کاژتیه چون ذات سکے ہاتھ میں ہوتا ہے۔ مذکر۔

پدرہ | بقول جہانگیری مراد پتری و بکہ با اول مفتوح و ثانی زده خریطہ باشد مرتج کہ لشی
از عرض اندک بیشتر آرزو از چرم و کلیم و شال گندہ بدوزند و زر و پول در اس پڑ کرده از بجای
بجای برند و پہندی پوری گویند۔ صاحب رشیدی گوید کہ بقول صاحب قاموس لغت عرب
است صاحب برہان بذکر معنی اول سچوالہ موتید فرماید کہ (۲) بمعنی درختی کہ بار و میوہ ندارد
و صاحب موتید بذیل لغات فارسی سچوالہ لسان الشعر اذکر معنی دوم کرده و بذیل لغات عرب
گوید کہ پوست بزر و بزغالہ شیر خورہ و دہ ہزار درم و بقول جامع کیسہ ہر از پول صاحب نامہ
گوید کہ عربی خواہد بود۔ خان آرزو در سراج گوید کہ بدلہ ہمدل بدرہ و بدرہ ظاہر بمعرب است
و نسبت معنی دوم فرماید کہ بدلہ را کہ بمعنی دوم می آید بہ تصحیف خوانندہ اند صاحب منتخب گوید کہ
بالفتح پوست بزغالہ کہ از وی تشک سازند برای شیر و روغن و غیر آں و ہیسان ہزار درم یا
دو ہزار درم یا ہفت ہزار دینار۔ مولف عرض کند کہ فارسیان ہمین لغت عرب را مفرس
کرده بمعنی عام خریطہ زر استعمال کرده اند و خصوصیت معنی لغت عرب را بہ تمیم بدل کرده اند و
پتری ہمدل این کہ ای ہوز آخرہ بدل شد بہ تختانی چنانکہ شاہکان و شایگان و بدلہ ہم
ہمدل است چنانکہ خان آرزو گفتہ یعنی رای ہملہ بدل شد بہ لام ہمچوں چار و چنال نسبت
معنی دوم عرض می شود کہ اگر سند استعمال پیش شود اسم جامد فارسی زبان گیریم مجاز معنی اول باشد
کہ کیسہ کہ خالی می باشد درخت بی بار گفتند۔ و بدینوچہ کہ صاحب موتید۔ بدلہ و بدرہ ہر دو را ذکر کردہ
خیال تصحیف باقی ننماید۔ چنانکہ خان آرزو پیدا کردہ (النوری ۵) جلوه آسان خود در عمر کر و حتی تونہ

گر ہمہ صد بدرہ زر بود است و صدر زرشستاؤ (ارو) (۱) چرمی پاشمی تخیلی جس کے ذریعہ سے رقم ایک جگہ سے دوسری جگہ منتقل کرتے ہیں۔ موقوف (۲) بے بار و رخت - بڈگر۔

<p>عرض کند کہ معنی اول موافق قیاس است کہ شست و شو - متعلق است از دریا و معنی دوم ہم من وجہ موافق قیاس - بر سبیل مجاز کہ دیا دوری باشد و برای معنی سوم طالب سند باشیم کہ معاصرین عجم بر زبان ندارند اگر سند استعمال پیش شود مجاز مجاز گیریم (ارو) (۱) دھونا (۲) دور کرنا (۳) قطع نظر کرنا - بقول آصفیہ کسی چیز کا خیال چھوڑ دینا - کسی بات کو ترک کر دینا۔</p>	<p>پدر می بقول جہانگیری در شیدی و بران و جامع و سراج مراد بدرہ (حکیم سنائی ۵) جتہ خواہم و دراعہ نخواہم زر و سیم زر انکہ بہتر بود آں ہر دو زبانہ بدری و موقوف غرض کہ کہ بحث ایں بر پدرہ گذشت (ارو) و بچھوڑو۔</p>
<p>پدر یا آبدن مصدر اصطلاحی - بقول انند بھوالہ فرہنگ سکندر نامہ بمقام خطرناک رسید موقوف عرض کند کہ طالب سند باشیم و ایں کنایہ باشد کہ دریا ہم مقام خطر است (ارو) خطرناک مقام میں پہنچنا۔</p>	<p>پدر یا آمدن مصدر اصطلاحی - بقول انند بھوالہ فرہنگ سکندر نامہ بمقام خطرناک رسید موقوف عرض کند کہ طالب سند باشیم و ایں کنایہ باشد کہ دریا ہم مقام خطر است (ارو) خطرناک مقام میں پہنچنا۔</p>
<p>پدر یا ریشختن مصدر اصطلاحی - بقول روزنامہ بھوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاپار غرق شدن بریا موقوف عرض کند کہ ریشختن لازم و مستعدی ہر دو آمدہ پس بمعنی حقیقی باشد (ارو) غرق ہونا - ڈوبنا۔</p>	<p>پدر یا ریشختن مصدر اصطلاحی - بقول ضمیمہ بران و بھردا کنایہ از شستن و دور کرنا و (۲) دور کرنا و (۳) قطع نظر کردن صاحب انند بر معنی اول و دوم قانع صاحبان مؤید و ہفت ذکر ماضی مطلق ایں گویند کہ اسی شست و دور کر د موقوف</p>
<p>پدر یا نشستن مصدر اصطلاحی - اشارہ ایں بر بچھون نشستن کردہ ایم کہ مراد آں است</p>	<p>پدر یا ریشختن مصدر اصطلاحی - بقول ضمیمہ بران و بھردا کنایہ از شستن و دور کرنا و (۲) دور کرنا و (۳) قطع نظر کردن صاحب انند بر معنی اول و دوم قانع صاحبان مؤید و ہفت ذکر ماضی مطلق ایں گویند کہ اسی شست و دور کر د موقوف</p>

بدنیا بدریوزہ آید (شیخ شیراز ج ۵) چھری	دگر پنج (ارو) دیکھو بھون نشستن۔
محشر میں تفت گرفت بدیوزہ آسمان کف	(الف) بدریوزہ آمدن استعمال بقول
گرفت بدیوزہ (الف و ج) (داتھ پھیلا)	(ب) بدریوزہ فرستادن انند (الف) مراد
بقول آصفیہ دست سوال دراز کرنا (رند)	(ج) بدریوزہ کف گرفتن (ب) و بزرگ (ج)
(۵) تیراجی چاہے تو پلہا اوسے کوئی جام	از منی ساکت مولف عرض کند کہ (الف)
شراب بدیوزہ پھیلائے کا بندہ نہیں	(و ج) دریوزہ گرمی کردن است و رب (ب) شد
عادی ساقی بدیوزہ (ب) بھیک لگنے	آں کہ کسی را برای دریوزہ فرستادن باشد (نوی)
کے لئے بھیجنا۔	(الف ۵) ہواماہ ویکہ چناں گرم کر دو بڑا کہ دور
بقول ناصری ہر وزن سرنگوں سہنی مقل ازرق و گوید کہ لغت سریانی است صبا	بدریون
محیط ذکر این نکر و بر مقل گوید کہ بسریانی مقلہ و برومی ہذا لیون و بیونانی ماد یقون و افلا	میں
وفدیلیون و ہتر کی قارہ و بعربی قضر و مقل الیہود و بفارسی بویے جہودان برای آنکہ یہوداں	میں
اذاں بسیار بخوری نمایند و ہندی گوگل نامند مولف عرض کند کہ ماہر آتہ بحث این کردہ ایم	میں
مختفی مباد کہ بدریون در لغات سریانی یافتہ نمی شود خیال ما اینست کہ فارسیان ہذا لیون رومی را	میں
بدریون کردہ باشند کہ تبدیل ذال مجہ بہ وال مہلہ می شود چنانکہ استاذ و استاد و لام بہ را می مہلہ	میں
بدل شود چنانکہ آوند و آروند و الف سوم حذف شدہ باشد واللہ اعلم بحقیقتہ الحال (ارو) دیکھوالہ	میں
بدریون اصطلاح۔ بقول انند بھوا کہ فرنگی بہار بزرگ کہ این زبان را بند کرد تا بدریون نشود	بدریون
بفتح و ضم زای مجہ بدگو و مغتری و عیب گو و زبان	میں

<p>کردن زبان دراز نیست - اسم فاعل ترکیبی است یعنی زبان بدوازنده (اردو) بد زبان بقول آصفیہ - سخت زبان - سخت کلام - گالی گلوچ بکنے والا - گستاخ -</p>	<p>بد زنگانی کہہ سکتے ہیں - صاحب آصفیہ نے بد معاش بد فرمایا ہے - اسم مذکر - وہ شخص جسکی روزی بُرے کاموں پر منحصر ہو - حرام خوار - بدچلن - شریر - بد ذات - نُچہ - شہدار حرامزادہ</p>
<p>بدزون مصدر اصطلاحی - بقول بہار و جرد انند یعنی بد کردن (میر خسرو) بہر دوش چوں فال بد زو ہماں فال بد اور احوال بد مکولت عرض کند کہ بہار وانند نقل نگاہ ہر دو از سند بالا خوب کار گرفته اند و نمیدانند کہ فال و در حال دن است - این است تلاش محققین و تا آنکہ بدزون) را سندی بدست نیاید اعتبار معنی را نشانید (اردو) بد کرنا -</p>	<p>بد زہرہ اصطلاح - بقول سردری در ملفوظات - بد دل کہ بحر بی جہان گویند (شیخ) (سردار از در عاشقی صادق است) کہ بد زہرہ بر خویششن عاشق است یا صاحب بیہوشی صراحت مزید کند کہ مرد ترسندہ را نامند و بقول برہان و جامع و نامصرحی بر وزن زہرہ کنیہ از بدل و ترسندہ و واہمہ ناک و بقول بجز نامزد</p>
<p>بد زنگانی اصطلاح - بقول انند جو فرہنگ فرنگ بمعنی شریر و ظالم و بد معاش در شیخ شیر (زع) اینچنین بد زنگانی مردہ بہ مکولت عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است یعنی کسی کہ بہ بد حالی و بد معاشی می گذارد (اردو)</p>	<p>بد زہرہ (۱) ترجمہ جہان عربی بنی نامزد است سند بالا برای اینچنین است و (۲) کسی کہ دل صاف نباشد - بد دل (میر خسرو) خود بہیں دشمن بد زہرہ را تا آب دہ از زہرہ او دہرہ را تا (اردو) (۱) ڈرپک - بقول آصفیہ</p>

<p>بجزول - کم تہمت - بودا (۲) بدول بقول آصفیہ ناخوش - ناراض - بدظن - بدگمان - (ب) بُری ساخت رکھتے والی چیز - بدوضع بقول آصفیہ - ناموزوں -</p>	<p>بد زرب اصطلاح - بقول انند - بجاوالہ فرہنگ فرنگ ہمسزائی مجھ بدناما و نازیب مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است ستانہ زینا گویند کہ گاہکہ تو بد زرب است یعنی زیبا نیست (اردو) بد زرب بقول آصفیہ بدناما - ناموزوں - نازیبا - ہیڈول - بھونڈا -</p>
<p>بد ساعت استعمال - بقول انند بجاوالہ فرہنگ فرنگ بالفتح ساعت خمس وقت شوم مولف عرض کند کہ قلب اصناف ست بد است بمعنی حقیقی (اردو) منحوس وقت - مذکر - بُری گھڑی میوٹ - بُرائی کا وقت - بُرا وقت - مذکر -</p>	<p>دالت بد ساعت استعمال - صاحب آصفی (الف) راقم کردہ از معنی سہکت مولف عرض کند کہ (۱) بمعنی وضع کردن بغیر خوبی و (۲) مراد وقت بد کردن است و (ب) بقول بہار چیزی کہ ساخت خوب نہا باشد صاحب بحر ہم ذکر ایں کردہ (میر خسرو ۵) کوزہ می نگر از چرخ چہ خوش ساختہ اند شیشہ چرخ چہ غم داری اگر بد ساز است از مخفی مباد (ب) اسم مفعول ترکیبی است (اردو)</p>
<p>بدست بقول سردری و برہان و جامع بفتح با و وال و سکون سین - وجب را گویند کہ بعرنی شہر گویند و کہسرا و وال نیز بنظر رسیدہ (سحدی در ہزل ۵) بدستی را کہ درشتی نگیند از چو انگشتی فرو بردہ بنخاتم از صاحب جہانگیری و رشیدی با و اول و ثانی کسور آوردہ (منوچہری در صنعت اسپ ۵) بر طر از آختہ پویہ کند چوں عنایت بر بدستی جامی بر جولاں کند چوں باب زن از</p>	<p>بد ساز (الف) راقم کردہ از معنی سہکت مولف عرض کند کہ (۱) بمعنی وضع کردن بغیر خوبی و (۲) مراد وقت بد کردن است و (ب) بقول بہار چیزی کہ ساخت خوب نہا باشد صاحب بحر ہم ذکر ایں کردہ (میر خسرو ۵) کوزہ می نگر از چرخ چہ خوش ساختہ اند شیشہ چرخ چہ غم داری اگر بد ساز است از مخفی مباد (ب) اسم مفعول ترکیبی است (اردو)</p>

<p>در حکیم سوزنی (۵) نبود از تصرف تو بردن تو یک بدست از زمین ملک ملک با صاحب نامی گوید که بفتح اول و ثانی نزدیک تر است از معنی و کسر اول و ثانی چرا مولف عرض کند که موافق اول تعلق بدست پیدا کند آنرا که این را کسر موجوده و وال مهمل خوانند غور بر ماخذ نمی کنند و محاوره سوقیان جاهل است که غلط العوام (ارو) بالشت و بکھوادوس -</p>	<p>پیشانی برنگردانم از مولف عرض کند که حقیقی کنایه است و حاصل شدن چیز بدست اگر چه در دست نیاید (ارو) با تھ آنا بقول آصفیه حاصل ہونا - با تھ لگنا - با تھ میں آنا - قابو میں آنا - بہم پہنچنا - دستیاب ہونا سوزنی بس غم تو نے بہت ستایا تو سچ کہ کیا تیرے با تھ آیا تو (منظور) پاؤں آنکھوں سے اس سہلانا تو خوب خدمت یہ با تھ آئی ہے (ارو) (۵) با تھ آیا ز ایدوں کو نہ ابرو کمان مرزا آخر کو</p>
<p>چلے رہ گئے دو چار کھینچکر تو (الف) بدست آوردن مصدر اصطلاحی بقول انند بھوالہ فرہنگ فرنگ حاصل کردن مولف عرض کند کہ مستعد می (بدست آمدن) است و کنایہ است با معنی حقیقی یعنی حصول چیزی کہ حقیقہ در دست آید یا بالمعنی حاصل شود (ارو) (۵) از گریبان من نداری دست با تھ تا دگر دہنی بدست آرم تو حاصل نیست کہ بدست آوردن</p>	<p>بدست آمدن مصدر اصطلاحی - بقول بحر و انند حاصل شدن (رباعی مولوی معنوی) امروز ندانم بچہ دست آمدہ تو کز اول با مدار ست آمدہ تو گر خون دلم خوری ز دستت ندھم تو زیرا کہ بخون دل بدست آمدہ تو (ظہوری) (۵) ظہوری پای خوری تو پشگستی غلط باشد تو نہانستی غنیمت کا پینیس ساقی بدست آید تو (رولہ) (۵) رہ شوریدہ حالا می روم شاید بدست آید تو دل جمعی کہ از زلف</p>

<p>(۵) چہ دستاں توان آوریں بدست و کون زنگیاں را در آید شکست و مولف عرض کند کہ آوردین بجای خودش گذشت کہ مراد آوردن</p>	<p>بجیزے حاصل کردن آن چیز است درست چنانکہ در کلام انوری گذشت (ب) بدست آوردن دل کسی راضی کردنش</p>
<p>با خود (صائب ۵) صنوبر ہا تہیستی بدست آورد است و مزید علیہ آب بزیا دت ستانی چنانکہ بست و بیست بالجمہ این مراد (بدست آوردن) باشد کہ گذشت (اردو) و بگوید بدست آوردن - (ج) بدست آوردن دنیا کہ بعضی مالدار بدست آہک تفتہ کردن خمیر مثل حساب چہ از دست برسینہ پیش امیر گذشتہ ذکر</p>	<p>با خود (صائب ۵) صنوبر ہا تہیستی بدست آورد صدل را ز توبی پروا بروں از جہدہ یکدل نمی آئی و از ہمیں قبیل مصدر (ج) بدست آوردن دنیا کہ بعضی مالدار و دولت مند شدن است (سعدی شیرازی ۵)</p>
<p>ایں کردہ از معنی و محل استعمال ساکت مولف عرض کند کہ این بیت کہ مال سعدی شیرازی است صورت مثل گرفت فاریسان این را بہ تعریف آزادی و بزرگوارت دنیا داری می زنند و بس (اردو) دکن میں کہتے ہیں "امیروں کی خوشیاں سے کونا بھلا" امیروں کی چاکری سے فقیری بھلی بدستار بستن استعمال - بقول انند مرادف</p>	<p>بدست آوردن دنیا ہنر نیست و یکی را اگر توانی دل بدست آر (اردو) (الف) ہاتھ میں لانا بقول آصفیہ حاصل کرنا - ہمانا - قبضہ کرنا (ب) دل ہاتھ میں لینا - بقول آصفیہ - خوش اور راضی رکھنا - اپنا مطیع و فرماں بردار بنانا (میر تقی ۵) دل لے فقیر کا بھی ہاتھوں میں دلہی کر پڑ آجائے سے کونا بھلا "امیروں کی چاکری سے فقیری بھلی" بدستار بستن استعمال - بقول انند مرادف</p>
<p>بدستار زون و فرماید کہ معروف است (صائب (۵) دشوہ عشق اگر گل بر سر دستاری بستم و سر</p>	<p>بدست آوردین مصدر اصطلاحی - بقول دست نیجا یعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار (نظامی ۵)</p>

<p>شوریده منصور را بر داری بستم و حضرت شیخ که بهتر از هدیه دادن باشد نظریه بزرگی نذر دتی که غیر از سعدی نباشد) از بس مرا بشرب که سکه طلا و نقره را بر رومال کرده پیش کنند.</p>	<p>پروانه الفت است و آتش بجای لاله بدستاره بسته ام و مکتوفت عرض کند که از سند اول مصدر (بر دستار بستن) پدید است عیبی ندارد</p>
<p>(ارو) نذر دینا - بقول آصفیه کسی حاکم یا رئیس یا پادشاه کو بجهت دینا - پیشکش پیشکش بدستار زون استعمال - بقول انند مرادون</p>	<p>معنی حقیقی (بدستار بستن چیزی) و (بر دستار بستن چیزی) خبری دهد از آئین و رسم فارسیان که لاله و سبزینج بر دستار می بندند (ارو) کسی چیز کو دستار</p>
<p>بر دستار بستن که گذشت سندی پیش نه شد مؤلف عرض کند که خلاف قیاس نیست و تعریف این بر (بدستار بستن) گذشت (ارو) دیکو بدستار</p>	<p>میں لگانا جیسے طر کسی چیز کو دستار پر باندھنا جیسے سبزینج وغیرہ -</p>
<p>بدست استبرق اصطلاح - بقول شمس بیابانهای سبز رسته مکتوفت عرض کند که استبرق نفت عرب است بمعنی دیبای سفت و گنوه</p>	<p>بدستار چه دادن مصدر اصطلاحی - بقول انند بهدیه و تحفه دادن (خاتانی ۵) جاں بدستار</p>
<p>مثل اطلس و استبره هم بهینینی آمده پس معنی لفظی این استبرق را بدست دارند و قلب را زهر</p>	<p>چه دهم آنرا و کز غیب طوق در بر اندازد و مکتوفت عرض کند که دستار چه بقول غیاث رومال را گویند</p>
<p>مجرد قول شمس بدون سند استعمال اعتبار را نشاید متحققین فارسی زبان ازین ساکت و معاصرین عجم بر زبان ندارند و لیکن خلاف قیاس</p>	<p>شاعر گوید که کسی که از غیب خود طوق در گردن می اندازد جان خود را نذرش کنیم - پس در اینجا معنی بهدیه و تحفه دادن درست نمی شود بلکه نذر دادن است</p>

<p>نیمت (اردو) سهره زار بقول آصفیه فارسی - یعنی دا) آگاه باش و تقصیر مکن (شیخ سعدی)</p> <p>اسم مذکر - مرغزار - چراگاه - هرا جگل - گھانس گھاٹ</p> <p>و بچھوا و لنگ - بدست افتادن مصدر اصطلاحی - مراد</p> <p>بدست آمدن است (صائب) بدین امید که خیری بجای خویشتن است و صاحب جهانگیر</p> <p>سهرشته بدست افتد و شود چو سوزن اگر سبکیت در محقات بذکر معنی بالا گوید که حاضر باش و از</p> <p>نزار غشپ و دوله) اگر بدست افتد چو ماه نو هر دو اشعار بالا استناد کند و گوید که هر دو مال</p> <p>لب نمانی مرا و خلق ز انگشت اشارت تیر بارانم حافظ شیراز است و در مصرع اول سند اول</p> <p>کنند و (ظهوری) کشیدم در گریبان سینه صبیح و بجای (شکر دل) (شکر عشق) نوشته و بقول</p> <p>بدست افتاده دامن دل شب و دوله) بران آگاه باش و با خبر باش و خود را از دست</p> <p>سیوی باده عشقه بدست افتاد از جانان و دگر ده و تقصیر مکن - صاحب رشیدی در استعارات</p> <p>سنگ جفای دور ساغر بر نمی آید و (اردو) ذکر این کرده - خان آرزو و در سراج فرماید که</p> <p>هاتھ لگنا - بقول آصفیه حاصل هونا - دستیاب حاضر باش و آگاه باش مولف گوید که مصد</p> <p>هاتھ آنا (ظفر) هوس میں کشتہ ہوس ہوانہ کچھ باشندین بجای خودش گذشت و بودن می آید</p> <p>حاصل و بجز نصیب کبھی ہاتھ کہیما نہ لگے و بچھو و باش امر حاضر باشندین است و بدست بودن</p> <p>بدست آمدن - بقول ہروری و بحر بقول برهان کنایہ از با خبر و آگاه و همشیا رہی</p> <p>بدست باش اصطلاح - بقول ہروری و بحر می آید و بدست باشندین) را اہم قیاس ہستی</p>	<p>(۱۲۹۹)</p>
---	---------------

(۲۴۹۸)

<p>بدست چپ حساب کردن</p> <p>مصدر اصطلاحی</p>	<p>می خواهد و معنی هر دو آماده بودن و با خبر و هشیار</p>
<p>مراد (بدست چپ شمردن) و صراحت ماخذ همدرا</p> <p>خان آرز و در سراج بذیل (بدست چپ شمردن)</p> <p>می فرماید (۵) از بسکه چشم تو باشد کریم بر من گان</p> <p>بدست چپ نگه آشتا حساب کند (۱) (ارو) و دیگر</p> <p>بدست چپ شمردن -</p>	<p>بودن کنایه است از معنی حقیقی چیزی را بدست داشتن و این امر حاضر آن است بمعنی آماده باش و هشیار باش - طر بیان محققین بالا معنی حقیقی را دور می برد - صاحب رهنما بخواند که سفر نامه ناصر الدین شاه قاجار گوید که (۲) خوش باش - حیث است که نقل جبارت نکر و تاهی و دیگریم که استعمال این بر چه معنی است مجر و بهایش تسکین مانی کند محاصرین بحکم با اتفاق دارند (ارو) (۱) آماده ره - آگاه ره - نه چوک (۲) خوش ره -</p>
<p>بدست چپ خفتن</p> <p>مصدر اصطلاحی بقول</p> <p>واردست و بحر و انز با رام خواب کردن (طالب آملی</p> <p>(۵) خلوتی دارم از هوس رفته یز عشق در روی</p> <p>بدست چپ خفته یز مؤلف عرض کند که عادت است که بدست چپ خواب راحت می آید از</p> <p>همین است این مصدر اصطلاحی (ارو) باین</p> <p>کروٹ سونا -</p>	<p>بدست بودن</p> <p>مصدر اصطلاحی - بقول</p> <p>رشیدی و جهانگیری (در ملحقات) کنایه از حاضر و هوشیار بودن است و بقول برهان با خبر و آگاه شدن و هوشیار بودن و بقول جامع با خبر و آگاه شدن</p>
<p>بدست چپ شمار کردن</p> <p>مصدر اصطلاحی -</p> <p>بقول بحر مراد بدست چپ شمردن مؤلف</p> <p>عرض کند که بحث کامل این بر (بدست چپ شمردن) می آید (ارو) و دیگر بدست چپ شمردن -</p>	<p>مؤلف عرض کند که ذکر این بر (بدست شمار) گذشت و سند این هم همدرا بخاند کور (ارو) آماده رهنما - با خبر رهنما - هشیار رهنما -</p>

<p>بدست چپ شمرن مصدر اصطلاحی بقول باشد (صائب ۵) کف آبی بدست خویش تا مکن سروری و ملحقات و بقول جہانگیری در ضمیمہ کنات از بسیاری رخا فانی ۵) عاشق بکشی بہ تیغ غمزہ چند اکہ بدست چپ شماری ز صاحبان برہان بحر و جابج ذکر این کردہ اند صاحب رشیدی فرما کہ بسیاری حساب و بقول خان آرزو در سراج بسیاری معد و محققین فوق الذکر بالاتفاق صحرا کردہ اند کہ در حساب عقدان ایل احد و عشر است بانائل دست راست مخصوص است و مات و ال بانائل دست چپ مؤلف عرض کند کہ از اینجا کہ فارسیان این مصدر اصطلاحی را قائم کردہ اند معنی این بسیار شمار کردن است نہ مجرد بسیار (ارو) زیادہ تعداد میں گنتا - شمار کرنا - بدست خوردن کف آب استعمال - رسم کہ چون بر لب جوے و امثال آں آب خوردند - عوم الناس کف دست را واسطہ و بجای آب بخور می گیرند پس معنی حقیقی این آب خوردن بغیر آب بخور</p>	<p>بدست چپ شمرن مصدر اصطلاحی بقول باشد (صائب ۵) کف آبی بدست خویش تا مکن سروری و ملحقات و بقول جہانگیری در ضمیمہ کنات از بسیاری رخا فانی ۵) عاشق بکشی بہ تیغ غمزہ چند اکہ بدست چپ شماری ز صاحبان برہان بحر و جابج ذکر این کردہ اند صاحب رشیدی فرما کہ بسیاری حساب و بقول خان آرزو در سراج بسیاری معد و محققین فوق الذکر بالاتفاق صحرا کردہ اند کہ در حساب عقدان ایل احد و عشر است بانائل دست راست مخصوص است و مات و ال بانائل دست چپ مؤلف عرض کند کہ از اینجا کہ فارسیان این مصدر اصطلاحی را قائم کردہ اند معنی این بسیار شمار کردن است نہ مجرد بسیار (ارو) زیادہ تعداد میں گنتا - شمار کرنا - بدست خوردن کف آب استعمال - رسم کہ چون بر لب جوے و امثال آں آب خوردند - عوم الناس کف دست را واسطہ و بجای آب بخور می گیرند پس معنی حقیقی این آب خوردن بغیر آب بخور</p>
<p>بدست دادن زمام و عنان مصدر اصطلاحی باختیار کسی سپردن است (انوری ۵) قبضا بدست و ہم زمام جہاں ز زمانہ گفت کہ او خود جہاں مستوفاست (ارو) ہاتھ میں لگام دینا اختیار پر چھوڑ دینا -</p>	<p>بدست دادن زمام و عنان مصدر اصطلاحی باختیار کسی سپردن است (انوری ۵) قبضا بدست و ہم زمام جہاں ز زمانہ گفت کہ او خود جہاں مستوفاست (ارو) ہاتھ میں لگام دینا اختیار پر چھوڑ دینا -</p>
<p>بدست داشتن استعمال - صاحب انقبض بہار عجم گوید کہ دست درینجا بمعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار است مؤلف عرض کند کہ (۱) بقبضہ داشتن است و (۲) بمعنی حقیقی کہ کف دست داشتن باشد (ارو) ہاتھ میں رکھنا بقول آصفیہ (۱) قابو میں رکھنا - ہس میں رکھنا قبضہ میں رکھنا - (۲) پاس رکھنا - ٹھسی میں رکھنا - دال (الف) بدست دیگری مار گرفتن مصدر اصطلاحی بقول اندکنایہ از مباشر کار خطرناک شدن زخم</p>	<p>بدست داشتن استعمال - صاحب انقبض بہار عجم گوید کہ دست درینجا بمعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار است مؤلف عرض کند کہ (۱) بقبضہ داشتن است و (۲) بمعنی حقیقی کہ کف دست داشتن باشد (ارو) ہاتھ میں رکھنا بقول آصفیہ (۱) قابو میں رکھنا - ہس میں رکھنا قبضہ میں رکھنا - (۲) پاس رکھنا - ٹھسی میں رکھنا - دال (الف) بدست دیگری مار گرفتن مصدر اصطلاحی بقول اندکنایہ از مباشر کار خطرناک شدن زخم</p>

<p>۵ گفتی که گیر زلف او بنواهی از تمار بدست دگری گیرانی از اے دل که رسودای کسی ویرانی از تا چندم از یاد او ویرانی از دے بدست دیگری افسونگر من ماری گیر و از بهار - این مصدر آورد بجای مار باز به موحده وزای بوز نوشت و همین اسناد را بذیل آن نقل کرد مؤلف عرض کند غلطی کاتبش بیش نیست و سکوتش از معنی ظاهر می کند که غور بر اسناد نکند از اینجا است که در قافیه کردن مصدر هم سکندری خور و با جمله از اسناد اول (ب) بدست و بگری مار گیر شدن پیداست</p>	<p>سروری در ملحقش کنایه از (دست آوردن و حاصل کردن) (او وحی ۵) در جهان و وقتی بدست شد که از دور در دلم شکست نه شد و بقبول صاحب جهانگیری در ملحقات) و صاحبان برهان و رشید و بجز و سرانج بمعنی حاصل شدن و بدست آمدن مؤلف عرض کند که محقق زبانان غلط کرده که لازم را مستقوی پنداشت و نظر بر سنده گما نحی مباد که شدن بمعنی بودن و حاصل شدن می آید و معنی این مصدر مرکب تغلق به همین معنی دارد (ار و و) و بکفو بدست آمدن -</p>
<p>که بمعنی دادن اربست دیگری است و سند دوم بکار دالین می خورد و لیکن معنی او از دست دیگری مار گرفتن است - پس اگر ازین هر دو مصادر اصطلاحی معنی مرادی پیدا کنیم همان باشد که صاحب انند ذکرش کرد (ار و و) الف و ب کسی خطرناک نظام کافر تکب هونا -</p>	<p>بدست کردن مصدر اصطلاحی - صاحبان گویند که دست بمعنی قبض و تصرف و اختیار و تملک است مؤلف عرض کند که چنانچه گویند که بمعنی حاصل کردن قبضه کردن است (خواجہ شیراز طیب راه نشین نبض عشق شناسد و برو بدست کن ای مژده دل سیح دی از (النوری ۵) دشمن گریز گاه فنا را بدست کرد و کسانندیده بود</p>

<p>کہ باجانش بنیں است پڑ (ارو) حاصل کرنا۔ دکن میں ہاتھ کرنا کہتے ہیں۔</p>	<p>(ارو) دیکھو بدست کسی دادن۔ بدست کم برداشتن مصدر اصطلاحی۔ آرزو خاں</p>
<p>بدست کسی دادن استعمال۔ صاحب اند گوید کہ درینجا دست یعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار است مولف عرض کند کہ چرائی گوید کہ اقبہتہ کسی را ون (صائب ۵) بہ باد دست کلید خزانہ را سپا۔ پڑ مدہ بدست صبا زلف غیر افشا ترا پڑ حافظ شیراز ۵) شگنج زلف پریشان بدست باد مدہ پڑ لگو کہ خاطر عشاق کو پریشان ہائیں (ارو) کسی کے حوالے کرنا کسی کے قبضے میں دینا</p>	<p>بدست کسی سپردن استعمال۔ صاحب اند گوید کہ دست درینجا یعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار مولف عرض کند کہ چرائی گوید کہ مراد و بدست کسی دادن) است (حافظ شیراز ۵) عشقت بہ دست طوفاں خواہ سپردن ایجاں پڑ چوں برق زیر کشاکش پنداشت کہ رستی پڑ</p>
<p>پیدا است عیبی ندارد (ارو) دیکھو بچشم کم دیدن۔ بدست کم گرفتن مصدر اصطلاحی۔ بقول وارستہ و بحر و تحقیق الاصطلاحات مراد (بچشم کم دیدن) (صائب ۵) ماسکروان مشرب را بدست کم گیر پڑ کز کفت بی مغز باشد چہرہ عثمان سفید پڑ مولف عرض کند کہ ما ہمدراںجا خیال خود ظاہر کردہ ایم (ارو) دیکھو بچشم کم دیدن۔ بدست گرواں گرفتن مصدر اصطلاحی</p>	<p>ہاتھ میں دینا۔ بقول آصفیہ۔ ہاتھیں پکڑنا سپرد کرنا سپردنا استعمال۔ صاحب اند گوید کہ دست درینجا یعنی قبض و تصرف و اختیار و اقتدار مولف عرض کند کہ چرائی گوید کہ مراد و بدست کسی دادن) است (حافظ شیراز ۵) عشقت بہ دست طوفاں خواہ سپردن ایجاں پڑ چوں برق زیر کشاکش پنداشت کہ رستی پڑ</p>

درین مصدر مرکب تخصیص دست ظاهری شود	بقول خان آرزو در چراغ هدایت مراد (دست
و بس حیف است از محقق بالا که در تعریف این	گردان گرفتن) و فرماید که دوم معروف است
مقصود را از دست گذاشت (ارو) یا تمهیدین	یعنی قرض گرفتن رسیدن (اشرف) گرفتن از
پدست نگاه داشتن استعمال - صاحب اند	ساقی پیاله رزمی و چون فلسه که بگیرد بدستگردان رزمی
گوید که دست بهیمن قبض و تصرف و اختیار و	صاحب بحر هم ذکر این کرده مؤلف عرض کند که
اقتدار است و بس مؤلف عرض کند که چرا	دست گردان) بهیمن قرض و وام و چیزی که
نمی گوید که محفوظ داشتن بکف دست و تخصیص	بهاریت گیرند نمی آید و این مرکب است از هجا
به قباله قبضه مطلق که غیر از کف دست هم ممکن	(ارو) قرض لینا -
است (ارو) یا تمهیدین محفوظ کرنا میسر می کند	پدست گرفتن استعمال - بقول انداز
پدست و پامی کسی افتادن مصدر اصطلاحاً	قبیل بپایستادن و بپارفتن باشد زیرا که
بقول اند و بهار اینهمی در هنگام غلبه عشق و	گرفتن و رفتن و ایستادن بلا دستپاری دست
مستی در وصال صورت می گیرد اما آنها بیجا	پامی ممکن نیست و تکرار دست و پامی محض برآ
افتادن در زمان عذرخواهی و شفاعت بود -	مزید تاکید و یقین است مؤلف عرض کند که
(اشرف) اگر روزی بدست وصلت احو	به معنی حقیقی است و گرفتار شدن دستپاری هم
گلگون قبا انتم ز بدست و پادشاه انتم آنقدر	ممکن است مثلاً کسی پیشکشی آورد و پیش مخاطب
کز دست و پا انتم ز مؤلف عرض کند که	نداشت و او قبولش کرد تو انیم گفت که پیشکش
محققین بالا تخصیص که پیدا کرده اند از معنی همین	ما را گرفت اگر چه او بدست نگرفته باشد - پس

<p>(صائب ۵) آب می پیچد ز حیرانی بدست سرو از گلستانی که آن شمشاد بالا بگذرد و از زار (۱) هاتمه پاؤں میں لپٹ جانا جیسے۔ مائپ (۲) عاجزی سے ہاتھ پاؤں کپڑ لینا اور نہ چھوڑنا مقصد حاصل نہ ہو۔</p>	<p>یک شعر اثر است و معاصرین عجم این را عام خیال نمی کنند برای کسی که بحالت مجبوری برای عذرخواهی بدست و پا افتد یا در شوق و مستی و صورت حال همین است که عذرخواه دست و پا را بوسه دهد و نوبت پایی بهم می رسد و این اظهار کمال عجز است و بس (اردو) ہاتھ پاؤں پڑنا بقول آصفیہ نہایت منت سماجت کرنا۔ ہاتھ کلو چومنا۔ قدموں پر کرنا۔ دست و پا بوسیدن کا ترجمہ۔</p>
<p>بدست و دندان بر چیر می چسبیدن بقول وارسته بعد تمام پاس و محافظت آن کہ مراد (بدست و دندان نگہداشتن) و (بهر دست چسبیدن) و (بهر دو دست و دندان نگہداشتن) (شفیع اثر ۵) ہر کس اثر نوا کی از شغل خوشی نہ چسبید بدست و دندان بر کار خود چنانی و دندان</p>	<p>بدست و پایی کسی چسبیدن مصدر مضطرب صاحبان اندوہ بہار عجم پنبہ درد من مولف عرض کنند کہ معنی حقیقی این (۱) برای مار است کہ عادتاً بدست و پایی می پیچد از خوف یا حیرانی یا حفاظت خود و (۲) کنایہ از کسی کہ با ظہار عجز خود دست و پایی کسی گیرد و غنی گذارد و تا مخاطب اظهار عفو کند مرتبہ این از (بدست و پایی کسی افتادن) فائق تر است سکوت محققین از برای همین بود کہ از رحمت بیان مصون باشند و لیس از نشان تحقیق دور است</p>
<p>تمام کردن است از صاحب بحر نقل نگار قول هر دو مولف عرض کند کہ (۱) معنی حقیقی این برای جانورانی است کہ به عالم خوف یا حفاظت خود اختیار می بدست و دندان خود بر مقابل می</p>	<p>چسبند</p>

<p>(۲) کنایہ باشد از معنی بیان کردہ خان آرزو و راستہ معنی اول را بیان کردہ است و طرز بیان خوب نیست (کثر ترک الاولی للآخر) و بحث مراد بجای خودش کنیم (اروو) (۱) کسی جانور کا پٹ (۲) کسی کام میں پوری کوشش کرنا۔ بدست و دندان نگاہ داشتن مصدر اصطلاحی۔</p>	<p>بدست و دندان نگاہ داری کردن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر سجد تمام پاس و محافظت کردن (تشیع اثر) نماید ہر کہ چوں مسواک جمعی را پرستاری پاکند این عا باوست و دندان نش نگہ داری و وارستہ این را مراد (بدست و دندان بر چیزی چسپیدن) گفتہ و نگہ دار کردن) را در نگاہ داشتن نوشتہ و از ہمین بہت تشیع استند و فرمودہ وای برو کہ در لفظ و معنی احتیاط بکار نبرد و موقوف عرض کند کہ دامننی بالانحصار است برای جانوران مثل گرہ و شیر و امثال آن و در ۱ کنایہ باشد از مطلق محافظت کلی بر بیل مجا و تشیع اثر برای معنی دوم باشد و بس مخفی ہما کہ از تشیع اثر (نگہ داری کردن) پیدا است و</p>
<p>بقول وارستہ مراد (بدست و دندان بر چیزی چسپیدن) و بقول بحر مراد (بدست و دندان نگاہ داری کردن) موقوف عرض کند با وارستہ اتفاق نداریم۔ خیال خود را بہ مصدر فوق الذکر ظاہر کردہ ایم و این مراد آن ہاں است و بس۔ (اروو) دیکھو۔ بدست و دندان نگاہ داری کردن۔ پرستور اصطلاح۔ بقول استند بحالہ فرہنگ بافتہ معنی حسب معمول و موافق عادت است موقوف عرض کند کہ مکتوبہ بہت ہیست است و دستور یعنی طرز و روش و قاعدہ و قانون ہیں معنی لفظی این با قاعدہ و کنایہ از حسب معمول و موافق عادت بر بیل مجا و چنانکہ "ار بستور</p>	<p>بدست و دندان نگاہ داری کردن مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر سجد تمام پاس و محافظت کردن (تشیع اثر) نماید ہر کہ چوں مسواک جمعی را پرستاری پاکند این عا باوست و دندان نش نگہ داری و وارستہ این را مراد (بدست و دندان بر چیزی چسپیدن) گفتہ و نگہ دار کردن) را در نگاہ داشتن نوشتہ و از ہمین بہت تشیع استند و فرمودہ وای برو کہ در لفظ و معنی احتیاط بکار نبرد و موقوف عرض کند کہ دامننی بالانحصار است برای جانوران مثل گرہ و شیر و امثال آن و در ۱ کنایہ باشد از مطلق محافظت کلی بر بیل مجا و تشیع اثر برای معنی دوم باشد و بس مخفی ہما کہ از تشیع اثر (نگہ داری کردن) پیدا است و</p>

<p>ایں کار را می کند (ارو) بدستور - بقول آصفیه می آید اصل این است که ایں گیاه - سگان را مخالف است و سگان از او احتراز کنند و مضروب خویش دانند همین است وجه تسمیه ایست کافیه بدل شد به غین معجمه چنانکه گلوه و غلوه (ارو) و بیکو بد سگان -</p>	<p>فارسی - حسب قاعده - حسب دستور معمولی طور بر سطح بدشیرت اصطلاح - بقول بهار مراد فطرت است یعنی شیرت بد دارند (ارو) بدشیرت کلمه سگته ہیں - بدطیبت کا ذکر (بدباغانه) پر گزرا ہے -</p>
<p>بدسگال اصطلاح - بقول سروری یعنی بد سگ (حکیم فردوسی) یکی شربت آب از پیے بد سگان به از عمر هفتاد و هشتاد و سال و بقول برهان دشمن و بدگویی و بدخواه و بداندیش چه سگال بمعنی فکر و اندیشه و گفتگوی باشد - صاحبان بحر و ناصری و موید و هفت و اند ذکر ایں کرده اند سعدی از (تونیگوروش) باش تا بدسگال از به گفتن نیابد محال از (انوری) بدسگالت در گوئی در سفر باد و سقر و نیک خواست در دو عالم در ثنا و در غدا بد صاحب ناصری فرماید که سگالش و سگالیدن مصدر آنست مؤلف عرض کند که سکندری می خورد سگال آهم مصدر سگالیدن</p>	<p>اصطلاح بقول جهانگیری مراد (بدسگان) و (بدشخان) و (بدسگال) نام گیاه است که آنرا گشت گشت گویند - صاحبان برهان گویند که بر وزن ویشا نام گیاهی است برهم حمیدیه مانند ریمان تافه و آن از پنج سال بیشتر نمی شود و بعضی عشقه و بلبل خوانند و گویند که طفلی در گهواره گریه بسیار کند قدری اناز در زیر سر او گذارند خاموش گردد و آرام گیرد و خوردن آن قطع شهوت کند و برهان قاتل ابنه گویند - صاحبان رشیدی و جامع و ناصری ذکر ایں کرده اند - خان آرزو در سراج فرماید که بددل یا سگان است مؤلف عرض کند که ما بشت ایں بر بد استخوان کرده ایم و بدسگان</p>

<p>استعمال این از نظر مانگداشت معاصرین بجزم بزرگان ندارند طالب سند باشند خصوصاً برای معنی دوم (ارو) (۱۱) دیکھو بدران کے تیسرے معنی (۱۲) دیکھو بدرام کے پانچویں معنی۔</p>	<p>وسگالش حاصل بالمصدرش و بدرسگال مقابل خوش سگال پس سگالیدن مصدر سگال است نه بدرسگال و بدرسگالیدن، که نمی آید البته مصدر این است محققین زبانان کار به نزاکت لفظ</p>
<p>پدسودا اصطلاح - بقول وارسته و بجز دانند مراد بد معامله (طها سپ قلمی و ہی ۵) جو زلفت دل رهو از صبر بزم قطع نظر کردم تا بهر سوز چو کار افتا و مر د از سود بر خیزد بر مختص کاشی هر پیر ولی که باشد خوش ادا در سادگی با چوں بر د آرد خط البته پدسودا شود پدسودا کنند که اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بد معانی</p>	<p>معنی نمی گیرند (ارو) بدانند لیش - دیکھو بدانند بدرسگالیدن با کسی استعمال - بهار بزرگ این از تعریف سگت و نقل نگارش آصفی - مثله مؤلف عرض کند که بدخواهی کسی کردن متغیر (۵) خویشتن را هم بدست خویشتن گشت اسی عجب تر آنکه با تو بدرسگالید و ز تو باز ایستاد (ارو) بدخواهی کرنا۔</p>
<p>پدسیرت اصطلاح - بقول انندجواله فرنگش بدخو زشت خصلت مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است - انوری بدسیرتی را استعمال کرده است که زیادت یا ی مصدری است بمعنی بدخوئی (۵) با شتر با من توان بستن بهما رتضا بهن این</p>	<p>بدرسگان اصطلاح - همان بدرستان است که گفته شد و بحث این بر بدرستان هم مذکور (ارو) عشق پچیاں دیکھو ارغج - پدسوار اصطلاح - بقول انندجواله فرنگش (۱) مقابل شهسوار (۲) اسپ سرکش و نارام مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است</p>

<p>پس این را مبتدل بدسگان دانیم (ارو) و کچو بدسگان بدشکل اصطلاح - بقول هفت کنایه بقول اندر جلاله فرهنگ نام</p>	<p>بدسیرتی یا مثل آن بدگوهری (ارو) و کچو بدخو - بدشت استبرق اصطلاح - بقول هفت کنایه</p>
<p>از بیابانهای سبز سرشته مولف عرض کند که جاهای که صاحب شمس پسین مهله سوم نوشت و بجایش گذاشت معنی لفظی این طلسمه که در وشت است - طالب بند استعمال باشیم که محققین اهل زبان و معاصرین عجم ازین ساکت اند (ارو) و کچو بدست استبرق -</p>	<p>بدشکلیت و بدوضع مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بدشکلیت بقول آصفیه - بدشکل - بدصورت - بجهوندا - دُر اوئی شکل کا - مهیب صورت -</p>
<p>بدشکون اصطلاح - بقول - جهانگیری و برهان و جامع مراد بدسگان مولف عرض کند که مبتدل اوست که سین مهله بدل شد به شین معجمه چنانکه کستی کشتی (ارو) و کچو بدسگان -</p>	<p>بدشخان اصطلاح - بقول برهان و جهانگیری جامع و هفت مراد بدسخان که گذشت مولف عرض کند که مبتدل (بدسگان) که بجایش مذکور شد - سین مهله بدل شد به شین معجمه چنانکه کستی کشتی</p>
<p>بدشگون اصطلاح - بقول اندر و بهار و بهار شین معجمه و کاف فارسی - بدین حکیم رکنای گاهی رباعی (روزی که مرا زین ده ویدانه بر بندن تا بروت مرا غافل و دیوانه بر بندن) این نقل مکانست که</p>	<p>و کاف فارسی بدل شد به غین معجمه چنانکه گلوه و غلوه (ارو) و کچو بدسگان -</p>
<p>بیمار را را ز زین خانه بدشگون بیاں خانه بر بندن مولف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بدشگون که سکتے ہیں صاحب آصفیه</p>	<p>بدشخان اصطلاح - بقول شمس به قاف چهارم مراد بدسگان مولف عرض کند که دیگر گاهی محققین فارسی زبان با او نیست تبدیل کاف فارسی با قاف آمده چنانکه دیشخان و دیشقان</p>

<p>دیکھو بد آغاز بہ مزاج - دیکھو بد خیم -</p>	<p>پیشگوئی کا ذکر فرمایا ہے - فارسی اسم مؤنث - بد ظالی - نخست</p>
<p>بدظن اصطلاح - بقول انندجو الہ فرہنگ فرنگ</p>	<p>بدطرز یا حرز اصطلاح - بقول شمس (۱) نام</p>
<p>بمعنی بدگمان مولف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی</p>	<p>شہری (۲) نام پر وہ سرود مولف عرض کند</p>
<p>است (اردو) بدظن بقول آصفیہ فارسی - بدگمان</p>	<p>کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرده و</p>
<p>بدعا آمدن استعمال - بفتح اول و ضم ثانی بقول</p>	<p>معاصرین بجم ہم از بین بی خبر و ما از تحقیق ہر دوئی</p>
<p>انند شرح کردن در دعا مولف عرض کند کہ</p>	<p>قاصریم - مجر و بدطرز بمعنی حقیقی خود بمعنی بدگمان</p>
<p>مقصودش از آغاز کردن دعا باشد و بس (لفظ</p>	<p>است و بس - ہنچ نکشود کہ این شہر کجا واقع است</p>
<p>شیراز) بدعا آمدہ ام ہم ہم بدعا دست برابر</p>	<p>مجر و قول صاحب شمس بدون سند استعمال اعتبار</p>
<p>کہ وفا با توفیق باد و خدا یا درماژ (اردو) دعا</p>	<p>را نشاید (اردو) (۱) ایک شہر کا نام (۲) ایک</p>
<p>آغاز کرنا - دعا دینا -</p>	<p>راگنی کا نام - اور بدطرز کا ترجمہ دیکھو بد اسلوب -</p>
<p>بدعای گریہ باران نمی بارو مثل صاحب</p>	<p>بدطریق اصطلاح - بقول انندجو الہ فرہنگ فرنگ</p>
<p>(ب) بدعای گرگان باران نمی بارو خزنہ دشت</p>	<p>بد اعتقاد و گمراہ و بدراہ مولف عرض کند کہ</p>
<p>فارسی ذکر (الف) و صاحب احسن ذکر (ب)</p>	<p>اسم فاعل ترکیبی است (اردو) دیکھو بدراہ او</p>
<p>کردہ از معنی و محل استعمال ساکت مولف عرض</p>	<p>گمراہ بقول آصفیہ بدین بد مذہب - بی راہ -</p>
<p>کند کہ فارسیان چون کشش باران بیند این مثل</p>	<p>بدطینت اصطلاح - بقول انندجو الہ فرہنگ فرنگ</p>
<p>زنند مقصود نشان این است کہ ضعیفہ کہ باران</p>	<p>بکسر طای مہلکہ بمعنی بد شربت و بد مزاج مولف</p>
<p>بحق او خطرناک است دعا کردہ باشد تا باران بنبار</p>	<p>عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (اردو) بد طینت</p>

<p>منفی بہاؤ کہ گربہ و گرگ و اُکما از باران می ترسند و باران را نمی پسندند و خود را بحالت باران محفوظ دارند (ارو)</p>	<p>وکن میں کہتے ہیں، بڑھیا کے ڈر سے ابر بھاگا یعنی بڑھیا اپنی جھوٹی بچانے کیلئے دعا کی ہوگی کہ خدا کرے یا نبی سے</p>
<p>بدعت بقول بہار کبیر اول وقع سوم چیزتی نو آوردن و چیز نو در دین پیدا کردن و چیز نو که در دین پیدا شود جمع آں و فرماید کہ فارسیان بمعنی دوم بالفط نہادن استعمال کنند معنی عرض کنند کہ سنت عرب است صاحب منتخب ذکر معنی اول و دوم کردہ فارسیان استعمال حاصل با بمعنی عام بدون خصوصیت بادرین ترکیب فارسی کنند کہ در لطائف می آید (ارو) بدعت بقول آصفیہ - عربی - اسم مؤنث - اختراع - احداث - نیادستور - رخنہ - خرابی - دین میں نئی بات یا نئی رسم نکالنی۔</p>	<p>بدعت کی جگہ - دنیا - مؤنث۔</p>
<p>بدعت سرا اصطلاح - بہار ذکر ایں با تھمانی زائد در آخر کردہ گوید کہ کنایہ از دنیا ست (انوری) دست انصاف تو بہر بدعت سرا می رود گزارا دست محمود است بر بتانہای سونہات و معنی عرض کنند کہ جانی کہ در اں بدعت راہ یابد آنرا بدعت سرا خوانند و در کلام انوری نظر بر ہفت آں بسوی روزگار و دنیا مراد است و جہر و عیت برہیل کنایہ دنیا را تو اں گفت و لیکن خدا انرا برای آں نباشد (ارو) بدعت سرا کہہ سکتے ہیں</p>	<p>بدعت نہادن مصدر از مطلق - خان آرزو در چراغ گوید کہ عمل تازہ در شریعت کردن است و بحر عز و بانش (وحشی) گرچہ توانی چارہ ام سہل است از در و م کیش تو نتواں نہادن عبتی عاشق بدرماں کے رسد تو بہار بذرین بدعت ذکر ایں کردہ از ظہور می سند آری (رحمہ) شام ہر تہی ایں بدعت نہاد تو روز ہا زہد پیش و سچوری نہشت تو مؤلف عرض کنند کہ بدعت است کہ</p>

<p>محققین بالا چطور در مان عاشق و دیجوری روز بدست شرعی قرار داده اند و فی دانیم کہ چرا بمعنی عام نمی گیرند یعنی پیدا کردن عمل تازه مسطحا۔</p>	<p>ترکیبی است (ارو) بدکار بقول آصفیہ حرکا فاجر۔ فاسق۔ خراب۔ بد باز۔</p>
<p>عین مہلہ و روح گو۔ پیاں شکن۔ مقابل نیکن یعنی آنکہ عہد خود وفا کنند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (انوری ۵) بد عہد خوا نگار از ہر چند کہ عہد من شکستی تو (ارو) بد عہد خوا</p>	<p>اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ بد عہد عین۔ لام بمعنی بد خوراک و کسی کہ غذای لطیف و کثیف تمیز نکند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مخفی مباد کہ علف لغت عرب است بقول منتجب لغتین خورش ستورہ</p>
<p>بدظنی و بدگمانی صاحب انند نقل نگارش نظامی (۵) دل خود بد عہدی از اکن تو از من خوب تر شاہ را یاد کن تو مؤلف عرض کند کہ بہا خود نکر کہ این بمعنی پیاں شکنی و دروغ گوئی است بر نیادت یای مصد رمی بر (بد عہد) منید انیم کہ بدظنی و بدگمانی را از کجا پیدا کرد (ارو) بد عہدی</p>	<p>اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ بد عہد عین۔ لام بمعنی بد خوراک و کسی کہ غذای لطیف و کثیف تمیز نکند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مخفی مباد کہ علف لغت عرب است بقول منتجب لغتین خورش ستورہ</p>
<p>بدظنی و بدگمانی صاحب انند نقل نگارش نظامی (۵) دل خود بد عہدی از اکن تو از من خوب تر شاہ را یاد کن تو مؤلف عرض کند کہ بہا خود نکر کہ این بمعنی پیاں شکنی و دروغ گوئی است بر نیادت یای مصد رمی بر (بد عہد) منید انیم کہ بدظنی و بدگمانی را از کجا پیدا کرد (ارو) بد عہدی</p>	<p>اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ بد عہد عین۔ لام بمعنی بد خوراک و کسی کہ غذای لطیف و کثیف تمیز نکند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مخفی مباد کہ علف لغت عرب است بقول منتجب لغتین خورش ستورہ</p>
<p>بدظنی و بدگمانی صاحب انند نقل نگارش نظامی (۵) دل خود بد عہدی از اکن تو از من خوب تر شاہ را یاد کن تو مؤلف عرض کند کہ بہا خود نکر کہ این بمعنی پیاں شکنی و دروغ گوئی است بر نیادت یای مصد رمی بر (بد عہد) منید انیم کہ بدظنی و بدگمانی را از کجا پیدا کرد (ارو) بد عہدی</p>	<p>اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ بد عہد عین۔ لام بمعنی بد خوراک و کسی کہ غذای لطیف و کثیف تمیز نکند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مخفی مباد کہ علف لغت عرب است بقول منتجب لغتین خورش ستورہ</p>
<p>بدظنی و بدگمانی صاحب انند نقل نگارش نظامی (۵) دل خود بد عہدی از اکن تو از من خوب تر شاہ را یاد کن تو مؤلف عرض کند کہ بہا خود نکر کہ این بمعنی پیاں شکنی و دروغ گوئی است بر نیادت یای مصد رمی بر (بد عہد) منید انیم کہ بدظنی و بدگمانی را از کجا پیدا کرد (ارو) بد عہدی</p>	<p>اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرہنگ بد عہد عین۔ لام بمعنی بد خوراک و کسی کہ غذای لطیف و کثیف تمیز نکند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مخفی مباد کہ علف لغت عرب است بقول منتجب لغتین خورش ستورہ</p>

بد فرجام اصطلاح بقول بہار آنکہ عاقبت جس کا انجام بخیر نہ ہو۔	بد فرجام اصطلاح بقول بہار آنکہ عاقبت جس کا انجام بخیر نہ ہو۔
بخیر نداشتہ باشد (والہ ہروی سے) یا رسول اللہ بد فوز اصطلاح بقول جہانگیری مراد ف	بخیر نداشتہ باشد (والہ ہروی سے) یا رسول اللہ بد فوز اصطلاح بقول جہانگیری مراد ف
ازار باب عصیان چکیس پانچو وآلہ نیت (بد فوز) کہ گذشت (مولوی معنوی سے)	ازار باب عصیان چکیس پانچو وآلہ نیت (بد فوز) کہ گذشت (مولوی معنوی سے)
بد فرجام و رسوا بر زمین پڑ مؤلف عرض کند دایہ کو طفل بد آموز را کہ تا بہ نعمت خوش	بد فرجام و رسوا بر زمین پڑ مؤلف عرض کند دایہ کو طفل بد آموز را کہ تا بہ نعمت خوش
فرجام بقول بہار بر وزن و معنی انجام است کند بد فوز را پڑ مؤلف عرض کند کہ سبدل	فرجام بقول بہار بر وزن و معنی انجام است کند بد فوز را پڑ مؤلف عرض کند کہ سبدل
(الخ) پس بد فرجام اسم فاعل ترکیبی است بشپوز است کہ گذشت و صراحت ماخذش	(الخ) پس بد فرجام اسم فاعل ترکیبی است بشپوز است کہ گذشت و صراحت ماخذش
معنی کسی کہ انجام کارش بد باشد و از عاقبت ہمد را بجا کردہ ایم تاسے فوقانی بدل شدہ ال	معنی کسی کہ انجام کارش بد باشد و از عاقبت ہمد را بجا کردہ ایم تاسے فوقانی بدل شدہ ال
بخیر من وجہ تخصیص عقبی پیدا می شود و مقصود مہملہ چنانکہ زرتشت و زرتشت و با فارسی بدل شدہ ف	بخیر من وجہ تخصیص عقبی پیدا می شود و مقصود مہملہ چنانکہ زرتشت و زرتشت و با فارسی بدل شدہ ف
ما از تقسیم است کہ دنیا ہم در و داخل باشد چنانکہ پدید و مفید صاحبان بہار و رشیدی وجہ	ما از تقسیم است کہ دنیا ہم در و داخل باشد چنانکہ پدید و مفید صاحبان بہار و رشیدی وجہ
(ارو) بد انجام کہہ سکتے ہیں یعنی وہ شخص و سراج ہم ذکر این کردہ اند (ارو) و کجوبت پوز۔	(ارو) بد انجام کہہ سکتے ہیں یعنی وہ شخص و سراج ہم ذکر این کردہ اند (ارو) و کجوبت پوز۔
بدق بقول اندکجوالہ فرننگ فرننگ لغت فارسی است و مراد ف بدق کہہ تہمتی	بدق بقول اندکجوالہ فرننگ فرننگ لغت فارسی است و مراد ف بدق کہہ تہمتی
دوم و ذال معجمہ یعنی پیادہ شطرنج است بہار بر بدق فرماید کہ لغت عرب است و ظاہر	دوم و ذال معجمہ یعنی پیادہ شطرنج است بہار بر بدق فرماید کہ لغت عرب است و ظاہر
معرب پیادہ و ہمین است خیال صاحب منتخب ہم مؤلف عرض کند کہ بدق معرب	معرب پیادہ و ہمین است خیال صاحب منتخب ہم مؤلف عرض کند کہ بدق معرب
پیدل می نماید و پیدل بقول آصفیہ ہندی و بقول ساطع سنسکرت عجی نیت کہ فارسیان	پیدل می نماید و پیدل بقول آصفیہ ہندی و بقول ساطع سنسکرت عجی نیت کہ فارسیان
از سنسکرت پیدل را پیادہ کردہ باشند و عربان تعریب پیدل بہ تبدیل بایں فارسی	از سنسکرت پیدل را پیادہ کردہ باشند و عربان تعریب پیدل بہ تبدیل بایں فارسی
و دال مہملہ بمعجمہ و تبدیل لام بہ قاف بابی حال بحث مزید درین تعریب از موضوع ما خارج	و دال مہملہ بمعجمہ و تبدیل لام بہ قاف بابی حال بحث مزید درین تعریب از موضوع ما خارج
درینجا ہمین قدر کافی است کہ اگر سند استعمال بدق بدین معنی پیش شود تو انہم عرض کردہ کہ	درینجا ہمین قدر کافی است کہ اگر سند استعمال بدق بدین معنی پیش شود تو انہم عرض کردہ کہ

مخفف و مبتدل بیدق است کہ ذال بحجمہ ببال مہملہ بدل شد چنانکہ استاد و استاد و تھانی دوم حذف طالب سند استعمال می یاشیم مجرد قول صاحب اندکافی نیست معاصرین عجم بر زبان ندارند و پیادہ را بجایے این استعمال کنند (ار دو) بیدل۔ بقول آصفیہ شطرنج کا وہ ادنیٰ درجہ کا مہر جو ہمیشہ بید یا چلتا اور آڑا مارتا ہے۔ بزرگ۔

بدقت بقول بول چال کہ ماخذش محاورہ بدقت اور بغور بھی کہہ سکتے ہیں۔
 معاصرین عجم است بمعنی (بخوبی) مؤلف بدقت ویدن استعمال۔ بقول رہنما بجوالہ
 عرض کند کہ موحدہ را کہ افادہ بمعنی معیت سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار ویدن بغور
 سید ہر بلفظ دقت زیادہ کردہ اند و دقتہ و این موافق قیاس ماست کہ بر (بدقت) افادہ
 لغت عرب است بقول شتیب بالکسر و تشدید کردہ ایم (ار دو) غور سے دیکھنا۔
 قاف باریکی (الخ) پس معاصرین عجم این را بدقت کا شتن استعمال۔ بقول رہنما بجوالہ
 بمعنی (بہ شکل و بہ باریکی) استعمال می کنند سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار کا شتن
 و (بخوبی) ہم بر بیل مجاز تو ان گرفت و لیکن مؤلف عرض کند کہ تصدیق خیال ماضی تو
 فرق نازک دارد و تأیید خیال ما بر مصدر کہ بر (بدقت) ظاہر کردہ ایم (ار دو)
 آئندہ می شود و تأیید صاحب بول چال دقت اور دشواری سے کہوتا۔
 از مصدر (بدقت گردش کردن) کہ می آید بدقت گردش کردن استعمال۔ بقول
 (ار دو) غور سے۔ اچھی طرح سے۔ بخوبی صاحب رہنما بجوالہ ناصرالدین شاہ
 اور بلحاظ ہمارے معنون کے دقت سے۔ قاجار بخوبی سیر کردن مؤلف عرض کند کہ

این مصدر مرکب سند معنی بیان کردہ صاحب می و بد جارا پ (قاسم شہدی سے) بطرف
 بول چال است کہ بر (بدقت) گذشت (ارفاق) نزد محبت خدا با ساز و قاسم کہ کار ما بہ
 اچھی طرح سے سیر کرنا۔
 بد قدم اصطلاح۔ بقول وارستہ و بحر شوم قدم کہ اسم فاعل ترکیبی است (ار و و) بد قما
 (شیعہ اثر سے) بد قدم مانند طاؤس است۔ کہہ سکتے ہیں یعنی وہ شخص جو قمار بازی یعنی
 در کیشم مہا پڑ سکے دیدم دولت ایام را بے جو اکیلے مین بد حالگی کرے۔ اور قواعد
 اعتبار پڑ بہار گوید کہ معنی آنکہ مقدم او مین کا پابند نہ رہے۔
 مذاشتہ باشد مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل بد کہ بقول جہانگیری بمعنی بد بدک است
 ترکیبی است کہے کہ شگون پسند ان آمدش را کہ گذشت و بقول برہان و رشیدی بضم
 نیک نداند (ار و و) بد قدم کہہ سکتے ہیں اول و فتح دوم بد بقول جاسع نقف (بد بدک)
 جس کے آنے کو شگون لینے والے پر سمجھیں خان آرزو در سراج بد کہ قول رشیدی
 نیک قدم کا نفیض جیسے کہتے ہیں، فلان گوید کہ مثال این یافت نمی شود و مؤلف
 شخص بڑا بد قدم ہے وہ جب میرے گھر آیا عرض کند کہ قول صاحب جاسع کہ از تحقیق
 تو میرے گھر مین ڈاکہ پڑا یا موت واقع ہوئی اہل زبان است سند است و بس (ار و و)
 بد قمار اصطلاح۔ بقول بہار کبر قاف آنکہ دیکھو بد بدک۔
 بنار استی بازو (بلا اوجی نظیری سے) بد کار اصطلاح۔ بقول اندجوالہ فرنگ
 طالع بدی رویم شہر شہر پڑ چو بد قمار کہ تغیر فرنگ بمعنی گنہ گار و فاجر و مؤلف عرض کند

اسم فاعل ترکیبی است (ارو) بدکار۔ پیدائنی شود۔ یعنی قدر کلام مفقود است پس
بقول آصفیہ۔ فارسی بحر اسکار فاسق و فاجر خیال قدر سخن کردن بشابہ آرایش و کان
بدکان فال نہادون | مصدر اصطلاحی است کہ بامید خریداری می کنند (ارو)
بقول خان آرزو در پیراغ جنس را جدا دوکان کو سامان سے آراستہ کرنا۔ ہر چیز قرینہ
جدا بدکان چیدن تاہر کہ خریدار باشد سے رکھنا تا کہ خریداروں کی توجہ مائل ہو۔
ویدہ زود خرید نماید و این در کساد و بدکردار اصطلاح۔ بقول بہار یعنی بد عمل
ارزانی جنس باشد (اشرف) شعر صاحب اندکوالہ فرنگ فرنگ گوید کہ بدکار
این زمان اگر ہمہ دیوان حافظ است ہرگز و فاسق و بد آئین مؤلف عرض کند کہ اسم
بے رواجیش بدکان فال می نہند و صاحب فاعل ترکیبی است (ارو) بدکار و دیکھو
منتخب گوید کہ فال بسکون ہمزہ شگون نیک بدکار۔ بد الطوار۔ دیکھو بد آئین۔ بد معاش
و گلبے در شگون بد نیز مستعمل مؤلف عرض دیکھو بد زندگانی۔ بد کردار بھی کہہ سکتے ہیں
کند کہ فارسیان فال را بفتح مطلق بمعنی شگون بد کرداری را بد انجامی مثل۔ صاحب مجرب
استعمال کنند و معنی این ہمین قدر کہ متاع و کراہین کردہ از محل استعمال ساکت مؤلف
و کان بہ قرینہ و انتظام قائم کردہ قسمت از معروض کند کہ فارسیان این مثل را بحق بدر و ثناء
کردن است در فروش شاعر گوید کہ بی روائتند کہ انجام بد روشی بد است و چون
شعر درین زمان (اگرچہ آن مثل کلام حافظ بدکردار سے را ابتداء سے پہلے ہی سے استعمال
خوب باشد) بدرجہ است کہ خریدار شس این می کنند (ارو) دکن میں کہتے ہیں

۱۷ بد معاشی کا نتیجہ بُرا ہے بد معاشی کا منہ کالا ہے (چوہر جیس درخنگ ہر بد بچان کا مکان
 جب کسی بد معاش کو کسی مصیبت میں پہنسا دارم و برنڈارم مکان کا بہار ہمیں شعر را
 ہوا پاتے ہیں تو اس کہاوت کا استعمال کرتے ہیں (بد بچان بہ کاف فارسی) آورده فت
 بد کردن استعمال صاحب آصفی ذکر این (اردو) وہ شخص جس کا نشانہ اچھا نہ ہو۔
 کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ بد کند اصطلاح بقول جہانگیری و سرور
 بمعنی حقیقی است یعنی ارتکاب فعل بد (ظنی و برہان و جامع و ناصری با اول مفتوح
 گنجوی) تونیک کنی من نہ بد کردہ ام کہ و بانی زودہ و کاف مفتوح رشوت باشد
 بد را حوالہ بخود کردہ ام (ظہوری) (شمس فخری) تا بہ بیند یک نظر دیدار
 آن را کہ قبول عشق زد کرد ہر کار کہ نیک شان کا روح قدسی جان بہ بد کند اور بد
 کرد بد کرد (انوری) گفت کہ کن خان آرزو در سراج این را بکاف فارسی
 بدیجایے وصلت من کا کہ ہر کسی کہ کند بد آورده فرماید کہ جو ہر این لفظ دلالت بر
 بدی کشد کفیفر (اردو) بُرا کرنا۔ دکن زبونی این عمل شنیع دارد مؤلف عرض کند
 میں متعل ہے (اچھا کرنا) صاحب مصنفہ کہ ہمیں معنی بر معنی سیزدہم بارہ ہم گذشت
 نے اسکو ترک کیا ہے جیسے اسے اگر کیا کیا تو و پارہ بیامی فارسی ہم بہ ہمیں معنی می آید
 بُرا کیا۔ اچھا نہ کیا۔ ماخذ بیان کردہ خان آرزو من وجہ دست
 بد بچان اصطلاح اسم فاعل ترکیبی است باشد و لیکن اکثر محققین فارسی زبانان
 مقابل تیر اندازے کہ نشانہ خوب زند (ظنی) را بکاف عربی آورده اند ازین صورت

<p>کند را بعضی شکر گیریم کہ می آید و معنی لفظی این بدگیش اصطلاح - بقول اندکجوالہ فرنگ قندی کہ بد است یعنی اگرچہ رشوت شیرین فرنگ بکر کاف تازی و سکون تھانی بدند می نماید ولیکن مال آن بد باشد و این ناخذ و ناپار ساو بد دین سندان از فردوسی بر بہتر از خیال خان آرزو (اردو) و کھو بدوین گذشت مؤلف عرض کند کہ گیش و بدگیش لغت نرند و پارتد است صاحب پارہ کے تیرہویں معنی -</p>	<p>کند را بعضی شکر گیریم کہ می آید و معنی لفظی این بدگیش اصطلاح - بقول اندکجوالہ فرنگ قندی کہ بد است یعنی اگرچہ رشوت شیرین فرنگ بکر کاف تازی و سکون تھانی بدند می نماید ولیکن مال آن بد باشد و این ناخذ و ناپار ساو بد دین سندان از فردوسی بر بہتر از خیال خان آرزو (اردو) و کھو بدوین گذشت مؤلف عرض کند کہ گیش و بدگیش لغت نرند و پارتد است صاحب پارہ کے تیرہویں معنی -</p>
<p>(الف) بدگیش اصطلاح - بقول غنیمہ برہان (ب) بدگشت و بجز و بہار بضم کاف و سوم شت شائے کلیو) استعمال این پیش کسر نون ہر دو یعنی بکر و دار و بد فعل مخلص کردہ (وہو نذا) راست پوش یا بدگیش کرد کاشی الف) بدگشت را بخش روشن دان ہو چو بے و فرماید کہ بدگیش باطل مذہب است نیت ہر شت رومی بیند از آئینہ عکس با بجلہ اسم فاعل ترکیبی است (اردو) عقیدہ بدعا (نیر سخری الف) از فرد دولت تو بد مذہب کہہ سکتے ہیں -</p>	<p>(الف) بدگیش اصطلاح - بقول غنیمہ برہان (ب) بدگشت و بجز و بہار بضم کاف و سوم شت شائے کلیو) استعمال این پیش کسر نون ہر دو یعنی بکر و دار و بد فعل مخلص کردہ (وہو نذا) راست پوش یا بدگیش کرد کاشی الف) بدگشت را بخش روشن دان ہو چو بے و فرماید کہ بدگیش باطل مذہب است نیت ہر شت رومی بیند از آئینہ عکس با بجلہ اسم فاعل ترکیبی است (اردو) عقیدہ بدعا (نیر سخری الف) از فرد دولت تو بد مذہب کہہ سکتے ہیں -</p>
<p>با طرف مملکت ہر شد خانان بدگشتان جملہ (الف) بدگرو اصطلاح - (الف) بقول تار و مار ہر مؤلف عرض کند کہ (الف) مخفف (ب) بدگروش بہار آنکہ گردیدن از خوب (ب) باشد کہ صاحب برہان کنش مخفف (ج) بدگرومی نباشد (البوطالب کلیم) گشت گفتہ و حذف فوقانی ہم آمدہ چنانکہ (د) بدگرویدن تاکہ پیش از مرگ آسایش متنا راست و راس - اسم فاعل ترکیبی است می کنیم ہر شکو از بدگروی اخلاک بیجا می کنیم (اردو) دیکھو بدگروار -</p>	<p>با طرف مملکت ہر شد خانان بدگشتان جملہ (الف) بدگرو اصطلاح - (الف) بقول تار و مار ہر مؤلف عرض کند کہ (الف) مخفف (ب) بدگروش بہار آنکہ گردیدن از خوب (ب) باشد کہ صاحب برہان کنش مخفف (ج) بدگرومی نباشد (البوطالب کلیم) گشت گفتہ و حذف فوقانی ہم آمدہ چنانکہ (د) بدگرویدن تاکہ پیش از مرگ آسایش متنا راست و راس - اسم فاعل ترکیبی است می کنیم ہر شکو از بدگروی اخلاک بیجا می کنیم (اردو) دیکھو بدگروار -</p>

<p>عرض کند که سندها بر بکار او نمی خورد و برای (ج) باشد نه (الف) با جمله (الف) اسم فاعل ترکیبی باشد قیاساً طالب سداستعمال باشیم و (ب) (د) حاصل بالمصدر (و) و (ز) هم فاعل ترکیبی هم بمعنی چرخ که گردش او خوش نیت و (ج) مراد ف (ب) بمعنی اولش و (د) مصدر مرکب به مقابل خوش گویند صاحب آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت (ار و و) کسی را به پی یاد کردن و (د) عکس خوش (الف) و چرخ جسکی گردش اچھی نهو (ب) گفتن که بدی گفتار مراد است (عاطف و) (ا) بری گردش (ب) اسم فاعل ترکیبی بری طرح پھرنے والا چرخ (ج) دیکھو (ب) کے پہلے معنی (و) بری گردش کرنا برامونا (الف) بدگفت اصطلاح - الف بقول (ب) بدگفتن بحر (ا) زشت گفتار و بقول بهار (د) گفتار زشت (برخیز و) از بدگفت نر بنجد حکیم پنج چو نخت است ز صرصر چه پیچیم (طیامی و) ز بدگوے غیبت - برای عیب گوئی - چھٹ -</p>	<p>بدگفت پنهان کنم بگفتار نیکویش ایشان کنم و (ب) ماضی مطلق (ب) و (ب) مصدر مرکب مقابل خوش گفتن - صاحب آصفی ذکر (ب) کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کند که (الف) بمعنی اولش اسم فاعل ترکیبی است و بمعنی دوشش مرکب توصیفی و بمعنی سوم شقی (ب) و (ب) مصدر مرکب (ب) و (ب) مصدر مرکب (ا) بمعنی کسی را به پی یاد کردن و (د) عکس خوش گفتن که بدی گفتار مراد است (عاطف و) بدگفتن و خورندم عفاک اندنگو گفتی ب جواب تلخ می زید لب لعل شکر نارا انگور تا بدگفت شیخ خود را نگو گفتیم و گذار تا برزدان بد اعتقاد باشد (ا) و (و) (الف) (ا) بدگفتار یعنی و شخص سبکی گفتگو بری ہو خوش گفتار کامقار (د) بدگوئی بقول آصفی - فارسی اسم نوشت - بدی غیبت - برای عیب گوئی - چھٹ -</p>
---	---

چغل (س) بر آکها - مانی مطلق رب بر آکها -
 بدگل اصطلاح - بقول رستم و بول چال به است پو مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی
 حواله سفر نامه ناصر الدین شاه قاجار یکسر است (ارو) بدگلان - بقول آصفیه فارسی
 کاف فارسی یعنی بد صورت و بد شکل مؤلف غلطی بشکلی بر آکها رکبته والا -

(۲۸۹۱)

بدگلانی اصطلاح - حاصل بالمصدر بدگلان
 عرض کند که گل یکسر اول بقول برهان خاک
 باب آینه را گویند پس معنی لغتی این بدگل
 باشد معاصرین عجم مجاز این را معنی بد صورت
 و بد شکل استعمال کرده اند - اسم فاعل ترکیبی
 بدگلانی چیست باعث پو سر سر استخوانی چیست
 (ارو) بد صورت - بقول آصفیه - بد شکل
 باعث پو (ارو) بدگلانی بقول آصفیه
 - فارسی - اسم مؤنث - بد لختی - خیال فاسد
 بگویند صورت کاسه بے ڈول -

بدگلان اصطلاح - بقول اندو بهار لفظه - بیجا شبهه -
 کاف فارسی آنکه گمان بد داشته باشد و بقول بدگند اصطلاح - بقول اندو وزن فرزند
 صاحب فرزند فدا می که از معاصرین عجم
 بود آنکه در راستی سخنی یاد راستی کاری
 و سر سراج مراحتی که نسبت ماخذ کرده نظر
 و لش استوار نباشد (صائب) جانی بران محقق بنگوری این را بکاف فارسی
 نمی روی که دل بدگلان من پو تا باز گشتن قائم کرد و سندی که از شمس فخری مبدی
 تو لید جانمی رود پو (انوری) دل گذشت نقل آن با ضافه مرکز کاف و ریخی

هم فرموده و بر شکار محققین بنزد او (و) تیر نداشت، صاحب بجز گوید که باصطلاح
و چگونه میکنند - معماران کنایه از خانه دلواری که و ناست

دار و سندان این از نظامی بر (بگفت) مذکور شد

عرض کند که (۲) کسی که غیبت مردم کند و بگوید که فلان مؤلف عرض کند که گویا بجاف فارسی

(انوری ۷) تلخ همچون عیش بدخواهان | بقول برهان مثلث الزاویه را گویند که

ملک پتیرہ همچون را می بد کو بیان وزیر کجی و راستی عمارت را از ان یابند

۱۰ (پھوری) شکر گز بہر پھوری است و ہمین را در مہذ کنیا بدون واو یکاف

حوب با هر چه بر لوش لو بد لومی زند با فارسی مصوم حوا اند پس خن این بتربیب

(ارو) (۱) دیکو بدعت (۲) بدوی لفظ بد ظاہر و لٹایہ اریکائی لہ سخن او

کرے والا یہ سببت کرے والا ۔
 حج بائید یا حمارس ماراست در عرض و

ہم امت کو کہہ رہے ہیں کہ اگر وہ اس کا فہم نہ کرے گا تو اس کی غفلت کی وجہ سے وہ اپنے مقصد و شاہ رخ از بین

اور سدا و نون کسور و باء تحتی تا راف نسبت که طوالتش در کعبه و در وقت

شده کنه از خانه دلواری که و ناز است تا راستی زمین مکان است طرزان شان

وحدہ) ز راستی است کہ بدگونست

ساتھ نئے عمر کا یہ بین کمان کہ نہ کچھ خانہ رست جس کا صحنہ بلکہ کاشت سدی نہو لیغہ دونوں

جانب کا عرض یا طول مساوی نہ ہو جو گنیا زیادہ کروہ اندر بس (الٹوری سے) یا شد
 سے نہ ملے یعنی جب زاویہ میں گنیا قائم ہو یا بس تو ان بستن بمبار قضاہ جنس این
 کریں تو معلوم ہو جائے کہ عرض و طول میں بدسیرتی یا مثل آن بدگوہری (ارو و) بد
 راستی نہیں ہے جیسے ایک دالان ہے ذاتی۔ بدطیشی۔ نہایت۔ مؤثت۔
 جس کا طول ایک جانب دس گز ہے اور بدگوہری اصطلاح۔ بقول بہار و اند
 دوسری جانب سات گز تو ظاہر ہے کہ کسی کہ گفتار زشت دار و مؤلف ہرگز نہ
 اس کے عرض کی و پواریں اپنے طول میں تیزی کہ بہان (بدگو) کہ گذشت تختانی آخوذ۔ زاویہ
 ہوئی اور گنیا سے نہ ملین گی۔
 بدگوہری اصطلاح۔ بقول بہان و بحر و بہار دیکھو بدگو۔

و جاسع گنیا یہ از بد ذات و بد اصل باشد بدگوہری اصطلاح۔ بقول بہار گہری و رشیدی
 چہ گوہر یعنی اصل و ثرا دم آمدہ (صائب) و ملحقات گنیا از کم اصل و تبدل بہان
 (س) ہمہ دانند کہ مظلوم کہ وظا کم کسیت مخفف (بدگوہری) کہ گذشت خان آرزو
 بدگوہری اگر ناز با کسیر کند (الٹوری) و در سراج اغتراف کند بر رشیدی کہ چہرا
 (س) عاضری بود کہ دبا تو پناہ از بد و رشیدی کہ اصل نوشت و چہ اور استخار از نا
 بدگوہری (ارو و) دیکھو بداصل۔
 بدگوہری اصطلاح یعنی بد ذاتی و پس بدگوہری بدبشریت و ناہی بدبشریت

بداصلی است کہ یای مصدری بر بدگوہری مؤلف باخان آرزو و اتفاق و ارد و شیخ

شیراز است) کنون دشمن بدگوشت ^{بگوشت} از معنی و محل استعمال ساکت مؤلف
 مروی و جہدم بتافت ^{بصائب} (بایچ) عرض کند کہ فارسیان این مثل را
 بدگوشت و چرخ سینہ صاف ^{بگوشت} و خونت شیر کو ^{بگوشت} بدست بدگوشتان زنند و دیگر هیچ
 پستان گزیده را ^{بگوشت} (ارو) و دیگر بدگوشت کہ بی وفائی بداسلامان تحقق است (ارو)
 بدگوشت پاک ^{بگوشت} و فاکتہ ^{بگوشت} (صاحبان) کنون کہتہ ہیں: "باصل بدوقا" زریون
 خرنیہ و اشال فارسی و احسن ذکر این کہ ^{بگوشت} سے زالت شرفیون سے شرافت ہے

بدل ^{بگوشت} و استہ ^{بگوشت} (۱) معروف و (۲) باصطلاح کشتی گیران فنی کہ دفع فن
 حریف بدان کنند چہ ہر فن کشتی بدل وارو (سیرنجات) وارو آن پیر جہان دید
 ہر فن با ہر فن ہر فن را بدلی ہر فن ملک در خاطر کو و فرماید کہ لیکن بدل بدین معنی خصوصیت
 با کشتی از دو دفع کردن حملہ خصم است عموماً (ظہوری) دوم بتین تا اوتین ^{بگوشت} کند
 و بنازم و ست پیشین را بدل نیست ^{بگوشت} و نیز فرماید کہ ^{بگوشت} (۳) جمعی است سرو یا ہر
 تا نقد کہ آرا در ہر بود کہ گویند وزن ^{بگوشت} کہ چہ گرد را بودی (فوقی) ہر فن
 تاب یک دلی ^{بگوشت} تاب یک بدل ^{بگوشت} بہار نسبت معنی اول صراحت فرماید کہ
 محض چیزی و بد کہ معنی دوم گوید کہ و عرف ہنر آن را توڑ گویند مؤلف عرض کند کہ
 بعضی اول لغت عربست گذری ^{بگوشت} و معنی دوم مجاز معنی اول است کہ اصطلاح
 اص کشتی گیران شدہ و بدین معنی اصطلاحی ^{بگوشت} باشد و نسبت معنی سوم عرض می شود
 کہ قبول ساطع (بودی) لغت ہندوست ^{بگوشت} زن آرا کہ با فقرای بانوا اوقات خوش

بسر می بر دو لباس مردان ہو پشد پس ہندیان فقیر آزا اورا بود کہ گفتند و فارسیان
 بخذف و اووہای ہوز آخر بدل بضمین بہان معنی استعمال کردند کہ مفرس است
 و جادارو کہ از بدل عربی کہ بمعنی مرد شریف و کریم است این فرقہ را نام کردہ باشند
 و جادارو کہ بخذف تحتانی مخفف بدیل باشد کہ بلغت عرب طائفہ است از اولیاء اللہ
 کہ جمع آن بدلا است و تکمیل این بحث بر بدلامی آید با بجمہ تصرف در اعراب نتیجہ لب
 و لہجہ فارسیانست بر سبیل تفریس (اردو) (۱) بدل بقول آصفیہ عربی۔ ہم مذکر
 عوض۔ بدلہ معاوضہ۔ ایک چیز کے عوض دوسری چیز لینا (۲) توڑ۔ بقول آصفیہ
 مذکر۔ پنچ دانو کا الٹ۔ بدل (۳) فقیروں کا ایک گروہ جو سر بر ہنہ اور ننگے
 پاؤں رہتے ہیں۔

بدل اور رون	استعمال۔ معاوضہ پیدا	بدلا	اورستہ بدیل معنی سوم لفظ بدل گوید کہ
کردن صاحب آصفی ذکر این کردہ از	بدلانیر (حاذق گیلانی) بدور این جہا		
معنی ساکت (عربی) پر غرور لیست	آنچنان غم آئینیم کہ بصر این بدلا با الم		
کہ تاسن در مدحت نزد م کو این نگان	چنان یکسان کہ گر سخن بطرازم درین		
داشت کہ دورانش نیارودہ بدل	مشغید وام کہ بجای شعر تراود غم از بن		
(انوری) دہر تواندت آورد تطیر	شریان کہ صاحب انسا این را لغت عرب		
چرخ تواندت آورد بدل	(اردو) گوید و فرماید کہ جمع بدیل و آن طائفہ است		
بدل لانا۔ معاوضہ پیدا	کرنا از اولیاء اللہ و ایشان در ہمہ عالم ہفت		

می باشند و غیر از ابدال اند چه ابدال در ہجہ بدل بودن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر
عالم ہفتا و شخص اند و بحوالہ کشف گوید کہ این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند
ابدال بعضی از عباد و مخلص و صاحب حضرت کہ بمعنی حقیقی است یعنی عوض کسی بودن (قلمی)
حق باشند و در اصطلاح این ہفت مرد (گونا بادی) از پیش کویم در کینہ سرا
اند کہ چون مسافرت کنند یکی ازیشان از کہ نبود بدل دست پیشینہ را (اردو)
موضع ترک جسد کند بصورتی کہ داشت بدل ہونا۔ عوض ہونا۔
بجیشتی کہ ہیکس نداند کہ وی غائب شدہ است بدل چسپیدن مصدر اصطلاحی۔ خان
مؤلف عرض کند کہ تسامح و ارستہ است آرزو در چراغ ہدایت گوید کہ جا گرفت
کہ بذیل بدل ذکر این کرد و این را لغت فارسی در خاطر (اشرف در تعریف سرا) (اردو)
خیال فرمود۔ گیلانی در کلام خود کہ بالا گذشت از عناصر آنچہ در خاطر بود نا راست پس
ہمین لغت عرب را استعمال کردہ است (غیر یک یا ہم نمی چسپد بدل زین چار یا
کہ جمع بدیل است و عجیبی نیست کہ فارسیان صاحبان بحر و اندیم ذکر این کردہ اند
بدل را کہ بمعنی سوش گذشت از ہمین لغت (صائب) کہ چہ لب ہای شکر گفتار چسپ
بدیل مقرر کردہ باشند کہ جمع آن بدلت بدل ہا دل ز من چیم سخنگوی رہا بدیشتر
(اردو) خدا شناس فقیر و نورا ولیا اللہ کہ مؤلف عرض کند کہ مقصود محققین بالا
کہ ایک گروہ کا نام عربی میں بدیل ہے اور غیر از مقبول دل و پسند دل شدن نباشد
(اردو) دل میں جگہ کرنا۔ قبول آصفیہ
اسکی جمع بدلا۔

دل میں گھر کرنا۔ دل میں بیٹھنا خصوصیت	دل میں رکھنا۔ دیکھو بجا طداشتن۔
پیدا کرنا۔ دل میں بنانا۔ آپ ہی نے (دل) بدل ساختن استعمال۔ صاحب آصفی	
میں چھٹنا) پر فرمایا ہے۔ دل میں کھینا۔ دل	ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض
پر اثر کرنا۔ نہایت پسندیدہ اور خوشنمون	کند کہ بفتح اول و دوم تبدیل کردن چنانکہ تبدیل
بدل چین	صدر اصطلاحی گرتن بجا لباس کردن و (۲) بفتح اول و کسر دوم بہ صدق
سند این از ظہوری بر (بدل شدن) می آید	دل موافقت کردن (ساکن قریبی) (۱)
(اردو) دل میں لینا۔ دل میں جگہ دینا۔	ہزار بار اگر جامہ را بدل سازد و پانی خویم
بدل داشتن استعمال۔ صاحب آصفی	تلبیس روزگار فریب (خاقانی ع) بدل
ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض	سازم بزار و بہ بژنس (لا ادری ع)
کند کہ بفتح اول و دوم (۱) بمعنی عوض شدن	من بدل با تو سازم تو ساز می با من
است متعلق بمعنی اول و دوم بدل کہ گذشت	(اردو) (۱) بدلنا بقول آصفیہ۔ تبادلہ
و (۲) بفتح اول و کسر دوم مراد بجا طداشتن	کردہ مؤلف عرض کرتا ہے لباس بدلنا
کہ گذشت (عرفی) سال مولودش از ان	بھی اسی مصدر سے ہے (۲) دل سے
شاخ گل ہی بدل است پو کہ ندارد بدلی	وہ موافقت کرنا۔
چمن دولت و راسی پو سندی از سیر بجات	بدل شدن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر
بر معنی دوم بدل کہ گذشت (اردو) (۱)	این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کند
بدل رکھنا۔ عوض رکھنا۔ توڑ رکھنا۔ (۲)	کہ بفتح اول و دوم معاوضہ شدن و تبدیل

شاعری گوید (۷) گلاب و مشک و بادام عرض کند کہ معاوضہ کردن و تبدیل ساختن
و نبات است و غلط کردم تمام آب جیا باشد (فعالی شیرازی ۷) بدعیم ہر دو
است و مقصودانیت کہ خبری را پیچیدہ عالم نمکند بدل فعالی و نظری بہ نازنینی
تشبیہ دادن و باز از و انکار کردہ تشبیہ زہ نیاز کردن و (انوری ۷) ای کرو
بلند تر از ان آوردن را بدل غلط گویند و در عشق تو اشکم بخون بدل پادوی ایرو
زیر کہ اول را غلط گفتہ رجوع شوند تشبیہ شرتہ ز عشق تو در ازل و (اردو)
ثانی پس ہمین است (بدل غلط) (اردو) معاوضہ کرنا۔ بدلنا۔

بدل غلط مرکب اضافی۔ فارسیوں نے بدل گام اصطلاح بقول سوری در
اس تشبیہ کو کہا ہے جو تشبیہ اول سے ملحقات (۱۱) معروف (۲) کنایہ از کسیک
بہتر ہو جس کا بیان لفظ (غلط کہا) یا (نہیں) سر با طاعت فرو نیارد (شیخ سعدی در
نہیں) یا (بلکہ) کے ساتھ ہوتا ہے جیسے (نہل ۷) نازک اندام ناخوشی می کرو
میرا تار ہے نہیں نہیں بلکہ چاند ہے بدل گامی و سرکشی می کرو خواہندش
میرے معشوق کا درجہ آسمان۔ غلط کہا۔ ز لطف بر زانو، قضی الامر کیف ما کانوا
عرش کے برابر ہے میرے مدوح کا صاحب برہان صراحت معنی اول کند
رتبہ فلک بلکہ عرش کے برابر ہے کہ اسپ بدل جام باشد یعنی سیج و منہ را
بدل کردن استعمال۔ صاحب آصفی قبول کند و نسبت معنی دوم گوید کہ کنایہ
و کہ این کردہ از معنی ساکت مؤلف از مخالفت کنندہ صاحب رشیدی فرمایہ

توسن و سرکش صاحبان بحر و ناصری ذکر در یدہ دہن - بد زبان - جلیے - وہ بڑی
 این کردہ اندخان آرزو در سراج گوید منہ زور عورت اسکے منہ کون لگے کش
 کہ اسپہ را گویند کہ هیچ دمنہ را قبول نکند بقول آصفیہ فارسی - باغی - ناقصان تہتر
 و ازین جہت بر مطلق سرکش خواہ انسان بدل کر ویدن استعمال - صاحب آصفی
 باشد خواہ اسپ و استر وغیرہ اطلاق ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 کنند مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی عرض کند کہ مرادف بدل شدن است کہ گذشت
 است و معنی اول برای اسپ استعمال کنند (سنائی غزنوی ۵) پندی و ہمت اگر پندی
 کہ در اطاعت نباشد و لجام رامی کشد و از سن پو ناسور ترا بدل نگر و دشتیان پو
 غالب باشد بران و پروای آن نکند (ظہوری ۵) شکوہ ہای گردش گردون
 و معنی دوم بر بیل مجاز برای غیر اسپ بدل گرد و شکوہ پو طول روز وصل اگر عرض
 ہم یعنی انسانی کہ ناسخن شنواست و زبان شب بچران شود پو (ارو) دیکھو بدل شد
 و راز و سرکش (ارو) منہ زور را بدل گرفتار اسعد اصطلاحی - بقول است
 بقول آصفیہ سرکش گھوڑا و گھوڑا جو و بچرو اندیکہ دال مہلہ (۱) یادداشتن
 لگام کونہ مانے - روکے نہ رکے (نصیر حسن بیگ عجزی ۵) فلک بچرخو دار ہر کہ
 (۵) سخت منہ زور ہے اے شوخ ترا یافت آزاری پو بدل گرفت و بعد تہتر
 توسن ناز پو اُس پہ کوڑا ترے کا کل کا کشید پو مؤلف عرض کند کہ (۲) ناراض
 بجا لگتا ہے پو (۲) منہ پھٹ - بد لگام - بودن بدل و کینہ در دل و اشتن است

<p>مطلقاً یا داشتن نباشد و (۳) بفتح اول و دوم معاوضه گرفتن (ملا جامی) بر چه (ار دو) دکیو بدل شدن -</p>	<p>مطلقاً یا داشتن نباشد و (۳) بفتح اول و دوم معاوضه گرفتن (ملا جامی) بر چه (ار دو) دکیو بدل شدن -</p>
<p>بود توان گرفتن بدلی بژ توبی بدلی ترا بدل بدل یا تحلل اصطلاح - بقول بحر و فیات توان یافت بژ (ار دو) (ا) یا در رکعنا - عوض چیزی که تحلیل می شود از بدن مؤلف (۲) دل بین رکعنا - بقول آصفیه کینه توز عرض کند که با صافت لام اول و تشدید لام هونا - کپش رکعنا - برائی کی گره باند بند - دوم و سکون لام سوم مرکب عربی زبان است که فارسیان بترکیب خود استعمال کردند</p>	<p>بود توان گرفتن بدلی بژ توبی بدلی ترا بدل بدل یا تحلل اصطلاح - بقول بحر و فیات توان یافت بژ (ار دو) (ا) یا در رکعنا - عوض چیزی که تحلیل می شود از بدن مؤلف (۲) دل بین رکعنا - بقول آصفیه کینه توز عرض کند که با صافت لام اول و تشدید لام هونا - کپش رکعنا - برائی کی گره باند بند - دوم و سکون لام سوم مرکب عربی زبان است که فارسیان بترکیب خود استعمال کردند</p>
<p>بدل گزیدن استعمال بفتح اول و دوم اند (ار دو) بدل یا تحلل که سکت بین معنی و بضم کاف فارسی انتخاب معاوضه کردن اس چیز که عوض جو تحلیل می چکی ہے - ندر -</p>	<p>بدل گزیدن استعمال بفتح اول و دوم اند (ار دو) بدل یا تحلل که سکت بین معنی و بضم کاف فارسی انتخاب معاوضه کردن اس چیز که عوض جو تحلیل می چکی ہے - ندر -</p>
<p>و بدل قبول کردن (انوری) ای بدل یا تحلل اصطلاح - مرکب توصیفی است چو جان بدلی نیست بر تو ام بژ بر بی بدل چکو و کنایه از لفظی که بی معنی و هم وزن لفظی شد گزیند کسی بدل بژ (ار دو) بدل قبول کرنا و استعمال آن در محاوره می آید و هیچ اثر بدل پسند کرنا - بدل قرار دینا - بر معنی نکند چنانکه مال مال و تار مار و غیره</p>	<p>و بدل قبول کردن (انوری) ای بدل یا تحلل اصطلاح - مرکب توصیفی است چو جان بدلی نیست بر تو ام بژ بر بی بدل چکو و کنایه از لفظی که بی معنی و هم وزن لفظی شد گزیند کسی بدل بژ (ار دو) بدل قبول کرنا و استعمال آن در محاوره می آید و هیچ اثر بدل پسند کرنا - بدل قرار دینا - بر معنی نکند چنانکه مال مال و تار مار و غیره</p>
<p>بدل گشتن استعمال - صاحب آصفی بژ و همین را تابع مهمل هم گویند ماین اصطلاح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کن از زبان معاصرین عجم شنیده ایم و معنی لفظی که بفتح اول و دوم بمعنی بدل شدن است این عوضی که مهمل است یعنی لفظی که مرکب است که گذشت (خسرو) بر تو او تافت برو از دو لفظ یکی اصلی که معنی دارد و دیگری بک</p>	<p>بدل گشتن استعمال - صاحب آصفی بژ و همین را تابع مهمل هم گویند ماین اصطلاح این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کن از زبان معاصرین عجم شنیده ایم و معنی لفظی که بفتح اول و دوم بمعنی بدل شدن است این عوضی که مهمل است یعنی لفظی که مرکب است که گذشت (خسرو) بر تو او تافت برو از دو لفظ یکی اصلی که معنی دارد و دیگری بک</p>

(۱۰۹۵)

(۲۰۹۲)

کہ مہل است۔ بخیاں (تابع مہل) بطریق غیش لفظی این نقش شدن چیزی بر دل است مخفی
 بہتر از (بدل مہل) است مابین را بر اعتبار مباد کہ صاحب رہنما در معنی این کار از احتیاط
 (مؤید اشرا) قائم کردہ ایم کہ از معاصرین عجم گرفت معاصرین عجم بابا اللغات دارند کہ (بدل
 بودند ایش بایمزد او می گفت کہ (تابع مہل) نقش بستن تصور کردن نیست بلکہ قائم شدن
 اصطلاح عرب است فارسیان ہمین را (بدل تصور ہی و خیالی مستحکم در دل است چنانکہ
 مہل) می گویند و انداع محققہ احوال (ارو) محبت او بدلم نقش بست یا صورت
 تابع مہل۔ اس لفظ کا نام ہے جو بے سنی اور او بدلم نقش بست یا قتال (ارو) دل
 ہم وزن ہو جس کا استعمال محاورہ میں ہوا ہو نیز نقش ہونا بقول اصفیہ کسی بات کا دل میں
 جیسے آتا۔ بقول امیر (تابع مہل) یہاں تہجہ جم جانا۔ دل میں بیٹھ جانا نقش کا لہجہ ہونا
 پر تابع مقدم ہے اور ایسا ہی ہے (ادل بدل) صاحب رہنما کا ترجمہ (تصور کرنا) صاحب
 بدل نقش بستن مصدر اصطلاحی بقول اصفیہ نے (تصور) پر لکھا ہے۔ اہم مذکر۔
 رہنما جو کہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار کسی شئی کی صورت دل میں باندھنا غور و ہمت
 بمعنی تصور کردن است مؤلف عرض کند اور اک منصوبہ ہو چہ ۔
 کہ (نقش بستن) مصدر است کہ بجای خود بدل بقول جہانگیری و جامع و رشیدی مراد
 می آید کہ آن را با لفظ بدل مرکب کردہ اند و بدرہ مؤلف عرض کند کہ ما بر بدر حقیقت
 موعده منقوحہ بمعنی تر باشد کہ ترجمہ علی است ماخذ این بیان کردہ ایم کہ این مبدل آں شد
 و دل بدل مہلہ کسور بمعنی قلب و خاطر و معنی رای مہلہ بدل شد بلام چنانکہ چار و چنل

دیگینچ (اروو) دیکھو پد ره -	پا بمعنی ترا گوش برتاقتند و سندر دیگر
بدلجه اصطلاح - بقول اندکواله فرنیک	از جاتی بر بدل گرفتن گذشت (اروو)
فرنک بفتح لام و جیم نازی بمعنی بد آواز و	بدل پانا - معاوضه پانا -
بدالحان و بد زبان مؤلف عرض کند که	بدلیون بقول برهان بابای حتی بروین
بدجه لغت عرب است بقول محققین عرب	سنگون بلغت سریانی صمغی باشد سیاه
بالفتح بمعنی زبان و محاوره و وضع تکلم و آواز	رنگ و سبخی مائل مشهور به (مقل ازرق)
خوش و لغت (انتهی) پس به تحقیق باید بدجه	اگر بخور بر گیرند یا بخور کنند بواسیر را نافع
در فارسی زبان اسم فاعل ترکیبی و کسی با	صاحب محیط بر مقل گوید که سیریانی مقدار
که لفظ هر یک زبان را به بدجه آن ادا کنند	و برومی بد آلیون و بیونانی ماد لیون و
و تعلیم بیان کرده محققین اول الذکر در	افلاطن و فیدلیون و بترکی قاراه و لهرلی
نیت (اروو) بدجه که سکتین وه	قفز و کور و مقل الیهود و بفارسی بوی جهل
شخص جو کسی زبان کالفظ اس زبان که	و بهندی گوگل ناسند مؤلف عرض کند
بدجه مین ادا نه کرے -	که بحث کامل این بر آله گذشت فارسیان
بدل یافتن استعمال - صاحب آصفی	استعمال این لغت بر سبیل تبدیل کرده اند
و ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف	ازینجاست که بعض محققین فارسی زبان
عرض کند که بمعنی حقیقی معاوضه یافتن است	این را اور لغات فرس جاداده اند بدریو
(ظهوری) اگر بهر لفظ بدل یافتند بهم همین معنی گذشت و این سبیل آنست	

کہ رای مہملہ بہ لام بدل شود چنانکہ چار و چنانکہ گردن و بابای زائد آوردن تحصیل حاصل
 پس این مقرر شد (ار و و) دیکھو الہ۔ است و بمعنی چارم مخفف بدآم یعنی بد
 پدم | بقول ہفت بفتح اول و دال ابجد (۱) ستم و بمعنی پنجم چنانکہ حافظ گوید (۵)
 ای سیرعت و (۲) بمعنی ہفتم و (۳) بکسر اول بدم گفتی و خورندم عفاک اللہ نگفتی
 امر و میدن۔ صاحب مؤید ذکر معنی اول کند جواب تلخ می زید لب لعل شکر خار او
 بخوالہ قنیہ و ہذا بمعنی دوم و سوم گوید کہ (۴) و بمعنی ششم مخفف واحد متکلم مصدر بودن
 بمعنی بدآم و (۵) بدم را و (۶) ہفتم اول و فتح و معنی ہفتم خبری و ہذا زایہ تحقیق صاحب
 دوم مخفف بودم و بقول شمس بکسر یا و ضم ی شمس و مقصودش جزین نباشد کہ بر لفظ
 و نہ ہذا تفازون مؤلف عرض کند کہ ہذا (دوم۔ بالضم) بای زائد زیادہ شد
 چہ موسکا فیہا بکار برودہ اند در معنی اول یا بمعنی باو دم و نہ گفتند ما نشیدیم و نہ ہم
 معیت است و استعمال این بر زبان محقق کہ فارسیان و نہ را بدم گفتہ باشند سندی
 عجم نیست البتہ ایندم بمعنی ہمین دم فی الفہرست باید و معاصرین عجم ہم بر زبان ندارند
 مستعمل است۔ طالب سند باشیم و در معنی و بمعنی ہفتم بیان کردہ صاحب شمس ہم غلط
 دوم ہم بای معیت۔ استعمال این ہم ندیم محض است و خبری و ہذا زایہ محقق بی
 و شقاق سندی باشیم و شک نیست کہ دم تحقیق۔ حق آنست کہ این لغت اصدا قابل
 بمعنی نفس است و بمعنی سوم ضرورت بیان بیان نبود ہمین است تا نید فضل کہ موضوع
 نہ داشت کہ بوجہ مصدر مشتقاقش را بیان صاحب مؤید است و این است بی تحقیق

شمس و ماہین را نگذاشتیم تا حقیقت طلبان
 در غلط نیفتند (اردو) (۱) سرعت سے (۲) قطرہ آگس کہ پی آب بظلمت می زدند
 جلدی سے فوراً (۲) دم کے ساتھ کاش خود را بدم تیغ شہادت می زدند و
 نفس کے ساتھ (۳) دمیدن کا امر۔ کسی کو تیغ کرنا۔ قتل کرنا۔
 پھونک مار۔ اور کچھ دمیدن کے تمام معنی بد مذہب اصطلاح۔ بقول اندھ جالہ فر
 پر شامل ہے (۴) بد مہون براہون (۵) مجھ فرنگ بفتح میم و سکون ذال مجھ و فتح نا
 کو برا جیسے مجھ کو براست کہو (۶) مین بد بشرب و بد طریق مؤلف عرض کند کہ
 تھا (۷) دُنبہ۔ دکن مین اس عربی کبرے فاعل ترکیبی است (اردو) بد مذہب
 کا نام ہے جبکی دم زبردست اور غریب کہہ سکتے مین یعنی وہ شخص جس کا عقیدہ
 اور چیری دار ہو معلوم ہوتا ہے کہ دُنبہ لکڑا ہوا ہو۔
 یہ اسے نسبت زیادہ کر کے دُنبہ بنا لیا اور بد مذہب اصطلاح۔ بقول بحر و منہیر
 پھر نون میم سے بدل کر دُنبہ ہوا بعض معنی اشارہ بافلاکیہ و فرماید کہ معنی ترکیبی مراد
 عرب بھی اس لفظ کو انھیں معنوں مین استعمال نیست مؤلف عرض کند کہ کسان کہ بد مذہب
 کہتے ہیں۔ (۸) گردنی دینا۔ دکن مین استعمال و شرب خود قاتم نہا شد و اعتقاد بظلمت
 ہے اسی کو صاحب آصفیہ نے گردن مین دارند جزین نیست کہ این جمع اصطلاح
 ہاتھ دیکے نکالنا) کہا ہے۔ یعنی گردن لکڑا گذشتہ باشد و بس (اردو) دیکھو بد مذہب
 بد مذہب تیغ زدن کسی را مصدر اصطلاحی یہی جمع ہے اور بحالت انصاف بد مذہبون

<p>بدرو اصطلاح - بقول بهار سحر و مؤلف بدست اصطلاح - بقول انند و بحر بفتح عرض کند که بفتح اول و سوم مقابل تنکیر و سیم و سکون سین مهمله کنایه از ست گنداره است - قلب اشافت مردید (اردو) و بی خود (ملا جامی ه) گرد و قرح بام بر اشخص - مذکر -</p>	<p>بدست اصطلاح - بقول بهار سحر و مؤلف بدست اصطلاح - بقول انند و بحر بفتح عرض کند که بفتح اول و سوم مقابل تنکیر و سیم و سکون سین مهمله کنایه از ست گنداره است - قلب اشافت مردید (اردو) و بی خود (ملا جامی ه) گرد و قرح بام بر اشخص - مذکر -</p>
<p>بدفراج اصطلاح - کسی که زشت خوشا ساغرم افتد و مؤلف عرض کند که هم اسم فاعل ترکیبی است (ظهوری ه) مدرم فاعل ترکیبی است (اردو) بدست بقول زغم و غنم علامت با با خود چه کند که بدفراج آصفیه - نشه مین چور - ماروش - نشه مین است پ (اردو) بدفراج - دیکهو بدخیم - باولا - سیه مست - شریر - پچه شهوت پرست</p>	<p>بدفراج اصطلاح - کسی که زشت خوشا ساغرم افتد و مؤلف عرض کند که هم اسم فاعل ترکیبی است (ظهوری ه) مدرم فاعل ترکیبی است (اردو) بدست بقول زغم و غنم علامت با با خود چه کند که بدفراج آصفیه - نشه مین چور - ماروش - نشه مین است پ (اردو) بدفراج - دیکهو بدخیم - باولا - سیه مست - شریر - پچه شهوت پرست</p>
<p>بدفرگی اصطلاح - بقول انند و بحواله فرنگ بدستی اصطلاح - حالت سستی - و بی خودی فرنگ بنتج سیم و زای پوز (۱) عدم لذت است - بای مصدری بر بدست زیاده و بیزگی و (۲) بجاز کنایه از سرد و جبری سیاه کرده اند و گیر هیچ (ظهوری ه) و سحر و دوستان مؤلف عرض کند که بر لفظ بدفره مجلس رندان زبان خود نگه دارد و پو که می ترسد</p>	<p>بدفرگی اصطلاح - بقول انند و بحواله فرنگ بدستی اصطلاح - حالت سستی - و بی خودی فرنگ بنتج سیم و زای پوز (۱) عدم لذت است - بای مصدری بر بدست زیاده و بیزگی و (۲) بجاز کنایه از سرد و جبری سیاه کرده اند و گیر هیچ (ظهوری ه) و سحر و دوستان مؤلف عرض کند که بر لفظ بدفره مجلس رندان زبان خود نگه دارد و پو که می ترسد</p>
<p>بقاعده فارسی جندف های پوز کاف فارسی کند بدستی ناگه خمار سن پ (اردو) بدستی و بای مصدری زیاده کرده اند (اردو) بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث بدستی بدفرگی - بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث سیه مستی - شهوت پرستی -</p>	<p>بقاعده فارسی جندف های پوز کاف فارسی کند بدستی ناگه خمار سن پ (اردو) بدستی و بای مصدری زیاده کرده اند (اردو) بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث بدستی بدفرگی - بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث سیه مستی - شهوت پرستی -</p>
<p>بدمحاش اصطلاح - بقول انند و بحواله فرنگ فرنگ بدروزگار و بدزدگان مؤلف</p>	<p>بدمحاش اصطلاح - بقول انند و بحواله فرنگ فرنگ بدروزگار و بدزدگان مؤلف</p>

(۵۳۳۵)

(۵۳۳۵)

عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است (ارو) فرنگ فرنگ بدو و یعنی آنکه معامله بنابرستی
بدعاش - دیکهو بدزندگانی -
کند مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی است
بد معامله اصطلاح - بقول اند بخواه (ارو) بهمانه کچو بد ادا کے دوسرے معنی -

(الف) بد موصوم اصطلاح - صاحب ناصری ذکر الف بخواه برهان کند و فرماید که بد با هم
(ب) بد مضمون معروف است و صاحب برهان (الف) را نوشته فرماید که لغت زند و

باشد یعنی تریدن و رسیدن و در نسخه دیگرش (ب) به همین معنی مذکور و (الف) متروک
صاحب هفت هر و را نوشت و صاحب اندر (الف) قانع مؤلف عرض کند که
(بد مضمون) به سیم اول مفتوح و وال جمله ساکن و سیم مفتوح با سیم مضموم و و او و نون
ساکن و فوقانی مفتوح با نون ساکن مصدر فارسی قدیم است بمعنی تریدن و رسیدن
که بجایش می آید و صاحب موار و ذکرش کرده پس اگر علامت مصدر (تن) را دور

کنیم (مضمون) باقی می ماند به سیم اول و همین است اسم جامد و اسم مصدر - صاحب
برهان هم مصدر مذکور را بجای خودش ذکر کرده پس متحقق شد که درین اصطلاح سیم
بدل شد بموصوم برخلاف قیاس یا همین مثال را برای این قسم تبدیل قائم کرده موافق
قیاس گیریم یا تسامح محققین باشد که در کتابت سیم را موصوم کردند و خیال ما تا نباید
آخر می کند زیرا که از محققین زبان دان کسی ذکر این نکرد و آنچه ناصری بد نام را مضمون
گفته هیچ تعلق ازین لغت ندارد پس (ب) اصل است و سیم مبتدش و هر دو معنی تر
و ترسندگی و فرار و رسیدگی - طرزیان محققین بالا بعلط می اندازد (ارو) در

و کیمو باس - قرار بقول آصفیه عربی - اسم مذکر - بجاگنا -

بد مهر اصطلاح - بی مهر و بی محبت و سر مهر بد مهری اصطلاح - بقول اندکجواله فرنگ
 و سنگ دل و ظالم و سیرجم - اسم فاعل تکبیری - فرنگ بمعنی سر و مهری - مؤلف عرض کند که
 است (المهری) از تو بد مهر خجای غلط یا سی صدری بر سر و مهر زیاده کرده اند پس
 است پد عرض خوبی سر و فاعل است - یا معنی این بی مهری و سیرجمی و سخت دلی و
 (ورس) رسم و ریشه بد تهر است پیار ظالمی است (اردو) سر و مهری - فاعلی
 گردیدن و برگردیدن (اردو) سر و مهر اسم نکت - بے مهری - بے وفائی و جبروت
 - بقول آصفیه - بے مهر - بے محبت - سیرجم سنگدلی - (نسخه) سیرس سینه پر تپون
 بیوف - سخت دل - ظالم (سیرس) صبح کی سر و مهری سے ہے داغ پڑ شک سے
 اس سر و مهر کے آگے پد قرص خورشید گویا بد تر ہے پھایا مرهم کافور کا پد

بدن بقول شمیمہ برہان (۱) معروف است و (۲) زرہ کوتاہ صاحب آند
 بجواله فرنگ گوید کہ (۳) بضم اول بروزن شدن مخفف بودن بهما نسبت
 معنی اول فرماید کہ بالتحریک در صراح جسد آدمی و بجواله قاسوس گوید کہ از جسد آدمی
 سوای سر و بجواله عین تحلیل می آرد کہ از جسد سوای نوی و سر و فرماید کہ در مندی
 تمام روی و کله و ابدان جمع آن - فارسیان بمعنی جسم استعمال کنند و لهذا (بدن شمع
 و بدن کوه) نیز آید و (بدن صبح) استعاره باشد (باقدر کاشی) و اتم خورند خون
 دل خویش عاشقان پد پیوسته باشد از بدن خود غذا سی شمع پد خواجہ جلال الدین سمنان

و صاحب اند سراجہ را ہم لغت فارسی را سازند بدنام ہوا کریمان ہم با برامی سازند
گفتہ و در تحریف علامات مرض پی نبرودہ ہوا (اردو) بدنام کرنا۔

و صاحب ناصری ہم ہچیمان حیف است کہ بدنبال افتادن **مصدر اصطلاحی**۔
از تحقیق فرید قاصریم معاصرین عجم تا بید کسی شدن و تعاقب کردن (ظہوری
مانی کنند و بیطارجمی را نیا فقیہ کہ صراحت ہے) پیش خواہد رفت کارم و دشمنای شیراز
فریدی کرد (اردو) (۱) بدنام بقول آصفیہ چون ظہوری خوش بدنبال سخن افتادہ ام

فارسی۔ وہ شخص جس کے نام پر دل غلگ ہوا (ولہ ہے) بس مشکل است حال دل ناتوان
گیا ہو (۲) چار پایوں کا ایک مرض جب کہ اردو من ہوا افتادہ مرگ رشک بدنبال جان بین
نام اور تحریف معلوم نہوسکی۔ ہوا (اردو) پیچھا کرنا بقول آصفیہ تعاقب

بدنام افتادن **مصدر اصطلاحی** یعنی کرنا۔ رگیدنا۔ درپے ہونا۔ (شوق ہے)
بدنام شدن۔ ما اشارہ این بر معنی سوم میرا پیچھا بس اب نہ کیجئے آپ پر میرے گھر
افتادن کردہ ایم (حافظ شیراز ہے) مجھ کو جانے دیجئے آپ ہا پیچھے پڑنا بقول
سوفیان جملہ حرفیند و نظر بازولی پزین درپے ہونا۔

میان حافظ دل سوختہ بدنام افتاد ہوا۔ بدنبال انگندن **مصدر اصطلاحی** بقول
اند بخوالہ بہار و عقب گذشتن (رہا)

بدنام ساختن استعمال یعنی بدنام ہے) سبک جولان کند شوق سبک و خوش گر
کردن است (ظہوری ہے) بنقص آرام آنہارا ہوا بدنبال انگندن نزل درین رہ

(۲۵۰۹)

(۲۵۰۹)

(۲۵۰۹)

کاروان ماراچ مؤلف عرض کند که دنیا بمعنی در پی شدن است (ظهوری در اینجا بمعنی پس است) مطلقا (ارو) (بدن بال نمک گردن ظهوری) که بر ریش دل انگار بندم (ارو) پیچ پیچ جھوڑنا - بدن بال گردیدن - صدر اصطلاحی - دیکو بدن بال افتادن -

پنج [قبول شمس با قول و ثانی کسور نیلید باشد صاحب محیط بر نیلید گوید که اسم نازک است معرب آن نیلید و نیلید و بهندی پتر و پتر او در انگریزی میر و بن و چیسو یک مانند آن ثمر درختی است چهار نوع باشد (۱) زرد (۲) سبزی (۳) کبابی (۴) چینی جین اقسام آن سرد و راول و خشک در دوم و بهی مطنی صفا و نافع آن و نافع جدام و خفقان و توش و در دطحال و نافع معده و بهی آلات غذا و مضم غذا و تقوی خل معده و نافع بی شمار دارد (الخ) مؤلف عرض کند که پنج کشور که بدین گفت که صاحب است و ای از محققین نمایند صاحب شمس می کند و جفرین نیست که (بدین) را که جلد دوم گذشته است محقق بی تحقیق به نون سوم نقل کرد و بهمد رانجا هم (بدین) اور عالم بی تحقیقی است و نظر بر اعتقاد مؤید ذکرش گذشت و تبدیل موخده یا نون یا بالعکس آن هم نیامده که بوسیله آن این را تبدیل آن دانیم والله اعلم بحقیقه الفت (ارو) دیکو بدن

بدندان اصطلاح - خان آرزو چراغ - دخل بیار دارد اگر چه وجه آن معلوم نیست هدایت گوید که یعنی (۱) از ته دل و فرماید که (وید) آن عتیق لب که از نقش حکم و کتب دیگر نوشته اند که نقطه دندان و معنی - سوده است - اگر اجازت می دهی جانان

<p>بدندان می گنم و فرماید که اگر چه معنی تحقیقی می آید که متعلق به همین لفظ و همین معنی است و ریجالی تکلف درست می شود ولیکن اصطلاحی که از ترکیب آن با مصداق و رفس انسب اول است چرا که طرف لطف قائم می شود و در ملحقات این عرضه میسیدیم اینها می همانست و ارسته فرماید که کنایه باشد و بحث آن در ریجالی حاصل است (اردو) از لائق و مناسب و بمعنی رغبت (۱) دانستون مین - دانستون پر - دانستون که و خواہش نیز صاحب بجز بمعنی دو صوم و سوم ساخته - (۲) مرغوب -</p>	<p>بدندان می گنم و فرماید که اگر چه معنی تحقیقی می آید که متعلق به همین لفظ و همین معنی است و ریجالی تکلف درست می شود ولیکن اصطلاحی که از ترکیب آن با مصداق و رفس انسب اول است چرا که طرف لطف قائم می شود و در ملحقات این عرضه میسیدیم اینها می همانست و ارسته فرماید که کنایه باشد و بحث آن در ریجالی حاصل است (اردو) از لائق و مناسب و بمعنی رغبت (۱) دانستون مین - دانستون پر - دانستون که و خواہش نیز صاحب بجز بمعنی دو صوم و سوم ساخته - (۲) مرغوب -</p>
<p>قانع - صاحب اندک بمعنی اول فرماید که بدندان بودن مصدر اصطلاحی - بقول بالفط بودن و خائیدن و خوش آمدن و کشیدن و کشیدن و گرفتن و گزیدن و گرفتن مستعمل مؤلف عرض کند که حیف از هر سه محققین اول الذکر که ناحق و ناروا طبع آزمائی کرده اند - سند و حجت متعلق با مصداق در ملحقات سجاوله سند بالا گوید که بمعنی لائق (بدندان کردن) که می آید و بدندان ترکیب و مناسب بودن (اثیر ۳) بستن شایسته و در و دندان و با دندان است و بدندان من توئی که صاحبان برهان و ثبوت و (۲) بعضی اصطلاحی کنایه از مرغوب و سند و بجز و سراج تشفی با جهانبگیری (۳) غری ۳) این از (اثیر اخیکیتی) بر بدندان بودن و خوش بدندان بگزیدم لبست بگزیدم لبست</p>	<p>بدندان می گنم و فرماید که اگر چه معنی تحقیقی می آید که متعلق به همین لفظ و همین معنی است و ریجالی تکلف درست می شود ولیکن اصطلاحی که از ترکیب آن با مصداق و رفس انسب اول است چرا که طرف لطف قائم می شود و در ملحقات این عرضه میسیدیم اینها می همانست و ارسته فرماید که کنایه باشد و بحث آن در ریجالی حاصل است (اردو) از لائق و مناسب و بمعنی رغبت (۱) دانستون مین - دانستون پر - دانستون که و خواہش نیز صاحب بجز بمعنی دو صوم و سوم ساخته - (۲) مرغوب -</p>

بود بدندان من با مؤلف عرض کند که سند بقول سروری و شتقات کنایه از مخطوط بود
 میر معزی بکار این می خورد و بس ولیکن (النوری ه) اسی بدندان دولت آمده
 بنجیال با معنی اصطلاحی این مصدر مرغوب خوش بود و دندانیت هیچ بهتر است
 بودن است و این بهتر از مناسب و لائق سند و گیر بر (بدندان کردن) می آید صاحب
 بودن و سند میر معزی تا سید خجیال با می کند اند بزیل (بدندان) و ذکر این گروه گوید که
 و هر دو اسناد اشیر خبیکی متعلق بدین مصدر فراوانی علییه ترجمه این را از اصطلاحات
 نیست بلکه متعلق است (بدندان) که گذشت آورده گوید که کنایه از مخطوط بودن است
 و هر دو را بجا نشاء این هم کرده ایم خان و این محل تا تل چه معنی مذکور تنها از خوش
 آرزو و بزیل (بدندان خوش آمدن) ذکر استفاده می شود و دندان را دخی نیست
 این هم کرده همین معنی مرغوب بودن را صاحب برهان گوید که کنایه از لذت یافتن
 نوشته (ارو) مرغوب هونا - و مخطوط شدن باشد و صاحب بحر هم نشاء
 بدندان خائیدن | مصدر اصطلاحی چنانچه خان آرزو در سراج گوید که معنی خوش
 اند بزیل (بدندان) اشاره این کرده از آمدن و مخطوط شدن و فرماید که اما آنچه از
 معنی این ساکت مؤلف عرض کند که معنی اطلاق دندان معلوم می شود آنست که
 حقیقی است که خائیدن بقول بحر یعنی چاویدن و رجا سیکه بدل نیست داشته باشد استعمال
 می آید (ارو) و دانقون مین چابانا - می نمایند چنانکه از بن دندان زنجی از بر
 بدندان خوش آمدن | مصدر اصطلاحی دل و میم قلب و غالب که (بدندان بودن)

<p>بمعنی مرغوب دل بودن باشد ولیکن هیچ عرض کند که معنی اول درست است بر سبیل معلوم نشد که دندان اینجا بدل چه نسبت دارد کنایه و معنی حقیقی (۳) بدندان گرفتن است مؤلف عرض کند که درین اصطلاح که علامت خوردن باشد و معنی دوم بیان (دندان) بر سبیل مجاز بمعنی ذوق است کرده و ارسته قابل نظر است که فرو بردن و معنی لغوی این مصدر اصطلاحی بذوق بمعنی داخل کردن است و بس و آینه معنی خوش آمدن و کنایه از مرغوب دل شدن ازین مصدر اصطلاحی است و قریب و بس خان آرزو قریب بمنزل رسیده بمعنی (فرو بردن بحلق) باشد و مرادف راه گم کرده است و نمیدانیم که ضرورت (بدین گرفتن) یعنی خوردن متعذری (بدین نسبت بدل چه است و چه نسبت بذوق افتادن) که می آید (ارو و) (ا) نوا که کرنا نمی کند تا ذوق آن را بدل ببرد (ارو و) بقول آصفیه یقمه کرنا که حاجا نام (۲) و خل</p>	<p>مرغوب هونا - کرنا (۳) دانستون مین لینا مینه مین لینا بدندان فرو کردن مصدر اصطلاحی بدندان کردن مصدر اصطلاحی حساب بقول و ارسته (۱) خوردن و (۲) فرو بردن اند بذیل بدندان ذکر این کرده اند یعنی صاحب اند گوید که می توان گفت که محمول ساکت مؤلف عرض کند که (۱) اگر گفتن بر حقیقت است (ظهوری ۵) آن روز بدندان و (۲) کنایه از یکیدن (۳) میر خسرو که انگشت قضا سفره روزی بخیمت (۴) زخمت بدندان می کنم که پاسبین جگر خویش فرو کرده بدندان پ مؤلف مرجان خود را می کنم چه (۲) (ارو و) (۱) و (۲)</p>
--	--

<p>لفظ کشیدن چیزی بدان باشد اکلیم در شدت تب (ا) تانور و در تن من یادگار</p>	<p>مین کژنا (۲) چوسا بقول آصفیہ یکیدن کا ترجمہ ۔</p>
<p>دوست را پڑ استخوان پیکان جانان را صاحب اند بذیل (بدندان) ذکر این کردہ</p>	<p>الف بدان کشاون مصدر اصطلاحی از معنی ساکت مؤلف عرض کند کہ از بند (الف) بدان کشدن مصدر اصطلاحی</p>
<p>صاحب اند ذکر این بذیل (بدندان) کردہ از معنی ساکت (انوری) در پشت دست باز بدان کنبد چرخ پڑ تا چون خوش</p>	<p>کہ او پیش کردہ مصدر مرکب ب بدان کشاون گرہ پیدامی شود کہ بہ تکلف عقدہ کشاون است کہ چون</p>
<p>نامن کار کند نوبت بدان رسد اکلیم صفت نیشکر (ب) بان چون اعل خندان می کشاید پڑ گرہ ہائش بدان می کشاید</p>	<p>نامن کار کند نوبت بدان رسد اکلیم صفت نیشکر (ب) بان چون اعل خندان می کشاید پڑ گرہ ہائش بدان می کشاید</p>
<p>(۲) (الف) دانت سے کھولنا جیسے (ب) بدان کشدن لب پیدا است کہ ب اگرہ مضبوط ہو گئی ہے دانت سے کھولنا گنا یہ از یکیدن لب باشد دیگر ہیچ (وجید (۳) آن عقیق لب کہ از نقش حکم سادہ آ</p>	<p>(۲) (الف) دانت سے کھولنا جیسے (ب) بدان کشدن لب پیدا است کہ ب اگرہ مضبوط ہو گئی ہے دانت سے کھولنا گنا یہ از یکیدن لب باشد دیگر ہیچ (وجید (۳) آن عقیق لب کہ از نقش حکم سادہ آ</p>

(۱۱۵۸)

(۲۱۵۸)

<p>الف) بدندان گرفتن استعمال - اما او ریلجا طحاوره هند سر پر رکھ کر پیش کرنا</p> <p>اصفی ذکر این بذیل (بدندان) کرده از مخفی بدندان گزیدن استعمال - صاحبانند</p> <p>ساکت مؤلف گوید که معنی تحقیقی گرفتن چیز ذکر این بذیل (بدندان) کرده از معنی ساکت بدندان است و از اسنادی که پیش کرده مؤلف عرض کند که معنی حقیقی است و از سند میرسخری که بر (بدندان بودن) گذشت</p>	<p>ب) بدندان گرفته آوردن پدیدست</p> <p>ج) بدندان گرفته بخت کشیدن و این بدندان گزیدن لب پدید است که</p>
<p>رسم ولایت است که چیزی را که نذر دهند بمعنی (۱) مکیدن لب باشد و (۲) شک (غیر از زر) بر سر گذاشته می آرند یا بدندان و افسوس کردن بخت (صائب ه)</p> <p>گرفته و این آئین تعظیم مخاطب است دیگر تا ز کف و دست صائب دامن وصل</p> <p>با هیچ پس استعمال همین آئین درین هر دو ترا بگاہ پشت دست گاهی لب بدندان شعر است دکال انجیل (ه) همیشه با می گرد و (وله ه) هر کسی را بست بریب</p> <p>چنان کا و رند سری و رت پگ گرفته کام ز دندان تو چشم پرتا شکر خند قیامت لب به</p> <p>جهان اختران بدندان باز پ (نظامی ه) دندان می گرد و (ار و و) (الف) دانت اگر نیل دار و بجان هم خوشتم پگ بدندان گفته سے کاٹنا بقول آصفیه دانتون سے کترنا -</p> <p>بخدمت کشتم پ (ار و و) (الف) دانتون (ب) د (۱) و کیجو بدندان کندن لب (۲) و شمشیر</p> <p>مین بکترنا (ب و ج) دانتون مین بکتر پیش کرنا کاٹنا بقول آصفیه افسوس نما هر کرنا حشر سے</p>	<p>مصدر</p> <p>پدیدست</p> <p>و این</p> <p>پدید است که</p>

<p>ہونہ چہانہ رشک کرنا۔ (ظفر) کاٹنے کہ بجا زکیندن لب و پوسہ وادن باشد۔ مین ہونہ اس حسرت سے ہم اسے یادہ (سیر حسن) دار و زول بدست لب نوش ہا لب لب محفل مین تجہ سے ساغر لب بندہ قصہ کہ لب پیش دار تاکہ بدندان نوش کیون ہوا ہا بونچال مابین را مصدر اصطلاحی قرار</p>	<p>بدندان نہداشت اصطلاح۔ بقول شمس وادن درست نیست (ارو) اس کا دختر داشت وہا کہ لغت فارسی است ترجمہ دانتون سے لب پر لکھنا ہے اور حال مؤلف عنہ کہندہ محققین فارسی زبان لب چوسنا۔</p>
<p>ازین ساکت و معاصرین عجم بزبان نذر پذیرا اصطلاح۔ بقول نہ بخوالہ فرنگ نہ استعمال پیش نشد و خلاف قیاس است فرنگ کہسرون و نراسی فارسی ہا اصل و فرنگ و تحقیق صاحب شمس و اکثر لغت ابین مؤلف عنہ کہ کہ اسم فاعل ترکیبی است مین الالمس۔ چارہ بخون نیست کہ اعتبار (ارو) دیکھو ہا اصل۔</p>	<p>یہ کہیم (ارو) ترکی نہ کھتا تھا۔ اسکو بدشکل اصطلاح۔ بقول نہ بخوالہ فرنگ ترکی نہ تھی۔</p>
<p>بدندان نوشتن استعمال۔ صاحب نہند مؤلف عنہ کہ کہ اسم فاعل ترکیبی است بذیل ابندان اگر این کردہ ازخی گشت (ارو) دیکھو ہا اصل۔</p>	<p>مؤلف عنہ کہ کہ ازسند پیش کردہ اش بدن سیمین برآپ فلان اصطلاح۔ بقول شمس بعد مرگ بدندان نوشتن لب را پسید یعنی بنشکل و بہ طریق فلان مؤلف عنہ کہ</p>

<p>صاحب مؤید (بذل سمن) را به زوال معجزه دوم و لام سوم بمعنی بخشش بسیار نوشته و (بر آب فلان) را بمعنی بر طریق فلان و بر شکل فلان آورده - صاحب شمس هر غیر ذلک می آید یعنی نقش بد قلم شده و و راجع کرد و بر معنی آخر الذکر قانع شد را نقش بد نشین گویند (ار دو) (الف)</p>	<p>مقابل خوش نشستن است گویند که این نقش خوش نه نشست و (ب) اسم مفعول ترکیبی است و بصفت نقش و بر شکل فلان آورده - صاحب شمس هر غیر ذلک می آید یعنی نقش بد قلم شده و و راجع کرد و بر معنی آخر الذکر قانع شد را نقش بد نشین گویند (ار دو) (الف)</p>
<p>لله العجب چه بی تحقیقی است لغات فارس در چه خرابی قاتل (ار دو) ناقابل ترجمه (الف) بد نشین استعمال - صاحب (ب) بد نشین اصفی بذکر (الف) از معنی ساکت معلوم می شود که از بر آ (پ) این مصدر را قاعلم کرده است (و) را ذکر کرده گوید که اکثر با لفظ نقش و قمار مستعمل می شود (مکمل هم بدلی) (ع) بگذر ز رخسار بوسه بازی باینجا است که نقش بد نشین است بزم بهار نسبت به هم زبان آصفی که نقل بردار بهار است مؤلف عرض کند که (الف) بمعنی تحقیقی</p>	<p>مقابل خوش نشستن است گویند که این نقش خوش نه نشست و (ب) اسم مفعول ترکیبی است و بصفت نقش و بر شکل فلان آورده - صاحب شمس هر غیر ذلک می آید یعنی نقش بد قلم شده و و راجع کرد و بر معنی آخر الذکر قانع شد را نقش بد نشین گویند (ار دو) (الف)</p>

بقدر نقش باشد و یکمین اینجا (ارو) فرنگ بفتح نون و سکون فامعنی بدوات و
 پانسونکی نشست درست بهونا کی کام بدست مؤلف عرض کند که اسم فاعل
 کی نشست درست بهونا - ترکیبی است (منه) بد نفس میباشد
 بد فعل اصطلاح - بقول اند بواله فرنگ گمان پاش بدوز بداندیش و رمان پاش
 فرنگ از صفات ذمیّه اسپ باشد مؤلف (ارو) دیکو بداندیش - بدوات -
 عرض کند که مقصودش جزین نباشد که اسم بدست - بد نفس بھی که سکتے ہیں -
 فاعل ترکیبی است بمعنی اسپ که رفتار او بد بنگار اصطلاح بقول جهانگیری و مطابق
 است و نتیجه بدفعی غیر ازین نباشد (ارو) (۱۱) معروف (۲) کنایه از مخالف و شخصی که
 وہ گھوڑا جسکی چال اچھی نہ ہو بدو یکھ سکتے سرطاعت و انقیاد فرو نیار و مؤلف
 بدن عمارت اصطلاح - بقول رہنما عرض کند که حیف است که نہ استعمال پاش
 بواله سفرنامه ناصر الدین شاه قاجار بمعنی نشد و مقصود جهانگیری از معنی اول غیر از
 ترکیب عمارت مؤلف عرض کند که مرکب (بد خط) نباشد که گذشت و برای این معنی
 اضافی است و بدن را در اینجا بمعنی ترکیب بخار و اینجا اسم مصدر یا امر حاضر بخاستن
 و طرز گرفته اند بر سبیل مجاز - و دیگر هیچ (ارو) است و در معنی دوم بخار بمعنی نقش پس
 ترکیب عمارت - نوشت - طرز عمارت مذکور معنی لفظی این بد نقش و کنایه از بد خصائل
 که سکتے ہیں - و بد خو و سرکش و مخالف (ارو) (۱۱)
 بد نفس اصطلاح - بقول اند بواله فرنگ دیکو بد خط (۲) دیکو بدوات - بد خیم

<p>بدنگہ اصطلاح۔ بقول اندکجا کہ فرنگ بدنووا اصطلاح۔ بقول خان آرزو در</p>	<p>فرنگ کہہ نون و فتح کاف فارسی یعنی بد نظر۔ چراغ ہدایت و بقول بہار و بحر وانند</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مرادف بدنا مؤلف عرض کند کہ اسم</p>	<p>بمعنی نظر بدوارندہ (اردو) بدنگاہ۔ بد نظر فاعل ترکیبی است (طغراہ) بنودی گر</p>
<p>کچھ سکتے ہیں معنی وہ شخص جو کسی کو بری نظر از تیرگی بد نمود پڑ شدی گا و تکیہ ز چرخ</p>	<p>سے دیکھے اور نفسانی خواہش کے ارادہ کہو دیو (اردو) دیکھو بدنا۔</p>
<p>سے گھورے۔ صاحب آصفیہ نے (بد نظر) بدنوون استعمال۔ صاحب آصفی ذکر</p>	<p>دیکھنا) کا ذکر فرماتے۔</p>
<p>این کردہ از معنی ساکت و ساد طغرا را متقاض</p>	<p>بدنا اصطلاح۔ بقول بہار و بحر و بحر نوشتہ کہ بر بد نمود گذشت مؤلف عرض کند</p>
<p>بمعنی بد نمود و چیز کی کہ نمود خوب نداشتہ کہ بد نمود) را در شعر مذکور معنی شلق این</p>	<p>باشد مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مرادف بدنا مؤلف عرض کند کہ اسم</p>
<p>است (ظہوری) زمین نصیحت اگر معنی شعر خوب می فہمیدہ خفگی بہا کہ بد نمود</p>	<p>نیت خوشنما تا پوز بزم غیر تو بس بدنا است بمعنی حقیقی (۱) بد نظر بد آمدن و (۲) بد ظاہر</p>
<p>پہلویت پ (ولہ) بیجا است التفات کردن ہر دو آمدہ کہ نمودن لازم و معتد</p>	<p>تو با غیر و بدناست پ (بر خیرگی مشورہ ہر دو باشد (اردو) (۱) براکتا بقول</p>
<p>ز طعن بجا ترس پ (اردو) بدنا بقول آصفیہ ناگوار گزرا۔ گران جہودم و بیار</p>	<p>آصفیہ فارسی۔ بد زیب بچوڈا شکل و کن میں اسی کو برا کہنا کہتے ہیں (۱) بد زینا</p>

بقول آصفیہ - بدنام کرنا - رسوا کرنا - ہمارا بد نہ کوہ اصطلاح بقول رہنما بحوالہ سفر
 راے میں (برائے کرنا) بھی کہہ سکتے ہیں - ناصر الدین شاہ قاجار (۱) حصہ دربیانی
 بد نہاد اصطلاح بقول اند بحوالہ فرنگ کوہ و بقول بول چال (۲) جسم کوہ یوز
 فرنگ کمرنوں یعنی بد گہر و بد شرست مؤلف عرض کند کہ بر لفظ بدن ہای ہوز را بدست
 عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی است (ارو) و مجموعاً مرکب اضافی جیف است کہ نقل
 دیکھو بد شرست - عبارت روزنامہ نشد تا تصفیہ معنی می کند

(الف) بد نہاؤن استعمال - صاحب و قیاس مقضی معنی اول است (ارو و)
 آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت و بند (۱) پہاڑ کا در بیانی حصہ دیگر (۲) پہاڑ
 کہ از معدی شیر از پیش کروازان - - - کا جسم - دیگر -

اب بد نہاؤن بنیاد پیدا است (ب) بد نہیت اصطلاح بقول اند بحوالہ فرنگ
 بسی بر نیامد کہ بنیاد خود یک کلمہ آنکہ بنہاد فرنگ کمرنوں و فتح تھانی بد ارادہ و
 بنیاد بد و مؤلف عرض کند کہ (الف) بد باطن مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل
 یعنی حقیقی نہاؤن چہ پی بہ بدی است و ترکیبی است یعنی ارادہ بدوارندہ -

(ب) بنیاد بد قائم کردن (ارو و) (الف) بد نہیت بقول آصفیہ - برا
 کسی چیز کو بری طرح سے رکھنا - تیرہی کھنا ارادہ رکھنے والا - بد نظر -

- سیدی نہ رکھنا اب بری بنیاد و انابری بد و بقول برہان بفتح اول و ثانی و سکون
 و او (۱) اسپ تند رو را گویند جب بنیاد قائم کرنا -

جامع گوید که اسپ دوزده و تند و باشد	رهنما ذکر این بمعنی دوهم کرده (۱) و (۲)
خان آرزو در سراج فرماید که بکسر مشهور	تند و گهور را مذکر (۲) دوز و دوز ناگاه حاضر
است و اگر شتی است از و دیدن بفتح	بد و از اصطلاح بقول سروری بجوای تحفه
باید چنانکه در برهان است و بجزاز بکسر نیز	بدال مهمله بر وزن انبار (۱) جای آرام و
صحیح است به نقل نغارش مؤلف	نشین و قرار باشد و بجوای شرفیاسه گوید که و از
کند که تحقیقین آخر الذکر که ذکر اشتقاق	دو به راه مهمله و بتواز به تاء و بمعنی آرام گاه
کنند امر حاضر دانسته اند و بر معنی غور فزونی	و نشیئه باز است که بعربی متبعه گویند و فرنا
بنجیال ماخفف (بد و) باشد که یک دال	که بیای فارسی هم آمده صاحب برهان مذکر
مهمله حذف شده (بد و) یاقی ماند و بفتح	معنی اول گوید که (۲) بال کشودن طیور
اول درست است نه بکسر و اسم فاعل	را هم گویند و صاحب جامع همزه باشد حسب
ترکیبی است بمعنی بد و دوزده و کنایه از	ناصری این را مرادف بتواز گوید که بتا
اسپ تند و و آنچه بکسر مشهور است (۲)	فوقانی گذشت مؤلف عرض کند که بمعنی
امر حاضر بد و دیدن (ظهوری ۵)	در محرکه مرادف و مبتدل معنی اول بتواز که تایی فوقانی
بد و سواران عجیب است و از لاشه	بدال مهمله بدل شود چنانکه ز رشت و زرد
سوار ترک تازی کردن (ملاحظه اول و ثانی)	و بد و از که بیای فارسی و دال مهمله می آید
براق ۵) زرقار آن آسمانی بد و	مبتدل این که موخده به بیای فارسی بدل شود
بود جاده چون لکشان راه رو و صاحب	چنانکه تب و تب و نسبت معنی دوم معرض

می شود که مبتدا پر و از است که می آید یہ (ار و و) حفاظت کرنا نہایت احتیاط
تبدیل بای فارسی ہوئے در ای جمله اول کے ساتھ ۔

مہلہ چنانکہ بار دان و بادوان (ار و و) بدور انداختن استعمال ۔ صاحبان
را دیکھو تو باز کے پہلے معنی (۲) پرواز ہو اند و بہار عجم بد کر ختم وال از معنی سا
بد و خشن و رآمدن استعمال ۔ در بعض مؤلف عرض کند کہ معنی دور انداختن

دوخت آمدن و دوختہ شدن ۔ لازم دوخت و دور کردن است موصدہ مفتوح اول
(ظہوری ۵) عیب است مباد آفت زائد است و بس (صائب ۵) چون
جیب پہ چاک کہ بد و خشن در آید (ار و و) فلاخن بگرد خویش مگرد پھر کہ بد و خشن
سیا جانا ۔ بدور اندازد (ار و و) دور کرنا ۔

بد و دست و دیوان نگاری کن صاحب سروری بخواہ نسخہ
بد و دست و دیوان نگار استن اسطلاحی وفائی گوید کہ بفتح با و را و ختم دال مہلہ

بقول بحر بحد تمام پاس و محافظت کردن (ار و و) خوردنی باشد کہ در این زاری گرہ بستہ
حیف است کہ نہ استقامت نشد عیبی نہ باشد صاحب برہان گوید کہ بروزن
کہ و افق قیاس و معاصرین عجم ہم برہان تنورہ طعاعی را نامہ است کہ از جالی نہ
دارند و حقیقت اینست کہ این اصطلاح کردہ در لنگی و رومالی بستہ باشند و فرہام
مخصوص بود با جانوران چہار پایہ کہ بر کہ بروزن مسخرہ ہم آمدہ و باین وزن
سبیل مجاز عام شد برانی انسانان ہم (۲) معنی حصہ و بہرہ نیز صاحب جامع

بذکر معنی اول فرماید که مرادف بدززه که تصحیف گوید غلط است و بدوزن تنوره
 گذشت صاحب ناصری بذکر قول برهان موافق قیاس باشد در ماخذ که چون طعم
 گوید که در فرهنگها نیافتیم و این همان لغت را در لنگ پار و مال و در کرده می برند
 بدززه است که گذشت تبدیل یکدیگر و از جایی بجایی منتقل کنند زیادت موهبت
 یا تصحیف و بدوزن سخره بی معنی است که افاده معنی معیت کنند بدوره نامه کردند
 و بدوزن تنوره درست باشد لیکن لغت ضرورت ندارد که تبدیل (بدززه) بگیریم
 و ال نه بضم و معنی این نیز مانند دوریوز که ماخذ این واضح تر است و تعلق با دوریوز
 خواهد بود یعنی بدوره حاصل شده چنانکه هم ندارد و چنانکه خیال صاحب ناصری است
 در وی شان کنند خان آرزو در سراج و معنی دوم بر سبیل مجاز است صراحت فرید
 گوید که بدوزن تنوره معنی بدززه و بدززه بر (بدززه) کرده ایم و بطحا ماخذ بالا بفتح
 و چون کسی سند نیارد جرم بخطای شخصی و ال صحیح می نماید چنانکه خیال ناصری است
 معین نمی توان کرد مگر آنکه گوئیم هر سه صحیح (ارو) و یکهو بدززه -
 است مؤلف عرض کند که قول جامع بدوس اصطلاح بقول اند بخوار فرهنگ
 که از اهل زبانست سند را ماند اگر سند فرهنگ بفتح اول و ضم ثانی لغت فارسی است
 نیارون جرم است بیش از همه خان آرزو معنی (۱۱) محبت و جهرانی و (۱۲) امید و
 مجرم باشد که اصلا پابند سند نیست و این (۱۳) شایسته مؤلف عرض کند که از برای
 لغت را هم صحیح و اند و سند نیار و آنچه نامر معنی اول توانیم که این را بفتح اول مخفف

<p>ز بد دوستی بگیریم و معنی دوم را مجاز دانیم اما معنی سوم آنچه تعلق ازین قیاس و اتخاذ ندارد و چنین که اسم جامد و انیم و لیکن مجزئ محقق بالا بدون سند استعمال تسلیه کنیم معاصرین هم بر زبان ندارند و دیگر محققین فارسی زبان ازین اشت سکت (ارو) دوستی کی -</p>	<p>بد دوستی است و معنی دوم را مجاز دانیم اما معنی سوم آنچه تعلق ازین قیاس و اتخاذ ندارد و چنین که اسم جامد و انیم و لیکن مجزئ محقق بالا بدون سند استعمال تسلیه کنیم معاصرین هم بر زبان ندارند و دیگر محققین فارسی زبان ازین اشت سکت (ارو) دوستی کی -</p>
<p>بدولت فلان اصطلاح بقول اند و بهار مثل اقبال فلان مؤلف عرض کند</p>	<p>(۱) مجتبی - مهربانی نوشت (۲) امید و بهار مثل اقبال فلان مؤلف عرض کند</p>
<p>بدوستی استعمال بقول و استبر که معنی این بوجه فلان و بوسیله فلان است یعنی قسم دوستی و فرایده که این قسم را بر این اوقیقت نیست که موخده افاده معنی و لیم با بارشانی رسا که بی روی است بدوستی کند که ذکرش در اقسام موخده به معنی سیر و هم که زار دشمنی آید که نهی ز خود شده چون گذشت و دولت یعنی خود است پس معنی شیشه سنگ خارده مانا صاحب اند گوید فعلی این بوسیله دولت فلان و حالا داشته که تخصیص دوستی بر جاست بلکه در غیر نیز برای غیر دولت مند هم تنه یا مروج چنان استعمال چون بچان تو و بچان پای تو و اشکال است غیر دولت مند هم گویند بدولت شما آن مؤلف عرض کند که بامی قسم است این مضمون را یافته ایم یعنی بوسیله معترض در اقول این و دوستی یعنی حقیقی است معروف دار دولت فلان که گذشت -</p>	<p>بدوستی استعمال بقول و استبر که معنی این بوجه فلان و بوسیله فلان است یعنی قسم دوستی و فرایده که این قسم را بر این اوقیقت نیست که موخده افاده معنی و لیم با بارشانی رسا که بی روی است بدوستی کند که ذکرش در اقسام موخده به معنی سیر و هم که زار دشمنی آید که نهی ز خود شده چون گذشت و دولت یعنی خود است پس معنی شیشه سنگ خارده مانا صاحب اند گوید فعلی این بوسیله دولت فلان و حالا داشته که تخصیص دوستی بر جاست بلکه در غیر نیز برای غیر دولت مند هم تنه یا مروج چنان استعمال چون بچان تو و بچان پای تو و اشکال است غیر دولت مند هم گویند بدولت شما آن مؤلف عرض کند که بامی قسم است این مضمون را یافته ایم یعنی بوسیله معترض در اقول این و دوستی یعنی حقیقی است معروف دار دولت فلان که گذشت -</p>

والله بهر وی چه چاره بدولت دل مرجع نشا
یتاده می شود (ارو) بدون تقبول
بناشم بکه هست حادثه ها را تمام پشت و
آصفیه بحرق استغاثه بغیر ماسوا

پناهی (صائب) جواب دولت پیرا	(۱) بدو نیم	اصطلاح - (۱) قبول
سفر من شد باق خیده کم از خاتم سلیمان	(۲) بدو نیم	نثر - دو پاره و (۲)

نہیں ہے (اردو) بدولت و کھجواڑ و استغفار و تحقیق و تصنیف کروں و دوزخ و پارہ کشت
بدون استعمال بقول اندکجواڑ و فرنگ (انوری) تیغ کینیت غفور و باری

فرنگ بفتح اول و ششم ثانی بمعنی بغیر و مجزؤ
علاوه مؤلف عرض کند که دون لغت مؤلف عرض کند که موقوفه درینجا معنی از وی روح را در بدن زند بدویم

عرب است بقول منتخب بالضم معنی زیر بریاور باشد که ترجمه آن در عربی علی و
و خلاف و فوق و غیره پس فارسیان بریاور فی آمده (ار دو) را دو کثرون مین و دو

مؤحدہ کمپور در اولش مقرر کر دند در حصون مین (۲) دو کٹرے کرنا۔
محاورہ بمعنی فوق الذکر صاحب روزنامہ بدو نیم کردن مصدر اصطلاحی مرکب

بجوالة سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار است که بدون هیفت وزیر وادار از محجزة که ماه کردی بدونیم پانصومان

می استند یعنی غیر تأیید و امداد و چیز است
 تراش قلب چه سیم (دارو) و کیهو بدو نیم زدن

تہ نیز خوانند (حکیم فردوسی) پرستند و با شتم آتش کدو پائس از جو خورش

جز بشیر و بد و صاحب برهان بذر معنی اول گوید که (۲) درختی است بغایت
 سخت که هرگز بارندید و (۳) هر درخت بی میوه را گویند عموماً و (۴) درخت
 بید را خصوصاً و (۵) بضم اول رکوعی سوخته که با چخاق آتش بران زنند صاحب
 رشیدی بر معنی اول قانع صاحب جامع ذکر معنی اول و سوم و چهارم و پنجم کرده
 نسبت معنی پنجم گوید که قاصد چخاق است که پده هم گویند صاحب ناصری بذر معنی اول
 نسبت معنی دوم فرماید که عرب آنرا غرب گویند (منه ت) این پنج درخت است
 که می نارد بار پدید و بد و سر و سپیدار و چنار و (نزاری قهستانی ت) ستم تو
 او فکنده پیکان بید برگ و بر پیکر حاند تو لرزه چون بد و بذر معنی پنجم گوید
 و در عراق عجم پد و پودار با هم ترکیب کرده خف را (پد پود) گویند (حکیم فردوسی
 ت) همه دیکر پد و چوب و بد و جهان چون سید دیک تاری شده و صاحب
 فدائی گوید که (۶) با هر دوزیر باجی است که با درم باجگار گذاران کشور می رسانند
 (مالیات) خان آرزو در سراج نسبت معنی اول گوید که مبدل بتنه که گذشت دال
 مبدل بتابدل شود (چنانکه تیر و بد تر) و بذر معنی دوم بحواله برهان فرماید که تحقیق آن
 و رای فارسی بر پده می آید و بر پده فرماید که درختی که در عربی غرب گویند و مبدل باج
 بحواله قوسی گوید که بای تازی و بروایتی پارسی درخت بید است و فرماید که حقیقت
 آنست که پده و رای بید است مؤلف عرض کند که معنی اول با خان آرزو و اتفاق
 داریم که مبدل بتنه باشد معنی دومش که بای فوقانی گذشت نسبت معنی دوم صاحب

محیط بر بدہ گوید کہ اسم فارسی غرب است (پس تحقیق شد کہ لغت فارسی زبان است
و اسم جامد بدہ یعنی) و بر غرب پرچہ می نویسند و ذکرش بر اطرلی کرده ایم کہ بجایش
گذشت و معنی سوم و چهارم بر سبیل مجاز است و بس و معنی پنجم این را سبیل بتدویم
کہ بیای فارسی می آید و بدہ دون پاسی ہوز ہم بدہ یعنی چارمیش گذشت و نسبت معنی
ششم باعتبار فرائی اسم جامد فارسی زبان دانیم (اردو) (۱) و یکو تہ کے دو ستر
معنی (۲) و یکو اطرلی (۳) ہر درخت جو بار نہ لائے (۴) بید نہ کر دے (۵) و یکو بد کے
چوتھے معنی (۶) ایک قسم کا خراج اور محصول ہے جسکو فارسیوں نے بدہ کہا ہے۔

بدہ یعنی اصطلاح۔ بقول انند بوالہ فرنگی ناگاہ و چنی اندیشہ آدران و لغزول اندہ بدہ
فرنگ عدم ہضم و عدم گوارش مؤلف و ضم آغاز ہر چیز ناگاہ و ناگاہ آئندہ پس
عرض کنند کہ بدہ و ہضم بمعنی اوست و یابی ہضم یعنی ترکیبی این برای معنی اصطلاحی درست
در آخرش و بمعنی قصور ہضم متعلی شاق نمی شود و حاصلین ہضم بر زبان نہ آید و بدہ
نہ استعمال باشیم کہ از نظر ما گذشت (اردو) پیش نشد و تحقیقین فارسی زبان ازین سبب
بدہ یعنی۔ بقول آصفیہ۔ اسم مؤنث۔ سو و ہضمی۔ مجرور قول صاحب شمس اعتبار رائے
اجیرن۔ گرانی۔ آن ہیج۔ (اردو) تندرستی بیغی۔ مؤنث۔

بدہ عاقبت نزار اصطلاح۔ بقول بدہ قرات و الستن مصدر اصطلاحی
شمس تندرستی و بیغی مؤلف عرض کنند۔ بقول جہانگیری و رشیدی و بحر و طغات
بدہ لغت عرب است بقول نصح بالفتح برہان کنایہ از شناختن بواجبی۔ صاحب زند

بگذر سنی بالا گوید که ده نفر بوده اند که قرات است و کنایه از قرضه را (ارو) مقروض
 را وضع کرده اند و عامه و خمره از انجاء اند بقول آصفیه عربی اسم مذکر قرض دار
 (نهوری) اسی شیخ ز اهل صحبت رسید که ده شخص سپر قرض بود - دین دار - دیون
 در بیع حرام عزت می دادم با مصحف و امدار - ده شخص جس نے قرض لیا بود -
 خوری و بهر که کردی پیمان در رسوات بدیده ماپی پورین امدار اصطلاح بقول
 قرات می دادم با مؤلف عرض کند که شش یعنی ده انگشت تر و تازه معشوق حساب
 معنی لفظی این (۱) واقف بودن به ده اقسام هفت گوید که ای قسم ده انگشت تر و تازه
 قرات یعنی کامل بودن در فن تجوید و حجاب معشوق - صاحبان مؤید و اندهم ذکر این
 (۲) یعنی خوبی دانستن (ارو) فن کرده اند مؤلف عرض کند که در اقل این
 قرات مین کامل هونا (۲) اچھی طرح پر بای قسم است که بجایش گذشت و (ده انگشت)
 جاننا - بخوبی واقف هونا - پورین امدار بر بیل کنایه ده انگشتان
 بدنه کار اصطلاح - بقول صاحب فدا یار را گفته اند به تشبیه پور و امداری صحیفه
 که از معاصرین مجسم است یعنی مقروض که تعریف این با تر و تازه کرده اند دلیل
 مؤلف عرض کند که بدنه لغت فارسی آنست که از تعریف تشبیه بی خبر و ذوق
 است که گذشت و کار یعنی حقیقتش پس سخن ندارند حق آنست که این بطور
 معنی لفظی این کسی که یاج بدنه او باشد و اصطلاح ضرورت بیان مذشت زیرا
 مجازا یعنی قرضدار - اسم فاعل ترکیبی که بای قسم بر بسیاری از الفاظ می آید که

حدی و انحصاری ندارد و ذکرش بر معنی (المزین علی نفسہ) باشد (اردو)
 دو از وہم موحده گذشت (وہ ماہی بلورین) بقول محبوب الامثال : ساون کے پھوٹے
 آبدار) البتہ گناہ است کہ بجای خودش کو برابر سوچتا ہے : دکن میں کہیں
 می آید و (ماہی بلورین) ہم (اردو) قسم : جیسا خود ہو یا اور و کو سمجھتا ہے :
 ہے یا رکے انگلیوں کی ۔ بدین افتادون استعمال بقول اندو

بدہ مرات و النستن مصدر اصطلاحی بہار گناہ از رسوا شدن و زبان زد
 بقول شمس یعنی بواجبی دانستن مؤلف مردم گشتن بزبونی و عیب (اشرف)
 عرض کند کہ ہمان (بدہ قرأت دانستن) خوش را در نظر خلق نگہدار اشرف کا نظر
 است کہ گذشت محقق بی تحقیق (قرأت) چو فتاوی بدین بافتی پوچھان آرزو و بھر
 (مرآت) نوشتہ تسلیم اوست و بی خبری این را بدین بافتادون نوشتہ اند و جھٹل
 از ماخذ خدایش یا مزد (اردو) و کھو شان نظر بند اشرف است مؤلف عرض
 بدہ قرأت دانستن ۔ کند کہ (بدین افتادون) بہتر است از بدین

بدہم را بدید اندل مثل صاحب افتادون (اردو) منہ میں پینا بقول
 محبوب الامثال بذکر این از محل استعمال آصفیہ زبان پچھڑتا ہے بچے کے منہ میں
 ساکت مؤلف عرض کند کہ فارسیان این بات پرسی اور سب میں پہلی :
 مثل راجی بدشربت و بدیت می زنند بدین گرفتن استعمال گرفتہ چینی
 کہ او ہمہ را مثل خود می داند و این ترجمہ بدہان متعدي یعنی حقیقی بدین افتادون

<p>این کرده اند بنحرف الف دوم و یکدیگر هیچ (ار و و) (د) (ا) تور ہے (۲) بدی بقول</p>	<p>آشاده این بر (بدندان فرو کردن) گذشت (ار و و) دانگون مین پکڑنا -</p>
<p>اسم بنوشت - برائی - بد خواهی (۳) بسج - بقول آصفیه - اسم مذکر</p>	<p>بقول ضمیمه برهان و توتیه و اند هفت (۱) مختلف با وی است یعنی همیشه</p>
<p>راس - بنازل سیاره - سیاره کا گھر پرتقام آسمانی دایره کا بارهوان حصه - (۴) تو تھا -</p>	<p>جای وید باشی و دم انقیض نیکی - صاحب روزنامه بحواله سفرنامه ناصر الدین شاه قاجار</p>
<p>بدی هیچ بقول جہانگیری و برهان و جامع و رشیدی و اند با اول و ثانی کسور علیہ باشد</p>	<p>(۳) یعنی برن مؤلف عرض کند کہ در محاوره فارسی یعنی اول باشی می آید و</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ ہمین لغت بہ موقده ہر عوض تختانی گذشتہ است - ذکر خواص طبیعت</p>	<p>نہی ہم اگرچہ لفظ با وی ہم معنی است لیکن استعمالش نیافیم تا بحقیقتش چہ رسد البتہ (۴)</p>
<p>این ہمد را بجا کرده ایم خان آرزو گوید کہ غالباً تصحیف است و ما گوئیم کہ مبدل (بج)</p>	<p>باقیمت مختلف (بودی) است کہ واحد طبع است از مصدر بودن و بمعنی دوم یای</p>
<p>باشد کہ موقده چہ تختانی بدل شود چنانکہ بالبر و بالکوس (ار و و) و یکو بدج -</p>	<p>مصدوری بر لفظ بد زیادہ کردہ اند نسبت معنی سوم عرض می شود کہ صاحب ہفت</p>
<p>بدی بقول اند و غیاث بفتح اول و کسر تالی بمعنی ظاہر مؤلف عرض کند کہ اگر سند</p>	<p>بر با وی فرماید کہ آنچہ مذکور بہ باد باشد از فہمکات ہمچو برج جوزا و دلو و میزان پس</p>
<p>استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ موقده</p>	<p>معلوم می شود کہ معاصرین ہم استعمال مختلف</p>

<p>زائد بر لفظ دید ز دیده کرده اند و دیدنی و بس (ارو) (۱) دور و نه (۲) راسته نظاره و تماشا اسم مصدر دیدن است کا جدا هونا (۳) و کینا -</p>	<p>که می آید و معنی لفظی این تماشا و نظاره و کنایه از ظاهر و دیگر هیچ (ارو) ظاهر بقول آصفیه غریب آشکار - صریح عیان - روشن و آشکار کمال هوا - پر گشت - مکشوف - هویدا - بدیه باطن کا نقیض -</p>
<p>بدیدن و ادون مصدر اصطلاحی با جاز (۱) بدیدن و ادون مصدر اصطلاحی با جاز (۲) بدیدن و ادون مصدر اصطلاحی با جاز (۳) بدیدن و ادون مصدر اصطلاحی با جاز</p>	<p>بدیدن قبول شمس بالفتح (ارو) و روشن کی اجازت دینا مشاهده مین مشغول کرنا - و (۲) یکسو شدن راه از راه و فرماید که بدی را بدی سهل باشد خراش حجاب لغت فارسی است - و دیگر کسی از محققین اگر مردی احسن الی من اساعزیزه و فارسی زبان با او نیست یعاصرین عجم بزرگ ندارد - سزا استعمال پیش نشد موکلف عرض استعمال ساکت موکلف عرض کند که نه پیا کند که محذور قول شمس اعتبار را شاید و از این شعر بطور مثل موقع عفو بجا می زنند ماخذ (بدید) بهم هیچ تعلق ندارد صاحبان که دشمنی که از گوشت رسیده باشد بدست بحر و نوادر و موارد که محقق مصادرا اند گرفتار باشد و او بهم برای عفو خود این شد این را ترک کرده اند آخرین نیست که (۳) راز مذ مقصود همین قدر است که چیزی بی بر مصدر دیدن موکلفه کسور زائد است بدی سهل است و لیکن مردی آنست که</p>

<p>مؤلف عرض کند کہ غیر از تصرف محاورہ نباشد کہ معنی سوم باوریہ و رین لغت و صراحت ماخذ ہمد را بنجا کرده ^{معنی} (اردو) دیکھو باوریہ کے پہلے اور دوسرے بدیشان استعمال۔ بقول اندھو الہ فرنگ فرنگ (۱) یعنی بایشان صاحب ہفت ہزمر معنی اول گوید کہ (۲) یعنی بدی ایشان مؤلف عرض کند کہ معنی اول ^۱ ہمد بدل الف است چنانکہ آن و بدان معنی دوم ہمد بدل الف است چنانکہ آن و بدان معنی دوم ہمد بدل الف است چنانکہ آن و بدان معنی دوم ہمد بدل الف است چنانکہ آن و بدان معنی دوم</p>	<p>معاوضہ بدی بہ نیکی کنی مرادف (دعفو) لذتیت کہ در انتقام نیست (اردو) دکن میں کہتے ہیں بڑائی کا بدلہ بہلائی سے کر لے یہ دون سے نیکی پہلی بدیسہ بقول برہان بر وزن حریم (۱) چرم و چوبلی باشد مدور کہ در گلوی دو کند و (۲) تختہ میان سوراخی را نیز گویند کہ بر سر چوپ خیمہ می گذارند صاحب جامع فرماید کہ مخفف باوریہ کا مرصاحب نامری گوید کہ ہمان باوریہ خیمہ خان آرزو در سراج آورده کہ مخفف باوریہ (اردو) (۱) ان کو (۲) ان کی برائی</p>
<p>دافع بدیع بقول بہار تازہ و نو و نام کی از فرزندان ایہ حمزہ (محسن تاثیر) چہ کہ گیتی فروز شب نشینان بدیع آثار الفاعل خفیانہ مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بقول منتخب نوپیدا شدہ و نوپیدا کنندہ فارسیان این را بمعنی عجیب و نادر استعمال کنند و گاہے این را با لغات فارسی و عربی بقاعدہ فارسی مرکب کہم کنند کہ در ملحقات می آید چنانکہ رب بدیع آثار اسم فاعل ترکیبی بمعنی آثار بدیع دارندہ و عجیب۔ سن این از کلام</p>	<p>دافع بدیع بقول بہار تازہ و نو و نام کی از فرزندان ایہ حمزہ (محسن تاثیر) چہ کہ گیتی فروز شب نشینان بدیع آثار الفاعل خفیانہ مؤلف عرض کند کہ لغت عرب است بقول منتخب نوپیدا شدہ و نوپیدا کنندہ فارسیان این را بمعنی عجیب و نادر استعمال کنند و گاہے این را با لغات فارسی و عربی بقاعدہ فارسی مرکب کہم کنند کہ در ملحقات می آید چنانکہ رب بدیع آثار اسم فاعل ترکیبی بمعنی آثار بدیع دارندہ و عجیب۔ سن این از کلام</p>

محسن بالا گذشت (ار دو) الف وب نادر عجیب غریب - ندرت گفته والا -

(۱۹۹۱) بدیع بدن استعمال - اسم فاعل ترکیبی - بدیع رقص استعمال - بقول بهادر در کتاب تناسب اعضا دارند و باعتبار تناسب کاتب و قلم متصل مؤلف عربی کند که اعضا کسی که عجیب و غریب و نادر و خوب اسم فاعل ترکیبی است بمعنی خوش نویسنده باشد (انوری ۵) متقیم منزل هفتم مهندسی نادر الوجود که در قلمش ندرتی باشد حیف دیدم پدر از عمر قوی بهیکل و بدیع بدن است که سنده استعمال پیش نشد معاصرین (ار دو) و ه شخص جو باعتبار جرم عجیب او عجم بر زبان دارند (ار دو) بدیع رقص نادر هو - نادر جسته والا - اوس شخص کو که گفته بین جس کی خوش نویسی

(۱۹۹۱) بدیع دولت استعمال - از قبیل بدیع بین ندرت هو -

بدن (اسم فاعل ترکیبی) (ا) کسی که دولت او بدیع صنایع اصطلاح - بقول بحر و شمس عجیب باشد و بسیار و دولت او روح اعظم و هم او گوید که روح اعظم دولت بدیع که مرکب توصیفی است (انوری) (ا) کنایه از جبه پیل علیه السلام و (۲) انشا (۳) رفیع همت آن کرو با ستاره قران (۴) بجانب سرور کائنات صلی الله علیه و آله و سلم بدیع دولت این گفته در زمانه سمر بود (۵) نسبت اصطلاح زیر بحث فرماید که (۳۰) نادر نادر دولت والا - بڑی دولت والا - قالب آدم صاحب برهان و حقیقات خود بڑا دولت مند (۲) نادر دولت - بڑی دولت این را (بدیع صنایع) نوشته ذکر چه دو معنی بالکنید و صاحب نوید دیگرین نسبت معنی

<p>بر آدم قناعت کردہ و صاحب اند شفق با برہان مؤلف عرض کند کہ قلب انصاف شوم۔ بد طالع۔</p>	<p>بر آدم قناعت کردہ و صاحب اند شفق با برہان مؤلف عرض کند کہ قلب انصاف شوم۔ بد طالع۔</p>
<p>صنع بدیع است یعنی صنعتی است کہ نادر است بدین استعمال بقول اند و غیاث و شمس بالفتح و کسر ثانی یعنی باین مؤلف عرض کند</p>	<p>صنع بدیع است یعنی صنعتی است کہ نادر است بدین استعمال بقول اند و غیاث و شمس بالفتح و کسر ثانی یعنی باین مؤلف عرض کند</p>
<p>استعمال پیش نشد کہ تصفیہ این اختلاف میکرد چنانکہ بآن و بدان (ارو) اس سے۔</p>	<p>استعمال پیش نشد کہ تصفیہ این اختلاف میکرد چنانکہ بآن و بدان (ارو) اس سے۔</p>
<p>بقول آصفیہ عزلی۔ اسم مذکر۔ چار تقریب بدین تخت روان اصطلاح بقول مؤلف</p>	<p>بقول آصفیہ عزلی۔ اسم مذکر۔ چار تقریب بدین تخت روان اصطلاح بقول مؤلف</p>
<p>فرشتوں میں سے ایک شہور فرشتے کا نام جو صاحب شمس ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض</p>	<p>فرشتوں میں سے ایک شہور فرشتے کا نام جو صاحب شمس ہم ذکر این کردہ مؤلف عرض</p>
<p>خدا سے تعالیٰ کی طرف سے رسولوں پر احکام پہنچا کرتے تھے۔ (۲) آنحضرت صلی اللہ</p>	<p>خدا سے تعالیٰ کی طرف سے رسولوں پر احکام پہنچا کرتے تھے۔ (۲) آنحضرت صلی اللہ</p>
<p>علیہ وسلم۔ مذکر (۳) قالب انسانی بدن تحت سلیمان علیہ السلام و اسب و چہار۔</p>	<p>علیہ وسلم۔ مذکر (۳) قالب انسانی بدن تحت سلیمان علیہ السلام و اسب و چہار۔</p>
<p>انسانی۔ انسان کا جسم۔ مذکر۔ بدین اور وہ بدو معنی قناعت کروں خیرین</p>	<p>انسانی۔ انسان کا جسم۔ مذکر۔ بدین اور وہ بدو معنی قناعت کروں خیرین</p>

نقلش برداشت و در نسخه مطبوعه نشی نوکشت و بد اصل می آید و هم در اینجا صحت باشد
 و بارتی زائد و تحریف است که بشیبه کنیم و اینجا برای برد و معنی طالب شد است
 تحت را برای آسمان ثابت می کند و بگذاشتیم تا بشیم که لفظ بدین بجه ضرورت زیاده
 و در اینجا همین قدر کافی است که کلمه بدین شده است بخیاں و ضرورت ندارد که فقط
 بدین اصطلاح تحریف است و بس (ارو) بدین را داخل اصطلاح کنیم و محکم را نظر
 و بگویم تحت روان مذکر -
 بدینسان استعمال یعنی باین طرز و باین اگر استعاره سبزه زار هم گویند عیبی ندارد
 صورت است که سان بقول برهان یعنی طرز و لیکن شتاق سنا استعمال باشیم (ارو)
 و روش می آید (ظهور سی) در آب زند (۱) سیر طاق (۲) و بگویم سبزه زار -
 بدینسان با و در صبح و عجب نیست که گاهی بدین گاه و اصطلاح بقول شمس اشارت
 به آه شام بر آیم (ارو) اس طرح اس به گاو زمین است نخی سبزه که (گاو زمین)
 طور سے - اس طریق سے - بقول بحر (۱) کنایه از قوتی است که خدای
 بدین سبزه زار اصطلاح صاحب مؤید تعالی در مرکز زمین خلق کرده است و
 گوید که (۱) اشارت سوی فلک است که گاهی است که زمین بر پشت اوست مؤلف
 فی الادات و فرماید که در قنیه (۲) یعنی کم عرض کند که معنی دو صحنی بر عقاید هند و اول
 اصل و فاسق صاحب شمس بر معنی اول قانع فارس است که گویند بر آب زیر زمین تا
 مؤلف عرض کند که سبزه زار یعنی مرز و تقا است و بر پشت ماهی گاو و بر یک شا

(۱۲۵۱)

<p>گاہ وزمین است چون بعد از زمانی آنرا بر شاخ گناہون کے بوجہ سے زمین بھاری ہو جاتی ہے تو گاہے تھک کر ایک سینک سے دوسری سینک پر لیتی ہے جس سے پہنچال محتاج سند است مگر قول صاحب شمس کافی آتا ہے (صفحہ ۷) جب تیغ خوش خلاف کل کی نیست و بنجیاں مالکہ بدین و برین اصطلاح اگل پڑی ہوگا و زمین زمین کے نیچے اچھل پڑی داخل کروں غلط باشد جاوے کہ گاویا بدیوار ہا کار گزاشتق (مصدر اصطلاحی بقول ابن جاور استغفار و گیریم از گا و زمین۔ رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ص ۱۱۰) مرکز زمین کی قوت بموت (۱) و در دیوار ہا چنانکہ بدیوار ہا کا سیکڑا (۲) گا و زمین بقول آصفیہ فارسی۔ مؤلف عرض کند کہ کنایہ باشد (اردو) اسم موت عقائد اہل ہندو اور فارس دیوار و زمین میں نصب کرنا۔</p> <p>مین وہ گاہے جبکی پٹھے تمام زمین شہری دیوان برون استعمال کسی حاضر کردن و برون ہوئی ہے اور وہ خود ایک مچھلی پر کھڑی دیوان شاہی (ظہوری) ہے (برہم و ادوہا ہی می بر ہے عوام میں مشہور ہے کہ اس گاہے کے بختیم دیوانی ہو کہ از بید اور کام و زبان فریاد می دہند و نون سینکون پر زمین تکی ہوئی ہے جب دیوان شاہی میں حاضر کرنا یہی نام۔</p>	<p>دوم گاہے و زلزله در زمین پیدا شود پس ہر دو معنی بالا از (بدین گاویا) پیدا کروں محتاج سند است مگر قول صاحب شمس کافی نیست و بنجیاں مالکہ بدین و برین اصطلاح داخل کروں غلط باشد جاوے کہ گاویا بدیوار ہا کار گزاشتق (مصدر اصطلاحی بقول ابن جاور استغفار و گیریم از گا و زمین۔ رہنما بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ص ۱۱۰) مرکز زمین کی قوت بموت (۱) و در دیوار ہا چنانکہ بدیوار ہا کا سیکڑا (۲) گا و زمین بقول آصفیہ فارسی۔ مؤلف عرض کند کہ کنایہ باشد (اردو) اسم موت عقائد اہل ہندو اور فارس دیوار و زمین میں نصب کرنا۔</p>
<p>یہ یہ بقول برہان و رشیدی و جامع و سراج کہ بر اول بروزن تیبہ (۱) یعنی آرزو و تیبہ صاحب ناصری بذکر قول برہان گوید کہ صاحب برہان غلط کر دے کہ توبہ را بدیہ نوشت و واو را دال نوشت مؤلف عرض کند کہ اگر توبہ را اصل گیریم تبدیل واو بہ دال مہمل غلط</p>	<p>یہ یہ بقول برہان و رشیدی و جامع و سراج کہ بر اول بروزن تیبہ (۱) یعنی آرزو و تیبہ صاحب ناصری بذکر قول برہان گوید کہ صاحب برہان غلط کر دے کہ توبہ را بدیہ نوشت و واو را دال نوشت مؤلف عرض کند کہ اگر توبہ را اصل گیریم تبدیل واو بہ دال مہمل غلط</p>

قیاس نیست چنانکه بیو و بید پس این را بمبدل بویه توان گرفت و اتفاق هر چه محققین
 یافته و معنی یسما قول صاحب جامع که از اهل زبان است کافی است و جادارد
 که این غرض لغت عربی بدآه باشد که معنی رای است (از کتب لغات عرب پس فارسیان
 به تبدیل الف به تخطانی بر سبیل اماله تصرف در لفظ کردند و معنی رای را به آرزو و تمنا
 بدل ساختند چنانکه از رمغان و یرمغان و اغلب که مفرس باشد از لغت عرب بدآ
 که بقول منتخب بالفتح رسیدن بخاطر کسی رای خلاف رای اول است فارسیان
 به تبدیل الف به تخطانی های نسبت و آغوش زیاده کرده بدیه کردند و معنی آرزو
 مستعمل شد (فالاول اقوی من الثانی) بای حال خیال صاحب ناصری غلط است
 و اعتراض بر برهان درست نیست (اردو) آرزو مندی نوشت.

(۲) بدیه بقول صاحب مجمع الصنائع صنعتی است در کلام که منشی یا شاعر کلام
 را بی رویت و فکر انشا نماید و شاعر را به بدیه گفتن بیازد و این من تره همگی
 اعتبار تمام دارد و همین را ارتجال هم نامند مؤلف عرض کند که فی البدیه گفتن
 معروف است (اردو) فی البدیه بر محل کوئی شعر یا کماوت و غیره کند.

بدیه همسایه را همسایه و اندام مثل حبیب	همسایه به همسایه واقف باشد نه غیرش.
احسن تذکر این از محل استعمال ساکت مؤلف	(اردو) دکن بین کتبه بین پتچو ارس
عرض کند که فارسیان این مثل را در ابتدا کی مصیبت همه پتچو است اس کا متعنا	
همسایه بدیه زنند مقصود اینست که از حال	اوس موقع پتچو تا به حبیب که برے همسایه کی

پاکیزه ساختن عموماً چنانکه دل را از غم و اندوه که بذر به موعده اول و ذال معجمه دوم و
 و تیغ را از زنگ و مانند آن که بجای خودش برای مهله سوم لقب منتجب بالفتح تحم کاشتن
 می آید و ملاحه ماخذ هم بهر را بنجا کنیم و بنجا و تخمی که از و غله حاصل شود مانند بست و
 همین قدر کافی است که موعده مکسور در گندم و غیره و برآمدن گیاه از زمین و نیز
 اولش زائد است و محقق بی تحقیق زای بقولش به زای توز دوم و راسی مهله سوم
 توز را ذال معجمه نوشت و غور بر ماخذ نکرد بالفتح تخمی که از و ترو و تویل حاصل شود و
 (اردو) و کیوز و امیدن -
 بذر گر اصطلاح بقول بحر و بخت و مؤید خورد و صاحب اند پیروی غلط کرد
 بتقدیم ذال معجمه بر راسی مهله کثا و زو که این را به راسی مهله دوم صحیح دانست
 که یور صاحب غیاث گوید و صاحب اند معاصرین عجم هم به ذال معجمه دوم می خوانند
 بدنبالش پدید که درین لغت راسی مهله دوم و این مرکب است با کلمه گر که افاده معنی
 وزای سوم است نه ذال معجمه و فرماید که کافاعلی کند چنانکه کوز و کاسه گر و اشال
 که ازین تحقیق آگاه نیند بذال معجمه بجای راسی آن بمعنی سازنده کوزه و کاسه معصوم می شود
 مهله می خوانند و این نزد اهل تحقیق صحیح نیست که صاحب غیاث نظریه بر زیر گاشت که
 صاحب مؤید فرماید که به راسی مهله دوم و برای مهله و راسی توز سوم معنی کثا و زو
 زای معجمه سوم خواندن غلط است زیرا چه می آید و دانست که این مختلف همان است
 بذر و عربی معنی تخم است مؤلف عرض کند باشد و دخل در محاوره کرده و دانست

که (بر زبیر) که می آید هم بدل بعض از دیگر
 به زای مجهله دوم و زای مجهله سوم است مؤلف عرض کند که (بر زین) به زای مجهله
 که مرکب از (زبر) عربی و کلمه گراست و دوم و زای متوز سوم یعنی آتش و نام
 آنچه (بر ز) به زای مجهله دوم و زای متوز یکی از آنکه دین ابراهیم زروشت که آنکه
 سوم) یعنی کشت می آید آن هم مفرس است ساخت و آن را آور بر زین نام است
 که فارسیان از لغت عربی (زبر) که به زای و نام مبارزی ایرانی (چنانکه می آید)
 متوز دوم بالا گذشت به فاعله طلب بعض پس محقق بی تحقیق زای مجهله دوم را
 وضع کرده اند (ار دو) کسان دیگر این فال معجزه و زای متوز را زای مجهله کرده و بعضی
 پذیرین بقول شمس بالغیج را نام آنکه و دوم گرفت و گیر میچ (ار دو) و دیگر بر زین

بدل بقول چهار باشت چینه بر دامن و در باطن فرماید که با نطق کردن مستعمل شود

عرض کند که لغت عربی زبانت فارسیان یعنی عطا و بخشش استعمال کنند و با لغات فارسی
 ترکیب فارسی مرکب کنند چنانکه در محقق می آید انحصار بهار فلت تلاش اوست
 (ار دو) عطا بقول آصفیه عربی اسم مؤنث الفاصم بخشش سخاوت فیض و بیاض
 (ع) عفو هر جا نیکی هر چه که را که من گناه و بی عطا به ترقی رحمت که قرین تمیزی می

بدل سیمین اصطلاح چینه بر بان و آتش و معنی لطفی این داود و دوشی که سوز
 و بحر و مؤید بخشش و بخشندگی بسیار مؤلفا بیسم است یعنی عطائی که از سکه نقره بود
 کند که مرکب توصیفی است یا و لون نیست و کنایه از بسیاری بدل (ار دو) کثیر بخشش

نبدل کردن	استعمال - صاحب آصفی جوانی خویش بپهنگام پیری مرانم نشیر
نبدل نمودن	ذکر هر دو کرده از شی کت (نصیر مهدی - شرافها اکن و شرح
مؤلف عرض کند که معنی عطا کردن و عطا کردن آن نبدل هم باید نمود (اردو) عطا کرنا	
کردن است (سعدی) چون نبدل تو کردم بخشش کرنا - صرف کرنا -	

نبدل اقبول برهان و جامع بر وزن طبله (اسخن مرغوب و گلش باشد و از آن نبدل
شعر به آهنگ - صاحب رشیدی بر معنی دوم قلخ - صاحب ناصری بذکر معنی اول است
معنی دوم گوید که شعری را گویند که به آهنگ خوانده شود خان آرزو در سراج نسبت
معنی اول گوید که سخن نیکو و لطیفه و بذکر معنی دوم فرماید که شهرت معنی اول است حسا
اند بذکر هر دو معنی فرماید که لغت فارسی است و صاحب غیاث بحواله گوید و مدار گوید
که بالضم و بالکسر است و بحواله خیابان نوشته که عربی الاصل باشد لیکن در اکثر کتب فارسی
داخل است صاحب مؤید بذیل لغات فارسی آورده گوید که بالکسر و بالضم در عربی جامه که
بسیار بکار بر بند و هر چه بسیار بکار داشته شود و جامه که ناپاک باشد و در فارسی لطیفه سخن
مرغوب و دلکش و خواندن شعر بهار گوید که در منتخب لغت اگر لغت عربیست به معنی قول مذکور
مؤلف عرض کند که ما در منتخب این را بنیافتم و تحقیق باین است که فارسیین به لغت عربی
نبدل های نسبت زیاده کرده مقرر کرده اند و معنی لغتی این منسوب بعط و کنیه از سخن
مرغوب و لطیف که آن را هم کمتر از عطای صنف یا خوانند و ندانند و شعری که به آهنگ
خوانده شود آن را هم عطائی دانند (نوری) که طعنه ازین که یکا بش در زبان بگوید

بذل از آن که عنانش فرو نهدار پد (ار و و) (۱) لطیفه بقول اصفیه عربی اسم
 مذکر چنگلا لطف آمیز بات بذله نظرافت کی بات چو ثلی سی خیز و خوش آینه بات
 و چوب بات (۲) خوش الحانی سے پڑا مو اشعر مذکر

الف) بذله باز اصطلاح بقول اند بذله سنج بذله گو بقول اصفیه لطیفه گو چنگ
 ب) بذله سنج هر سه مرادف یکدیگر یعنی کینه والا خوش طبع

ج) بذله گوی طریف و خوش صحبت را بذوق چیری رسیدن مصدر اصطلاحی

گویند بهار بر دگر ب وج قانع و صاحب حاصل کردن ذوق چیری باشد ظهوری
 اصفی صادر (بذله سنجیدن) و (بذله گفتن) بذوق خاکساری یا ظهوری می سی
 راقم کرده از معنی ساکت و سندی از وقتی که شوقی را غبار چهره بر آستین باشد
 قانع بهر وحید که برای (ج) می آید مؤلف پد (ار و و) ذوق حاصل کرنا

عوض کند که بهر سه اسم فاعل ترکیبی است پده بقول صاحب ضمیمه برهان و شمس با

معاصرین عجم د ب را بر زبان دارند و الف ذال نقطه دار گوی ساخته صاحب مؤیدین
 اختلاف قیاس نیست گویند استعمالش از را بذیل لغات فارسی آورده بذکر معنی بالا
 نظر مانگدشت مشتاق سدا بشیم ستحانی فرماید که در عربی بالفتح و تشدید معنی بل

آخره در ا ج زائد است و بس ملا حید مؤلف عرض کند که دیگر همه محققین فارسی

ب) به پیش اسی شاعر بذله گوی بگو که از زبان ازین لغت ساکت و طرز بیان محققین
 تست هنگامه را آبروی بگو (ار و و) بالا تحقیق معنی چنانکه باید نبی کند و طاهر نبی شود

از گوی ساخته چه مراد است اگر گوی را بفتح اول	صاحب ساطع معنی جایی و مقام است
گیریم خام را مخاک مصنوعی است و اگر بضم	فاریان های نسبت در آخرش زیاده
گیریم گوی که با چوگان زنند و لیکن صفت	کرده بای فارسی را بموقده بدل کرده
(ساخته) تقاضای معنی اول کند حیف	باشند چنانکه تپ و تب و دال مهمله را به
است که محققین که با اجمال بیان از عذاب	معجمه چنانکه آور و آور و این مفرس را
لفظ را هم ترک می کنند و معاصرین عجم بزرگ	معنی مخاک مصنوعی استعمال کرده باشند
نذارند و سنا استعمال پیش نشد مخفی مباد که	والله اعلم بحقیقه الحال این همه تاویلات
در نسخه قلبی موهبتیه لغت را بهمین معنی	از برای آن پسندیدیم که صاحب موهبت
بدال مهمله آورده و بده به دال مهمله همان	فضیلتی دارد و محقق معنویت و نظر نماید
خشکه پیا و و غیر ذلک که گذشت و جا دارد	ضرورت بیان حلیفه و لغزش ندارد (اردو)
که اصل این (پد بیای فارسی) بود که در سبک تاج	مصنوعی مخاک که کج و اوج را بخار و بزرگ
بدیون بقون سروری و بهائگیری و برپان و ناصر و جماعت نه انچه بجزان بقون	
معنی قاشقه های نفیس (فرهنگ منظومه) برز و بالا بود بلند و برین بدست بدیون	
قاشقه های گزین با صاحب رشیدی گوید که لغت عربست و صاحب قاسوس کسبر با آورد	
بخان آرزو در سراج شفق با رشیدی گوید که احتمال تعریب دارد و صاحب موهبت	
هم این را بدیل لغات فارسی جا داده مؤلف عرض کند که بعضی محققین با لاد و تعریف	
این استعمال جمع کرده اند یعنی قاشقه ها و این مبنی بر شعر فرهنگ منظومه است و حقیقت	

انست کہ اسم جنس مقصود است یعنی قماش کی کہ از ابریشم است و بہ تحقیق مامقرس است
 زیر کہ صاحب قاموس ہمین لغت را بہ زرای ہوزر بوزن عصفور بالضم و جرجل
 بالکسر معنی قماش ابریشم آورده و بقول منتهی الارب و محیط محیط بہ زرای بحجہ دیبا پس خبرین
 نیست کہ فارسیان بہ تبدیل زرای ہوزر بہ ذال بحجہ این را استعمال کروند و این تصریح
 عربان عجم باشد و بس بعض مقتضین فارسی زبان مثل صاحب قانون و نگیری این
 کلیہ را بیان کرده اند کہ ہر لغت کہ اول آن ذال بحجہ بود فارسی نیست و ہر لغت کہ ثانی
 ثانی آن ذال بحجہ بود غیر از بذلہ و بدیون و پذیرفتن و پذیرہ و گذشتن و گذارہ
 فارسی نباشد (انتہی) بخیاں ما ایشان ہم بدیون را فارسی دانستہ اند ازینجاست
 کہ از کلیہ آخر الذکر شکی کردہ اند و لیکن کار از تحقیق ماخذ نگرفتہ اند حاصل نیست
 کہ این را مفرس دانیم بوجہ تصحیف تبدیل و لیکن این تبدیل خبر مسید ہا از یک نفع عجمیان
 نیست بلکہ عربان ایران است ورنہ ضرورت نہ داشت کہ زرای ہوزر را بذال بحجہ
 بدل کنند آنکہ خیال تحریب وار از غلط باشد کہ عکس آن تفریس است (ارو)
 دیبا بہ ایک ریشی کپڑے کی قسم ہے جسکون ریون نے بدیون کہا ہے ۔ مذکر
 مذکر مذکر صاحب مؤید این را بذیل لغات فارسی آورہ فرماید کہ بعضی زن بد زبان است
 و گوید کہ بفتح اول و کسر دوم بذال منقوطہ و مکون و بہ تشدید یا لغت عرب است کہ
 فارسیان ہم استعمالش کروند و مؤلف عرض کند کہ نہ چنان باشد بلکہ فارسیان تخفیف
 سبانی و بیادوت ہای ہوزر را ندوہ و آخر این را مفرس کردہ اند یا ایکہ مذکرہ را کہ مؤلف

بہتری است بچھیف استعمال کروند اندرین صورت چہم تفریس باشد شاق سند استعمال
باشیم کہ محققین فارسی زبان ازین ساکت اند و معاصرین عجم بر زبان ندارند۔
(ارو) بد زبان عورت۔ مؤثث۔

مؤثثہ بہ رای جملہ

بر [مقبول سروری و جہانگیری و برہان ورشیدی و ناصری بفتح با] ابجینی سیدہ و
بقول جامع سیدہ و پتان (قطران تبریزی) نگہ کن روی آن و لہر خنقش بہت بربر
و وگلنازش بہ بین پر بار و دونارزش نگر بربر پو خان آرزو در سراج گوید کہ این قیہ
بمعنی کنار است و فرماید کہ در اصل بمعنی سیدہ است و ازین مرگب است (برسام) کہ
مرضی است معروف و معنی آغوش و کنار حجاز این بہار گوید کہ کلمہ بر بمعنی اسبی و
حرفی ہر دو آمدہ و صراقتش در مطہات آید مؤلف عرض کند کہ این حرفی است بمعنی
علی کہ بر معنی دوم می آید و فارسیان بجز از آن را بمعنی سیدہ استعمال کردند کہ باری جفتہ
اعظم جہم است و خان آرزو درست گوید کہ معنی سوم این یعنی آغوش و کنار صحیح تر
(ارو) سیدہ مذکر۔ دیکھو آسیا صاحب آصفیہ نے بر پر لکھا ہے۔ فارسی باسم
مذکر۔ سیدہ۔ پتان۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ یہ فارسی لفظ ارو و میر ہے جنہوں میں
مستقل نہیں ہے غالباً آپکا تسامح ہے۔ یا ہماری معلومات کی کمی۔

(۲) بر۔ بفتح بالقول سروری و جہانگیری و برہان ورشیدی و ناصری بفتح با کہ تبر
تیر گویند (کمال اسمعیل) ہر کہ منظور توشہ پھرت۔ و ز شہ ف پاپ پچہ پش۔

نہ منظر باد پرخان آرزو در سراج گوید کہ حرفی است در فارسی جنی علی و استعمال چنانکہ
گویند بر بام رفت یعنی بالائی بام مؤلف عرض کند کہ استعمال حرف بر بعضی
فوق و علی سلم (ارو) اوپر پر (بلندی مؤنث) و یکھو باشجر صاحب آصفیہ
نے فرمایا ہے بر فارسی اسم مذکر اوپر بالائی بلند مؤلف عرض کرتا ہے کہ
ہم نے اردو میں اس فارسی لفظ کا استعمال ان معنوں میں نہیں سنا غالباً
صاحب آصفیہ کا تلمیح ہے۔

(۳) بر بقول جامع بفتح اول بمعنی بلندی (النوری ۷) شرح آن دیگران ہی نہیں
ہو کہ فرود است در بر از خورشید (ارو) بلندی مؤنث۔

(۴) بر بقول سروری و جہانگیری و برہان و رشیدی و جامع و سراج بہ فتح باہمی
کنار و آغوش بغل و بقول ناصری پہلو و کنار و آغوش (النوری ۷) شرف بلطف
ہی پروردگار ملک پائین بنائیم پروردگار برہم (ایں خسرو ۷) نازک تر
است آن بدن از برگ گل بسی پاک عیشی است گر بر منہ کشد و بر برش کسی پاک (حکیم فرہ) ۷
(۵) نخست روز کہ دریا تیرا بدید بدید کہ پیش فضل تو چون ناقص است و چون
بترکوب مال باتو نماند شد از خواہد جفت کہ بقدر باتو نیاز روزوار بخواد برہم (مؤلف)
عرض کند کہ اشارہ این بمعنی اول گذشت و این مجاز معنی اول است پس (ارو)
بر بقول آصفیہ فارسی اسم مذکر بغل آغوش کنار (موسن ۷) یون جلد
جائے زنا تگزارے فلک در نیچ پاک بر سے جدا ہو رنک قمرائے فلک در نیچ پاک

(۵) بر - بقول سروری و جهانگیری و برهان و رشیدی و ناصری و جامع و سراج
 بفتح یا بمعنی پنهانی به چیز (النوری ۵) بر و بالایی قصر جاہ اورا ہم نہ پیدا بسالی مرغ
 اوہام ہو مؤلف عرض کند کہ بدین معنی لغت سنکرت است صاحب ساطع دیگر
 این کردہ جادو کہ فارسیان استعمال این کردہ باشند و جادو کہ درین شعر از
 بالا) بمعنی کنارہ و قد باشد و کنایہ از بلندی و پنهانی کہ از قد بلندی مراد است و
 از کنارہ و آغوش عرض مقصود اندرین صورت این را متعلق بمعنی چہارم کنیم و
 (بر و بالا) را درین شعر استعارہ دانیم و جادو کہ بر در کلام النوری مراد ف بالاً
 باشد و از (بر و بالا) بہ تکرار لفظ معنی بلندی گیریم بای حال این لغت فارسی
 نیست بمعنی پنهان اگر شد واضح تر ازین بدست آید توانیم کہ مقرر گوئیم (ارو)
 بر بقول آصفیہ فارسی عرض پنهان چورانی - مؤلف عرض کرتا ہے کہ ہم نے
 اردو میں اس فارسی لفظ کا استعمال ان معنوں میں نہیں سنا۔ غالباً صاحب آئینہ
 کا تلمیح ہے۔

(۶) بر - بقول سروری و برهان و ناصری و جامع بفتح یا بمعنی نفع و فائدہ (سعدی ۵)
 بر خور و از خود و از غیر خویش کہ ہر کہ مرا از تو جدا می کند و فرماید کہ اصل این ہمان اثر
 است چنانکہ از عمر خود بر خور دار باشد یعنی اثر زندگی خود را در یاد خان
 آرزو در سراج گوید کہ مجاز است مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی ہفتم باشد (ارو)
 نفع - بقول آصفیہ عربی - اسم مذکر - سود فائدہ منافع - نتیجہ - ثمرہ۔

(۷) بر۔ بقول سروری و جہانگیری و بہرہ بان و رشیدی و ناصری و جامع بفتح یا بمعنی مثر
(انوری ۷) آمد نظام شاخش و صد رشید برگ پر و ان شاخ و برگ را تو خداوند
بار و بر پر (فرخی ۷) دراز تر ز غم مستند سوخته دل پر کشیدہ تر ز غم و سوخته جگر پر
جو چشم شمع ہمہ چشمہای او بی آب پر چو قول سفید کہ گشتہای او بی بر پر خان آرزو در
سراج گوید کہ ظاہر این مخفف بار است مؤلف عرض کند کہ ما اشارہ این بر لفظ
بار کردہ ایم و ہمدراجا عرض کردہ ایم کہ بار فرید علیہ بر است و درینجا ہمین قلم
کافیست کہ مجاز معنی دوم یعنی چیزنی کہ بالای درخت پیدا می شود آنرا برگشتہ (اروہ)
دیکھو بار کے دسویں مضمی۔ صاحب آصفیہ نے بر کو بھی ان معنوں میں بیان کیا ہے
اور فرمایا ہے کہ فارسی اسم مذکر پھل۔ بار و درخت۔

(۸۸) بر قبول سروری و جامع بفتح یا معنی برنده (انوری ۵) شمس اسلام فلک
مرتبه به بان الیدین چنانکه مولش بود شمس و فلک فرمان بر پا مؤلف عرض کند که
لی خیری زبان طمان از قواعد فارسی بر الکی می زبان است که این بمعنی فاعلی و نهاد
و نمی دانند که بدون ترکیب با اسمی این معنی پیدا نمی شود و بر قواعد اسم فاعل ترکیبی
غور فرمودند (اردو) لیجانی وال .

(۹) بر یقول سرور سی و برهان و جامع بفتح با یعنی پیر (الوری) بر سر قند اگر
بگذری ای باد سحر با خبر از اهل خراسان ببر خاقان بر و مؤلف عرض کند که چرا
نمی فرماید که آمد حاضر صدرت بدین است که بی بی خودش می آید (اردو) لیجاء

(۱۰) بر بقول سروری بفتح بامعنی استقلال مؤلف عرض کند کہ نظریہ اعتبار
 محقق زبان دان این را اسم جامع فارسی زبان گوئیم کہ سکوت صاحبان نامہ
 و جامع کہ ہم از اہل زبانند تعجب خیر است (ارو) استقلال دیکھو استقامت۔

(۱۱) بر بقول سروری و جہانگیری و برہان و جامع و سراج بفتح اول بمعنی یاد و حفظ ثانی
 پس گشتہ صدر از زبان آفتاب وارہا تائیدہ مناسک حج گردانہ بر شہادت
 جہانگیری فرماید کہ این را (از بر) ہم گویند صاحب رشیدی گوید کہ بدین معنی از بر
 نہ بر اما تیسرہ تحتانی دوم و دہیم بہ تحتانی دوم بمعنی حفظ و یاد آمدہ خان آرزو در
 سراج گوید کہ این ما خود است از معنی اول چرا کہ از بر کردن بمعنی یاد کردن از سینه
 تعلق دارد یعنی چیزی را ملوک سینه گردانیدن چنانکہ گویند کہ علم در سینه باشد نہ
 در سینه یا مؤلف عرض کند کہ محقق زبان دان یعنی صاحب سروری از سندی
 کہ پیش کردہ بر بمعنی حفظ ثابت نمی شود و از مصدر بر کردن کہ می آید از باب تفعیل
 این معنی می شود و بر اعتبارش ہمین قدر توانیم گفت کہ اسم جامع فارسی زبان باشد
 مجاز معنی اول یعنی چیزی کہ در سینه باشد و اشارہ این بر از بر ہم کردہ دہیم و سیم
 کہ می آید فرید علیہ این دانیم چنانکہ بست و بست و ویرم بدلتش کہ موصد بہ و او بدلت
 شود چنانکہ آب و آو (ارو) دیکھو از بر۔ صاحب آصفیہ نے بر پر فرمایا ہے کہ
 فارسی اسم مذکر۔ یاد۔ حافظہ۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ آپ نے غالباً تاسع
 فرمایا ہے اردو میں یہ فارسی لفظ ان معنوں میں متعلق نہیں ہے۔

۱۲۱) بر بقول سروری و برہان و جامع بالفتح بمعنی تن و بدن (خاقانی سے) خسار
عید را اگر از برقع زرش پاکزد دست شاہ جامہ عیدیت و برہش پاک (نوری سے)
تو بادی کہ خبر باتو نیو نیاید پاکبای بقا و بر آفرینش پاک مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی
چہارم است دیگر بیچ (اردو) دیکھو بدن۔ صاحب آصفیہ نے بر پر لکھا ہے۔
فارسی۔ اسم مذکر۔ تن۔ بدن۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ یہ فارسی لفظ اردو
میں سنانہیں گیا۔

۱۲۲) بر بقول سروری بالفتح بمعنی بیرون (حکیم سنائی سے) دیریت تاسیید
محشر ہی دمیڈ پاک ای زندہ زاوگان سرازین خاک برکفید پاک مؤلف عرض کند کہ
در مصدر مرکب (برکردن) بر بمعنی دوم اوست بمعنی بالا کردن و بلند کردن
و از سند حکیم سنائی ہمیں معنی پیدامی شود پس بوثیقہ این مصدر بر را بمعنی بیرون
گرفتن زائد از ضرورت است محقق زبانندان از تراکت کا رنگرفت اگرچہ باعتبار
این معنی را تسلیم تو انیم کردو بر را بدین معنی اسم جامد فارسی زبان تو انیم گفت لیکن
حقیقت ہمیں قدر است کہ ذکرش بالا گذشت (اردو) بر بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم
مذکر باہر۔ بیرون۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ ہم نے اردو میں بر بمعنی بیرون
کسی اہل زبان سے نہیں سنا۔ صاحب آصفیہ نے غالباً تسامح فرمایا ہے۔

۱۲۳) بر بقول سروری و جہانگیری و برہان و ناصر و جامع و سراج بالفتح اول
معنی زن جوان صاحب رشیدی مذکور این گوید کہ درین تامل است مؤلف عرض کند

باعتبار تحقیقین بالاسیما صاحبان سروری و ناصری و جامع که از اہل زبانند اسم جا
فارسی زبان گیریم و شتاق نہ استعمال باشیم (اردو) جوان عورت بوث۔
(۱۵) بر بقول سروری و چانگیری و برہان و ناصری و جامع و سراج بالغت بمعنی طرف
و جانب چنانکہ گویند: از راہ یک بر شو یعنی یک طرف شو۔ صاحب رشیدی بدکراین
گوید کہ درین تامل است مؤلف عرض کند کہ نظر باعتبار تحقیقین بالاسیما صاحبان
سروری و ناصری و جامع کہ از اہل زبانند اسم جامد فارسی زبان و انیم و مجاز معنی
پہاریم (اردو) طرف۔ دیکھو باز کہ شہر ہون معنی۔

(۱۶) بر بقول سروری بالغت بمعنی نزدیک۔ سدا این بر معنی نهم گذشت۔ خان آذر
و سراج ذکر این کہ وہ گوید کہ چنانکہ: بر من چنین است یعنی پیش من و فرماید کہ
این نیز متعلق از معنی اول است یعنی سینہ (انوری) بر در رنگ رکاب تو بید
زمین ہا بر شتاب عمان تو بی شتاب صبا ہا (ولد) توئی کہ سایہ عدلت چنان بہر
شدہ ہا کہ رختہ گردن آن شکل است بر خورشید ہا مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی دوم
و انیم یا اسم جامد بدین معنی (اردو) پاس۔ بقول آصفیہ ہندی نزدیک زبانین
(۱۷) بر بقول سروری بالغت بمعنی مہربان حیث است کہ نہ استعمال پیش نشد۔ از
معاصرین عجم نہ شنیدیم و در کلام قدما ندیدیم باعتبار تحقیق صاحب زبان تو انیم لغت
کہ اسم جامد فارسی زبان باشد۔ سکوت صاحبان ناصری و جامع تعجب خیر است از
مہربان بقول آصفیہ فارسی محبت کرنے والا شفیق رفیق محب۔

۱۸۰ بر۔ بقول جهانگیری و برہان و رشیدی و ناصری و جامع و سراج مختلف برگ۔
 (کمال اسمعیل) ہر کہ چون نرگس صاحب نظر است از سر ذوق با چون گل از
 آرزوی دین او صد بر شد با مؤلف عرض کند کہ موافق قیاس است و چا دارد
 کہ مجاز یعنی ہفتم گیریم کہ اصلش معنی دوم است کہ برگ ہم همچون ثمر بالایی و رخت
 است چنانکہ فارسیان آثار را ہم بمعنی برگ و گل و ثمر گرفتہ اند (اردو) برگ تلو
 آصفیہ فارسی۔ اسم مذکر۔ پتہ پات۔ ورق۔

۱۹۰ بر۔ بقول جهانگیری و برہان و جامع و سراج بمعنی ویرخانہ و سرست۔ صاحب
 رشیدی بزرگ این گوید کہ درین تامل است و صاحب ناصری گوید کہ برہان ندارد
 مؤلف عرض کند کہ منظر بر اعمام و محققین بالا کہ بعض شان از اہل زبانند اسم چا
 فارسی زبان وانیہ و مشتاق سند استعمال ہاشیم (اردو) دروازہ۔ بقول آصفیہ
 فارسی۔ اسم مذکر۔ مدخل۔ چنانک۔ در۔ باب۔

۲۰۰ بر۔ بقول برہان و جامع بمعنی زمین خشک بی آب و علف و بیابان صاحب
 ناصری گوید کہ تریہ تشدید رای ہمایہ قابل بحر لغت عرب است و جمع آن ہارای
 و تخفیف ہم آمدہ مؤلف عرض کند کہ فقرس باشد کہ فارسیان لغت مشد و را بہ
 مختلف خواندہ اند (اردو) خشک زمین میوشت۔ جنگل۔ مذکر۔ صاحب آصفیہ
 نے تریہ تشدید کے ساتھ لکھا ہے اور طریا ہے کہ عربی۔ اسم مذکر۔ خشک زمین۔
 جنگل۔ بیابان۔ خشک۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ غالباً آپ سے تسامح ہوا ہے اس لئے

کہ اردو میں مفرد کا استعمال ہے تخفیف کے ساتھ اور شد و کا استعمال نہیں ہے۔
 (۲۱) بر لقبول برہان۔ نام درختی درہند۔ صاحب تحقیق الاصطلاحات گوید کہ در
 ہندوستان می روید و از شاخہای آن پنج برآمدہ نزول می کند و رفتہ رفتہ بزمین
 رسیدہ فرومی رود و از آن پنج تنہ دیگر بہم می رسد و برای تقویت شاخہا بہتر نہ
 ستون می شود (آزاد بگرامی) چو ریشہ بر در نیم راہ و اماندہ پو مشر و دشمن او در
 ترقی معکوس پ (مرشد قلیخان محمور) چو درختی کہ زہر شاخ و پد ریشہ بجاک پ
 در سجود تو زہر عضو زمین گیر شد م پ مؤلف عرض کند کہ بڑ ہو خدہ و رای ہندی
 بقول ساطع لغت سنسکرت است بفتح اول بمعنی درختی معروف کہ شیران راورد
 بکار برند چون فارسیان این قسم لغات را در فارسی استعمال کنند رای ہندی
 را بہ رای ہملہ بدل کنند صاحب محیط بر (بڑ بہ رای ہندی) گوید کہ آن را در کتب
 مالوہ برگد گویند و بہری ذات الذوائب و بفارسی و رخت ریشا و ہندی پڑ و
 باسرو در سنسکرت مری و آن درختی است ہندی۔ بیا رکلان برگم و تر و
 تر و بعضی سر و در اول دوم و خشک و در آخر آن شیرا و سر و خشک و سر و
 گران و حالب شکم و دافع فساد باد و بلغم و صفرا و نافع و امیل و بثور و تب و
 حرارت و تشنگی و بیہوشی و زخمہا و ریشہا و نافع و منافع بسیار دارد و رخت
 (اردو) بڑ بقول آصفیہ ہندی۔ اسم مذکر۔ برگد۔ ایک قسمہ کاج پنی کی مانند
 بڑے سایہ اور پھیلاؤ کا درخت ہے جہین و اسی کی طرح نیچے جڑیں سے پختی پختی

(۲۲) بر - بقول برهان پرنده را گویند مؤلف عرض کند که تحقیق زبانه‌دان
ازین معنی ساکت اگرند استعمال پیش شود و توانیم عرض کرد که مجاز معنی دوم باشد
و بس که پرنده را که بالاتر می باشد - برگرفته باشد حیث است که صراحت فریدون
از پرنده مذکور و طرز بیانش تخصیص را ظاهر می کند (اردو) ایک خاص پرنده
کو فارسیون نے برگما ہے - مذکر -

(۲۳) بر - بقول بهار یعنی در و بالعکس و بجوایه مرزا جلالی طباطبائی نوشته که در
و بر و بر و استعمال بدل یکدیگر می آیند (صائب) نیست امروز از جنون
این شور و غوغا بر سرم پا در حریم غنچه چون لاله سودا بر سرم پا (میر رضی اریتمانی
ص) سر بالین چون نهان آن را که در وی در ول است با خواب شیرین چون کند
آن را که شوری بر سر است پا (سعدی ص) ساقی سنگدل مرا چند بهانه میدی پا
باده ناب بر گشت شور شراب بر سرم پا مؤلف عرض کند که درست می گوید همین است
مجاوره (اردو) مین و کیواندر -

(۲۴) بر - بالکسر بقول اندر فارسی زبان یعنی یک که عدد اول است مؤلف
عرض کند که صاحب غیاث این را لغت ترکی گوید و صاحب کنز که محقق لغات ترکی
است تصدیق این می کند - منی دانیم که صاحب اندر چطور این را لغت فارسی گفت -
(اردو) ایک - عدد واحد - مذکر -

(۲۵) بر - بالفتح بقول اندر مثل بای موقده برای الصاق آید چنانکه (دوش بردوش)

(وزمین بر زمین) (خواجہ نظامی) غلامان گل چہرہ و دلربای پیکر بر گم کرد و تختش بہ پای
 بزمین بر زمین تا باقصای روم بچو شید و ریاب زریہ یوم پو و فرماید کہ اگر محمول بر
 معنی علی باشد پس زمین عبارت از اطلاق آن خواهد بود چنانکہ درین بیت شیخ شیراز
 (۱) آنکہ چون پستہ دیدمش ہمہ مغر پو پست بر پو پست بود بچو پیانہ پو و ہمچنین اس
 برتست پاس خاطر پیارگان و شکرہ پو بر ما و بر خدای جہان آفرین چرا پو گوید کہ چون
 بر عرض مقدمہ چیزی اخذ یا ترک کردہ میشود می گویند کہ پو بر فلان چیز گرفت یا ترک
 کردہ مثلاً صاحبی نوکری را دشنام داد پس در آن حال می توان گفت کہ پو فلانی
 نوکری گذشت بر دشنام پو و در اینصورت بدخول لفظ بر سبب ما تقدم باشد و ہم
 او گوید کہ ازین قبیل است درین بیت خواجہ نظامی (۲) جہان آن کسی راست کو
 دیر و پو پی مرگ گذشت بر ہیچ مرد و امی بر مرد ضعیف و زبون مؤلف عرض کند کہ در
 ہمہ اسناد بالا بر معنی علی باشد و معنی الصاق اصلاً باشد و این ہمہ اسناد متعلق بمعنی
 دوم است کہ گذشت (ار دو) دیکھو دوسرے معنی۔

(۳۶) بر۔ بالفتح بقول بہار معنی الی چنانکہ نظامی گوید (۳) سکندر بہارین آرتشت
 کو رہ روشنی خضر یا بد بر آب پو مؤلف عرض کند کہ درین شعر ہم بر معنی علی است
 نہ الی قائل (ار دو) دیکھو بر کے دوسرے معنی۔

(۳۷) بر۔ بقول ناصر زائد در اشعار سقندین بسیار است چنانکہ اے ای تازہ
 از برگ گل تازہ بہ بہر پو و فرماید کہ تقدم ہای بعد بر این ردیف زائد ہست

خان آرزو در سراج ذکر این کرده مؤلف عرض کند که بدون تقدّم موعده هم زیادت
برادر کلام فارسیان یافته ایم و در بعضی مصادر هم که در محاوره فارسیان مستعمل است
چنانکه انگختن و بر انگختن و آنگختن و بر آنگختن و غیر ذلک (ارو) بر فارسیین
زائد بعضی آتا ہے۔

(۲۸) بر۔ بالفتح بمعنی روشن گویند (بر کردن) بمعنی روشن کردن از همین معنی مشتق
است که می آید خان آرزو بذیل بر ذکر این مصدر کرده گوید که ظاهر در (بر کردن) بمعنی
روشن کردن متعلق بمعنی دوم است مؤلف عرض کند که درست گوید (ارو) روشن
و کمیو ابر خید۔

بر آب آلودن (مصدر) و بقول	و در مشهور روشن هم (انور) می موند و
جنگلی سی (در ضمیمه) و بقول صاحبان برهان	نشا بسین در خاک هندستان مرا نظم و شعر
و رشیدین و سحر و جادو و نوید و سحر (اکتایه) بین که بر آب خراسان آمد است (ارو)	از خجسته باغش شدن (امیر خسرو) و چو فوج
هندوان ره پیشتر یافت (مصدر) و بقول صاحبان	الف) بر آب افکند چون پیشتر سپهر
تخصه دریافت بر آب آمد و باغش	صاحب نوید بکر این گوید که (اما ای چو بزم)
انگیزد باغش آوردیل آتش تیز و مؤلف	سپهر آب افکند او را یعنی از و عاجز شود و منظم
عرض کند که چیزی که از تهر بر آب می کشند	گرد و کذا قبل صاحب هفت فرماید که (چون)
و از همین معنی تحقیقی این اصطلاح صادر قرار یافت	پیشتر سپهر معلوم یعنی از و عاجز شود و منظم

گرد و دوز نیز (۲) یعنی مستعد شدن - مؤلف نمی دهد و معنی مصدری از مضارع پیدا نمی کند
 عرض کند که تسامح هر دو که این را بصورت و محققین فارسی زبان از هر دو معنی پاکت
 مصدر قائم نکرده اند یعنی ----- معاصرین عجم هم بر زبان ندارند (اردو)
 (ب) بر آب انگلیدن سیر است یعنی حلقه (الف) داخل جوتاسه - پارتاسه - مستقیم
 و منتهزم شدن و درین مصدر تخصیص آب هونادب، سیر سیکینا، سیر ژالنا، تقوای سفید
 هم نباشد بلکه (بر زمین انگلیدن سیر) هم همین استیار ژالنا خوف سے یا هارمان کے - دها
 معنی دارد و مجرد (سیر انگلیدن) هم مرادش - پھینکدینا - حاضر هونا - مغلوب هونا - پشیمان
 حیف است که مصرع ثانی (الف) را ذکر نکرد بر آب برون بنایا صادر اصطلاحی -
 تا بیان میکردیم که مقصود شاعر چه بود و فاضل بر آب برون بنایا و نقل نگارش
 بتحریر یعنی صاحب مؤید الفضل برای تأیید فضلا اند هر دو این هر دو صادر را با آب بنایا
 مصرع کامل را اصطلاحاً قائم داشت و بنا و بنیاد نوشتند و سندی از برای این
 دریافت حقیقت را بر فضل گذاشت و این پیش نکرده و ما حقیقت آن بجایش عرض کردیم
 حسن فضیلت اوست و نمی توانیم گفت که نسبت این عرض کنیم که این من - جیه و اوف
 از استعمال شاعر مصدر اصطلاحی را اخذ آن باشد ولیکن استعمال این با کلمه تیر از
 کردن نتوانست یا شکل داشت و معنی نظر نگذاشت - طاب سنده - بشیر - محققین را
 دوم پیدا کرده صاحب هفت خط است این را ترک کرده اند (اردو) بتحریر آب
 که الفاظ اصطلاح و معنی حقیقیش اجازت آن رساندن بنا -

بر آب بستن اصطلاح بقول اند	نداشت که این را ستوله گردانیم که امر حاضر
سیراب کردن (طغراس) زبان برگ پان	همان مصدر است (اردو) و دیگر بر آب
تا در دهان غنچه اش دیدم با بر آب گزیده تم گشتن به اس کا امر حاضر ہے۔	
گلمین آشفته حالی را پو صاحب بحر وارسته	بر آب دیگر رفتن مصدر اصطلاحی
(بر آب بستن چیزی) را بمعنی سیراب کردن	بقول بهار مراد فدا ان آب نبودن) و
آن آورده مؤلف عرض کند که آب بچیزی (بر آب فلان چیز آمدن) مؤلف عرض کند	
بستن بمعنی سیراب کردن آن بجای خود که مادر نوحه اول الطبع بهار این را نیا تقیم و	
گذشت پس جادارد که کلمه برادرین	در مطبوعه نو کشور سندی پیش نشین تا آنکه
اصطلاح زائد گیریم چنانکه بمعنی بست و	سند استعمال پیش نه شود اعتبار را نشاید و
بهشتش مذکور شد یا اینکه (بر آب بستن چیزی) اگر از معنی لفظی کار گیریم خیرین نباشد که بر	
معنی وایسته آب کردنش بای حال کنایه	طریق دیگر رفتن است پیروی کسی کردن
ایست و موافق قیاس (اردو) سیراب	است که (بر آب فلان) بمعنی بطریق فلان
کرنا۔ (دیکھو آب بچیزی بستن)	می آید (اردو) غیر کی پیروی کرنا۔
بر آب بگویی استوله بقول سرور یعنی بستن بر آب زدن	مصدر اصطلاحی بقول
محققان نشانی بوی وز و جواب بده	بهار در آب فرو بردن و گوید که اطلاق
مؤلف عرض کند که (بر آب گشتن) مصدر	زدن بر چیزی بمعنی خوش شدن را رسانیدن
است که بهین معنی می آید ضرورت	به آغیز بسیار آمده درین صورت بمعنی

الی و زون یعنی رسانیدن باشد یعنی نخستین در شراب زون که آب یعنی شراب بپاش
 را آب رسانید پس آب رسانیدن بجا گذشت و سده خوشی برای آب باشد
 از اختیار کردن زندگی وستی بود (حمید) یعنی حقیقی و یکسج یعنی مباد که چون خود را
 بیک خوشی رباعی (۵) بچند در زرد چو مفعول این گردانیم از معنی آب کنایه نکر
 احباب زدیم با آخر نقبی بکنج نایاب زدیم یعنی رج (مبتلای می خواری کردن خود را
 با تاشه زنجیر و درابر خیزد با پرویم بپایان و ضرباتی شدن و بر درینجا یعنی می باشد
 و بر آب زدیم با مؤلف عرض کند که در چنانکه بر معنی بست و سوش گذشت به معنی
 نسخه قدیم بهار (۱) یعنی غرق کردن است الی (ار و و) (الف) پانی مین ڈالنا گران
 و بس و استناد همین رباعی نوشته که ای خراب غرق گرد آب شراب مین ڈالونا رج این
 شدیم و زندگی وستی اختیار کردیم و گوید آب کو شراب بخوار بنام -

که می تواند که درینجا یعنی (۲) در آب انداختن بر آب فلان اصطلاح بقول بحر و
 و غرق کردن گیریم درین صورت مفعول برمان (در ملحات) یعنی بطریق فلان و
 به تیج و روا خواهد بود و علی التقدیرین مفعول روش فلان و بقول صاحب مؤید بر شکل
 فیه آب است (استی) پس بخیاں ماعیات فلان مؤلف عرض کند که آب به معنی طریق
 اول الذکر تصحیف و تصرف مصححین مطیع بر معنی چهارش گذشت (ار و و) کسی که
 باشد باقی حال (الف) یعنی دوم تحقیق است روش بر کسی کی پیروی مین -
 و معنی اول بهم داخل آن است و رب بر آب فلان تیز آمدن است و سده و سده

بقول صاحب راوند بر آب و غیر نوشتن و آلف و غیر نوشتن کند و آلف بر آب نقش زد و آن اسماء و این است
 که آب در اینجا یعنی رونق است که بر معنی و شادابی بر آب نوشتن بهار را
 گذشت و این معنی رونق آن چیز داشتند را ذکر کرده گوید که التوری استغنی عن
 است یعنی مساوات آن چیز داشتند و تکرار کرده (س) بهر چه منفی را بیت قلم بدست
 و رونق (بر خرو) بر آب رخت یک گرفت و بر قضا بر آب نویسد جواب فتوی را
 گل سیراب نیاید و آنچه از آب آید زمی تا به و میر ابو الحسن فرامانی علیه الرحمه و شرح
 نیاید (ار و و) خوبی او و رونق او و این نوشته که یعنی منفی را می تویم تا به که
 تا زگی مین کسی خیر کے مراد می خواند قلم بدست گیر و خواه بقصد فتوا و خواه
 بر آب گفتن مصدر از مدحی بقول بر آب را و رونق می نویسد و اگر چه نه نوشته باشد
 و بحر و جامع و مؤید و منفی معنی فی الحال جواب آن فتوی و رد آن را بر آب می نویسد
 و رد و گفتن و رد و جواب و ادن مؤلف یعنی جواب آن و رد آن صورت می بندد
 عرض کند که این کنایه باشد که (بر آب آمدن) پس بهار گوید که چون صاحب از آن
 یعنی ظاهر و فاش شدن گذشت و مقصود (بر آب) را یعنی در حال آوردن گفتن است
 از (بر آب) ظاهر و فاش است از همین که (بر آب نویسد) را یعنی در حال نویسد
 اصطلاح این مصدر را در لغت می قرار یافت و اگر گیریم تا محتمل معنی آن شود که هر چه قضا
 سالها معاصرین غم بر زبان ندارند و در این است و ترا در مصالح دینی و جواب
 تو را گهنا بند گهنا به جواب دیند و سوال اهل عالم بخاطر می رسد همین که قضا

یافت که اقتضای رای توجیه فتوی که مناسب استعانتش کرده (س) چرخ	خواهی داد پیش از آنکه لعل آری بنا بر
چند آنکه زنده نقش حوادث بر آب پاشی شود	نهایت موافقت و متابعت که سنت بود
جوهر آئینه آگاهی ما مقصود صاحبانیت	دار و موافق مافی الضمیر توفیقی میدید
که هر چند که چرخ نقش حوادث را می خواهد	وفی الحال می نویسد (انتهی) صاحب شکی
که محکمه گر بر آئینه آگاهی ناظر می شود	بذیل (برنج نوشتن) گوید که پیچیده و مضاعف
همچو جوهرش و محو می شود و ما از او آینه	کردن کاری و همچنین (بر آب نوشتن) (ارو) (الف و ب) محو کرنا
مثلاً نقش	عرض کند که (الف) و (ب) هر دو کنایه است
بر آب کرنا صاحب آصفیه نے نقش بر آب	از محو کردن که هر چه بر آب نقش کنند
هونا) کا ذکر کیا ہے جو اسی کا لازم ہے	خود بخود محو شود و باقی نماند مقصود انوری
معنی بے ثبات هونا فانی هونا جلد است جانا	در شعر بالا همین است که مفتی رایت
بر آب نهادن اسد اصطلاحی بقول	بهر چه فتوی دهد قصداً آن را قبول کند و
بهار کنایه از بی ثبات و ناپائیدار گردان	جواب معنی رد آن را محو می نماید مقصود
و آفریدن چیزی را (شیخ شیراز) جهان	شاعر اول الذکر همین است ولیکن به
بر آب نهادن است و زنده گی بر باد بخارم	مطابقت معنی اصطلاحی ادا شد و بهار
آنهم که دل بر او نهاد و با صاحب بحر آفریدن	معنی را که بیان کرده است و دراز لفظ و
یا ترک کرد و مؤلف غرض کند که بر آب	معنی بحال اعرض می شود که نسبت (الف) نهادن چیزی
کو یا غرق کردن است و	

از اینجا است که سخن بی ثباتی از و پیدا شود و نفوذ و اندک تحقیق را از هر سره سنا و بیان (بیر
 آفریدن را بخرو و معنی خیال کنیم صاحب بجزویت آب و آتش زون کسی را پیدا است معنی در
 نگر و که آن را ترک کرد (ارو) بے ثبات کمال تکلیف و تعب و اشتغال و اوج تحقیق بالا
 و رنایا پیدا کرنا و رنایا پیدا پسید اگرنا - همین معنی را لازم کرده اند و اسناد و ثبات برین
 بر آب و آتش زون اسناد را سطلاتی است ز معنی دو هم بیان کرده بهر از یک
 الجوال و ارسته و بجز و در کمال تکلیف و تعب هم حاصل می شود و اعتبار را نشاید (ارو)
 بدون (صائب) عبت آن جنگجو آب در کمال تکلیف و تعب مین قیادار کنند و تمام
 و آتش می زند خود را در آت برات خطا چون حکم آسمانی فائده کرنا -
 بر نمی گردد و بهر این را بر استناد و شدت آت بر آتش افتاد و پیوسته استعمال یعنی
 معنی (۳) سعی بی فائده کردن آورده معنی آن پیرو آتش است و این معنی تحقیق باشد
 اول را هم فکر و اسناد و غیر را به پیش کرده (نظوری) و آن نظوری بر آتش گرفته و
 (صائب) اینکه گاهی می زد و هم بر آب و که جهان بوسی آن کیاب گرفت و مؤلف
 آتش خویش را در روشنی کار مردم بود تصور عرض کند که کله برد و نیزه بعضی در باشد -
 چو شمع در (عبدلطیف خان تنها) فکر بگیر (ارو) آگ مین جلنا - سیرنے اس کا ذکر
 بلندی دارم از خود هم زبان می زخم بر آب فرمایا ہے کیف (تپ الفت کی حواصت
 و آتش خویش را شب چو شمع در مؤلف مین بنین کسواے کیف یک ہی آگ مین سب
 کند که تحقیق بالا و تعریف حسن اول خود خالق خدا جلتی است

<p>بقول بجزدہا بقیر اگر گردانیدن مؤلف بقول بہار و انداد اکناہ از مضطرب و بقیر اگر گردانیدن کسی را (صائب ۵) حقیقتش یعنی سوختن (انوری ۱۵) ہزار ز شوق میتون آئینہ را بر سنگ زو شیرین جان لب لعش نہادہ بر آتش ہزار دل ہ خوشکاری کہ بر آتش نشانند کار فرار ہ سر زلفش کشیدہ وز زنجیر ہ (اردو) کہ ہ ہ مؤلف عرض کند کہ متعدی آتش زیر یا بر آتش نشانند -</p>	<p>بر آتش نشانند مصدر اصطلاحی بقول بہار و انداد اکناہ از مضطرب و بقیر اگر گردانیدن کسی را (صائب ۵) حقیقتش یعنی سوختن (انوری ۱۵) ہزار ز شوق میتون آئینہ را بر سنگ زو شیرین جان لب لعش نہادہ بر آتش ہزار دل ہ خوشکاری کہ بر آتش نشانند کار فرار ہ سر زلفش کشیدہ وز زنجیر ہ (اردو) کہ ہ ہ مؤلف عرض کند کہ متعدی آتش زیر یا بر آتش نشانند -</p>
<p>داشتن و آتش زیر یا بودن کہ بجایش گذشت (۲۱) بھی تحقیقی یعنی سوختن کسی را اور آتش (اردو) آتش پر یا آگ پر لٹا نہ بقول امیر (۱۱) بقیر اگر گردان آجلانا د آتش ۱۵ نہایت کو بجا تمام بین ہمدہ رقیبون کے ہاں و یگا ہمیں رشک آتش سوزان گلشن پر ہاں ہاں (رباعی) شوخی تھی یہ بس میرے ستانے کے لئے ہاں گرمی تھی یہ آگ پر لٹانے کے لئے ہاں ہاں پہ گناہ سر و مہری کے جب ہاں تھم آگ ہوے میرے جلانے کے لئے ہاں</p>	<p>بر آتش نشانند مصدر اصطلاحی بقول بہار و انداد اکناہ از مضطرب و بقیر اگر گردانیدن کسی را (صائب ۵) حقیقتش یعنی سوختن (انوری ۱۵) ہزار ز شوق میتون آئینہ را بر سنگ زو شیرین جان لب لعش نہادہ بر آتش ہزار دل ہ خوشکاری کہ بر آتش نشانند کار فرار ہ سر زلفش کشیدہ وز زنجیر ہ (اردو) کہ ہ ہ مؤلف عرض کند کہ متعدی آتش زیر یا بر آتش نشانند -</p>
<p>بر آتش نہادون ہویکی ہاں ہویکی صاحب محبت زمان ہر ہویکی</p>	<p>بر آتش نشانند مصدر اصطلاحی بقول بہار و انداد اکناہ از مضطرب و بقیر اگر گردانیدن کسی را (صائب ۵) حقیقتش یعنی سوختن (انوری ۱۵) ہزار ز شوق میتون آئینہ را بر سنگ زو شیرین جان لب لعش نہادہ بر آتش ہزار دل ہ خوشکاری کہ بر آتش نشانند کار فرار ہ سر زلفش کشیدہ وز زنجیر ہ (اردو) کہ ہ ہ مؤلف عرض کند کہ متعدی آتش زیر یا بر آتش نشانند -</p>

(الف) بر آ رنده	استلحاج بقول شمر که از بندی برون آیم با غنی با تو فری گویم
(ب) بر آ رنده	هر دو با فتح زینده می با تو بر آسیم (ار دو) (الف) و
(الف) غلط محض است و محذور قولش	(الف) بر آ شفت (الف) بقول سروری (ب) بر آ شفتن (ب) بر هم زد و پریشان و سوزانی شد و غایت شد مؤلف عرض
(الف) بر آ سایدن	استحال (الف) کند که (الف) ماضی مطلق ب باشد و ب
(ب) بر آ سوزن	مرادف جان آساید بقول نوار و پنجم آمدن (سعدی) شهنش
(الف) بر آ شفت	(الف) بر آ شفت کاینک و زیر و تعلل بیندیش و حجت گیر بر گنده دل شد ازین گفتگوی مؤلف عرض کند که آسودن هم در محدوده گذشت جزین نیست که در محاوره بکار بر هر دو معنی در مذکور زیاده شد و تخصیص
(الف) بر آ سوزن	(الف) بر آ سوزن بر معانی متعدده شامل (مهوری الف) بر آ ساید وینچه بود و معنی و قناعت صاحب سوار و فک از بقراری (ب) اگر بی طاقان آرام بر یک معنی قابل نظر است قیاس می خواهد نشد (مهوری الف) بگوید با تو در می که بر همه معانی (آشفتن) شامل باشد

<p>(وہوب میں ڈالنا) بر آگندن شور مصدر اصطلاحی بمعنی</p>	<p>(ارو) (الف اب) کا ماضی مطلق دب وکیہر آشفتن۔</p>
<p>ملاحظہ پیداکرن و پزیری و تبردینا بمعنی در است (ظہوری) نہ صرف شکاری برداشتان شوری بر آگندم پانک در چشم خواب انباشتم افسانہ نازم (ارو) ملاحظہ پیداکرنا بمعنی پیداکرنا بر آفتاب آگندن مصدر اصطلاحی پیداکرنا۔</p>	<p>استعمال بقول موارو بر آگندن و تحریریں کردن کسی را مؤلف عرض کند کہ آفتابیدن بہر پنج معانیست در برداشتان شوری بر آگندم پانک در مدودہ گذشت و تخصیص این بمعنی بالا چشم خواب انباشتم افسانہ نازم (ارو) تقاضای سندی کند (ارو) بر آگندن بر آفتاب آگندن مصدر اصطلاحی پیداکرنا۔</p>
<p>بر آمد استعمال بقول صاحب فرہنگ خیزنی را بافتاب (غیاثی حلوائی) فی زحیرانی بر چشم پر آب آگندہ ام پر پردہ حاصل بالمصدر (بر آمدن) کہ می آید چشم تر بر آفتاب آگندہ ام پر مؤلف عرض برید معانیست (ارو) بر آمد حاصل بالمصدر کند کہ تبردینا بمعنی بت و سوش کہ گذشت ہے بر آمدن کا اور اسکے کل متون پر شامل (ارو) وہوب دینا یا وہوب دکھانا اور بقول آصفیہ فارسی اسم نونٹ بک بقول آصفیہ وہوب میں سکنا یا خشک کرنا خاصا ہی بخرج آمدنی وہ زمین جو دیر کے وہوب میں رکھنا وہوب لگانا مؤلف بشجائے سے بکے۔</p>	<p>بقول بحر و بہار و آند خشک گردانیدن چیزنی را بافتاب (غیاثی حلوائی) فی زحیرانی بر چشم پر آب آگندہ ام پر پردہ حاصل بالمصدر (بر آمدن) کہ می آید چشم تر بر آفتاب آگندہ ام پر مؤلف عرض برید معانیست (ارو) بر آمد حاصل بالمصدر کند کہ تبردینا بمعنی بت و سوش کہ گذشت ہے بر آمدن کا اور اسکے کل متون پر شامل (ارو) وہوب دینا یا وہوب دکھانا اور بقول آصفیہ فارسی اسم نونٹ بک بقول آصفیہ وہوب میں سکنا یا خشک کرنا خاصا ہی بخرج آمدنی وہ زمین جو دیر کے وہوب میں رکھنا وہوب لگانا مؤلف بشجائے سے بکے۔</p>
<p>بر آمد بمعنی آفتاب شمس بالفتح۔</p>	<p>عرض کرتا ہے کہ دکن کی بول چال میں۔</p>

<p>مؤلف عرض کند که (بهم برآمدن) بمعنی تشکیک شدن و در غنث آمدن می آید که می آید و معنی بیان کرده صاحب زینا پس این بهم مانع مطلق آن مصدر مرکب باشد (ارود) غنثه بوا و یکو بهم برآمدن جس گایه مانع مطلق ہے۔</p>	<p>حقیقی حاصل بالمصدر (برآمدن) است بر سبیل مجاز غیر از اصطلاحی نیست و لیکن معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارود) (۱) و تیلک جس کے نیچے سے چشمہ جاری ہے برآمد جامی اصطلاح بقول ناصری و دیگر (۲) بندگی مؤنث۔</p>
<p>اندر بعضی مصدر است که جای صدور و بیرون آمدن باشد و آن را برآمدگاه نیز که کامل التصرف است و مضارع این گفته اند مؤلف عرض کند که قلب اصناف بر آید۔ صاحب جهانگیری در لطافت (جامی برآمد) است و برآمد حاصل بالمصدر بر تعظیم کردن و برخاستن قانع و فرماید برآمدن دیگر هیچ (ارود) برآمد هونے کی کہ این کنایہ باشد صاحب جامع هم ذکر این جنگ۔ نکلنے کی جگہ۔ برآمد گاہ۔</p>	<p>برآمدن بقول بقره صاحب زینا بقره سفرنامه ناصرالدین شاه قاجار (۱) کند که برپای خاستن برای تعظیم کسی که کر یوہ کہ از پائین آن چشمہ برآمده باشد و برآمده مؤلف عرض کند که مصدر مرکب (۲) بقول جامع که بذیل (برآمدن) آورده از کلمہ بر (بمعنی حقیقیش یعنی علی) و آمدن بمعنی بندگی مؤلف عرض کند که این بمعنی (بمعنی خودش) و معنی حقیقی این مرکب بندگی</p>

آمدن و مراد از برخاستن و بلند شدن	صاف و پاک شدن اصلا نباشد چنانکه
پس معنی متعظیم کردن گنایه باشد که بر	صاحب موار و خیال کرده (ار و و) صاف
متعظیم بر پیشینند (ار و و) انکسار تعظیم	و پاک هو جانا -
کے لئے (متعظیم دنیا بقول اصفیه کسی کا)	(۳) بر آمدن بقول بجز معنی بیرون رفتن
تشریف آوری پر کھڑا ہو جانا - کھڑے	و خارج شدن و راسته این را معروف
ہو کر عزت کرنا -	گوید مؤلف عرض کند کہ مقصودش خبر
(۴) بر آمدن بقول موار و یعنی پاک و نباشد کہ معنی حقیقی است و بقول موار و	
صاف شدن چون (بر آمدن دیده اند بیرون آمدن (حرین ۵) شمشیر کین کف	
غبار) (حرین ۵) خوشا و می کہ مرادید گنگ کافرا از رنگ بآیای کد ام مسلمان	
از غبار بر آید تا زگر دستیم آن نازمین (ار و و) بر آمد ہونا نکنا -	
سوار بر آید پ مؤلف عرض کند کہ این (۵) بر آمدن بقول بجز معنی سعاد	
ند مصدر مرکب (بر آمدن دیده از غبار) کردن مؤلف عرض کند کہ حیف است	
پیدای شود یعنی (بیرون آمدنش از غبار) کہ سداستمال پیش نشد و دیگر تحقیق فارسی	
پس بر آمدن در اینجا متعلق است بمعنی	نہان ذکر این تکرر و اند خیال ماین است
سوش کہ می آید و صاف و پاک شدن کہ این معنی از (بر آمدن با کسی و کسی من	
دیده معنی مرادی است و متعلق است با وجہ پیدای شود و از مجرور بر آمدن قبل	
مصدر مرکب مذکورہ و مجرور بر آمدن معنی	تفریق قائل عجیب نیست کہ صاحب بخیر

معنی را از معنی پنجم و هفتم قلم کرده باشد باقی بالا مناسب تر است با معنی (بالا رفتن) و
 حال ماندی در کلام صائب یافته ایم که بلند شدن (که از بلند شدن) یعنی بست
 بکار این می خورد (۳) اگر چه در روشنگری دوم می آید (ارو) بلند پناه پیر چنانچه
 دارد و بیضا ز صبح بکار می آید شبهای جدا (۴) بر آمدن - بقول بحر و وارسته و بهار پرورش
 آفتاب (ارو) بر ابری کرنا بقول یافتن و ترقی کردن و فرماید که از اینجا است
 آصفیه همسری کرنا به مقابله کرنا - که چون دو کس با هم از خردی یکجا پرورش
 (۵) بر آمدن - بقول بحر و وارسته و بهار چنانچه بلند گویند فلان فلان با هم بر آمده اند
 بلند شدن و بالا رفتن (سجرا کاشی) یعنی با یکدیگر پرورش یافته اند (شانی تکلو
 سرخ یوسف خود گیرم و قر از گیرم) (۶) کجا بزم هر سواطم لب جواب کشاید پاشگر
 بهار بر ایم و گریه و رفتن (ظهوری) بی که بشیر و شکر بر آمده باشد (سلیم)
 دو ال کوس بنام نهیب کوب ظهوری با رنگل سپرس که مرغ چین چیم گوید که من
 صد بلند کنه چرخ - با هم بر ایم که موافق بر آمده ام همچو لاله در محراب (مخلص کاشی
 عرض کند که از بلند شدن سجرا کاشی (بر آمدن) جدا نیم چیت متع بر بد چون دندان
 و امثال آن پیدا می شود و بعضی همسرا به جماعتی که ز طفلی به هم بر آمده اند (حزین)
 شدن و کنایه از بلند شدن بهار عجیبی نیست ریزم من اشک حسرت و باله نوال او
 که صاحب بحر معنی چهارم را که گذشت از سر وش آب وید و گریان بر آمده مؤلف
 همین استعمال قلم کرده و حق آنست که سند عرض کند که بر آمدن معنی خودش است و

اصطلاح (بهم برآمدن از طفلی) یعنی با یکی به دارو) پیداست که معنی بیرون شدن
 ترقی عمر کردن است در یکجائی و سبب مخلص از علاج و متغنی شدن از علاج و لا علاج
 کاشی متعلق است به همین مصدر اصطلاحی شدنش باشد پس (بر آمدن) درین شعر
 و مجرور بر آمدن در اینجا اصلا بمعنی پرورش یافتن یعنی سوختن است و از کلام شانی تگلو
 و ترقی کردن نیست. شانی تگلو متعلق است (بر آمدن بخیزی) و از سبب شیخ شیراز بر آید
 معنی دهم و سبب تسلیم و ضرب متعلق یعنی ششم (با کسی) پیدا می شود و مهر و معنی غایب
 این که می آید (او و) پرورش پنا ترقی شدن بران و بر آمدن) در اینجا معنی
 کرنا ترقی پنا
 (۷) بر آمدن - بقول بحر و وارسته و بهار و غنیت که صاحب بحر معنی چهارم را از سبب
 موارد یعنی از عهده بر آمدن (ظهوری) بالا قائم کرده باشد معنی میا و که مصدر را بر آید
 (۸) دل نازکست ناز طیبیان نمی کشم از عهده بجای خودش می آید و بحر و بر آمدن
 نازم بدر و خویش بدار و بر آمد است (معنی از عهده بر آمدن) باشد از او و
 (شانی تگلو) چند آنکه تا ختم نظر از رو عهده بر آید و غایب آن
 هوشان بر نامم به دیده زو و آتش (۹) بر آمدن - بقول بهار یعنی رسیدن و
 خویش (گلستان سعدی) شیطان باطل بقول یقین رسیدن اصابت به بریه
 بر نیاید و سلطان با نفسان به مؤلف خانه یسوی ترمز برق اینجا به چه آید و بر آمدن
 عرض کند که از کلام ظهوری از بر آمدن در زمین و در آسمان و در هر یک از این

1178
198

1915

This book was taken from the Library
without a book stamp. A fine of
1 cent will be charged for each day
that it is late for return.

